Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Super Digesto veteri 1]

Bartolus <de Saxoferrato>

[Venedig], 12. Apr. 1494

Incipit liber secundus. De iurisdictione omnium iudicum. Rubrica

urn:nbn:de:bsz:31-318389

Visual Library

ſm notata in auc̃.de col.§.ꝓhibemus.⁊ habetur ꝑinde acſi fuiſſet ingreſſus. Aut nõ fuiſſet ingreſſus per aliuꝫ. ⁊ tunc nullo modo debetur ei ſalariũ hoc ꝓbo primo per .l.ſi pecuniã.ff.de ꝯdi.ob cau. Sc̃do per rõnem: quia requiritur ꝙ aliquo tp̃e ſeruiatur: vt.l.qui ꝯcubinam.§.vxori .ff.de leg.iij.ſed iſte nullo tp̃e ſeruiuit.ergo ⁊c̃. ¶ Item quero qd̃ ĩ remoto ab officio rõne ſue culpe.an debeat habere ſalariuꝫ: dic breuiter.aut q̃ris an debeat habere ſalariũ totius tp̃is.⁊ dico ꝙ nõ.aut queris an pro eo tẽpore quo ſeruiuit.⁊ dico ꝙ ſic: q̃a vt dixi pecunia ⁊ tp̃s ſunt diuiſibilia.l.ſeio amico.ſ̃allegata. ¶ Item pone ꝙ remotus eſt ptãs[a] ab offõ.an aſſeſſor poterit petere ſalarium totius tp̃is: dic aut eſt remotus expreſſe cũ tota familia ⁊ aſſeſſore.⁊ tũc aſſeſſor nõ debet habere ſalariũ: q̃a iſta remotio expreſſa culpe coruꝫ annumeratur: vt.l.ſi merces.§.culpe.ff.locati.⁊.l.pe.ff.ſo.ma. Aut ſolus poteſtas eſt remotus: ⁊ tũc diſtingue: aut eſt remotus ꝑꝑ delictũ ſuũ propriũ: vt propter furtũ ⁊ baratariã: ⁊ tũc debetur aſſeſſori ſalarium: aut propter culpã aſſeſſoris: ⁊ tũc nõ debetur: aut dubitatur ⁊ preſumitur aſſeſſorẽ fuiſſe culpabilem: q̃a eius officiũ cõſiſtit in aſſerẽdo ſeu aſſidendo ſibi.vnde omne factũ vel negletũ ĩtelligitur factũ ab aſſeſſoribus ſm Cy.⁊ eſt glo.ſi.h. ¶ Quid in aduocato.dicit glo.debetur ſalariuꝫ illius anni: vt.l.poſt duos .C.de aduo.diuer.iudi.ſ; poſito ꝙ eẽt veꝝ in aduocato cui debetur ſalariũ annuũ: quid ſi nõ annuũ: ſed certe litis tm̃.videtur ꝙ admittatur ad totũ.⁊ qꝺ eius heredi cõpetat petitio ⁊ retentio.⁊ hoc ſequẽdo opi.glo.ſed ſequẽdo opi.alioꝝ nõ debetur: niſi pro rata tẽporis ⁊ loquor de ſalario ꝓmiſſo a parte non a publico.de quo in .d.l.poſt duos.⁊ ſic dicũt ꝙ ſalariũ debetur pro rata tẽporis: niſi pro labore debeatur ſalariuꝫ.ita ꝙ pro rata laboꝝ vbi labor debetur cũ labor reſpiciat diuiſionẽ: vt.d. .l.ſeio. ¶ Sed an aſſeſſores durẽt mortuo preſide vſqꝫ ad aduentũ ſucceſſoris. Dic ꝙ nõ.imo oꝫ ꝙ alius ſurrogetur: vt.C.de officio eius qui vicẽ alterius ge.l.i.⁊ eſt ratio: q̃a ſi durarẽt aſſeſſores deberetur eis ſalariũ.nec ꝓcederet qꝺ hic dicitur de locatione operaꝝ: quia non poſſet aſſidere in alio preſidatu durãte officio eodẽ: vt no. .C.eo.ti.l.nemo.la ſc̃da.⁊ ibi glo. No.ex hac.l.ꝙ ſi moritur ille qui ſalariũ dare tenetur ante expletũ officiũ eius cui dare debet: nihilominus ĩtegrũ debetur niſi poſt mortem talis ante expletũ officiũ accepit aliud officiũ ⁊ ſalariũ. ¶ Allegatur hec lex in argumentuꝫ ad q̃õnem ꝙ l; poteſtas ſalariatus in aliq̃ ciuitate decedat ante expletũ officiũ ꝙ nihilominus heredes pñt petere totũ ſalarium: q̃a per defunctũ nõ ſtetit: quominus ſuiuerit toto tp̃e ſm Guil.hic ⁊ bene dicit.ſed hec.l.nihil facit ad hãc q̃õneꝫ. Nam hec.l.loquitur qñ moritur ille qui dꝫ dare ſalariũ.queſtio autẽ noſtra loquitur qñ moritur ille cui debetur.vnde dicas ꝙ hec.l.nihil facit ſed quod dixi tibi eſt veꝝ per.l.que hoc expreſſe dicit: vt.l.i.§.diuus.⁊ ibi eſt optima glo.ff.de va.⁊ ex̃or.cog.⁊ ideo tene qꝺ dixi ⁊ ibi no. Iteꝫ no.dicit glo.ꝙ ſi iſte qui debebat dare ſalariũ officialibus ſuis remouetur ante cõpletũ officiũ ⁊ alius vocatur loco eius ꝙ nõ debet dare ſalariũ officialibus ſuis. Ratio eſt ſm glo.quia preſumitur remotus propter culpã officialiũ: niſi forte probaretur ꝙ poteſtas vel capitaneus propter ſuã euidentẽ culpã foret remotus: tũc enim deberet officialibus ſuis de ſuo ꝓprio totũ ſalarium ſoluere. Iteꝫ dicit glo.ꝙ ſi aſſeſſor fuit remotus poteſtas nõ debet ei ſalarium ⁊c̃.

i

N cõſilio. [b] Ratio q̃re curator põt aſſidere: q̃a publicũ ſalariuꝫ nõ habet.⁊ eſt vna ratio. Alia ratio eſt: q̃a iſte nõ eſt aſſeſſor inter ꝯciues: ſed inter fiſcũ ⁊ priuatũ. vnde cõciues ei inuidere nõ poterunt. nam ratio quare quis nõ põt in ſua prouincia aſſidere eſt ꝓpter ſuſpitioneꝫ: ne qd̃ gratioſe faciat ⁊c̃. Itẽ nemo propheta acceptus in patria ſua: vt no.ex qui.cau.ma.l.hi qui.⁊ no. .s̃.e.l.ſi eadeꝫ.al's debet puniri: vt.l.in cõſiliarijs.C.de aſſeſſoribus. Unde hec ſuſpitio quaꝫ ĩs habet de ipſis facit ne ipſi in ſua ciuitate poſſint aſſidere: ⁊ eos punit ſi aſſident ſine principis permiſſu: vt.l.ſi cui.⁊.l.hi qui. prealle. Alia ratio aſſignatur per alios. Et ideo hoc caſu poteſt in prouincia aſſidere: quia gratis ſeruit ⁊ ſine dãno reipublice.⁊ ideo admittantur vt hic dicitur prima tamen opi.eſt melior quam glo.hic aſſignat.

a Iteꝫ ſi d cto.remotus ẽ poteſtas. Uide qꝺ dixi ſm hanc glo.in ſi.huius.l.⁊ adde bar.in .l.meuia in prin.de an.le.⁊ bar.i.l. .i.§.diuus.de var.⁊ ex̃.or.cog.bal.in.l.eden.C.loca.

¶ Incipit liber ſecundus. ¶ De iuriſditione omniuꝫ iudicum. Rubrica.

¶ Glo.cõtinuat hãc rubricaꝫ: quia ſupra poſuit de cuiuſlibet iudicis officio ſingulariter ⁊ ſpãliter: hic ſimul tractat cõmuniter ſiue in genere de iuriſditione omniũ iudicuꝫ.ſimile eſt.C.cõmunia vtriuſqꝫ iudi.⁊ cõmunia deleg.⁊ cõmunia ꝑdi.⁊ cõmunia de ſuc. Ex hac continuatione hẽs ꝙ idẽ eſt dicere de iuriſdi.om.iudi.⁊ de offi.iudicum.quod an ſit verum dicam ſtatim.ff.in.l.i. ¶ Querit glo.que eſt differentia inter hunc titu.⁊ titulum.s̃.de officio eius cui mandata eſt iuriſditio.ſolue vt in glo.⁊ quelibet eſt bona ⁊ clara: ⁊ ideo nõ curo eaꝫ aliter declarare.

Ex.l.ſequenti.

¶ Iuriſcõſultus dixit ius dicentis ⁊ non iudicis dicentis: quia ſibi ſic placuit non rõnibus de q̃bus per alios doc.ibi. Uenio. Et dixit latiſſimũ: quia officiuꝫ iudicis nõ habet longitudinẽ corporalem ſed eſt tanq̃ genus generaliſſimuꝫ: ibi. Quero extra. Et iuriſditio eſt poteſtas de publico introducta cũ neceſſitate ius dicendi.⁊ equitatis ſtatuẽde tanq̃ a perſona publica: ibi. Item. Et decernere bonoꝝ poſſeſſionẽ ⁊ oliꝫ.⁊ hodie eſt mixti imperij: ibi. Quero. Et an mittere in poſſeſſionem ſit mixti imperij declarat bar.in.l.iubere cauere: ibi. Iteꝫ. Et datio tutoris eſt mixti imperij: vt ibi. Itẽ quero. Et alie cauſe mixti imperij nõ poſſunt delegari: licet tutoris datio delegetur q̃ꝙ alie cauſe eẽnt fauore pupilli delegãde: ibi. Itẽ quero an. Et q̃liter officiũ iudicis ⁊ iuriſditio ſint idẽ ⁊ diuerſa: ibi. Expeditis. Et an officiuꝫ iudicis ⁊ actio ſint idem: ibi. Quero tamẽ. Et officium iudicis eſt duplex nobile ⁊ mercenariuꝫ nobile ſtat per ſe.mercenarium deſeruit: vt ibi. Sic dicas. Et an territoriũ põt eẽ ſine iuriſditione ⁊ ecõtra.an tamen iuriſditio cohereat territorio. Et princeps cõcedẽdo territorium videatur concedere iuriſditionem: ibi. Sciendum.

i

Us dicentis. Primo ponit dictum in genere.ſc̃do illud declarat ꝑ ſpecies: ⁊ hec eſt cõmunis diuiſio.vel aliter põt dicere ꝙ ꝑmo ponitur dictũ. ſc̃do eius ꝓbatio.ſc̃da ibi: nã ⁊ bonorum.⁊ breuiter.h.d.in ſumma. Officium iudicis eſt genus generaliſſimum cõtinens oĩa que poſſunt expediri per iudicẽ.h.d.vſqꝫ ad ſi. Ibi latiſſimũ eſt.i.quoddam genus generaliſſimũ.ibi.nã ⁊ bonoꝝ. Ad euidentiam huius partis ſcias ꝙ genus generaliſſimũ eſt quod oĩa cõtinet.⁊ nullum genus habet ſupra ſe.ꝓbatur in.l.cum poſt.§.gener.ff.de iure do.⁊.l.legato generaliter.⁊ ibi no.ff.de leg.i. Hoc ꝑmiſſo caſus eſt clarus.dicit tex.nã ⁊ expone ⁊: pro etiã.q.d.nõ ſolum iſta que hic enumerantur: ſed etiã omnia alia põt facere iudex.merito cõcluditur quod eſt latiſſimũ hoc eſt genus generaliſſimũ. Notabilia ſunt clara.⁊ nota pro iuuenibus ꝑmo ꝙ ex officio iudicis datur tutor.mittitur in poſſeſſioneꝫ bonoꝝ. delegatur iudex ⁊ ſimilia que hic ponuntur. ¶ Uenio ad primum dictum.⁊ op.nã illud qꝺ eſt latiſſimum oĩa cõtinet: quia vltra illud nil reperitur: vt.ff.de ver.obli.l.vbi autẽ nõ apparet in prin.ibi actum optimũ: ſed hic enumerantur ſolum ea que ſunt mixti imperij iuriſditiõis nõ ea que ſunt meri.ergo nõ eſt latiſſimũ. So.illa dictio ⁊: que premittitur ponitur implicatiue vt oĩa illa cõprehẽdat que poſſent per iudicẽ expediri: vt ſupra dixi. ¶ Item

b i N cõſilio. Et adde qꝺ voluit glo.no.in auc̃.de defen.ci.§.iuſiurandu3.in ver.nulla.

op. dicit hic ꝙ poteſt dare bonoꝝ poſſeſſionē. cōtra im
mo habet neceſſe: vt. l. munerū. §. iudicādi. ff. de mune.
⁊ ho. So. dicit glo. pōt. i. debet. fateor tñ ꝙ ſunt q̄dam
que in libera iudicis ptāte ponunt ⁊ neceſſitati nō ſub
iacent: vt. l. i. C. q̄uo ⁊ qñ iudex. ⁊ l. nō quicquid. ff. de iu
di. ¶ Uenio ad q̄ōnes. ⁊ p̄mo ad ea que tāgunt in glo.
⁊ q̄ro q̄re dicit ius dicētis ⁊ nō iudicis dicētis. Rñ. glo.
hoc ideo: qa nō de omni iudice. ſed tñ de eo qui habet
merū ⁊ mixtū imperiū. ita hic iuriſcōſultus intelligit qḋ
tenet Guil. per. l. iij. §. i. ff. ne quis eū qui in ius vocatus
eſt vi exi. ⁊ no. ff. ti. ij. ſup rubrica: dū dicit ſi qs ius dicē
ti non obtēperauerit. nā loquit de maiori iudice: vt ibi
dicā. pro hoc qa differētia eſt inter notionē ⁊ iuriſditio
nem: vt. ff. de ꝟ. ſig. l. notionē in prin. ⁊. ff. de re iudi. l. ait
pretor in prin. Idē dicit Ja. bu. hoc declarās latius ſic
iudicare ꝓprie eſt dirimere litē que eſt inter ptes: vt. l. i.
. ff. de iudi. Jus dicere pōt fieri etiā vbi nullū eſt litigiū:
vt qñ interponit decretū ſuper alienatione reꝝ minoꝝ
vel ſuper tranſac. alimentoꝝ que ſunt mixti imperij. qui
buſdam alijs videlꝫ Ja. de are. Cy. ⁊ Rai. ħ hoc diſpli
cet. nā idem eſt dicere iudex qḋ ius dicēs: vt extra de ꝟ.
ſig. c. forus. qḋ placet: qa hic ſincopat: qa trahit illa lit
tera. ſ. de medio. Itez qa appellatio iudicis refertur ad
maiores: vt in corpore de iudi. ⁊ vt oēs obe. iudi. ꝓuin
ciarum. ⁊ ideo dixit ius dicentis ⁊ nō iudicis: qa ſic pla
cuit ſibi. Et ſi inſtares ergo videt hic ꝙ loquat de quo
libet iudice quod videt falſum per exēpla que ħ ponū
tur que ſunt mixti imperij ⁊ nō ptinēt ad magiſtratus:
vt. l. i. ff. ti. ij. ⁊ l. ea que. ad municipa. So. ħ loquitur de
officio iudicis in genere nō iſtius vl' illius. ⁊ hoc modo
ſumēdo cōtinet oīa que poſſunt expediri per quēcūqꝫ
iudicem de mūdo nō ꝙ poſſit vnuſqſqꝫ oīa. ſed hec ap
pellatio officiū iudicis cōtinet oīa que poſſunt ptinere
ad vnūquēqꝫ iudicem cum ſit genus generaliſſimum.
¶ Quero extra glo. q̄re dixit latiſſimū ⁊ nō longiſſimū.
Rñ. Pe. qa ſapientia cōſiſtit in latitudine ⁊ nō in lōgi
tudine. nam raro lōgus īuenitur ſapiēs. Sed hec ſo. di
plicet Cy. qa ipſe multū lōgus erat: ⁊ ideo dicit Cy. ꝙ
ideo ſic dixit: qa ſibi placuit. Tu dic ꝙ ideo dicit latiſſi
mum: qa officium iudicis nō habet lōgitudinē corpo
ralem: qa eſt incorporale. ⁊ q̄tam lōgitudinem habeat
in tpe vel in vita hic iuriſcōſultus nō intendit tractare.
ſed tñ intendit tractare de latitudine qḋ cōprehēdit. ſ.
qd ⁊ q̄tum cōtineat cum ſit genus generaliſſimū vt di
xi. ¶ Item quero qd ſit iuriſditio. glo. ħ diffinit ꝙ iuriſ
ditio eſt poteſtas de iure publico introducta cū neceſſi
tate ius dicēdi: ⁊ equitatis ſtatuēde. ſimilem glo. habe
mus in. §. iuſiurandū. in corpore de defen. ci. circa me
dium glo. magne. glo. primo dicit ꝙ eſt ptās. hoc ꝓbat
in. l. ptātis ꝟbo. ff. de ꝟb. ſig. ¶ Sequit de iure publico
ītroducta hoc probat in. l. ij. §. huius ſtudij. ē. de iuſti.
⁊ iure. ⁊ de ori. iur. l. ij. §. poſt originē. ⁊ quaſi per totū.
¶ Sequit cū neceſſitate ius dicēdi hoc probatur in. l.
munerum. §. iudicādi. ff. de mu. ⁊ ho. ⁊ l. de qua re. ff. de
iudi. ¶ Sequitur ⁊ eq̄tatis ſtatuēde hoc probat. C. de
iu. l. placuit. ⁊. ff. de eo qḋ certo loco. l. ꝙ ſi ephesi in fi.
Sed cōtra hoc op. qa ſm hoc pater in filios: dñs in ſer
uos: tutor in pupillos habēt iuriſditionem. Eſt eniꝫ eo
rum poteſtas ītroducta de publico. nam poteſtas pr̄is
eſt itroducta a iure ciuili: vt. l. iij. de his qui ſunt ſui vel
alie. iur. ⁊ inſti. de pa. po. Itē ſimile in tutela: vt. l. i. ff. de
tutelis. eſt enim munus publicū auctoritate: licet vtilita
te priuatuꝫ: vt. l. i. ff. de mu. ⁊ ho. ⁊ l. athlete. ꝟ. tutela. ff.
de excu. tu. ⁊ inſti. de excu. tu. iuxta prin. Poteſtas dñi
eſt de iure gentiū: vt. l. manumiſſiones. ē. de iuſti. ⁊ iur.
¶ Item habēt neceſſe reddere ius hoc eſt dare ⁊ face
re eis illud quod ius p̄cepit: vt. ff. de lib. agno. per totū.
⁊. C. de liber. alen. per totum. In tutore eſt planū. Itez
debet ſtatuere equū in eos non iniquū: vt. l. ij. ē. de his
qui ſunt ſui vel ali. iu. Hoꝝ occaſione addas in diffini
tione vnum ꝟbū vt dicas iuriſditio eſt poteſtas de iure
publico introducta cū neceſſitate ius dicendi ⁊ eq̄tatis
tanq̄ a pſona publica ſtatuende. hoc quod dico ꝙ tan
q̄ a pſona publica perficit diffinitionē: quia in ꝯrijs fa
cit tanq̄ priuatus: ⁊ hoc prout iuriſditio ſumit ⁊ diffi
nitur in genere que diuidit in tres alias ſpecies: vt dicā
⁊ no. in. l. imperiū. ff. e. Et ſi dicas qd ad propoſitū cuꝫ
hic tractat de officio iudicis ⁊ non de iuriſditione rñde
vt dicā ſtatim. ¶ Item quero vtrū dare bonorum poſ
ſeſſionem ſit mixti imperij glo. dicit ꝙ ſic: vt in ea ⁊ de
clarabo. ff. e. l. iubere cauere. ad fi. vbi ꝓprie eſt iſta ma
teria. ¶ Quero an hodie dare bonorū poſſeſſionem ſit
mixti imperij: glo. dicit ꝙ nō. C. qui ad bonoꝝ poſ. ad
mit. l. fi. ⁊ inſti. de bono. poſ. in fi. Tu dicas ꝙ hoc. ſ. bo
norum poſſeſſionē agnoſci coram iudice cōpetēti iure
magiſtratus nihil eſt. Nihil enim facit iudex: niſi ꝙ ex
hibet p̄ſentiam ſui. Sed ſi qs vellet ꝙ iudex decerneret
bonorum poſſeſſionem: tūc eſſet mixti imperij hodie ſi
cut olim. nec reperimus aliqd immutatū. ¶ Itē quero
in tertia glo. vtrū mittere in poſſeſſionēꝫ ſit mixti impe
rij. Glo. diſtinguit. dic vt in ea. ⁊ hoc qualiter debeat i
telligi declarabo in. l. iubere cauere. ff. e. Sed videtur ꝙ
miſſio in poſſeſſionē poſſit demādari: qa videmus quo
tidie ꝙ iudex mādat nuncijs vt mittāt quem in poſſeſ
ſionem: vt. l. is cui. §. miſſus. ff. vt in poſ. le. So. non cō
mittit vt trāſeat iuriſditio. quaſi dicat ꝙ nuncius faciat
tanq̄ nudus miniſter. hoc eſt ꝙ per nūciū faciat iudex:
vt. l. qui aūt. §. fi. ⁊ l. ſe. ff. de conſti. pecu. ¶ Item quero
vtrum dare tutorē ſit mixti imperij. Glo. diſtinguit hic
⁊ alibi melius. ff. de tu. ⁊ cur. da. ab his. l. ius dandi. aut
ſubſtantia pupilli eſt vltra qngentos ſolidos: ⁊ tunc eſt
mixti imperij: nec poteſt demādari niſi habenti iuriſdi
tionem: vt. ff. de tutelis. l. muto. §. tutoris. ⁊. ff. de tuto. ⁊
cura. da. ab his. l. nec mādante. aut eſt infra quingētos
ſolidos ⁊ eſt iuriſditionis. inſti. de attiliano tuto. circa
fi. Tu. dicas ꝙ eſt ſemp mixti imperij. tamen qñqꝫ eſt
mixti imperij maioris. qñqꝫ minoris vt dicā. ff. e. l. impe
rium. ¶ Itez quero an alie cauſe que ſunt mixti imperij
poſſint delegari habēti iuriſditionem ſicut tutoris da
tio. Rñdet glo. ꝙ nō vt hic no. ⁊ in tutore eſt ſpāle pu
pilloꝝ fauore. Sꝫ an alie cauſe mixti imperij poſſint de
legari fauore pupilloꝝ. Rñdet glo. ꝙ nō: qa in eis non
vertitur tñ periculum. quod etiaꝫ fallit forte ſi per hoc
pupillus cogeret litigare extra prouinciaꝫ: vt. l. i. C. qñ
imper. inter pu. ⁊ vidu. ¶ Ultimo querit glo. vtrū iudi
cem delegare ſit iuriſditionis. ⁊ dicit ꝙ ſic ⁊ bene: vt. l.
imperiū. ff. e. ¶ Expeditis glo. venio ad materiaꝫ ⁊ q̄ro
vtrū officiū ⁊ iuriſditio ſint idem. ⁊ videtur ꝙ ſic. nam
in rubrica dicitur de iuriſditione oīum iudicum. ⁊ in ni
gro dicitur ius dicentis officium. nam ſi aliud eſſet iſta
lex nō cōgrue poneretur hic. ⁊ hoc videtur ſentire glo.
rubrice vt dixi ſuper ea. ¶ In ꝯrium videtur. nā ex eo
ꝙ dicit officium iudicis p̄ſupponit ꝙ ante ſit iudex q̄
habeat officium. ⁊ iudex nō eſt niſi qui habet iuriſditio
nem: vt. l. i. de iudicijs. ergo iuriſditio eſt aliud. Pe. di
cebat aliter. ſ. ꝙ iuriſditio eſt ius. officiuꝫ eſt exercitium
ipſius iuris. Guil. dicebat aliter: qḋ referre tibi nō curo
Tu clarius ſic dicas ꝙ officiū iudicis poteſt cōſidera
ri. primo ſimpliciter ⁊ abſolute prout non coheret pſo
ne vt officiū poteſtarie: officiū capitaneatus: officiū re
gis vel principis. Illud eniꝫ officiū poteſt eſſe ⁊ eſt etiā
ſi nō ſit pſona que ſubeat illud. ⁊ iſto modo officium iu
dicis ⁊ iuriſditio quaſi idem ſignificant: ſed diuerſimo
de. nam cū dico officium iudicis denoto principaliter
ipſam pſonaꝫ cui ineſt adminiſtratio ſeu honor iuriſdi
tionis. ſecūdario ipſam iuriſditioneꝫ: vt. ff. de mu. ⁊ ho.
. l. honor. ⁊. C. vbi ⁊ apud quē. l. fi. Cum dico iuriſditio
denoto principaliter iuriſditionē. ⁊ per cōſequens offi
cium cui inheret iuriſditio: vt dictis legibus. ⁊ hoc mo
do ſumēdo tale officium omni tpe eſt vnuꝫ: licet pſone
mutent: vt. ff. de iudi. l. proponebat. ⁊ extra de reſcrip.
. c. ſi gratioſe. li. vj. ſecūdo modo poteſt cōſiderari offi

cium prout coheret perſone: ꝛ tunc ſi quidem accipiaƭ officium pro totali adminiſtratiõe: differt officium a iuriſditione: quia iuriſditio eſt ius ꝛ poteſtas ꝛc. vt ſupra dixi. officium eſt exercitium illius iuriſditionis: vt de administra. re. ad ciui. ptí. l. iij. §. in eũ. ꝛ hoc modo ſumẽdo in perſona cuiuſlibet iudicis eſt vnum officiuꝫ: vt. l. cum apud. ff. iudi. ſol. ꝛ in. d. c. ſi gratioſe. Tertio modo poteſt cõſiderari officium iudicis prout particulariter exhibetur in quibuſlibet cauſis nõ pro adminiſtratiõe totali: ꝛ tunc loquitur hec lex: quia officium iudicis eſt quoddam genus generaliſſimum cõtinens omnes ſpecies officij: ſcilicet nobilis vel mercenarij vel aduerſarij: per quas iudex poteſt aliquid facere vt hic. Et quid ſit ꝛ in quo differat a iuriſditione ſtatim dicam. ¶ Quero tamen vtrum iudicis officium ꝛ actio ſint idem. hoc tãgunt hic doc. ꝛ Hy. inſti. de actio. in prin. vbi glo. tãgit breuiter prout officiũ iudicis coheret perſone iudicis: de quo hic loquitur. ſtultum eſt querere an ſit ideꝫ quod actio. nam actio competit parti ꝛ eſt ius petẽdi in iudicio quod ſibi a parte debetur: vt inſti. de actio. in prin. ſed officiuꝫ iudicis eſt ius cõpetens ipſi iudici. ꝛ eſt ius faciẽdi ea que ſibi vt iudici facienda incũbunt ꝙ ſit ius probatur. ff. de tuto. ꝛ cu. da. ab his. l. ius dandi. ꝛ. ff. de offi. preſi. l. illicitas. §. qui vniuerſas. ꝛ. l. fi. in prin. ff. de offi. ꝓcu. ceſa. ꝛ differt a iuriſditione ſicut actio ab obligatione. nam ſicut per actionem cõſequitur quis quod in obligatione deuenit. ita per officium iudicis ad effectum producitur quod venit in iuriſditione vt hic probatur. ꝛ in oĩbus legibus precedentium tituloꝝ que de officijs tractãt. ſicut enim aliud eſt humanitas nr̃a ſeu locutio nr̃a. aliud eſt potentia loquẽdi que locutionem deducit in actum: ſic aliud eſt iuriſditio. ꝛ aliud eſt iudicis officium quod iuriſditionem deducit in actum: ꝛ lꝫ quandoqꝫ leges dicant ꝙ iudicis officium eſt ipſum facere: vt. l. i. ff. de officio procõ. impropria tamẽ locutio eſt. hoc eſt ius faciendi illud: vt ſupra dixi. ¶ Iteꝫ quero vtrum officium iudicis prout competit parti ſit ideꝫ ꝙ actio. ꝛ ad hoc intẽdit diſputatio doc. ꝛ Hy. inſti. de actio. in prin. ¶ Sed aduertendũ. nam cuꝫ dicimus ꝙ officium iudicis cõpetit parti impropria ꝛ improprijſſima locutio eſt. Cõtinet enim repugnantiam in ſeipſam vel ꝙ ſit officium iudicis ꝛ ſic partis vel in partem. Et ideo ſciendum eſt ꝙ officium iudicis prout parti cõpetit aliter deberet nominari de iure. quãdoqꝫ eniꝫ nominatur proprio nomine vt in integrum reſtitutio: vt. l. ꝙ ſi minor in fi. ff. de mino. ꝛ per totum titulum de in integrum reſtitutione. ꝛ vt eſt excuſatio: vt. ff. de excu. tu. l. ſcire oportet §. oportet. ꝛ ibi no. Eſt enim ius impetrãdi officium iudicis ſuper excuſatione: ꝛ tamẽ a ppellaƭ excuſatio: vt. l. prefecti. de mino. dixi plene. ff. de ap. l. i. i principio. vbi autem nõ reperitur proprium nomen appellatur proſecutio: vt. ff. de ver. ſig. l. pecunie. §. proſecutionis. iſta aũt proſecutio hoc eſt ius impetrãdi officium iudicis: vtrũ ſit idem quod actio. determinat glo. ꝛ Hy. inſti. de actio. in prin. ꝙ nõ: ſed habet ſimilitudinem cum actione: vt. ff. de actio. ꝛ obli. l. actionis ꝟbo. Et eſt differẽtia in hoc: quia actio oritur ex obligatiõe regulariter: vt. l. licet. §. ea obligatio. ff. de ꝓcu. Officiuꝫ iudicis nõ preſupponit obligationem: vt. ff. de ac. emp. l. qui per colluſionem. ꝛ de an. le. l. quintus. Ex hoc ſequitur ꝙ quãdo libellus formatur ſuper actione debet quis narrare ea per que cõcluditur ꝙ pars tenetur ad aliquid dandum vel faciẽdum vt videbitis plene. ff. de eden. l. i. in prin. ſed quãdo formatur ſuper officio iudicis debet quis narrare ea per que cõcludatur ꝙ iudex debeat facere vel poſſit id quod petitur. nõ ꝙ pars teneatur. Exemplum eſt in ti. de mino. ꝛ in ti. de in integ. reſti. ꝛ qui pe. tu. ꝛ in multis ſimilibus. ¶ Item ex p̃dictis apparet alia differẽtia: vt dicunt doc. ꝛ bene ꝙ per interpellationem factam parti quãdo ſolum poteſt cogi officio iudicis non cõſtituitur in mora: vt. ff. de dam. infec. l. cum poſtulaſſem in prin. ꝛ no. ff. de edẽ. l. vbi in fi. ꝛ eſt ratio: quia iudex cogit partẽ hoc facere nõ autẽ pars eſt obligata ad hoc faciendũ: qa pars nihil debet eſt ergo a iudice poſtulandũ ſeu impetrandũ nõ a pte. ſecus in eo qꝺ venit iure actionis: vt. ff. de vſur. l. mora. ¶ Item ex hoc cõcludiƭ ꝙ officiũ iudicis diciƭ miſericorditer implorari: vt no. ff. de interlo. acti. ſup rubrica: qa illud qꝺ pars petit ſibi nõ debetur: ſed iudex ex officio ſuo põt facere vt ſibi detur: licet qñqꝫ eſſet iniuria ſi denegaret: vt. l. i. §. pe. ff. de aqua quo. ꝛ eſti. ꝛ ideo eſt ĩtroducta a populo a ſn̄ia lata ſuper officio iudicis ſi denegeƭ: vt. l. i. C. ſi ſepius in inte. reſti. poſt. ¶ Itẽ quero quotuplex ſit officiũ iudicis. glo. inſti. de act. §. p̃terea. ꝛ glo. C. depo. l. iiij. dicit ꝙ eſt triplex. quoddã nobile: quoddã mercenariuꝫ quod deſeruit actioni ex natura ipſius actionis vt in bonefidei iudicijs: quoddã qꝺ deſeruit actioni ꝯtra naturã ipſius vt in arbitrarijs. Pe. ꝛ Guil. ꝛ alij faciũt alias diuiſiones dicentes ꝙ quoddã eſt officiũ quod reſidet in parte: quoddã quod reſidet in iudice. ſed certe nulluꝫ officiũ reſidet in pte. ideo iſtã parteꝫ omitto. ꝛ omiſſis eoꝝ ꝟbis: ꝛ aliter q̃ ipſi ꝛ glo. ¶ Sic dicas ꝙ eſt triplex ſpẽs officij iudicis: quoddam eſt nobile: quoddã mercenariũ: quoddam aduerſariũ. Officiũ nobile eſt qꝺ per ſe ſtat. ſiue hoc iudex ſuo motu exerceat: ſiue ad poſtulationẽ alterius vt inquirẽdo cõcedendo reſtitutionem in integruꝫ: dando tutores: interponẽdo decreta: cõſtituendo ſalaria aduocatis ꝛ medicis ꝛ ſimilia. quoddã eſt officiũ mercenariũ quod per ſe nõ ſtat: ſed deſeruit actioni. ꝛ hoc poteſt eẽ multiplex: quia qñqꝫ deſeruit actioni proponende: vt in citationibus ꝛ ĩterrogationibus ꝛ in oĩbus que fiũt ante litem ꝯteſtatam. Qñqꝫ deſeruit actioni propoſite exercende vt in dãdis dilationibus recipiẽdis teſtibus ꝛ ꝓbationibus ꝛ in oĩbus alijs poſt litem cõteſtatã occurrentibus vſqꝫ ad diffinitiuam ſn̄iam. Qñqꝫ deſeruit actioni propoſite terminãde. ꝛ hoc tripliciter. aut ex natura actionis vt cum cõdemnat in vſuris ꝛ fructibꝰ ꝛ intereſſe in bonefidei iudicijs. Aut cõtra naturam actionis propter aliquod extrinſecuꝫ accidens vt in arbitrarijs: vel propter naturam iudicij vel inſtantie nõ attẽto que ſit actio: vt in cõdemnatione expenſaꝝ: vt. C. de fruc. ꝛ litis expen. per totum. Qñqꝫ deſeruit actioni ꝓpoſite ꝛ determinate. i. exequende: vt officiũ iudicis quod eſt in executione exercẽda: vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio per totum. Tamẽ vtrum ſit illud officium nobile vel mercenarium poſſet dubitari dicam. ff. e. l. iubere cauere in fi. Quoddam eſt officiũ iudicis aduerſariũ: quod non deſeruit actioni. ſed immo ſibi aduerſaƭ. ꝛ ꝯdicit inquãtum poteſt. ꝛ hoc dupliciter. Primo quãdo officiũ iudicis loco exceptionis directe proponiƭ: vt. ff. de pe. here. l. plane. ꝛ. l. fi. ꝛ. l. item ſi ꝟberatum. §. i. ff. de rei vẽdi. vel quãdo deſeruit exceptioni propoſite vt in toto titulo de exceptionibus. Iſta diuiſione omne officiũ iudicis cõprehenditur. Alia pulchra exempla poſſent dari de quo vide in ſpe. de officio iudicis: vbi ponunƭ plura eius exempla q̃ alibi. ¶ Item quero vtrũ iudex poſſit officium ſuũ exercere ſine petitione partis. de quo vide pleniſſime in. l. iiij. §. hoc aũt. ff. de dam. infec. ¶ Itẽ quero vtrũ in officio iudicis debet libellus dari ꝛ lis cõteſtari. glo. tangit in rubrica. ff. de interro. act. ꝛ in. l. nec quicꝙ̃. §. vbi decretum. de officio procõſu. ꝛ lega. ꝛ ibi dicemus. tex. eſt cũ glo. in. c. finali. extra de officio iudicis. His viſis circa officiũ iudicis reſtat uidere unũ circa iuriſditionem. ſ. vtruꝫ iuriſditio cohereat territorio. Guil. de cu. uidetur dicere ꝙ ſic. Eſt enim quedam q̃litas ſicut ſeruitutes ſunt quedam q̃litates prediorũ: ut. l. quid aliud. de uer. ſig. ¶ Sciendũ primo pro declaratiõe quod nõ eſt de neceſſitate ꝙ iuriſditio cohereat territorio. Poteſt eniꝫ eſſe iuriſditio ſine territorio ut in iudicibus chartularijs: ut no. ff. de iu. l. i. ꝛ. C. ubi ꝛ apud quẽ. l. fi. ¶ Iteꝫ poteſt eſſe territoriũ ſine iuriſdi-

tione vt patet in cōmunitatib[a] que ſunt in comitatu huius ciuitatis vel alterius qui nullam habēt iuriſditiōez: ſed ciuitas habet in eos: vel pone exemplum in pncipe qui priuauit ciuitatem brixie omni iuriſditione que habet territorium: nō tamen habent iuriſditionem. Secū do iuriſditio coheret territorio vt ſit iuriſditio in ſeipſa actiue. Uerbi gratia. nō poteſt dici vnum territoriū habere iuriſditionem in ſeipſo. Sed bene poteſt dici vnuz territorium habere iuriſditionem in alio ſicut ciuitates in alio territorio. Bene poteſt iuriſditio coherere territorio paſſiue: quia alius habet iuriſditionem in territorio: vt.j.de verbo.ſig.l.ſi pupillus.§.territorium. Tertio dico ꝙ quādo iuriſditio coheret territorio ſiue actiue ſiue paſſiue nō coheret ſicut qualitas ipſius territorij ſicut dicit Guil. ſed aliter vt apparet ex.l.more.j.e. vbi dicit ꝙ ille qui habet iuriſditionem ordinariam habet eam ſuo iure hoc eſt iure reſidēte in pſona eius non in ipſo territorio: ⁊ tex.in.d.§.territorium. hoc clarius explanauit. ¶ Ad huius ergo intelligētiaz ſcias ꝙ quedam ſunt iura mere realia debita a re rei vt ſuitus. ⁊ ille ſunt proprie qualitates prediorum. Quedaz ſunt iura debita perſone in re: vt dñium pignus ⁊ ſimilia. Sicut ergo dñium coheret perſone dñi tamen eſt in re: ita iuriſditio coheret officio ⁊ perſone eius qui habet offm̄. tamen eſt in territorio. ⁊ ſic nō eſt qualitas territorij: ſꝫ magis perſone. Et iſta equiparatio de iuriſditione ad dominiū probatur ſic. Princeps habet omnem iuriſditionem: vt.ſ̄.de cōſti.prin.l.i. ⁊ ex hoc dicitur dñs totius mūdi: vt.j̄.ad.l.rho.de iac.l.deprecatio. Sicut glibet iudex dicit̄ princeps ciuitatis vel territorij cui pēſt: vt.j̄.de excu.tu.l.ſpadonem.§.ſi ciuitas. ⁊ recte poteſt dici dñs totius illius territorij vniuerſaliter cōderati. ſicut de principe pluries dixi. ⁊ maxime in prima cōſtitutione huius libri. Ex hoc ſequitur pulchra cōſequentia ⁊ vera ꝙ ſi princeps vel alius cōcederet tibi vniuerſaliter vnum territorium[a] videtur tibi cōcedere vniuerſaliter iuriſditionem: quia ſicut ille qui cōcedit rem ſingularem dicitur dñium rei ſingulare cōcedere: vt.l.ſi ita in ſi.de ꝯhen.emp. ita ille qui concedit vniuerſale territorium videtur cōcedere iuriſditionem que eſt idem qꝺ dñium alicuius rei particularis. ſecus ſi concederet in vna particula vel in vna re particulari: vt.l.in modicis .j̄.de cōtrahen.emp. facit quod no.in.l.ſi.ſ̄.de conſti. prin. dixi in.l.ſi quādo.C.de bo.va.libro.x. ⁊ ex hoc patet ꝙ iuriſditio nō coheret proprie territorio. pro tāto tamen dicitur ꝙ coheret territorio: quia terminatur territorio: vt.l.ſi.j̄.e. Sed dices tu immo rei coheret. nam videmus ꝙ ciuitates ⁊ caſtra habēt iuriſditionez. Rñ. immo populus eoꝝ ⁊ cōmunitas eoruz vt in fine: quia ſunt perſone repreſentate que habēt iuriſditionē: ⁊ ipſi ſunt qui faciūt ſtātez ⁊ ſimilia. Unde perſonis inheret iuriſditio ⁊ perſonarum eſt. ⁊ ita intelligitur qꝺ dicitur hic. caſus eſt ſm Guil.in.l.qui furere.ſ̄.de ſta.ho..

Ex.l.ſequenti.

¶ Delegatus verbo citare poteſt. re autem nō. niſi ſit delegatus principis. Et delegato ab alio ꝙ̄ a principe non videntur cōceſſa ea que ſunt maioris iuriſditionis ꝙ̄ cōceſſe nec ordinario ea que ſunt alterius ſpeciei. Et iudex ſecularis nō poteſt cognoſcere an ꝯtractus fuerit vſurarius vel matrimonium licite ꝯctum: ſed bene pōt cognoſcere an ꝯctus fuerit factus ⁊ matrimonium celebratum. Et an cōceſſo aliquid videantur conceſſa que ſequuntur.

Ui iuriſditio.

Clara ē ⁊ breuis hec lex ⁊ ſeipſam ſummat. ⁊ poteſt legi duobus modis ſm glo primo in iudice delegato vt cui delegatur iuriſditio videantur ei delegari omnia ſine qbus iuriſditio expediri nō poteſt[b]: vt.ſ̄.titulo.ij.l.i.in ſi. ⁊ hec modica eſt coertio de qua glo. dicit. ¶ Sed quero an delegatus poſſit citare verbo ⁊ re[c]. reſpondeo poteſt quia arbiter pōt vt.j̄.de arbi.l.ſed ⁊ ſi interpellatur. ⁊ l.diez proferre in princi. ſed an poteſt re.ſ.capiendo perſonam. glo. dicit aut eſt delegatus a pncipe: ⁊ poteſt: vt ar.in auc̄.vt oēs obe.iu.prouin.§.quoniā.alias eſt.§.omnez hic allegatus in glo. ⁊.C.quomodo ⁊ quando iudex.auc̄.qui ſemel. ⁊.l.ſi is.j̄.de iureiur. ſi autez eſt delegatus alterius: tunc ante litem cōteſtatam non poteſt citare re. ſed poſtea ſic: vt in auc̄.de exhibē. ⁊ intro.re.§.ſi vero etiam. ita dicit glo. hoc quod dicit ꝙ poteſt re citare poſt litez cōteſtatam reprehenditur per doc. vt infra ſtatim dicā. ¶ Item quero vtrum delegatus poſſit mittere in poſſeſſionē ex primo decreto. Ex glo. colligitur diſtinctio: aut eſt delegatus principis: ⁊ poteſt: vt.d.§.ſi vero. aut alterius ⁊ nō poteſt cum ſit mixti imperij: vt.j̄.e.l.iubere. ⁊ ſic vides ꝙ in miſſione in poſſeſſionem non diſtinguitur: an ſit lis cōteſtata vel non. nam etiam poſt litez cōteſtatam non poteſt in poſſeſſionem mittere. ſed deberet referri ad maiorem iudicem: vt.C.de iu.l.properandum.§.ſinautem reus. ibi ad ſuperiorem. ⁊ in auc̄. de exhiben.re.§.ſi vero. ſi nō poteſt facere coertionem realem multominus perſonalem. ⁊ ideo nō poteſt citare ipſa etiam lite conteſtata. ſic reprehendit glo. Fran. Accur. hoc quod tenet Cy.i auc̄.qui ſemel.C.quomodo ⁊ quādo iudex. quod videtur veruz per tex.in auc̄. de teſti.§.ſi uero ignoti. vbi delegatus nō poteſt teſtes coercere ⁊ eos torquere. Nō ob. tex.in auc̄.de exhibē. re.§.ſi vero etiam. vbi dicitur ꝙ delegatus non poteſt aliquid facere: quia lis non eſt cōteſtata: quaſi dicat ergo lite conteſtata poſſet: quia non vult hoc dicere: ſed vult hoc dicere ꝙ ſi lis eſſet ꝯteſtata poſſet deueniri ad ſniam etiam abſente reo. ⁊ ſic poſſet aliquid facere. Dices tu hoc videtur cōtra legem iſtam: quia ſine hac coertione iuriſditio expediri nō poteſt: qa forte reus nunquā veniret ad iudicium. Reſpondeo cui iuriſditio eſt delegata omnia mandari videntur ſine quibus ipſa expediri non poteſt: dūtamen ea non ſint maioris iuriſditionis ꝙ̄ que principaliter demādantur: vt patet ex premiſſis: quia mittere in poſſeſſionē re ipſa capere vel torquere perſonam ⁊ ſimilia ſunt maioris iuriſditionis ꝙ̄ cognitio cauſe. hoc videtur cōtra.l.i.in fine. ⁊ contra.l. ſi.ſ̄.ti.ij. vbi modica coertio videtur mādata. So. non intelligas ibi de coertione reali vel perſonali: ſed de ꝟbali tantum ne cōtradicat predictis. Secundo modo lego tibi hāc legem in iuriſditione ordinaria: ut cui data eſt ordinaria iuriſditio omnia uidentur mādata ſine qbus iuriſditio illa nō poteſt expediri: etiam ſi ſint maiora ⁊ ſi coertionem perſone habeant. ꝙ hic loquatur de ordinaria probatur duz dicit cui iuriſditio data eſt: nam dare eſt in alium trāfferre: ut.l.ubi autez.§.ſi.j̄.de uerbo.obli. quod nō ſit in delegatis: ut.l.i.§.qui mandatum.ſ̄.ti.ij. Et ꝙ videant̄ mādata etiam ea que ſunt maioris iuriſditionis probatur.C.de iudi.l.quotiēs. ⁊ .ſ̄.de origine iur.l.i. ⁊ in auc̄.de teſtibus.§.ſi ꝟo ignoti. ubi qlibet ordinarius: ⁊ ſic defenſor ciuitatis qui nō habet merum ⁊ mixtum imperium poteſt torquere teſtes. loquit̄ enim ibi de adminiſtratore. Et adminiſtrator exponit̄.i.defenſor: ut in auc̄.de exhibē.re.§.ſi ꝟo etiam ¶ Sed cōtra hoc op. ꝙ qui habet iuriſditionez nō poteſt mittere in poſſeſſionem ex primo decreto. in .§.iuſiurāduz in ſi. in corpore. de defen.ciui. ⁊.l.ea que .§.magiſtratus.j̄.ad munici. So. uidentur mādata ea etiam que ſunt maioris iuriſditionis: ut dixi. dūtamen ſint eiuſdem ſpeciei: ut de iuriſditione. ſecus ſi eēt alterius ſpeciei ut de mero ⁊ mixto imperio. nam tunc illa nō uidentur mandata ut in contrarijs. ¶ Item op. ex̄ qui ſi. ſint leg.c.lator. ⁊ extra de ordi. cog.c.tuam. So. ibi ſunt alterius ſpeciei.ſ.iuriſditionis ſpiritualis: unde iudex ordinarius etiam incidenter nō poteſt cognoſcere de re ſpirituali tex. eſt notus.C.de ſacroſanc.eccle.l. omni. Unde ius canonicum in hoc nō diſcordat a iure ciuili: ut uidiſtis. Ex his ergo collige diſtinctionez: aut

a ¶ Territorium. ADDE an ꝯceſſo caſtro ſit ꝯceſſa iuriſditio ro.ꝯſi.cccc.xliij. ⁊ an ueniat merū ⁊ mixtū imperiū uide Oldra.ꝯſi.cclj ⁊ inquantuz tāgit ꝙ in ꝑſcriptiōe eorū que ſunt reſeruata pncipi requirit̄ eius ſcia vide bal.ꝯſi.lxiiij. caſus talis.i.li.

b ¶ Nō pōt. ADDE p[9].d.alex. ⁊ Jaſo. ꝙ ꝑ hoc fac̄ ꝙ uoluit ro.ꝯſi.ccclij. ꝙ ſi papa cōmittat alicui ꝙ cognoſcat d ſuppſſiōe tituli ꝙ delegat[9] poterit cognoſcere de oib[9] depēdentib[9] ab illa ſuppſſione. Et ꝙ idem uoluit ꝯſi.cxiiij. ꝙ hñs mandatū ad capiendum mutuo centū ⁊ obligāduz bona ꝯſtituētis cēſetur ēt hēre mandatū ad ſe obligādū pro vſuris ſi mos ē i ciuitate ꝙ ſi pecunia nō ſoluat̄ i tpe capiat̄ ſub vſurio noīe creditoris. ⁊ in quātū.d.Jaſon tāgit ꝙ ſi cā ē cōmiſſa p epm de petitōe hereditatis ⁊ ſuꝑueniat.q.matrimonij ꝙ de illa ſi pōt cogſcere vide ro.ꝯſi.ccxcviiij. an ā cui cōmiſſū eſt cōſequēs uideat̄ ꝯmiſſuz añcedēs vid pulchre ro.ꝯſi.cccclxj.

c ¶ Et re. ADDE inquātū.d.Jaſon dicit ꝙ debitor fugitiu[9] pōt citari re p delegatū inferiorez ⁊ p iudicē icōpetentez ⁊ allegat pe.de anch.ꝯſi.clxxxij. q̄ ēt dic ſe-

cōceditur iuriſditio delegata aut ordinaria.ſi delegata aut a principe:aut ab alio.ſi ab alio:aut queris vtruꝫ videanť conceſſa ea ſine qbus eſſe non poteſt:aut ea que maioris ſunt iuriſditionis:aut ea que ſunt eqlis uel minoris.Si uero loqueris in iuriſditione ordinaria.⁊ tūc aut queris an videanť cōceſſa ſine quibus explicari nō poteſt que ſunt alterius ſpeciei:aut ea que ſunt eiuſdeꝫ vt ex predictis patet.¶ Iuxta predicta quero ſi iudex ſecularis nō poteſt incidenter cognoſcere de re ſpūali. ergo quaſi de nulla re cognoſcit.ſi enim petis hereditatem vel aliam rem tanꝗ̄ patris tui oportet te ꝓbare te eſſe filium legitimum quod eſſe non poteſt ſine mrīmonio.Matrimoniū auteꝫ eſt res ſpiritualis.ergo de hoc iudex ſecularis nō pōt cognoſcere.⁊ ſic nec de principali cognoſcit.So.dico ꝙ illa queſtio an fuerit matrimonium inter patrē ⁊ matreꝫ alicuius eſt ſuꝑ facto.nec eſt cauſa ſpiritualis.⁊ poteſt tūc iudex ſecularis expedire. Poteſt eē etiā queſtio ſuꝑ iure vt poſito facto.pro cōſtanti eſt q̄ſtio an inter eos poterat eſſe mrīmoniū:tūc eſt queſtio ſpūalis:⁊ iudex ſecularis non poteſt ſe intromittere:vt.d.c.lator.⁊.d.c.tuā.Eodē modo ſi dubiteť de vſurario:ſi eſt q̄ſtio ſuꝑ facto:poteſt iudex ſecularis cognoſcere:qa nō eſt queſtio ſpūalis:ſed poſito facto pro cōſtanti ꝙ ſit ꝯtus:ſed dubitatur vtrum ꝯtus ſit vſurarius vel nō:tunc eſt queſtio ſpūalis:vt in.c.i.extra de vſu.in cle.⁊ ita audio qō tenet dn̄s Paulus de liazariis.dixi in.l.ticia.ſo.ma. Expeditis lec.ex glo.collige vnū generale ad aliud ꝙ̄ ad iuriſditiones:vt cum quid cōcediť videnť ꝯcedi omnia que ad id ſequi poſſunt.⁊ allegat cōcor.¶ Circa hoc dicas breuiter ꝙ q̄dā ſunt que ſequunť ad id quod cōcediť ex ſignificatione ꝟbi:tūc omnia videnť cōceſſa:vt.l.legatis.ꝭ.de ali.le.interrēptū.ꝭ.de le.iij.⁊.ꝭ.de pac.l.iure gētiū.§.ſꝫ ſi fraudādi quedam ſequunť ex natura rei:tūc idem:quia tunc illa videnť eſſe cōceſſa:vt.l.fundi.ꝭ.de ac.emp.vt ſi ꝯcedo fundū deducto vſufructu videor concedere vt fructuario capite minuto:ꝓprietarius habeat etiam vſumfructum:vt.d.l.fundi.Quedam ſunt cōſequentia vel antecedētia ad rem.nō ex natura rei vel ſignificatione vocabuli:⁊ tūc aut cōceditur aliquid quod momēto expeditur:vt ſi cōcederem tibi vnam domū vel fundū ad quā tu nō potes ire.Et dubitať vtrum tibi ſit cōceſſuꝫ iter:⁊ tūc dic vt in.l.in vendendo.ꝭ.de ꝯhē.emp.dixi plene in.l.i.ꝭ.de ſerui.le.Si ꝟo ꝯcedať aliquid quod habeat cauſam ſucceſſiuam vel tractū in tꝑe vt in vſufructu vel ſeruitute ⁊ ſimilibus que habēt tractum in tꝑe:tunc videnť cōcedi omnia ſine quibus ad illud cōceſſum veniri nō poteſt:vt.l.i.ꝭ.ſi vſufruc.pe.⁊.l.iij.§.qui habet.de ſerui.ru.p̄di.facit.l.ad rem mobilem.⁊.l.ad legatū.de ꝓcura.Secūdo ponit glo.aliud generale ecōuerſo ad iſtud quādo aliquid prohibeť:⁊ id quod ex eo eſt videtur eſſe ꝓhibitum.Quod pōt intelligi duobus modis: vt patet ex legibus alle.h in glo. Primo ſic quādo aliquid ꝓhibetur:⁊ id quod eſt eius antecedēs per quod perueniť ad illud:vt.ꝭ.de ſpon.l.oratio.quod eſt verū quādo directe ordinať ad productionē illius:vt ſpōſalia ad mrīmonium vt ibi.Als ſecus ſi incidenter poſſet euenire:vt.l.nō omne.ꝭ.de ſtatuli.Secūdo modo pōt intelligi vt iacet:vt cuꝫ ꝓhibeť aliquid ꝓhibeť id quod eſt ex eo tanꝗ̄ eius cōſequens.quod dic vt.C.de legi.l. nō dubiū.Ultimo iſta lex eſt multum notabilis ad arbitria que habēt priores ⁊ regimina ciuitatū vt ſi cōcediť prioribus arbitriū ſuꝑ aliqua guerra vel abūdantia vel ſuꝑ cuſtodia:quod poſſint facere ex vigore huius arbitrij.qō plene examinaui in.l.ābitioſa.de decre.ab or.fa.

¶ Ex.l.ſequēti.

¶ Iuriſditio diciť a dictione ꝙ eſt poteſtas ⁊ iuris q̄ſi iuris poteſtas ⁊ ſub ea cōprehendiť merum ⁊ mixtum imperium:ibi.Scđo.Et imperium ſimpliciter diffiniť vt ibi.Uideamus.Merū quotupliciter dicať:ibi.Uideamus.Primo imperiū merū diffiniť:vt ibi.Quero quid.Et preſidibus prouinciaꝝ competit merū imperium.Et p̄ſidi romano ⁊ etiam preſidibus ciuitatū cū ciuitates illud habent ex cōceſſione vel alio titulo:ibi. Quero qbus.Et merū imperiū habet ſex gradus:ibi. Quero.Et miſſio in carcerem ad penā eſt maioris imperij:ibi.Iuxta.Et cauſe liberales nō dicunť meri imperij:ibi.Circa.Et relegare aliquē ⁊ acriter corpus alicuius caſtigare ad penā eſt meri impij parui:ibi.Quarto.Modica etiā coertio corporis eſt meri impij minoris:ibi.Quinto.Eſt ⁊ leuis mulcta que eſt meri imperij minimi:ibi.Sextum.Et ea que ſunt meri imperij maximi.maioris.magni.parui.nō poſſunt delegari que minoris ⁊ minimi ſit:ibi.Quero.Mixtū imperium diciť eo quia capit a mero ꝙ expediť officio iudicis nobili. Et eo quia capit a iuriſditione ꝙ reſpicit priuataꝫ vtilitatem:ibi.Expeditus.Et mixti imperij ſex etiā ſūt gradus vt meri imperij qui cōſiſtunt:vt ibi.Quero quot. Et iuriſditio ſtricte ſumpta eſt que officio iudicis mercenario expediť priuatam reſpiciēs vtilitateꝫ.Et hec ſimiliter habet ſex gradus:vt ibi.Uenio.

i **Imperium.** Iuriſditio diuidiť in imperium ⁊ iuriſditionem.Et imperium diuidiť in merū ⁊ mixtum imperiuꝫ.h.d.Diuiſio patet quia primo poniť diuiſio bimembris imperij.ſcđo proſequiť primum membrū. tertio ſecundum.quarto ponit qd ſit iuriſditio.partes per ſe patēt in tex.Et pone caſum in terminis cū dictuꝫ ſit ſupra de iuriſditione in genere:q̄ro in quot ſpecies diuidať.⁊ dicit ꝙ in tres.ſ.in meꝝ ⁊ mixtum impium ⁊ ſimplicem iuriſditioneꝫ:que ſint patet in tex.ꝙ hec eſt difficilis materia:que nō habeť cōmuniter.¶ Op.ad primū ꝙ illa nō ſit bona diffinitio imperij meri:qa nō conuertitur cū ſuo diffinito ergo ⁊c̄.vt.l.omnis diffinito.ꝭ.de re.iur.⁊.l.i.§.labeo.ꝭ.de dolo.Quod nō ꝯuertatur apparet:qa multa ſunt alia que ſunt meri imperij que hic nō ponunť:vt damnare in metallum ⁊c̄.vt.l.ſi qd erit.de offi.ꝓcon.⁊.l.illicitas.§.qui vniuerſas.ꝭ.de offi.preſi.So.huius timore dicit glo.i.hic ⁊ glo.ſi.hic in prin.ꝙ hic nō poniť diffinitio ſed exemplū.⁊ eodeꝫ modo poſſet opponi ad mixtū imperiū ⁊ ad iuriſditionem ⁊ eodem modo ſoluiť.¶ Op.ad ſi.huius.l.nā ex iſto tex.videť preſupponi ꝙ iudex delegatus poſſit delegare.nā iudex delegatus habet iuriſditionem:ut.l.i. .§.qui mādatam.ꝭ.ti.ij.ergo poteſt delegare vt hic.qō eſt contra.l.a iudice.C.de iudi.So dicit glo.ꝙ delegatus nō habet iuriſditionem generalem.ſed quādā ſpeciem iuriſditionis.Uel hic loquiť de iuriſditione ordinaria.Pe.dicit ꝙ ſi delegata cā eſt delegabilis.⁊ ideo diciť eſſe iuriſditionis:delegatus aūt nō delegat nō ex defectu cauſe.Ipſa enim delegabilis eſt ſed ex defectu ꝑſone.ſic in cauſa poteſt cōſtitui ꝓcu.a dn̄o non a ꝓcuratore:ut.l.neqꝫ.de ꝓcur.quod ſatis placet.¶ Nūc uenio ad materiam ⁊ pro eius declaratione.quero qd ſit iuriſditio in genere ſumpta.Rn̄.iuriſditio eſt poteſtas de iure publico ītroducta ⁊c̄.vt no.glo.in.l.i.ꝭ.e.⁊ ibi plene dixi.¶ Scđo quero vnde dicatur iuriſditio.dicit glo.hic ꝙ diciť a dictiōe quod eſt poteſtas ⁊ iuris:q̄ſi iuris poteſtas.quod aūt dictio ſit idem quod poteſtas ꝓbať in proemio inſti.ibi nr̄e dictioni ⁊c̄.⁊.C.de liber. ⁊ eo.libe.l.ij.¶ Tertio quero utrū imperiuꝫ merum ⁊ mixtum cōprehendať ſub hoc genere quod eſt iuriſditio.Quidam dicūt ꝙ nō.per hāc legem:ponunť enim hic ut ſpecies ſeparate iuriſditio ab imperio.glo.tenet ꝯrium ⁊ bene ut probať.ꝭ.ti.ij.l.i.ubi merū imperium appellat iuriſditionē.⁊ in corpore de defen.ciui.§.iuſiurandū in ſi.⁊ hic dn̄ dicit ꝙ etiam poteſtas appellať. nā poteſtas ⁊ iuriſditio idem ſunt vt dixi.⁊ eſt poteſtas iuris:ergo eſt iuriſditio.Idē de mero ⁊ mixto imperio per hunc tex.qui dicit cui ⁊ iuriſditio ineſt ſicut genus ineſt ſpeciei ſue:ut.l.ſi qd eorum.§.dandi.⁊ ibi no.eſt ergo iuriſditio genus.¶ Itē q̄ro quot ſpecies ꝯtineat

riato capi ſit adde ꝙ ideꝫ pe.ꝯſi.cxxij. in ſi.tenet ꝙ debitor fugitiuꝰ capi poſſit die dn̄ico ⁊ deciſi.pe. de anch.de iudice in cōpetenti ſeqꝫ ro.ꝯſi.cclij. vt ēt hic allegat.d.Iaſō.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſub ſe iuriſditio prout eſt genus. Rñdit glo. quattuor
.ſ. merum ⁊ mixtum impium coertio modica ⁊ ſimplex
iuriſditio. ⁊ ſub his omnes cõprehendunt: ⁊ hoc mo/
do diuidit Ja. de are. ⁊ Guil. de cu. ponit modicã coer
tionem ſub mero impio ⁊ ſic ponit tres ſpecies tantũ.
Certe iſta nõ videnť vera. nam merum ⁊ mixtum impe
rium nõ ſunt ſpecies iuriſditionis immediate. Nõ eniʒ
iuriſditio diuidiť in merum ⁊ mixtum impium: ſʒ impe
rium ſimpliciter ſumptũ diuidiť i merum ⁊ mixtũ. Dic
ergo ſm Petrũ ꝙ iuriſditio in genere ſumpta diuidiť
in duas ſpecies. ſ. in imperiuʒ ſimpliciter ſumptum ⁊ in
ſpecie qḋ eſt iuriſditio: vt. l. i. ṡ. de adop. ⁊ l. ij. C. e. Iteʒ
impium ſubdiuidiť in merum ⁊ mixtũ vt hic. ¶ Videa
mus ergo qd ſit impium ſimpliciter ſumptuʒ. Rñdeo
impiuʒ eſt iuriſditio que officio iudicis nobili expedieť
hoc qḋ dico iuriſditio poniť in diffinitiõe tanq̃ genus.
Sequiť que officio nobili expediť. hoc poniť ad diffe/
rentiam iuriſditionis que expediť iudicis officio merce
nario. ꝙ hoc ſit vex probať in auc̃. de defen. ciui. §. iuſ
iurandũ in fi. dũ dicit de iuriſditione que iudicis aucto
ritate expediť: vt. C. de pe. iudi. l. placet. ⁊ l. ij. circa me/
dium. ⁊ qḋ no. in. l. nec quicq̃. §. vbi decretũ. ṡ. de offi.
pcõ. ⁊ ideo diciť imperium: quia ex impio ⁊ auctorita/
te iudicis ꝓcedit: ⁊ nõ ex aliquo iure qḋ reſideat apud
ptem ⁊ iſtud impium ſimpliciter ſumptũ diuidiť in me
rum ⁊ mixtum vt hic. ¶ Videamus ergo de mero. circa
qḋ quero primo quare dicať meruʒ. Rñ. vt colligo ex di
ctis doc. propter tria. primo merum q̃ſi liberum. Fuit
enim collatũ in ṗncipem impium libere nulli neceſſita/
te ſubiectũ: vt. ṡ. de legi. l. ṗnceps. ⁊. ṡ. de cõſti. prin. l. i.
qḋ impium per principeʒ fuit poſtea cõmunicatũ aliis
vt ꝓcõſulibus ⁊ preſidibus ⁊ ſimilibus: vt. l. ſi in aliquã
in fi. ṡ. de offi. pcõ. ⁊ l. iiij. de offi. preſi. ⁊ quo ad alios
eſt neceſſitas: tamẽ propter principalem ſui originẽ di/
citur merum hoc eſt libex. Dices tu ſm hoc meruʒ im/
perium nõ eſt ſpecies iuriſditionis: qa iuriſditio habet
neceſſitatem: vt no. ṡ. e. l. i. Rñ. prout referť ad ṗncipeʒ
nõ habet neceſſitatem preciſam: ſed habet neceſſitateʒ
honeſtatis: qa princeps ꝓfitetur ſe legibus alligatum:
vt. l. digna vox. C. de legibus. ¶ Scḋo modo diciť me/
rum hoc eſt liberum nõ ſuum: ad differẽtiã officij mer/
cenarij quod ſuit actioni. nã ſi iudex inquirit cõtra ma
lefactores libere inqrit: ſi accuſanť malefactores ex offi
cio ſuo nobili ꝓcedit iudex: ſʒ ſit imploratum illud offi
cium per ptem. Cauſe enim criminales nõ expediunť
per actionem ſicut ciuiles: ſed ſolum per officiũ iudicis
imploratũ per illũ accuſatoreʒ. inſti. de pub. iudi. in ṗn.
⁊. j. videbitis: ⁊ patet hic in tex. ¶ Tertio modo diciť
merum q̃ſi nõ mixtum. totum enim qḋ ſit ex virtute me
ri imperij reſpicit publicã vtilitatẽ principaliter: vt. j. vi
debitis: ⁊ patet in exemplo hic poſito. ¶ Quero qd ſit
merum impium. tex. ⁊ glo. hic nõ ponũt diffinitionem:
ſed exempla. Ja. de are. fuit ille qui ṗmo incepit pone/
re diffinitionẽ: ⁊ dicebat ſic. Merũ imperiũ eſt iuriſdi
tio ſeuerioris vltionis in ferendo publicã vtilitatẽ reſpi
ciens. Hec diffinitio nõ placet. Nam cõſtat ꝙ condere
legem eſt meri imperij: vt. l. i. de cõſti. prin. ⁊ l. nõ ambi
gitur. ṡ. de legi. ⁊ tamẽ poteſt cõdi lex que non cõtinet
ſeueriorem vltionem: ſed aliud qḋ cõſiſtit in acqrendo
vel in cõſeruando: vt. l. legis virtus. ṡ. de legi. Guil. de
cu. ponit aliam diffinitionẽ que eadẽ rõne dãnari poſ/
ſet: ⁊ ideo eam nõ refero. Dic ergo ſic ſm Petruʒ. me
rum impium eſt iuriſditio que officio iudicis nobili ex
peditur: vel per actionẽ publicam vtilitatem reſpiciens
principaliter. iuriſditio poniť vt genus generaliſſimũ:
que officio iudicis nobili expediť. per hoc denotať ꝙ
eſt imperiũ: vel per actioneʒ: hoc poſuit Pe. dubitans
ne quãdo iudex ꝓcedit per actioneʒ ꝓcedat officio no/
bili. vnde ponit gratia dubitatiõis tollende: ſed nõ eſt
neceſſe ponere: qa ⁊ tũc officio nobili procedit: vt dixi
publicã vtilitatem reſpiciens principaliter. hoc dixi ad

differentiã mixti imperij ꝙ ṗncipaliter reſpicit priuatã
vtilitatẽ: vt. j. videbitis. Iſta ſcḋa diffinitio cõprehẽdit
ptãtem legis cõdende. ⁊ omne qḋ officio nobili põt ex
pediri qḋ eſt meri imperij: vt. j. dicã. ¶ Quero qbus iu/
dicibus cõpetat merũ imperiuʒ. Rñ. q̃nqʒ aliquis p̃eſt
alicui vniuerſitati que facit ꝓuinciã: tũc habet merũ im
periuʒ de iure cõmuni: vt. l. illicitas. §. qui vniuerſas. ṡ.
de offi preſi. q̃nqʒ quis preeſt alicui vniuerſitati, que fa/
cit nõ prouinciã ſed ciuitatẽ. ⁊ tunc de iure cõmuni re/
gulariter nõ habet merũ imperiũ neqʒ mixtuʒ: vt. §. nõ
omne. al's. §. iuſiurãdũ in fi. in auc̃. de defen. ciui. qḋ in
tellige de mero ⁊ mixto impio: vt. j. videbitis. Fallit in
ciuitate romana: vt. l. i. §. cũ vrbẽ. ṡ. de of. p̃fec. vr. fallit
etiã in multis aliis ciuitatib⁹ que hñt immunitatẽ ex cõ
ceſſione facta per ṗncipẽ vt in extrauaganti. de pace ꝯſtã.
Itẽ fallit in multis aliis que hoc hñt ex p̃ſcriptione vel
ꝯſuetudine: vt videbitis que p̃ſcriptio q̃liter ꝓcedat di
cemus in. l. more. j. e. ⁊ ideo hic nõ curo dicere qualiter
preſcribať. q̃nq̃ qs preeſt alicui vniuerſitati que nõ fa/
cit ciuitatẽ ſed caſtrũ ſeu municipiũ: tũc ſi illud caſtruʒ
ſubſit alij ciuitati: tũc nullam iuriſditionẽ hʒ: vt. l. qui ex
vico ad munici. ⁊ l. iij. C. de naturali li. ⁊ de epi. ⁊ cler. l.
nulli. ſi ṽo nulli ciuitati ſubeſſet: tũc habet eandẽ iuriſ/
ditioneʒ quã defenſor ciuitatis. hoc apparet ex ordine
titulox poſitox in. C. nã primo poniť de officio recto/
ris ꝓuincie. ſcḋo poniť de officio prefecti. tertio de de/
fenſore ciuitatis. q̃rto de magiſtratu municipũ hoc eſt
de rectorib⁹ illox municipiorũ. ⁊ vide qḋ dicit ibi Azo
in ſumma. q̃nq̃ p̃eſt alicui vniuerſitati que nõ facit pro
uinciã ciuitatẽ vel caſtrum. ⁊ tunc non habet iuriſditio
nem ſeu merũ imperiũ. C. de iuriſdi. om. iudi. l. fi. fallit
in doctore qui habet merũ imperiuʒ in ſcholares: vt in
auc̃. habita ne filius pro patre. C. lʒ de facto nõ ſerueť.
¶ Quero exẽpla de mero impio. an poſſit delegari. Ad
hoc vidẽdũ diuido merũ imperiũ ſex modis. quoddaʒ
eſt imperiũ mixtũ. quoddã maius. quoddã magnum.
quoddã paruũ. quoddã minus. quoddã minimũ. Im
periũ maximũ eſt habere poteſtatẽ condendi legem ge
neralem quod cõpetit ſoli ṗncipi ⁊ ſenatui: vt. l. i. de cõ
ſti. prin. ⁊ l. nõ ambigiť. ff. de legi. ⁊ etiã prefecto preto
rio: vt. l. forma. C. de offi. prefec. p̃to. Scḋo eſt imperiũ
merũ maius vt habere poteſtatẽ aĩaduertendi in faci/
noroſos hoĩes vt hic. quod dicit aĩaduertendi ĩtelligo
de aĩaduerſione per quã vita adimitur in totum. vel ſi
membrũ abſcindať. hoc vult dicere hic glo. ij. duʒ dicit
totũ corpus vel ptem. probať. C. de officio eius qui vi.
al. ge. l. ij. in glo. ⁊ in auc̃. de coll̃. §. ꝓhibemus. dixi ple/
ne de pub. iudi. l. ij. Itẽ ſi adimať vita ciuilis: vt qa per
dat libertatẽ: vt. d. §. qui vniuerſas. hoc etiã tenet glo.
hic ¶ Sed iuxta hoc q̃ro an miſſio in carcerẽ ſit de illo
mero impio maiori. Rñ. aut miſſio in carcerẽ ſit ad cu/
ſtodiam donec de maleficio inquirať. ⁊ nõ eſt de mero
impio: quia minoribus magiſtratibus ⁊ defenſorib⁹ cõ
petit: vt i auc̃. de defen. ciui. §. ⁊ iudicare. ⁊ l. diui mar/
ci. j. de ſer. fugi. Si ṽo fiat ad penam vt ſi aliqs dãna/
retur ad perpetuũ carcerẽ: ut ſit per iudices eccleſiaſti/
cos ſeu ſpũales de iure canonico: lʒ de iure ciuili nõ de
beat fieri: ut. l. aut dãna. §. ſolet. j. de penis. tũc eſſet me
ri imperij: qa equipatur dãnato in metalluʒ: ut. d. §. ſo/
let. ⁊. §. fi. ⁊ melius in. §. inter. ⁊ hoc tenet Inno. in. c. q̃
liter ⁊ quando. de accu. ⁊ tenui in. l. ij. j. de publi. iudi.
Tertio eſt imperiũ magnuʒ ut quãdo perditur ciuitas
tantũ ut per deportationẽ. ⁊ ita tenet glo. h facit. l. edi/
cta. §. rei capitalis. j. de bo. poſ. facit. l. ſed ⁊ ſi qs. §. rei
capitalis. j. ſi qs cau. cuʒ ſimilibus. ¶ Circa hoc quero
utrũ cauſe liberales dicanť de mero imperio. quod ui/
detur: quia q̃nq̃ per eas perdiť ciuitas ⁊ libertas. facit
.l. pe. in fi. C. de peda. iudi. Cõtrariũ dico: quia ille ex/
pediunť iure actionis cõpetentis parti. Itẽ officio iudi
cis mercenario quod reſpicit priuatã utilitatẽ. Iteʒ cõ/
modũ ptis: ⁊ ſic eſt iuriſditiõis: ut ĩfra dicã. ¶ Quarto

eſt imperiū paruū:ut relegare aliquē ꝛ illud eſt meri im
perij:ut no.glo.C.de ſentē.l.nulli.ꝛ inſti.qbus modis
ius pa.po.ſol.§.relegati.licet qdā de hoc dubitauerūt
ut Spe.in hoc titulo.ꝟ.qd de relegatis.ꝛ tñ iſta eſt ꝟi
tas:qa expedif officio iudicis nobili ꝛ reſpicit publicaꝫ
utilitatem.ſed qa nō eſt meri imperij magni poteſt ſup
eo ſnia ferri in abſentē:ꝛ cā agitari per ꝓcuratoreꝫ:ut.l.
pe.§.ad crimē.de pub.iu.ꝛ.l.ſeruū quoqꝫ.§.publice.ĵ.
de ꝓcu.ꝛ.l.abſentē.ĵ.de penis.de iſto eodē imperio pu
to ꝙ ſit oīs pena per quā corpus alicuius acriter afficif
ut.l.ſi qd erit.ſ̄.de offi.ꝓcō.ꝛ ideo dico ꝙ ſi quidē ali
qs torquef ad penā eſſet iſtius meri imperij.Sed ſi tor
quef ad inueſtigationē:tūc eſſet poſſibile ꝙ eſſet de iu
riſditione:qa tūc expediref iudicis officio mercenario
ut in auc̄.de teſtibus.§.ſi ꝟo ignoti.facit qō tetigi.ſ̄.l.
ꝓxi.ꝛ.ĵ.dicā.⁋ Quinto eſt merū imperiū minus ut mo
dica coertio corporis.ꝛ iſta cōpetit oībus magiſtratibꝰ
ut.ĵ.e.l.magiſtratus.ꝛ in auc̄.de defen.ciui.§.audiēt.
Habēt enim cognitionē leuiū criminū.facit.ĵ.de accu.
.l.leuia.ꝛ hoc ꝙ ſit meri imperij apparet qa officio iudi
cis nobili expedif ꝛ reſpicit publicā utilitatē.Nō eſt er
go ueꝝ quod dicit glo.ꝛ Ja.de are.ꝙ modica coertio
ſit ſpecies per ſe diſtincta a mero impio.Differūt enim
tñ ſm plus ꝛ minus.ꝛ ſic non differunt ſpecie.l.ſi.ĵ.de
fundo inſtru.⁋ Eſt ſextū imperiū minimū:ut leuis mul
cta:ut.l.ſi.C.de modo mulctā.ꝛ.ĵ.ti.ij.l.i.cū ibi nota.ꝛ
.C.de ſportulis.l.ij. Cōtra p̄dicta facit.ſ̄.ti.ij.l.i.in ſi.
ubi dicif ꝙ modica coertio non eſt merū imperiū.Sed
rñde ꝛ dic ꝙ ibi nō loquitur de modica coertione que
fiat ad uindictā maleficij:ſed de quadā coertione ꝟba
li que fit officio iudicis mercenario ad expeditionē cāe
ut.ſ̄.dixi.l.ꝓxi.¶ Quero utrū merū imperiū poſſit de
legari.Breuiter merū imperiū maximū maius magnū
ꝛ paruū nō poſſunt delegari niſi ex cauſa abſentie:ut.l.
ſolent in p̄n.ſ̄.de offi.ꝓcō.ꝛ.ſ̄.ti.ij.l.i.Minus auteꝫ ꝛ
minimū uidenf poſſe delegari:qa competūt iure magi
ſtratus ergo ꝛc̄.ut.d.l.i.ſ̄.titu.ij.⁋ Expeditus de mero
uenio ad mixtū imperiū:ꝛ q̄ro quare dicaf mixtuꝫ.glo.
in.l.iubere.ĵ.e.uidef dicere ꝙ ſicut participiū ꝑtē capit
a noīe partē a ꝟbo:ſic mixtū imperiū partē capit a me
ro imperio partē a iuriſditione:a mero imperio ut non
poſſit delegari:a iuriſditione:qa cōſiſtit in cōmodo pe
cuniario.ꝛ ſm hoc tex.qui dicit mixtū imperiū cui ꝛ iu
riſditio ineſt deberet exponi ꝙ ei ineſt iuriſditio hoc ē
q̄litas iuriſditionis:qa cōſiſtit in cōmodo pecuniario.
ꝛ ita exponit Ja.de are.qō ſatis ꝓcedit.Tu dic melius
ꝙ ideo dicif mixtū:qa capit a mero imperio hoc quod
iudicis officio nobili expedif.ꝛ hoc eſt melius dicere ꝙ̄
illud qō dicit glo.ſ.ꝙ demandari nō poſſit.Nam qñqꝫ
merū imperiū demandaf ut dixi.qñqꝫ mixtuꝫ ut infra
dicā.A iuriſditione ꝟo capit:quia reſpicit priuatā utili
tatē:ut patet in exēplis poſitis in tex.ut.ſ̄.e.l.i.Et hoc
eſt melius dicere ꝙ̄ qō dicit glo.ſ.ꝙ cōſiſtit in cōmodo
pecuniario.nā qñqꝫ etiā merū imperiū cōſiſtit in pecu
niario cōmodo:ut in penis ꝛ mulctis.Itē qñqꝫ mixtuꝫ
imperiū nō cōſiſtit in pecuniario cōmodo:ut in datio
ne tutoris qui daf ꝑſone:non ſolum patrimonio ſeu re
bus.⁋ Quero ergo quid eſt mixtū imperiū.Ja.de are.
poſuit unā ſuā diffinitionē.ꝛ Guil.aliam qō nō placet:
ut.ſ̄.e.l.i.Dic ergo ſm Pe.mixtū imperiuꝫ eſt iuriſdi
tio que officio iudicis nobili expedif priuatā utilitateꝫ
reſpiciēs.¶ Per hoc ꝙ dico ꝓuatā utilitatē reſpiciēs:
differt a mero imperio.Per aliā parteꝫ.ſ.ex eo ꝙ dico
officio iudicis nobili differt a iuriſditione ut dixi in me
ro imperio.hoc qō dicit de ꝓuata utilitate ꝓbaf exēplo
hic poſito:ut.l.nec qcꝙ̄.§.ubi decretū.ſ̄.de offi.ꝓcō.
¶ Quero qbus cōpetit mixtū imperiuꝫ.rñ.illis qbus
dixi cōpetere merū imperiū ꝛ nō alijs:ut.d.§.iuſiurā.
in ſi.de defen.ciui.qō intellige de mixto impio magno
de alijs infra dicam.⁋ Quero quot ſunt gradus iſtius
mixti imperij.Rñ.ſex ſicut in mero.Eſt enim quoddaꝫ
mixtū maximū quod nō pōt expediri niſi per ſolum p̄n
cipem:ut dare ueniā etatis impetrāti:ut.C.de his qui
ue.eta.impe.l.ij.Interponere auctoritatē arrogationi
ut.l.ij.ſ̄.de adop.ꝛ in emācipatione infantis:ut.l.ſi.C.
de emā.li.Et in legitimatione per reſcriptū:ut in auc̄.
qui.mo.na.effi.ſui.§.illud.ꝛ.§.pe.ꝛ ibi no.oīa iſta expe
diunf officio iudicis nobili ꝛ reſpiciūt ꝓuatā utilitatē:
ergo ſunt mixti imperij.Scđo eſt mixtū imperiū maius
ut cognoſcere circa ſniam ex ſupplicatione que cōpetit
ſoli p̄ncipi ꝛ prefecto p̄torio:ut in auc̄.que ſupplicatio
.C.de p̄ci.impe.offe.ꝛ.l.i.C.de offi.p̄fe.p̄to.Tertio eſt
mixtū imperiū magnū ut illud qō requirit plenā cauſe
cognitionē ꝛ coertionē realem vel ꝑſonalem:ut in dan
da reſtitutione in integrū ꝛ in miſſione in poſſeſſionem
ex ſcđo decreto ꝛ ſimilia:ut in expellēdo quē de poſſeſ
ſeſſione re ipſa:iſta nō cōpetunt iure magiſtratus:ut.l.
ea que.§.magiſtratus.ĵ.ad munici.nec p̄nt demādari:
ut.ĵ.e.l.iubere.Fallit fauore minoꝝ cū petif reſtitutio:
ut.l.ſi.C.ubi ꝛ apud quē.Quarto eſt mixtū imperium
paruū:ut illud quod fit cum plena cauſe cognitione:lꝫ
nō habeat coertionem realem uel ꝑſonaleꝫ:ut dare bo
norum poſſeſſionē que tribuit ius.ꝓnunciare de mittē
do in poſſeſſionē ex ſcđo decreto.interponere auctori
tatem in alienationibus ꝛ trāſactionibus alimētorum
Et iſta ſimiliter nō cōpetunt iure magiſtratus:ut.d.l.
ea que.§.magiſtratus.nec p̄nt delegari:ut.ĵ.l.proxi.ꝛ.
de dam.infec.l.iiij.§.duas.ꝛ.ſ̄.de offi.ꝓcō.l.nec qcꝙ̄
.§.ubi decretū.ꝛ.ĵ.de re iudi.l.oīa q̄cunqꝫ.fallit in da
tione tutoꝝ fauore pupilli.ꝛ.ſ̄.e.l.i.cuꝫ ibi no.ꝛ q̄tum
ad miſſionē in poſſeſſionē expediā.plenius.ĵ.l.ꝓxima.
Quinto eſt mixtū imperium minus:ut que iudicis offi
cio nobili expediunf ꝛ ſummariā cognitionē reqrunt.
ꝛ iſta p̄nt demādari:ut.ſ̄.ti.ij.l.cognitio.§.ut bonorū.
Sexto ē mixtū imperiū minimū ut que expediunf offi
cio iudicis nobili abſqꝫ cauſe cognitiōe:ut īterponere
auctoritatē manumiſſioni ꝛ emancipationi:ꝛ iſta cōpe
tunt cuilibet magiſtratui:ut in auc̄.de defen.ciui.§.nul
la.ꝛ poſſunt demandari:ut no.ſ̄.ti.ij.l.ij.in p̄n.in glo.
.ij.qō aūt dixi ꝙ nō pōt demandari imperiū mixtuꝫ in
tellige niſi in cauſa abſentie:ut.l.i.ſ̄.ti.ij.ꝛ niſi in princi
pe:qa eſt ſolutus legibus.⁋ Uenio ad tertiū.ſ.ad iuriſ
ditionē.Et q̄ro primo qd eſt iuriſditio ſtricte ſumpta.
Rñ.ꝙ eſt iuriſditio que officio iudicis mercenario ex
peditur priuatā utilitatē reſpiciēs:per hoc ꝙ dico offi
cio iudicis mercenario differt a mero ꝛ mixto imperio:
ut ex p̄dictis patet:ꝙ priuatā utilitatē reſpiciat patet:
qa qlibet petit iure actionis quod ſibi debef.¶ Que
ro quot ſunt gradus iuriſditionis.Rñ.ſex ſicut dixi in
mero ꝛ mixto imperio.Quedā enim eſt iuriſditio maxi
ma in qua ꝟtitur res maximi preiudicij:ut cauſe libera
les ꝛ ſtatus:ut ingenuitatis ꝛ libertinitatis que iure ac
tionis expediunf:ut inſti.de acti.§.p̄iudiciales.ideo di
cuntur de iuriſditiōe.ꝛ eſt ſpecies diſtincta ab alijs que
expediunf officio iudicis:ut.l.placet.C.de peda.iudi.
ꝛ de ꝓbati.l.placet.ꝛ qa maxima nō pōt delegari ꝛ per
magnos iudices debet explicari:ut.d.l.placet.qō intel
lige ut ibi no.ꝛ dicā.ĵ.de peti.here.l.ſi qs libertateꝫ.§.
plane.Scđa eſt iuriſditio maior:ut in caſibus in qbus
ex uigore ſnīe late ſup aliq̄ actione pōt ueniri ad crucia
tionem corporis:ut ſi qs nō pōt ſoluere luat in corpus
ut.l.qcunqꝫ.C.de ſer.fu.ꝛ.ĵ.de iniur.l.ſi qs iniuriam.
Et iſta puto etiā ꝙ nō poſſit delegari:qa coertio in cor
pus nō trāſit ī iudicē delegatū:ut.ſ̄.l.ꝓxi.dixi.Tertio
eſt iuriſditio magna ut que aſcendit ſummā trecentoꝝ
aureoꝝ.ꝛ iſta nō cōpetit niſi maioribus magiſtratibꝰ:
ut in auc̄.de defen.ciui.§.ꝛ iudicare.ꝛ iſta cauſa nō po
teſt delegari niſi ex duabus cauſis.p̄mo propter abſen
tiam.ar.eius quod dixi tibi.ſ̄.de mero ꝛ mixto impio.
Scđo propter multas occupationes:ut.C.de peda.iu
di.l.placet.circa p̄n.qō nō eſſet in mero ꝛ mixto impio:
ut patet ibi duꝫ loquitur de his que expediunf iudicis

officio. Quarto eſt iuriſditio parua: vt illa que eſt infra trecētos aureos: vt. d. §. ꝛ iudicare. ꝛ iſta īdiſtincte pōt delegari: vt hac. l. i ſi. Quinto ē iuriſditio minor. Sexto eſt iuriſditio minima: vt illa que cōſiſtit in cauſis cētum aureoꝝ. ꝛ. ī. in qbꝰ ſi ordo iudiciarius obſeruareꝛ plus eēt dānū ꝗ emolumētū: ꝛ plus expēdereꝛ ꝗ habereꝛ. ꝛ iſte pn̄t delegari. ꝛ in his ſummatim ꝓcedi: vt in auč. de man. pn̄. §. ſitqz tibi. alſ eēt dānū cognoſci: vt. C. de ſen. auč. niſi breuiores. ꝛ in auč. de iudicibꝰ. §. ne autē. facit de exacti. tribu. l. mediterranee. ꝛ qd ibi dixi. ¶ Ultimo ſcias ꝙ qdā faciūt aliā diſtinctionē iuriſditiōis. ſ. alia volūtaria alia cōtētioſa que ꝓbaꝛ in. l. ij. ſ. de of. ꝓcon. ſed in ꝟitate in hac materia nō cōgruit: qa volūtaria ꝛ cōtētioſa dicit reſpectu partiū. nos aūt tractamus hic de iuriſditione reſpectu iudicis. alij vt Spec. in hoc titu. ꝟſi. ad hoc diſtinguūt iuriſditionē: alia ordinaria: alia delegata. ſed iſta non eſt bona diſtinctio: qa iuriſditio delegata nō differt ab ordinaria. ſed eſt vna ꝛ eadē: licet exercitiū ſit diuerſum: qa delegatus exercet iuriſditionē delegantis: vt. ſ. ti. ij. l. i. §. qui mandatam. Bar.

¶ Ex. l. ſequēti.

¶ Habes declarationē tex. vſqz: ibi. Expeditus. Item habes ꝙ pronūciatio de mittendo in poſſeſſionē ꝛ miſſio ipſa ſunt mixti imperij. ſed ꝑmū eſt minoris gradus ideo delegabile. ſm ſuperioris gradus ꝛ indelegabile: ibi. Habes. Et ꝙ ſcōm decretū nō interponiꝛ niſi in cā dāni infecti hoc eſt non adiudicaꝛ miſſo in poſ. res niſi in cauſa dāni infecti ꝛ noxali: ibi. Quero. Et ꝗliter primi decreti interpoſitio ſit mixti imperij: ibi. Quero ex.

Ubere cauere.

Iubere ꝙ caueaꝛ. Itē mittere in poſſeſſionez ſūt mixti imperij hoc dicit. Iſta lex eſt difficilis in glo. ſuis. ad declarationē huius legis debetis ſcire ꝙ legiꝛ duobꝰ modis in glo. ꝑncipaliter. ꝑmo ꝙ ponanꝛ hec duo tanꝗ ſepata iubere cauere. hoc eſt vnum. In poſſeſſionē mittere hoc eſt aliud. Scōo modo legiꝛ ꝙ hec duo ſimul iunganꝛ ꝛ ambo ſimul iuncta ſunt mixti imperij. Itē prima lectura ſubdiuidiꝛ in duas lecturas: qa ſm primaz quod hic diciꝛ in poſſeſſionē mittere ītelligiꝛ ex ꝑmo decreto. ſm ſecūdā intelligiꝛ in poſſeſſionē mittere ex ſcōo decreto. ¶ Anteꝗ veniam ad ꝯͣria declaremus tex. ꝛ primo queriꝛ de qua ꝑtoria ſtipulatione hic loquiꝛ. Glo. hic dicit de ſtipulatione damni infecti qd ſatis placet. Tamē puto ꝙ generaliter ītelligaꝛ de ꝗlibet ſtipulatione: que petitur officio iudicis nobili. Eſt enim mixti imperij cū ꝑuataz vtilitatez reſpiciat. Scōo ꝗro de qua miſſione in poſſeſſionem loquiꝛ hic. Rn̄. glo. de miſſione in poſſeſſionez ex alia cauſa ꝗ dāni infecti. ꝛ hoc dicit timore cuiuſdaz ꝯͣrij: vt videbitis infra. Tu. ītellige generaliter vt iacet ex quacunqz cauſa fiat miſſio ex ꝑmo ꝛ ſcōo decreto: vt infra dicaz. ¶ Tertio ꝗro qd vult dicere tex. ꝙ magis eſt imperij ꝗ iuriſditionis. dicit glo. ꝙ iſtud magis dicitur cōparatiue nō electiue: ꝗſi dicat quedaz habet ab imperio: quedā a iuriſditione vt in glo. Tu potes accipere etiā electiue: ꝗſi dicat imperij eſt nō iuriſditionis. imperij dico. ſ. mixti cū imperiuz diuidatur in merum ꝛ mixtum: vt dixi. ſ. l. ꝓxi. ¶ Expeditus de ꝑma pte glo. que reſpicit textū. Uenio ad ſcōam ſcilicet ad ꝯtraria: ꝛ op. ſ. ti. ij. l. cognitio. §. vt bonorum. Dicit glo. ſolue vt ibi: qa ibi loquiꝛ de pronūciatione de mittendo que expeditur in ſummaria cognitione: ꝛ ſic eſt iuriſditionis. Idem ſentit glo. ſ. e. l. i. Habuerūt eniz gloſatores noſtri multū pro incōuenienti ꝙ cauſe mixti imperij delegentur. Tu dic ſm modernos ꝙ etiā ibi loquiꝛ de mixto imperio ſicut hic: ſed eſt mixti imperij minoris ideo poteſt delegari. hic eſt mixti imperij ſuperioris gradus ſm modernos ſubaudi: ꝛ ideo nō delegaꝛ: vt dixi. ſ. l. ꝓxi. ¶ Scōo op. in auč. de exhiben. ꝛ intro. re. §. ſi ꝟo. vbi miſſio in poſſeſſionē cōpetit delegato. ſoluit glo. ꝙ ibi intelligitur de delegato ꝑncipis ꝛ bene. ¶ Tertio op. ī. de dā. infec. l. iiij. §. duas. vbi miſſio in poſſeſſionē delegaꝛ. ergo eſt mixti imperij. Huius timore eſt h varriatio lecturarū: vt. ſ. dixi. So. ibi ſpāle. q. d. glo. in illo caſu miſſio in poſſeſſionem nō eſt mixti imperij. Et propter hoc glo. intellexit in poſſeſſionē mittere ex alia cauſa ꝗ damni infecti. Sed cōtra hoc inſtatur ſi iubere qd caueaꝛ ex cauſa damni infecti eſt mixti imperij vt in ꝑn. huius legis: ꝛ in ꝑn. glo. multo magis miſſio in poſſeſſionem qd eſt grauius. Ad hoc rn̄det glo. ꝙ hic intelligitur de tali iuſſu qui importet ꝛ inferat neceſſitatem. Cōcluditur ergo ſm hāc lec. ſic iubere ꝙ caueaꝛ ex cauſa damni infecti. ita ꝙ inferaꝛ neceſſitas eſt mixti imperij: mittere in poſſeſſionē ex cauſa damni infecti ſimpliciter nō cogendo reſiſtentē remedijs pretorijs non eſt mixti imperij: vt in ꝯͣrio. Sed mittere in poſſeſſionez ex alia cauſa ꝗ damni infecti eſt mixti imperij. Iſta lec. nō placet: qa hec. l. ſimpliciter loquiꝛ de miſſione in poſſeſſionem ex omni cauſa. neqz reſtringit ſe magis ad vnaz ꝗ ad aliam. Preterea mittere in poſſeſſionez ex cauſa damni infecti eſt mixti imperij: vt infra dicam. Et ideo glo. legit hāc legem. ſcōo modo vt ꝙ dicit in poſſeſſionem mittere intelligaꝛ ex ſcōo decreto: ꝛ eſt mixti imperij: ꝛ ſm iſtam cōcluditur ſic. Iubere ꝙ caueaꝛ ex cauſa damni infecti. ita ꝙ inferaꝛ neceſſitas eſt mixti imperij. Item mittere in poſſeſſionē ex ſcōo decreto indiſtincte eſt mixti imperij vt hic. Nō autē mittere in poſſeſſionē ex primo: vt. l. ꝯͣria. Iſtā lec. reprehēdit glo. ꝛ bene per. l. ea que. §. magiſtratus. ī. ad munici. vbi loquiꝛ de miſſione ex primo decreto. ꝛ dicit ꝙ eſt mixti imperij: ꝛ ꝙ intelligiꝛ in primo decreto patet: qa ſcōm decretum nō interponiꝛ niſi in cauſa damni infecti: vt. ī. declarabo. Et bene dicit qa ibi nō pōt intelligi in miſſione ex ſcōo decreto. ꝓpter hoc glo. recedit ab iſta lec. ꝛ legiꝛ tertio modo. ſ. ꝙ iſta duo ponūꝛ in vnū. ſ. hoc totū iubere cauere ꝛ mittere in poſſeſſionē eſt mixti imperij. Contrarium loquiꝛ de vno tm̄ quod nō eſt mixti imperij: ꝛ ſic pertrāſit. Iſta lec. nō eſt ꝟa: qa iuſſus de cauēdo ꝛ miſſio in poſſeſſionē expediunꝛ officio iudicis nobili ꝛ reſpiciūt priuatā vtilitatē. ergo quodlibet per ſe eſt mixti imperij: ꝗliter ergo cōueniunt. dic breuiter ꝙ miſſio in poſſeſſionē re ipſa eſt mixti imperij: vt h ꝛ ibi. vnde concordant. imo eſt ibi ſpeciale: qa delegaꝛ: licet mixti imperij ſit. ꝛ hoc qa cauſa illa celeritatez deſiderat. Unde prima ſolutio glo. que dicit ibi eſſe ſpāle illa eſt ꝟa intelligēdo vt dixi. ¶ Habes ergo ex ꝑdictis ꝙ pronūciatio ꝛ miſſio in poſſeſſionē ſemꝑ eſt mixti imperij: ſed ꝓnunciatio eſt mixti imperij minoris gradus. vnde pōt delegari. Miſſio in poſſeſſionē eſt mixti imperij ſuperioris gradus. vnde nō pōt delegari niſi in cauſa dāni infecti. ¶ Quero qd vult dicere glo. ꝙ ſcōm decretum nō interponiꝛ niſi in cauſa damni infecti cū videamus quotidie ꝙ in oībus alijs cauſis interponaꝛ. Rn̄. ſcōm decretuz hoc eſt ꝙ res ipſa in qua facta eſt miſſio adiudiceꝛ miſſo nō interponiꝛ niſi in cauſa damni infecti ꝛ in cauſa noxali: vt. l. ij. ſi ex no. ca. aga. ꝛ. l. generaliter in ſi. ī. de noxa. ꝛ in actione de pecu. vt. l. ediū. ī. de pecu. In alijs cauſis non adiudiceꝛ res ipſa ſed vendiꝛ: vt. l. fulcinius. §. i. qui. ex cau. in poſ. eaꝛ. Unde. l. ea que. §. magiſtratus. que loquiꝛ de miſſione in poſſeſſionem ex alijs cauſis nō pōt intelligi ex ſcōo decreto: qa in alijs cauſis nō interponiꝛ ſcōm decretū mittendo in poſſeſſionem ſed vēdendo. ¶ Quero ex glo. quō hoc ꝙ miſſio in poſſeſſionez ex ꝑmo decreto eſt mixti imperij. nōne hoc expediꝛ officio iudicis mercenario deſeruiente actioni ꝓpoſite: vt tedio affectus veniat riſurus: vt. l. is cui in prin. vt in poſ. le. Preterea ex officio mercenario magiſtratus minores pn̄t mulctare: vt. l. i. ī. ti. ij. ꝛ. l. ſi. ſ. ti. ij. ꝛ poſſunt ꝑſonam capere: vt in auč. de exhibē. ꝛ intro. re. §. ſi ꝟo. ꝛ dixi. ſ. e. l. ij. quare nō pōt mittere in poſſeſſionē ex primo decreto: ꝟitas eſt iſta. primum decretum ꝙ ſit ſufficiēs preambulum ꝑueniendi ad

ſecundū interponiꝛ ex officio iudicis nobili: ⁊ eſt inductuʒ ex nouo edicto: ut.l.fulcinius.§.i.de bo.auc.iudi.poſ. Dicit enim p̄toꝛ: bona latitātis poſſideri uēdiqʒ iubebo. vñ hoc nō fit ex uirtute p̄me actionis ſed ex uirtute noue cōceſſionis facte per p̄toꝛē. Puto tñ ꝙ ſi magiſtratus uellet grauare partē capiēdo pignora ut ueniret in iudiciū ⁊ ſimilia: ꝙ hoc poſſet ex officio mercenario. hoc tñ nō eēt ſufficiens ut per hoc ueniret ad ſcōm decretū. illud enim oʒ ut expediaꝛ officio iudicis nobili qđ nō cōpetit magiſtratib⁹ minorib⁹: ut in auc̄.de defen.ciui.§.iuſiurandū in fi. Dices tu ſi hoc fit ex officio iudicis nobili. ergo cū petiꝛ fieri miſſio ex ſcōo decreto debebit dari libellus: ſicut cū petiꝛ in integrū reſtitutio ut ex̄ de of.iudi.c.fi. Rñ. iſtud officiū imploraꝛ ſup eo qđ eſt notū ⁊ liquidatū in iudicio.ſ.ꝓpter cōtumaciā. ideo ſūmarie expediꝛ. nec eſt neceſſarius libellus ſicuti cū petiꝛ executio iudicati quā puto peti ex officio iudicis nobili inducto ex edicto p̄toris poſito in.l.iiij.§.ait.ꝭ.de re iudi. vbi dicit cōdemnatū ſoluere cogā. ⁊ ideo delegatus non exequiꝛ ſuam ſniam. qđ dic ut.l.a diuo pio.ꝭ.de re iu. ¶ Itē q̄rit glo. hec lex loquiꝛ de miſſione in poſſeſſionē bonoꝝ. ⁊ ſic mittiꝛ in poſſeſſionē bonoꝝ. ¶ Quero qd quādo cōceditur bonoꝝ poſſeſſio. Rñ. qcqd glo. dicat.ſ̄.e.l.i. ⁊ dare bonoꝝ poſſeſſioneʒ eſt mixti imperij: qa expediꝛ iudicis officio nobili ⁊ reſpicit priuatā utilitatē: tñ q̄nqʒ pōt demādari q̄nqʒ nō utputa q̄n nō tribuit ius: qa expeditur habita ſūmaria cognitione ⁊ nō habita plenaria cauſe cognitiōe: qa eſt mixti imperij minoris: ⁊ ideo pōt delegari. aľs ſecus: ut.ſ̄.e.l.i. ¶ Ultimo qa iſta.l.ſe.cū glo. tractat de cautione damni infecti. ⁊ de miſſione in poſſeſſionē. ¶ Quero quot ſunt remedia p̄toris circa cautionē damni infecti. Dic ut.l.iiij §.duas.ꝭ.de dam.infec. vbi no. decem remedia. ſcōo hēremus uidere q̄liter cognoſcaꝛ p̄toria ſtipulatio ab alijs. dic ut.l.v.ꝭ.de ꝟ.ob.ſemp tñ intelligo hāc legē in his que officio iudicis nobili īterponuntur. aľs non eſſet mixti imperij: nec procederet hec lex.

Ex.l.ſequenti.

¶ Qualiter quis dicaꝛ habere iuriſditionē ſuo iure ad hoc ut poſſit delegare ⁊ q̄liter alieno iure ut non poſſit delegare: ibi. Dic ergo. Et quādo cōfirmans dicaꝛ dare: ibi. Op.ad.l. Et mādatū factū nuncio de mittendo in poſſeſſioneʒ nō finitur morte mādantis: ibi. Op. Et cū princeps cōcedit iuriſditionē an in dubio uideatur cōcedere delegatā uel ordinariā: ibi. Iuxta. Et qs cōcedat ordinariā iuriſditionē uel delegataʒ: ibi. Querit. Et an delegatus ad uniuerſitatē cauſaꝝ poſſit unā delegare. ⁊ an delegatus in una cauſa poſſit unū articuluʒ ſubdelegare: ibi. Querit glo. qs. Et an cū in delegatione dicitur ꝙ poſſit delegare. an poterit delegatus delegare: ibi. Quero. Et quādo res deſinat eſſe integra ad hoc ut morte mādantis non exſpiret iuriſditio: ibi. Uenio. Et an mandatū ad plures cauſas uel cōtra plures ꝑſonas extinguaꝛ ſi in una cauſa inceperit uel ꝯ unam ꝑſonam: ibi. Quero. Et qd ſi mādans eſt remotus nō mortuus. an extinguaꝛ mādatum. Et qd ſi eſt excōmunicatus: ibi. Quero ulterius. Et an mādatū extinguaꝛ tanq̄ reuocatum. ⁊ an ſi delegatus procedat: qa ignoret mortē mādantis ualeant acta. ⁊ an mādatū trāſeat ad ſucceſſorem delegati ſi ipſe moriatur uide in fi.

m **Ore maioꝝ.** Qui habet iuriſditionē in ſua perſona reſidētē pōt delegare. alias ſecus. ⁊ morte delegātis re integra extinguiꝛ delegatio. h.d. cum.l.ſe. Diuide qa primo ponit duo dicta ex qbus cōcludit unum tacite qđ principaliter intendit ꝓbare. ſcōo illud probat alia rōne. tertio ex p̄dictis infert unā aliā cōcluſionem. q̄rto illam illationē probat per ſimile. ſecunda in.l. ⁊ quia. tertia ibi: ideoqʒ. q̄rta ibi: ſicut in terminis. ¶ Queriꝛ utrū delegatus poſſit ſubdelegare. Ad hoc rñ. ꝙ de more antiquoꝝ inductum eſt ꝙ ille qui habet iuriſditioneʒ ſuo iure poſſit delegare nō qui alieno. ſed delegatus habet iuriſdi. alieno iure. ergo delegatus nō ſubdelegat. inſtat querēs. eſt ne alia ratio ad hoc ꝓbandum. rñ. iuriſcōſultus ꝓbo a ſufficienti partiū enumeratione. ille pōt delegare qui habet iuriſditionē a p̄ncipe uel a lege: ſed delegatus nō hʒ a p̄ncipe uel a lege. ergo delegatus nō ſubdelegat: lʒ enim lex ꝯfirmet iuriſditionem delegatā: nō tñ dat ita ꝙ p̄ncipaliter fundeꝛ in ꝑſona delegati. h.d. ¶ Sequiꝛ ꝟ. ideoqʒ. No. primo ꝙ mores antiquorū ſuandi ſunt: ut. C. de teſti.l.teſtium. ¶ Scōo no. duas regulas. unā affirmatiuaʒ ꝙ ille pōt delegare qui hʒ iuriſditionē ſuo iure. aliā negatiuaʒ ꝙ ille nō pōt delegare qui hʒ iuriſdi. alieno iure. ¶ Item no. in.l. ⁊ quia. ꝙ qui affirmat nō dat. ¶ Ultimo no. ꝙ mādatum morte mādantis re integra finiꝛ. ¶ Uenio ad apparatū ⁊ op. ex p̄mo dicto huius.l. more. ſequunꝛ due falſe cōſequētie. nā p̄nceps hʒ iuriſditionē alterius cōceſſione.ſ.bñficio ppli: ut.l.i.ſ̄.de ꝯſti.p̄n. Itē quilibet ordinarius hʒ bñficio p̄ncipis: ergo nō delegat: qđ eſt falſum: ut.l.imperiū in fi.ſ̄.e. So. dicit glo. ꝙ hic dicit alieno bñficio intellige.ſ.hoīs. ſed p̄nceps hʒ a lege facta per populū. alij magiſtratus hñt a p̄ncipe qui eſt lex aīata. hoc nō placet. nā lex nullū hʒ effectū niſi ex ꝑſona cōdentis: ſed legē ꝯdidit ppľs romanus. ergo ab hoīb⁹ p̄nceps habuit iuriſditionē. ¶ Dic ergo ſm doc. ꝙ tex. vult dicere ꝙ ille hʒ iuriſditioneʒ ſuo iure qui hʒ eā ex iure qđ p̄ncipaliter fundaꝛ ⁊ radicaꝛ in ꝑſona ſua ⁊ hoc hʒ q̄libet ordinarius: nō ergo coheret territorio ut dixi.ſ̄.e.l.i. Ille ꝟo hʒ alterius bñficio qui hʒ eam a iure qđ p̄ncipaliter radicaꝛ in ꝑſona alterius ut delegatus: ut.l.i.§.qui mādatū.ſ̄.ti.ij. ¶ Op.ad.l. ⁊ qa in p̄n. ſi lex ꝯfirmat ergo dat: ut in auc̄.de defen.ci.§.interiʒ. glo. ſoluit duob⁹ modis. finaliter tenet ꝙ nō eſt per oīa ſimile confirmare ⁊ dare. Tu dic clarius ſm Guil. ⁊ ſic q̄nqʒ aliqs cōfirmat illud qđ eſt ipſo iure nullū. ⁊ tūc uidetur dare: ut.l.adoptio. de adop. ⁊.l.legata inutiliter.ꝭ.de le.i. q̄nqʒ qs cōfirmat illud qđ nō eſt ipſo iure nullum: ſed eſt impfectū: ut q̄n ſupior ꝯfirmat electioneʒ: tūc nō uideꝛ dare qui cōfirmat: ſed uideꝛ imperfectum ꝑficere: ut in auc̄.de defen.ciui.§.ſed interiʒ. Similiter cū p̄tor interponit decretū alienationi emācipationi ⁊ ſiſibus nō uideꝛ ipſe dare uel facere illū actū: ſed cōfirmat ⁊ ꝑficit. q̄nqʒ qs cōfirmat actū ꝑfectū ⁊ ualidum. ⁊ tūc aut ille actus nō erat in ſua libera ptāte: qa eum nō poterat tollere. ⁊ tūc qui cōfirmat nō dat: ut.l.unum ex familia.§.ſi de fal.ꝭ.de le.ij. aut erat in ſua libera ptāte: ⁊ tūc aut ipſe cōfirmat uolens de nouo inducere: ⁊ tūc uideꝛ primū reuocare ⁊ de nouo inducere: ut.l.poſthumus in fi.ꝭ.de iniu.ru. ⁊ irri.teſta. ⁊.l.querebatur. de teſta.mili. Aut noluit inducere de nouo: ſed uoluit cōfirmare prout eſt: ⁊ tūc qui cōfirmat nō dat: ut ex̄ de ꝯfir.uti.uel inuti.c.antepe. ⁊ fi. ita h̄ lex ꝯfirmat iuriſditionē delegatā: tanq̄ delegatā prout eſt: nō aūt faciēdo eam ordinariā. ita debetis intelligere h̄. Uenio ad fi.l. ⁊ qa in glo.op.ꝭ.de inſtito.l.ſi quis mācipia.§.ſi impubes. So. intelligit glo. ꝙ ibi nō erat res integra. Tu dic ꝙ ibi loquiꝛ in mādato uniuerſali qđ equiparaꝛ ꝯceſſioni ordinarie iuriſditionis. h̄ ꝟo in mādato particulari. dixi in.l eius qui.ꝭ.ſi cer.pe. ⁊ plene in.l.i.§.ſi plures.ꝭ.de exerci. ¶ Op. in auc̄.ut nulli iudi.§. ⁊ hoc ꝟo iubemus. Glo. ſoluit trib⁹ modis. p̄mo ꝙ ibi nō fuit delegata iuriſditio ſed mandatū quoddā negociū. uel ibi fuit p̄ceptum hic mādatum. Iſta eſt vera. prima nō placet: qa quādo mādaꝛ negociū citius extinguiꝛ illud mādatum q̄ quādo mādaꝛ iuriſditio: ut infra dicā in fi. Iſta ſecūda placet quā tenet Pe. declaro. ibi fuit mandatū ei qui aľs habebat iuriſditioneʒ uel officium in his que pertinebant ſuum ad officiū merito eſt iuſſus proprie: non autem delegatio: quia ante ſibi competebat. ⁊ per hoc dico ꝙ mandatum factum nuncio de mittendo in poſſeſſionem ⁊ ſimilia non extinguuntur morte iudi-

a ¶ Finitur. ADDE in quantuʒ d. Iaſō i q̄rta limitatione ponit an mādatum extinguaꝛ morte ſubdelegantis cū p̄mus delegans eſt viuus. ꝙ cōſuluit Fede. ꝯſi.cciij. Et cū papa mādat executori. ſi ita inuenerit ꝓuideat morte pape non exſpirat re itegra ſm rotā deciſi. cccclv iiij. i nouiſſi. de of.deleg. Et dū in ſeptimo notabili parificat mādatū ꝓcuratoris ⁊ delegati. vide ꝙ voluit rota deciſ.cccc xiij.đ ꝓcur. Et iquātum in tertia pte glo. dic̄ ꝙ ſi papa confirmat excōicationē latā ab ep̄o ꝙ ep̄s pōt abſoluere. vide cal. ꝯſi.i.de offi.delega. vbi voluit ꝙ delegatus non poſſit elapſo āno excōicatum ab ipſo abſoluere: lʒ nō appellauit uel appellati nō ſit ꝓſecut⁹. Et in quātū ponit ꝙ q ꝯfirmat dat q̄ñ act⁹ ē null⁹. Et apparet de certa ſcia p̄ncipiſ addꝰ abb. ꝯſi.lxij.ij. li. ro.ꝯſi.xcviij Et ꝙ princeps ꝯfirmādo ꝓuilegia ſi cēſeaꝛ ꝯfirmare iniuſta voluit Bal. ꝯſi.cccxxxvj.ij.li. Et in quātū ēt ponit ꝙ legat⁹ nō poſſit ſupplere d̄fectū ſolennitatis omiſſe adde abb.ꝯſi.xvj. Et iquātum pōit ꝙ ſi p̄nceps ſcribit ordīario auctoritate noſtra facias ꝙ cēſeꝛ delegatus. addꝰ ro. ꝯſi. cclxxxv. vbi videbis illa ꝟba non

alterāt iuriſditionem.

a ¶ eſt Morte iudicis. ADDE inquātū .d. Iaſon ponit ꝙ licētia de capiendo debitorē duret in tēpus ſucceſſoris ſi eā cognita ē cōceſſa bal. ꝯſilio .cccx. vbi dicit ꝙ a renouatione licētie nō pōt appellari: qꝛ abſqꝫ renouatione durat facultas capiēdi.

b ¶ Citatio. ADDE pº .d. Iaſonem ꝙ ꝑ citationē reſcripti ſit cōe ꝛ aduerſariº vti pōt iuito impetratore ſꝫ Frā. de arecio ꝯſi. xxxiij ꝛ ro. ꝯſi. ccc xliij. Et an ante preſentationem reſcripti iudex poſſit recuſari vide Federi. cōſilio .xxiiij. ꝙ ſic.

c ¶ In ſucceſſorē. ADDE ēt poſt .d. Iaſo. aliā limitationeꝫ qñ mādatuꝫ ſub noīe dignitatis nō trāſeat i ſucceſſoreꝫ quā pōit bal. ꝯſi. .ccccxvij. ego puto .i. libro. de commiſſione ſcā regi frācoꝝ ꝛ qñ mandatuꝫ ſub noīe dignitatis trāſeat i ſucceſſorē vide Io. de anania ꝯſi. xviij .d. car. cōſi. .xlviij. abb. cōſi. xciij. an aūt mādatū factum epo ſucceſſor poſſit exeq ante cōſecratiōeꝫ vide rotā deciſio. ccccxiiij.

ciſª. pro hoc extra de offi. dele. li. vj. c. ſi ſuper gratia. ꝛ .ƒ. de acqui. poſ. l. fundi. ꝛ ibi dixi. Tertia ſo. eſt ꝙ h̄ loquitur de morte mādantis. ibi de morte eius cui mādatum eſt factum. ꝛ infra dicam in queſtionibus. ¶ Quero primo vtruꝫ morte principis extinguaꝝ delegatio facta a principe. ꝛ videꝝ ꝙ nō: quia princeps dedit. Contrarium determinat glo. ꝛ bene: quia hic intelligiꝝ quādo princeps dat trāſferendo in eum iuriſditionē ordinariam ita ꝙ faciat eum ordinarium. alias cum iuriſditio nō reſideat in delegato. idem quod in alio. ꝛ hoc tenent omnes. ¶ Iuxta hoc pro huius declaratiōe quero quādo princeps vel populus qui poſſunt dare iuriſditionem ordinariam cōcedunt iuriſditionem: vtrū videantur ꝯcedere ordinariam vel delegatam. Breuiter ſic dico: aut in conceſſione ſic exprimitur ꝙ hoc faciat auctoritate cōcedentis: ꝛ tunc nō videtur cōcedere ordinariam: vt in proemio inſti. ibi auctoritate noſtra ꝛc. ꝛ C. de ve. iur. enu. l. i. §. ea enim. probatur .ƒ. e. l. ſolet. expreſſius. extra de cler. egro. c. i. li. vj. ꝛ ibi glo. Si vero hoc nō exprimitur: tūc aut cōmittitur vnum negocium vel plura particularia: ꝛ nō videtur cōcedi ordinaria iuriſditio. ar. l. certaꝝ .ƒ. de teſta. tu. ꝛ extra de reſcrip. c. cū aliquibus. li. vj. ꝛ c. cū aliqui. cum ibi no. per Io. an. de hereti. in. vj. aut cōmittitur vniuerſitas quedā negociorum: ꝛ tūc in dubio videꝝ cōcedi ordinaria iuriſditio: vt. l. i. §. cuꝫ vrbem. ſ. de offi. prefec. vr. ꝛ C. vbi ꝛ apud quem. l. fi. ¶ Querit glo. qs dat ordinariam iuriſditionem. Rñ. lex: ꝑnceps: cōſuetudo populus vniuerſitas ꝛ ſimilia: vt in glo. Idem Inno. in. c. cū ab eccleſiaꝝ. de offi. ordi. Hoc quod dicit de cōſuetudine intelligas de cōſuetudine illius populi qui poſſet illam iuriſditioneꝫ dare expreſſe ſtatuēdo. Si enim intelligeres de preſcriptione. ſ. an preſcriberet iuriſdi. iſta eſſet longa. q. ꝛ ponit eam Cy. C. de emāci. li. l. i. ꝛ Guil. in. l. imperiū. ſ. e. alſ tibi dicam: non potui modo cogitare: qꝛ profunda queſtio eſt. ¶ Querit glo. qs poteſt dare iuriſditioneꝫ delegatam. Dicit glo. qlibet qui poteſt dare iuriſditionem ordinariaꝫ. ¶ Item quilibet ordinarius: vt hac. l. Item qlibet delegatus a principe: vt. C. de iudicijs. l. a iudice. hoc eſt verum quādo delegatur iuriſditio. ſed ſi delegatur aliud officiū: tunc iſtud nō poteſt mādari: vt extra de of. ꝛ po. iudi. dele. c. ſi. ꝛ .ƒ. de le. l. ſciendū. §. legatū. ꝛ C. de decu. l. nullus. li. x. Itē dicit glo. delegatus ad vniuerſitatē cauſaꝝ poteſt ſubdelegare vnaꝫ. ꝛ hoc cōmuniter teneꝝ: licet qdam cōtra. prout tenet Pe. in .l. i. §. ij. qs ꝛ a quo. pro hoc dico ꝙ etiaꝫ delegatus ad vnam cām poteſt delegare vnū articuluꝫ illius cauſe. ſicut ille qui eſt delegatus ad plures cauſas pōt vnam de his ſubdelegare. de hoc eſt hodie caſus. de offi. dele. c. .i. in cle. licet. Cy. cōtra in. l. a iudice. C. de iu. Iteꝫ dicit glo. ꝙ lit. ꝯte. delegatus ad vnam cām pōt eam delegare ad ſimilitudinē procuratoris: vt. C. de ꝓcura. l. neqꝫ. Idem ſentit glo. in hac. l. more. In ſolutione ꝯrij de. l. legatuꝫ. ſ. de offi. ꝓcō. ꝛ idem ibi tenet. ꝛ in. d. l. i. §. i. ƒ. qs ꝛ a quo. Vltramōtani cōtra: vt Cy. refert in. l. a iudice. C. de iudi. nā ꝓcu. per cōteſtationem efficiꝝ dñs litis nō iudex delegatus: vt .ƒ. de iudi. l. iudiciū ſoluiꝝ: qꝛ iudex ordinarius eum pōt reuocare quando vult vt ibi ꝛ illud tenet glo. extra de re iudi. c. cū bertoldus. ꝛ de ap. .c. cū cām. ꝛ Io. an. extra de ꝓcu. c. i. al. c. lꝫ. li. vj. Quod dixi ꝙ iudex ordinarius pōt reuocare delegatuꝫ etiam poſt cōteſtationē. intelligit Guil. reuocādo ad ſe. ſed ſi vellet alij cōmittere nō poſſet niſi ex cauſa: vt. l. placuit .C. de peda. iudi. Sed illa lex ad hoc nō vrget. ¶ Quero qd ſi in delegatiōe dictū eſt ꝙ poſſit alteri delegare. Pe. dicit ꝙ non pōt. ꝛ Cy. refert in. l. a iudice. C. de iudi. Guil. h̄ ꝛ Cy. poſtea addit vbi dicit cōtra: quia tūc nō videꝝ ipſe delegatus delegare ſed delegās: vt. l. vnū ex familia. §. ſi de fal. ƒ. de le. ij. pro hoc inducit ipſe ſpecialiter. l. non diſtinguemus. §. qſitū. ƒ. de arbi. ꝛ de ſer. ru. ꝑdi. l. cū eſſent. §. ſi. facit. l. apertiſſimi in ſi. ꝛ ibi glo. .C. de iudi. ꝛ .ƒ. eodem. l. ſolet. ꝛ hoc placet. nam ſicut cognitio cauſe eſt iuriſditionis ꝛ ideo delegabilis. ita iudicis dandi licentia eſt iuriſditionis: vt. l. imperiuꝫ in ſi. ſ. eodem. ꝛ ideo delegabilis. ¶ Venio ad finem. l. ꝛ quia dicitur hic ꝙ iuriſditio delegati extinguitur morte mandantis re integra. Quero quādo deſinit res eſſe integra. Glo. hic diſputat: finaliter tenet ꝙ per lit. conteſta. non enim ſufficit ſola citatioᵇ: ꝛ hoc ſequitur Iaco. but. in. l. i. ꝛ auc. ibi poſita. C. de lit. conteſta. Contra. c. gratum. extra de offi. delega. credo ꝙ decretalis illa dicat veritatem. Item tex. hic dicit ſi res ab eo cui mādata eſt iuriſditio geri ceperit. Quid eſt illud quod oportet eſſe ceptum vt mandatum non extinguatur. Certe illud quod eſt mandatum: ſed iudici non datur iuriſditio. iuriſditio auteꝫ incipit geri per ſolam citationem: quia cōmiſſio citationis eſt iuriſditionis ꝛ ab ea incipit iudicium: vt .ƒ. de in ius vocā. per totum. ꝛ inſti. de pe. teme. litigā. §. finali in principio. ergo apparet ꝙ deſinit eſſe res integra. ſed ſi quidem procuratori mandatur exercitium cauſe vel litis eſt ſecus: quia cauſa vel lis non erat ante litem conteſtatam: vt. l. cauſas. de trāſacti. ergo ante litem cōteſtatam non deſinit res eſſe integra: ſed dicitur mādatum integrum. ¶ Quero quid ſi cōmittunꝝ plures cauſe ꝛ incepit in vna vel cōtra plures perſonas ꝛ incipit cōtra vnam. an morte mādantis extinguitur mandatum quo ad alias. Innocē. ꝛ glo. videntur dicere ꝙ ſic. extra de offi. delega. c. licet vndiqꝫ. quod intellige quādo plures cauſe fuerunt nominatiꝫ cōmiſſe ꝛ ſic fuerunt vt plures delegationes: vt. l. ſcire debemus. ꝛ. l. pluribus .ƒ. de verborū obliga. ſed ſi eſſet cōmiſſio vniuerſaliter facta: vt quia vniuerſitas cauſaꝝ eſt cōmiſſa: ꝛ ſic vna cōmiſſio tunc incipiendo in vna ꝑpetuaretur quo ad omnes. facit ad hoc lex etiam. la prima. §. i. ƒ. de minoribus. eadem enim eſt ratio que eſt in vna. ¶ Quero vlterius dicitur hic ꝙ morte mādantis extinguitur mādatum delegationis: quid ſi mandans non eſt mortuus ſed aliter remotus. Dicunt doctores idem eadem rōne. facit. l. ſi per epiſtolam .ƒ. de acquirē. here. ꝛ .ƒ. de ſuſpec. tu. per totum. ¶ Quid ſi eſt excommunicatus. vnde remanet officiū: licet impediatur adminiſtratio. Innocē. tenet ꝙ nō reuocatur officium delegati in dicto. c. licet vndiqꝫ. quod placet pro hoc: qꝛ licet delegans poſſet recuſari vt ſuſpectus non tamen impediretur officiuꝫ ſeu iuriſditio delegati: vt extra de offi. delega. c. ſi is cui. libro ſexto. ¶ Quero morte mādantis extinguitur mandatum: an extinguitur tanquā reuocatum vel qualiter. Reſpōdeo non extinguiꝝ tanquā reuocatum a domino. ſed tanquā voluntas mandantis ceſſet: vt .ƒ. locati. l. iiij. aliud eſt enim reuocare: quia tunc ponitur voluntas contraria prime. Aliud eſt voluntatem ceſſare: quia tūc ponitur non eſſe voluntatem: vel eſſe ꝛ ceſſare. ꝛ per hoc apparet ꝙ ſi aliquis delegauerit cauſam donec duxerit reuocandā ꝙ eo mortuo nō videatur reuocare: vt in capitu. ſi delegatus. de officio delega. libro ſexto. ¶ Quero morte mandantis extinguitur mandatum. quid ſi delegatus ignorat et procedit: an valeant acta: Innocen. in dicto. c. licet vndiqꝫ. videtur dicere ꝙ ſic quaſi mandatum non extinguitur ipſo iure: ſed ope exceptionis. Glo. ƒ. ſi certū petatur. l. eius qui in prouinciam. ſuper verbo ignoraſſe tenet contrarium. Idem tenet glo. extra de teſti. c. cum veniſſent. Idem Specula. in titulo de officio delega. .§. reſtat. verſiculo quid ſi delegatus. quod mihi ſatis placet per iſtum textum qui ſimpliciter dicit mandatum ſolui. ¶ Vltimo quero vidi ꝙ mandatum delegati ſoluitur morte mandantis ſeu delegantis. an ſoluatur etiam morte delegati: an vero tranſeat in ſucceſſoremᶜ. gloſa hic diſtinguit. aut committitur ſub nomine proprio. aut ſub nomine dignitatis. quam vide ꝛ no. Dic breuiter aut cōmittitur aliquod negocium nō iuriſditio: ꝛ tunc licet ſub nomine dignitatis non tran-

ſit ad ſucceſſorem ſm Inno.extra de offi.dele.c.ſi. Aut cōmittitur iuriſdi.⁊ tunc aut ſub nomine proprio ⁊ nō tranſit ad ſucceſſorem.arg.l.ſi cōmunis ſeruus.ꝭ.de ſtipu.ſer.aut ſub nomine dignitatis.⁊ tunc glo.videt̃ dicere ſimpliciter ꝙ tranſit. Doc.dicunt aut apponit̃ nomen dignitatis quaꝫ quis hꝫ beneficio alterius vt vicarius vel delegatus ⁊ ſimiles:⁊ tunc nō tranſit in ſucceſſores ſm Pe.ar.l.qd̄ principi.⁊.l.ſi auguſte.ꝭ.de le.ij. aut ſub nomine dignitatis quã quis hꝫ iure proprio:⁊ tunc tranſit in ſucceſſorē:ut extra de offi.deleg.c.qm̄ abbas.⁊.d.l.ſi ſeruus.ꝭ.de ſtipula.ſer.aut ſub nomine proprio ⁊ appellatiuo:⁊ tunc inſpicimus qd̄ precedit:vt.d.l.ſi ſeruus:niſi ex aliqua cauſa vel aliquibus circunſtãtijs aliud preſumat̃:vt plene dixi in.d.l.ſi ſeruus ⁊c̃.

s **I quis id.** Contra corrumpentem vel corrumpi facientē album propoſitū:vel qd̄ in albo proponit̃ datur actio popularis in quingentos aureos que in defectuꝫ eſt corporalis.h.d.primo ponit edictū.ſecūdo eius expoſitionē.ſecunda ibi ſerui quoqꝫ. Ad euidentiã ſcias ꝙ olim in ciuitate romana erat quidã murus dealbatꝰ in quo ponebant̃ edicta pretoꝝ. Itē citationes contumaciū.⁊ illud ſi quis deſtrueret punit̃ hac lege. Intellige ſi edictū pretoris deſtruitur quod propoſitū eſſet ꝑpetuo:ſecus ſi deſtrueret̃ id qd̄ poneret̃ ad tempus vt citatio:quia tunc poſt finitã cauſam nō intereſt alicuius licet deſtruat̃ ⁊ deſtruens hoc edicto nō tenetur ⁊c̃.

Ex.l.ſequenti.

¶ Corrumpens aliquid in libris armarij cōmunis hoc edicto punit̃. Itē qui deſtruxerit imaginem alicuius hominis dpicti pro ꝓditione ⁊ pena actōis popularis applicatur parti nō fiſco. Et preteritū tempus nō cōtinet perfectū ex propria ſignificatione ꝙ facit ad ſtatutū ꝙ ſi capitaneus propoſuerit aliquid cōtra vtilitatē cōmunis deſinat eſſe capitaneus quia requirit̃ ꝙ propoſitio ſit perfecta.⁊ remiſſiue qualiter intelligat̃ qui nō poteſt ſoluere in ere luat in corpore.⁊ ꝙ ignorantie ⁊ ruſticitati pcit̃.⁊ ꝙ iuſſus iudicis excuſat a pena. Et an mãdans teneat̃ hoc edicto ſicut faciens ⁊ an teneatur licet mandatarius non ſit in dolo.

s **Erui quoqꝫ.** Hic incipit exponere verba edicti .ſ.ſi quis quia cōtinetur liber ⁊ ſeruus maſculus ⁊ femina.ꝟ.ꝙ idē ⁊c̃.hic exponit verbū propoſituꝫ erit ꝟ.in ſeruo.hic declarat ꝙ dixit quingentorū aureorum.ꝟ.doli mali.hic exponit verbum dolo malo.ꝟ.hoc vero edicto exponit verbuꝫ corrūpit. ¶ Examinemus modo per partes ⁊ in prin.quero expoſitionē verborū quorūdã que nō ſunt expoſita a iuriſcōſulto.primo qd eſt hoc dicere iuriſditionis perpetue cauſa non ꝓut res incidit. Glo.exponit ꝑpetua dicunt̃ edicta prout res incidit ſunt citationes. Tu dic clarius ꝙ omnia que ſcribunt̃ in albo vel in charta ad hoc vt ibi ſint ꝑpetuo cōprehendunt̃ hoc edicto ⁊ ideo ſi quis deſtruxerit aliqd in libris armarij cōmunis hoc edicto tenet̃.hoc tꝫ Rof. ſup ti.de act.in factū que orit̃ ex hoc edicto.⁊ eadeꝫ ratione ſi quis deſtrueret figurã alicuius hominis depicti in aliquo periete propter falſitatē vel proditioneꝫ tenet̃ hoc edicto.nō enim loquit̃ de ſcriptura tantū:ſed ſi qd propoſitū erit. Qd̄ vero dicit̃ nō prout res incidit:intelligit̃ de his que ibi proponunt̃ vt eleuent̃ vt edicta cōtinentia citationes. Dicunt tamē glo.ꝙ etiã ille qui illa corrumpit tenet̃ ex huius edicti ſententia:qd̄ doc.non placet:quia eſt hoc in verbis edicti ſpecialiter exceptuꝫ. aliter ergo extra ordinē puniret̃. ¶ Quero cui applicabitur iſta pena quingentoꝝ aureoꝝ.glo.dicit ꝙ applicabit̃ actori nō fiſco:vide eã ⁊ no. Iſta eſt vera quandocunqꝫ ꝑ actionē popularē petit̃ pena applicari parti:vt .l.ſicut.ꝭ.de verb.ſig.niſi aliter.l.ſit expreſſum:vt.l.lege cornel.in ſi.ꝭ.ad ſil.ſecus ſi quãdo pena imponit̃ ꝑ viã accuſationis criminalis:qd̄ plene examina:vt dixi in.l. agraria.de termi.amo. ¶ Venio ad ꝟſi.ij.no.ꝙ maſculinū continet femininū:qd̄ dic plene in.l.i.ꝭ.de ꝟb.ſig. ⁊ ibi per Di.⁊ Ja.bu.in.l.ſi quis in tantã.C.vnde vi.et Ci.in.l.quicūqꝫ.C.de ſer.fug. ¶ Venio ad ꝟ.ꝙ ſi duꝫ. No.ꝙ preteritū nō continet ꝑfectuꝫ ex propria ſignificatione:qd̄ dic vt.ꝭ.de ꝟbo.ſig.l.verbum erit.⁊ hoc no. ad multa.d.Ja.bu.allegat ad queſtionē quã diſputauit dicebat ſtatutuꝫ ꝙ ſi capitaneus propoſuerit aliqd cōtra vtilitateꝫ cōmunis deſinat eſſe capitaneus an ſit neceſſe ꝙ propoſitio ſit perfecta:an deſinat cuꝫ cepta eſt proponi.⁊ ſm propriã ſignificationē requirit̃ ꝙ propoſitio ſit perfecta. ¶ Venio ad ꝟ.in ſeruos no.ꝙ qui nō pōt ſoluere in ere luat in corpus:vt.l.quicūqꝫ.C.de ſer.fu.quod qualiter intelligat̃ no.Ci.in.l.ſi nō cōuitij.C. de iniurijs.dixi in.l.ſi quis in iure.ꝭ.de iniurijs. ¶ Venio ad verſi.ſi doli mali.no.ꝙ ruſticitas ⁊ ignorãtia excuſat ⁊ ei parcitur.de quo per Di.in.c.iuris ignorãtia extra de re.iur.lib.vi. ¶ Itē no.ꝙ iuſſus iudicis excuſat qd̄ dic vt.ꝭ.de reg.iur.l.nō videt̃.§.qui iuſſu. ¶ Venio ad ver.hoc vero edicto.no.ꝙ qui tollit lꝫ non corrūpat tenet̃. Ratio quia albū corrumpit ⁊ illud qd̄ propoſitū eſt:nã cum dico propoſitū eſt cōprehendo rem propoſitã ⁊ rem ſeu locū in quo proponit̃. Sed quãdo eleuat rem propoſitã:tunc illud propoſitū corrumpit:ideo tenetur verbis edicti.itē no.ꝙ tenetur ille qui mãdat[b] ⁊ ille qui facit hoc intellige ex ſentētia edicti nō verbis qa verba ſunt ſcripta in perſonã ſi quis corrumpit.ꝭ.quod vi aut clã.l.aut qui aliter in ſi.⁊.ꝭ.de adul.l.hec verba. ¶ Itē no.ꝙ licet mandatarius nō ſit in dolo tenet̃ mãdans. Cōtra.ꝭ.de fur.l.ſi quis rem.§.ſi ticiū glo.ſoluit ⁊ bene. Tu clarius dic:furtū eſt quoddã maleficiū nominatū.hec enim appellatio furti cōtinet cōtractionem rei aliene factã animo lucrãdi inuito dn̄o. Sed ille qui cōtractauit rem ⁊ nō fuit in dolo nō poteſt dici furtum eſſe cōmiſſum:ergo mandans nō pōt teneri furti quaſi furtū ſit factū quia nō eſt factum furtū. Sed iſtud maleficiū de quo hic loquimur eſt innominatū vt hic. Nō enim habet aliud nomē niſi ꝙ factū ponat ſi qs corrūpit albū. Sed ſiue corrumpens fuit in dolo ſiue non album corruptū eſt.merito pōt quis teneri de eo qd̄ mandauit albuꝫ corrumpi. ¶ Venio ad ver.ſi vtriqꝫ.no.ꝙ quãdo ſunt plures delinquentes quilibet tenet̃ inſolidum:⁊ vno ſoluente alter non liberat̃. ¶ Op.glo.ꝭ.de eo per quē factū erit.l.i.§.ſi plures.ſolue vt ĩ glo.⁊ bn̄. ¶ Oppo.extra glo.de.l.ſi multi.ꝭ.de publi.⁊.ꝭ.de iure fiſci.l.aufert̃ in.§.ſi.So.iſtud eſt veꝝ in pluribus nō officialibus. Nã plures officiales delinquentes in officio nō ita tenent̃:ſed inter omnes ſufficit ſolui vnã penam:vt dictis legibus probatur.⁊.ꝭ.de admini.tuto.l. tres tutores. ¶ Vltimo dicit̃ hic ꝙ ſi plures mandauerint quilibet tenetur inſoliduꝫ. Contra in.l.proxi.in ſi. ſolue vt ibi ſtatim dicam.

Ex.l.ſequenti.

¶ An plures mãdantes teneantur ſicut plures conſulentes ⁊ qualiter dn̄s teneatur pro delicto plurium ſeruorum. Et quare magis cōſiderētur plura delicta in albo corrumpendo ꝙ̃ in furto.

s **I familia.** Plura facta vnius familie puniuntur vt plura:ſi de publica vindicta tractatur alias vt vnū.h.dicit vſqꝫ ad ſi.quam legē no.quia forte non reperitur alibi:nec iſta nec lex ſuperior. Et primo dicit ꝙ ſi familia albū corrumpit dominus tenet̃ pro quolibet ſeruo:⁊ quia huic dicto videbatur cōtradicere edictum ſi fa.fur.fe.di.illi reſpondet ⁊ hoc primo.ſecundo huic dicto obſtabat auctoritas octaueni iuriſconſulti cui etiaꝫ reſpondet.ſecunda ibi vnde octauenus:⁊ hec eſt bona lex.⁊.l.proxi.vt.ſ.dixi ⁊ non ſunt alibi iſte due.ll.q̃ hoc tractent plene ut iſte faciunt. ¶ Nota ꝙ quando tractatur de vindicta publica plura maleficia plurium facta cenſentur. ¶ Itē no.in ſi.ꝙ conſiliuꝫ plurium circa

a ¶ Eadē ratio. ADDE poſt.d.alexdum hic dicꝫ ꝙ filiꝰ poteſt exheredari ꝑ cauſas ſimiles expreſſis ꝙ ro.tꝫ contrarium cōſ. lio.clxxx.

b ¶ Mãdat inquantū.d. Iaſo.hic late proſequit̃ an mandans teneatur ſicē faciens ⁊ trãſit cū cōi ſententia. vide tu qd̄ conſuluit bal.ſup ſtatutis mediolani quorum vno cauetur ꝙ homicida capiteꝰ puniat̃ ita ꝙ ſtatiꝫ moriatur altero ꝙ nullus corporaliter puniatur niſi.l.mūcipali caueat̃ an tūc mãdans debeat decapitari ⁊ conſuluit ꝙ nō eiꝰ cōſi.lij.iij.li.

vnū ⁊ idem vnum cenſetur cōſiliū. ¶ Op. ꝙ immo idē
ſit in damno dato qđ in furto: ut .l. illud .ff. ad .l. acquiliā.
Glo. ſoluit duobus modis ⁊ bene. oēs tenent glo. Sed
cōtra op. ff. de iniur. l. ſi plures. Glo. ſol. teneas vltimam
ſo. ꝙ ibi erāt plures ſerui diuerſorū dominorū: ⁊ ſic nō
faciebant vnam familiā. ¶ Op. extra glo. ad fi. ⁊ videt̄
ꝙ plures mandantes teneant̄ inſolidū ſicut plures cō-
ſulentes: ut .s. e. l. ſi quis id qđ. in fi. So. ibi plures man
dantes liberi: hic plures mandantes ſerui qui cōſtituūt
vnam familiā. ita no. ff. de noxa. l. ſi pluriū ſeruus. cōtra
hanc ſo. videtur caſus. ff. qđ vi aut clam. l. ſemp. §. i. So.
ibi quādo agitur ad id qđ cōtinet intereſſe reſpectu pe-
tentis: lʒ ſit pena reſpectu cōuenti: hic quādo eſt ſimpli
citer pena. Diſtingue ergo circa hoc plene: ut ibi p Di.
⁊ ibi dixi. ¶ Itē aduerte ex hac lege ꝙ quādo ageretur
criminaliter de damno dato non haberet locū .l. illud. ff.
ad .l. acquil. quia ageret̄ de vindicta publica: ⁊ plura fa-
cta ſunt idem qđ in albo corrupto. Itē tenebat Bar.
ſilī. hic ⁊ Ja. bu. ⁊ bene. Furtū autē ſemper punitur vt
vnū: quia unum factum eſt ut hic in fine. Sed qd ſi pro
furto ageretur ad vindictā publicam non eſt idē qđ in
dāno ⁊ iniuria. Et ideo circa familiā ſeruorū delinquen
tiū: dic aut delinquit quilibet ex proprio propoſito nō
ſimul cōmunicato cōſilio: ⁊ pro omnibus tenet̄ dn̄s nō
tm̄ pro vno vt hic no. ſm primā ſo. facit .l. ſemp. §. i. qđ
vi aut clā. aut delinquunt cōmunicato cōſilio: ⁊ tūc aut
dn̄o ſciente: ⁊ pro omnibus tenet̄ ⁊ loquitur .l. i. §. i. ff. ſi
fa. fur. ſe. di. aut dn̄o ignorante: tunc aut eſt vnū malefi-
cium: vt furtū ⁊ mandatū. ⁊ tunc ſemper tenetur dn̄s vt
pro vno: vt h̄ in fi. aut ſunt plura delicta: ⁊ tunc aut agi
tur de vindicta publica vt in albo corrupto vel iniuria
vel dāno dato: ⁊ tunc tenet̄ pro omnibus vt hic: aut agi
tur pro vindicta priuata: ⁊ tūc tenetur tm̄ pro uno: ut
.l. illud. ad .l. acquil. ⁊ .l. i. ſi fa. fur. ſe. di. qđ intellige ſi tē-
pore cōmiſſi delicti erat vna familia. alias ſecus: ut. ff. de
noxa. l. ꝙ ait pretor. in fi. ¶ Quero quare h̄ ſunt magis
plura delicta ꝙ̄ in furto. Rn̄. ut dixi .s. l. pxi. Furtum eſt
quoddā maleficium nominatū: ut in hac .l. appellatio-
ne furti multa cōprehendunt̄ vnde ſi plures ſurripiūt
vnā rē: lʒ facta ſint diuerſa: quia alia eſt ꝯtractatio vnius
alia cōtractatio alterius tamē furtum eſt vnū ⁊ ideo pu
nitur vt vnū: ſed corrumpere album eſt quoddā malefi
cium innominatū ⁊ punitur cōtemplatione facti. ſ. ex eo
qđ corrumpit ſi facta ſunt plura. ergo puniunt̄ ut plura
Idē in iniuria nā edictum de iniurijs ſonat in factum et
etiam .l. cornel. vt ſi quis percuſſerit propulſauerit ⁊c. ⁊
eodē modo .l. acquil. ſi qs ruperit fregerit ⁊c. l. ſi ſuus
ſeruū. §. tertio autē capite. ff. ad .l. acquil. ⁊ ideo iuriſcō-
ſultus hic dicit ꝙ hic plura ſunt facta. In furto vnū nō
dicitur: ſcilicet factū: ſed vnum. ſ. furtū. ꝙ autem dicit in
fi. ꝙ plurium ſeruoꝝ vnum eſt conſilium: eodē modo
procedit ſicut dicimus in furto. nam in eo qđ dicit conſi
lium cōprehendit̄ actus conſulentis ⁊ eius cui conſulit̄
in recipiendo conſiliū. Sed iſtud eſt unū in omnibus
ſaltem reſpectu recipientis: ſed in albo corrupto deno-
tatur ſolus actus: prout eſt in faciente. Aduerte tamen
ꝙ licet dicā vnū factum ſiue plura: tamen plura ſunt de
licta: ſicut ſunt perſone delinquentiū: vt. ff. de noxa. l. ſi
plurium ſeruus. Sed dices tu ſi ſunt plura delicta qua-
re nō puniuntur vt plura delicta. rn̄. quia non puniūtur
vt delicta in genere: ſed ut furtū: ⁊ iſtud eſt unū: uel ut
conſiliū. ⁊ iſtud eſt aliud. Bar.

q **Ui iuriſditioni.** Non dʒ eē iu-
dex qs ī cauſa
ſua vel liberorum ſuorū uel famulorum. h. d.
¶ Opo. ff. de iudi. l. in priuatis. ſo. ibi in iudice delega-
to qui fungitur vice delegantis hic in ordinario: ⁊ h̄ eſt
vera: quod clare examinant glo. in .l. qui etiā. ff. de arbi.
¶ Oppo. de .l. ſenatus. ff. de offi. preſi. So. vſqʒ ad litē
cōte. poteſt eſſe iudex ſi res erat peritura ut ibi: alias ſe-
cus vt hic. ¶ Quero quid de alijs ꝯſanguineis iudicis

tex. videt̄ nominare aliquos: vt .l. lex cornel. ff. de iniur. ⁊
extra de appel. c. poſtremo. Et dicit idē de omnibus q
ſunt infra illū gradum infra quem poſſunt inuicē ſucce-
dere niſi forte actor ⁊ reus eſſent eiuſdem gradus. ar. l.
nō ſolum. §. i. de ritu nup. Ad illud autē quod dicit ꝙ
nō poteſt ſibi ius dicere. dic plene per doc. in .l. i. ne qs
in ſua cauſa. ⁊ per Inno. in. c. ex parte. extra de verborū
ſigni. vbi multum plene no.

Ex .l. ſequenti.

¶ An magiſter regiꝰ poſſit cognoſcere de familiaribus
ſuis delinquentibus cū uenerit ad partes regni. Et ba-
rones nō poſſunt cognoſcere de cauſis quas habent cū
eorū ſubditis nec delegato cōmittere. Et cū ſunt duo
domini ⁊ familia vnius delinquat alius cognoſcit. Et ſi
bona ueniunt publicanda diuidunt̄. Et cū par eſt diſtā
tia inter cōiunctos iudex poteſt cognoſcere. Et an iniu-
ria facta dn̄o per ſubditū poſſit ipſe dn̄s cognoſcere. ⁊
cum duo ſunt dn̄i eiuſdē caſtri ſi vnus delinquat alius
poſſit cognoſcere.

q **Ui iuriſditioni.** Quero nūqd
filius poſſit eē
arbiter in cauſa patris. dic ꝙ ſic. l. cum etiā. ff.
de arbi. ¶ Item hic dicit̄ qui iuriſditioni preeſt nō pōt
dicere ius ceteris quos ſecū habet. Nunquid ergo ma
giſter regius qui venit ad partes aliquas regni poterit
cognoſcere de ſuis familiaribus delinquētibus: dic aut
queris an poſſit delinquentes punire. ⁊ dic ꝙ ſic. C. de
of. ma. mi. l. i. ⁊ ij. C. de ſpor. l. ij. aut q̄ris an poſſit ſuos
familiares delinquentes: ⁊ tunc aut iſti familiares cōue
niuntur corā iſto. ⁊ dic ꝙ poteſt eos punire. ff. de pe. l. ⁊
ſi forte. §. ꝙ ſi. Aut iſti familiares volunt cōuenire alios
corā eo: ⁊ hoc caſu nō poteſt cognoſcere arg. huius .l.
⁊ dicti. §. item ſi is qui. allegato in glo. hic ⁊ hoc probat
ille. §. in. ij. rn̄. ⁊ pro hoc. ff. de iniurijs. l. lex cornel. ī pn.
¶ Iſta autē lex ſic ſummatur. Nō debet quis eē iudex
in cauſa propria liberorum ⁊ familiariū. h. d. Habes h̄
ꝙ quis nō poteſt eſſe iudex in ſua cauſa. ¶ Et iſtud no.
contra comites ⁊ barones ꝙ nō poſſunt cognoſcere de
cauſa que vertitur inter eos et eorū ſubditos ſed nūqd
ſaltem cauſam alicui poterunt cōmittere: uidetur ꝙ ſic:
ut habetur in vſi. feu. in titu. an apud eum iudi. queſtio
feu. termi. c. i. Contrariū credo cum prohibeatur de iu
re ne detur iudex delegatus ille quē pars petit dari: er-
go multo fortius ipſa pars dari prohibetur. ff. de iu. l.
obſeruandum. Et pro hoc cuius prohibetur poſtula-
tio ⁊ eius effectus ut. C. de peti. bo. ſubla. l. i. lib. x. ⁊ ibi
glo. que allegat concor. ¶ No. ex iſta lege ꝙ ſi ſint duo
domini ⁊ familia unius delinquat ipſe nō debet cogno
ſcere: quis ergo: dic ꝙ dominus alius: quia ceſſat ratio
huius .l. in illo. Sed nūquid hoc caſu ſi familiaris ſit dā
natus ad amiſſionem bonorū: ſuorum dominus cuius
eſt familiaris habebit poteſtatem ſuā de bonis: ⁊ uidet̄
ꝙ ſic ſaltem iure retentionis. ſ. ut retineat dimidiam il-
lorum bonorū illius ſui familiaris cōdemnati ⁊ aliā di-
midiam habebit alter dominus. argu. ff. de lega. i. l. ab
omnibus. §. ſi ticio. ⁊ de condi. ⁊ demon. l. qui heredi
. §. ſi. per quas h̄ dico: imo iniuriam ſibi ⁊ familie ſue fa
ctā punire poteſt. extra de penis. c. romana. ⁊ p Inno.
in. c. ex parte .s. alleg. ¶ Oppo. de .l. ⁊ in priuatis. ff. de
iudi. Solu. ibi in iudice delegato hic in ordinario. Ra
tio diſtinctionis eſt quia delegatus fungitur vice dele-
gantis nec aliquid propriū habet. ſecus in ordinario. l.
. i. §. qui mandatā. ff. de offi. eius cui man. eſt iuriſditi.
Uel dic ꝙ ratio eſt quia ordinarius recuſari nō poteſt
de iure ciuili: ut. e. ti. l. iiij. licet ſecus ſit de iure canoni-
co. extra de foro compe. c. ſi cōtra clericum. ⁊ de ap. c.
cum ſpeciali. Delegatus autem poteſt ante lit. conteſt.
ut. C. de iudi. l. apertiſſimi. de lit. conteſt. auē. offeratur
⁊ ideo ſibi imputet quia paſſus eſt cauſam agi corā pa
tre uel filio iudice delegato cū poſſit eum recuſare. Et
iſta eſt differentia quā clare examinat glo. in .l. cum etiā

.ī.de arbi. Iſtō nō aperit tex. iſte nec ille.⁊ ideo ſequens ſo.magis videt̄ vera.ſed illi qui tenent eam aſſignant ratiōnē.⁊ dic prout dixit Roſ.i ti. qui poſſunt eſſe iudices ordi.⁊ deleg.⁊ ibi uide de hoc.Sequens ſo.videt̄ melior vt imputet ſibi actor ꝙ corā eo cōuenit eū.¶ Op. de.l.ſenatus.⁊ vide qō ibi dixi.ſ̄.de offi.preſi. So.poteſt eſſe iudex vſqꝫ ad litē cōteſt.ſi res erat peritura. alias ſecus vt hic:video quid iuris ſit de pſonis hic in tex.enumeratis.⁊.ī.de iniurijs.l.lex cor.⁊ tex.videtur nominare quoſdā in.c.paſtoralis.extra de appel.⁊ videt̄ dicere idē in omnibus qui ſunt infra illū gradū infra quē ſibi ſuccedere poſſunt quoniā inter illos prohibet̄ ius dicere:niſi forte actor ⁊ reus eſſent eiuſdē gradus:forte qa ſunt duo fratres. Et aduerte quia notanter dixi eiuſdē gradus:quia ſi eſſent in diſpari gradu cōiunctionis cognoſcere nō poſſet.ratio eſt qa iudex eſt medius inter partes.C.ad.l.cor. de fal. .l.vbi. Et no.inſti.de offi.iudi.in rubrica. Conſtat autē ꝙ mediū inter duo extrema poſituꝫ eſt magis cōnexum ⁊ fauorabile extremo ꝓpinquori ꝙ̄ remotiori.inſti.de rerū di.§.inſula q̄.de ſta. hominū.l.queritur. Et ideo non eſſet tunc dare parē diſtantiā inter illa duo extrema:quia iudex velut mediū poſituꝫ inter illa extrema eſt magis connexū ⁊ fauorabile extremo propinquiori ꝙ̄ remotiori.ergo ſequit̄ ꝙ nō remouentur ſuſpitiones frandis.ergo iudicare nō poterit ut hac .l. Tunc autē inter illos ius poſſet dicere quādo per parē diſtantiā gradus ſuſpitioneꝫ remouet. ar.ī.de ritu nup.l.nō ſolum.§.de vno.⁊ extra de appel.c.poſtremo. Ad id autē qō dicit ꝙ nō pōt ius ſibi dicere[a]:dic plene ꝑ doc.C.ne quis in ſua cauſa.l.i.⁊ per Inno.extra de verbo.ſignifi.c.ex parte. Sꝫ nunquid ſi dñs caſtri ſit iniuriatus ꝑ ſubditū ſuuꝫ ille poterit cognoſcere de tali iniuria:vel an cognoſcat cōdñs ſi ibi ſit dominus alius cū illo:dic per Inno.extra de verbo.ſigni. .c.ex parte.⁊ iſtam queſtionē vidi de facto. Caſus uidet̄ eſſe ꝙ nō in auc̄.de defen.ciui.§.ſi vero egerunt.⁊ ita dicunt ibi aliqui doc.¶ Quero circa iſtā materiā quid ſi ſunt duo domini in eodē caſtro ⁊ unus deliquid ad quē deuoluet̄ cognitio.⁊ videtur ꝙ ad ſuperiorē ſolum cognitio pertinet:quia ibi ſunt duo habentes ſuperioreꝫ ratione alicuius in quo habeant ius .ſi vnus perdat partē ſuam:illa pars deuoluitur ad ſuperiorem.ideo nō ad conſocium:ſic eſt hic igitur ⁊c̄. pro quo.ī.de vſufr.l.dominus.§. fideicōmiſſuꝫ. ⁊.ī.quemad.ſerui.amit.l.aquam. In cōtrarium videtur ꝙ cōdomino cognitio pertineat:quia vbi ius indiuiduum pertinet duobus uno ꝑdente illud ius accreſcit alteri cōſocio.ī.de ope.lib. .l.cōmuni libero.⁊ de ademp.liber.l.unica. Sꝫ dic aut iſte cōdominus commiſit delictū ex quo perdit iuriſditionem ipſo iure vel propter quod interdicit̄ ſtatim ſibi adminiſtratio:⁊ tūc ad cōdominū ſpectat cognitio:ut in crimine leſe ma. aut cōmittitur delictum propter qō perdidit adminiſtrationē ſuā ſententia lata:⁊ tūc cognoſcit ſuperior.arg.ll.cōtrariarum que ſic concordant̄ .C.de digni.l.ſi grauius.⁊.l.quotiens.circa medium lib.xij.⁊ facit.C.ne lice.po.l.i.in fi.de offi. recto.prouin.l.ij.ſi cōcordant̄ vbi uidet̄ glo. Et ſic eſt finis additionis iſtius bar.

Ex.l.ſequenti.

¶ Coaceruatio ſummaꝝ admittit̄ ratione fauoris ſi ſumma creſcat pendente iudicio.⁊ per inficiationem. Itē cuꝫ petitur annuuꝫ debitum pro tempore ꝑterito ⁊ futuro ſi tamē vna actio pro toto tempore competat.

a ¶ Sibi dicere ADDE inquātū .d. Iaſon ſ̄ ponit de epo q pōt cognoſcere de cā eccleſie ſue oldra.cōſili. .clvi.

[a] **Idem.** Non dꝫ fieri coaceruatio[b] pluriū ſummarum ex diuerſis actionibus debitarū ad iuriſditionem impediendā.h.d.¶ Op.de.l.ſi ſeparatum.§.i.ī.de appel.So.ibi debebantur ex vna cauſa cōtinente ſub ſe plures ſpēs:ut tutele. Hic ex diuerſis actionibus ita ſoluit glo.i. Item op. de.l.ſi plures.§.pe.⁊ fi.ī.de pac.glo.nō ſoluit. tu dic ꝙ ibi admittitur coaceruatio in fauorē.ſ̄ ſi admitteretur induceret odium ⁊ excluderet omnē iuriſditionem iudicis.¶ Sed quero qd ſi tempore quo agitur res.i.ſumma non excedit iuriſditionem pendente tamen iudicio ſumma excedit. Rñ.ꝙ procedit iudicium:ut.C.de ap. .l.ampliorem.in fi. Sed quid ſi cauſa creuit ꝑ inficiationem partis. Rñ.idē ꝙ iudicium procedit:ut.l.itē ueniunt.§.cū prediximus.ī. de peti.here.ſm Guil.¶ Quero quid ſi petatur annuuꝫ debitū pro toto tempore ⁊ pro futuro ſm opi.glo.in.l.i.C.de fideiuſ.⁊.l.nō quemadmodum.ī.de iudi.an fiat coaceruatio.uidetur diſtinguendū ſm formā.l.ſancimus.in fi.C.de dona. Uel aliter diſtinguenduꝫ eſt an ſit vna actio pro toto tempore:an ſint plures:vt ex predictis patet. Quot autem ſint dic vt.ī.de verbo.ob.l. ſi ſtichū.§.ſtipulatio.

b ¶ Coaceruatio ADDE inquantum.d.alex. hic ponit de cumulatiōe i libellis ro. cōſili.ccxl.⁊ .ccxlv.

Quod ſi mutue. Petitiones mutue coraꝫ eodem iudice debent expediri.h.d. Glo.dicit ꝙ in littera ſunt tres varietates:⁊ quelibet eſt uera:ſm primam. Ille qui primo agit ad maioreꝫ quantitatē nō poteſt trahi ad alium iudiceꝫ ſuꝑ minori:⁊ hoc prout eſt in littera minorem:ſm aliam lec.que habet minorem.dic ꝙ qui agit primo ad maiorē nō poteſt trahi ad alium iudiceꝫ ſuper maiori quantitate inuitus:ſed debet conueniri coram primo iudice ſi vult. Sed ſm tertiam recōuenitur coram primo iudice ſiue velit ſiue nolit aduerſario volente:quelibet iſtarū eſt vera.¶ Nota ex hac.l.cauſaꝫ quare introducta eſt materia recōuentionis ſcilicet ne ſit in poteſtate aduerſarij ⁊c̄.ut declaraui in auc̄.⁊ conſequenter in.i.⁊.ij.col.C.de ſen.⁊ alia cauſa ponit̄ in.l.pe.e.ti.¶ Oppo.ſm hoc imperator in.d.l. pe.⁊ auc̄.⁊ conſequenter.nihil induxit de nouo in materia reconuentionis quod uidetur falſuꝫ ut ibi patet. Rñ.ꝙ quandoqꝫ conuentio ⁊ recōuentio ſit ſuꝑ eodeꝫ:⁊ tunc abſqꝫ dubio debet tractari corā eodem iudice:vt.ī.de qui.re.ad eūdem iudi.ea.l.i. Quādoqꝫ ſuper diuerſis:⁊ tūc ſiquidem iudex corā quo agitur erat iudex competens vtriuſqꝫ partis:licet nō forte in tota quātitate:tunc locus erit reconuentioni etiā ſm iſta tempora vt hic. Si vero iudex coraꝫ quo agitur nō erat iudex actoris ſed rei:tunc eſt inducta reconuentio per.d.l. penulti.⁊ auc̄.⁊ conſequenter.C.de ſenten.⁊ quod ibi bene tractaui in repetitione quam feci.

Ex.§.ſequenti.

¶ Quādo inſpiciatur ꝙ euenire poteſt. Et quādo clauſula in fine poſita referat̄ ad proxima.

Si una. Ex pluralitate perſonaruꝫ nō fit diuiſio rerum in actione cōtentarum.h.d.vſqꝫ ad fi.¶ No.ꝙ inſpicitur qō euenire poteſt.¶ Secundo nota ꝙ clauſula in fine poſita refertur ad proxima:ut in fine eoruꝫ ſcilicet proximiorū. Contra primum videtur.l. ſciendum.§.pe.qui.ſatiſ.cog.Glo.non ſoluit. Dic ꝙ ibi erat diſpoſitio de preſenti cuius effectus nō ſuſpenditur in futuro:ideo nō cōſidera

tur quod euenire poteſt. ¶ Oppo. de. l. cū hi. §. fi. de tranſac. ⁊. l. i. j. de in litē iurādo. So. ibi preſens ſtatus rei non indicabat exigentiā de futuro: hic ſic. Sed cōtra. j. e. l. penulti. in fi. So. non ob. vel ſolue vt in precedenti contrario. op. de. l. eo tempore. j. de pecu. So. eodem modo: quia cōſiderato preſenti ſtatu res ibi nō tendit ad futurum euentū: licet glo. iſta non ſoluat cōtraria. diſtingue plene vt no. per doc. j. de verbo. ob. l. inter ſtipulantem. §. ſacrā. ⁊ ibi plene dixi. ¶ Uenio ad ſecundum no. ⁊ op. ⁊ uidet ꝙ clauſula in fine poſita[a] ad omnia referat: vt. l. i. C. de li. prete. ⁊. l. talis ſcriptura. j. de le. i. Glo. notanter ſol. ꝙ ad omnia refertur ſimpliciter ſi poteſt: ſed ſi non poteſt tunc refertur ad proxima: ſed ſi non poteſt referri ad proxima: tunc ad precedentia vt. ſ. de adop. l. qui in adoptione in fi. Et ad huius declarationē ſcias ꝙ eſt duplex materia. vna repetitionis: alia relaxationis. Materia repetitionis eſt quando aliquid per modū cuiuſdam acceſſorij ponitur in vno capitulo vtrū intelligatur in alijs capitulis. ⁊ hec eſt noſtra materia: ſꝫ vide de ea in. l. licet. j. de le. i. Alia eſt materia relationis quando in aliqua cauſa vel diſpoſitione cōtinente plura capitula ponitur aliqua clauſula per ſe principaliter que poteſt modificare vel qualificare alia capitula: ⁊ tunc dubitatur ad qḋ referatur. ⁊ in hoc diſtinguit iuriſconſultus: aut clauſula ponitur ante omnia capitula: aut inter ipſa. ⁊ his caſibus ad omnia referf. Si vero ponitur intra vnum capitulum: tunc ad illud ſoluꝫ refertur: ut. l. iiij. §. filius. ⁊. §. ſeq. j. de li. prete. Quod autē dixi ꝙ referatur ad omnia debet intelligi cum determinatione huius glo. ſi pōt: ita ꝙ non ſit ratio quare referatur magis ad vnum ꝙ̄ ad aliud: vt. l. i. C. de li. prete. Si nō poteſt ad omnia tunc debet ad proxima referri ut hic. ⁊. l. i. §. pinde. j. de poſtulando. Si non pōt ad pxima tūc ad ſuperiora: vt. d. l. qui in adoptione. ſ. de adoptio.

a ¶ In fi. poſita ADDE bal. cōſi. cclxxiiij. ij. lib. ⁊. cclviij. iiij. lib. ang. cōſilio. xxvij. oldra. cōſi. lij.

Ex. l. ſequenti.

¶ Aliud eſt modica coercio. aliud eſt modica caſtigatio vt: ibi. Sed quero. Et magiſtrat⁹ pōt carceri mancipare ut maiori mittat dignos maiori pena ꝙ̄ ſe extendat eius iuriſditio. ⁊ confeſſio facta coram tali magiſtratu nō nocet coram maiore. ⁊ ſecularis iudex cui aliquis hereticus puniendus mittitur ab inquiſitore debet de nouo inquirere.

m **Magiſtratibus.** Magiſtrat⁹ municipalis nō poteſt ad mortem damnare ſed modice caſtigare. h. d. cōcor. in cor. de defen. ciui. §. audiēt. ¶ Sed quero que ſit illa modica caſtigatio ſeu coertio de qua hic loquitur. Reſpondet glo. ꝙ illa eſt modica coertio ſine qua iuriſditio expediri nō poteſt: vt. l. ij. ſ. e. ⁊. l. fi. §. fi. ſ. ti. ij. Illud nō videtur verum. nam modica coertio competit iudicibus delegatis vt dictis legibus: ſed iudex delegatus nullo mō pōt corpus tangere: vt in corpore. de teſti. §. ſi vero ignoti. dixi. ſ. e. l. ij. Et ideo videtur dicendū ꝙ aliud eſt modica caſtigatio de qua h̄ que eſt meri imperij. expeditur enim officio iudicis nobili propter publicam vtilitatē. ergo eſt merij imperij ⁊ non mixti imperij: vt dixi in. l. imperiuꝫ. ſ. e. ſimile. in. d. §. audient. ⁊. j. de accuſatio. l. leuia. Aliud eſt modica coertio de qua in. l. illa. ⁊ iſtud poteſt eſſe mixti imperij: vel iuriſditionis: vt pronunciare de mittendo ex primo decreto ob contumaciā. ⁊ hoc tranſit in iudicem delegatū: vt. l. pe. in fi. ſ. ti. ij. vel delegare cōtumaci ſuaꝫ audiētiam: vt. l. ſed ⁊ ſi per pretorē. §. ſed ſi cū decreto ex qui. cau. ma. vel cōdemnare in refectionem expenſarum: vt. l. ſcimus. de iudi. vel habere quem pro cōfeſſo: quia nō reſpondit poſitionibus: vt. j. de interro. ac. l. de etate. §. qui tacuit. vel ſi nō iurat de calumnia: vt. l. ij. §. ſinautē reus. de iura. calum. vel deferre iuramentū in litē: vt. l. in actionibus. de in litem iuran. Iſta eſt modica coertio que tranſit ad delegatum: vt dictis. ll. nō autem corporis coertio: vt caſtiget que tranſit in magiſtratus: vt hic. ¶ Quero vtrū delinquentes maiori pena dignos poſſit magiſtratus municipalis incarcerare ⁊ mittere ad maiorē iudicem tex. eſt ꝙ ſic. in. d. §. audient. in cor. de defen. ciui. Sed quero an tunc cōfeſſio facta corā magiſtratu ſufficiat coram iudice ad quē remittitur dico ꝙ nō[b]: vt. l. diuus. la. ij. j. de cuſto. ⁊ exhi. re. l. iij. §. idem diuus. j. de teſti. Ratio quia nō fuit facta coram iudice competenti: vt. l. ſi pater. C. ne de ſta. defun. ⁊. c. at ſi clerici. ex̄ de iudi. ¶ Quero: pone ꝙ inquiſitor heretice prauitatis cōdēnauerit quendā de hereſi tanꝙ̄ relapſum: ⁊ euꝫ tradidit curie ſeculari: utrum iudex ſecularis debeat de nouo inquirere vel ſolum exequi ſententiam illius: ⁊ videtur ꝙ ſoluꝫ debet exequi: ut. j. de cuſto. re. l. non eſt dubiū. ⁊ ibi no. ⁊ in. l. diu⁹ eo. ti. In contrarium eſt tex. in. §. ſi vero crimen. in corpore de ſanc. epiſ. Ad contrarium reſpondet Guil. ꝙ ibi primus erat iudex competens ⁊ remittebat ad alium nō propter defectum iuriſditionis: ſed propter priuilegium perſone eius ad quem remittebat. nam remittebat militeꝫ ad magiſtratum militum: ꝙ̄uis remittens eſſet iudex de iure cōmuni: ſed hic erat defectus iuriſditionis: quia remittebatur clericus ad iudicem ſecularem: quia iudex ſecularis poteſt ad mortē damnare non eccleſiaſticus.

b ¶ Qḋ non ADDE poſt. d. alex. ⁊ Iaſo. ꝙ bal. cōſilio. cxlviij. iiij. li. tenet ꝙ cōfeſſio facta coraꝫ iudice incōpetenti nō valet: nec etiaꝫ confeſſio facta coraꝫ iudice cōpetēti vigore inepti libelli pte abſēte ⁊ p hoc videtur tolli dubitatio. d. Ia. an confeſſio extraiudicialis in criminalibus faciat indiciū ad torturam quia uidetur dicendū ꝙ nō niſi fiat pn̄te parte per ſupradicta vide Io. an. in addi. ad ſpecu. in titu. d cōfeſſio. §. ſequitur vergnto. Et an ꝙ dicit do. Iaſon de cōfeſſio. fctā coraꝫ notario intelligi ad hoc deputato p ea que voluit Bal. cōſilio. cxxviij. i. li. ⁊ Io. de anania cōſilio. xij.

e **Eum qui.** Ille poteſt delegare ⁊ etiam delegatū cogere qui iuriſditionem habet. Item delegatio nō debet fieri vt iudicetur vltima die officij. hoc dicit. Glo. optime legit. Hanc primam partem huius. l. examina vt in glo. nam dicit quot requirantur ut poſſit delegare uel iubere iudicare. ¶ Circa ſecundam partem glo. ponit caſum duobus modis: vt in ea. Ber. tamen extra de iureiurā. c. ⁊ ſi chriſtus. in glo. in verbo ſeruandū. dicit ꝙ licet vltima die officij hoc fieri non debeat factum tamē tenet: ut. l. meminiſſe. ſ. de offi. procon. ⁊ le. ⁊ idem Ci. hic. Bar.

e **Et receptum.** Iudex maior poteſt ſe ſubmittere iuriſditioni minoris vel equalis. hoc dicit quod no. pro comitatibus qui quotidie conqueruntur de maioribus. ¶ Sed contra. C. de li. cauſa. l. cum affirmes. et. l. poſt certi. So. hic per conſenſum fingitur tolli maioritas que erat cauſa impedimenti: ſed ibi per pactum dominium nō tollitur. Sed oppo. de. l. ⁊ hoc tiberius. j. de here. inſti. vbi imperator fuit iudex in cauſa propria. So. fateor ꝙ iſti iudices qui non habent ſuperiores: vt papa et imperator poſſunt eſſe iudices in cauſis eorum ⁊ iudicare per ſe uel per alios quos ad hoc deputant. Ideꝫ eſt in regibus principibus ⁊ comitibus vel ciuitatibus qui non recognoſcunt ſuperiorem: tamen ſi uolunt poſſunt ſe ſubmittere iuriſditioni minoris uel equalis vt h̄. de quo vide per Inno. plenius ꝙ̄ alibi in. c. ex parte. extra de verbo. ſigni. ¶ Sed quero vtrum coram

a ¶ Arbitro ADDE poſt .d. Iaſonē i. quātū ſubtiliter limitat limitationē volentis ꝙ coram arbitro electo neceſſitate ſtatuti hēat locū recōuentio ꝛ ipſe limitat veruꝫ niſi ptes de cōi conſenſu eligant arbitrū qa tunc imputādum eſt ptibus ſi de recōuentione nō proteſtate ſunt i cōpromiſſo. ꝙ h̄ ſua limitatio nō videſ poſſe pcedere p ea q̄ voluit pe. de anch.cō. ſi.clviij. vbi voluit ꝙ ſtāte ſtatuto ꝙ cōſiueti teneanſ cōpromittere certa forma et laudū ide latū hēat executionē ꝙ ſi ptes eligant arbitros et alterata forma ꝙ nihilominus laudum dꝫ habere executionē ex forma ſtatuti.ꝛ inter multa q̄ adducit h̄ ē unū:ꝙ ubi qs ſit ſe poſſe cōpelli p iudicē ad gerendū actuꝫ ſi ſponte faciē non minus coacte facere dicit.q̄ſi ſponte faceret allegat.l. nouiſſime.§. ꝙ ſi compulſus.ff.ꝙ fal. tu.ibi ꝙ ſi cōpulſus aut metu ne cōpelleref lati⁹ ibi vide.vñ cōcludendū videſ ꝙ licet compromittentes volūtarie elegerint tñ hēat locū reconuentio non obſtante ꝙ non adiecerint ꝙ volebant habere facultatē recōueniendi per preſtantiſſime ſcripta in dicto conſilio.

tali iudice cuius iuriſditioni ſe ſponte ſubmittit ſit locus recōuentioni.dicit glo.ꝙ ſic quam no. quia ſecus eſt coram arbitro a:vt extra de arbi.c. cum dilectus.

Ex.l.ſequenti.

¶ Tam de conſenſu actoris q̄ rei cōſtare debet in proroganda iuriſditione.

s **I per errorē.** b Iuriſditio ſine cōſenſu nō prorogatur.ꝛ ille qui errat non cōſentit.ergo qui errat iuriſditionē non prorogat.¶ No.qui errat nō conſentit. Sꝫ cōtra metus videtur magis cōtrarius conſenſui q̄ error:vt.j.qō me.cauſa.l.i.So.glo.fateor cōtrarium ſed hyperbolice loquitur. Certe dico ego ꝙ met⁹ nō eſt cōtrarius cōſenſui aliquo modo h̄ .n.homo meticuloſus inducif ad cōſenſum licet coactū:vt.j.qō me.cā.l.ſi mulier.§.pe.ſed error eſt magis cōtrarius cōſenſui:quia per errorē declaratur ꝙ non cōſentit:vt hic. Itē op.de.l.eum qui.§.ſi iniuria.j.de iniur.Glo.nō ſoluit.Tu dicas ibi hic cōſentit delinquere:lꝫ errauerit in cōditione perſone.¶ Itē op.de.l.i.§.ſi legatarius .j.ad.l.fal.Glo.nō ſol.tu dic ꝙ ibi cōſenſit in ſoluendo:lꝫ errauerit in quātitate patrimonij et ſic error etiā impedit conſenſum circa id in quo erratur:nō circa id in quo cōſentit vt in contrario: ita loquif ti.totus de cōdi.inde.vbi erraf i cauſa ſolutionis nō in ſoluēdo:quia volo trāſferre dominiū ꝛ in hoc nō erro ꝛ ſic dñium transfertur. ¶ Modo aduerte qa Guar.antiquus glo.circa hanc.l.ponit tria dicta que reprobanſ p glo. nā primo dicit ipſe ꝙ hic dꝫ intelligi de errore facti nō de errore iuris:quia error iuris ante litem conte.nō nocet poſtea vero ſic:ut.l.non fateſ.j. de cōfeſ. Hoc reprehēdit glo.per.l.ij.j.de iudi. ꝛ per hanc.l.dum dicit imperitiam detegit.ꝛ ſic no.ꝙ imperitia referſ ad iuris errorē quantum ad hoc.De iſto verbo imperitia dicenduꝫ eſt ꝙ pōt referri ad imperitiā cuiuſlibet artis taꝫ iuris q̄ facti:ut.j.loca.l.itē querif.§.ſi gēma.ꝛ.j.ad.l. acquil.l.qua ratione.§.ſi.¶ Nunc videam⁹ de principali dicto.Et eſt ſciendū ꝙ quādoqꝫ erratur ſup eo ꝙ in iudiciū deducitur:ꝛ tunc pcedit diſtinctio erroris facti vel iuris:ut.d.l.nō fateſ: hoc ſentit glo.h̄ ſup verbo errant:ꝛ bene. Quādoqꝫ erraf circa iuriſditionē.Et hic eſt aduertēdum ſi erraf in facto:quia omni tempore impeditur iuriſditio:vt hic ſm omnes.Idē ſi erratur in iure ante litē cōte. Sed ſi erratur in iure poſt litis cōte.eſt opi.inter Guar.ꝛ glo.circa qō ē aduertendū ꝙ ſi ab initio nullus fuit error ſed inſtantia iuriſditionis fuit cōfirmata p litis cōteſt. tunc videſ ꝙ nō poſſit poſtea error ſuperuenire qui impediat.Sed ſi diceres forte ꝙ per li.ꝯte. ille corā quo agebatur deſijt eſſe iudex illius cauſe forte.l.lata a populo vel a ſuperiori:ꝛ tunc ſi erratur tūc error iuris nō debet nocere:ſi nec añ lit.cōteſt.quia occurrit circa ea que poſtea emergunt:vt.l.ij.C.de conſor.eiuſ.lit.ꝛ.j.de pcura.l. pomponius.§.rati.ꝛ ibi no.Si ꝯo ponas ꝙ añ lit.cōteſta.fuit error in iure qui durauit etiā poſt lit.cōteſt.tunc eodē modo nō nocet quia litis cōteſtatio nō valuit tanq̄ nō facta corā ſuo iudice: vt.C.ſi a non compe.iudi.per to.ꝛ.l.ſi pater.C. ne de ſta.defun.Et ſic cōcluditur ꝙ Guar.oīno male dixit:quia error iuris nullo modo inducit prorogationē iuriſditionis.Secūdo dixit guar. ꝙ hoc debet intelligi quando errauit reus non actor:qui actor ſequitur forum rei.nō ergo curatur de ſcientia vel ignorantia ſeu errore actoris: vt.l.iuris ordinē.C.e.glo.hoc reprobat:quia.l. .ij.j.de iudi.requirit cōſenſum in vtraqꝫ parte. Ad rationē Guar.nō reſpondit. Dicas ꝙ licet actor ſequaſ forū rei:tamē ſi reus habet plures iudices electio eſt actoris.vt.l.iij.§.ſi quis.el primo.j.de eo quod cer.lo.ꝛ ideo requiritur cōſenſus actoris ſicut ꝛ rei.tene mēti glo.ꝙ niſi de cōſenſu vtriuſqꝫ appareat nō ualet prorogatio iuriſditionis:ꝛ ſic iudicis cōſenſus nō requiritur: vt.d.l.ij.§.i.j.de iu.Tertio dicit guar.ꝙ ſicut ex litis cōteſt.ſit prorogatio iuriſditionis:ita ex ſolo conſenſu ſine litis cōteſt.quod glo.reprobat: dicā ſtatim in.l.cōuenerit.j.eo.

s **Olet.** Iuriſditio licet in totū vel in partem delegetur a delegante nō abdicatur:ſed delegatus delegantis vice fungitur.h.d.primo ponit dictum ſecundo reſpondet tacite obiectioni.ſecūda ibi. nam ꝛ his.ꝛ obiectionē tacitaꝫ format:vt i glo. in verbo nā.¶ Quero vtruꝫ ſit differentia inter eū cui delegata eſt vniuerſalis iuriſditio:ꝛ illum cui delegata eſt ſpecies iuriſditionis. Glo.dicit ſic:quia poteſt ſubdelegare ille cui vniuerſalis ē delegata aliquā particularē ſpeciē ipſius vniuerſalis:ꝛ tamē alias ſingulares ſpecies retinet.Sꝫ ille qui particularē ſpeciem habet ſi eā a ſe abdicaret nihil ſibi retineret.¶ No.ꝛ tene mēti iſtaꝫ glo.ꝙ expreſſe poteſt delegari cauſa alicui vt eā deleget alij:de quo dixi in.l.more.ſ.e.¶ Item quero quid ſit delegare vnā ſpeciem cauſarum. Dicunt quidā hoc eſt omnes cauſas que ſunt i vna villa vel caſtro.Alij dicunt vnā cauſam tm̄: quelibet poteſt eſſe bona.¶ Quero vtrum ille cui delegātur cauſe caſtri uel ville poſſit eas ſubdelegare.Glo.ꝙ non contrariū no.in.l.i.§.i.j. qui ꝛ a quibus ap.ꝛ iſtud teneſ cōmuniter:qa ſicut ille cui delegatur vna cauſa poteſt vnū articulum cōmittere:vt.c.i.extra de offi.deleg.i cle. ita ille cui cōmittitur illa pars cauſarum vel particularitas vnius loci poteſt ex illis vnā delegare.¶ Quero vtrū delegatus dicatur habere aliquā iuriſditionē:tex.hic ſentit ꝙ nō.Glo.aliter videtur dicere in.l.i.§.qui mandataꝫ.ſ.titu.ij. vbi eſt hec materia.

p **Retor.** Iudex poteſt delegare in totum vel in parteꝫ:maxime vbi cauſa ſubeſt.hoc dicit. ¶ Nota ex hac.l.ꝙ iuſta cauſa ſuſpitionis eſt ſi iudex fuit aduocatus in cauſa:vt.l.ſi.C.de aſſe. ¶ Secundo no.ꝙ cauſa ſuſpitionis que poterat opponi deleganti non poteſt opponi delegato.facit extra de offi.delega.c.ſi is cui.ꝛ meli⁹ in.c.iudex.lib.vi.ꝛ dixi in.l.more.ſ.e.

Ex.l.ſequenti.

¶ Valet pactū ꝙ quis poſſit conueniri corā iudice quē recuſare poterat vigore priuilegij. Et i iudicē quis dicitur cōſentire vel litē cōteſtando vel exceptiones dilatorias proponendo.Et pactum ꝙ quis poſſit vbiqꝫ cōueniri nihil operaſ niſi adſit ſtipulatio qa tūc ad penā vel intereſſe agi pōt.Itē nō operatur pactū per qō quis promittit ſoluere vbicūqꝫ placuerit actori ſꝫ bñ opatur cū promittit ſoluere vbicūqꝫ fuerit inuētus.

s **I conuenerit.** Pacto de litigādo corā iudice non ſuo quis ſtare non cogif.h.d.ꝛ hanc.l.no.Sed cōtra hanc.l.uideſ .C.de pac.l.ſi quis in cōſcribendo.So.glo.ꝛ tene iſtā partē ꝙ pactū ꝙ quis conueniatur coraꝫ iudice non ſuo quē non aſtringit ut h̄ ſed pactū ꝙ quis cōueniaſ corā iudice ſuo quē poterat ex

b I per errorem. ADDE poſt .d.alexan.ꝛ Iaſo.quando hēat locum prorogatio iuriſditionis de vna ſpecie ad aliam de vniuerſitate ad vnā ſpeciē de re ad rē d loco ad locū de tempore ad tps de pſona ad perſonā ange.cōſi.lxxxviij.ꝛ an nō poſitā exceptionem declinatorie ptes videanſ progare iuriſditionē vide ang.cōſi. .clxij. et an ita p reſcriptuꝫ ſicut p hominē fiat progatio vide ang.cōſi. .cexiij.Et i quantum.d. alex.dicit ꝙ nō valet pceſſus fact⁹ per ordinariū cū ptes litigant tanq̄ corā delegato adde ꝙ uoluit ro.cōſilio .cccclvij. Quo vero ad tertiā limitationē hic poſitā p.d.Iaſonē adde ange. cōſilio .clxxviij.

a ¶ Conteſtā do litem. ADDE vi dendū ang. ↄſi.xxvij. Et inquantū .d. Jaſon dicit in prima li mitatione ꝙ iuramētū ap poſitū in te ſtamēto non impedit re uocationem oldra. cōſili. .xxvi. et ꝗ̄ plurimis ali is cōſilijs ro ma. cōſi.ccc iij. paul. de ca. cōſi.cclx xvi. ⁊ inquā tū dicit ꝙ iu ramentū nō valet ratio ne defectus cōſenſus ad de bal. cōſi. .xxviij. pul chre cal. ↄſi. .i. de iureiu. vbi de trib⁹ comitib⁹ iu ramenti. Et inquātū po nit quid ope tur p̄ſētia iu dicis adde Jo. de ana nia cōſi.xl.

b ¶ Non re leuat. AD DE poſt .d. alex. ⁊ Jaſo. ꝙ hoc ſeq̄t pe. de anch. cō.cxxxviij. vbi etiā dic ꝙ ſi dn̄s qui promiſit ꝙ vult poſſe vbiqȝ conue niri ↄſtituat procuratorē ad reuocan dū ſequeſtrū ⁊ petēdū pe nas quas qs incurrit ui gore ſeque ſtrationis fa cte ꝙ talis ꝓ cur. nō pote rit oppone re declinato riā fori. Itē ibi tȝ ꝙ qs etiā ſortitur foꝝ ratione rei mobilis.

c ¶ Ubicūqȝ ADDE poſt p̄dictos do mios meos ꝙ bal. conſi. .ccclxvij. v̄ ba dicūt ꝓ miſit ⁊c. tȝ ꝙ ſi debitor ꝓmittat ſol uere rome. panormi. ue netijs ⁊ ubi cūqȝ fuerit i uētus ⁊ ſub q̄cūqȝ iudi ce vult poſſe cōueniri ꝙ ſi ei⁹ ꝓcura.

priuilegio recuſare: vt in ſcholaribus: hoc pactū bene valet: vt in cōtrario: ⁊ ſic loquitur .c.i. extra de iudi. ¶ Oppo. dicit̄ hic ꝙ penitere pōt ante ꝗ̄ iudex adeatur. h.d. cōuentio nō aſtringit ſed prorogatio que fit per aditionē. ¶ Sed quero qualiter dicatur iudex adiri: ⁊ glo. intelligit per lit. cōteſta. Guil. dicit hic ⁊ in .l. ſi per erroreȝ: ꝙ per ſimplicē aditionē ſeu per ſolam conuentionem vel per ſolā libelli oblationē factam a parte qđ glo. reprobat: quia nō dicitur prorogata iuriſditio quia vtriuſqȝ cōſenſus requirit̄ vt .l.ij.§. .i.ꝭ. de iudi. per ſolā comparitionē poſtea factaȝ a reo ſi petat copiā petitionis non videt̄ prorogata iuriſditio: vt .ꝭ. de iudi. l. nō vī. la. ij. Iſtud enim petit vt deliberet: vt in auc̄. offeratur. C. de lit. cōte. ⁊ .l.i. de edē. Itē ſi dedit ſatiſdationē de iudicio ſiſti nō videt̄ prorogata iuriſditio: qa in illa ſatiſdatione intelligit̄ niſi ex iuſta cā iudex recuſaretur: vt i auc̄. offerat̄: vbi poſt ſatiſdationē dat̄ tempus ad deliberanduȝ. ſi vero alias exceptiones propoſuerit: licet iſtā exceptioneȝ iudicis incompetentis omiſit: quia proponēdo iſtas exceptiones videt̄ petere ꝙ iudex ſuper eis pronunciet: ꝓ hoc videt̄ in eum cōſentire: vt .ꝭ. de iudi. l. ſed ⁊ ſi ſuſceperit. Et ſic duobus modis cōſentit̄ in iudicē: vel ↄteſtādo litem[a] vel alias proponendo exceptiones dilatorias: vt .d.l. ſed ⁊ ſi ſuſceperit: lȝ glo. ibi aliter intelligat: ita no. extra de ſen. ⁊ re iu. c. iter monaſteriū. ⁊ hoc eſt quod dicit tex. in .l.ſi. C. de excep. ꝙ exceptio declinatoria dȝ opponi anteꝗ̄ alia proponat̄ ⁊ ideo modus eſt ꝙ illa exceptio primo opponatur: ⁊ alie proponant̄ ſub cōditione ſi prima non obſtet. ¶ Quero quid releuent iſta pacta que quotidie apponunt̄ in inſtrumentis: ꝙ quis poſſit vbiqȝ aliquē cōuenire. Rn̄. aut iſtud fit ſimplici pacto ⁊ nō releuat[b] aliquid vt hac .l. Aut fit per ſtipulationē: ⁊ tunc qui poſtea recuſat conueniri poſſe corā iudice nō ſuo pōt cōueniri ad penaȝ vel intereſſe: vt .ꝭ. de arbi. l. diē proferre in ſi. ſed ſi iſta cōuentio eſſet facta per alia verba. ſ. ꝙ quis promittat ſoluere in quolibet loco: ⁊ tunc eſt aduertendū: aut ꝓmittit ſoluere in quolibet loco quo placuerit actori: ⁊ iſtud nō releuat: quia dȝ intelligi ꝙ actor nō trahat reū debitorem extra ſuum domiciliū: vt .l. meuia. in ſi. ꝭ. de annu. le. ⁊ .l. ſicut patronus. ꝭ. de operi. lib. ⁊ .l. ꝙ niſi. §.i. e. ti. Aut promittit quis ſoluere in quocūqȝ loco fuerit inuentus ⁊ tunc vbicūqȝ inuenit̄ poteſt cōueniri: quia ibi videt̄ cōtraxiſſe: vt .l. cōtraxiſſe. ꝭ. de ac. ⁊ obli. ⁊ .ꝭ. de admi. tu. l. ticiū meuiū. §.i. Et ſic aduertas differentiā ꝙ aliud eſt promittere ꝙ vbicūqȝ poſſit cōueniri: aliud eſt promittere ſoluere vbicunqȝ[c] inueniat̄: facit ad predicta qđ dixi i .l. iij. §. ſi quis ita. el primo. ꝭ. de eo qđ cer. lo. ſic intelligo qđ no. Guil. in .l. ſi quis in cōſcribendo .C. de epi. ⁊ cle. Idē ſi promitto ſoluere vbicunqȝ in tuſcia me inueneris nā vbicūqȝ in ea ꝓuincia me potes conuenire ſi ibi me inueneris: vt .ꝭ. de iudi. l. heres abſens. §. ſi. ⁊ .l. ſe. nec ob. §. que ſitū. in .l. ſed ⁊ ſi quis .ꝭ. ſi quis cau. quia bn̄ p̄nt quelibet ciuitas ⁊ caſtra q̄ ſunt i tuſcia cogitari.

c **Um quedam.** Mutatio fori poſt ſententiā vel lit. cōteſta. prioris iudicis iuriſditionē non impedit. h d. ¶ Nota ꝙ mulier ſequit̄ forū viri. ¶ Oppo. de .l. ij. C. e. ſo. forū qđ quis ſortit̄ ratione contractus nō poteſt mutari: ut ibi. ſed forū qđ quis alia ratione ſortitur bene poteſt mutari. ⁊ ita loquit̄ hic. ¶ Itē op. domiciliū ex origine mutari nō pōt: vt no. in .l. ſenatores. ꝟ. de ſenato. h̄ dicit̄ contrariū: quare male. Solu. fallit in matrimonio: vt no. in .l. origine. C. de mu. ⁊ ori. lib. x. ¶ Querit glo. qđ ſi nihil habeat in loco prioris domicilij: dic vt i gl. Et eſt h̄ lex in ar. ad. q. ꝙ ſi quis ſecularis eſt cōdēnatus vel bannitus q poſtea efficiat̄ clericus[d] ꝙ in mutatione fori nō impediat̄ iuriſditio primi iudicis no. docto. in .l. pe. ꝭ. ſi ex noxa. cā agat̄ dixi in .l.i. de pe. ⁊ Jo. an. extra de ob. ad ratioci. .c.i. Et ꝙ glo. dicit ꝙ tenet̄ exequi ad literas alterius iudicis quomodo hoc procedat cuȝ non eſt eo maior: dic ꝙ lex reputat eū maiorem quantum ad iſtā cauſam exercendā ne pereāt effect⁹ ſententiaꝝ. ⁊ hoc tenēt omnes moderni. ⁊ uide Ci. plene in .l. properandū. §. ſin autem reus. C. de iudi.

Quotiens. No. ꝙ coraȝ iudice minoris ſumme poſſuȝ petere a debitore modicā ꝗ̄titatē de maxima ſumma. inſpicitur enim illud qđ petit̄ vt hic ⁊ .l. in cōmodato. §. pe. ꝭ. cōmo. ¶ Secundo no. ꝙ ſi petitur magna quantitas a debitore inope: lȝ illud ius ⁊ illa actio ſit modici valoris nō inſpicit̄ effectus eius ſȝ ſumma que petit̄. Et ſic facit ad. q. dicit ſtatutū ꝙ actor debeat ſoluere ſex dnarios pro libra de tota ſumma litis: vt ſic inſpiciat̄ qđ petitur non quod effectu deb̄r: ut hic. ¶ Oppo. .ꝟ. e. l. ſi idē. So. dic vt ibi.

e **Xtra territorium.** Utilis lex eſt ⁊ breuis. ideo nō indiget ſummario. ⁊ legitur tribus modis: vt in glo. ⁊ infra patebit. ¶ Nota ex hac lege duas regulas i princi. ⁊ in fine. Quero exemplū huius principij. Glo. primo ponit tria exempla: quia quādoqȝ iudex vult dicere ius in hominē alterius territorij ⁊ non poteſt vt h̄. quandoqȝ vult dicere in ſuos[f] ⁊ de re ſui territorij vult tn̄ dicere extra territoriū: ⁊ non poteſt vt hic. Quādoqȝ vult dicere in ſuos de re alterius territorij: ⁊ tunc poteſt: ⁊ ſententia valet tamē nō poteſt facere executionem: vt no. ꝟ. l. proxi. ⁊ .l. cum vnius. §. pe. ꝭ. de bo. au. iu. poſ. ¶ Quero utrum ſtatuta huius ciuitatis ligēt extra territoriū. de quo dic ut ex̄ de cōſti. c. ut animaꝝ. li. vi. dixi plene in .l.i. de ſum. tri. ⁊ ſi. ca. Pe. hic diffuſe tractat: ego plenius i .l. cunctos populos. ¶ Uenio ad ſecundā pteȝ ⁊ quero ſi iudex iudicauit vltra ſummā ſue iuriſditionis an ualeat ſententia ſaltē in ſumma. glo. h̄ tenet ꝙ nō. Contrarium no. in .l. ij. C. de re iudi. Breuiter dicas aut ſumma cōtinet diuerſa ⁊ ſeparata capitula: ⁊ tunc poteſt in vno capitulo valere in alio nō: ut .l. quedam. ſa. her. ⁊ .l. carmelia pia. de iure patro. Aut cōtinet unum capitulum tantū ⁊ unam ſummaȝ tantum: ⁊ tunc non poteſt pro parte valere: ⁊ pro parte non: ut .l. ſi. .C. quando prouo. non eſt ne. ita loquitur h̄ qđ patet per tex. ꝟ. l. proxi. in ſi. inſpicitur eniȝ qđ petitur. ⁊ ſi ſumma iuriſditionem excedat in nihilum videtur ad iudicem pertinere: pro hoc .l. ſi idem in ſi. ꝟ. e. vbi ad inducendā iuriſditionem nō ſit diuiſio ſumme ſeu rei petite. ⁊ ſic apparet ꝙ iſte qui iudicauit in nullo fuit iudex pro hoc .l. in hoc iudicio. ſa. her. non ob. l. ſcimus. i p̄nci. .C. de donatio. ubi utile per inutile non uitiat̄ quia loquitur de his que diuidua ſunt ſed iudicium eſt indiuiduū: ut .d.l. in hoc iudicio fami. her. pro hoc .l. ſi idem. in ſi. ꝟ. co.

¶ Quod qſqȝ iuris ſtatuit in alterum eo debet iure vti. Rubrica.

inueniat̄ in loco ↄct⁹ cū mercib⁹ venditis ꝑ iſpectionē oculoꝝ: nō poſſit cōueniri licȝ creditor haberet ypotecā bonoꝝ debitoris.

d ¶ Clericus ADDE poſt .d. alex. ⁊ Jaſonē. de hoc Oldra. pulchre cō. iiij. Et inquātū .d. Jaſon ponit de igreſſo religionē an .ꝭ. annum debeat haberi ꝓ religioſo vid̄ tu late Pe. de ancha. conſilio. lxviij. qđ autē d̄ dedicatis tertij ordinis uid̄ cal. de ſo. cō petē. ↄſi. xiij.

e ¶ Dec AD DE poſt .d. Jaſo. ꝓ confirmatiōe coruȝ q̄ h̄ ſcribit ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ heres teneatur ſoluere gabellā ſm̄ eſtimationeȝ caſtri ꝙ d̄bet intelligi deducto ere alieno ⁊ expēſis ut uoluit bal. cōſi. xlv iij. iiij. lib.

f ¶ In ſuos. ADDE poſt .d. Jaſo. inquātū ponit an prochianus poſſit ſuū ſubditū vbiqȝ abſoluere ꝙ conſuluit oldra. conſi. lxxij. vbi uoluit ꝙ ſi ep̄s cōcederet idulgētiaȝ eccleſie edificāde in territorio alterius epi il lo ſcio ꝙ illa indulgentia non ꝓſit ſubditis cōcedentis. q̄ ad octauā limitationē uide de rotā deciſio. ccclxx. qa nō pōt ꝓcedere ut ibi videbis quo ad .xi. fallē. uide ſederi. cōſili. xiij. quo ad .xij. limitationē uide bal. cō. ccxcviij. i ſi. .i. li.

¶ Dictū eſt.ſ.de iuriſ.om.iudi.vel de eo qui hʒ iuriſditionē ſed quia interduʒ ius iniquū ſtatuit iuſtum ⁊ equū eſt vt eodē iure vtatur:⁊ ideo ponitur h rubrica ⁊ iſtud ſit ſummariuʒ toti⁹ nigri.

Ex.l.ſequenti.

¶ Qualiter rectores ciuitatū ⁊ preſides ⁊ legati ſedis apoſtolice poſſint ſtatuere. Et de qbus ſtatutis loquaꝛ hec.l. Et ſi ſtatutū ſit factum per priores ꝙ qui eos offenderit puniaꝛ ī mile. Eadem pena puniendi erunt ipſi ſi alios offenderint. Et an ſtatutū liget ſtatuentes. Et ꝙ ſtatutū dʒ fieri p rectorē cōſilio proceruʒ ⁊ ſi eſt iniquū ipſe eodē utetur ſi in dolo fuit. Et ſi ſit ſtatutum ꝙ occidens peruſij forenſeʒ puniatur pena.ccc. librarum ſi peruſinus alibi occidaꝛ nō dʒ occidens puniri eadem pena. Et an hoc edictū habeat locum cū quis ſtatuit ſententiādo. Et an ſit imputandū parti cōtra quā inique eſt ſententiatuʒ cū non appellauit.

b **Oc edictum.** Prio cōmēdat edictū.ſecundo ponit uerba primi capitis.tertio ponit uerba ſecūdi capitis.quarto incipit exponere edictū.ſecunda ibi qui magiſtratū.tertia ibi ſi quis apud.quarta ibi hec autē.⁊ rubrica ſummat hanc legem ⁊ eſt difficilis multū ⁊ ſubtilis.notabilia collige p te. ¶ No.ꝙ rectores ciuitatū ⁊ magiſtratus pñt facere ſtatuta.Sed cōtra imo ſolus princeps pōt cōdere legem:ut.l.fi.C.de legi.So.dicit glo.verum eſt legē vniuerſalē.ſed legem municipalem poſſunt etiam facere inferiores magiſtratus:ita tenet glo.quā no.⁊ uide eam ⁊ tene menti.Sed hoc uidetur falſuʒ:vt.C.cō.vel epi.l.programa.⁊.ĵ.de decre.ab or.fa.l.ij.C.de decurio.⁊.C.de le.l.ſi quid extraordinariū lib.x.⁊ ibi dixi. Breuiter ſi magiſtratus uellet facere vnā legē ſm exigentiam factorum forte pro toto tempore ſui officij ut ꝙ nullus nobilis intret plateā ex aliqua cā vel propter cariſtiā quicunqʒ portauerit frumētum habeat tantū ⁊ ſi ⁊ hoc poſſet:ut.ſ.de offi.prefe.vr.l.i.§.pe.⁊.C.de nauicula.l.cū nauiculariorum.li.xi.Sed ſi vellet facere legē perpetuā:tunc ſiquidem eſt de iudicibus ſublimioribus et maiorib⁹ ut ſenatus ⁊ prefectus pretorio tūc pōt:ut.l.nō ambigitur.ſ.de leg.⁊.C.de offi.prefec.pre.l.forma.idē in regibus ⁊ cardinalib⁹ qui equiparantur prefecto pretorio:ut no.ſ.de of.prefec.preto.l.i.⁊ idem in legatis apoſtolice ſedis:ut extra de offi.le.c.fi.Si uero nō eſt de maioribus ſed de minoribus:tunc ſiquidem habet iuriſditionem perpetuam vt epiſcopi ⁊ comites qui habent ſuos comitatus:⁊ poſſunt facere cōſtitutiones:ut extra de cōſti.c.ut animarum.lib.vi.de maio.⁊ obe.c.ij.⁊ ſic intelligo in.x.col.de ſta.contra liber.eccle.iuxta prin.in eo ꝙ dicit poteſtates ⁊ rectores poſſe facere ſtatuta.ſi ꝟo nō ſit de his non poſſit facere ſtatutuʒ per ſe:ut.d.l.programa.⁊.l.ij.ĵ.de decre.ab or.fa.⁊.C.de lega.l.ſi quid extraordinariū.lib.x.poteſt tñ hoc facere ex voluntate populi ⁊ cōſilij:ut no.ĵ.proxi.§.⁊.ſ.proxi.glo.Sed an tunc egeat cōfirmatione ſuperioris dixi plene de iuſti.⁊ iure.l.oēs populi.tetigi in.d.l.ſi quid extraordinariū. ¶ Uidendū eſt ergo de quibus ſtatutis hic loquitur hec lex.Reſpondeo de neceſſitate requiriꝛ vt ſtatutū habeat effectū:vt hac.l.in fi.⁊ idē dʒ intelligi de ſtatutis que habēt effectū iuris:quia ualēt lʒ ſint iniqua:dum tamē ſint facta ab habentib⁹ auctoritatē ſm diffinitionem predictaʒ.Itē pōt intelligi in ſtatutis inualidis ſi tamē habuerunt effectū de facto:vt.ĵ.e.l.iij.in princi.ibi ſiue viſus.⁊.ĵ.qđ vi aut clam.l.ſeruius.⁊.ĵ.de noxa.l.nō ſolum.la.i.⁊ ideo eſt bonū exemplum quod ponitur hic in prin.glo.magne hic poſite.ſi iudex cōceſſit alicui vt non poſſit cōueniri vſqʒ ad biēniū certe etiam ſi ſtatutum nō ualeret poſſet habere executionē de facto:quia iudex nō audiuit pteʒ:certe ipſe iudex eodem iure vtetur:quia vſqʒ ad bienniū non poterit alios conuenire.⁊ iſta ſunt multum vtilia ⁊ notabilia. Pone priores huius ciuitatis ſtatuerunt ꝙ ſi quis offenderit eos puniatur ad mortē. Certe ſi ipſi offendūt alios debent puniri eadeʒ pena vt hac.l. ¶ Ex quo etiā no.ꝙ ſtatuta ligant etiam ipſum ſtatuentē[a].de quo plene per Archi.in.d.c.vt animarum.extra de conſtitutionibus.lib.vi. Procedo vlterius ⁊ intro glo.ma.poſt prin.Quero.pone ꝙ preſes cū conſilio populi huius ciuitatis fecit vnum ſtatutum iniquuʒ:quis eorum eodem iure utetur:dicit glo.ꝙ ipſe rector non quilibet de populo:uide glo.⁊ no.multum. ¶ Nota mirabilia ex hac gl. primo ꝙ rectores faciunt ſtatutuʒ cum conſilio procerū ciuitatis. ¶ Secundo no.ꝙ quādo ſtatutum eſt iniquum ꝙ ipſe rector debet eodē iure vti:quod intellige ſi hoc fecit volūtarie:ſecus ſi haberet neceſſe hoc proponere ex forma ſtatuti:tunc enim careret dolo:⁊ edictum iſtud requirit dolum:nō ꝙ quilibet de populo utatur eodē iure.Et ſi ſtatutum h ſit ꝙ ſi forenſis occidatur teneatur occidens pena.ccc.librarum:ſi tamen peruſinus alibi occidatur occidens nō puniet illa pena:quia quilibet de populo non debet vti eodem iure. ¶ Nota diligenter ꝙ glo.dicit quilibet de populo nō dicit quilibet de proceribus uel quilibet de cōſiliarijs.illi enim ſi interfuerint conſilio ⁊ cōſenſerint debent vti eodē iure:ut.ĵ.de magi.cōue.l.i.in prin.Et iſta faciunt ꝙ licet in ciuitate iſta ſint conceſſe repreſalie iniuſte cōtra aliam ciuitatē ꝙ propter hoc in alia ciuitate nō poterit capi quilibet de populo peruſino vtēdo eodem iure vigore huius ſtatuti.de hoc dixi in tractactu repreſaliarum quem feci modo.cito dabo vobis. ¶ Ultimo facit iſta glo.ꝙ ex delicto vniuerſitatis non teneꝛ quilibet de populo[b] quod plene dixi in.l.aut facta.§.fi.ĵ.de pe. Uidimus quando ille qui habet magiſtratū uel poteſtatē aliquid ſtatuit legem cōdendo:videam⁹ quando quis ſtatuit ſententiando. Et videꝛ ꝙ non habeat locū iſtud edictū:nam aut ſententia fuit iuſta:⁊ nō tenetur:quia nō ceſſat dolus:aut fuit iniuſta ⁊ non habet effectū:ut.ĵ.proxi.§.ſo.poteſt intelligi in ſentētia interlocutoria iniuſta a qua nō poteſt appellari.Itē poteſt intelligi in diffinitiua iniuſta non expreſſo errore quando quis propter paupertatē non potuit appellare. Poteſt etiam intelligi in ſententia diffinitiua iniuſta expreſſo errore:tamen fuit mandata executioni:⁊ ſic habuit effectum de facto ut dixi.ſ.in.q.ij. ¶ Quero an imputetur parti cōtra quam eſt pronunciatū ſi non appellauit. Glo.dicit ꝙ non ⁊ bene:non eniʒ potuit imputari ei.facit.ĵ.de euic.l.vendicanteʒ.cū.l.ſeq. Preterea iudex eſt in dolo ⁊ deliquit in faciendo.pars eſt in culpa omittendo:⁊ ſic factuʒ iudicis preponderat ut.l.ſi mora.in princi.ĵ.ſo.ma.⁊.l.item ſi obſtetrix.§.fi.in fi.ĵ.ad.l.acquil.Et iſtud facit contra illum poteſtatē qui fecit decapitari vnū pro homicidio:cum eſſet pena.ccc.librarum.nam tempore ſindicatus non poterit ipſe dicere ꝙ ſibi opponatur pena pecuniaria pro homicidio ſed debet imponi illa quam ipſe impoſuit alij ut hic.

a ¶ Statuētē ADDE poſt.d.alexā.ro.cōſi.cccclxiiij.Et iquātuʒ.d.Iaſo.ponit qualiter iudex teneatur de eo qui mortu⁹ eſt in tortura vide bal.cōſilio.cccxxvi.iiij.lib.⁊ inquantuʒ.d.Iaſon ēt dicit ꝙ ſit re executio ꝯ impetrāteʒ ius iniquū intellige poſt preſentationē ⁊ citationē qa ante pōt lacerare p ea que uoluit fran.de aretio cōſi.xxxiij.ro.conſi.cccxliij.

b ¶ Populo. ADDE ꝙ lʒ dicatur ꝙ vniuerſitas tota nō puniꝛ niſi cōmunicato cōſilio maleficiū ꝯmiſerit ꝙ illud procedit in his q̄ hñt tractuʒ momētaneū.ſecus ſi ſucceſſiuū vt bellū qa tunc vniuerſitas punitur lʒ non fecerit cōicato cōſilio vt uoluit anch.cōſi.cliij.

¶ Quero quid ſi iudex iudicauit contra legem tamē ita erat cōſuetudo. Rñdeo q̄ non tenetur hoc edicto: quia ceſſat dolus: conſuetudo enim vincit legem: vt. l. de quibus. ṡ. de legi.

Si quis apud. Sumus expediti de primo capite edicti: venio ad ſecundū. Hic habes q̄ ille q̄ impetrauit ius iniquū: cōtra ipſum quis vtit̄ eodem iure. ¶ Quero vtruȝ diſtinguatur petierit dolo vel nō: dic vt in glo. Quero dicit̄ hic aduerſario poſtulante ⁊c̄. quid ſi alius hoc petat. glo. ſuper verbo aduerſario ponit opi. dicā. ĩ. e. l. iij. .§. hec pena vbi glo. de hoc tangit ⁊ dic ut ibi. ¶ Quero ibi edictū loquitur de eo qui facit cōſtitui nouū ius. quero que perſone cōprehēdūtur. dicit glo. litigator. aſſeſſor: vt. ĩ. l. pxi. adde procurator ⁊ tutor ſm̄ diſtinctionē poſitaȝ. ĩ. e. .l. iij. §. ſi procurator. ⁊ eandē diſtinctioneȝ puta adhibendā in aduocato ſ; Guil. de cu. ¶ Quero dicit̄ hic de eo qui obtinuerit aliqō ius iniquū qualiter hoc cōtingat. Rñ. tribus modis uel obtinendo ſententiā: qō no. quia ſi quis obtinuerit vnā ſententiam pro ſe ſm̄ vnaȝ opi. in vna cā q̄ in alia de neceſſitate contra eundē d; ſic iudicari p̄ hunc tex. Pone etiā ſecundo q̄ obtinuit iniquū ius impetrando reſcriptū uel priuilegiū. certe idē eodem iure uti d;: ut. ĩ. e. l. iij. in princi. poteſt etiā tertio obtinere iniquuȝ ius ſi eſt facta lex. ⁊ tunc eodē iure uti d; ſiue fuerit proponēs ſiue arrogans: facit qō. ṡ. pxime dixi. Alia circa expoſitionem huius edicti dicemus infra proſequendo titu.

Hec autem. Uerbū ſtatuerit ē futux ſubiunctiui quod formaẗ a preterito perfecto indicatiui: ⁊ ſic rem cū effectu perfectam[a] ſignificat: ſigna tex. in ſi. l. ¶ No. q̄ v̄ba cū effectu ſunt accipiēda. ¶ No. q̄ nō punitur affectus ſi non ſequatur effectus. ¶ Oppo. q̄ male arguat iuriſcōſul. Dicit enim nā ſtatuit: ſed uerbū ſtatuit qō eſt preteritum indicatiui nō reperitur in edicto: ſed bene reperit̄ verbū ſtatuerit qō eſt futurum ſubiunctiui. rñ. futurum ſubiunctiui formaẗ a preterito indicatiui vt no. ĩ. de cōtrahen. emp. l. hec venditio. ⁊. ĩ. de ver. ob. l. centeſimis. §. ſi. ideo requirit rem perfectam ſicut preteritū indicatiui ⁊ ſic bene arguit Intro glo. op. de reſcin. ven. l. ratas. So. vt ĩ gl.. ¶ Op. ĩ. de extraor. crimi. l. i. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. l. ſi quis nō dicā rapere: vbi punitur affectus l; nō ſequatur effectus[b]. So. dicit glo. ibi in criminib⁹ grauioribus: uel aliter hic nullū crimē eſt impetrare ius iniquū: ut no. doc. in. d. l. ſi quis nō dicā rapere: ⁊ glo. in. l. iij. §. ij. ĩ. e. ¶ Op. C. de fur. .l. ſi qs. So. ut in gl. Op. ĩ. de calū. l. generaliter. So. ut in glo. q̄tū ad hoc edictū Bar.

a ¶ Perfectā. ADDE poſt. d. Iaſonē de inuento in uia ſtā. te ſtatuto q̄ extrahēs bladum puniaẗ Io. an. i additio. ad ſpecu. in tit. de conſtitu. ubi pulchre. quo v̄o ad allegata q̄ v̄ba debent intelligi cū effectu uide que poſui in. l. ij. §. cōdemnatū. ff. de re. iu.

b ¶ Effectus ADDE pulchre bal. cōſilio. cccvi. tertio lib. et. cclvi. iiij. li.

b **Hoc edi.** Imperitia aſſeſſoris excuſat magiſtratū nō ipſum aſſeſſoreȝ. h. d. ¶ Op. ĩ. circa ſi. glo. inſti. de obli. que ex quaſi delic. in prin. ⁊. ĩ. de va. ⁊ extraor. cog. l. vlti. So. q̄tū ad iſtud edictum imperitia aſſeſſoris excuſat magiſtratū nō q̄tum ad actionē in factum ex quaſi maleficio tene menti: quia plures vidi dare petitiones cōtra magiſtratus de imperitia aſſeſſoris tempore ſindicatus. ¶ Querit glo. quare in poteſtate requiritur dolus ⁊ non in aſſeſſore. dic ut in glo. nam aſſeſſor aſſerit ſe iuriſperitum: quod nō cōtingit in magiſtratu.

s **I quis iniquum.** Hic incipit exponere verba edicti ſecūdi capitis. ¶ Quero quid ſi non apparet vtrum ad poſtulationē vel non. Rñ. in dubio preſumit̄ ad poſtulationē: vt extra de p̄bē. c. ſi motu proprio. li. vi. ⁊ dixi. C. de peti. bo. ſubla. l. i. lib. x.

Sed ſi impetrauerit.

¶ Op. q̄ verbū impetrauerit debeat itelligi cuȝ effectu. ſo. intellige cū effectu. ſ. iuris uel facti vt dixi. ṡ. e. l. i. in prin. ⁊ dic uel facti ⁊ iuris ut h̄ p̄ut dicit vſus fuerit. op. de. l. qui falſaȝ. ĩ. de fal. So. ibi delictū nō erat cōſummatū. hic ſola impetratione ſecuta cōceſſione. ita q̄ obtinuerit delictuȝ eſt cōſummatū. ⁊ ita habes glo. expeditam.

Ex. §. ſequenti.

¶ In generali mandato non uenit ut procura. poſſit dñm facere incidere in penam. Et an procura. impetrans poſſit uti eodē iure ꝯ dñm.

Si procurator. Iſte eſt bon⁹ .§. ⁊ hoc intēdit ex impetratione procuratoris habentis ſpeciale mandatū: vel ratihabitione ſecuta cohercetur dñs: ſecus ſi habeat generale vel ſit in rē ſuā tunc cohercetur procurator: tutor vero ſemper hoc dicit uſq; ad ſi. ⁊ hic exponit verbū ſi quis. Oppo. extra glo. cuȝ uerba edicti ſint ſcripta in perſonā. ſ. ſi quis impetrauerit. ergo non cohercet illū qui impetrari fecerit: ut. l. aut qui aliter: ĩ ſi. ĩ. quod vi aut clā. So. quando mandaẗ id qō eſt delictū: tunc procedit cōtrariuȝ. Ratio quia tunc mandatarius coacte nō facit virtutē mādati: cū mandatū rei turpis ſit nullum: ut inſti. mā. .§. illud quoq;. cū cōcor. ſed facit virtute ſui arbitrij: merito ille qui mādat nō videtur proprie facere: ⁊ ſic verbis edicti nō comprehenderet̄: ſed hic mandatur illud qō nō eſt delictū. ⁊ glo. dicit ⁊ ſtatim dicā: ergo procurator coactus hoc facit virtute mādati qō ſuſcepit: non ex ſuo arbitrio: ⁊ ſic ille qui mandat procuratorem facit merito verbis edicti cōprehenditur: ſicut qui proiecerit vnū lapidē: cum lapis non percutiat ex ſui uirtute: ſ; uirtute proiicientis: proiiciens proprie percutit. ut. l. iteȝ mella. in prin. ĩ. ad. l. acquil. dixi. ĩ. de iniur. l. ſed ſi unius. §. ſeruus meus. ⁊ ibi plene dixi. ⁊ p̄ hoc dico q̄ ſtatutū qō punit cuȝ qui produxit exceptiones ⁊ nō p̄bat: uel punit eum qui iuriſditionē iudicis declinauit habebit locū in eo qui producit exceptiones vel declinat per procuratorē: l; in perſona loquaẗ. ſ. ſi quis p̄duxerit: vel ſi quis declinauerit ⁊ ſi. cū actus p̄ducendi vel declinandi nō ſit delictū. ¶ Ex hoc ēt ſumme aliud qō l; quedā ſint de ſe licita: ſi tñ ex eo ſit poſſibile inferri penam nō uenit ex virtute generalis mādati: ſed requirit ſpeciale mādatū[c] ut hic. Et ideo qñ per procuratorē proponunt̄ alique exceptiones ex qbus pena iferẗ ſi nō probetur: niſi habeat ſpeciale mandatū: ad hoc pōt petere q̄ dñs approbet vel reprobet illā productionē: aliter non audiaẗ procurator ſup eis. caſus eſt hic tene menti. Uenio ad glo. dicit̄ hic q̄ tenetur dñs ſolū. Cōtra imo ⁊ procurator ut. l. .i. de ui ⁊ ui ar. So. ibi mādatū fuit delictū: ⁊ ſic procurator parere nō debuit. hic uero non fuit mandatū delictū: ita dicit glo. tene menti ad id qō mō dixi ſupra: querit glo. qd ſi p̄curator habuit generale mandatuȝ cū libera. Rñ. idē quia hoc nō venit in mādato. ita dicit glo. ¶ Ex quo no. ut mō dicebaȝ in. i. q. q̄ ſicut illud qō ē oīno prohibitū non uenit in generali mādato: ita illud qō nō eſt omnino prohibitū vel delictum ſi pōt eſſe penale: vide glo. q̄ro an tunc cuȝ nō habuit mandatū: nec ratihabitio eſt ſecuta teneaẗ

c ¶ Speciale mandatum. ADDE poſt. d. alex. ⁊ Iaſo. Bal. pulchre cōſilio. xciiij. tertio lib. ⁊ cōſilio. lxxxij. iiij. libro Ioā. de anania cōſi. xij. ro. cōſi. cxl. Et iquātum ſubdūt prefati doc. q̄ pau. d̄ ca. dicit q̄ p̄cu. vſurarij nō teneatur ad vſuras reſtituendas ad. de q̄ bal. cōſili. ccxv. iij. lib. dicit q̄ nō valet teſtamētū eius qui exercuit vſuras noīe alieno niſi p̄ſtita cautōe,

procurator impetrans. Glo. dicit ꝙ ſic lꝫ enim ipſe eodem priuilegio vti nõ poſſet: quia alij impetrauit: ſufficit tamē ꝙ obtinuerit ⁊ ꝙ alius vti poſſit. Itē quia edictum. ſ. eo. l. i. §. ſi quis apud. dicit ꝙ ſi quis obtinuerit ſed ipſe obtinuit hic nõ dñs: ſed quando hꝫ mandatuꝫ obtinuit ipſe dñs non alius. ita dicit glo. vide glo. ⁊ bar. in. l. ſi filio. ff. de his que in frau. libe. ¶ Querit glo. quare nõ procurator ſicut tutor. dic vt in glo. ¶ Querit gl. vtrū procurator impetrans poſſet vti eodē priuilegio ꝯ dñium. glo. nõ determinat. Rñdent qdā ꝙ non: qa fuit particeps criminis: vt. l. quoniā liberi. C. de teſti. ⁊ l. ait pretor. §. ſi quis particeps. ff. de his que in frau. cre. Alij cōtra ut tenebat Ri. maſ. quia officiū procuratoris non dꝫ ſibi eſſe dānoſum: ut. l. ſi quis ex ſignatoribus. ff. quēadmo. te. ape. Itē quando procurator facit dñs facere uidet̄ ſm eū. Tu dic immo dñs proprie facit ut dixi. ſ. Idē tenet Ja. bu. nā dñs non poteſt ſibi obijcere illam culpā ſeu hanc exceptionē. ar. l. cū in fundo. §. ſed ſi mulier. ff. de iure do. qȯ ſatis placet. Forte hoc nõ eſſet uerū ſm opi. glo. l. i. ſ. e. ut habeat locū illud edictū oportet ꝙ teneat de iure iſtud qȯ impetretur lꝫ ſit iniquuꝫ: ſꝫ ſi dñs non habet ratū nõ tenet de iure. nā ī perſona procuratoris nõ: quia ibi nõ eſt impetratum. in perſona dñi etiā non ualet quia nõ habuit ratū. nec ob. ꝙ dñs poſſit uti: quia iam reprobauit nõ habendo ratū. ⁊ ſic interim nõ ualet de iure. Nec ob. qȯ dicit glo. de tutore: qa forte ipſe tutor poſſet vti abſqꝫ cōſenſu pupilli. qȯ nõ eſſet in procuratore. ¶ Quero qd ſi in impetratiōe tutoris peruenit cōmodū ad pupillum. Rñ. eatenus tenebitur pupillus quatenus ad eum peruenit de cōmodo: ut in glo. ⁊ bene.

Hec pena. Hic generaliter dictum ponit. ⁊ nõ eget ſummario. ¶ Op. dicit̄ hic ꝙ alij vtunt̄ eodē iure aduerſus impetrantē. Cōtra. C. res inter ali. acta. per totū. So. glo. intelligit quādo fuit impetratū ius iniquū vniuerſaliter cōtra omnes ut hic: ſecus ſi cōtra vnū tantū ut in contrario. Quidā tamen fuerunt in cōtraria opi. vt glo. tangit h̄. ⁊. ſ. eo. l. i. circa prin. ſuper uerſi. aduerſario pro iſtis facit. C. de reſcin. ven. l. ratas: ſed opi. glo. eſt verior per tex. huius legis in prin. ibi ceterū ſi ipſo nõ poſtulante ⁊c̄. non enim extendit ſe pena huius edicti: niſi quatenus extenditur poſtulatio impetrata: ut ibi. pro hoc. ſ. e. l. i. ibi aduerſario poſtulante. ⁊ hoc tenet Ja. de are. ⁊ oēs. ¶ Ad. l. ratas rñdeo vt ibi no. per Ci. ¶ Quero qd ſi aliquis ipetrauit ius iniquū vſqꝫ ad quantitatē centū librarum: an aliquis vtatur eodē iure cōtra eū in maiori quantitate: videt̄ ꝙ ſic per hanc. l. quia etiā ille contra quē nihil impetrauit pōt vti eo iure cōtra impetrantem: ergo multo magis ille cōtra quē impetrauit lꝫ in minori quātitate ⁊ hoc procedit quādo impetratio eēt facta ſimpliciter nõ expreſſa quātitate. lꝫ impetrans nõ tenebatur forte niſi ad centū: ſed ſi in impetratione eſſet expreſſa certa quātitas: tunc nõ tenetur vltra ꝙ̄ impetratio ſe extendat: ut hac. l. in princi. vide glo. ſuper verbo experit̄: innuit. n. ꝙ ex hoc edicto oriatur actio ⁊ exceptio. qȯ dicā ſtatim. ff. e. l. §. quod autem.

Ex. §. ſequenti.

¶ An delictum rei noceat fideiuſſori.

Si is pro quo. Impetratio principalis nocet fideiuſſori nõ ecōtra. h. d. ⁊ eſt ſubtilis. §. Op. C. de preci. impe. offe. l. quotiens. Huius timore legunt quidā ꝙ hic fuit impetratuꝫ ne aliquis vtat̄ exceptione dilatoria. Hanc reprobat glo. per tex. qui dicit mandati actionē nõ habebis: poſtea infra in glo. parua ſuper verbo nõ habebis ſuſtinet vt dicamus nõ habebis mādati actionē. ſ. interī qȯ ſatis poteſt procedere vide iſtā glo. Secūdo modo pōt intelligi ꝙ impetrauit exceptionē peremptoriam ſi fuit dictū per principē. nõ ob. lege quelibet pōt eſſe bona ⁊ uera. ¶ Secundo op. ff. de pac. l. ſi. vbi pactū principalis fideiuſſori exceptionē non poteſt tollere. Huius timore dicit glo. intellige ꝙ quo tempore fideiuſſit: impetrauerat ius iniquū vel impetrauit poſtea de voluntate fideiuſſoris: uide glo. iſtā. Iſtaꝫ diſtinctionē videt̄ reprobare glo. ff. proxi. §. ſed ſuſtine eā ut ibi dicā ī prima op. ¶ Tertio op. de. l. i. ff. de ali. iu. mu. cauſa fa. So. fateor ꝙ hic factū vnius nocet alteri: qa hoc debuit ⁊ potuit ab initio prouideri. dicit glo. ſic mora rei nocet fideiuſſori: ut. l. mora. ff. de ꝟbo. ob. iſtud aliquantulū videt̄ cōtradicere ſuperioribus. nā ſuperius dictū eſt ꝙ factū rei nõ nocet fideiuſſori ſi nõ cōſenſit. Et ideo circa hoc dicas ſi queris an pactū rei noceat fideiuſſori: dic ut. l. ſi. ff. de pac. Si queris de delicto rei. dic aut queris vtruꝫ noceat ad inducendā obligationē cōtra fideiuſſorem. ⁊ dic ꝙ nõ nocet: ut. ff. de fideiuſſo. l. ſi in pignore. Aut ad actionē iam natā augendā ut aliquid addat. ⁊ dic ut. l. i. de eo per quē factū erit. ⁊ l. centum capue. ff. de eo qȯ cer. lo. Aut ꝗ̄tū ad actionē cōſeruandā ⁊ tunc ſiquideꝫ actio erat iam eliſa exceptione nõ nocet fideiuſſori ſi nõ cōſentiat ut hic cū ſua glo. Si uero actio nõ erat eliſa exceptione: tunc ſine dubio nocet. ut. l. mora rei. ff. de ꝟb. ob. ⁊ l. ſi ſeruū. §. nūc videamus. e. ti. Nõ ob. ꝙ potuit cogitare qȯ potuit: quia ſic in. l. ſi. ff. de pac. potuit cogitare ꝙ potuit fieri pactū de petendo. ⁊ tamē nõ nocet fideiuſſori: ut ibi. Non ob. l. ſi quis vnū. §. i. ff. loca. qa ibi pōt euenire rationabiliter ⁊ ſm naturā precedentis cōtractus hic nõ poteſt euenire rationabiliter qȯ qs impetrat ius iniquū: facit qȯ no. Ja. de bel. in. l. ſi ideꝫ. §. i. ſ. ti. i. in glo. nõ inſpici ⁊c̄. ¶ Vel dic ad cōtrariū de. l. i. ff. de ali. iu. mu. cau. fa. ꝙ h̄ fideiuſſor nūꝗ̄ habuit exceptionē efficacē: ut no. ſ. in glo. ꝓxi. ⁊ ſic factū rei nõ nocet fideiuſſori. ¶ Extra glo. op. ꝙ nõ poſſit cōueniri fideiuſſor: niſi prius agat̄ cōtra principalē: ut. l. iure nřo. C. de fideiuſ. cū autē. ibi poſita. ſo. illud veruꝫ ſm iura hodierna: lꝫ oliꝫ ſecus: ut. d. l. iure nřo. ¶ Preterea ⁊ hodie dꝫ ītelligi ꝙ ꝓus ꝯueniat̄ ꝑncipalis ſi pōt ꝯueniri ſecus ſi cōueniri nõ poſſet ut. l. marcel. ff. de fideiuſ. ⁊ ibi ꝑ Di. ⁊ ibi dixi. ⁊ hoc probat̄ ī hoc tex. ī. ij. parte ubi reus habet exceptionē ⁊ non fideiuſſor: peruenitur enim ad fideiuſſorem quia certū eſt reū cōueniri non poſſe. facit. ff. ſi cer. pe. l. ſi. ⁊ de verbo. ob. l. decem.

Si filius. Impetratio filij nõ cohercet prēꝫ hoc. d. No. ꝙ per filiū nõ pōt fieri deterior cōditio patris: impetrauit enim vt vſqꝫ ad decēniū conueniri nõ poſſit. ¶ Sed op. ⁊ uidet̄ ꝙ factum filij in ipſo cōtractu noceat patri: ut. l. contra iuris. §. ſi. cū. l. ſe. de pactis. Huius timore quidā diſtinguunt hic ſicut fuit diſtinctū. ſ. proxi. §. aut filius impetrauit pr̄e ſciente aut nõ: uel aut filius impetrauit anteꝗ̄ eſſet ius queſitū patri: aut poſtea: ſed glo. reprobat iſtaꝫ diſtinctionem ſimpliciter ⁊ nihil allegat. uide eā. Quid dicemus dico ꝙ precedens. §. loquit̄ in reo ⁊ fideiuſſore h̄ autē in patre ⁊ filio. Ratio diuerſitatis eſt: quia pr̄i acqritur per filiū directo ex legis diſpoſitione nõ ex diſpoſitione filij. ar. l. paulus. §. paulus. ff. de bo. lib. Vel precedens. §. loquit̄ in exceptione q̄ facilius trāſit ꝗ̄ actio. ut. l. ⁊ ſi in rē. ff. de iureiur. ⁊ ideo trāſit cū ſuo vicio. hic vero loquit̄ in actione que nõ ita tranſit de facili niſi ex ſpāli legis diſpoſitione. ¶ Ad. l. contrariā iuris. §. ſi. cū. l. ſe. Rñdeo ꝙ ibi loquit̄ in his q̄ ꝑ filiū ſiūt in ipō ꝯtractu. ſed h̄ impetratio iuris iniqui eſt totaliter ſepata ab ipſo ꝯctu. ¶ Cōtra ꝑdicta op. nā ſicut ſe habēt reus et fideiuſſor: ita ſe hñt pr̄ ⁊ filius. ff. vt. l. cū fili⁹ de ꝟb. ob. Glo. ſo. notabiliter ꝙ ibi loquit̄ qñ pr̄ ex ꝑſona filij conuenit̄ hic qñ agit. Et h̄ glo. vr̄ tenere illaꝫ ſo. quā ſupra dedi in ſuperiori ꝓximo ꝯtrario ad glo. precedētē. ſ. ꝙ ibi in exceptione. hic in actione vide eā ⁊ tene mēti iſtā determinationē. ⁊ ita ītelligo iſtū. §. ⁊ dixi. i. d. l. cū fili⁹.

Ex. §. ſequenti.

¶ Pena ipſo iure impoſita a lege tranſit ad heredeꝫ. Et ex hoc edicto oritur actio ⁊ exceptio ⁊ replicatio.

Et ſi ipetraui ut quilibet de ciuitate det mihi vnū groſſum nō potero cogi ego ut alijs ſoluā groſſuz.

a ℭHeredez ADDE poſt do. Iaſonez ſnquantū ponit ꝙ pena iuris requirit ſententiā declaratoriā ꝙ lʒ a pena iuris nō poſſit appellari ꝙ tñ a ſententia pene declaratorie poteſt appellari ⁊ in illa ferenda nō requirit citatio partis ut notabilit explanat ludo. ro.cōſi.cccclxxxii.

Quod autem. Pena huius edicti tranſit ad heredem[a].h. dicit. ℭOppo. priuilegiū nō tranſit ad heredē:ut.l.in oib[9] .ff.de reg.iur.ergo nec pena. So.intellige hic fuiſſe actū ꝙ tranſeat ad heredē uel priuilegiū fuiſſe cōceſſuz in rē: ita ꝙ ad heredē tranſeat ſm glo.⁊ bene. ℭOp.pena nō tranſit ad heredez:ut.C.ne ex delic.defun.l.i.⁊.ff. de priua.delic l.i So.⁊ hec eſt uera.ibi loquit͛ in pena imponēda:ſed hec pena eſt a lege ipſo iure impoſita. Vñ ſicut ſi lata eſſet ſententia teneret͛ heres:ita hic quādo pena ipſo iure infligit͛:nec expectata ſententia trāſit ad heredes.facit.ff.de publica.l.cōmiſſa.⁊ hoc eſt verū prout opponit͛ heredi ex perſona defuncti:ſʒ prout opponitur ex pſona ſua:tunc non ob.contrariū qa heres punitur ex delicto ſuo: qa priuilegiū tranſit ad eū vt in precedentibus dictū eſt:⁊ vbicūqʒ hanc impetrationē appello delictū:improprie loquor:ut dixi ſ.e.l.§.ſi procurator.⁊ qđ ibi no.p glo. ℭUltimo glo.dicit vnū verbū hic.ſ.ꝙ nō tranſit contra heredez ut detur actio:ſed ut repellat͛ exceptione.vide glo.⁊ ſic innuit iſta glo.ꝙ ex hoc edicto nō oriatur actio ſed exceptio.⁊ hoc videt͛ ēt de mente Io.qui in arbore nō fecit mentionē de actione ex hoc edicto:nec rof.i libellis ſuis de actione iſta poſuit. In cōtrariū facit glo.ff.e.l.§.hec pena.ſup ꝟbo experit͛. Dico ⁊ hoc tenēt doc.ꝙ ex hoc edicto orit͛ actio ⁊ exceptio ⁊ etiā replicatio. Et in actione ponit exemplū. impetraui ꝙ ex pacto nudo poſſim agere certe alius ex pacto nudo poterit agere ꝯtra me ex hoc edicto:vel impetraui ꝙ uenditio que erat inualida valuerit:certe ita valebit pro alia parte ſicut pro me.ar.ff.de ac.emp.l.bonaſides.⁊ ſi ex noxa.cā.aga.l.ij.⁊.C. ſi aduer.trāſac.l.i. ⁊.ff.de iureiurā.l.ſi duo patroni.§.ſi quis iurauerit.⁊.§. ſe. Tamē iſto caſu quo orit͛ actio ex hoc edicto nō dat͛ ꝯ heredē:quia executio nō eſt tunc facta ipſo iure contra heredē:⁊ hoc uidetur uelle glo.ꝯ poſita qđ ē no. In exceptione ⁊ replicatione exēpla ſunt manifeſta. ℭQuero pone ꝙ ego impetraui ꝙ quilibet de ciuitate iſta teneat͛ mihi dare vnū groſſum:an quilibet poterit petere a me ex vigore huius edicti ſicut ego ab eis ex vigore huius priuilegij. Doc.dicunt ꝙ nō.⁊ iſtud edictū dʒ intelligi quādo priuilegiū etiaʒ ſtante hoc edicto aliquid operat͛.alias ſecus.ar.l.i.ad munici.⁊.l.ſi quando.ff.de le.i.⁊.l.ſi fundū.ad.l.fal.ſed hoc nihil operaretur ſi qs vtatur eodem iure.ergo ⁊c̄.

b Illud. i ADDE poſt.d.alex.⁊ Iaſo.iquātū examināt an poſſuʒ alicui dicere ꝟba iniurioſa ad cōſeruandū ius meū oldra.plene cōſi.liij.bal.cō.xlv.iij.li.

Illud quoqʒ. Pena huius edicti porrigitur ad actionē q̄ poſt impetrationē querit͛.h.d. Glo.intelligit quādo impetrat͛ generaliter:ita ꝙ impetratio porrigebat͛ ad futuros creditores. Sʒ quid ſi impetrauerit ſimpliciter.doc.tenent ꝙ tantuʒ ad preſentia videt͛ porrigi.ut.l.ſi ita ſcripſerit .ff.de le.ij.⁊.l.ſi ita.ff.de au.⁊ argē.le.dic ut ibi:pro hoc facit glo.l.omnium.ff.de procu.

c ℭTantum ADDE oldra.cōſi.ccliij.pau.d̄ caſtro conſilio .liij.

Ex hac cauſa. Hoc edictuʒ naturalem obligationē nō tollit.ergo ſoluti repetitionē non inducit.h.d. Et legit͛ duobus modis.primo in impetrante ne creditoribus teneat͛:nā per hoc ipſe impetrans nō liberat͛. Uel intellige ꝙ licet alij creditores poſſent vti eodē iure cōtra impetrantē tñ nō liberat͛ ab ea a naturali obligatione:⁊ ideo i vtroqʒ caſu impediat͛ ſoluti repetitio.nā imperator pōt tollere ius ciuile. Et ſic no.ꝙ per actū iuris ciuilis nō tollit͛ naturalis obligatio.⁊ ſic facit ꝙ preſcriptione nō tollit͛ naturalis obligatio:qđ dic vt plene dixi in.l.ſi.ff.rē ra.ha.⁊ Ci.in.l.cū quis.C.de iuris ⁊ fac.igno.⁊ no.ff.de ne.ge. .l.at qui natura.in prin.

d ℭNō pbabilis ADDE bar.cōſilio incipiēte cōmune lacignani.

Illud. [b]Qui facit lege permittente nō icidit i hoc edictū.h.d. ℭNo. ꝙ illud qđ licite factū eſt penā nō meret͛. Iſtaʒ .l.inducit Guil.ad q̄ſtionē ꝙ ſi impetraſti iudicē delegatū contra me in cā poſſum te cōuenire corā eodeʒ iudice in alia cā:ut in auc̄.⁊ cōſequēter.C.de ſen.⁊.l.ſi idē .ſ.ti.ꝓxi. Sʒ ſi tu vis me iteꝝ cōuenire corā eodē iudice in alia cā nō potes:ut.ff.de iureiur.l.ſi iuſiur.⁊ ad pecunias.§.ait pretor.ꝟ.ſed nec.⁊ h.l.multuʒ bene facit ad .q.que eſt bona ⁊ pulchra.

ℭSi quis ius dicenti nō obtemperauerit. Rubrica.

ℭDictū eſt ſupra in genere ⁊ in ſpecie de iuriſditione omniū iudicū:uerū quia quādoqʒ iudices peccant decernendo iniquū ius:aliquādo peccant partes ius iniquū impetrando:ideo poſuit titulū qđ quiſqʒ iuris. Uerū quia qñqʒ peccant in nō obediendo iudici.ideo ponit rubricā ſi quis ius dicenti nō obtemperauerit.

Ex.l.ſequenti.

ℭQue ſit differētia qñ dictiones taxatiue apponuntur ořoni affirmatiue uel negatiue. Et iudex hʒ neceſſe facere ꝙ pars ei obtemperet lʒ dicat͛ in tex.ꝯceſſuz eſt. Et iuriſditionē alienā pōt defendere. Et multā imponere pōt ex officio ſuo. Et ſi ponit penā in precepto tñ pōt illam augere ⁊ minuere. Et preceptū nō viciat͛ eo ꝙ dicatur penā arbitrio nr̄o imponendā.nec ad cōdemnationē fiendā vigore inobedientie eſt opus nouo ꝓceſſu ſi ſit corā eodē iudice. Et iudex pōt multā minuere ꝓpter paupertatē. Et ab iniqua multa pōt appellari.

o **Omnibus.** Hec lex diuidit͛ i quattuor ptes principales. primo ponit q̄ iudices pñt punire iobediētes.ſecundo pro qua inobediētia.tertio q̄s pſonas:quarto quo iure ſeu qua actione.ſecūda ibi is videt͛.tertia ibi ſi ꝓcurator.quarta ibi hoc iudiciū. Legā p particulas.prima pars ſm cōem lectu.breuiter .h.d. Oēs iudices pñt inobediētes punire vʒ magnus in magnis cauſis ⁊ magnis multis.paruus in paruis cauſis ⁊ paruis multis.hoc dicit tex.cū glo. Et in hoc principio eſt duplex lr̄a.vna eſt nō tñ.alia eſt nō tñ.ſm pmā lec.diuidit͛:qa primo ponit dictū.ſecūdo exceptionem ſm aliā prout ē nō tñ:tota ponit vnū dictū.habes tex. expeditū. Et añ oīa videam[9] q̄ eſt vera lr̄a. ℭPro cui[9] declaratione ſciēdū eſt ꝙ ſunt q̄dā dictiones q̄ uocant͛ excluſiue:ut dictio tñ ⁊ dictio tm̄mō:⁊ etiā dictio ſolūmodo ⁊ dūtaxat. Iſte dictiones ſiquidē apponant͛ orationi affirmatiue affirmāt illud qđ ponunt:⁊ excludūt ⁊ negāt oē aliud verbigratia.petrus tñ currit.q.d.petr[9] currit ⁊ nullus alius:ut.C.de pa.po.l.i.⁊ qđ ibi no.⁊.l. ob es.de ꝑdi.mi.⁊.l.ꝯctus.de re.iur.⁊ p Di.in.c.i argumentū.ex̄ de reg.iur.li.vi.lʒ qñqʒ cā euitandi cōtrarietatē alterius.l.aliud ſuppleat͛ ut dictis legib[9]. Ex hoc ſequitur ꝙ ſi dicat teſtis ꝙ ticius poſſedit.x.annis tñ:inq̄tū dicit tñ nihil operat͛:qa vult excludere omne aliud tp̄s extra illud tp̄s poſitū uel omnē perſonā extra illaʒ pſonā poſitā. Iſta autē eſt mera negatiua:ideo nō ꝓbabilis:ut.l.actor.C.de ꝓba.ideo nō valet.caſus ē ex̄ de cā poſ.⁊ ꝓprie.c.cū eccleſia ſutrina.recte intelligēdo:quādoqʒ dictiones excluſiue ſeu taxatiue ponunt͛ negatiue ⁊ tunc eaꝝ natura eſt ut poſituʒ affirment ⁊ implicent aliud de quo minus videbat͛ ineſſe:ſicut.n.iſte dictiones excluſiue appoſite affirmatiue aliud a ꝑpoſito negant:ita appoſite negatiue aliud a ꝑpoſito implicant: ut probat͛.ff.de pe.here.l.⁊ nō tñ.⁊.ff.de dolo.l.eleganter.§.nō ſolū.⁊ de li.lega.l.nō ſolū.de bo.que lib.l.cuʒ nō ſolū. Ex his apparet ꝙ lr̄a nō tñ hic nō cōgrue ponitur.nō.n.poterit implicare aliud cū ꝑceſſerit ořo vniuerſalis oīa cōprehendens.ſ.omnibus magiſtratib[9] ⁊c̄. ℭPreterea ſi diceres ꝙ ſi implicaret tunc id de quo plus vr̄ ineſſe.q.d.nō tñ duūuiris:ſed etiā maioribus lʒ multare inobedientes:q̄ locutio nimis incōgrua eſt. eſt igit͛ melior lr̄a:nō tamē.nā dictio tñ eſt aduerſatiua vt.ff.de arbi.l.qđ tñ.⁊ iu.ſol.l.iā tñ.⁊.ff.ad trebel.l.ita tñ cū ſi.q.d.omnibus magiſtratibus lʒ multare:ſed non

duūuiris.⁊ ꝙ duūuiris nō lꝫ tenuit azo.⁊ allegat.C. de modo mulctā.l.eos[a].⁊ de defen.ci.l.defenſores nihil.⁊ de verb.ſig.l.aliud.la.ij.⁊ de iudi.l.ij.§.fi.que leges cōcedunt mulctare maioribus magiſtratibus nō minoribus:pro hoc facit iſte tex.dum dicit.ſm ius ptātis ſue:verbū.n.ptātis ad mex imperiū referf:ut.l. imperiū.ſ.ti.ij. Modo ſum in glo.⁊ in medio. ¶ Cōtra iſtaꝫ lec.op.C.de ſportulis.l.fi.§.fi.So.qdā dicunt aliud de iure.C.aliud.de iure iſto.qḋ non eſt vex vt ſtatim dicam. ¶ Op.in auc.de defen.ci.§.audient.ſo.aliud eſt de iure auc.ꝙ de iure iſto. Iſta ſo.reprobat glo.qa oibꝰ magiſtratibus cōcedif modica cohertio ſeu leuis:ut.l.magiſtratibus.ſ.ti.ij.⁊.l.cui iuriſditio.⁊ ideo tenēdo iſtam litterā nō tñ dicēdū eſt ꝙ omnibꝰ magiſtratibus maioribus lꝫ mulctare in magnis cauſis ⁊ magnis mulctis:i qbus minoribus magiſtratibꝰ hoc eſt duūuiris nō lꝫ:ut hic ⁊ alijs legibus allegatis ſupra.in cauſis vero paruis ⁊ paruis mulctis lꝫ etiā duūuiris ⁊ minoribus magiſtratibus mulctare:ut.d.l.magiſtratibꝰ.⁊.d.l.ij. de ſpor.et .d.§.audient.⁊ ita tenet hic glo.⁊ bene. Uel poſſumus dicere ſm alios ꝙ dū dicit tex.nō tm̄ duūuiris nō loqtur de magiſtratibus ſeu de defenſoribꝰ ciuitatū:ſꝫ ſolū de duūuiris qui ſolū habebant adminiſtrationeꝫ ⁊ gubernationē rex intra ciuitatē de qbus pōt itelligi regula legis vltime.C.de iudi.⁊.l.ij.⁊.iij.C.de modo mulc. qḋ ſatis placet. Pro declaratione huius partis quero qd de iudice delegato:an poſſit mulctare.rñ.non.ut.l..ij.§.fi.j̄.de iudi. Fallit i caſu.l.ij.C.de ſpor. ¶ Quero qd de arbitro. Rñ.ut i.l.nō ex oibꝰ.j̄.de arbi. ¶ Dicif ħ cōceſſum ē ⁊c̄.qro an hoc hēat neceſſe facere. Rñ.ex iſto edicto orif duplex actio ſm glo.uel actio ⁊ accuſatio.uel iudicis offm̄ ſm alios ut uidetis.j̄.§.fi.Si igif itentef actio uel accuſatio nō eſt dubiū ꝙ hꝫ neceſſe facere:hꝫ.n.neceſſe ius reddere poſtulāti:ut no.in.l.i.de iuriſdi.om.iudi.⁊ ſi nō fecerit punif.ut in auc.ut differē.iudi.§.i.Si vo nō ꝓponif actio uel accuſatio ſed eius officiū implorāf:tunc eſt aduertēdū:qa remedia ꝑtoris ad defendēdā iuriſditionē ſunt multa. Pōt.n.capere ꝑſonā:ut.l.ſacrilegij:i fi.⁊.l.i.j̄.ad le.iul.pecu.⁊.C.qūo ⁊ qñ.in.l.ꝯſentaneū.⁊.j̄..ti.i l.pleriqꝫ. Pōt interdicere ſeu iuriſditionē denegare:ut.j̄.ex q.cau.ma.l.ſꝫ ⁊ ſi ꝑ ꝑtorē.§.⁊ ſi dū. Pōt mittere in poſſeſſionē ꝑ ti.q.ex ca.in poſ.e. Pōt mulctā iponere ut ħ.⁊.C.de mō mulc.ꝑ totū.dico ergo ꝙ iudex hꝫ hoc neceſſe facere ꝙ pars ei obtēperet:⁊ pōt eligere vnū remediū qḋ vult:⁊ ſi illud nō ſufficit pōt ad aliud redire donec ꝑeat:ut.l.i.§.qd ergo.el.i.de vē.iſpi.⁊.d.l.ꝯſentaneū.C.qūo ⁊ qñ iudex. ¶ Quero vꝛ ħ ſuā iuriſditionē:an poſſit defendere iuriſditionē alienā. Rñ.ſic.pōt.n.vnꝰ iudex iplorare ſubſidiū alterius:vꝫ iudex eccleſiaſticus ſubſidiū iudicis ſecularis ⁊ ecōuerſo.vt.C.de epi.audi.l.epale.⁊ ex̄ de of.or.c.i.pōt ēt vnꝰ iudex iplorare auxiliū alterꝰ potētioris vt.C.de his q latro.l.ij.cū.n.de iuriſditione ſit iuuare ⁊ defendere aliū iudicē:apparet ꝙ pro defenſione iuriſditionis alterꝰ iudicis poterit mulctā iponere. ¶ Quero quo iure iponaf iſta mulcta ſeu pena. Glo.vꝛ dicere actione in factū ex hoc edicto:qḋ qliter ꝓcedat videbitis.j̄.e.l.§.fi.Sꝫ in hoc principio vꝛ ꝑmitti iudici ꝙ ex ſuo officio poſſit mulctā iponere. Dicit.n.ꝙ magiſtratibus ꝯceſſuꝫ ē:⁊ ſic vba referunf ad iudicē.ergo iportant iudicis officiū:ut.l.ait ꝑtor.in pn̄.⁊.l.ꝙ ſi minor.i fi.j̄.de mi.dixi plene.j̄.de ꝯdi.ex lege.l.i.in.ij.q.in pnci.pro hoc qḋ dicit tex.ſm ius ptātis.q.d.ex vtute ſui officij.pro hoc.C.de calū.l.i.⁊ de teſti.l.nullū.⁊ de ꝓba.l.iubemꝰ. Puto ergo ꝙ ēt ex ſuo officio iudex poſſit mulctā iponere:qḋ cōiter tenēt oēs doc. ¶ Sꝫ qro qliter iudex exercebit iſtud officiū. Rñ.aut iudex vult iponere mulctā faciēdo.l.generalē.qcunqꝫ tale qd fecerit in tm̄ puniaf ⁊ nō pñt niſi maiores iudices:ut.l. nō ambigif .C.de legi.⁊.C.de offi.pfe.ꝑto.oriētis ⁊ hylirici.l. forma.dixi.ſ.ti.i.l.i.in pn̄.Qñqꝫ vult iponere mulctā pro aliquo ſpāli delicto:⁊ tūc qñqꝫ vult eā iponere i precepto qḋ fecit:vtputa ꝑcipio ꝙ uenias ſub tāta pena uel aliud ſimile.⁊ iſta impoſitio nihil releuat.poſito ꝙ ꝑs in cōtumaciā inciderit ⁊ ideo iudex poterit illud augere uel minuere:ut.C.cō.uel.epi.l. interlocutio.⁊.l. progrāma.⁊ ita videtis de cōſuetudine obſeruari ita tenebat Nico.de ma.⁊ idē do.Ja.bu.qḋ puto uerū:puto ēt ꝙ ſi i precepto dicaf ꝙ ueniat ad penā iudicis arbitrio inferendā:ꝙ propter incertitudinē pene ꝑceptū nō viciaf.caſus eſt in.l.iij.§.pe.j̄.vbi pupil.educ.debe.opus eſt ergo noua cōdēnatione. ¶ Sed quero ad faciēdaꝫ illā cōdemnationē utrū ſit opus nouo ꝓceſſu. Rñ.ſiqdē talis cōtumacia vel inobediētia ſit corā ipſo iudice:⁊ ſic ſibi liquet nō eſt neceſſe ꝙ ſiat nouus ꝓceſſus ordinarie:ſed bene dꝫ de nouo citari ⁊ ſibi terminꝰ ſtatui ad faciēdā ſuā defenſionē ſuꝑ ipoſitione huiꝰ mulcte tex.ē .j̄.ſi qs in ius vo.nō ie.l.ij.§.i.ſꝫ ſi cōtumacia uel inobedientia eſſet facta corā alio iudice:tūc nouo ꝓceſſu opꝰ eſſet:vt in auc.de ſan.epi.§.ſi vo crimē.⁊ dixi i.l. magiſtratibus.ſ.ti.ij.in glo.fi. ¶ Quero an poſtꝙ iſta mulcta eſt ipoſita poſt inobediētiā ꝯmiſſaꝫ iudex poſſit eaꝫ minuere. Rñ.ſic.ſi eſt cā inopie:ut.l. illicitas.in fi.ſ.de offi.pſi.⁊.l.eos.in fi.C.de mō mulcta.qḋ nō eſſet in pena ut ibi pꝫ.l.i.in fi.j̄.de pe. ¶ Quero an ab ipoſitione huius mulcte poſſit appellari.rñ.ſic:ut.l.⁊ i mulctis.C.de ap.⁊.j̄.de vb.ſig.l.ſi qua pena.

[a] C.l.eos vi de Oldra. conſilio.xv.

Ex.§.ſequenti.

¶ Omnes lecture huiꝰ.§.pñt ſuſtineri excepta lectura bulga. Et ſtāte ſtatuto ꝙ poteſtas teneaf aliqd facere i prin.officij uel ꝑncipio iudicij uel platee qualiter intelligaf ꝑncipiū. Et in quo differat ħ titulus a titulo ſi qs in ius uocatus non ie. Et an reqranf tria edicta ad hoc ut qs dicaf inobediens. Et iudex pōt mulctare teſtes nō obediētes. Et punire penitus extraneos ſuā iuriſditioneꝫ impediētes.⁊ ubi remedia criminalia nō ſunt pōt punire crimine ſtellionatus.

Is uidetur ius dicenti.

Hec ſecunda pars ē in q̄ ponif pro qua inobediētia qs mulctef ⁊ breuiter hoc intēdit:pro qlibet inobediētia i qcūqꝫ ꝑte iudicij ⁊ in qcūqꝫ ſpecie iuriſditionis adhibita poterit qs mulctari.h.d.ſm veras opi. Et legif multis modis iſte.§.ſꝫ lec.examinabunf infra. ¶ Ut declaremus glo. magnā ħ poſitā ꝑmitto ꝙ ſm veritatē oīs inobediētia in qcunqꝫ ꝑte iudicij facta punif:ſiue in ꝑncipio:ut.j̄.ſi qs in ius vo.nō ierit.l.ij.ſiue i medio:ut.l.i.§.qd ergo.de vē.inſpi.⁊.ſ.ti.ij.l.magiſtratibus.ſiue in fi.ut.l.q reſtituere.de rei vē.⁊ qḋ ibi glo.in vbo ꝯdēnādus ē.⁊.l.ſi qs miſſum.j̄.ne vis ſiat ei.⁊ hac.l.ſm oēꝫ lec. ¶ Ex hoc ꝯcludo iſtud ꝙ oīs lec.huius q̄ cōcludit oēm inobediētiā puniri eſt bona lec.q̄ cōcludit aliud ē mala. ¶ Quero ergo pro declaratione tex.qd vult dicere ꝙ ille nō vꝛ obtēꝑare q nō facit extremū qḋ in iuriſditione eſt.ꝑma lec.eſt vt exponaf extremū.i.minimū vel viliſſimū.q.d.ſi in magnis fuerit inobediēs.ſꝫ ⁊ ſi in minimis fuerit inobediēs pōt puniri. Iſtā lec.qdā reprehendūt dicētes ꝙ in iuriſditione nihil eſt viliſſimū:ſꝫ nō curo:qa iſta appellatio viliſſimū intelligif.i.minimū ſm alios:ſꝫ qa cōcludif id qḋ dixi oēm inobediētiā puniri ergo eſt bona ſecūda lec.eſt bul.q dixit extremū.i. vltimū.q.d. ille q ē inobediēs in executione ſnīe pōt mulctari.⁊ nullus aliꝰ. Iſta reprobaf ꝑ glo.ꝑmo ꝑ.§.nō ſolū.j̄.e.vbi vꝛ ꝙ hꝫ locū in actore:ſꝫ in actore nō ſit executio:qa lata abſolutoria lex ipſa facit.ergo male dicit bul. Et poſſet rñderi qa actor poſſet ꝯdēnari in expēſis.pōt etiā ſibi ſieri ꝑceptū ne decetero agat.⁊ i hoc pōt eſſe inobediens. Itē reprobat glo.ꝑ.§.hoc iudiciū.j̄.e.l.qa ſm hoc daretur ad totale intereſſe qḋ ille tex.negat:ſed ad hoc rñdet ꝙ non daf ad totale intereſſe:ex hoc edicto:ſꝫ ex.l.q reſtituere. Dic ergo ꝙ lec.bul.eſt mala ꝑ.l.i.j̄.ſi qs i ius vo.nō ierit.⁊ nullus tꝫ eā. Legif tertio mō ſꝫ Jo.ut dicanf

extrema prima ⁊ vltima pars iudicij:poñit exēplū in ſy-
logiſmo:qḋ dic ut in glo. Sȝ tūc q̄rit glo.qd de medijs:
dicit glo.ꝙ nullū eſt mediū:ut ſi ꝓcedit cōtra ꝯtumacē.
prima extremitas eſt citatio.ſecūda eſt miſſio in poſſeſ-
ſionē.ſed tūc ꝓcedit vltra:qd ſi ꝓcedit ordinarie.dicit
glo.dicas ꝙ q̄libet extremitas uadit vſqȝ ad medium:⁊
ſic in medio nihil remanet:⁊ ſic pōt exēplū poni in q̄li-
bet linea ſi ponat punctus in medio:ut dī i.l.inſulā. de
acqui.re.do.qḋ no. Qḋ facit ad.q.dicit ſtatutū ꝙ ptās
debeat facere aliqd in principio ſui officij:quātū tps di-
cet ṗn.officij. Idē de foro poſſet q̄ri:eodē mō de loco.
Statutū precipit aliqd fieri in principio platee vſqȝ ad
quā partē dicat principiū*:iſtud examinaui in.l.ij.alias
.iij.de fur.⁊ in.l.iij.C.de tēp.ap. Iſta lec.eſt bona:quia

a¶ Princi-
piū. ADDE
pe.de anch.
cōſili.xcviij.
ubi cōſuluit
ꝙ ſtante cō-
ſtitutiōe ali-
cuius colle-
gij ꝙ admiſ-
ſus a princi-
pio ad vnaȝ
ſcientiā non
poſſit varia-
re ꝙ lȝ quis
vacauerit ſtu
dio alicuius
ſcientie per
ſex mēſes tñ
poſſit varia-
re quia illud
dicit princi-
pium habi-
to reſpectu
temporis q̄
perficit ſtu-
dium in ali-
qua ſciētia.

cōcludit omnē inobediētiā puniri:tñ p iſtud ſylogizare
eſt obſcura:ideo gl.legit quarto mō ut dicam* extrema
principiū ⁊ vltimū:⁊ hoc ponā in ẜ.veluti. De medijs
ponā in uer.cetex.⁊ eſt iſta ēt bona:qa cōcludit oēm in
obedientiā puniri. Quinto glo.legit ꝙ extremuȝ dicat
vltimū.⁊ de inobedientia primi dicat ibi veluti de me-
dijs in ver.ceterū. Iſta eſt etiā bona:qa cōcludit etiam
oēm inobediētiā puniri. Ja.de are.legit ſexto mō:ut di
camus extremū.i.primū ⁊ de hoc ponit exēplū ibi velu-
ti in ver.ceterū.⁊ ſi ſequētia ponit de medio ⁊ fine:quia
ad principiū ſunt cōſequētia mediū ⁊ finis. Iſta ē ſatis
bona ⁊ clara ⁊ cōcludit idē qḋ ṗcedētes lȝ p aliū modū
Nico.de ma.legebat ſeptimo mō multū ſubtiliter ⁊ pla
cet mihi plus q̄ aliqua alia. Ad cuius euidentiā debes
ſcire ꝙ iuriſditio diuidit in merū ⁊ mixtū impiū ⁊ ſim-
plicē iuriſditionē:vt.ſ.ti.ij.l.impiū.poſſet ergo dubita-
ri vtrū mulcta poſſit iponi tñ qñ inobediētia cōmittit i
cauſis meri ⁊ mixti impij:an puniat etiā ſi cōmittat in i
fima iuriſditione. Ad hoc rñdet iuriſcōſul.ꝙ is dī non
obtēpare iudici q id qḋ eſt extremū in iuriſditione non
facit:vtputa ſi nō eſt paſſus a ſe vēdicari rē mobilē cui*
eſt vilis ⁊ abiecta poſſeſſio:⁊ ſic eſt infimū iuriſditionis.
iſte puniet lȝ fuerit inobediēs in his q ſunt mixti impij:
qa duci vel auferri paſſus nō eſt qḋ mixti impij:ut.l.iu-
bere cauere. Ceterū ſi ⁊ ſequētia recuſauit hoc eſt inobe
diens fuit in aliquo qḋ cōtineat ſub q̄cūqȝ ſpecie iuriſdi
tionis iſte diceret inobediens ⁊ puniet. Iſta eſt lec.ſua
⁊ pulchra ſic oēs poſſunt ſuſtineri excepta lectu. Bul.
¶ Viſis lec. Extra gl.op.⁊ vī ꝙ iſte titulus ſit ſupflu*:
p ti.j.ſi qs in ius vo.nō ie.rñdit glo.non eſt imo differt
primo qa hic generaliter loquit tā de mulcta q̄ dat fiſco
q̄ q dat pti.de hoc tñ eſt opi.ut videbitis in.§.ſi.ſecun-
do qa hic eſt edictū ibi nō. Certe Jo.in arbore.⁊ Roſ.
in libellis videt dicere ꝙ etiā ibi fuit edictū.tertio quia
ibi cōtinet de ſtipulatione hic nō:iſta eſt vera. quarto qa
ibi dicit de iudice nō ſuo.hic nihil. Certe ⁊ ibi iudex eſt
ſuus ratione dubitationis. Dic ergo ꝙ vera differentia
eſt:qa ibi loquit in vno caſu tñ.ſ.de eo q eſt inobediēs
in nō veniendo.hic de eo q quocūqȝ modo ē inobediēs
in quacūqȝ parte iudicij vel iuriſditionis:ut dixi ⁊ hoc
tenent doc. ¶ Op.ſ.ti.ij.l.ſi.So.ibi loquit quādo cer-
tū erat iudicē nō eſſe cōpetentē.hic quādo erat certum
qḋ erat cōpetens vel erat dubiū:qḋ dic ut in.l.ij.ſi quis
in ius uo.nō ie. ¶ Op.j.ne qs eū qui in ius uo.l.ij.⁊.l.
.iij.in prin.ſo.ibi incertū erat ꝙ preceptū erat iniuſtū:h
erat certū ꝙ erat iuſtū:vel dubitabat:⁊ ſic ratione dubij
dȝ parere:ut.l.nō videt.§.qui ius ſuū.j.de re.iur.⁊ i.c.
ꝙ quis mādato:facit de reg.iur.lib.vi.p Di. ¶ Quero
an ad hoc ꝙ qs dicat inobediens requirat ꝙ etiā ema-
nauerint tria edicta:uidet ꝙ ſic.ut.l.cōſentaneum.⁊.l.
tres denunciationes.C.quomō ⁊ quando iudex.⁊.l.ad
peremptoriū.j.de iudi. ¶ In contrariū videt h.l.in eo
ꝙ dicit extremū:⁊ ita videt ſentire glo.circa lec.Jo.pre
terea in expenſis cōdemnat qui eſt cōtumax in prima ci
tatione:lȝ dilationes dent ad veniēdū. ita no.doc.in.l.
ſancimus.C.de iudi.⁊ eſt tex.in auc.qui ſemel.C.qñō ⁊
q̄ñ iudex.ergo pro prima contumacia poterit multare

quaſi ſatiſfacere parti:⁊ ſoluere fiſco pariter ꝓcedūt:ut
.j.e.l.§.ſi. Et hoc puto verū ſi inexcuſabilis cōtumacia
fuerit.ut.d.l.ij.j.ſi quis in ius vo.nō ie.⁊ dicā.j.eo.l.§.
pe. ¶ Quero qd ſi inobediētia fuerit adhibita p alios
q̄ per litigātes:ut p teſtes:uel p aduocatos ⁊ ſimiles.
Rñ.idē.poterit.n.eos mulctare ⁊ cogere remedijs ṗto
ris:ut.l.iureiurā.⁊.l.ſi quādo.C.de teſti.⁊.j.depoſiti.l.
.i.§.ait ṗtor.⁊ ibi glo. ¶ Quero vtrū iudex poſſit mul-
ctare alios a iudicio penitus extraneos ſuā iuriſditionē
impediētes. Rñ.remedia ciuilia prodita ſunt.j.ne quis
eū qui in ius vo.per totū.⁊.j.de eo p quē fac.erit.p to.
⁊.C.de his q latro.l.i. Itē in remedijs criminalib*:ut i
auc.ut oēs obe.iudi.prouin.§.accipiant. Et ideo in ca
ſibus ubi remedia criminalia nō apparent expreſſa:pu-
to iudicē poſſe punire crimine ſtellionatus:qḋ hȝ locuȝ
vbi deficit nomē delicti:ut.l.i.j.de crimine ſtel. De iure
canonico pōt punire ex ſuo officio:ut de offi.dele.c.i.⁊
.c.ſane.el.ij. ¶ Sed q̄ro qd ſi duo ſunt college:⁊ vnus
impedit iuriſditionē alterius:an poterit illū punire.rñ.
nō quia par in parē nō hȝ imperiū:ut.l.a quo.§.tempe
ſtiuū.j.ad trebel.de quo eſt gl.extra de offi.dele.c.pru-
dentiā.in glo.que incipit immo puniendus.

Ex.§.ſequenti.

¶ Quādo ꝯtumacia ꝓcuratoris noceat dño. Et an ad
hoc ut dicat cōtumacia dñi ſufficiat iniunctuȝ generali-
ter ꝓcuratori. Et an delictū ꝓcuratoris noceat dño ut
cōtra eum det exceptio ex facto ꝓcuratoris ⁊ an etiam
cōtra dñm agi poſſit:ibi. In precedenti. Et an cōtuma
cia tutoris noceat pupillo uide in ſi.

Si procurator. Hec eſt tertia pars i
qua ponunt pſone q̄
poſſunt puniri ꝓpter inobediētiā:⁊ breuiter hoc inten-
dit.Ille qui eſt in iudicio nomine alieno puniet propter
ſuā inobedientiā nō dñs. Itē hoc edictū hȝ locū cōtra
actorē ⁊ reū.h.d. ¶ Nota ꝙ cōtumacia uel inobedien
tia procuratoris nō nocet dño. ¶ Secūdo no.ꝙ contu
macia tutoris vel curatoris nō nocet pupillo vel adul-
to. ¶ Ad primū op.⁊ videt ꝙ propter cōtumaciā ꝓcu
ratoris fiat miſſio in poſſeſſionē cōtra dñȝ:ut.C. de pro
cu.l.eū qui res.⁊.C.de digni.l.quotiens. Itē culpa pro
curatoris nocet dño.ut.l.eū qui.in ſi.j.ꝯmo. Itē ſi pro-
curator nō defendit cōmittit ſtipulatio cōtra dñȝ:ut.l.
ſi defunctus.cū.l.nō cogēdū.§.ſabinus.j. de procura.
¶ Pro huius ſolu.dicunt quidā ꝙ cōtumacia procu-
ratoris nocet dño in his que reſpiciunt ꝓceſſuȝ iudicij
nō in alijs extrinſecis.ut circa impoſitionē mulcte ut h.
⁊ ita videt ſentire Inno.extra ut lit.nō cōteſt.c.i.⁊ doc.
in.d.l.eū qui res.de ꝓcura. Tu pro huius declaratione
ſcias quādo dicat cōtumacia ꝓcuratoris. Ad qḋ aduer
tendū eſt ꝙ cōtumacia in nō faciendo de qua loqmur
nihil ponit:ſed merā priuationē ſignificat:vnde contu
macia dicit radicari in illo cui incūbebat aliquid facere
⁊ ideo ſi dñs aliqd deberet facere ⁊ ipſe mittit procura
torē qui nō facit nō dicitur cōtumacia ꝓcuratoris:ſed
dñi reſpectu cuius erat faciendū.tex.eſt.j.man.l.ſi pro-
curator.§.tutores.pro hoc qḋ dicimus in.l.cū filius.§.
in hac.j.de verbo.obli.ſed quādo pater ꝓmiſit ad diē:
lȝ dies venerit in perſona pupilli:nō dicitur cōtumacia
pupilli ſed defuncti:ut ibi de hoc dixi. Dico ergo ꝙ ſi
aliquid iniunctū vel preceptū eſt dño.⁊ ipſe mittit ꝓcu
ratorē qui nō facit iſtud nocet dño quia eſt in contuma
cia dominus nō procurator ut dictis legibus:⁊ ſic loq-
tur.j.de arbi.l.nō diſtinguemus.§.ſi dominus.⁊ qḋ ibi
no. Tamē ſi h ꝓcurator hoc nō fecit propter caſum ex-
cuſaretur dominus ſicut in pſonā ipſius ille caſus eue-
niſſet:ut.C.qui pe.tu.l.cū a matribus.⁊ extra de pig.c.
ſignificante. Qñqȝ aliquid iniungitur procuratori ⁊ nō
domino:⁊ ꝓcurator nō eſt obediens:tunc quādoqȝ cō
ſtat ꝙ iſta inobedientia cadit in delictū ⁊ tunc in his q̄
ſunt parui preiudicij:ut circa miſſionē in poſſeſſionē ex
primo decreto ꝯtumacia ꝓcuratoris nocet dño.ut.d.l.

eum qui reſ.de procu.⁊.C.de dig.l.quotiens. Circa ea
que ſunt magni preiudicij vt circa mulcte impoſitionē
nō preiudicat domino:vt hic:nec circa miſſionem ex ſe
cundo decreto:vt.ĩ.ſi ex noxa.cauſa aga.l.ſi cuʒ vſufru
ctus.⁊.ĩ.de dam.infec.l.hoc amplius.§.ſi.cum.l.ſe.vbi
ex cōtumacia fructuarij qui eſt procurator domini pro
prietarij nō poteſt perueniri ad ſecundum decretum ꝯ
dominum:vt in qualibet earuʒ dixi. Predicta vera niſi
dominus fuerit ſciens ⁊ negligēs in purgando cōtuma
ciam illaʒ:vt.C.de exac.mili.anno.l.ij.li.xij.⁊.C.de fal.
mo.l.i.⁊ extra vt lit.non ꝯte.c.i.in ſi. Sic intelligo.ĩ.de
ꝓcu.l.nō ſolum in prin.vt ſi procurator fuerit ꝯtumax
in rn̄dendo teneatur ipſe nō dominus:niſi fuerit ſciēs
⁊ negligens. Si vero nō eſt certum cōtumaciam procu
ratoris cadere in delictum:tūc nocet domino:vt ſi omi
ſit appellare infra decē dies. Poterat eniʒ eſſe ꝙ expe
diebat dn̄o ſic fieri:vt.l.i.in ſi.quādo ap.ſit. Item ſi ꝓ
curator fuerit negligēs in producendo teſtes.⁊ alias ꝓ
bationes infra terminum. Potuit enim eſſe ꝙ dn̄s nō
habebat tūc:tamen ſi ꝓcurator hoc malicioſe fecit ſuc
curritur dn̄o ſm̄ formam.l.elegāter.§.pe.⁊ qđ ibi no.ĩ.
de dolo. Et ex p̄dictis poſſunt ſolui multe q̄ōnes.p̄mo
procurator fuit vere cōtumax.an propter hoc dn̄s re
pellatur ab appellādo.certe nō:quia conſtat ab initio
cōtumaciam eſſe delictum ⁊ eſt res magni p̄iudicij:niſi
dn̄s fuerit ſciēs ⁊ negligēs vt ex predictis patet.⁊ hoc
tenet Inno.in.d.c.i.vt lit.nō ꝯte.licet non inducat per
iſtum modum. ¶ Sed circa predicta dubitatur vtrum
ad hoc vt dicatur cōtumacia domini ſufficiat ꝓcuratori
iniunctum eſſe generaliter:vt ſi dn̄s fuit citatus vt veni
ret ad iudicium:⁊ ad litigandum miſit vnum ꝓcurato
rem qui cōteſtatus eſt litem. Poſtea in articulo aliquo
ipſi ꝓcuratori inuito fuit inobediens:an ꝓpter hoc cō
dennabitur dn̄s in expenſis. Inno.videt̃ dicere ꝙ ſic:
vt.d.c.i.vt lit.nō ꝯte. licet non poſſet mulctari vt h̄.ſed
iſtud dictum ſuum videtur ꝯtra iſtum tex.in fine legis:
quia pariter procedit iudicium ad expenſas ⁊ intereſſe
partis ſiue ad mulctā.preterea ſicut in generali māda
to oīum bonorum nō venit aliquod delictum:vt.l.ſi ꝓ
curator.ĩ.de ꝯdi.inde.⁊.l.ſi pater.ĩ.de his que in frau.
cre.ita in mandato vnius cauſe nō venit contumacia in
vno articulo.puto igitur ꝙ bene poſſet iudex propter
cōtumaciam ꝓcuratoris nō audire partem niſi reficiat
expēſas:ſicut mittere in poſſeſſionem ex primo decreto
non autem cōdemnare partem vel exigere ab eo. Facit
quod infra dicam in ꝓcuratore qui fuit inobediens in
male faciēdo. ¶ In precedēti vidimus quando contu
macia procuratoris noceat dn̄o:verum quia poteſt eē
ꝙ procurator nō obtemperat iudici alio modo q̄ pro
pter cōtumaciam:vt faciendo aliud q̄ debeat vtruʒ de
lictum ꝓcuratoris noceat domino.⁊ iſta queſtio eſt du
plex.primo an domino noceat vt cōtra eum ex facto ꝓ
curatoris detur exceptio.ſecūdo an domino noceat vt
cōtra ipſum ex facto ꝓcuratoris poſſit agi. ¶ Ad p̄mū
dic:aut procurator deliquit anteq̄ eſſet procurator:vl
in negocio in quo ꝓcurator nō erat.⁊ domino non pre
iudicat:vt.l.ſi ꝓcurator.la.ij.ĩ.de do.excep. Aut deliq̄t
poſtq̄ erat procurator ⁊ in negocio in quo ꝓcurabat:
⁊ tunc aut erat procurator ad iudicia aut ad negocia ſi
ad iudicia:⁊ tūc aut deliquit ante litem ꝯte.⁊ cōtra do
minum nō pōt excipi. Aut poſt litem ꝯte.⁊ tunc contra
dn̄m poterit excipi. Si v̄o erat procurator ad negocia:
⁊ tūc indiſtincte poterit cōtra dominum agentē excipi
de dolo cōmiſſo per procuratoreʒ eius in illo negocio:
ut.l.apud celſum.§.queſitū.el.ij.⁊.§.ſe.ĩ.de do.excep.
vbi h̄ diſtinctio probatur in tex. ¶ Ad ſecundū vtrum
ex delicto procuratoris poſſit dominus conueniri.dic
quādoqʒ procurator facit aliquid quod certuʒ eſt eſſe
delictum:⁊ tūc domino nō preiudicat:niſi habeat ſpe
ciale mādatum vel ratihabitione ſecuta:vt hic.⁊.l.i.§.
quotiēs.⁊.§.deieciſſe.de vi ⁊ vi ar.aut eſt certum ꝙ nō
eſt delictum:ſed eſt alias punibilis ⁊ idem:vt.l.iij.§.ſi
procurator.ē.titu.i.aut eſt tale factuʒ quod poteſt eſſe
delictum ⁊ non delictum:vt reſponſio facta vni poſi
tioni vel interrogationi in qua poteſt eſſe delictuʒ ſi eſt
mendacium.⁊ pōt nō eſſe delictum ſi eſt verum:⁊ tunc
dn̄o preiudicat̃ donec probet̃ ꝯrium:vt.l.nō ſolum in
prin.ĩ.de ꝓcu.⁊.ĩ.de ꝯfeſ.l.certuʒ.§.ſed an ipſos.⁊ qđ
ibi no.aut eſt aliud factū qđ in delictuʒ nō cadit:⁊ tunc
dn̄o preiudicat ſi hʒ ſpeciale mādatum vel generale cū
libera:vt.l.ꝓcurator in prin.⁊ qđ ibi no.de tributoria.
Ex predictis cōcluditur ꝙ ſi procurator noīe dn̄i egit
calūnioſam litē ⁊ ſuccubuit ⁊ ſic conſtat ꝙ eſt delictum
ipſe ꝓcurator debet ꝯdemnari in expenſis nō dn̄s niſi
habeat ſpāle mādatuʒ ꝙ dn̄s hoc mandaſſe nō videt̃:
vt.l.ſi ꝓcurator in prin.ĩ.de ꝯdi.inde.⁊ ita determina
uit papa clemens vt refert Spe.in ti.de execu.ſen.§.ſe
quitur.v̄.qđ ſi procurator.do tibi caſum.C.de admi.
tu.l.nō eſt ignotū. ¶ Vidimus de ꝓcuratore videndū
eſt de tutore.de quo loquit̃ tex.iſte circa primum.ſ.an
cōtumacia tutoris noceat pupillo. Dicas vt dixi ſupra
in procuratore per eaſdē rōnes.⁊.ll.an autē aliud deli
ctum tutoris noceat pupillo.dicas ſic:aut deliquit ex̄
negocia pupilli ⁊ nō nocet pupillo:vt.l.neqʒ īterdicto
.ĩ.de re iudi.⁊ qđ ibi no.aut gerēdo negocia pupilli:⁊
tūc aut tutor colludebat cum aduerſario.⁊ nō preiudi
cat pupillo:vt.l.meminerint.C.vn̄ vi.licet quedaʒ glo.
ibi poſita in v̄bo colludo videat̃ deſtruere velle illum
tex.aut nō colludebat.⁊ tūc aut pena nō pōt cadere in
tutorē ſicut pupillum ⁊ p̄iudicat pupillo:vt.l.polla.C.
de his qui.vt indig.⁊.C.de ſa.ſan.ec.l.iubemus nullā
nauē.aut poteſt eque cadere in tutorē ⁊ in pupillum.⁊
tūc tenet̃ tutor ⁊ pupillus:ſed cedendo actioneʒ cōtra
tutorem liberat̃:vt.ĩ.de euic.l.illud.§.i.⁊.l.i.§.hoc edi
cto.ne vis fiat ei.⁊.ĩ.ſi qs ob.cau.teſt.l.ſi dolo.⁊.ĩ.de
admi.tuto.l.ſi.que lex determinat oēs al's. Et ex his ap
paret ꝙ ſi tutor egerit litem calūnioſam ꝙ ipſe pōt cō
demnari in expēſis ſuo nomine.caſus eſt in.d.l.nō eſt
ignotum.poterit etiam ꝯdemnari pupillus:vt.l.qui ſo
lidum.§.etiam.ĩ.de leg.ij.tamen videt̃ ꝙ pupillus ce
dendo actionem liberatur:vt.d.l.ſi.de adminiſtra.tu.

Ex.§.ſequenti.

¶ Expenſe que veniunt ratione cōtumacie veniunt ac
tione in factum que vero ratione victorie veniūt officio
iudicis. Et in expenſis ratione victorie nō veniunt niſi
expenſe litis.ſed ratione cōtumacie veniunt omnia alia
damna.lecturaqʒ azo.eſt vera ꝙ in principio loquatur
in pena applicanda parti.⁊ verſi.cum meraʒ.loquatur
de pena applicāda fiſco. Et poſt ſententiam poteſt in
tentari actio ex hoc edicto ad intereſſe ⁊ penam. Et cū
iudici ꝯſtat ꝙ aliqua partium ſtetit in curia ad expectā
dum aduerſarium qui non venit ipſe poteſt ex arbitrio
taxare expenſas. Et cōtumacia eſt delictum ꝙ facit an
bannitus propter cōtumaciam dicatur bannitus pro
pter delictum.

Hoc iudicium. Iſte.§.eſt difficilis.⁊
legitur multis modis.
ſm̄ lec.magis cōmunem ⁊ magis vtilem breuiter.h.d.
Ex hoc edicto orit̃ actio ad id quod intereſt rōne ꝯtu
macie. Itē ad penam applicandam fiſco.⁊ iſta nō dat̃
poſt annum neqʒ in heredem.h.d. Et ſm̄ hoc iſte ver.
diuidit̃ in duas partes.primo loquit̃ in pena applican
da parti.ſecūdo in pena applicāda fiſco.ſecunda ibi:⁊
cū meram penam. Iſte.§.vt dixi difficilis eſt multuʒ.⁊
difficultas eius ꝓcedit a ſeipſo.videtur enim in ſeipſo
cōtinere repugnantiam in duobus.primo dicit ꝙ non
datur ad id quod intereſt:ſed quāti ea res eſt:ſed certe
quāti ea res eſt ⁊ intereſſe eſt vnum ⁊ ideʒ:vt in.l.inter
hec verba.ĩ.de verboꝝ ſignifi.iuncta.l.ij.§.ſi.ĩ.qui ſa
tiſda.cog.⁊ ibi no.⁊.l.i.cū glo.C.de ſen.que pro eo qđ

C Rubrica de in ius uocando. AD. DE poſt.d. Iaſonē iquātum dicit ꝙ actore nō cōparente circūducif citatio. ꝙ etiam actore comparēte ⁊ rei contumaciā nō accuſante uel recedente abſqꝫ licentia iudicis circūducitur citatio per ea q̄ notabiliter uoluit ꝓ Pe.de ancha.conſilio.xcvi.ubi fortius uoluit ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ citatus nō cōparens habeaf pro cōtumace ⁊ ex bānito quo ad miſſionē in poſſeſſionem ex prio decreto ꝙ ſi actor cōparet ⁊ nō accuſet rei cōtumaciā ⁊ il licenciatꝰ recedat ꝙ reꝰ non dꝫ haberi pro cōtumace nec ex bannito.

intereſt.pīnde ergo eſt acſi diceret nō daf ad intereſſe. ⁊ daf ad intereſſe. Et huius timore ſunt h in pma glo. magna tres lec.ſecunda cōtrarietas eſt:quia in prin.dicit ꝙ datur quanti ea res eſt.⁊ poſtea dicit cū merā penā cōtineat:⁊ mera pena ⁊ intereſſe ſunt omnino diuerſa:ut.l.pe.§.i.j.ne quis eū qui in ius vo.Et huius timore in hoc.§.ſunt due lec.que ponunf in glo.ſup verbo penā.Timore prime ꝯtrarietatis legitur prin.§.primo modo.ſ.nō datur ad intereſſe.ſ.totius cauſe.ſed ad intereſſe ratione inobedientie.ſ.ad ſumptus litis quos fecit in aduocatis ⁊ in alijs.Itē propter dāna rerum ſuarum que poſſent cōtingi ex eo ꝙ aduerſarius nō puit.⁊ ſic no.duo.primo ꝙ expenſe que veniunt ratione cōtumacie veniunt in actione in factuꝫ ut hic.Que vero veniunt ratione uictorie veniunt officio iudicis:ut no.i.l. terminato.C.de fructibus ⁊ lit.expenſis.alia glo.eſt i.l. ſeueriter.C.de excu.tu.⁊ in.l.ij.in fi.C.de decu.li.x.⁊.l.i. .C.de exac.tri.li.x.C Itē no.ꝙ in expen.ratione victorie nō ueniunt niſi expenſe ratione litis tantū:ut.l.oēs.i fi.C.de epi.⁊ cle.l.ſancimus ⁊ quod ibi no.C.ō iudicijs ⁊ no.in.l.i.in fi.j.de ali.iu.mu.cau.fac.tamē in expenſis ratione contumacie veniūt omnia alia dāna.ut hic no. in glo.de quo dic ut dixi in.d.l.i. de ali.iu.mu.cau.fa.

C Ad idē op.de.l.qui reſtituere.j.de rei uen.⁊.j.de in litem iurā.l.in actionibus.Sol.glo.ꝙ pōt puniri ad totum intereſſe propter inobedientiā non per iſtā.l.ſed.p alias.⁊ h eſt bona lec.quam poſui vobis in ſummario. Alij legunt ſecundo modo.ſ.nō datur ad intereſſe ſingulare ſed datur ad intereſſe cōmune totius cauſe. Gl. dicit ꝙ iſta eſt fatua expoſitio ꝙ pro una cōtumacia qs puniatur ad intereſſe totius cauſe:ſed certe nō eſt fatua quia ille qui ponebat iſtam lec.intelligebat iſtū.ff.⁊.ff. is uidetur ius dicenti.ꝙ per hoc edictum puniatur ſola inobedientia que eſt in executione ſententie ſꝫ ſi illa lec. eſſet uera ,pcederet iſta ſed illā reprobaui ⁊ p cōſequēs iſta nō eſt bona.Tertio modo legif omnino diuerſimo de a precedentibus lec.ſ.ꝙ hic nō dicatur de actione q̄ datur parti:ſed de ea que fiſco datur ad penā que non datur ad intereſſe:ſed quanti ea res eſt:hoc eſt inq̄tuꝫ iudex ꝯdemnauerit:ſꝫ certe iſta eſt extranea expoſitio. ⁊ contra dictā.l.inter hec verba.j.de verbo.ſi. Tutius eſt ergo tenere primam.C Uenio ad ſecundā cōtrarietatem:cuius timore quidaꝫ legunt iſtū.§.in qualibet ſui parte in pena applicanda parti que cōtinet intereſſe:et ⁊ cū dicit.merā penam.intellige reſpectu ſoluentis:ſed eſt intereſſe reſpectu agentis.iſta expoſitio eſt cōtra tex. in eo ꝙ dicit meram per qō innuit ꝙ ex vtraqꝫ parte ſit penalis.vnde.Azo legit iſtum.§.ut in prin.loquatur in pena applicanda parti.in uer.⁊ cū meram.loquitur de ea que applicatur fiſco.⁊ ſic nō contradicit ſibi ꝙ in diuerſis caſibus loquitur.⁊ iſta eſt ſatis cōmunis lec.⁊ cōiter tenetur.⁊ Roſ.tenet eam in libellis ſuis ſuper hoc titulo:tamē non uidetur vera.tex.enim dicit hoc iudiciū non hec iudicia.⁊ ideo tertij legunt totū iſtum.§.in pena applicanda fiſco:ut colligitur ex tertia lec.quā ſupra proxime recitaui timore precedentis cōtrarietatis. Sꝫ quia illa nō eſt in ſe vera.ideo aliqui moderni ut do.Nico.de ma.⁊ tangebat etiam Ja.bu.legunt iſtum.§.alio modo ꝙ totus loquaf in pena applicanda parti tamen aliter q̄ glo.legat.Debes enim ſcire ꝙ quando pena iponitur inq̄tū intereſt ⁊ eſt mera pena.ut dicā.j.ne qs eum qui in ius uo.l.pe.§.i.Hoc premiſſo hoc iudiciuꝫ nō datur ad id qō intereſt ſed datur ad penā applicandam parti:que cōtinet quāti ea res eſt.⁊ cuꝫ ſit mera pena nō datur poſt annū neqꝫ in heredē:neqꝫ heredi.iſta lec.videf uerior ⁊ magis de mente littere:tamē qa lec. Azo.eſt mitior ⁊ magis vſu approbata:teneamus illaꝫ ⁊ minime ſunt mutanda ⁊c̄.ut.ſ̄. de legi.l.minime ſm quā lec.habes ꝙ ex hoc edicto oritur duplex actio.vna parti ad intereſſe:alia fiſco ad penā.C Ad primuꝫ op. de.l.ſatiſqꝫ.j.ti.i.Glo.magna hic in fine ſoluit ꝙ ibi nō uenit:nō tamē contēnendo iudicē.ſed ex aliqua cā licet forte nō iuſta:h contēnendo iudicē.Uel dicas ꝙ h fuit perſonaliter monitus.ibi uero fuit citatus ad domū:et ex hoc dicebat dictus Nico.de ma.ꝙ actio ex hoc edicto nō datur parti niſi propter verā contumaciam non propter fictā.⁊ ita no.in rubrica.j.ti.proxi.ex qua ſo.cōcludo ꝙ cū bannum dicatur mulcta:ut.l.i.§.ſi quis ergo.de uen.inſpi.cum glo.ꝙ ex ficta contumacia nō proceditur ad bannū de quo banno ſit mentio in.l.i.in pn. .j.de admini.tu.⁊.C.de ſuſpec.tu.l.preſes.C Ad ſecūdum etiā op.ꝙ iſte tex.innuit ꝙ ad iſtam penam agaf coram iudice cui non eſt paritum.ut in princi.l. Sed ſi ageretur nomine fiſci deberet hoc fieri corā procuratore ceſaris:ut.l.iij.C.ſi aduer.fiſcum.⁊.l.i.⁊.l.fiſcum.ubi cauſe fiſcales.Huius timore oportet te dicere alterum de duobus:uel qō dicamus actio datur fiſco hoc eſt accuſatio competit parti ad fiſci vtilitateꝫ ⁊ ſic poterit agi coram iudice cui non eſt paritū:ut.d.l.ij ubi cauſe fiſca. uel dicas ꝙ ſit actio vel poteſt agi coram iudice cui nō eſt paritum ex ſpeciali conceſſione facta in princi.huius .l.⁊ erit iſta actio popularis.ſicut i.l.ſi quis id quod.ſ̄. de iuriſdi.omnium iudicū. Habebit autem hoc plus: quia licet per alias actiones populares pena applicetur parti:ut.l.ſi cui.j.de verboꝝ ſignifica.hic applicabitur fiſco:qa ſorte ſic erat expreſſum in edicto ſic poſſumus ſuſtinere.alia tamen ſo.ꝙ hic de accuſatione loquatur magis placet.C Ultimo quero vtrū poſt ſententiaꝫ poterit intentari actio ex hoc edicto ad intereſſe ad penā: ⁊ uidetur ꝙ non vt.C.de fru.⁊ liti. expen.l. terminato. Contrarium dicas quia loquitur in expen.que veniunt tantum officio iudicis mercēnario.hic de his que poſſunt peti iure actionis propter inobedientiam.C Quero iudici conſtat ꝙ ego ſteti vno menſe in curia ad expectandum aduerſarium qui propter cōtumaciam nō uenit:vtrum habebo neceſſe probare quantum expendi in curia:vel iudex poterit hoc taxare ex ſuo officio. Reſpon.poterit ex ſuo arbitrio ſeu officio.caſus eſt in .l.non ignorat.C.de fru.⁊ lit.expen.C Dicitur in glo. ſuper uerbo penam.ꝙ iſta actio in heredes non datur: quia ex delicto.Ex quo no.ꝙ contumacia eſt delictum ſimilem glo.habes in.l.ſi filius.la.i.in princi.ſuper uerbo ſuccurrendū.j.de inter.ac.que facit ad.q.de ſtatuto quod dicit ꝙ bānitus ex delicto poſſit impune offendi nunquid ſi ſit bannitus ex contumacia habeat locū ſtatutum.de qua queſtione vide vt ſcripſi in.l.i.de in litem iuran.C.de crimine ſtellionatus.l.i.⁊ ibi per Ci.

C De in ius vocando.[a] Rubrica.

C Ex.l.ſequenti.

C Iudicium ſine citatione non procedit niſi litigator uoluntarie ſe preſentet in iudicio.

I N ius uocare. C Quero vtruꝫ offerre libellum ſit uocare in ius dic ut in glo.C Quero vtrum iudicium ſine citatione procedat:videtur ꝙ non.ut inſtitu.de pena te.li.in fi. Doc. dicunt ꝙ ſiquidem litigator eſt preſens ⁊ vult litigare:non eſt neceſſaria citatio regulariter.argu.j.de teſta.l.heredes palaꝫ.§.pe.⁊ quia ſpecialis eſt.C.de proxi.ſa.ſcri.l. hac lege.⁊.l.multis.de prin.agen.in re.li.xij. In cōtrarium eſt ius commune.vt.j.ad municipa.l.i.⁊.ſ̄.de legi.l.ius ſingulare.Sed ſi aliquis eſſet abſens ⁊ contra eum procederetur uel contra preſentem inuitū.tunc eſſet neceſſaria citatio:uel iuſſus iudicis qui habet vim citationis. Sic intelligitur.§.fina.inſtitu.de pe.te.li.⁊.l.ea que.C. quomodo ⁊ quando iudex.⁊.j.de iudicijs.lege ad peremptorium.

Ex.l.ſequenti.

Magiſtratus maiores nõ poſſunt in ius uocari realiter: nec etiam uerbaliter eo tempore quo gerit magiſtratum ſecus ſi citaretur ut finito officio compareret. Et idem dicenduʒ eſt de epiſcopo qui citari nõ poteſt dum ſacra colit. Item religioſi qui clauſtrum exire nõ poſſunt non citantur ſed eorum prelatus. Item preco nec aſſocians funus dum occupati ſunt circa illa citari non poſſunt neç contumax cenſetur citatus qui eſt in carceribus.

i **In ius.** Hic enumerant̃ ꝑſone que nõ poſſunt in ius vocari. ⁊ hec lex ſeruat̃ de facto ut iacet. Nota ꝙ hic innuit̃ ꝙ cõſul habet merum ⁊ mixtum imperium: ut.l.i.ſ̃.de offi.cõſul.dic ut ibi. Scdo nota ꝙ maiores magiſtratus nõ poſſunt in ius uocari: quod intellige de citatiõe reali. idem in citatione uerbali.ſ.ſi citaretur eo tp̃e quo gerit magiſtratũ ut compareat in iudicio. quod no.ſm̃ diſtinctionẽ.l.pars litterarum.ĩ.de iudicijs.⁊ hoc tangit glo.ſecus ſi citaret̃ uerbaliter: ut finito officio cõpareat reus: qa poſſet: ut.l.in tẽpus.ĩ.de here.inſti.⁊ no. Doc.in.l.fi.C.de ferijs.⁊ no.in.l.i.§.nũciatio.ĩ.de noui oper.nũcia. Item no.ꝙ ep̃s nõ poteſt citari ſeu uocari dũ ſacra colit. quod intellige ut dixi ſupra ꝙ cõpareat tũc: ſed bene poteſt citari tũc: ut compareat finito officio. Item no.ꝙ monachi ⁊ heremite qui nõ pñt exire clauſtrum nõ poſſunt citari. Sed an tũc eoꝝ ꝑlatus citabit̃. dicit glo.ꝙ ſic: ut in auc̃.cauſa que fit.C.de epi.⁊ cleri. Itẽ no.ꝙ preco qui uadit preconizando nõ põt citari in ius.⁊ iam feci liberari quẽdam ꝑconem qui fuit captus pro debito duʒ iret ꝑconizãdo in equo per ciuitatẽ. nõ enim potuit in ius uocari: quod intelligas nec realiter nec ꝟbaliter ut tempore nunciationis cõpareat ſed nũciatione finita. Iteʒ nunquã ille qui uadit ad funus põt in ius uocari: quod intellige eodeʒ modo. Itẽ no.ꝙ ille qui habet ſtare in uno loco nõ poteſt citari in alio.⁊ ſic facit ꝙ ille qui recõmendat̃ in carceribus[a] per iudicẽ in una cauſa nõ poſſit per alium iudicẽ recõmendari ex alia: quod dic plene ut dixi.ĩ.de cuſto.reo.l.ij. Iteʒ facit ꝙ ille qui eſt in carceribus ſi citetur non ualet nec cenſeatur ꝯtumax.⁊ ſic proceſſus cõtra eum factus non ualet ipſo iure: quod intellige ſi iudex citans ſciret hoc aĺs eſſet neceſſaria reſtitutio: ut.l.queſitum.⁊ ibi no.de re iudi.

Uiqʒ. Supra poſuit quoſdã qui in ius uocari non poſſunt propter officium uel aliam cãm ſimpliciter hic ponit edictuʒ in quo enumerantur perſone que in ius uocari nõ poſſunt ſine permiſſu iudicis. hoc eſt niſi petita uenia.

Parentes. Modo exponit uerbum parentes poſitum in edicto.

q **Uia ſemper.** Nota illud quod dicit̃ ꝙ mater ſemper eſt certa. tamen reperio caſum ubi de iure eſt incerta: ut in expoſitis qui proijciunt̃ ad hoſpitales quoꝝ pater ⁊ mater ignorant̃.⁊ an ſint municipes ciuitatis uel cuius ſint orignis. dic ut.l.i.ĩ.ad municipales. No.ꝙ appellatione parentũ etiam cõtinetur pater naturalis[b] tm̃. quod facit ad.q.ꝙ ille qui occidit patreʒ naturalem tm̃ teneat̃.l.pompeia.de parricidijs. uel ſtatuto ciuitatis quod imponit penã patrẽ occidẽti: ſicut ſi occidiſſet patrẽ naturalem ⁊ legitimuʒ. Op.glo.⁊ nõ ſol.C.de adulterijs.l.ij.ſo.ibi aliud a lege exprimit̃. Itẽ ibi tractat̃ de odio. ideo reſtringitur hic de fauore tm̃. ideo nõ reſtringit̃ ſed ampliat̃: ut.ĩ.de libe.⁊ poſthu.l.cum quidam.⁊ hoc modo intelligo hũc titulum.

p **Patris.** Op.C.de digni.l.illud.So. ibi quo ad fauorem filij qui per dignitatem exiuerat ꝑtãtem ſine uenia.⁊ hoc dicit glo. quod no.⁊ bene. Sed cõtra hoc eſt quod no. in.l.ſenatoris filium.ſ̃.de ſena.⁊ de hoc ibi uidebitis.

a **Patronũ.** Supra expoſuit de parentibus hic ꝓſequit̃ de expoſitione huius uerbi patronus.

s **Ed ſi hac.**

Qui manumittitur. Facit ad.q.ꝙ ſingulares perſone poſſunt facere teſtimoniũ in cauſa uniuerſitatis[d].ſ̃.vt.l.intantum.§.neceſſitatis.de reruʒ diui.⁊ ibi per Guil.⁊ no. Inno.in.c.cuʒ nũcius.⁊.c.cum nuper. extra de teſti.⁊ Cy.no.in.l.parẽtes.C.eo.ti. Et diſtinguit aut reſpicit cõmodum ſingularium ꝑſonarum: ut queſtio eſt de quodã nemore ad quod ſinguli de uniuerſitate poſſunt ire ad incidẽdum ligna.⁊ tũc ſingule perſone nõ poterũt eſſe teſtes. aut nõ inſpicit cõmoduʒ ſingularium ꝑſonarum: ⁊ tũc poterũt eſſe teſtes: ut.C.de teſti.l.i. Itẽ facit ꝙ delictũ unius ex uniuerſitate alij nõ nocet. pro hoc.l.ꝓxi.in fi.ſ̃.e.ti.ꝓbat̃ in.l.de pupillo.§.ſi plurium.ĩ.de oper.no.nũcia.⁊ ibi dixi.

Liberos. Uidet̃ dicere hec glo.ꝙ deportatus cõueniri nõ poſſit: nec admittendus eſt ad defendẽdum ſe. ſed ego credo iſtaʒ glo. male dicere per glo. que eſt i.§.media.inſti.de capi.di. cõiuncto.c.intelleximus.extra de iudicijs. Utrum autẽ poſſit agere. dic ut ibi.

Ait pretor. In dubio ubi conſenſus iudicis requiritur intelligit̃ cauſa cognita.h.d.⁊ no. quod dixi in ſummario. nam uerba edicti nõ faciunt mentionem de cauſe cognitione: ⁊ tamen hoc modo intelligunt̃. facit pro proteſtationibus que dicunt aliquid non poſſe fieri ſine auctoritate iudicis: ut intelligat̃ ſemper cauſa cognita: ut.l.cũ hi in pñ.⁊.§.ſi pretor.ĩ.de trãſac. quod intellige de his que alterius preiudicium poſſunt reſpicere: alias ſecus ut in his que ſunt uoluntarie iuriſditionis.⁊.l.ij.de offi.proconſul.⁊ ibi quod no.ſ̃.de offi.eius cui manda.eſt iuriſdi.l.i. Et no.ꝙ grauiſſima pena eſt flagellis cedi cõcordantie ſunt in glo.

Ex.§.ſequenti.

Cum aliquid de aliquo ſtatuit̃ intelligit̃ ſimpliciter ſiue ſuo nomine ſiue alieno conueniatur ſi hoc reſpicit fauorem. ſed ſi odium reſpicit reſtringitur ſi ſuo nomine tantum.

Semper autem. In ꝟbis edicti ponitur ꝙ nõ uocentur certe perſone: ut patronus ⁊ ſimiles. Modo hic exponit an hoc intelligatur ꝙ uocẽtur nomine ſuo aut alieno: quod dic ut in tex. Et no.ꝙ priuilegium cõceſſum perſone quod reſpicit actum cõueniendi nõ habet locum cũ per alium cõuenit̃.⁊ hic.§.eſt no. Op.ĩ.e.l.queſitũ.ſo.ut in glo. que notabiliter dicit ut in ea patet. ex qua no.ꝙ quando aliquid de aliquo ſtatuitur intelligit̃ ſimpliciter ſiue ſuo nomine ſiue nomine alieno cõueniatur ſi hoc reſpicit fauorẽ: ſed ſi reſpicit odiũ reſtringit̃ ſi ſuo nomine tantuʒ. Facit ratio huius.l.qa ſi patronus alieno nomine cõueniatur poteſt cõueniri ex ſuo facto.⁊ ideo poſſet eſſe aliqd quod eius fama ſigillat: ⁊ ideo requirit̃ cognitio ⁊ per hoc apparet ſo.ſequentis cõtrarij. Item op.ĩ.de ꝓcura.l.ſi minor.§.fi.cũ.l.ſe.Sol. ibi loquitur circa ea que reſpiciũt merita cauſe: in qbus defenſor repreſentat ſimpliciter eũ queʒ defendit. hic ꝟo in his que ipſum actũ citationis reſpiciunt qui equaliter cadit in ꝑſona citati ſiue ſuo nomine ſiue nomine alieno cõueniatur. ideo idem in utroqʒ caſu ſtatuitur. Ad ſecundũ op.ſ̃.e.l.§.qui manumittitur. So.ut in glo.⁊ bene. Sed cõtra.ĩ.de obſequi.l.honori. So. ibi cõueniebatur ꝑſona procuratoris: ⁊ ſic erat poſſibile ꝙ actio intentabat̃ que ſigillabat pudorem patroni. hic per tutorẽ uel curatorẽ quo tẽpore nõ eſt uериſimile ꝙ patronus ita iuuenis aliqd cõmiſit propter quod infamaret̃: ideo in citando talem tutorẽ

a In carcerib[9]. ADDE an ſit citãdus ange. ꝯſi.lxv.pau. de ca.ꝯſi.xlj bar.ꝯſi.cccxviij.

b Naturalis. ADDE poſt.d.Iaſonẽ inquãtuʒ ponit ꝙ ſtatutũ de compromiſſis inter affines ẽ fauorabile ⁊ cõprehẽdat ẽt naturales pau.de caſt. ꝯſi.clxxxiij.⁊ pe.de anch. ꝯſi.clxxxvij.

c Adoptiuum. ADDE ꝙ appellatiõe filioꝝ in ſtatutis nõ ueniũt adoptiui bal.ꝯſi.xxiiij.iij.li.

d Uniuerſitatis. ADDE poſt.d. alex.bal.ꝯſi. .cccxxxviiij. et .ccclij. et .ccclxxv.iij. libro.

uel curatorem cauſe cognitio non requiritur.

Ex.l.ſequenti.

¶ Penitētia in caſu huius.l.locū nō habet niſi actionē remittat: qa eoipſo ꝙ in ius uocat delictuꝫ eſt perfectum. Et ualet ꝓceſſus factus uenia nō petita cōtra patrem ⁊ patronū preſentes ſecus ſi cōtumaces.

q **Uānis.** Penitenti ⁊ actionē remittēti uenia ꝯceditur.h.d.ſed cōtra nam ubi lex non diſtinguit: nec nos diſtinguemus: ut.l.iij.ſ.de offi.pſi.⁊.l.de precio.ī.de publi. So.nos nō debemus diſtinguere niſi illa lex diſtinguatur per aliā.vnde niſi iuriſcōſultus hanc.l.feciſſet p magiſtralem interpretationē nō debet dici ꝙ ſi qs incidit in aliquā penam ſtatuti porrigendo petitionē uel exceptionem ꝓhibitam ꝙ ei nō detur excuſatio ex pnia.nō habemus.l.hoc dicentē.nam ỽba.l.hoc nō patiunẜ: ut.ī.de fur.l.qui ea mēte.¶ Sed cōtra immo uſqꝫ ad litē ꝯteſtatam poteſt penitere: ut.ī.rem ra.ha.l.amplius.⁊ ſic nō eſt neceſſe actionē remitti. So. qdam hoc fatenẜ ⁊ tex.iſtuꝫ intelligūt. Si remittiẜ actio.ſ.penalis: ut h in ſi.glo. Tu dic ꝙ h erat quis prohibitus in ius uocare. unde eoipſo ꝙ unū uocat eſt delictū perfectum: ut no.ſ.e.l.i. Unde nō datur uenia: niſi cū peniteat ⁊ actōeꝫ remittat.⁊ hoc cōcludiẜ equitate huius.l.ſed ibi erat ꝓhibitus petere. ſed ante litem cōteſtatam nō diciẜ petere.ideo nō eſt pfectum delictum cū nō eſſet lis conteſtata merito pnia habet locum.¶ Sed an idem quod hic ſit in.l.in criminali.C.de iuriſdi.om.iudi.dic utrobiqꝫ per Cy.in.l.ſi qs maior.C.de traſac.nō eſt differētia inter iſta ỽba ut dixi plene in.d.l.amplius.ī.reꝫ ra.ha. Ultimo dicit Guil.de cu.ꝙ ſi reperitur totus ꝓceſſus factus cōtra patrē uel patronū nec reperitur uenia impetrata facta citatione ꝙ ꝓceſſus ualet. Quod itelligo ſi patronus cōparuit ⁊ ꝓſecutus eſt ut dicit hic tex. debuit enim in pnc.opponere.alias uideẜ cōſentire: ut.C.de excep.l.ſi.ſed ſecus ſi ꝓceſſus eſſet factus contra cōtumacem uel inuitum.vel ſi patronus in ius vocatus nō ueniat: ut in ſi.huius.l.⁊.l.ij.ī.ne qs eum qui in ius vo.⁊ per totū.facit.l.cū uero.§.ſubuentum.de fideicō.liber.⁊.l.i.§.hec uerba.ī.ne uis fiat ei. Item no.ꝙ iniuria non ſit in uolentem.quod dic ut.l.i.§.adeo.ī.de iniurijs.⁊ uide glo.⁊ ibi dixi.

a ¶ Cōpēſationis. ADDE ut p Federi. cōſilio .xvj.

s **I libertus.** Abſente patre pſens filius pōt agere ꝓ ſua iniuria.h.d.¶ Op.⁊ ſolue ut in glo.quia ſm hoc nō poteſt uocari clericus doctor ⁊ ſimiles.ſꝫ in eo quod dicit de magiſtro ꝙ poteſt uocari in ius ſine uenia: intellige uerū uocatione ỽbali ⁊ nō reali: qa trahiẜ inuitus: quia tunc qui faceret cōtra puniretur officio iudicis: ut.C.de pfeſſo.⁊ me.l.medicos.li.x.Bar.

Ex.l.ſequenti.

¶ Excōmunicatus qui repellitur ab agendo nō tamē repellitur ab exceptione peremptoria proponenda.

l **Ibertus.** Hec eſt bona.l.⁊ hoc dicit. Nō uidetur in ius uocare qui offert ſeipſum paratuꝫ defendere.h.d.uel aliter qui ſe defendit in crimine accuſare non uidetur: licet iudicem interpellet ut lis ſine debito terminetur.idē ſi accuſatus reaccuſet.h.d.tex.⁊ glo.¶ No. modum petendi uidelicet peto dñe iudex ꝙ de cauſa cognoſcatis ⁊ eam ſine debito terminetis. Glo.querit quid ſi petiẜ patronum puniri de calūnia.dic ut in ea. ¶ Sequiẜ in glo.§.ſi libertus. Ratio eſt qa pena calūnie eſt acceſſoria ad accuſationem patroni: ut.l.i.de ad uoca.diuer.iudi.vnde patronus prouocat ⁊ nō prouocatus eſt.⁊ per iſtam.l.dicit Guil.ꝙ licet.l.dicat ꝙ excōmunicatus nō debeat audiri intelligitur agēdo: ſed excipiēdo ſic.addidit do.Jaco.bu.⁊ ſi iſta exceptio eſt efficax ad puniendum ut eſt exceptio lenocinij: ita dicit do.Ja.hic.⁊ Ja.de are.in.l.ſeruus.ī.de accuſa.dicit ꝙ ille nō auditur agendo: ſed audiẜ excipiendo: quod eſt uerū ſi eſt uera exceptio ⁊ cōtineat ueram exceptionem agētis.ſecus ſi habeat uim accuſationis ut eſt exceptio lenocinij: ⁊ dicit ꝙ eſt caſus in.l.quoniā alexandrū.C.de adulte. Sed quō rñdebitur ad.l.noſtram. Rñ.quia queſtio premiſſa loquiẜ in eo qui nō debebat audiri.ſꝫ lex noſtra loquiẜ in eo qui debebat audiri.tamen uenia petita.dñi ego credo ꝙ excōicatus uel bānitus q repellitur ab agēdo repellaẜ ab excipiēdo.ſi ea exceptio uim actionis habet uex eſt. Qñqꝫ exceptio iſta eſt dilatoria ſm ꝙ eſt exceptio lenocinij.⁊ non liberat accuſatū a crimine: ut.ī.de adul.l.ſi maritus.§.pſcriptione.ſed ſi eſt exceptio peremptoria poſito ꝙ hēret uim actionis ut eſt exceptio cōpenſationis[a]: tunc dico ꝙ cōpetit etiam excōmunicato uel bannito. Ratio quia excōmunicatio eſt exceptio peremptoria: ⁊ nunꝗ̄ tollitur: qa excludere quem ab exceptione peremptoria eſſet tollere ei id quod cōpetit de iure naturali: ut extra de re iudi.c.paſtoralis.in cle.iduco ſpāliter pro hoc.ex̄ de excep.c.cuꝫ inter prioreꝫ.ſed pone ꝙ libertus citari fecit ſuū patronum ⁊ in ius uocari ut ſibi ſtatuaẜ certus terminus ad agēdum uel defendēdum an uideatur in ius uocare.⁊ iſta.l.facit ꝙ ſic.nam loquiẜ cum patronus iam fecit libertum reum.quod puto uerū ꝗ̄tum ad propoſitum. nam ille diciẜ actoris partes ſuſtinere qui primo ad iudicium prouocat: licet quo ad alia dicatur partes rei ſuſtinere: ut.l.de pupillo.§.meminiſſe.ī.de oper.no.nū.⁊ ibi plene dixi. Et no.pro bānitis qui agere ꝓhibenẜ.tum nō prohibentur excipere. Addi.

l **Ibertus.** Hec eſt bona lex ⁊ hoc intendit.¶ Nō dicitur in ius uocare qui offert ſeipſum paratū defendere.h.d. Glo.q̄rit qd ſi petitur patronuꝫ puniri de calūnia.dic ut in glo.¶ Quero pone ꝙ libertus citari fecit ſuū patronū.⁊ in ius uocari ut ſibi ſtatuatur terminus certus ad agendū uel defendendū: an uideatur in ius uocare.facit iſte tex.ꝙ ſic.nam loquiẜ tex.cū patronus fecit iam libertū reū.quod puto uex ꝗ̄tum ad propoſitum.nam ille diciẜ actoris ptes ſuſtinere qui pmo ad iudicium prouocat: licet quo ad alia dicanẜ partes rei: ut.l.de pupillo.§.qui remiſſionē.ī.de oper.no.nū.⁊ ibi plene de hoc dixi.⁊ no.pro bānitis qui agere ꝓhibenẜ: nō autem prohibentur excipere. Bar.

l **Ibertus aduerſus.** Libellus uim citationis nō habet.h.d. Cōtra hanc.l.uidetur.l.i.ſ.eo. So.hic libellus fuit oblatus ſimpliciter.ibi uero emanauerat citatio.ſed cōtra.C.quando li.prin.da.l.i. So. ꝗ̄tum ad interrumpendum preſcriptionem libellus habet uim citationis: ut ibi.ſecus ꝗ̄tum ad penam huius edicti ut hic.

q **Ueſitum.** Libertus alieno noīe nō poteſt in ius uocare patronum ſine uenia.h.d. Cōtra.C.ſi tutor non ge.l.i. So.glo.ponit duas ſo.finaliter dicit ꝙ ciuiliter agere pōt: licet enim excuſare nō poſſit: pōt tñ officium iudicis implorare uel econtra qđ no. Quod facit ad.q. ſtatutuꝫ dicit ꝙ nō ſoluēs collectam nō audiaẜ in ciuili uel in criminali. Et ſic nō ſoluēs nō pōt accuſare: tamē poteſt iudicis officiū implorare ⁊ iudex etiam inquirere officio ſuo.¶ In ꝯtrium[b] eſt ueritas: ut.ī.de iniur.l.nō ſolum.§.ꝗ̄ꝗ̄.⁊ ita diſputauit Ja.bu.⁊ ita plene dixi in.d.§.ꝗ̄ꝗ̄. Sed cōtra hanc.l.uidetur.l.ſed ſi hac lege.§.ſi.ſ.eo.ſol.ut ibi nota.

b ¶ In contrariū. ADDE pulchre Ro. conſilio .ccxiiij.

Uam pro quo. Cogiẜ quis ad implēduꝫ qđ apud acta promiſit.h.d. Nota hāc.l.quia quotidie dantur fideiuſſores de aliquo preſentando. Sed quid differt primus caſus a ſecundo. Rñdeo primo ꝓmiſit officiali. In ſecūdo ſimpliciter.⁊ ſic uideẜ ꝓmiſiſſe officiali uel parti.⁊ probaẜ in.l.ſtipulatio illa.§.ſi qs ita.ī.de ỽ.ob.ſed qua actione cogeẜ ad exhibēdū.dicit glo.

certi cõdictione ad intereſſe ꝛ bene. Puto etiam ꝙ poſſit cogi officio iudicis. pro hoc quod no. Jac. de bel. in autẽ. de litigi. §. ad excludendas. in prima queſtione. ꝛ bene. Bar.

Ex. l. ſequenti.

¶ Uim pacti dicitur qui de bono extrahiť. Et in vinea balneo ꝛ theatro exiſtẽs citari realiter põt ñ autẽ exiſtẽſ in domo cõducta. Et quãtuꝫ ad primũ decretũ nõ requiritur latitatio. ꝛ voce inuitus quis citari põt. edicto nõ niſi per pncipem uel eius delegatũ uel ordinariũ realiter nõ citat delegatus niſi ſit ordinarius. Et quib[9] eccleſia citari quis nõ põt realiter. ſed uerbaliter ſic. Et mulier realiter nõ citatur.

p **Leriqꝫ.** Inuitus quis de domo nõ debet extrahi: ſed ibi exiſtẽs põt uerbaliter citari ꝛ cõtra cõtumacẽ ſit miſſio in poſſeſſionē. hoc dicit. ¶ No. ꝙ qui de domo inuitus extrahiť videť pati vim: ꝛ ideo debet relaxari ꝛ ꝓſtine libertati reſtitui. ¶ Jtẽ no. ꝙ in vinea ſua uel i balneo uel theatro[a] exiſtẽs põt capi. ꝛ hoc quottidie cõtingit. ¶ Circa. l. pleriqꝫ. queriť qd ſi aliquis ſtat in domo nõ ſua: ſed cõducta. Rñ. idẽ: qa ſua diciť: ut. l. lex cornelia. §. domũ. ĩ. de iniurijs. ¶ Sed oppo. d. l. i. š. tit. i. Sol. ut in glo. Tu dic melius: ut ibi dicam. Jtem cõtra ꝛ videť ꝙ latitatio nõ requiratur ad hoc ut fiat miſſio: ut. ĩ. qui. ex cau. in poſ. ea. l. ij. ꝛ. ĩ. de bo. aucto. iu. poſſi. l. ſi minor. So. quãtũ ad primũ decretũ nõ requiritur ſed ꝙ̃tum ad ſecũdũ. Sed cõtra. C. de bo. auc. iu. poſ. l. aut ei qui. ſo. fateor ꝙ hodie fit miſſio pro mẽſura debiti dclarati. ſed cõtra hoc videtur in corpore: ut nulli iudicum. §. ſi quis ꝟo cõprehenſorũ. ſo. propter criminalem cãꝫ põt qs capi ꝛ extrahi de domo ut ibi. nõ in ciuili ut hic. Jtem cõtra. nam hec. l. ſibi cõtradicit. naꝫ primo prohibet. ſecũdo pmittit. huius timore diſtinguiť ꝙ quedaꝫ eſt citatio ꝟbalis q̃dam realis. ꝛ prima fit dupliciter. ſ. uoce ꝛ edicto. uoce põt etiaꝫ quilibet inuitus. edicto poteſt princeps uel eius delegatus uel ordinarius nõ ali[9] ut in autẽ. qui ſemel. C. quõ ꝛ quãdo iudex. Citatio realis permittiť cuilibet ordinario nõ delegato: ut in autẽ. de exhi. ꝛ intro. re. §. ſi ꝟo etiã qdaꝫ. ꝛ quidã intelligũt de citatiõe per quã veniť ad iudiciũ. nõ ꝙ ponatur uel mittatur i carcerẽ niſi poſt ꝯdẽnationẽ: ut. l. i. C. q bon. ce. po. ꝛ ibi no. C. quõ ꝛ quãdo iudex. l. cõſentaneũ. qõ dixi in citatiõe fallit in muliere in reali citatiõe: ut. l. i. C. de officio diuerſo. iudi. ꝛ autẽ. ibi poſita. fallit etiã ratione loci: ut in hac. l. pleriqꝫ. Jſti omnes poſſũt introduci ad iudiciũ ad quãcũqꝫ cãm: licet nõ icarcerari. ¶ Querit Guil. nunqd in eccleſia poſſit qſ inuitus citari[b]. Rñ. aut loqmur in reali: ut extrahať. ꝛ nõ põt per ti. d his q ad ec. cõfu. Si ꝟo ꝟbaliter. ꝛ tunc ſic: ut. l. preſenti. e. ti. nec ob. quod dicitur de domo in qua ꝟbalis citatio nõ fit ſi in ſui cõſpectu facit: qa eccleſia eſt iuris publici ad quam quilibet habet adituꝫ: ut. š. de iuſti. ꝛ iu. l. i. §. huius ſtudij ſecus eſt in domo priuati in qua illud ceſſat: vt in hac. l. Bar.

n **Eque impuberes.** Nota ex hac. l. ꝙ impuberes ꝛ infantes nõ ſũt citandi realiter: ut capiãtur pro debito: ut. š. e. l. quicunqꝫ in ſi. ſꝫ citatione ꝟbali citari poſſũt cũ auctoritate tutoris: ut. ĩ. d admi. tu. l. i. §. ſufficit. ¶ No. caſus in quibus captuſ ſtatim dimittiť. ꝛ hoc quãdo fuit ductus: ut ueniret ad defendẽdum ſe: ſed ſi eſſet ductus ut veniret ad ſoluendũ nõ debet dimitti niſi ſoluat: ut. ĩ. ut in poſ. le. l. ſi pecunie in ſi. facit. ĩ. ſa. her. l. is conſequẽter. §. ſi. ¶ Jtẽ no. quod dicit tex. in ſi. ibi dimittẽdus. ſeu ſtatim dimitti. ſ. iudicis arbitrio. ꝛ ſic nõ eſt in poteſtate ptis facere carceratuꝫ dimitti vel bãnitũ leuari uel cãcellari de banno de quo plene dixi. l. prima. §. ꝛ poſt operis. ĩ. d ope. no. nunc. ꝛ Guil. in. l. ij. in fine. š. de offic. procon. ceſa. ꝛ ibi plene dixi.

i **N[9] eum qui.** Pena huius edicti ẽ mera vindicta. iõ nec heredi. nec cõtra heredem datur: ut hic. vid gl. que eſt clara.

s **J ſine.** Qui penã hic incertã nõ poteſt ſoluere luat in corpore. hoc diť. Cõcor. l. ſi quis id. š. de iuriſdi. om. iu. ¶ No. ꝙ quãdo in defectum pene pecuniarie deueniť ad corporaleꝫ remittiť. ad maiorẽ iudicẽ: ut hic. ꝛ dixi in. l. iperium. in ſi. col. š. de iuriſ. om. iu. ¶ Quero de quo auro intelligatur hic. Dic ut in glo. ¶ Quero utrũ hec pena habeat locũ in omnibus qui citãtur indebite. dic ꝙ nõ: niſi in his qui ꝓhibẽtur per edictũ. Alij puniũtur officõ iudicis: ut. l. medicos. C. de ꝓfeſ. ꝛ medi. lib. x. ꝛ ſic not. an in penis habeat locũ extẽtio[d]. de hoc notabiliter dixi. C. ad le. iul. ma. l. quiſquis. ꝛ dic ut ibi dixi.

¶ Si quis in ius vocatus nõ ierit. Rubrica.

¶ Cõtinua ut in glo. ¶ Querit glo. in quo differt iſte titulus a titulo ſi quis ius dicenti nõ obtemperauerit. ꝛ dic ut in glo. ꝛc̃.

¶ Ex. l. ſequenti.

¶ Fideiuſſio que p̃ſtatur per illoſ qui capiunť a familia eo qa habẽt arma differt a fideiuſſo. de qua in auc̃. offerať. ꝛ in. l. i. qui ſatiſ. cogã. Et licet talis fideiuſſor ſortiatur forũ ratiõe ꝯtractus fideiuſſiõis: nõ tamẽ perdit priuilegiũ fori ſi ꝙ habet niſi renunciatũ ſit illi priuilegio ſpecialiter.

s **J quis.** Nõ videť fideiuſſorem dediſſe qui dedit eũ qui fori priuilegio tutus eſt: niſi ei renũciauerit. hoc dicit. Et lex iſta legiť duobus modis. p̃mo ut exponať dederit. i. dari voluerit. Alio mõ vt ponať ꝓprie. Et ad euidentiam ſcias ꝙ qdam eſt fideiuſſor de iudicio ſiſti. ꝛ de ſtando iuri vſqꝫ ad ſniam. ꝛ de iſto loqtur auc̃. offerať. C. de lit. cõteſta. ꝛ. l. i. qui ſatiſ. cogã. Quidã eſt fideiuſſor qui datur nũcio vel miniſtris citãtibus aliquẽ re uel uerbo ꝛ iſte eſt fideiuſſor de eundo ad iudiciũ. ꝛ de hoc loquitur hec. l. ꝛ. ĩ. ti. i. per to. ꝛ maxie apparet ex tenore rubrice. ꝛ iſtud videmus tota die de facto fieri. maxime quando vadit familia ſcrutãdo pro armis: qa uel ducũt ſecũ illos quos inueniũt cũ armis: uel illi dãt fideiuſſores d ueniẽdo. Hoc p̃miſſo ſm primã lec. pone caſũ quidam captus ab officiali cũ eum duceret ad palatiũ voluit dare fideiuſſorẽ quẽdam ſcholarẽ qui habet priuilegiũ fori. iudex non vult eum recipere. certe recte facit: niſi ille ſcholaris ꝓprio priuilegio renũciauerit ſpecialiter. Secũdum ſcõam lec. ſ. ꝙ dederit: nõ aũt tñ dare uoluerit pone caſũ ille qui eſt citatuſ ſi ad iudiciũ nõ uenerit: nec ſatiſdat de ueniendo mulctať: ut. š. ti. ij. l. i. ¶ Sed qd ſi dedit fideiuſſorem quẽdaꝫ ſcholarẽ. ꝛ ideo non venit certe mulctabiť ac ſi fideiuſſorẽ nõ dediſſet. hoc dicit. ¶ Sed cõtra imo debet ad iudicem ire ꝛ dare fideiuſſorem. C. de lit. cõteſta. auc̃. offerať. Sol. illud eſt verũ hodie olim ſecus. Uel dic ſm Jac. de are. ꝙ ibi loqtur d fideiuſſore qui datur iudici pro aliquo qui ducebať d eũdo ad curiã vel ſtãdo in iudicio vſqꝫ ad finem cãe. h vero datur ab eo qui corã iudice ducebať de cõparẽdo: vt ſupra dixi. ꝛ hoc tꝫ Ja. but. ꝛ dixi in euidẽtialib[9]. ¶ Jtẽ oppo. ꝛ videť ꝙ ſtatim eo ꝙ fideiubet efficiť de foro illius iudicis. ꝛ ſic videť ibi poſſe cõueniri ratiõe cõtract[9] vt. ĩ. de iudi. l. nõ oẽm. ꝛ. l. cum furioſus. §. i. Huius timore ſũt in glo. multe ſo. finaliter due ſũt que habẽt effectum. nã ratiõe cõtractus qs bene ſortiť forum in genere: nõ tamẽ perdit priuilegiũ qõ habꝫ in eligẽdo vnũ iudicem magis q̃ aliũ. ꝛ hec eſt ſo. Jo. quã tenet Pe. hic. ꝛ glo. in. d. l. cum furioſus. §. i. ꝛ ideo ſi clericus fideiuberet pro ſcholari d iudicio ſiſti bene obligareť nõ tamẽ poſſet cõueniri corã iudice ſeculari: ſed coram iudice ſuo. ſic ꝛ in ſcholari qui habet priuilegiũ eligẽdi: vbi

J

a ¶ Uel theatro. qd de exiſtẽte in apotheca. vid pau. d ca. cõſilio. xii.

b ¶ Citari. ADDE Oldra. conſilio. liiij. ꝛ conſilio. cliiij. ro. conſilio. cc xvij. ꝛ conſili. cccxxxiiij.

c ¶ Ad defẽdẽduꝫ. ADDE p[9]. d. iaſo. ꝙ conſuluit bar. ſup ſtatuto tudertino conſili. clxviij.

d ¶ Extenſio ADDE p[9]. d. Jaſoneꝫ an in penalibus ſiat extẽſio ro. cõſili. cl. d. car. conſilio. lx.

conueniaṫ: quia obligaṫ. Et quod hic dicit pro nō dato habet locū quātum ad cōmodum dātis: qa poteſt ſuum iudicē eligere: niſi ſpecialiter renūciauerit. Secūda ſol. eſt. debetis ſcire ꝙ ratione ꝯtractus quis ſortitur forum. ⁊ pōt ibi cōueniri ſi inueniaṫ: nō tamen habet locū remiſſio: licet de hoc ſit queſtio. in. l. heres abſēs. ī. ꝺ iudicijs. hodie eſt expſſū in. c. romana: §. ꝯtrahentes. ex ꝺ foro compe. li. vi. Sed ſi fiat renūciatio priuilegij fori hʒ renūciatio ꝓdeſt: qa habebit locum remiſſio. ⁊ hoc eſt quod requirit lec. iſta quā non multum ⁊ ſigna[a]. ¶ Itē oppo. ⁊ videṫ ꝙ eoipſo ꝙ cum recipit videṫ eum approbare: ut. ī. de fideiuſſo. l. iij. Sol. ſm primā lec. non ꝺdit fideiuſſorē: ſed dare uolebat. Sed ſm ſecundam lec. dicit glo. ꝙ ibi loqtur de non idoneo. i. quo ad facultateſ. Quo caſu diſtinguitur recipiaṫ ſciēter vel ignoranter. Hic vero loqtur de nō idoneo quo ad conueniendi facultatem. poteſt dici ꝙ hic loqtur quando fideiuſſor recipiṫ ab officiali: ut. ſ. ti. i. l. eum pro quo. Cōtrariū ꝟo quando recipiṫ a parte. In quo pleniſſime dic ut ibi dixi facit quod not. i. l. iter cauſas. §. abeſſe. ī. mā. ¶ Op. ⁊ videṫ ꝙ talis renūciatio nil releuet: ut. l. ſi conuenerit. ſ. de iuriſ. om. iu. Solu. ut in glo. ⁊ ibi no. idem qꝺ hic ⁊ ibi plene dixi. ¶ Quero diciṫ hic ſpecialiter renunciauerit quomodo debet intelligi. Breuiter ⁊ alias dixi: ſiqdem renunciaret omni exceptiōi non puto ꝙ ſufficiat per hunc tex. qui reqrit ſpecialem renunciationem. Sed ſi renunciaret omni priuilegio fori: lʒ nō exprimereṫ de illo priuilegio fori quod habent ſcholares. puto ꝙ ſufficeret. nam hic diciṫ ſpecialiter non ſingulariter. naʒ ſufficit ꝙ ſpecies priuilegij expmatur ſm ſuam ſpeciem. nō autem ſm ſuam ſingularitatem: ut. l. ſi. C. quod cum eo dixi in. l. generaliter. de non nu. pe. ſic debet intelligi in corpore de heredi. ⁊ fal. §. penul. quod nota ⁊ tene mēti ⁊c̄.

a ¶ Et ſigna. ADDE p° .d. Jaſonez ⁊ Alexan. ꝙ bal. conſilio .cclvi. i. lib. dicit ꝙ iſta glo. eſt ſing. ⁊ ꝙ bar. al. le. ſeqtur et dictū eſt notabile.

¶ Ex. l. ſequenti.

¶ Cauſas aliquas propter quas quis comparere non tenetur ſi eſt citatus. habes hic in pn. Et cum eſt dubiū an citatus ſit iudex competens citatus teneṫ comparere. Et iudex cognoſcet. an ſua ſit iuriſditio ſi nullum cōmodum habeat. alias ſecus niſi conſuetudo eſſet ꝙ etiam ubi haberet cōmodum cognoſceret. Item iudex nō cognoſceret: ubi appōeretur aliqd ꝙ eius perſonā ſigillaret: uel qd ſpirituale. Et predicta ꝓcedunt in ordinario delegatus autē debet copiā reſcripti in citatione ponere. alias citatus nō teneṫ cōparere. Et cum opponiṫ de ſurreptōe reſcripti ipe cognoſcit de iuribuſ reſcripti. Et ſi non oppoſita exceptione incōpetentie iudex ꝓnūciauerit valet ſentētia cum partes ſciebāt illum incōpetentem. Et idem ſi errabant. ſed hoc caſu reqritur ꝙ iudex ꝓnunciauerit ſe iudicem: ut ibi. Et ſi florentin⁹ citatur peruſij. Et ille excipit ꝙ non deliqt uel cōtraxit: ibi. Ex quo. In libello dicitur ꝙ eſt ꝺ iuriſditōe peruſij: ibi. Quero. Et a ſentētia qua quis ꝓnunciat ſe iudiceʒ cōpetentem poteſt appellari: ibi. Quero utrū. Et reus citatus non dicitur contumax. ſi actoris non intereſt. ⁊ ꝙ dicitur de ꝯtumatia rei. ideʒ dicendū de contumatia actoris. Et citat⁹ die feriata ꝓ die ñ feriata dʒ ꝯparere. Et nō comparens mulctaṫ officio iudicis. Et ñ proceditur ad mulctā abſqʒ noua citatione. Et iudex competēs ratione dubitationis ſi cauſa eſt magna debet ſolēniter ꝓcedere. Et ſi condēnationē fecit poteſt exequi ſi mulctatus habet bona in eius iuriſditione. alias ſcribat iudici loci vbi eſt.

b ¶ Affectionis. ADDE pro hoc ꝙ voluit ro. conſilio .ccclxxxij. ꝙ cedens nō poſſit eſſe teſtis pro ceſſionario ratione affectiōis lʒ nullam penitus cōmoduʒ ſentiat.

e X quacunque. Notabilis lex ē. Citatus in termino debet comparere. alias mulctabitur: niſi ex cauſa excuſetur: vel non interfuerit actoris ipm in termino cōparere. hoc dicit. notabilia per ſe patēt. ¶ Op. ad prin. ꝙ reus venire non teneatur: ut. ſ. ꝺ iuriſdi. om. iudi. l. ſi. So. ut in glo. ibi erat certum ꝙ venire nō tenebatur. ſed ubi eſt certum ꝙ venire tenetur: uel dubitabatur: ⁊ tūc tenetur venire. alias punietur: vt hac. l. Et gl. diſtinguit tres caſus quos vide ⁊ tene menti. Si eſt certum ꝙ ē de iuriſditione ⁊ nō veniat: loqtur titulus ſi qs ius di. non obtē. ⁊ ibi examinabo. Si enim eſt certuʒ ꝙ non eſt de iuriſditione non teneṫ venire. ponit glo. exēplum in. l. ſi. de iuriſ. om. iu. ſ. in eo qui eſt extra territorium. Dicunt docto. ⁊ bene ꝙ hoc multis alijs modiſ poteſt euenire. ſ. ꝙ non tenetur comparere citatus: ut ſi in citatorio exprimitur cauſa ex qua qs nō tenetur comparere coram illo iudice. puta ſi eſſet cauſa ſpiritualis que non debet agitari coram minori iudice ſeculari: uel cauſa liberalis que non debet agitari coram minori iudice: ut. l. placet. in ſi. C. de peda. iudi. vel ſi eſſet cauſa ex qua perſona conueniri non poſſet munita ſpeciali ſeu ſingulari priuilegio: ut patronus actione famoſa: vel ſimiles vel ſi eſſet de his qui in ius vocari non poſſunt: ut. l. ij. ſ. de in ius vo. ⁊ ī. ti. ij. l. i. ⁊ l. ſeq. ⁊ l. iij. in prin. ¶ Itē ſi exprimereṫ in citatorijs locus aliqs inhoneſtus: ut. l. ſi cum dies. §. ſi arbiter. ī. de arbitris. Idem ſi exprimeretur tempus feriatum: ut hac. l. in ſi. ⁊ ī. de ferijs. l. i. ſʒ contra hoc videtur ꝙ multe ſunt cauſe que poſſunt agitari die feriata: ut. ī. de ferijs. l. i. ⁊ ij. Item patronus a liberto quandoqʒ poteſt conueniri actione famoſa: ut. l. ſed ſi hac. §. pe. ſ. ti. i. ⁊ ſic non eſt certum ex cauſis predictis quē non debere comparere: vnde propter dubiū videtur ꝙ debeat comparere. Rñdeo ex hac. l. i ſi. videtur notabiliter induci ꝙ ſi pars dicatur eſſe certa ꝺ ea dicatur facta citatio ꝙ regulariter eſt ꝺ iure: ſicut eſt ꝙ qs non cogatur ire ad iudicium die feriata. ⁊ ꝙ patronus non conueniatur a liberto actione famoſa ⁊ ſimilia: vnde ſi aliqua cauſa ſpecialis eſt propter quam ſit contrarium illud debet ſpecialiter exprimi: ⁊ tūc venire teneṫ. ⁊ ita intelligit hanc materiam Inno. extra de dila. c. preterea. in ſi. ⁊ ibi mirabiliter hanc. l. examinat. facit. ī. ꝺ ꝓbatio. l. ab ea parte. ⁊ hoc etiam ſentit glo. vlti. huius legis: vbi dicit ꝙ ſi expmitur cauſa que poteſt agitari die feriata debet illa die comparere. ¶ Tertium membrum eſt quando eſt dubium an ſit de iuriſditione: ⁊ tūc debʒ comparere: vt de hoc cognoſcatur ut hic: ſed eſt videndum quis de hoc cognoſcat. Gl. dicit ⁊ bene ꝙ ipemet iudex qui fecit citari per. l. ſi quis ex aliena. ī. de iudicijs vbi eſt tex. Contra hoc oppo. glo. hic in prin. quia ſecūdum hoc erit iudex in cauſa propria. contra. l. i. C. ne qſ in ſua cauſa. ⁊. ſ. de iuriſ. om. iud. l. qui iuriſditionē. Gl. reſpondet ꝙ non eſt cauſa propria: quia ex hoc nullum conſequeretur emolumētum. ergo ⁊c̄. ut. l. i. §. impropa. ī. quando ap. ſit. ſecundum hoc videtur ꝙ ſi iudex ſentiret aliquod cōmodum: quia deberet habere aliquos ſolidos pro libra: ꝙ tunc de hoc ipe ñ poſſet cognoſcere an ſua ſit iuriſditio. ⁊ ita determinat glo. ſingularis. ī. ad muni. l. de iur. §. i. Roff. in libellis ſuis ſuper hoc tit. determinat contrarium: nā licet per conſequentiam habeat cōmodum iſtarum ſportularum non principaliter de hoc agitur. ſicut in legatario qui poteſt eē teſtiſ in teſtamento: ut. l. qui teſtamento. ī. de teſti. ſicut in tutore qui auctoratur in eo quod i cōſequentiam ſibi prodeſt ut. in. l. i. ſ. de auc. tuto. Idem etiam tenet Pe. ⁊ Jac. bu. Opi. glo. plus placet de iure. nam vides ꝙ ratione alicui⁹ affectiōis[b]: lʒ ad iudiceʒ non ſpectat aliquod cōmodū: nec incōmodum. diṫ iudex incompetens: ut ſi ē conſanguineus vel fuit aduocatuſ. ut. l. qui iuriſditionē ⁊. l. pretor. ſ. de iuriſdi. om. iu. ⁊ ideo puto ꝙ de iure ei⁹ non eſt cognitio. ſed deberent eligi arbitri: uel deberet ſuperior cognoſcere: ut. C. de iudi. l. ſi. tamen in quibuſdam locis de conſuetudine hoc nō ſeruatur. ⁊ ideo ſeruarem conſuetudinem loci ubi eſſem. Uides ergo ꝙ iudex cognoſcit an ſit iudex competēs quod intelligo qñ opponitur aliquid ad iuriſditionem quod nō reſpicit: nec ſigillat pſonā iudicis. Si eniʒ opponeretur ſibi ꝙ

eſt furioſus. ⁊ ſic caret intellectu. Ea ratione qua nō poteſt cognoſcere de principali eadem ratione: nec de iſta ut. ꝭ. de iudic. l. cum furioſus. Idem puto ſi diceret ꝙ eſt infamis. ⁊ ſimiles: qḋ q̃tum ad iſtū paſſum plene examinaui. ꝭ. de re iudi. l. qdam cōſulebant. ¶ Idem ſi opponeret aliqua exceptio in qua examinādū ueniret aliquod ſpirituale: ut ſi cōuentus dicat ſe clericū: quia tūc cognitio huius remitteret ad epm: ut extra de ſen. excō munica. c. ſi iudex. li. vi. ⁊ l. omni. C. de ſacroſā. ec. facit qḋ dixi. ſ. de iuriſ. om. iudi. l. ij. ¶ Sed iuxta hoc quero hoc habet locum in iudice ordinario: quid in delegato rñ. iudex delegatus quādo citat reū debet in litteriſ ponere copiam ſui reſcripti. alias reus nō tenet̃ comparere: quia eum ignorat eſſe iudicē: ut. C. de ſupindic. l. i. li. x. Expreſſius in. d. ca. preterea. de dila. ⁊ ſi opponatur aliquid cōtra litteras delegati. ꝙ ſint impetrate tacita ueritate ⁊c̃. tūc ipſemet iudex cognoſcit ď iuriſditione ſibi attributa ſuper hoc per. l. ut. c. ſup litteris. extra ď reſcrip. ⁊ C. ſi cōtra ius uel uti. pu. l. pſcriptiōe. ⁊ plene p Inno. extra de reſcrip. c. paſtoralis. ¶ Procedo in gl. ⁊ quero quid ſi fuit aliquid oppoſitū cōtra iuriſditionē iudicis ⁊ pceſſit ⁊ ſentētiauerit an ualet glo. dicit ꝙ ſic nec pōt opponi ꝙ nō ſit cōpetens iudex: quia de partiū volūtate videt̃ iuriſditio prorogata: vt. l. i. ꝭ. de iudi. ita dicit glo. circa mediū. vide eam. Hoc dictū glo. debet intelligi quādo partes cōparēt ⁊ ſciūt illū nō eſſe iudicez. nam ſi ignorauerint nō videt̃ eſſe prorogata iuriſditio: vt. l. ſi per errorē. ſ. de iuriſ. om. iudi. Idē ſi dubitauerūt: vt. l. ſi. C. de cōdi. inde. ⁊ qḋ no. ꝭ. de iu. ⁊ fac igno. ſuper rubrica. ⁊ hoc tenet Jac. de are. Ja. but. Ja. de bel. niſi eſſet pnūciatū ſup iuriſditiōe: qa iudex pnūciauit ſe eē iudicē cōpetentē: tūc talis ſentētia faceret ius: nec poſſz poſtea diſputari de errore vel dubietate ptium. Sed q̃ro qd ſi pceſſū eſt cōtra cōtumacē eo caſu quo poteſt p ueniri ad diffinitiuā ſñiam lite nō cōteſtata: vel ad pmū vel ad ſecūdū decretū. Rñ. ſi iudex anteq̃ procedat vltra cōtra ptem cōtumacē pnunciat ſe eē iudicē competentē. cetera illius iudicij pcedēt: qa illa ſñia diffinitiua facit ius ut dixi. ſ. proxi. q. Sed ſi hoc nō pronūciaret quādocūqz ps veniēs poſſet dicere illū nō eſſe ſuū iudicem. ⁊ illa que facta ſūt nō valere. Potiſſime ſi latitatio nō reqrat̃: vt. l. iij. ꝭ. de iudicijs. ⁊ hoc videt̃ ſentire Inno. in. d. c. preterea. extra de dila. dic ut ibi plene p eū. ¶ Querit glo. quādo opponit̃ exceptio ſuſpitiōis. qs de ea cognoſcit: dic ut in ea ⁊ bene. ¶ Quero aliqs florētinus citat̃ hic p cōtractu vel delicto h̄ celebrato. ipſe excipit dicēs ſe nō debere citari ⁊ ſe nō eſſe huius iuriſditionis: qa hic nūq̃ cōtraxit vel deliqt qualiter de hoc cognoſcet̃. Nam ſi hoc examinat̃ ante litē cōteſtatā. ergo examinabunt̃ merita cauſe: qa de hoc ſolū querit̃ an hic deliq̃rit vel cōtraxerit Inno. videt̃ dicere ꝙ de hoc ante lit. conteſta. ſūmarie cognoſcat. pro quo facit optime. ꝭ. de iudi. l. ij. §. ſi dubitet̃. Guil. aliter dicit hic quē ꝙ refert in. l. preſcriptiōe. C. ſi cōtra ius uel vti. pu. ego dico aliter ꝙ ſup hoc nulla eſt neceſſaria cognitio. No. q̃tū ad iuriſditionē iudicis hoc ꝙ petit̃ habet̃ pro xo. Nec eſt vltra procedendū ſi ſit verū vel nō: qa ſufficit q̃tum ad hoc. ſ. vt ſup quo litigat̃: ſi eēt verū eſſet de iuriſditione iudicis: vt. ſ. de iuriſ. om. iudi. l. cū q̃dam puella in ſi. Simile in ſeruo qui dicit ſe liberū. nam eoipo ꝙ hoc dicit habet̃ pro libero q̃tū ad ſuam perſonā legitimādam: ut. ꝭ. de libe. cā. l. ordinata. ⁊ ibi de hoc vide. Ita hic eoipo ꝙ dicit̃ aliqd in libello qḋ ſit de iuriſditiōe iudicis q̃tū ad iuriſditionē iudicis habet̃ pro xo. ¶ Quero vtrū a ſñia qua qs pnūciauit ſe eſſe iudicē vel nō eſſe poſſit appellari. glo. eſt hic ꝙ ſic: ut in auc̃. habita. C. ne filius pro patre: qḋ eſt verū: qa per appellationē a diffinitiua cōtra iſtā pronūciationē nō poteſt eē cōſultū: ergo ab ea appellat̃: vt. ꝭ. qui ſatiſda. cogan. l. arbitrio. Licet ſupra in pn. legis dixi ꝙ notabilia per ſe patent: tamē pro iuuenibus nō ex hac. l. pmo ꝙ citatus ex quacūqz cā debet cōparere: vt cognoſcat̃ an ſit de iuriſditione iudicis vel nō. ſecūdo no. ꝙ illi qui nō cōparent multarent̃ vt hic vides. Item no. ꝙ parcit̃ ruſticitati. Item no. ꝙ quādo nō intereſt actoris: vt reus compareat reus nō veniēs nō eſt cōtumax. ¶ Uenio ad verſiculū ſi qs dicit̃ hic ꝙ reus nō punit̃ ſi actoris nō itereſt eū venire. Cōtra qa in penis nō cōſiderat̃ intereſſe: vt. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ꝭ. de vbo. obli. Dicit glo. ibi in pena conuētionali. hic in mulcta que a pretore imponitur. glo. optime dicit: qa etiā in penis cōuentionalibus appoſitis in ſtipulationibus pretorijs videmus ꝙ ptor quādoqz ſe interponit: ut nō cōmittat̃ ſi non intereſt ſiue vt remittat quādo pars nō ledit̃: vt. l. ⁊ ſi poſt tres. ꝭ. ſi qs cautio. Item glo. arguit contra. ꝭ. de eo per quem factuz erit. l. i. §. i. Certe ille. §. nō contradicit. ſed cōtradicit. l. iij. §. i. e. ti. qui incipit ſi ſtipulationi. Dicit glo. ꝙ hic dicit̃ ſi actoris nō intereſt intellige ſi dies eſt feriata vt dicit hic tex. uel ſi iudex non ſedet in die termini: ut. ꝭ. de arbi. l. arbiter ſi calēdis. ſecus ſi actor nō uenit ad iudiciū: ut ibi. Tu dicas idem ſi nō uenerit actor per rationem huius tex. qui loqtur generaliter ſi actoris non intereſt: ⁊ qa pars debet inſtare ⁊ aduerſarij cōtumaciā accuſare: ut. l. pperandū. C. de iudi. ⁊ qa actore non pbante debet circūduci edictuz: ut. ꝭ. de iudicijs. l. ⁊ poſt edictum. ita cōmuniter tenet̃. Ad. l. contrariaz rñde: vt ibi dicam. Facit ad predicta quod no. per glo. extra de dolo ⁊ contu. c. ſi. ¶ ¶ Querit glo. qd ſi aliqs citat̃ die feriata pro eo qḋ poteſt expediri die feriata. Dicit glo. ꝙ debet ire quod intellige ſi exprimat̃ in citatione: ut dixi in prima op. huius. l. ſm Inno. ¶ Quero extra gl. dicit̃ hic ꝙ vocatus in ius ſi non uenerit mulctabit̃. modo quero quo iure. Roff. in libellis ſuis ſuper hoc ti. dicit ꝙ actione in factū deſcēdente ex hoc edicto. Credo ꝙ male dicat. Nam mulcta que imponitur per hanc. l. applicat̃ fiſco ut hic. ergo ad hoc non competit actio: qa actio eſt ius pſequēdi ꝙ ſibi debetur non quod debetur fiſco. iſta eſſet magis accuſatio. q̃ actō. Preterea hec verba dirigūtur ad iudicē non ad partē. ergo ñ oritur actio ſm ea que dixi. ꝭ. de con. ex le. l. i. Dic ergo ꝙ h̄ mulcta imponitur officio iudicis ex hoc edicto: ut. l. i. ſ. ſi qs ius di. non obtē. Et ſic Jo. non debuit ponere circulum huius actionis in arbore cum illa non ſit actio. ¶ Sed quero ⁊ hoc no. vtrū eoipo ꝙ pars citata nō cōparuit ⁊ fuit cōtumax poſſit a iudice mulctari abſqz noua citatione. Rñdeo nō: ſed ſup hoc debet de nouo citari ⁊ terminus ſtatui ad faciendā ſuā excuſationem ſeu defēſionē: ⁊ de hoc eſt caſus hic in tex. ex eo qḋ dicit ex cā. Requirit̃ enim noua cognitio. Item datur termin⁹ ad faciēdaz ſuā defenſionē: in eo ꝙ dicit ruſticitati parcēdū vel ingrēdū eſſe ſi actoris interfuit quod tene menti. ¶ Quero video ꝙ ratione dubitationis iudex eſt competens vt non comparentem poſſit mulctare. utrum ſuper hoc formabit unum nouum pceſſuz ordinarie. Rñ. ſi imponeret mulctā leuez poſſet hoc expedire ſūmarie: ut in auc̃. niſi breuiores. C. de ſen. ſi autē eſt magna: tūc cauſa cognita ⁊ ſolēniter: ut in hac. l. Sz qd ſi iudicauit ſeu cōdēnauit: an poſſit facere executionem glo. ꝙ nō: ſed ē remittēdus ad iudicē loci vnde ē. quod itellige ſi hic nō reperit̃ uel ſi nihil poſſideat in loco iudicis q cognouit. alias ſecus: ut extra de fo. cōpetē. ca. romana. §. cōtrahētes. li. vi. ⁊ hoc modo intellige hāc. l. notabilē in ſua materia.

Ex. l. ſequēti: lz pcedēs ſit ſumata.

¶ Iudex cognoſcit an ſua ſit iuriſditio: ubi nullū cōmodū ſperat̃. alias ñ cognoſcit: niſi cōſuetudo ſit i cōtriū. Et iudex cognoſcit. an ſua ſit iuriſditio: ubi nō apponitur aliqd ꝙ ſigillet ei⁹ pſonā uel ſit ſpirituale. Et ualet ſñia iudicis incōpetētis cū partes litigarūt ſcienter ſec⁹ ignorāter: niſi pnūciatū eſſet ſup cōpetētia. Et cōtumax qñcūqz veniēs pōt opponere incōpetētiā iudicis: niſi in caſibus in qbus pōt pcedi lite nō cōteſta. iudex ſe compe

a ¶ Appellari in q̃tum. d. Jaſō trāſit cum pau. de ca. ꝙ iudex ordinarius poſſit ſuam ſñiam interlocutoriam reuocare quando pnunciauit ſe incōpetentē adde ꝙ idez tenet ro. cōſilio. cclvij. qui dicit eē caſum ſingularē ſm bal. in. l. ſi pſeſ q̃z deſertā. C. quō ⁊ qñ iudex ⁊ i q̃tū ponit an ex⁹ cuſet̃ qui occidit clericū bānituz quē ptās nō putabat cleri. cū qñ banniuit. addḃ bal. in addit. ad ſpec. in ti. de citatio. ubi refert dy. ita tenuiſſe ⁊ alias diſputatū ⁊ obtentū. ⁊ uiḋ cal. conſilio. xij. de iudicijs. ⁊ ibi etiā an notorie exēptus teneat̃ comparere.

tẽtez ꝓnũciaſſet. Et ſi florẽtinus citatus ꝙ peruſij rõne
cõtractus uel delicti dicat ſe nõ ꝯtradixiſſe uel nõ deliqſ
ſe ſtaſ tamen libello ex quo ibi ſit de iuriſditione peruſi
na. Et quãdo citatus nõ teneaſ cõparere: ibi. Seqtur.
Et clericus citatus a iudice ſeculari nõ teneſ compare
re: ibi. Quero. Et teſtis de uniuerſitate q deponit ⁊ in
terrogatus ſi aliqͦd cõmodum ꝯſequiſ. reſpõdeat ꝙ nõ.
nõ dicit falſum: licet ſecõdario ad ipm aliqd cõmodi ꝑ
tineat: ibi. Seqſ. Et an iudex q ꝓnũciauit ſup iuriſdi/
tione poſſit illã reuocare. Et an a tali ſnĩa poſſit appel/
lari: ibi. Sequiſ in glo. Et an ſnĩa interlocutoria lata ſu
per dilatoria poſſit reuocari poſt litẽ ꝯteſtatã saluis ma
nentibꝰ actis: ibi. Ulterius. Et ſi iudex pronunciat ꝑ lit
teris qbus appoſita ſit falſitas. an in ꝓceſſu poterit op
poni de nullitate: ibi. Itẽ. Et an ſi iudex ꝓnũciat in cã
abſqꝫ eo ꝙ ꝓnũciet ſe iudicẽ eẽ ualeat ꝓceſſus: ibi. Ul
terius. Et quãdo teneat ꝓceſſus ui ꝓrogatiõis: ibi. Se
quiſ. Et an exceptio declinatoria poſſit ſẽp oppõi uſqꝫ
ad lit. conteſta. ⁊ qd ſi lis nõ cõteſteſ: ibi. Juxta. Et ſi
obijciaſ ꝯtra iuriſditõeꝫ iudicis ꝙ oportet ſuſcitari i. q.
ꝓncipali an dabit terminũ ad ꝓbãdum. ⁊ an cognoſcet
ſũmatim. Et an ꝓbationes facte in ꝓncipali facient fidẽ
in emergẽti. Et quãdo notoriũ ꝙ iducíſ per ſnĩam ha/
beat effectũ notorij: ibi. Quid ſi. Et an hec. l. habeat lo
cum in extraiudicialibus. Et an priuilegiatus nõ cõpa
rẽs poſſit mulctari. Et an iudex qui citat ad dieꝫ feriatã
teneaſ in citatorio cãm inſerere. Et an exceptõ de loco
ſi tuto poſſit oppõi. Et an appoſita ſuſpitiõe iudex poſ
ſit de ea cognoſcere vide circa ſi.

e **Ex quacunqꝫ.** Iſta lex in ꝓn. ad
hoc allegaſ iudiciſ
mãdato parẽdum eſt. hoc dicit. Primo põit
vnum dictum. ſecundo dicti effectum demonſtrat ⁊ cãꝫ
aſſignat. ſecũda ibi. ut hic ſciaſ. In glo. ſciaſ ibi venire.
Si citatio tenet alias ſecus ſi nõ tenet ipo iure uel ratiõe
loci ad quẽ citaſ. Glo. in ſecũdo mẽbro ſue diſtinctiõis
dat exẽplum per. l. ſi. ꝟ. de iuriſ. om. iudi. Doctores di/
cũt ⁊ bene ꝙ hoc põt cõtingere multis modis puta ſi in
citatiõe exprimaſ cã ex qua qs nõ teneſ reſpõdere ſub il
lo iudice: ut ſi eſſet cã ſpiritualis que nõ debet agitari co
ram iudice ſeculari: uel ſi eẽt cã liberalis que non debet
agitari corã iudice minori: ut. l. placet. in ſi. C. de peda.
iu. uel ſi eẽt cã uel actio ex qua aliqua perſona ſui priuile
gio ꝯueniri nõ poſſet: ut patronus actione famoſa. et ſi.
uel eſſet de his qui in ius uocari nõ poſſũt: ut. l. iij. de in
ius uo. ⁊. ȷ. ti. ij. l. i. §. ſi. ⁊. l. iij. in ꝓn. Idem ſi exprimere/
tur in citatorio locus inhoneſtus: ut. ȷ. de arbi. l. ſi cũ di
es. §. ſi arbiter. Idem ſi exprimereſ tempus feriatuꝫ: ut
hac. l. in ſi. ⁊. ȷ. de feri. l. i. Sed cõtra hoc multe ſunt cãe
que poſſũt agitari die feriato: ut. l. ij. ȷ. de fer. Iteꝫ patro
nus quãdoqꝫ a liberto poteſt cõueniri actione famoſa:
ut. l. ſed ſi hac. §. pe. ꝟ. ti. i. Dictũ eſt ex cauſis predictis
quẽ nõ debere rñdere. imo ꝓpter dubiũ uideſ ꝙ debe/
at comparere. Rñdeo ex hoc nõ uideſ induci ꝙ parſ di
catur eſſe certa eo ꝙ regulariter de iure ſic eſt ꝙ qs non
cogitur venire ad iudiciũ die feriato ꝙ patronus nõ cõ
ueniaſ a liberto actiõe famoſa: vnde ſi aliqua cã ſpecia/
lis eſt ꝓpter quã ꝯtrariũ ſit iſtud debeat ſpecialiter exꝓ
mi. Et tunc venire teneaſ. ita ĩtelligit materiã Inno. ex
de dila. c. preterea. circa ſi. vbi mirabiliter examinat iſtã
. l. Hoc etiã ſentit glo. ſi. huius. l. vbi diciſ ꝙ ſi exprimiſ
cauſa que põt agi die feriato debet illo die comparere.
ſecũdum mẽbrum eſt quãdo ẽ dubium: an ſit de iure. ⁊
debet comparere: ut de hoc cognoſcaſ: ut hic. Sed qs
de eo cognoſcet dicit glo. ⁊ bene ꝙ iudex qui fecit cita
ri per. l. ſi quis ex aliena. ȷ. de iudicijs. ¶ Contra h̄ op.
glo. in ꝓn. quia ſm̄ hoc erit iudex in cã ꝓpria. contra. l.
. i. ne qs in ſua cã. ⁊. l. qui iuriſditiõi. ꝟ. de iuriſ. om. iudi.
Dicũt glo. ꝙ nõ poteſt eſſe ꝓpria: qa nulluꝫ habet ex h̄
emolumẽtum. l. i. §. in propria. ȷ. quãdo appel. ſit ſecun

dum hoc videſ ꝙ ſi iudex ſentiret cõmodum: qa debet
habere forte. x. ſolidos pro libra ꝙ tũc nõ poſſet cogno
ſcere. Ita tenet gl. ſi. in. l. de iure. ad municipales ⁊ rof.
in libellis ſuis ſup hunc ti. dicit ꝙ licet per conſequenti/
am habeat cõmodum ſportularũ: non tamẽ principali/
ter de hoc agetur. ſicut in legatario qui poteſt eſſe teſtis
in teſtamẽto. l. qui teſtamẽto. de teſta. ⁊ ſicut in tutore q
auctoratur in eo ꝙ in cõſequẽtiam ſibi prodeſt. l. i. ꝟ au/
cto. tuto. ⁊ allegat ꝑdictã. l. quod tenet ia. but. ⁊ Pe. ⁊
opi. glo. plus placet de iure. nam video ꝙ ratione alicu
ius affectionis: licet ad iudicem non ſpectet cõmodum
dicitur incõpetẽs: ut ſi ẽ conſanguineus uel fuit aduoca
tus: ut. l. qui iuriſditioni: ⁊. l. pretor. ꝟ. ti. iiij. Et ideo cre
do ꝙ de iure non ẽ eius cognitio: ſed deberet eligi arbi
ter uel ſuperior a cognoſcere: vt. l. vlti. ȷ. ꝺ iudi. Tamen
in quibuſdã locis de conſuetudine non ſeruatur. iõ ſer/
ua conſuetudinẽ. ¶ Sequiſ in glo. venire debet: ⁊ tunc
iudex cognoſcit: an ſit iudex competens: quod intellige
quãdo opponiſ aliquid ad iuriſditionẽ quod nõ reſpi/
cit nec ſigillat ꝑſonã iudicis. ſi eni opponereſ ſibi ꝙ eẽt
furioſus. ⁊ ꝙ ẽ iſamis ⁊ ſi. qͦ qͣtũ ad iſtũ paſſum exami/
naui in. l. quidã conſulebãt. ȷ. de re iu. Item ſi oppone
retur aliqua exceptio in qua examinãdum veniret aliqd
ſpirituale ſi conuẽtus dicat ſe clericum: tunc cognitio re
mittiſ ad epiſcopuꝫ. extra de ſen. excõica. c. ſi iudex laicꝰ
li. vi. C. de ſacroſan. eccle. l. omni facit quod dixi de iu/
riſ. om. iudi. ¶ Sed iuxta hoc quero qd ſi non fuit ali/
quid oppoſitum contra iuriſditionẽ iudicis ⁊ proceſſit
⁊ ſententiauit. an valeat. gl. dicit ꝙ ſic: nec poteſt oppo
ni ꝙ non ſit iudex competens: qa de partium voluntate
videſ ꝓrogata iuriſditio. l. i. de iudi. ita dicit glo. Debet
intelligi quãdo ꝑtes comparuerũt ⁊ ſciuerunt illum nõ
eſſe iudicẽ. nã ſi ignorauerint non videſ ꝓrogata iuriſ/
ditio: ut. l. ſi. C. de condi. inde. ⁊ quod no. ȷ. de iu. ⁊ fac.
igno. ſup rubrica. ⁊ hoc tenet ia. de are. ⁊ ia. bu. niſi eſſet
ꝓnunciatũ ſup iuriſditione: qa iudex ꝓnunciaſſet ſe eẽ
iudicem competentẽ: tunc talis ſentẽtia faceret ius: nec
poſſet poſtea diſputari de errore uel dubitatiõe partiũ.
¶ Sed quero qd ſi ꝓceſſit contra contumacem eo caſu
quo poteſt perueniri ad ſentẽtiã lite non conteſtata vel
ad primũ ⁊ ſecũdum decretum. Rñdeo ſi iudex anteqͣ
ꝓcedat vltra contra parteꝫ contumacem ꝓnunciat ſe iu
dicem competentem. cetera illius iudicij ꝓcedent: ſed ſi
hoc non ꝓnunciaret quãdocũqꝫ ps veniẽs poſſꝫ dicere
illũ nõ eſſe iudicẽ ſuũ. ⁊ illa q̄ fcã ſũt ñ valere maxĩe ſi la
titatio regratur: ut. l. iij. ȷ. de iud. ⁊ hoc videſ ſentire In
no. in. d. c. preterea. extra de dila. ¶ Quero aliqs floren
tinus citaſ hic ꝓpter contractum vel delictũ h̄ celebra/
tum. ipe excipit dicẽs ſe non eſſe huius iuriſditionis: qa
hic nunqͣ contraxit vel deliqt. Qualiter de hoc cogno/
ſcet. nã ſi hoc examinaſ ante litem conteſta. ergo exami
nabunſ merita cãe: qa ſolum de hoc contẽditur an hic
deliqͥrit vel contraxerit. inno. videtur dicere ꝙ hic ante
litem conteſta. ſũmarie cognoſcaſ. pro hoc facit. ȷ. de iu
di. l. ij. §. ſed ſi dubiteſ. Hic Guil. aliter dicit quod Cy.
refert in. l. ꝑſcriptõe. C. ſi contra ius vel vti. pu. ⁊ ibi dixi
in. iij. q. Ego dico aliter ꝙ ſup hoc nulla ẽ neceſſaria co
gnitio. nam qͣtum ad iuriſditionẽ iudicis hoc quod pe
titur habeſ pro vero. Nec eſt vltra ꝓcedẽdum ſit uerũ
vel nõ. ſufficit enim qͣtum ad hoc ꝙ iſtud ſup quo liti/
gatur ſit uerum ꝙ ſit de iuriſditiõe iudicis. ſic in. l. cum
quedã puella. in ſi. de iuriſdi. om. iudi. ſic eſt in ſeruo q
dicit ſe liberum. nã eoipo ꝙ dicit qͣtum ad legitimãdaꝫ
perſonã ſuã habetur pro libero: ut. l. ordinata. ȷ. de lib.
cau. ita hic eoipo ꝙ dicit aliqd qͦ ſit de iuriſditione iu/
dicis: qͣtum ad iuriſditionẽ habetur pro uero. ¶ Seq
tur in glo. uel qa locus eſt inhoneſtus: ut. ȷ. de arbit. l. ſi
cum dies. §. ſi arbiter: uel ratione temporis etiam in qͦ
actio parti cõmunis conferſ. ȷ. e. §. ſi. ⁊. l. i. ȷ. de ferijs: vl
ratione perſone citate: ut. ꝟ. de in ius uo. l. ij. vel. ratione

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

perſone actoris:ut.l.ꝗuis.ij.reſpon.eo.ti.⁊.j.ne qs cũ
.l.i.§.offilius.uide glo.decretaliũ que ita nota.in.c.ve/
niens.de accuſa.in glo.vlti.⁊.iij.q.ij.ſi epiſcopꝰ.ubi gl.
ẽ magiſtra. quod ſubtiliter ꝓſequitur Inno.extra ð di/
latio.c.ꝑterea.⁊ ibi recurratis.¶ Seqꝭ in gl.ut hic.⁊ ꝑ
hoc uidetur ꝙ ſi exemptus citatur ab ordinario ꝙ ipſe
hꝫ neceſſe comparere ad allegãdum ſuũ priuilegiũ: qð
eſt verũ ſi dubitatur.an ſit exemptus:ſed ſi hoc eſſet no
torium ⁊ conſtaret iudici per oſtenſionẽ priuilegiorum
exẽptiõis:ex tunc non tenetꝭ vlterius comparere ſm in/
no.qui hoc nota.extra de ṽbo.ſigni.c.ex parte. Et hoc
intelligendum eſt in exẽpto ip̃o iure:ut in.c.perſõe.ex/
tra de priuilegijs.li.vi.ſecus autem eſt in non exempto
dato ꝙ habeat in exceptionem declinatoriã fori uel iu/
dicis. Nam anteꝗ̃ dicta exceptõ obijciatur iuriſditio iu
dicis in nullo eſt eliſa.ſed libere poteſt eaꝫ exercere. exẽ
plum poteſt poni in auc̃.habita.C.ne filius pro patre.
inno.tamẽ dicit ꝙ ſi in citatorio exprimitur tale qd pro
pter ꝙ appareat exceptionẽ ſeu exculationem compete
re:tunc citatus non tenetur comparere:ut extra de dila
tio.c.ꝑterea.⁊ ibi ip̃e no. Et facit ad iſtud.j.de pecul.l.
eo tempore in p̃n.⁊ iu.ſol.l.uir bonus. Tamẽ intelligo
dictum innoc.ubi citatio ex tali.exceptione redderetur
nulla.quod nõ eſt in caſu predicto cum citatur ille q po
teſt:quia donec compareat coram iudice ⁊ dicat ſe decli
nare ius declinãdi nullum habet effectum.⁊ hoc appa
ret ex dicta autẽ.cum ſi.⁊ de hoc tãgiꝭ per Cy.C.ð epiſ.
⁊ cleri.l.generaliter.iuxta hoc quero de bona.q.⁊ tota
die cõtingit ꝙ iudices laici citant clericos.¶ Quero nũ
quid citatio facta per laicum de clerico teneat ratiõe du
bij ⁊ vtrũ teneatur comparere uel nõ. Una glo. dicit ꝙ
iſta citatio nõ habet artare iſtuꝫ qui in ueritate ẽ clericꝰ:
Ratio poteſt eſſe qa ſi iſte cõpareret ⁊ cognoſceret vtꝝ
iſte eſſet clericus uel laicus.ille iudex nõ poſſet de hoc ꝓ
nunciare:ut extra de ſen.excõ.c.ſi iudex.li.vi.hanc par/
tem tenet glo.xv.q.iiij.placita ſecularia. In cõtrariuꝫ ẽ
glo.ordi.xxiij.q.iij.ↄuenior. Pro prima parte facit.C.
de epiſ.⁊ cleri.autẽ.ſtatuimus.⁊ illa pars approbatur a
canoniſtis.¶ Seqtur in glo.ip̃e agere.ergo ubi iudex
ꝓcederet ex mero officio ⁊ obijcereꝭ ei iſta exceptio: vi/
detur per iſtam rõem ꝙ ip̃e non poſſet cognoſcere: qa
ẽ tanꝗ̃ pars. Pro hoc facit quod no.in.c.ſtatutum.§.
.i.in vltima glo.extra de reſcrip.li.vi. Sed in cõtrarium
ẽ ueritas: qa iudex ingrens habet in ſe repſ̃entationem
duarum perſonarum partis ⁊ iudicis. Itaqꝫ ex ea par
te in qua repreſentat meram iudicis pſonaꝫ põt cogno
ſcere.argu.C.de contrahen.emp.l.cum ip̃o. Item quia
cum iſta queſtio ẽ emergens.ergo ideꝫ habet cognoſce
re:qa ẽ cogniturus de cauſa principali:ut.C.de iudi.l.
quotiens. Nã idem proceſſus nõ ẽ in plures iudices di
uidendus:ut.l.i.C.de officio conſu.⁊.l.i.ſ̃.de ſportuliſ
⁊.C.de iudi.l.nulli.¶ Seqtur in glo.§.in propria.imo
uidetur haberi rationem ſportularum:ut in auc̃.de iu/
di.§.ne autem labor.col.vi.⁊ videtur hoc ſentire gl.j.
ad munipa.l.de iure.in fi.glo.que ibi ẽ diciꝭ ſingularis.
Sed veritas ẽ ꝙ ratione commodi cauſa non diciꝭ eſſe
ꝓpria iudicis: quia primo principaliter cõmodum non
refertur ad iudicem.ſed ad partem quia non habꝫ ſpor
tulas eoip̃o ꝙ iudex:itaqꝫ cõmoduꝫ non ꝓcedit ex iſta
ꝓnunciatione immediate.ſed mediante proceſſu ſubſe
cuto cum ſportule preſtentur in conteſta.lit.⁊ in fi. cau
ſe:ut.d.§.ne autem quod tangit Cy.j.per.l.i.de auct.
tuto.⁊ inſtitu.de actionibus.§.tripli. in glo.⁊.j.ð teſta.
.l.qui teſtamẽta.in p̃n. Et per hoc ego dicebam ꝙ ſi te
ſtis deponẽs in cã ſue vniuerſitatis interrogatur an ad
eundem ꝑtineat cõmodũ uel nõ.reſpõdeat nõ. qð non
intelligitur falſum deponere ſi in eũ redũdet cõmoduꝫ
vl̃ incõmodum ꝑ indirectum: vl̃ põt dici ꝙ aut tale cõ/
modum repellebat eum a teſtimonio:⁊ tunc doloſe: et
ad hoc:ut ſuum dictum haberet effectum intelligiꝭ.ita

dixiſſe:aut nõ repellebat eum a teſtimonio: ⁊ procedit
quod dixi:quia interrogatio iſta debet intelligi ð eo cõ
modo uel incõmodo quod repellit eum a teſtimonio.⁊
nõ de alio.ideo eniꝫ interrogaꝭ ut videatur ſi eſt idone/
us uel idiota: vt extra de teſti.c.cum cauſam.¶ Sequiꝭ i
glo.ſe iudicem eſſe vel nõ eẽ.nam videbaꝭ ꝙ pronunci
atio hec valeret: quia ſi non eſt iudex.ergo nõ poteſt ꝓ/
nunciare:ut.l.ſi.ſ̃.de iuriſ.om.iudi. Sed dic ꝙ in hoc
eſt iudex:licet nõ in negocio.ſed nunqd iſtam interlo/
cutoriã iudex poſſet reuocare.dicebat Iaco.de ra.ꝙ ſi
nam aut iudex pronũciat ſe nõ eſſe iudicem: ⁊ tũc eam
nõ poteſt reuocare cum ſit functus officio ſuo.⁊ ſic ðſijt
eſſe iudex.aut iudex ꝓnunciat ſe iudicem.⁊ ſimlĩter eti/
am nõ poſſit reuocare.nam etiã tũc ſi reuocaret iſtaꝫ ꝓ/
nũciatiõem abdicaret a ſe iuriſditiõem quod nõ poteſt
facere niſi in manibus ſuperiorum: vt.ſ̃.de offi.preſi.l.
legatus. Pe.tenet cõtra dicẽs ꝙ ſi ꝓnunciat ſe iudicẽ:
⁊ tũc ſi vult eam reuocare poteſt ſicut quãlibet aliaꝫ in/
terlocutoriã: ſecus autem ſi ꝓnũciet ſe non iudicem: qa
tũc ñ poteſt reuocare ſi vult. Idẽ tenet hic Cy.de p̃mo
videlicet quando pronũciat ſe nõ eſſe iudicem: videtur
ꝙ nõ poteſt reuocare in iudice delegato eſt caſus. extra
de offi.delega.c.ſignificãtibus. In executionibus grati
arum eſt caſus in.c.dilectꝰ.extra de preben. In ordina
rio dicit ego dubito: qa per iſtam pronũciationem non
deſinit eſſe ordinarius.ideo ego credo ꝙ ſi iuriſditio ſi
bi competit in veritate ꝙ ip̃e poteſt reuocare.in delega
to ideo nõ poteſt reuocare: qa per iſtã ꝓnũciationem ſi
nitur iuriſditio.ergo nunꝗ̃ talis ĩterlocutoria poteſt re/
uocari:ut extra de offi.delega.c.ſi iudex.lib.vi. ſi auteꝫ
iudex ꝓnunciat ſe iudiceꝫ eſſe dico ꝙ bene poteſt reuo/
care iſtã interlocutoriã. Nõ obſtat.l.legatꝰ: qa per hoc
nõ abdicat a ſe iuriſditiõeꝫ.nã nõ ſequitur ſi iudex reuo
cat interlocutoriam.ergo interloquiꝭ totum contrariuꝫ
imo erit neceſſe ꝙ pronũciet poſtea ſe nõ iudicẽ: vt di/
catur nõ habere iuriſditiõem: ⁊ ſi contra hoc opponen
do dicatur.ergo ꝓnũciando abdicat a ſe iuriſditiõem.
Cõcedo q poteſt ꝓnũciãdo:licet nõ reuocando: vt.di
cta.l.legatum.¶ Iuxta hoc quero vtrũ ab huiuſmodi
ſentẽtia poſſit appellari. Cy.format hãc.q.hic ⁊ deter/
minat ꝙ ſic.⁊ allegat glo.que eſt in auc̃.habita.C.ne ſi.
pro patre. Hoc etiam probat ratiõe: quia iſtud graua/
men nõ poteſt reparari per appellationẽ a diffinitia. er/
go poteſt appellari.⁊ allegat.j.q ſatiſda.cog.l.arbitro.
⁊ quod no.in.l.ij.j.de ap.reci. Domini ratio eſt quare
iſtud grauamẽ iuris.⁊ in iure cõſiſtat ⁊ non reparaꝭ per
appellationẽ: qa nõ tangit negocium principale: utꝰ ex̃
de appella.c.ſi.lib.vi.ſunt quedam grauamina que i fa/
cto conſiſtunt.⁊ in facti executiõe.⁊ iſta quãdoqꝫ ſũt re
parabilia.quãdoqꝫ nõ: vt in tortura: vt no.in.l.ij.de ap
pella.reci.¶ In hac.q.dicit Guil.ꝙ aut pronunciat ſe
iudicem eſſe: ⁊ tũc poteſt appellare.⁊ alle.in auc̃.ð col.
.§.aliquãdo.in fi.col.viiij. Sed ſi pronũciat negatiue.
adhuc poteſt appellari.⁊ erit effectus:ut negocium re/
mittatur ad eum: quia ad hoc tendit appellãs: vt inclu
dat eum: vt in.c.dilectus.extra de preben.¶ Ulteriꝰ ad
uerte.pone ꝙ iudex ꝓnunciauit ſe iudicem lite cõteſta/
ta: vult reuocare iſtã interlocutoriam dicit pars: domi/
ne ſi uos reuocetis interlocutoriam omnia acta perirẽt:
quia fingẽtur acta a iudice incompetẽti. Modo queri
tur de duobus.primo an interlocutoriam ſuper dilato
ria iudex poſſit reuocare poſt litem conteſta.ſecundo ſi
poteſt an pereant acta facta primo. Breuiter domini al
lego glo.domini Innocẽ.qui dicit ꝙ talis interlocuto
ria poteſt reuocari poſt litem cõteſt. ſaluis remanentibꝰ
actis que dicit nõ perire.ita dicit ip̃e extra de appel.c.ſe
pe contingit.ſuper verbo expenſarum.⁊ ibi recurratis.
¶ Item quero ſi aliquis iudex tanꝗ̃ delegatuſ procedit
ex vi litterarum ⁊ obijcitur de falſitate litteraruꝫ ſi iudex
pronũciat pro litteris: vtrum de nullitate proceſſus poſ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſet poſtea obiici in executione. Breuiter vos domini
debetis ſic dicere ꝙ exceptio falſi contra litteras poteſt
opponi duobus modis: quãdoq; enim opponitur cõ-
tra litteras ꝙ ipe ſũt falſe: ⁊ iſta exceptio ſemper poteſt
obiici ⁊ in initio. ⁊ in fine. Nam omnis actus factus a iu
dice tanꝗ̃ delegato vi iparum litterarum ē nullus. ideo
ſemper poteſt obiici: quia ſemper obiicit exceptio falſi.
ſi uero obiicitur exceptio falſi nõ ꝙ ipe littere ſint falſe:
ſed quia narratum fuit falſum a parte impetrante litte-
ras. ⁊ tũc iſta falſitas nõ impedit proceſſum ſi de ea nõ
eſt obiectum: uel etiam ſi ē obiectum. nam iudex habet
per tales litteras ipo iure iuriſditionem: vt. C. ſi contra
ius vel vti. publi. l. preſcriptione. ⁊ l. ⁊ ſi nõ cognitõ. ple
niſſime ꝑ Innocē. extra de reſcrip. c. paſtoralis. ¶ Ulte
rius quero ſi iudex proceſſit in cauſa nec pronunciauit
ſe iudicem eſſe vel nõ eſſe: vtruʒ proceſſus teneat. dic ꝙ
nõ ſm Innocē. qui ita no. extra de dila. c. preterea. Ta
mē ego dico ſic. ꝙ aut exceptio declinatoria erat oppo-
ſita: ⁊ tunc iudex ꝓcedēdo ad vlteriora intelligitur ipo
facto ꝓnunciare ſup ea: ut in. c. ex parte. extra de ap. ⁊ ī
ca. fina. extra de ap. in clemen. Tamen hic eſt aduerten
dum: quia iſtud ipo facto intelligitur hoc modo. l. ſi ꝓ
cedit ſuper negocio principali ad litis conteſtationem
vel quaſi ſi exceptio erat talis que durabat vſq; ad litis
conteſta. ſed ſi durat vſq; ad aliquem actum ante litem
cõteſta. tunc per illum actum intelligitur remouere om
ne impedimentum: ut. l. illud de acqui. here. ſinautem
iſta exceptio declinatoria nõ erat obiecta: tunc nõ videt
pronũciari ſuper ea per proceſſuʒ ad vlteriora: ut. l. i. §.
preterea de cõtra. iudi. tute. bene tamen concedo ꝙ qñ
q; videtur pronũciari per ſententiam latam in principa
li: verbi gratia ſi fundabam exceptionem meam declina
toriam eo ꝙ non contraxi in territorio iudicis: uel non
deliqui. nam cum hoc examinetur in negocio principa-
li ſi iudex pronũciat me cõtraxiſſe uel deliquiſſe ſtandũ
ē ſententie: ſecus ſi exceptio declinatoria oritur ex eo ꝙ
nõ contingit negocium principale. nam tunc nunquam
intelligitur reiecta per aliquem actuʒ. ita ꝙ impediatur
propoſitio iuris reiectiõis. bene tamē concedo ꝙ impe
ditur quãdoq; ratione temporis: vt quia lis ē conteſta-
ta: ⁊ tunc bene tenet proceſſus: ſed ſi exceptio declinato
ria ē talis que nõ remouetur per proceſſum: tunc vendi
cat ſibi locum dictum Innocē. quia iudicium ē nullum
⁊ hoc inferius declarabo. ¶ Sequitur in glo. prorogata
uideatur ſi tenet proceſſus vi prorogationis. ergo ſi ex-
ceptio declinatoria ē omiſſa ab errante nõ tenet proceſ-
ſus. ſ. de iuriſ. om. iudi. l. ſi per errorem. dic circa hoc ꝙ
aut exceptio declinatoria ē fundata in iure cõmuni. pu-
ta exceptio cõtra iudicem clericum ꝙ ſum laicus: vel ex-
ceptio contra iudicem laicum ꝙ ſum clericus: ⁊ verũ di-
cit glo. aut fundata eſt priuilegio: vtputa excipit contra
poteſtatem eo ꝙ eſt ſcolaris: ⁊ tunc tenet proceſſus: qa
iudex habet iuriſditionem nõ eliſam: nec impeditam cũ
ad declinãdũ ipediēdũ reqrat exceptiõis obiect⁹ ſʒ In
nocē. qui ita nota. in. c. prudentiam. extra de offic. dele.
¶ Iuxta hoc quero nunquid exceptio declinatoria poſ-
ſit opponi ſemper vſq; ad litis conteſta. ⁊ dic breuiter:
aut iſta exceptio afficit iuriſditioneʒ: aut proponitur cõ
tra perſonã ⁊ eam afficit: verbi gratia obiicit ꝙ nõ ē iu-
dex: quia eſt femina vel infans. primo caſu quando ap-
ponitur contra iuriſditionem: aut fundatur in iure com
muni ⁊ ſemper poteſt obiici vſq; ad lit. conteſta. ut. l.
ſi conuenerit. ſ. de iuriſdi. om. iudi. ⁊ ī. ſol. matri. ⁊ l. ſi
cum dotē. §. eo autem tempore: aut fundat priuilegio.
⁊ tũc ēt añ lit. conteſta. proponi poteſt: niſi pars fecerit
aliquem actum per quem talis intelligatur in iudicē cõ
ſenſiſſe: ut. C. de pactis. l. ſi quis incõſcribēdo. ⁊ ſ. e. l. i.
ſic intelligitur. ī. de iudi. l. ſed ⁊ ſi ſuſceperit in pn. ¶ Sʒ
quid ſi eſt talis cauſa in qua non conteſtatur lis. dic: vt
nota. per Innocen. extra de dila. c. preterea. ad ſi. finau

tem obiicitur iſta declinatoria cõtra perſonã iudicis vſ-
q; ad quãtum tempus obiiciatur coram quo probetur
vide quod nota. Innoc. in. c. cũ ſuper. extra de offic. de
leg. ⁊ iii. q. v. quia ſuſpecti. ⁊ ibi per archi. extra de reſcri
ptis. c. ſciſcitatus. ⁊ facit quod no. infra in proxima que-
ſtione. ¶ Quid ſi obiiciatur cõtra iuriſditionem iudicis
iſtud quod iterum reſuſcitari oportet in queſtione prin
cipali: vtputa quia dicit reus ſe nõ contraxiſſe vel deliqſ
ſe in territorio nũquid iudex dabit terminũ reo ad pro-
bãdum iſtam exceptionem. vide hic per Guil. ⁊ nunqd
cognoſcit ſũmatim: vel plene. dicit Innocē. ꝙ ſumatim
quia plena probatio exigitur ſup negocio principali. ita
tenet Innocē. extra de reſcrip. ca. ſuper. ſed Cy. hic dicꝫ
ꝙ plenarie. Sed nunquid probatiões tũc facte proſint
in negocio principali ſidem faciant. Cy. dicit hic ꝙ non
⁊ pro hoc facit extra de reſcrip. c. veniēs. Et audi ratio-
nem quã aſſignat: quia ad aliud agitur. ⁊ allegat. ī. de i-
ſa. l. lucius. ⁊ de euic. l. vendicãtē. Et ſi dicatur dicit ipe
quid ſi apparet ꝙ delictum fuit cõmiſſum in territorio
⁊ iudex ꝓnũciauit: nõne facta notoria res. ergo valet in
ter eaſdeʒ perſonas. Reſpõ. notorio quod inducitur ꝑ
ſententiam nunꝗ̃ habet effectum notorii: niſi quando ī
ducitur ad eum finem ad quem fuit ſententiatuʒ nõ ad
aliud. ¶ Item dicit ipe de probationibus factis ſuper
emergenti nuſꝗ̃ valent inter eaſdem perſonas ſi ad ali-
um finem agitur ita dicit ipe per. l. vendicanteʒ. ¶ Itē
nũquid iſtud habet locuʒ in iudice temporaneo: quod
habet locum in perpetuo. dicit Cy. ꝙ ſic. licet Iaco. de
de ra. dicat contrarium. ¶ Item hec lex habet locum in
iudiciis in qb⁹ poteſt allegare ſe priuilegiatũ de ſuo pri
uilegio nũqd in extraiudicialibus dic ꝙ allegatio nihil
habet operari: etiam ſi allegans offerat ſe paratum ꝓba
re ſm Innocē. qui ita nota ⁊ ꝑ iſtã glo. legis noſtre. et
per no. extra de cenſi. c. venerabili. Nunqd ergo ſi iſte ꝓ
uilegiatus nõ compareat poteſt mulctari. dicas ꝙ ſic:
quia reſpectu iudicis videtur iudici ꝯſtare de ꝓuilegio.
ar. ī. ne quis eum. l. ii. nec ob. de iudi. l. nõ vſ. ⁊ de pecu.
. l. eo. tpe: qa ibi loqtur reſpectu ꝑtis: cui⁹ reſpectu non
dicit eſſe contumax. ideo nõ teneret ei ad expenſas: qa
partē nõ ꝯtēnit cum pars nõ habeat ius in effectu: ſed
ſentit Cy. hic ꝙ ad opus priuatuʒ nõ poſſit penam im
ponere: ut. ī. de eo per queʒ fac. erit. l. i. §. ſi reus. ſed ad
opus reipu. ſic: ut. l. mulctaruʒ. C. de modo mulctã. ſed
nũqd delegatus tenet interſerere litteras delegatorias
dic ꝙ ſic. alias nõ tenet comparere: quia ignorat euʒ eē
iudicem: vt. C. de ſuperindic. l. ii. lib. x. ſecus ſi in ordina
rio: qa ordinarius habet preſumptionē pro ſe nõ dele-
gatus: ut ⁊ extra de offici. delega. c. cum in iure. ⁊ de dila
tio. c. ꝑterea. ⁊ C. ſ mã. princi. l. i. Hoc verũ niſi ſit dele
gatus ꝓuincie qui eſt ordinarius: vt. l. legatus. ſ. de of-
ſi. ꝓcon. ⁊ leg. ¶ Nam ſufficit ꝙ publice facit. ī. de inſti
to. l. ſed. ⁊ ſi pupillus. §. ꝑſcribere ſm Cy. Sed nũquid
qui citat ad diem feriatam tenetur inſerere cauſam in ci
tatorio ꝑ quam appareat de neceſſitate comparēdi. cy.
ꝙ ſic. nam alias eſt fundata intentio nõ comparentis ſ
iure cõmuni. argu. ī. de rei vendi. l. i. §. ꝑ hanc ſm Cy. ⁊
facit quod no. xv. q. iiii. ca. placita. in glo. ⁊ ī. e. l. §. fin. ⁊
ibi de hoc. ¶ Sed nũquid exceptio de loco nõ tuto poſ
ſet obiici poſt lit. conteſta. dic ꝙ ſic: quia cauſa excipien-
di nõ colligitur ꝑ conteſta. ſm Archi. quia ita no. iii. q.
viii. hortamur. Deinde iuxta glo. que querit de ſuſpitio
ne. quero nũquid poſt obiectum ſuſpitionis poſſit ſ ea
cognoſcere: videtur ꝙ ſic: quia nõ deſinit eſſe iudex: vt
. ſ. de iuriſditi. om. iudi. l. pretor. Si vero obiicitur con
tra delegatum. ſecus de hoc nota. innocē. extra de offic.
delega. c. ſuper. ⁊ habes hodie in. c. cum iudex. eo. ti. li.
vi. ⁊ ibi videas. ⁊ hoc de iure canonico: ſed de iure ciuili
ordinarius nõ recuſatur: ſed alius adiũgitur. hoc tamē
intelligo ſi ſuſpitio poteſt ex hoc perfecte ceſſare: ſecus
ſi nõ poteſt. nam tũc etiam de iure ciuili poſſet recuſari:

ut.dicta.l.pretor.⁊.argu.de ſuſpec.tuto.l.ſi tutor.

Additio.

Si quis in ius. Iſte.§.eſt fundamētuʒ plurium queſtionum in tex.ibi parendum erit.ecce vna cauſa per quā mulcta nō imponit:uel impoſita remittitur ſcilicet ruſticalitas:tūc ſtatim ſubijcit aliam cām propter quam mulcta impoſita remittit ſcilicet turpis qualitas ⁊ hoc ſubit. Bar.

Ex.§.ſequenti.

¶ Que requirātur ad mulctā indicendū. Et an citat⁹ ad diem feriataʒ teneatur comparere. Et an citatus die feriato pro die non feriato teneatur comparere. Et an actus factus die feriato poſſit die feriato reuocari. Et an citatus a papa die feriato teneat comparere. Et an excuſetur ſindicus qui non denunciauit maleficium: quia iudex ſe abſētauit. Et an ſimiliter bannitus excuſet ſi nō comparuit.

Item ſi etiam. Ex iſto.§. collige q̄ tria reqrūtur ad hoc:vt mulcta poſſit imponi ſcilicet cauſa competētia iudicis. ⁊ q̄ nō excedat metam ſue iuriſditiōis:vt ex iſto.§.euidēter apparet.¶ In tex.ibi remittit ſi autem nō impoſuit debet ab imponendo abſtinere.¶ In tex.ibi feriat⁹ dies.

a ¶ Quod ſi. ADDE paulum de caſ. cōſilio .xxv. ⁊ Federi.in contrarium cōſilio.ccxl. iiij.

¶ No. q̄ ille qui citat:vt compareat die feriato ſi non comparet nō dicitur eſſe contumax. Ratio eſt quia ſi cōpareret nihil poſſet explicari cum eo.hoc verum niſi citetur ad videndum offerri libellum iudici.nam ad illum actum debet comparere cum poſſit eo tempore expediri:vt.l.miles.§.ſexaginta.ff.de adul.⁊ nota.in.l.i.ff.d feri.⁊ in.l.i.C.de fer.quod verum etiam ſi dies eſſet feriata in honorem dei:vt eſt glo.ordi.xv.q.iiij.placita ſecularia.Sed nūquid iſta citatio facta tempore iuridico ⁊ directa in tempus feriatum valet. hec lex nō dicit ſi valʒ uel nō.ſed dicit q̄ die feriata nō tenetur comparere: nō tamē declarat an ōbuerit comparere ante uel poſt. Iſtā queſtionem ponit Innocen.in.c.comqueſtus.extra de ferijs.⁊ Cy.C.de ferijs.l.fina.⁊ videntur docto. cōmuniter tenere q̄ aut error eſt expreſſus in citatōe:puta qa citatus eſt aliquis:vt compareat die dominico:tunc citatio eſt nulla ipō iure:vt.l.i.de fer.aut error nō eſt expſſus in citatione:⁊ valet citatio:ſed quando debet citatus comparere.dicunt aliqui q̄ aut dies feriata aſſignatur:vt terminus in quo:aut vt terminus in quem:aut vt terminus poſt quem ſi aſſignatur:vt terminuſ in quo debet comparere die ſequenti non feriata:vt.ff. de arbi.l. celſus.⁊.ff.ſi quis cau.l.ij.§.ſi quis in iudicio in verſi. iubet pretor totam dieʒ iudicij eſſe diffuſā ⁊c. Aut eſt terminus in quem:utputa ſi citat:vt compareat vſqʒ ad diem dominicam:nam dictio vſqʒ ex excluſiua.ideo debʒ comparere ante. Et ſi non comparet ante eſt ſibi quod imputetur.ita intelligūt.C.de tempo.appel.l.ij.in ſi. et extra de dolo ⁊ contumacia.c.cum dilecti:aut aſſignat vt terminus poſt quem.⁊ tūc poſt illum terminum finit dilatio.⁊ de hoc nullum dubium eſt:ut ſtatim poſt illuʒ terminū debet comparere.ff.de verbo.ſigni.l.cedere diem.dominus Ricar.de ſenis:cuius auctoritas maxima fuit.dicit q̄ ubi dies feriata cadit in terminuʒ in quo q̄ citatio eſt nulla ipō iure:nec ſit defenſio in diem ſequētem.⁊ eſt ratio:quia iſta citatio eſt directa in tempus a quo nō poteſt incipere.ergo viciatur.allegat.ff.de verb. obligatio.l.exiſtimo.¶ Et ſi dicas nōne ſunt duo precepta q̄ compareat ⁊ q̄ certa die:ergo licet in illa die ſi compareat tenetur comparere ſequenti.ſic argumentatur littera in dicto.c.cum dilecti.⁊ eſt expreſſuʒ in dicto.§.ſi quis in iudicio. Reſpondeo.interdum actus viciatur ex expreſſione diei:vt ſi promitto tibi dare hodie.x. capue:vt inſti.de verbo.obli.§.loca.ita in preceptis iudicis que ſunt ſtricti iuris que ſi continent impoſſibilitatem ratione temporis ipō iure ſunt nulla:vt dicto.§.loca.¶ Ad leges contrarias reſpon.q̄ loquūtur in impedimento quod nō cōtinebat preceptuʒ iudicis:ſʒ emerſit in perſona partis:puta erat impedimentum morbi: vel alterius accidentis:tunc enim pars ſi vult euitare:vt nō dicatur fuiſſe contumax debet comparere morbo ⁊ cauſa ceſſante.ita loquitur extra de elec.c.cupientes.§. q̄ ſi per.xx.lib.vi.ſic enim loquūtur iura contraria.facit.ff.de lega.i.l.ſi mihi ⁊ tibi.C.de fideiuſ.l.ſi quis ſeruos ⁊.l.ſancimus.preterea.l.celſus.ff.de arbi.non habet obſtare:quia illa loquitur in actu qui de ſui natura poterat explicari in termino:ſicuti eſt actus ſolutionis qui pōt explicari quolibet tempore. Hic loquitur d actu qui nō poteſt explicari in termino.⁊ ſic nō ob.l.illa.¶ Sʒ quero quid ecōtra:citatio eſt facta die feriata: ut veniat die nō feriata:an ualeat cōmuniter dicitur q̄ non:a qa habet uicioſum initium:ut.l.ſi minor.ff.de ſeruis expor. ⁊ eſt expreſſum in.l.fina.C.de fer.ibi vox preconis ⁊c.docto.dicunt q̄ in citatiōe eſt ꝯſiderandus actus iudicis ⁊ actus executoris.actus iudicis nō poteſt fieri die feriata:vnde non poteſt cōmitti tempore feriato:ſed executio poteſt fieri per nuncium. Poſſunt eſſe due rationeſ pro hoc quia actus executoris trahitur ad tempus act⁹ iudicis. Modo ita eſt q̄ ſi actus factus tempore feriato trahitur ad non feriatum:tunc ualet ut patet in examinatiōe teſtiuʒ que poteſt fieri tempore feriato:qa trahit ad tp̄s iuramenti ſm q̄ nota.glo.ff.man.l.ſi mādato ticij. Alia ratio eſt quia actus mere executiōis non eſt aliud q̄ mera executio:ſed executio mera poteſt fieri tēpore feriato:ut in.c.ſi.extra de iudicijs:ergo ⁊c.iſtud dictum credo uerum in tempore feriato propter utilitatē hominum:uel in ferijs repentinis:ſecus in ferijs in honorem dei inductis:quia tex.dicit precōis horrida uox ſileat ⁊c.in.l.fina.C.de ferijs:unde mera executio non poteſt fieri in his diebus.bene tamen credo q̄ poſſet fieri ſi dubitatur de fuga:uel q̄ res ſit tempore peritura: ut nota.in.dicta.l.fina.¶ Item quero iudex fecit actuʒ unum tempore feriato:nunquid poſſit reuocari:⁊ dicitur q̄ ſic:ſiue tenuerit actus:ſiue nō.nā illud tēpus qđ ē iuridicū in actu faciendo eſt iuridicum in actu reuocādo:ut.l.minor.in prin.ff.de euictio.⁊ ibi glo.⁊ not. per Iaco. de are. in .l.i.§. nunciatio.ff. de no. oper. nuncia.ſed nunquid citatus a papa uel imperatore die feriata debeat comparere.dic q̄ ſic:quia ferie non ſunt de iure diuino:ſed de iure ciuili potius:unde papa ⁊ princeps poſſunt derogare:ut.C.de legi.l.digna.vox i glo. fina.in princi.nō eſt ergo neceſſe q̄ pars cōpareat apō tribunal ⁊ proteſtetur.⁊ ſic eſt in argumentum q̄ ſi ſindicus nō denunciauit maleficium infra terminum:quia inde ſe abſentauit iudex q̄ excuſatur:uel ſi bānitus non comparuit infra terminum ſibi aſſignatum:quia ſe abſētat iudex coram quo debebat comparere ei non currit terminus banni:nec ſindicus incidit in penam. Cautius tamen eſt q̄ compareat ad tribunal ⁊ proteſtetur:vt.l.fina.C.de his qui per me.iudi.non appel.⁊.l. de pupillo.§.ſi quis ipi pretori.ff.de no.ope.nun.⁊.l.labeo.ff.de nau.fe.¶ In ea glo.ibi ſecus ſi actor non fuit:immo uidetur circūduci edictum:ut.ff.de iudi.l.⁊ poſt edictum.Solu.iſta glo.nō intelligitur in citato. ſed in eo q habebat ſiſtere ex ſua promiſſione que pmiſſio non circūducitur ſi altera pars abeſt:ut.ff.ſi quiſ cau.l.ij.§.ſi qſ iudicio.in uerbo alterutra.⁊ ita nota.ff.de eo per quem fac.erit.l.fina.§.ſi ſtipulatio.quod nota. ¶ In eadem glo.ibi id ſi locus.adde quod dixi.ff.ne quis eum.l.ſed exprimendi.in fin.ē.e.l.in princi. ¶ Sequitur in glo. uenire debet.dic ſi cauſa fuit expreſſa: quia citatus habet intentionem fundaratam ad non comparendum de iure communi : nunquid in caſibus in quibus proceditur ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij ſint ferie:dic ut plene habes hodie in capitulo ſepe.extra de verbo:ſignificatio.in clemen.

Additio.

c **Um quis.** In obligatione facti pꝰ moram ſuccedit obliga/
tio ꝛ actio ad intereſſe.hoc dicit.ꝛ no. quod di
xi in ſummario.¶ Item not.quod intereſſe uenit in pe
titione. Dicit enim agendum etiam in id quod itereſt.
pro hoc.ỹ.de uerbo.obligatio.l.ſtipulationes non diui
duntur.§.celſus uidebitis tex.ꝛ glo.in.l.i.in princi.ỹ.ð
acti.empt.¶ Oppo.ꝛ videtur ꝙ immo agatur certi cõ
dictiõe ad intereſſe:ut.ỹ.ſi certuꝫ peta.l. certi condictio
in princi.dic ut in glo.¶ Querit glo.ſi eſt adiecta pena
vtruꝫ mouetur quod in principali obligatione deuenit
Examinaui plene.ỹ.de verbo.obliga.l.ita ſtipulatus:vi
debitis in.l.predia.ỹ.de act.empt.ꝛ eſt maxima queſtio
ꝛ longa ideo nõ curo axaminare.

¶ In ius vocati vt eant. Rubrica.

¶ Continuatio apparet ꝛ ſpecialiter ponam.ỹ.in rubri
ca ſequen.¶ Oppo.ad rubricam.innuit rubrica ꝙ per
ſatiſdationem quis euitat ne vadat ad iudicium. Con/
tra.C.ð lit.conteſta.auten.offeratur.Glo.hic ꝛ.ſ̃.titu.
.i.l.i.dicit ꝙ aliud hodie:aliud olim per dictam auten.
tu dic ꝙ hic loquitur de fideiuſſione que datur nuncio
de veniendo ad iudicium:ꝛ ibi ſe preſentando.autẽ. of
feratur.loquitur de alio fideiuſſore ſcilicet de iudicio ſi/
ſti:vt dixi.ſ̃.ti.i.l.i.per Jac.de are.¶ Quero quid vult
dicere rubrica ſatiſdent vel cautionem dent. Reſpõdeo
ſatiſdent quando fideiuſſores inueniunt. Cautum dẽt
quãdo fideiuſſores nõ inueniunt:vt probatur in auten
tica generaliter de epiſ.ꝛ cler.

e **Dicto.** Fideiuſſor de veniẽdo ad iudicium debet dari
idoneus ꝛ coniuncte perſone habẽtur:
vt idoneeᵃ. Et recuſãs eos recipere pu
nietur.h.d.cum.l.ſequenti. ¶ Quero
que ſit ratio huiꝰ legis. ꝛ dic vt in glo.
¶ Item quero hic enumerantur que/
dam neceſſarie perſone:quid de alijs. Et dicit glo.ideꝫ
in ſimilibus:vt in glo.parua ſuper verbo neceſſitudine
quod intelligit Guil.in alijs qui inuiti non coguntur di
cere teſtimonium:vt.ỹ.de teſti.l.lex iulia.alias eſt.l.ne in
uiti.facit.ỹ.de accuſa.l.i.ꝛ.ij. Sed quero vtrum hec lex
intelligatur in ſubſidium ſi alias fideiuſſores dare non
potuit.Guil.dicit ꝙ non.nam tunc nullum eſſe priuile/
gium:quia tunc ſufficeret nuda cautio iuratoria:vt ĩ au
ten.generaliter.C.de epiſ.ꝛ cleri.Sed nunquid in alijs
cauſis cum quis tenetur dare fideiuſſorem: vtrum ha/
beantur pro idoneis iſte perſone.Guil.dicit ꝙ non qa
in caſu ſpeciali loquitur hoc edictum. Ideo non exten/
ditur:vt.l.ius ſingulare.ꝛ.l.que cõtra.C.de legi.

q **Ui duos.** Qui vnum de duobus fe cit nihil feciſſe videtur .h.
dicit. Iſtã.l.declara vt videbitis in.l. ſi ſeruus
plurium.ỹ.ſi quis cau.

¶ Rubrica ne quis euꝫ qui in iuſ vocatus eſt vi eximat.

¶ Iuriſconſultus tractaturuſ de iudicijs premiſit de iu
riſ.om iudi.in ſpecie ꝛ in genere.Quo viſo:quia iudici/
um incipit ab in ius vocando.poſuit rubricam de in ius
vocando:ſed quia in ius vocati quandoqꝫ nõ vadunt ꝛ
ideo puniuntur poſuit rubricam ſi quis in ius vocatus
nõ ierit.quandoqꝫ non vaduut legitime:quia dant fide
iuſſores nuncio de eundo ꝛ ſtando in iudicio. Ideo po
ſuit rubricam precedentem:quandoqꝫ nullum fideiuſ/
ſorem dant.ꝛ ideo ad iudicium ducuntur per familiam
ꝛ eo tempore quo ducuntur aliquis eos vi eximit de ma
nu familie Ideo ponitur hec rubrica ne quis eũ ꝛc̃.quã
doqꝫ nullus euꝫ eximit:ſed ad iudiciuꝫ ducitur:vel ſpõ
te venit:ꝛ ab eo petitur ſatiſdatio de ſtãdo iuri vſqꝫ ad
ſententiam.ꝛ de hoc loquitur titu. ſequens qui ſatiſda.
cog.ꝛ alij ſequentes tituli vſqꝫ ad titulũ de ferijs.¶ Ul
timo ſcias ꝙ iſta rubrica continet partem verboruꝫ edi
cti non totum edictum. Ideo ipm perficiamus:vt meli
us intelligas tex.in quo edictum exponitur. dicit ergo
pretor ait ne quis eum qui in ius vo.ꝛc̃. vt in rubrica ne
ue faciat dolo malo quo magis eximeretur:ut.l.ſed exi/
mendi.§.pretor.ỹ.e. In eum qui aduerſus predicta fe
cerit q̃tum per actorem in litem iurabitur iudiciũ dabo
ut colligitur ex.l.ſi per aliuꝫ.§.in eum.ỹ.e. Deſcẽdo mo
do ad nigruꝫ.

¶ Ex.l.ſequenti.

¶ Caſus in quibus non licet trahere in ius ꝛ dictio ſꝫ
cum ponitur cum dictione ꝛ: aduerſatur in facto non
in iure.ſed ſi ſine. Et aduerſatur tam in facto q̃ in iure.

b **Oc edictum.** Primo commen/ dat edictum. ſecun
do incipit exponere.ſecunda ibi deniqꝫ. Et in
cipit exponere uerbum quis poſitum in edicto. In .§.
offilius exponit verbum eum.ꝛ breuiter hoc dicit. Qui
eximit eum qui non debebat trahi ad ius ratione perſo
ne uel fori hoc edicto non tenetur.hoc dicit cum .l. ſe/
quenti.ꝛ in princi.l.ſeq.¶ No.ꝙ in pari cauſa deterior
ẽ ꝯditio agentis q̃ ꝯuẽti.¶ Op.ga.l.i.ĩ fi.dicit ꝙ ille q
eximit nõ delinquit..l.ij.ĩ pn.dicit ꝙ d̃liqt. Sol.itellige
ſic nõ delinquit q eximit: ſed ſi tu diceres euꝫ delinque
re deterior eſſet conditio liberti petentis q̃ iſtius con/
uenti:ut.l.ij.in pnci.¶ Oppo.ỹ.e.l.ſed eximendi.§.itẽ
ſi quis.Sol.ut ibi dicã plene.¶ Qurro quot caſus po/
nãſ hic in quibus non licet queꝫ trahere ad ius. Reſpõ
deo ſm glo.quattuor.primus quando non poteſt tra/
hi ope exceptionis:ut in parente ꝛ patrono. ſecundus
quando nõ poteſt trahi ipõ iure:ut in eo qui nullo mo/
do eſt ſue iuriſditionis etiam ſi nõ opponatur ab homi
ne.tertio quando non poteſt trahi ipõ iure ſi tamẽ op/
ponatur ab homine:ut in his qui habent ius reuocan/
di domum.quarttus in eo qui non poteſt trahi in ius ꝑ
pter defectum ſtatus:ut in ſeruo:ut.l.iij. in princi . hoc
uidetur ſentire glo.tua quam no.ꝛ tene menti ſpeciali/
ter in eo ꝙ dicit ꝙ illi qui habent ius reuocandi domuꝫ
ſunt tuti ipõ iure: ut colligitur ex duabus glo. vlti. hic
poſitis. Et hoc prout habetis in glo.exemplum: ſed ſi
habetis eximit:tunc importat aliud.¶ Ultimo no.illð
quod dicit glo.ſuper verbo fortius.nam quando poni/
tur dictio ſed:cum dictione ꝛ:aduerſatur ad preceden/
tia in facto non in iure.quando ponitur ſine ꝛ:aduerſa
tur in iure ꝛ in facto:ut hic.ꝛ.l.ſed ſi lege.in princi.ꝛ qð
ibi not.ỹ.de peti.here.ꝛ.l.qui vſũfructum.ỹ. de uerbo.
obligatio.ꝛc̃.

q **Uod ſi quis.** Nunc exponit uer buꝫ in ius.ꝛ breui/
ter hoc intendit qui eximit eum qui ad iudici/
um ducitur auctoritate eius qui non habet iuriſditio
nem perſonaliter capiendi non incidit in hoc edictum.
hoc dicit.

Quod pretor. ᵇNunc expõit uerbũ vi. Op.ꝛ ſol.ut in glo.

s **Ed eximendi.** Hec lex expõit uerbuꝫ eximat.

¶ Ex.§.ſequenti.

¶ Eximens euꝫ qui habet ius ne exigatur tenetur hoc
edicto:quia non habebat ius ne uocaretur. Et licet ac/
tor calũnioſe in ius uocet nihilominus iuratur in litem
cõtra eximentem ad aliud intereſſe extra ius:quia forte
actor ex alia cauſa egiſſet coram eo. Et captus rite licet
non recte ex una cauſa poteſt pro alia recõmendari. Et
iudex non poteſt punire eximentem eum qui uocari nõ
debuerat.

Item ſi quis. Hic format unã queſtiõeꝫ circa predicta ꝛ eſt nota. ca
ſus.¶ Oppo.ſ̃.e.l.i.in fine.ꝛ.l.ij.glo.dicit ꝛ bene hic
nõ inuocando.ſed in calũniando deliquit. Quid vult

a¶ Uit ido/
nee. AD/
DE in q̃ſtũ
.d.Jaſõ dic̃
ꝙ metus fa
ctus cõſan-
guineis cle
rici cenſetur
factus cleri
ci ꝙ hoc for
tificaſ dciſ.
dominoruꝫ
de rota ĩ no
uiſ. ccccix.
ꝙ renũciatõ
facta ꝑ cleri
cũ de benefi
cio ꝑ extra-
hẽdo fratre
a carceribꝰ
nõ valet. ꝛ
ibi etiam dĩ
cunt ꝙ ap-
pella. ſuorũ
veniunt do
meſtice per
ſone:vt cuꝫ
dicitur fit in
iuria ſuis.
b¶ Qð ꝑtor
DDDE in
q̃ſtuꝫ.d. Ja
ſon dicit ꝙ
ſtatutum pu
niens male/
ficium de
bet intelligi
cum illð do
lo eſt com-
miſſum. ꝙ
idem voluit
bal.conſilio
.cccxx.ꝛ.cc
ccxxvi.pri-
mo lib.ꝛ me
lius conſilio
cccxlvij. ij.
lib.vbi dicit
potius inno
centiã animi
q̃ꝫ verba ſta
tuti attendẽ
da.ꝛ við an
ge.conſi.xx-
vij.de illo q
ſociũ ĩ ludo
interfecit. ꝛ
in q̃ſtuꝫ po-
nit de ꝑſtan
te opem ad
fugam alicu
ius debito-
ris vide pul
chre bal. cõ
ſilio.ccxx.li.
.iij.in cã.d.
milan.

dicere.q.d.nō fiet compenſatio doli ad dolum cum cadat circa diuerſa: ⁊ ita dicunt quidā vide glo.in.l.ſi duo .ff.de dolo.tu dic quandoqꝫ quis habet priuilegiuꝫ ne poſſit uocari ad ius:uel ipſo iure uel ope exceptiōis: tūc ſi uocatur peccatur in vocando:merito non peccat qui eximit:ut in contrarium quandoqꝫ quis non habet ius ne vocetur:ſed habet ius ne exigatur: tunc ſi uocatur bene poteſt uocari ⁊ ualet vocatio: ut pro debito ſoluto.ſed calunnioſe procedit actor. ⁊ ideo qui eum eximit tenetur. ita loquitur hic. ¶ Oppo. hoc edictum datur ad intereſſe: ut.j.l.proxima.§. in eum. ſed actoris non intereſt: quia per calunniam uocat ergo ⁊c̄.ſol. dicunt quidam hic iurabitur in litem propter aliud intereſſe extra ius cuius cauſa vocabatur:quia forte ſi fuiſſꝫ in iudicium ex alia cauſa egiſſet corā eo.ita tenebat Ja. de ra. Mar.ſil.⁊ Ja. bu.⁊ ipſe Jaco.bu.refert inſti.de act.§.penales.quod multum no. Etiam allegaui in determinatione queſtionis quam diſputaui. que incipit lapus: vtrum captus pro una cauſa indebite poſſit pro alia cauſa recōmendari [a] in carceribus:⁊ inter cetera dixi ꝙ ſi nō eſt peccatuꝫ in capiendo:licet actor eſſet in calūnia poteſt pro alia cauſa recōmendari per iſtū tex.⁊ per alias rationes quas ibi vide. Ultimo quero hoc eſt verum ꝙ non tenetur hoc edicto ad penam applicandā parti ut.ſ.l.i.ſed an poterit condēnari a iudice propter iniuriam factam ipſi iudici in eximendo:licet eximens nō debuerit uocari dubito.lex tamē videt̄ punire ſemper eos qui eximūt illos qui uocari debebāt: uel qui erāt criminoſi:uel erant ſuſpecti de crimine:ut.C.de maleſi.l.ſi.⁊ de his qui latro.l.i.

Pretor ait. Primam partem edicti poſitam in rubrica.expoſuit uſqꝫ modo. Nunc incipit exponere ſecundam partem.⁊ primo ponit uerba ⁊ in ꝟ.nā ⁊ poſt.incipit exponere.

8 **J per alium.** Hic proſequitur expoſitionem. ¶ Nota ꝙ qui mandat fieri tenetur ſicut faciens: ut .l.ſi quis id quod.de iuriſ.om.iudi.de hoc dic ut dixi in .l.ſed ſi vnius.§.ſi ſeruos.j.de iniur. ¶ Secundo not. ꝙ non requiritur ꝙ mandator ſit preſens tempore quo delictum committitur.⁊ hoc collige ex ſequētibus.

¶ Ex.§.ſequenti.

¶ Actio iſta datur quāti ea res eſt ab actore extimata. Et iſtud totum erit penam. Et nihilominus habebit rē Et extimatio fiet per iuramētū in litem.

In eum. Hec actio datur ad penam que eſt q̄ti actor in litem iurauerit.hoc dicit Hic exponitur ſententia quorundam verborum edicti que non habemus ad litteraꝫ in aliqua parte.collegi vobis.ſ.e.ſuper rubrica.videt̄ ergo ꝙ iuratur i litē. ¶ Cōtra.j.in litem iuran.l.in actionibus.Sol.ſpeciale eſt hic circa ea que ponuntur in dicta.l.in actionibus. ita dicit glo.hic in ſi. ¶ Pro declaratione huius.§.primo queritur quid velit dicere tex.dum dicit ꝙ iſta pena nō datur ad id quod eſt in veritate:ſed q̄ti actor iurauerit:ergo non datur ad intereſſe cōmuniter uel ſingulariter:ſꝫ q̄ti actor iurauerit:tunc vltra queritur vtrum in iſto iuramento deducatur id quod debitor in ueritate debet. Glo.recitat opi.finaliter determinat ꝙ ſic:quia intereſt creditoris plures debitores habere:hoc intellige:ut dicam ſtatim.tertio querit glo.pone ꝙ plures fuerunt eximentes:an vnius ſolutio proſit vel liberet debitorem. glo.dicit ꝙ non in eo ꝙ eſt pena:ſe in q̄tuꝫ continet veritatem ſic ita intelligitur.j.§.proxi.⁊.l.ſin. ¶ Iſtō nō uidetur uerum:quia in.§.ſi.⁊.l.ſi.dicitur ꝙ vnius ſolutio alium non liberat.preterea ſi hoc eſſet uerum in diſtincte:ut vnius ſolutio liberaret alium actor non poſſet dicere:tu ſoluiſti mihi aliquid nomine pene:quia ſm hoc detegeret periurium ⁊ turpitudinem ſuam. Ideo doc. intelligunt iſtam.l.aliter videlicꝫ ꝙ iſta actio datur q̄ti ea res eſt ab actore extimata:⁊ illud totuꝫ ſit pena.ſicut uerbi gratia in actione furti uenit duplum uel quadruplum eius quod res eſt:⁊ illud totum ſit pena:⁊ res nihilominus debeatur. Ita hic q̄ti ea res eſt hoc eſt extiatio rei debetur nomine pene:⁊ nihilominus debetur res ⁊ ſic in hac cōdēnatione habetur reſpectus ad rem ⁊ ſecundum eam fiat extimatio ⁊ impoſitio pene non ut ad eam fiat condēnatio.⁊ ſꝫ hoc clare apparet ꝙ vnius ſolutio non liberat alium omnia ſequentia clara erunt. et ſic tenent omnes docto. ¶ Quero qualiter fiat extimatio rei. Pet.dicit ꝙ per veras probatiōes. docto. communiter tenent ꝙ per iuramentum in liteꝫ per id quod dixit tex.ab actore eſtimatum. Si uero probaretur per alios extimaretur nō per actorem ſed per alium.⁊ hoc ē propter dolum eximentis ſimile eſt in.l.ſi quādo.C.vnde vi.⁊.j.quod vi aut clam.l.ſemper.§.hoc interdicto. Hoc etiam apparet ex eo ꝙ hic dicit de actore calūniatore qui uerum intereſſe nullo modo poſſet probare:niſi eius iuramento ſtaret.

¶ Ex.§.ſequenti.

¶ Qualiter debent formari articuli contra eximētem ⁊ ⁊ qualiter ad defenſiōeꝫ rei.

Docere. Iſte eſt no.§.⁊ breuiter hoc intēdit. probationes debent neceſſario concludere:ut condēnatio ſequi poſſit.hoc dicit. ¶ Not. quia uides quomodo debent formari articuli.primo ꝙ quis ducebatur ad iudicem auctoritate competentis iuriſditionis:ut.ſ.e.l.iij.§.ſi quis ad pedaneū. Item ꝙ ꝑ hanc exceptionem factum eſt ꝙ in iudiciuꝫ tempore exceptionis nō uenit ut hic.⁊ ſic uides ꝙ actor probat negatiuam [b] quando eſt cauſa ſue intentionis facit quod not.per Innocen.extra de accu.c.ſuper his.⁊ per Cy.i .l.iij.C.de iure emphi.dixi in.l.hoc iure.j.de uerb.obligatio. q̄titatem uero eius quod intereſt probat actor per iuramentum:ut.ſ.proxime dixi. Reus uero ad ſuā defenſionem habet ꝓbare ꝙ ille non debebat: uel non poterat in ius uocari:ut.ſ.e.l.i.⁊.ij.

Hoc iudicium. Oppo.j.de eo ꝑ quē fac.erit.l.i.§.ſi plures Solu.glo.⁊ bene ꝙ illa actio proſequitur merum intereſſe.hic meram penam ex parte utriuſqꝫ. ¶ Item op. etiam ſi nō interſit competit iſta actio:ut.ſ.e.l.§.i.Sol. aliud in herede aliud in defuncto. Rationem ponit gl. ⁊ bene.

S qui. Materiam huius.l.tangit gl. in.l.nec vllam.§.pe.j.de petihere.⁊.l.ſi quis ab alio.§.i.j.de re iudi.pleniſſime dixi in.l.quotiens.j.ſi fa.fur.fe.dicatur.

¶ Qui ſatiſdare cogantur. Rubrica.

¶ Continuationem dixi.ſ.proxima rubrica. ¶ Quero quid differt hec rubrica ab illa ſcilicꝫ in ius uo. ut eāt Dicit glo.ꝙ hic loquitur generaliter de qualibet ſtipulatione pretoria. Ibi de ſtipulatione de iudicio ſiſti tantum. Hoc non placet:quia habemus titulum generaleꝫ .j.de pretorijs ſtipula.uel dicit glo.hic de perſonis que debent ſatiſdare ibi de ſatiſdationibus. Certe immo etiam ibi principaliter de perſonis dicit.tu dic ut colligit̄ ex cōtinuatione quā dedi.ſ.ti.i.ſuper rubrica.

¶ Ex.l.ſequenti.

¶ Satiſfacere promittens non poteſt fideiuſſorē dare. Et ſatiſdare promittens poteſt dare pignora. Et quidam ſatiſdant.quidam iuramento promittunt. quidaꝫ nuda cautione.

Satiſdatio. Oppo.j.q.mo.pig.uł hypo.ſol. .l.item liberatur.§.i.vbi ſatiſdatio comprehendit etiam ſatiſfactionē. Sol.dicit Guil.fateor ꝙ ſatiſdatio poteſt acci

[a] ¶ Recōmēdari. ADDE bal.cōſilio.ccclxxxiiij.ij.volu. vbi pōit an carceratus pro delicto poſſit recōmēdari pro debito ⁊ an carceratus a ꝑtāte poſſit recōmendari ab epo.

[b] ¶ Intentionis. ADDE poſt.d.Jaſonem.pe.de ancha.conſilio.lxxiij.⁊.c lvij.⁊ an negatiua ſit ꝓbata ex eo ꝙ contrarium non probat̄ vide bal.cōſil.cclxviij. tertio lib.

a ¶ Fideiuſſ. ADDE p° .d. Alex. ⁊ ia ſo. an q̃ tene tur dare fi deiuſſ. vel pi gnora debe at id pſitiali ter facere. ⁊ illos uel illa ſecū habere ro. conſi. clx iij. an autem ſtāte ſtatuto ꝙ inter affi nes fiat com promiſſū re cepta ſecuri tate itelligā tur fideiuſſo res: vel pi gnora vide bal. conſilio .clv. v. libr. idonea ꝟo cautio q̃ di catur. vide oldra. conſi. lxviij. ubi ponit intelle ctū. l. quicū q̃ʒ de oi de ciſ. datuʒ p papā in cōſi ſtorio.

b ¶ Uel po tens. ADDE ꝙ idem ſi bona eius poſſideri ſi poſſent ſine magna diffi cultate: ut vult bal. cō ſilio. lv. i. li.

c ¶ Subſiſtat ADDE p° .d. Alexā. et iaſo. bal. ꝯſi. .cccxciij. li. .i. late ro. cō ſilio. xlij. ro. .clxxxiij. ⁊ vi de que lati° poſui in .d. .§. cōdēna tum.

d ¶ Fideiuſſ. ADDE p° .d. Iaſo. dū ampliando regulam di cit ꝙ fideiuſ ſor de iudi cio ſiſti tene tur perēpta inſtātia. ꝙ fi deiuſſor qui promiſit p actore pro expenſis cāe non tenetur inſtantia p ēpta. ut vo luit bal. cōſi. .cclxxij. lib. .ij. an autē ſit neceſſe of ferre libellū fideiuſſori q promiſit re um ſiſtere ſb pena: vide Io. an. i ad di. ad ſpec. i ti. de fideiuſ ſo. §. ſequit in princ. Et an ſi deſen

pi ut genus. comprehendit enim illud per quod imple tur deſiderium alterius: ut hic. ⁊ dicta. l. item liberatur .§. i. ⁊ .ꝭ. de pigno. act. l. ſi rem. §. omnis poteſt etiam ac cipi pro ſpecie: ⁊ tunc dicatur etiam ſatiſfacere quādo perfecte abſoluitur. ⁊ ita in dubio in contractibus debʒ intelligi unde ſi promiſi me tibi ſatiſfacere debeo ſolue re integre aliter q̃ dando fideiuſſorem: ut. C. de conſti. pec. auten. ſi quando ⁊ .ꝭ. de conſti. pec. l. promiſſor. fa cit. ꝭ. ſi certum peta. l. ſi. ⁊ ibi dixi. ¶ Uenio ad glo. op po. ꝙ poſſunt dari pignora: ut. ꝭ. de col. bo. l. i. §. iubet glo. dicit fateor ꝙ poſſunt dari pignora ſi vult non ta men tenetur ſed ſufficit ꝙ det fideiuſſores[a] vt hic. ⁊ l. p̄ torie. ꝭ. de pretorijs ſtip. idem not. in dicta. l. pretorie. ⁊ in auten. de exhiben. reis. §. ſuſcepto. Contrarium not. ſcilicet ꝙ non poſſunt dari pignora: ut in auten. offerat .C. de lit. conteſta. ⁊ l. in eo. §. i. ꝭ. de re iudi. Tamen gl. iſta ⁊ ſimiles ſunt uere per. §. hic allegatum in glo. ⁊ .ꝭ. quorum lega. l. ſi. §. ſi legatarij. de verbo. ſigni. l. ſi habe re. §. i. Preterea plus cautum eſt dare pignora q̃ fide iuſſores: ut. plus cautionis. ꝭ. de iureiurā. ergo ⁊c. qa q̇ plus facit vtiqʒ tantum facit: ut. l. cum furti. ꝭ. de in litēʒ iuran. dixi plene in dicta. l. pretorie. ꝭ. de preto. ſtipula. ¶ Opponitur. C. de dignita. l. quotiens. ⁊ de proxi. ſa cro. ſcri. l. in ſacris la. iij. ⁊ C. de epi. ⁊ cle. l. cum clericus. Soluit glo. fallit ibi in caſibus illis in quibus datō fide iuſſoris remittitur. ¶ Intellige tamen ꝙ ipſi debent p mittere nuda cautione ⁊ obligare bona ſua nō dico tra dere: ut. l. filio. ꝭ. de legi. no. ca. Oppo. inſti. de ſatiſda. .§. ſed hodie. C. de epi. ⁊ cleri. auten. generaliter. Solu. ibi cōmittitur iuratorie cautioni: quia fideiuſſores dare non poteſt: ita dicit glo. Ex his habes quod dicitur in rubrica ꝙ q̇dam ſatiſdāt: q̇dam pmittūt per iuramētū: quidam nuda cautione.

f **Fideiuſſor.** Iſte eſt bonus caſus. Quero qualiter intelli gitur conueniendi facultas. dicit glo. ratiōe lo ci: quia ſit de quodam caſtro forti in quo non poteſt in trare nuncius uel ratione priuilegij: ut ſi eſt clericus vel ſcolaris: vide glo. iſtam ⁊ not. Guil. de cu. iſtud quod h̄ dicitur de loco munitiſſimo ⁊ forti intelligit non ſuppo ſito iuriſditioni illius iudicis. alias ſecus ita dicit ipſe ue ritas eſt prout glo. iacet. Si aliquis eſt de loco munitiſſi mo ⁊ cuſtodia ſpectat ad eum ita ꝙ familia non poſſet ire ad faciendam executionem non eſt idoneus fideiuſ ſor: ut. ꝭ. de ali. iu. mu. ca. fa. l. i. i ſi. cū. l. ſequēti. Et idem ſi eſſet vnus notarius multum cauilloſus: uel alias rixo ſus homo vel potens: ut dicta. l. i. in fine. de alie. iu. mu. ca. fa. ⁊ l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum. §. i. de verb. ob. facit. ꝭ. de in diem adiec. l. ſi eum. §. ſi. ⁊ ita de conſuetu dine obſeruatur.

Si quis. Quattuor modis legitur in gl. ſecū dum primam lec. hoc dicit. Si dat fideiuſſor de iudicio ſiſti ei qui in iudicio non poteſt eē ñ valet datio. hoc. d. Et hoc prout eſt in littera ſi quis heres. ⁊ iſta lec. eſt clara. Alij habent in littera ſi quis ex his. ⁊ ſecundum hanc legitur alio modo. ⁊ breuiter h̄ intendit. quando quis dat fideiuſſorem eum qui in iu dicio eſſe non poteſt non valet datio. hoc dicit. Et iſta littera eſt uera ſimpliter in ſeruo qui conueniri non pōt alio modo. Item non poteſt fideiubere: ut. l. iij. § ſed ſi filius. ff. de pecu. ⁊ l. iij. ꝭ. de fideiuſſo. l. ſi ſeruus inſcio .eo. titu. in alijs autem qui poſſunt obligari: licet nō poſ ſint conueniri ſimpliciter valet datio: vt ipſi obligaren tur: non autem. ut per ipſam dationeʒ re° qui tenebatur dare fideiuſſorem ſit liberatus: ut. l. i. in fine. ſ̄. ſi quis in ius vo. non ie. ⁊ quod ibi no. ⁊ ibi dixi tibi. tamen iſta le ctura non bene conuenit littere que dicit ſi quis ex his q̇ agere non potuerunt. Deberet dicere ſi quis ex his qui conueniri non potuerunt. Secundum tertiam lec. hoc dicit. ſi ille qui agere non poteſt dedit fideiuſſorem de

lite proſequenda non valet datio. hoc dicit. iſta proce dit plane ⁊ tene menti eam. Secundum quartam lect. hoc dicit ſi ille qui non poteſt conueniri dedit fideiuſſo rem. de iudicio ſiſti non valet datio. ⁊ iſta eſt vera etiam in ſe: tamen non congruit littere que dicit ſi quis ex his qui agere nō poſſunt: expone agere ideſt in iudicio eē. ¶ Querit glo. quid ſi agere non poterant ex dfectu iu ris: quia non habebant actionem nō ex defectu perſone dic ut in glo. ⁊ bene ⁊ tene menti iſtum. §. quia hʒ quat tuor caſus notabiles.

Pretor. A perſonis coniunctis hic noīatis qualiſcūqʒ fideiuſſor accipit. hoc di cit. quod not. ⁊ tene menti. Et quod dicit fideiuſſor: in tellige quo ad facultates. Dicit glo. nota ergo ꝙ opor tet ꝙ ſit talis qui poſſit eſſe fideiuſſor. nam hic fuit con iuncta perſona que poteſt dare quēcūqʒ fideiuſſorē eti am extraneum ſeu non idoneuʒ quo ad facultatem: niſi ſit furioſus vel inſans. Et ſic facit ad queſtionē dicit hic ſtatutum ꝙ qualiſcūqʒ fuerit ſententia arbitri mādetur executioni: nec aliquid poſſit opponi. Certe hoc debet intelligi dum tamen ſit lata a perſona que ſit arbiter et eſſe poſſit. Facit ad hoc de re iudi. l. iij. §. condēnatum modo actus a perſona habili factus. Item facit ſtatutū dicit ꝙ contra inſtrumentum confeſſionatum non poſ ſit opponi aliqua exceptio: ſed ſtatim mandet executio ni: quod debet intelligi dūmodo illud inſtrumētū ſubſi ſtat. ad quod. l. diuus. ꝭ. de teſta. mili.

¶ Ex. §. ſequenti.

¶ Licet principalis teneatur ſiſtere in iudicio ⁊ fideiuſ ſor curaturum ⁊ facturū ꝙ ſiſtat non impeditur fideiuſ ſio. Et fideiuſſor in criminalibus tenetur in quātita te taxanda per iudicem. Et iudex poteſt contra eos in quirere. Et promittens de iudicio ſiſti non cogitur p mittere certam penam: niſi conſuetudo aliter ſe habeat vel niſi res ſuper qua ſatiſdatur ſit extimabilis: uel ex cā Et agens contra fideiuſſorem debet de veritate debiti probare ſicut ſi ageret cōtra pncipalē.

In fideiuſſorem Modo itramus ma teriam que multum ē ſubtilis ⁊ optima. hoc dicit. Fideiuſſor de iudicio ſiſti te netur ad verum intereſſe niſi in certam quātitatem iter terceſſit: ⁊ hoc etiā ſi actio ſit penalis. hoc dicit cuʒ. l. ſe quenti. Dicitur hic in fideiuſſorem. Contra qui promit tit alium in iudicio ſiſti non eſt fideiuſſor: ut not. ſ̄. e. l. .§. i. in glo. ſi. ergo male hic loquitur. Glo. ibi dicit ꝙ im proprie ponitur. Guil. ⁊ alij dicunt ꝙ immo proprie: quia principalis etiam debet ſe obligare de iudicio ſiſti nam tenetur fideiuſſor acceſſorie: ut ſi ipſe in obligatio ne tenebatur ſiſtere in iudicio cui obligationi fideiuſſor acceſſit quod apparet: quia ſi in iudicio ſiſtere non tene tur non ualeret fideiuſſio: ut. ſ̄. e. l. i. Eſt tamen ſciendū ꝙ quando principalis tenetur ſiſtere in iudicio ⁊ fide iuſſor tenetur ſe facturum ⁊ curaturuʒ ꝙ ille ſiſtat: ut. l. quotiens quis. ꝭ. de uerbo. obli. ⁊ licet prima facie vide atur ꝙ ad aliud teneatur principalis. ⁊ ad aliud fideiuſ ſor: tamen hoc fideiuſſionem non impedit: ut. ꝭ. de duo bus reis. l. nemo eſt qui neſciat. ⁊ de fideiuſ. l. ſi quis pro eo. in princi. Quero quid vult dicere tex. duʒ querit vtꝝ veritatem contineat an quātitatem. Glo. exponit ideſt vtrum contineat verum ⁊ cōmune intereſſe. an in quan tum extimauerit iudex. ita dicit glo. Sed ad iſtā oppo. ꝙ debeat taxari quātitas per iudicem: vt. l. iiij. ꝭ. de cu ſto. re. ſo. dicit glo. ibi in criminalibus hic in ciuilibus: ⁊ bene dicit. Aduerte ergo ꝙ in criminalibus fideiuſſor te netur in quātitate taxāda per iudicem. item in illis con tra fideiuſſorem poteſt iudex inquirere ex officio ſuo: vt dicta. l. iiij. facit etiam. C. d bo. va. l. ſi. in ciuilibus opʒ ꝙ pars actionem proponat contra fideiuſſorem: ut hic ſecundo modo legitur hic tex. per alios: ut querat vtrū iſta actio continet veritatem: an vero quātitatē exp̄men

ſor ſatiſdederit pro ticio ⁊ ticius moriaꝛ ante litem conteſtatam teneatur perſiſtere. vid io. an. ꝙ ſic i rubrica de deſenſo. in addi. ad ſpec. ⁊ in quātum .d. Iaſo. etiā tenet ꝙ ꝓmittēs preſentare totiens quotiens teneaꝛ etiam poſt ſententiam. adde ꝙ ſi hiſ ꝓſentauerit iudici ꝙ erit liberatus ſm Ange. quem ſequitur ro. conſi. xv.

dam in ſtipulatione. q. d. vtrum in ſtipulatione debeat exprimi certa quātitas. ⁊ reſpondetur ꝙ non. ita legebat Ri. mal. ſm hanc lec. non eſſet aliqua dubitatio: quia ponit glo. ꝙ ille qui promittit de iudicio ſiſti non cogitur ꝓmittere certam penam: quod glo. hic tenet. ⁊ in. l. ſi. ī. de ꝑto. ſtip. uide glo. ⁊ no. quod intellige uerum niſi aliter habeat conſuetudo: ut. l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua. de edi. edic. ⁊ facit. l. iiij. de cuſto. reo. ibi an ne conſuetudo ⁊c. uel niſi eſſet res ſuper qua ſatiſdatur que ſit extimabilis: ut. l. procu. ad exhiben. §. ſi. ⁊. l. quo enim. §. iulianus. ī. rē. ra. hab. uel niſi ex cauſa: ut not. in. l. iij. in ſi. ī. de ali. iu. mu. ca. fa. ⁊ in. l. iij. §. ꝗuis. ī. ſi cui plus ꝗ per. l. falc. ⁊ dixi plenius in. l. ſi. de preto. ſtipu. tertio modo poteſt intelligi ⁊ notabiliuſ: ut queramus vtrum contineat ueritatem. hoc ē id quod in veritate debetur: an quātitatem. ſ. petitam non inſpecto: an debeatur uel non. Et reſpondetur ꝙ continet veritatem. Ex hoc no. ꝙ qui agit contra fideiuſſorem debet de ueritate debiti probare: ſicut quando agitur contra principalem non ſufficit probare ꝙ tm̄ petebatur. Contrarium huius videtur innuere glo. ſuper uerbo veritatem in ſi. vide eam. ſed certe fateor ꝙ intereſſe principaliter venit quod principaliter petebatur: ut glo. dicit: non tamen probaꝛ ex eo ſolo ꝙ petebatur: qđ probo per. l. conqueratur. ī. iudi. ſol. nam ſtipulatio commiſſa ex vna clauſula non poteſt cōmitti ex alia: ut ibi patet. ſed ſi hoc eſſet verum eſſet poſſibile ꝙ vna clauſula contineret plus ꝗ alia: nec ex cōmiſſione facta ex vna cauſa tolleretur illa. Contra hoc facit. ī. de eo per quē fac. erit. l. ſi. §. ſi. vbi in tantum intereſt ꝗtum petitur. Sol. illud verum ſi totū quod petebatur debebatur. ſed contra hoc facit. ꝰ. ti. i. l. pe. §. i. Sol. ibi loquitur in pena illiuſ edicti que eſt mera pena: ideo inſpicitur illđ qđ petebatur licet per calūniam. Hic uero eſt intereſſe: vt hic patet. Preterea ꝙ hoc ſit veruꝫ apparet: quia ſi principalis reus fuiſſet cōtumax nō perueniſſet ad ſecundum decretum: niſi probetur ueritas debiti: ut. l. ſi. de bo. auc. iu. poſ. ergo multominus contra fideiuſſorem ⁊ hoc etiaꝫ tenet pe. quod puto uerum.

❡ Ex. l. ſequenti.

❡ Fideiuſſor de iudicio ſiſti nō tenetur de eo ꝙ creuit per inficiationem: nec de eo ꝙ eſt iuratū in litē ſi ſententia ſit lata: quia fideiuſſor non tenetur vſqꝫ ad ſententiam. Et hoc procedit intelligendo ut ibi intellige ⁊c. Et vſqꝫ ad qđ tempus teneatur fideiuſſor. Et que ſit actio que datur contra fideiuſſorem. Et an habeat executionem paratā: ibi. Quero quādo.

§ **Iuc.** Sūmaui cum. §. preceden. ❡ Quero exēplū de duplo triplo ⁊ quadruplo. dic ut i gl. ❡ Quero quid ſi ab initio erat ſimpluꝫ. ⁊ poſtea creuit per inficiationem. Reſpondeo ꝙ nō teneꝛ fideiuſſor: ut in glo. nō ob. l. ſi quis pro eo. §. ſi munus. ī. de fide. quia ibi creuit obligatio ex natura rei: non ex delicto perſone. ❡ Querit gl. qđ ſi actio creuit[a] per iuramentum in litem dicit gl. ꝙ nō teneꝛ: vt. l. ſi. ī. de fideiuſſor. Hic aduerte fideiuſſor de iudicio ſiſti non tenetur niſi vſqꝫ ad ſententiam: ut. ī. dicam in ſequen. queſtio. vnde ſi eſſet iuratum in litem ⁊ ſententia lata ſine dubio non tenetur in aliquo: ſed ſi eſſet iuratum ⁊ ſententia nō eſſet lata. tūc nō procederet glo. ⁊ intellige eam veram in fideiuſſore rem ra.

a ❡ Creuit. ADDE ꝙ põit. io. an. in rubrica de fideiuſſ. ⁊ in quātū .d. iaſon põit an accuſatus de vulnere ſi ſequaꝛ mors debeat fieri nouus ꝓceſſus. vid bal. conſilio. lxx. ꝑ. quīto lib.

hab. de iudicio ſiſti ⁊ iudicatū ſolui ex duabus clauſulis ſcilicet de dolo ⁊ de reſtituendo. ſed ſi ex clauſula quod verbum ſonat: tunc illa videꝛ habere limitatam quātitatem. ſ. quātum fuerit iudicatum: ut. ī. iudi. ſol. l. iudicatuꝫ: ⁊ ideo tūc fideiuſſor videtur teneri in tantuꝫ i quātum venit in ſententia diffinitiua. Hoc tamē examina: ut. l. i. ī. de in liteꝫ iuran. in vltima. q. ubi eſt tex. ⁊ ibi dixi. ❡ Quero quādo fideiuſſor promittit de iudicio ſiſti vſqꝫ ad quod tempus teneaꝛ gl. hic in. §. precedenti dicit ſuper verbo promiſit: ꝙ videtur promittere vſqꝫ ad ſententiam. quaꝫ no. vide glo. aduerte ſi actor litem proſequitur verum eſt ꝙ fideiuſſor tenetur uſqꝫ ad ſententiam: ut. l. grece. §. ⁊ poſt litem. ī. de fide. ⁊ nō poſtea. ſed ſi actor in litem non proſequitur. ſꝫ tradat: tunc tenetur vſqꝫ ad duos menſes. ⁊ habet locum diſtictio. l. pe. C. de fide. ⁊ ibi per docto. glo. examinat. inſti. de ſatiſda. §. ſed hodie. dixi clarius in dicto. §. ⁊ poſt litem. Ultimo quero ꝗ eſt iſta actio que datur in fideiuſſoreꝫ. glo. dicit ꝙ eſt actio in factum ⁊ certi condictio. Breuiter certi condictio eſt vt habuiſtis no. in. l. ſi. ꝰ. ſi quis in ius vo. non ie. Pretor enim bene induxit ꝙ quis teneatur ſatiſdare de iudicio ſiſti. ex ſatiſdatione autem non induxit ipē actioneꝫ: ſꝫ remanet ius vniuerſale: cuius vigore oritur certi condictio: ut inſti. de verb. ob. in prin. Quero vtruꝫ iſta actio que datur contra fideiuſſorē habeat executionem paratam. an requiratur nouus libellus ⁊ nouum iudicium ſuper ea. Guil. de cu. hic. ego multuꝫ plene dixi in. l. i. ī. iudi. ſol. dic ut ibi.

§ **I deceſſerit.** Si reus deceſſerit[b] ciuiliter uel naturaliter ante moraꝫ fideiuſſor de iudicio ſiſti liberatur. ſecus ſi poſt moram. hoc dicit. primo loquitur quando reus deceſſerit ante moram: ⁊ nullum factum eſt preceptum. ſecundo quando deceſſit ante moram: ⁊ poſtea factum eſt preceptum. tertio quādo deceſſerit poſt preceptum ante morā: quarto quando deceſſit poſt moram. ſecunda ibi: ꝙ ſi ignorans. tertia ibi. ſi poſt decretū. quarta ibi ſinautem. Oppo. ſi quis cau. l. ſi eum. §. homo ſo. ibi deceſſit culpa promiſſoris: hic ſine culpa ita dicit glo. Oppo. obligationes tranſeunt ad heredes: ut. l. pro hereditarijs. C. de heredi. ac. item decreta iudicis: ut. l. cum quaſi in prin. ī. de fideicō. liber. ergo videtur ꝙ fideiuſſor teneaꝛ exhibere heredem. ſo. glo. ꝙ decretum transfertur: ut proſit heredi non: ut noceat. Aliter dicit. ī. que ſententie ſine appel. reſci. l. pe. tu quoqꝫ ad propoſitum dic ſecūdum docto. ꝙ hic erat ꝓmiſſum factum coherens perſone defuncti. ſcilicet ipm̄ ſiſtere in iudicio: merito non tranſit ad heredem: ut. l. i. §. ne auteꝫ. C. de cadu. tol. ⁊ ſic per hanc legem poteſt dici ꝙ ſi reuſ conuenit in inſtrumento ꝙ ipē poſſet perſonaliter capi: poſito ꝙ pactum valeat non tranſit ad heredem.[c] Glo. hic format duas queſtiones. pone ꝙ reus deceſſit ante diem exhibitionis cum certuꝫ erat ipm̄ exhiberi non poſſe: an fideiuſſor teneatur. Glo. reſpondet. ⁊ eius reſponſio habet diuerſum intellectum: ideo videamus eam. dicit eniꝫ ꝙ dies debet expectari ⁊ hoc preualet. ſed ē dubium vtrum debeat expectari: ut ſic per mortē interim contingentem reus perfecte liberetur: an vero debeat expectari hoc eſt deferri ⁊ adueniente die poſſit agi. Ueritas eſt iſta. ſi quidē in

b ❡ Deceſſerit. ADDE poſt. d. Iaſonem. an appellati. mortis veniat ciuilis Oldr. conſi. cclxxxiiij. Pe. de anch. conſi. cclxxxvii. ⁊ in quātuꝫ hic dicit in lectura ſua ꝙ conſuluit ꝙ maritus ita lucretur dotē per igreſſum religionis vxore ꝓfitente ſicut decedente ꝑ mortem naturalē. Ego credo ꝙ lectura ſit corrupta ⁊ ꝙ debeat dicere ꝙ noluit cōſulere. ⁊ ſi pur lectura ſit vera dic ꝙ contrariū cōſuluit pe. de anch. cō. cclxxiiij. incipiente pro ⁊ contra: ubi plus dicit ꝙ ſtatutum nō poſſet diſponere ꝙ altero coniugū ingrediente religionē ſuꝑceſſ. lucretur dotē uel ꝑtem latius ibi uide ⁊ oldra. dcō ꝯſi.

c ❡ Ad heredē. ADDE in ꝗtuꝫ .d. Iaſo. tranſit cū opi. ꝙ ſtāte ſtatuto ꝙ debitor poſſit capi ꝙ poterit capi heres ꝙ cōtrariū tenet ro. cōſi. cxx. vbi conſuluit ſuper ſtatuto florētino ꝙ dictante ꝙ ꝓcur. exigēſ ⁊ eius hereſ poſſit carcerari ꝓ pecunijs exactiſ ꝙ heres minor annis. xv. non poterit carcerari vigore ſtatuti ꝙ eſſet ſuperfluum ſi de iure communi heres poſſet capi.

ſtipulatione erat adiecta pena ante diem ſtipulatio non fuit commiſſa ad intereſſe: ut. l. inſulaꝫ. j̃. de uerbo. ob. ⁊ ideo ſi reus decedit interiꝫ fideiuſſor nullo modo tenetur: quia nullo tempore fuit obligatus. ſi vero fuit appoſita pena: tūc ante diem ſtatim cum fuit certum ip̄m ſiſti non poſſe tempore ſtatuto cōmiſſa eſt ſtipulatō ⁊ pena: ut. l. cū ſtipulat⁹ ſim mihi a proculo. j̃. de verbo. obli. tamen ſupereſt dies. ⁊ ſic non eſt ī mora: ergo reo decedente fideiuſſor non tenet̄: ut hic. Penalis enim ſtipulatio nō habet effectuꝫ niſi precedat mora: ut. l. lecta. j̃. ſi cer. peta. ⁊. l. ita ſtipulatus. j̃. de verb. obli. Et ſi dicis h̄ preceſſit culpa. Reſpō. iſta culpa nō erat ordinata ad caſum mortis: ut. l. non omne. j̃. de ſta. lib. ⁊ ſi purgatur per caſum mortis poſtea ſuperuenientem: ut. l. ſi vehenda. §. i. j̃. ad. l. rhodi. de iac. ita tenent omnes Iac. de are. Pe. Iaco. but. et Guil. materiam tamen iſtā latius expediui ī dicta. l. cū ſtipulatus ſim mihi a proculo. ſecūdo querit glo. ſi promiſiſti mihi ſtichum. ⁊ ſi nō dares promiſiſti mihi. x. pro mortuo ſticho an tenearis ad. x. glo. ꝙ ſic: vide glo. Iſta glo. reprehenditur per omnes. Nulla enim differentia ē inter iudicia ⁊ contractus. ſed debet diſtingui: aut obligatio incepit a precedenti conuentione ⁊ tunc ex perempta ante moraꝫ non cōmittitur obligatio penalis: ut. l. ſi homo mortuus. j̃. de verbo. obli. ⁊ ibi not. ⁊ in hoc errabat glo. iſta. aut incepit a precedenti conditione: ⁊ tūc re perempta cōmittitur obligatio: ut. l. in illa ſtipulatione ſi calendis. j̃. de verbo. obli. ratio quia in prima debet cōmitti ſtipulatio penalis ex mora in ſecūda ex cōditionis euentu q̄ euenit. ¶ Ultimo hec. l. facit ad queſtionem vtrum reo exbānito liberetur fideiuſſor de iudicio ſiſti dicaꝫ. j̃. l. pxi. que cōtinuat̄ cū iſta. Bar.

¶ Ex. l. ſequenti.

¶ Secundum veram lecturam hec. l. loquit̄ in fideiuſſore cōdēnati in certa quātitate pecunie qui non liberatur mortuo reo uel d̄portato. Et an bona fuerit cautela illius doc. qui ſcolarem preſentare promiſit. Et quia aufugit fecit ip̄ꝫ bāniri uide: ibi. Ultimo.

6 **Si uero pro.** Iſta. l. ſecundū glo. dicit idem quod dictum eſt in precedenti ſecundum alios. breuiter. hoc dicit. Fideiuſſor q̄titatis nō liberatur reo ciuiliter vel naturaliter mortuo. hoc dicit. ¶ Oppo. qui fideiubet pro eo qui non poteſt eſſe in iudicio qui nō tenetur: vt. ſ̄. e. l. ij. §. i. ſed deportatus non poteſt eſſe in iudicio. ergo qui fideiuſſit pro condēnato ⁊ deportato non tenetur. Hic dicitur contrariuꝫ q̄re male. huius timore quidam habent hic litteram negatiuam. ſi uero pro non condēnato: et tunc nihil eſt contra. dicas ergo ꝙ non erat cōdēnatus tempore fideiuſſionis: ſed fuit condēnatus poſtea poſt moram fideiuſſoris. alij habent litteram affirmatiuam. ⁊ tunc timore contrarij debet exponi. ſi uero pro condēnato ideſt condēnando: uel condēnato: nūc nō tunc tempore fideiuſſionis. ſecundū hoc iſtud principiū loquitur in fideiuſſore d̄ iudicio ſiſti. ⁊ dicit idē per omnia quod dictum eſt in precedenti. l. qd̄ non placet docto. noſtris: quia per hanc. l. nihil adderetur. Item quia ponitur hic dictio uero que eſt aduerſatiua ſecundū hoc non aduerſaretur. ſed diceret ideꝫ ideo legūt ip̄i alio modo ꝙ hic loquatur in eo qui fideiuſſit pro condenato in aliqua quātitate pecunie: de illa quātitate preſtanda talis fideiuſſor nō liberat̄ reo mortuo uel deportato etiam ante moram: ut. l. i. C. de fideiuſſ. ⁊. l. ſiue heredi. in p̄n. j̃. de admi. tu. ⁊. l. vlti. j̃. de duobus reis. ⁊. l. ſtichum aut pamphilum. in princi. in verbo ſine herede. j̃. d̄ ſol. ⁊ h̄ eſt caſus huius littere. ⁊ ſic bene aduerſatur ad precedētia. Ratio quia fideiuſſor de iudicio ſiſti reo mortuo vel deportato non poteſt implere illud quod promiſit cum in iudicio eſſe non poſſit: ſed fideiuſſor quātitatis etiā reo mortuo vel deportato poteſt ſoluere quātitateꝫ. ¶ Ultimo ſcias ꝙ per iſtam legem quidaꝫ doctor bono. fecit talem cautelam promiſit enim pro quodam ſcolari de preſentando eum iudici. ſcolaris aufugerat [a] ille doctor fecit illum ſcolarē bāniri ex alia cauſa poſtea cum iudex precepit ſibi vt ſcolarem ſibi exhiberet. dixit domine ſum liberatus: quia fideiuſſor d̄ iudicio ſiſti liberatur: ſi reus perdit ciuitatem per iſtas leges. Breuiter Guil. ſic. pertranſit recitando iſtud. Iaco. de are. hoc tangit in. l. inter reos. §. ſi. j̃. de fideiuſſo. ⁊ ibi hoc non dixi. Dico nunc ꝙ ſi preponimus thema: prout iacet ꝙ ad procurationeꝫ doctoris ſcolaris fuerit bānitus: tunc certum ē ꝙ nō liberatur per id quod dixi. ſ̄. l. proxi. ī primo cōtrario: quia ſi mors contingit culpa fideiuſſoris tenetur fideiuſſor. ſi vero ponamus culpam fideiuſſoris abeſſe: tunc quando reus ē exbānitus tantuꝫ. ⁊ bona non ſunt publicata ⁊ dico ꝙ fideiuſſor tenetur: poteſt enim venire reuſ ⁊ purgare contumaciam ſuam ⁊ ſiſtere in iudicio: ut. l. i. j̃. de requi. reis. quod ſecuſ eſt in deportato qui amittit omnia que iuris ciuilis ſūt. Et idem dicerem in deportato ſi eſſet talis cauſa in qua etiam poſt deportationem poſſet ſiſtere in iudicio fideiuſſor remaneret obligatus. ar. j̃. d̄ publi. iudi. l. is qui reus. ⁊ ibi no. ſi uero bona eſſent publicata ⁊ fiſcus acceptauerit illa bona: tunc ſi fideiuſſor promiſerat fiſco de iudicio ſiſti ⁊ ad fiſci vtilitatem fideiuſſor liberatur: q̄a creditor ſuccedit debitori: ut. l. generaliter. ⁊. l. vranius. j̃. de fideiuſſor. ſꝫ ſi fiſcus illa bona nō acceptaret: q̄a non erat ſoluēdo: ut. l. i. §. an bona. de iure fiſ. uel promiſerat de iudicio ſiſti priuato: tunc non liberatur fideiuſſor: ut. l. ſi d̄portati: ubi plenius loquor. j̃. de fideiuſſo. ut. C. d̄ fideiuſſo. l. prima. ⁊ hac. l. ſecundum lecturam quam tenui.

[a] ¶ Aufugerat. ADDE poſt. d. alex. ⁊ iaſo. quid ſi aliquis p̄miſit reum p̄ſtare certa die ⁊ iudex iterū rem faciat carceri tradi ⁊ aufugiat an fideiuſſor erit liberatus: vel quid ſi iterū banniatur a iudice. Ioā. an. in addi. ad ſpec. in ti. de accuſa. in quarta parte. §. ſequit̄ v̄. queritur.

¶ Ex. §. ſequenti.

¶ Rectores ⁊ poteſtates qui tenent in carcerē eum qui vult idonee ſatiſdare tenentur actione iniuriarum. Et que ſit differentia inter notoriū ⁊ manifeſtum. Et quilibet preſumitur idoneuſ preterq̄ ad falcultates. Et quis debꝫ probare paupertatem uel diuitias prout intentioneꝫ ſuam vult fundare. Et qualiter ꝙ q̄s non habeat ꝙ poſſit p̄bari uide hic remiſſiue.

Qui pro rei qualitate.

Qui recuſat accipere fideiuſſorem idoneum iniuriarum actione tenetur. hoc dicit. ¶ Not. ꝙ notoria nō indigent probatione ſecundo not. ꝙ ei qui dicit aliquem eſſe diuitem incūbit on⁹ probandi. Tertio no. ꝙ ducere euꝫ qui vult dare fideiuſſorem idoneum eſt iniuria. ⁊ ſic rectores tenētur iniuriarum qui in carceribus tenent volētem cauere idonee. Oppo. ad primum de. l. ciues. C. de appel. ſol. ibi de manifeſto: hic d̄ notorio. Eſt autem differentia quia notorium

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

eſt id quod omnibus notum eſt. manifeſtũ eſt illud qđ eſt notum multis non omnibus. ita dicit Spe. in tit. de noto. cri. §. iam de notorio. ⁊ §. i. Jac. but. dicebat quaſi idem dabat: tamen talem doctrinam ꝙ ea que ſunt facti tranſeuntis raro tranſeunt in notorium: ut uox preconis que paucis innoteſcit: ſed ea que ſunt facti manẽtis poſſunt tranſire in notorium: utputa edictuꝫ propoſitum in albo: ut probatur in autẽ. qui ſemel. C. quomodo ⁊ quando iudex. ⁊ ibi vide que dixi: tamen ſi contingeret ꝙ illud quod eſt facti tranſeuntis eſſet notum omnibus diceretur notorium: ut euenit de more multoruꝫ qui uidetur per maiorem partem hominum ciuitatis. đ hoc per glo. extra de coha. cleri. ⁊ mu. ca. veſtra. ¶ Ad ſecundum oppo. ⁊ modo ſumus in glo. ij. ⁊ videtur ꝙ quilibet preſumatur idoneus: ut. ĵ. de lega. ij. l. cum quidam. la. ij. Sol. glo. tribus modis. primo ꝙ illud quando erat aliqua preſumptio contra fideiuſſorem: ſola enĩ negatio partis non ſufficit: ut in contrario: uel hic quantum ad hoc: ut detur actio iniuriarum contra aduerſarium. ibi quo ad alia. tertia ſolu. ⁊ iſta eſt vera. ⁊ ponitur in ſi. glo. quilibet preſumitur idoneus quo ad alia non quo ad facultates: ut hic tene mẽti. ¶ Quero ergo cui incũbit onus probandi uel ei qui dicit ꝙ ſit diues uł ei qui dicit eum eſſe pauperem. glo. no. loquitur hic ſi diuitie ſunt cauſa intentionis alicuius ille debet ſe probare diuitem ſi paupertas eſſet cauſa intentionis alicuius ille debet probare ſe pauperem. vide glo. ⁊ ſigna. alia glo. que eſt. ĵ. de proba. l. ij. videtur ſimpliciter dicere ꝙ ille qui negat aliquem idoneum debet probare: ſed iſta dicit verum illa intelligitur ſecundum determinationem huius. Sed quero qualiter ꝓbabitur paupertas cuꝫ ſit mera negatiua: quia nõ ẽ aliud dicere niſi ñ habere: alibi dicitur ꝙ ſufficit probari per famam: ut not. in. l. vbi. C. de iure do. alibi dicitur ꝙ debet probari uere: ut. C. vnde vir ⁊ vxor. auč. preterea. in glo. ⁊ quod not. inſti. đ excuſa. tu. §. item propter paupertatem ⁊. ĵ. de excuſat. tut. l. paupertas. ⁊ ibi per Jaco. de are. Modum autez probandi potes ſumere ex eo quod not. in. l. cum de indebito. ĵ. de probatio. dixi plene in. l. ſi conſtante. ĵ. ſolu. matri.

q **Votiens.** Non refert nõ fiat vel male fiat. hoc dicit. exempla: dic ut in glo. ¶ Quero an debeat diſtingui: vtrum iſtam vitioſam ſatiſdationem quis receperit ſcienter vel ignoranter: dic ut in. l. i. đ. ſi quis in ius uo. nõ ie. dixi in. l. iij. de fideiuſ.

s **Si fideiuſſor.** Qui habet preſcriptionem fori nõ eſt idoneus fideiuſſor de iudicio ſiſti niſi in ſubſidium. hoc dicit. ¶ Oppo. ex eo ꝙ contrahit ibi poterit ibi conueniri: ut. l. omnem. ĵ. de iu. So. poterit ibi: hoc eſt in illa ciuitate conueniri: tamen habet priuilegiuꝫ fori: ut ſcolaris ⁊ clericus. ita dicit glo. ⁊ uidiſtis in. l. i. đ. ſi quis in ius uo. non ie. Quero vtrum iſta preſcriptio ꝑ iudicet fideiuſſori priuilegio. fori glo. dicit ꝙ ſic ſi taceat: ſecus ſi reclamaret quod not. ad multa. ad quod facit. ĵ. de lib. agno. l. i. §. i. ⁊. §. ij. ſeu. §. denunciare. ¶ Ultimo ex hac. l. habes practicam quando exhibentur fideiuſſores. nam ille qui debet fideiubere tenetur eũ perſonaliter exhibere: ut. l. ſi ſeruus heredi in ſi. ĵ. de ſtatulib. nec habet vltra exprimere ſi aduerſariuſ non vult eũ recipere: tunc debet dicere eum non eſſe idoneum in facultatibus uel propter priuilegiuꝫ fori: hic eſt caſus hic. ⁊ quo ad facultatem cui incũbat probatio vidiſtis. đ. e. l. ſi vero. §. i. Circa priuilegium fori. debet fideiuſſor q producitur dicere ego renuncio ⁊ admittetur: ut. l. i. đ. ſi qs ĩ ius vo. ñ ie. ſi ꝟo de renũciatiõe aliqđ nõ dicit repelliſ: niſi ex neceſſitate ut hic.

Si neceſſaria. Fauetur ei qui eſt in neceſſitate ſi ipẽ ſe in eam ñ poſuit: hoc dicit. Exempla de voluntaria ⁊ neceſſaria ſatiſdatione pone: ut in glo. ut videbitis. ĵ. l. proxi §. tutor. ¶ Not. ꝙ qui promittit ſatiſdare intelligitur in eandem ciuitatem in qua promittit. ⁊ đ hominibus eiuſdẽ ciuitatis ſeu qui ibi ſunt idonei: quod apparet: quia alibi non admittitur quod tene menti. Et diſtinctio hui⁹. §. eſt vtilis ad multa. Lex dicit ꝙ ſeruuſ admittitur ad ſui defenſionem: ut. l. ſeruus. ĵ. de accu. ⁊ etiaꝫ excõicat⁹ de iure canonico: qđ intellige quando deſẽſio eſt neceſſaria: ſecus ſi eſt voluntaria: ut ſi veniret ad aliqueꝫ actũ defendendum ſponte: ut extra de except. ca. cum venerabilis. ⁊ ibi per Innocen. ⁊ not. in. c. cum inter. e. ti. dixi in. l. cum mulier. ĵ. ſol. matri. ⁊ codeꝫ modo facit ad alia multa.

Si ſatiſdatũ. Si perſõa eſt ſuſpecta poteſt res de qua litigatur ſequeſtrari. Item ſequeſtrum tollitur dato fideiuſſore vel lite finita. hoc dicit. ¶ Quero dicitur hic ſi perſona eſt ſuſpecta que faciant aliquem ſuſpectum. glo. dicit quattuor quã not. Non intelligas ꝙ ſemper illa quattuor debeant interuenire copulatiue. ſed quandoqꝫ ſufficit vnum: quandoqꝫ aliud ſecundum diuerſitatem cauſaꝝ in quibus de ſuſpitione tractatur: ut patet in. l. hic allegata in glo. ¶ Quero dicit đ ſi hoc iudici ſederit: dicit glo. ſcilicet in animo. Sed nõne eoipo ꝙ dicitur perſona ſuſpecta dꝫ ſibi ſedere in animo. Reſpõdeo nõ ſi forte actor perſonam rei aliquo modo approbauerit: vt. l. ſi creditores. ĵ. de priuile. cre. ⁊ arg. l. ſi is a quo. §. ſi. ut in poſ. le. ¶ Quero dicitur hic ꝙ oblata ſatiſdatione dicitur. finitum ſequeſtruꝫ. quero de qua ſatiſdatione loqtur. glo. dicit duo debet promittere que ueniunt in ſatiſdatione. ſcilicet de iudicio ſiſti: ⁊ de re non baratanda: ut. l. ſenatus. đ. de offic. preſi. ¶ Quero in quibus caſibus poteſt fieri ſequeſtrum.[b] dicit gl. regulariter eſt prohibita ſequeſtratio in caſibus eſt permiſſa: vide glo. hic ⁊ Cy. in. l. i. C. de probi. ſequen. Et circa hoc facio multas queſtiones in. l. intereſſe. puto. ĵ. de acquirẽ. poſſeſ. ¶ Quero hic dicitur lite finita finitur ſequeſtrum qđ intellige: ut detur res ei qui vicerit. ſed quid ſi per reum ſtat quo minus litigetur. ſed actor nõ compareт: dic vt in. l. ſi oleum in princi. ĵ. de dolo ubi ẽ caſus. Barto.

Ex. l. ſequenti.

¶ Secundum ſecundam lecturam ꝙ hec. l. loquatur đ ſtipulatione interponenda ipã facit ad ſtatutum ꝙ cogit partes ad faciendam pacem qualiter debeat fieri inſtrumentum. Et qualiter etiam debeat fieri inſtrumentum ſuꝑ cõtractu conuentionali.

d **Ediem.** Iſta eſt no. l. ⁊ fortis: ⁊ habꝫ ꝓncipium multum difficile. ⁊ breuiter. hoc dicit. In his que pertinent ad litis ordinationem fauemus actori poti⁹ q̃ reo. hoc dicit. Iſta lex loquitur duobus modis ſecundum glo. primo đ ſtipulatione interpoſita in qua omiſſa eſt dies. ſecũdo in ſtipulatõe interponenda in qua partes diſcordant: vt ĩ appoſitione diei. ⁊ glo. proſequitur vtranqꝫ ſimul. ſecũdum ſecundam lec. nullum cõtrarium obſtat. ſecunduꝫ primam ſunt contraria difficilia: prout loquitur in ſtipulatione interpoſita. ¶ No. ꝙ licet dies omittatur valet ſtipulatio. ſecundo no. ꝙ intelligitur de die: qua iudex moderabitur fauendo actori. ¶ Sed ad iſtud opp. ꝙ immo ſit facienda interpretatio pro reo: ut. ĵ. de verb. obliga. l. quicquid aſtringende. Sol. glo. tribus mõis. Sol. prima ⁊ tertia reſpiciunt primaꝫ lec. ſecunda reſpicit ſecundam. dico ergo ꝙ ſpeciale eſt in iudicijs: ut verba interpretentur pro actore: ut hic: ibi in cõtractibuſ. Iſta eſt vera: quia loquitur de his que reſpiciũt litis ordinationem in his que reſpiciunt deciſionem fauef reo ut. ĵ. de iureiuran. l. fauorabiliores. ⁊. ĵ. de act. ⁊ obli. l. arianus. ⁊ per Dy. in. c. cum ſint partium. de re. iur. lib. vi. ⁊ iſtud quod fauetur actori. itellige ſi proſequatur ⁊

a ¶ Nõ ſuperez. ADDE ꝙ pulcre voluit ro. conſilio. clxiij. ⁊ ibi quando dicatur notorium quẽ nõ eſſe ſoluẽdo.

b ¶ Seqſtrũ ADDE p⁹. d. alex. ⁊ iaſo. pe. đ anc. conſi. cclxv. iiij. ⁊ ibi viđ an p ſequeſtrũ dñs rei ſequeſtrare deſinat poſſidere ⁊ multa in materia. ⁊ dixit ro. conſi. cc cclxxxiiij. ꝙ precium domus vendite non ſeqſtrari penes emptoreꝫ p creditorẽ vẽditoris ⁊ in quantuꝫ. d. iaſõ tãgit q̃liter ſuſpitõ fuge probetur: uide ro. cõſi. cclxv. ⁊. ccclx. ⁊ ibi quid ſi hinc inde teſtes ſunt pares: quia aliqui dicũt ꝙ eſt hõe opi. apđ populũ aliq ꝙ nõ.

inſtat.alias ſtatueret̃ tẽpus arbitrio iudicis:ut.l. prope
randū.§.⁊ ſi qdem.C. de iudi.⁊ de inge.ma.l. diffama-
ri.C. qui accu.nõ poſ.l.ſi ea.ff.ð accu.l.ticia.⁊ quod ibi
dixi. Et de hoc pro quo ſit interpretatio facienda in iu-
dicijs.dixi plene in.l.inter ſtipulantem §.ſi ſtichum.ff.ð
verb.obli.Secūdo.ſol.glo.ꝙ in contrario loquitur in
ſtipulatione iam interpoſita hic in interponenda:et h̃
ẽ alia lec.a precedenti:ut videris. Tertio ſol.redeundo
ad p̃mam lec.⁊ diſtinguit tres caſus que diſtinctio non
placet.dicit enim aut quilibet agebat de certa die: ⁊ ha-
betur pro expreſſa:ut.l.cum quid.ff.ſi cer.peta. Iſtud
mẽbrū nõ facit ad ꝓpoſitū. Preterea lex cū quid loqr̃
in obligatiõibus que re nõ ꝟbis cõtrahūtur.ut ibi dixi.
Aut per nullū agebat̃ de die ponẽda:⁊ tūc hꝫ locuꝫ qð
dicit̃ hic.iſtud ẽ verũ:ſꝫ ꝑ hoc nõ remanet ſolutū cõtrari
um:aut alter tm̃ hoc agebat:⁊ tūc loquit̃ lex gcqd hoc
nõ ẽ verū:qa ſi alter tm̃ aliqd agit hoc nõ inſpicit̃: qa ꝑ
inde ẽ:ac ſi nihil ageret̃:ut.l.ſi repetẽdi.C.de cõdi.ob
cau.⁊ ideo tene primã ſo.vide iſtã glo.¶Scđo op.de
.l.ita ſtipulatus.ff.de ꝟbo.obli.illa lex obſtat in duobus
p̃mo qa ibi dicit ſtipulatiõem viciari ꝑꝑ omiſſiõem diei
hic ſec°.ſcđo qa dr̃ ꝙ ſi dies omittitur nõ ẽ in ptãte acto
ris vel iudicis:ſꝫ tūc cõmittit̃ ſtipulatio cū certū erit ſiſti
nõ poſſe. Glo.ponit duas ſo.vna reſpicit cõtrariū: pro
ut obſtat primo modo.alia prout obſtat ſecūdo modo
⁊ ſic quelibet eſt uera.dic ergo ꝙ ſi dies omittĩt per er-
rorẽ:q̃ agebatur inter partes de die interponẽda ſꝫ ꝑ er
rorẽ fuit omiſſa cū venerūt ad actuꝫ ſtipulatiõis.⁊ vicia
tur ſtipulatio:ut.l.cõtraria.hic fuit omiſſa dies nõ per
errorẽ.imo qa de hoc nullo mõ cogitauerūt.iſta ẽ vera
ꝓut cõtrariū ob.Secūdo mõ dic ꝙ hic fuit ꝓmiſſū de
iudicio ſiſti in iudicio:ideo iudicis eſt interp̃tatio: vt.l.
.i.in fi.ff.de p̃to.ſtipu.ibi fuit ꝓmiſſū extra iudiciū: ⁊ ſic
fuit ſtipulatio cõuentionalis.ergo nõ eſt iterpretatio iu
dicis:ut.l.in cõuentionalibus.ff.de verb.obli.⁊ ad hoc
tendit.ſcđa ſo.ibi alij dicūt ſtipulationẽ fuiſſe factã corã
iudice. Et p̃dicta ſm p̃mã lec.prout hic loqr̃ in ſtipula-
tione interpoſita.ſi intelligas in ſtipulatiõe interponen
da:tūc illa lex in nihilū obſtat: ⁊ hoc ſeqtur i glo. ibi tu
dic ⁊c. ¶Tertio op.de.l.ſi finita.ff. de dã.infec. So.ſi
intelligas ſcđo mõ in ſtipulatione ẽ interponẽda nõ ob
ſtat.⁊ ita dicit glo.ſi in ſtipulatione iã interpoſita gl. nõ
ſol.vñ aduerte:q̃ illa lex obſtat in duob° his que dicta
ſunt primo q̃ ibi dicit̃ ꝙ valet ſtipulatio:lꝫ dies omitta
tur per errorem.ſecūdo poſito ꝙ valeat nõ recurrit̃ ad
iudicem ut taxet diẽ:ſed ad conſuetudinẽ.Sed rñ.ꝓut
primo modo obſtat ibi fuit error in cã omiſſionis nõ in
ipſa omiſſione.verbi gratia.ideo nõ fuit appoſita dies:
quia credebant ptes ꝙ nõ deberet apponi cū in verita-
te deberet apponi In his vero q̃ ſupra dixi fuit error in
ipſa omiſſione:qa cū vellẽt apponere omiſerūt per erro
rẽ:ſicut a ſimili error cãe non viciat tranſlationem dñij:
vt in toto ti.de cõd.inde.ſecus ſi errat̃ in ipſa traditõis
ſubſtãtia vt.l.cū in corpus.ff.de acq.re.do.ꝓut ſcđo mo
do obſtat dic ꝙ ibi loqtur de die finiẽde obligatiõis ⁊
terminãde.quo caſu recurrit̃ ad cõſuetudinẽ:hic de die
ſatiſdatiõis quo caſu recurrit̃ ad iudicem in iſtis ſtipula
tiõibus pretorijs ⁊ iudicialibus.¶Quarto opp.ꝙ tp̃s
limitetur a lege.ſcꝫ vna die ꝑ ſingulis viginti miliaribus
vt.ff.ſi qs cau.l.i.⁊.ff.de verbo.ob.l.iij.glo. videt̃ dicere
fateor ꝙ iudex debebit hic limitare ſecūdū illã.l. Certe
dicūt doc.ſm hoc moderaret lex nõ iudex. Hic ergo ꝙ
ibi loqr̃ in dilatione q̃ dat̃ abſenti ad veniẽdū hic in ea
que dat̃ preſenti ad ſiſtẽdū ⁊ p̃ſtandum abſentem cum
quo debet benignius agi:vt.l.ſancimus.C.de fideiuſ.⁊
not.in.l.⁊ ſi poſt tres.ſi quis cau.¶Quinto op.C.ð li-
tis conte.auc.offerat̃ glo.dicit eodem modo: quia etiã
hoc poterit limitari ſecumdum formam illius auc.ſ.dã-
do.xx.dies. Tu dic ꝙ ibi de dilatione que datur ad de-
liberandum.hic de ea que datur ad preſentandum ab-
ſenteꝫ.¶Ultimo glo.per modū queſtionis intrat in ſe

cundam lec.de qua.ſ.pluries feci mentionem:vt hic lo
quit̃ de ſtipulatione interponenda in qua ſi eſt conten
tio de die recurratur ad iudicem qui potius fauet acto-
ri:⁊ ad iſtaꝫ nihil obſtat.vide tamẽ an glo.iſta h̃ potius
videatur dicere contrariū. ¶Sed op.ff.ð ver.ob.l.i.§.
ſi quis ſimpliciter. So.ibi loquitur in ſtipulatione volū
taria que uiciatur propter diſſenſum hic in ſtipulatione
neceſſaria in qua ſi eſt diſſenſus recurritur ad iudicem:
vt hic ⁊ ideo in ſtipulatione interponenda: dic ut mo
do dixi. In ſtipulatione vero interpoſita primo ſi du-
bitetur an ſtipulatio valeat propter omiſſionem diei di
ſtingue. Aut omittĩt dies ex certa ſcia: aut ꝑ errorẽ aut
nec per errorem:nec ex certa ſcientia.ſed quia ð hoc nõ
erat cogitatum.⁊ ſi per errorem:aut fuit error in cauſa.
aut in ipſa omiſſione:ut ex predictis in tertia oppo. pa-
tet: ſi uero dubitatur eo caſu quo ſtipulatio ualet q̃ di-
es ſubintelligitur:tunc ſi quidem ſtipulatio eſt conuen
tionalis intelligitur pura:ut.l.eum qui calendis.§.quo
tiens.ff.de verbo.ob. niſi haberet conditionem vel di-
em tacitam:ut.l.interdum.in prin.ff.de.uerbo.obli.⁊.l.
i.ff.de condi.⁊ de. Si eſt ſtipulatio iudicialis ⁊ pretoria
aut loquitur de die ſolutionis ſeu ſatiſfactionis:ita loq-
tur iſta lex:aut de die finiende obligationis ⁊ ſtatur cõ
ſuetudini:ut.l.ſi finita.in prin.ff.de dã.infec. Predicta
vera niſi lex limitauerit diem ut.l. quo enim.§.i.ff.rem
ra.ha.⁊.ff.ſi quis cau.l.i.⁊.C.de lit.conteſta.auc. offera
tur Predicta dixi plene.in.d.l.ita ſtipulatus.ff.de ver.
obli.¶Circa primam partem iſta.l.ſecunduꝫ iſtam lec.
prout loquitur in ſtipulatione interponenda eſt vtilis
ad multa. Pone coguntur partes ad inuiceꝫ facere pa
cem ex forma ſtatuti:qualiter debeat fieri cõtractus pa-
cis. Certe primo debet uideri ſi partes concordant:ſin
autem recurritur:ad iudicem.caſus eſt hic qualiter au-
tem iudex debeat moderare iſtud: pro nunc relinquo.
ſed ſi eſſet contentio qualiter debeat fieri inſtrumentuꝫ
ſuper aliquo contractu conuentionali. dicendum eſt ꝙ
tunc debent poni omnia que ſunt naturalia ⁊ ſubſtãtia-
lia contractus. ⁊ que de conſuetudine apponi conſue-
uerunt:ut.l.pacta.ff.de contrahen.emp.⁊.l. q ſi nolit.
.§.quia aſſidua.ff.de edi.edic.⁊.ff.ð aqua plu.ar.l. ſi ter-
tius.§.i.facit quod no.ff.mã.l.ſi mandato ticij circa fi.⁊
.ff.de verbo.obli.l.ex ea parte. in prin. ¶Ultimo ſcias
ꝙ Nico.de ma.legit iſtam legem tertio modo:⁊ dicit ꝙ
de die debet prius conueniri inter partes: ⁊ ſi non con
ueniunt:tunc debet iudex moderare tempus. Poterit
tamen actor ſi uelit tempus a iudice moderatum proro
gare.ita loquitur hic dum dicit in poteſtate ſtipulato-
toris:qð intellige ſi reo placuerit.alias totum hoc cau-
ſe cognitionem requirit:ut.l.iiij.in prin.ff.de dam.ĩfec.
⁊.l.i.in fi.de preto.ſtipu.

Qui mulierem. Mulier ⁊ miles non ſunt idonei fideiuſſo-
res.niſi in rẽ ſuã.h.d. Intelligit gl.in clerico ⁊ minore:
vt.ſ.e.l.quotiens:⁊ quod ibi dixi.

Ex.§.ſequenti.

¶Sentẽtia lata cõtra maritū nõ p̃iudicat mulieri igno
ranti. Et ꝙ dr̃ ꝙ maritus eſt plus q̃ ꝓcurator ẽ verũ ꝑ
eo tp̃e quo fūdus dꝫ eẽ apud eū nõ ꝑ ulteriori tp̃e ⁊ em
phiteota ⁊ fructuarius non p̃iudicant dño ignoranti.

Quidam. Cõtinet̃ ſub precedenti ſūmario.
Cõtra vxor in rem mariti fideiu-
bet:quia fundus dotalis eſt mariti:ut.l. doce ancillam
.C.de rei uen. Et quod no.in.l.in rebus.C.de iure do.
Dicit glo.intellige in rem ſuam quo ad utilitatem:non
quo ad dominiū. Innuit iſta glo.ꝙ ſententia lata ꝯtra
mariti nõ p̃iudicat mulieri.ſic in.l.ſi pro re.§.i.ff.de e-
uic.facit.l.meuia.§.fūdū.ff.ſo.ma ⁊ hoc tꝫ Guil.ſi enim
ſñia lata cõtra ꝓcuratorẽ nocet dño:multo magis ſñia
lata ꝯtra maritū p̃iudicat mulieri q̃ plus ẽ q̃ ꝓcurator.
Breuiter iſtud itellige verū ſi mulier ſcit:ſecus ſi igno-
rat ſicut dicimus in creditore qui ſcit debitorẽ litigare

de iure pignoris. ꝛ in patrono qui ſcit libertum ſuū litigare de ſtatu ſuo. Et in ſimilibus: vt. l. ſepe. ꝟ. de re iudi. verſi. ſcientibus. ꝛ ibi dixi. ꝛ per Inno. de re iudi. c. cum ſuper cōtrouerſia. Non obſtat quod dicitur ꝙ maritus eſt plus ꝙ̃ ꝓcurator: quia verū eſt ꝓ eo tēpore quo fundus dꝫ eſſe apud eū nō pro vlteriori tēpore. ſimile dicimus in fructuario ꝛ emphiteota qui videnť ꝓcuratores conſtitui a dño ſup re. vt. ꝟ. vſufru. quēad. ca. l. i. in fi. ꝛ. ꝟ. de no. ope. nū. l. i. in fi. ꝛ. l. ſe. ꝛ tamē nō poſſunt preiudicare dño ignoranti litigando: vt. ꝟ. de dā. infec. l. hoc amplius in fi. cū. l. ſe. iuncta glo. i. ꝛ de noxa. l. ſi noxalis. §. i. ¶ Itē op. glo. ꝙ hic nō debeat ſatiſdari: qꝛ poſſidet immobilia. ſ. fundū. glo. ſol. tribus modis ꝛ tene ſcdām. tu potes tenere primam ꝙ hic maritus deſierat poſſidere: quia forte vendiderat ꝛ precium in dotem conuerterat. vnde intererat mulieris ne vir cōdemnaretur: vel dic ꝙ hic loquiť ſm alios de cautione iudicatū ſolui quā olim preſtabat conuentus actione reali: vt inſti. de ſatiſda. in prin. uel dic ꝙ hic maritus agebat: tamē debebat preſtare cautionē. de qua loquiť auctē. generaliter. C. de epiſ. ꝛ cle. ꝛ quelibet poteſt eſſe bona.

Si ſeruus. Seruus nō eſt idoneus fideiuſſor. iō debet de nouo caueri. idē in minore ꝛ muliere. h. d. §. iſte legiť in glo. duobus modis. dic vt in ea. Pone ꝙ iſti recipiūt fideiuſſorē nō idoneum ſcienter: qd iuris. glo. nō ſol. dic ꝙ minor reſtituiť. Mulieri ꝓ preiudicat cū diſtinctiōe tñ quā habuiſtis in. l. i. ꝰ. ſi quis in ius vo. nō ie.

Si fideiuſſor. Si fideiuſſoris datio euaneſcit de nouo ē cauendū hoc dicit.

Tutor. Neceſſaria ſatiſdatio eſt ad quā quis a lege aſtringitur: ſꝫ cā fuerit voluntaria. hoc dicit. ¶ No. bene qd dixi in ſūmario. Et aduerte qꝛ in primo exemplo loquiť qñ in cauſa prima ſatiſdatio ē neceſſaria. in alijs quādo cauſa prima fuit volūtaria: ſatiſdatio neceſſaria. ¶ Opp. de. l. ſi pecunie. vt in poſ. le. ſo. vt in glo.

Plane. Contumacia facit quē perdere beneficium quod habebat in ſatiſdatione neceſſaria. hoc dicit.

Jubetur. Qui petit remiſſionē in municipiū debet iurare de calūnia ea forma q̄ hic poniť ꝙ iuramētū parētibus ꝛ patronis remittitur. h. d. notabiliter. ¶ No. diligēter ꝙ primo debet qs ſatiſdare ſi pōt in loco vbi litigatur: ſi ibi nō pōt: de quo ſtať iuramēto ſuo: vt hic patet debet ſatiſdare alibi[a] in loco ī quo ipſe elegerit: vt dicit tex. ī quo poſtulat remitti. Hec aūt intelligo: dū tñ nō petat in loco multū diſtāti vt. ꝰ. l. proxi. §. ſi neceſſaria. ibi ſi in alia eiuſdem ꝓuincie ciuitate ꝛc̄. Per qd dico ꝙ ſi peteret ſe remitti ad locū vbi poſito ꝙ daret fideiuſſorem actori tamē non eſſet conſultū propter cōueniendi difficultatem non audietur: vt. l. ij. in princi. ꝛ quod ibi no. ꝰ. eo. ꝛ ideo deberet eligi locus actori conueniens.

Hoc autem. Culpa facit quē perdere beneficium predictum reuocandi in municipium. hoc dicit.

Ex. l. ſequenti.

¶ Factuꝫ ab arbitro aſſumpto ſup vno articulo poterit reuocari officio iudicis ex vi appellationis. Et ſententia interlocutoria quātum ad iudicē nō tranſit in rē iudicataꝫ. Corrigiqꝫ poſſunt ꝛ emēdari ſnīe late ꝑ notarios ſup cōparatione litterarū ꝑ medicos ſup mulieribus. ꝛ per obſtetrices ſupuenire. Et ꝑ mēſores ꝛ eſtimatores ſup menſura ꝛ extimatiōe. Et ab illa interlocutoria quādo per illaꝫ nō poteſt eſſe conſultū per appellationem a diffinitiua. Et an ex ſnīa arbitri oriať actio.

a **Arbitro.** Notabilis. l. eſt ꝛ legitur tribus modis ſm primam lec. h. d. ſi eliguntur arbitri ſuper incidenti vel emergenti. ab eoꝝ ſnīa pōt appellari. h. d. ¶ No. ꝛ neſcio alibi eaꝫ. ¶ Op. C. de arbi. l. i. So. dicit gl. hic ē ſpāle. ꝛ hec ē vna lec. rō ſpālitatis ē: qꝛ ꝯpromittiť de quodā articulo cāe ſup quodā icidēti vel emergēti nō de eo qd ē deciſiuū totiꝰ. vñ ſicut iudex illud qd eēt determinatū ꝑ eū īterlocutorie poſſet corrigere. ita pōt per appellationē ad eum recurri quādo per arbitrū eſt deciſum. tene ergo menti iſtum caſum. ꝛ no. bene ſm ſcdām le. h. d. poteſt officiuꝫ iudicis implorari: vt corrigatur qd per eos quibus vnus articulus cauſe eſt ꝯmiſſus īprobe factū eſt. h. d. ¶ Op. C. de arbi. l. i. Sol. glo. non pōt appellari vt ibi: ſed pōt iudicis officium implorari per modū cuiuſdam ſupplicationis: vt reuideať qd improbe factuꝫ eſt. ita loquitur hic. vnde appellare nō poniť ꝓprie. Iſta eſt ſcda lec. que videť ꝓbari in. l. fi. ꝟ. qs ꝛ a quo ap. vide iſtam glo. ꝛ illa etiā ſatis mihi placet ꝛ eſt magis notabilis ꝙ̃ prima. per. d. l. fi. ꝟ. qs ꝛ a quo ap. ꝛ per rationē. ſic enī interlocutoria nunꝙ̃ tranſit in rem iudicatā quo ad iudicē qn eam poſſit reuocare: vt. ꝟ. de re iudi. l. qui iuſſit. ꝛ ibi per Dy. ita illud quod factū eſt ab arbitro aſſumpto ſup vno articulo poterit reuocari ex officio iudicis ex vi appellationis. q. d. nō limitať tempus ſicut ius appellandi: ſꝫ ſemp iudex ex officio ſuo hoc facere poterit. qd tene menti ad multa. Cōmittiť enim nōnunꝙ̃ notarijs vt faciant comparationē litterarū: vt. l. cōparationes. C. de fide inſtru. vel medico vt inſpiciat qualitatē vulnerū vel obſtetricibus vt inſpiciāt ventrē: vt. l. i. ff. de ven. inſpi. vel menſoribus vt mentiantur: vel aliquibus vt eſtiment res. l. hac edictali. §. illud. C. de ſecun. nup. In oībus iſtis caſibus poterit ſupior adiri vt corrigat[b]: qd per eos factū eſt improbe vt hic. qd tene menti. tertio mō legitur vt loquať in iudice delegato. ꝛ ſm hāc lec. breuiter hoc dicit. a ſnīa delegati approbātis vel reprobātis fideiuſſorē pōt appellari. h. d. ¶ Op. C. de arbi. l. i. So. ibi loqtur in arbitrio: hic in iudice delegato: ita dicit glo. vnde videtis ꝙ timore illius cōtrarij. l. i. ſunt facte omnes iſte lec. ¶ Ad iſtam opi. iſta expediunť cā cognita. ergo nō poſſunt delegari: vt. l. nec quicꝙ̃. §. vbi decretū. ꝰ. de offi. ꝓcō. ꝛ le. Huius timore glo ſe multum inuoluit veritas eſt ꝙ licꝫ illud cauſe cognitione requirat. tamē expediť officio iudicis mercēnario. non enim ſup hoc iudex principaliter aditur. ergo pōt delegari: vt no. in. d. l. nec quicꝙ̃. §. vbi decretū. Eſt enī iuriſditionis: vt dixi in. l. imperiuꝫ. ꝰ. de iuriſdi. om. iudi. ¶ Op. ab interlocutoria nō appellatur vt. l. ij. ꝟ. de ap. re. ꝛ. C. quoꝝ ap. nō re. l. pe. ſol. hic eſt talis interlocutoria cōtra cuius grauamē nō pōt eſſe conſultum per appellationē a diffinitiua vt hic ſentit glo. ergo poteſt appellari: vt. d. l. ij. ꝟ. de ap. re. ꝛ ibi ꝺ hoc dixi. In cōtrarijs ſecus de hoc etiā videbis in. l. intra vtile. ꝟ. de mino. ¶ Quero vtrum hodie a ſentētia arbitri poſſit appellarri. videť ꝙ ſic: qꝛ oritur actio: vt. l. cū antea. C. ꝺ arbi. Glo. determinat cōtrariū: qꝛ nō oritur actio añ. x. dies. ꝛ poſt. x. dies ſero poruocať. vide iſtam glo. doc. ſic cōiter pertranſeūt: ſed cōtrariū videtur mihi. nā ante. x. dies oritur actio ſi emologetur: ſed appellando videoꝛ approbare. ergo ante. x. dies poſſuꝫ appellare: vt. l. iij. §. falſus. ꝟ. rem ra. ha. Et ſi inſtatur ſi approbat. ergo non appellat: vt. C. de re iudi. l. ad ſolutionē. Rñ. approbat tanꝙ̃ ſententiā latam: nō tanꝙ̃ bene latā: vt. d. §. falſus ꝛ qd no. in. l. pōponiꝰ ſcribit. ꝟ. de neg. ge. ꝛ vide qd no. Jo. an. ex̄ de offi. ꝛ po. iudi. dele. c. ab arbitris. Bar.

a ¶ Alibi. ADDE vt late ꝑ alexā. cōſilio. lviij. iij. li.

b ¶ Corrigat. ADDE late cpm alexan. in. c. fraternitatis. extra de frigi. ꝛ malefi.

b **I ab arbitro.** Fideiuſſor videť idoneus ſi ab arbitro eſt approbatus: neqꝫ eſt reclamatū: idem ſi ſponte a parte fuerit acceptus: niſi inopia ſuperuenerit. hoc. d. ¶ No. tu iuuenis ex iſto fine ꝙ que de nouo emergūt nouo indigēt auxilio. cōcor. ſunt ī glo. ¶ Quero hic dicitur cū querela potuerit ꝓponi: que eſt iſta querela. dicit glo. appellatio: vt. ꝰ. l. ꝓxi. vel dic quedam ſup

plicatio ſm ſcđam lec. poſitam. ſ. l. pxi. qđ ſatis inuit iſte tex. vt. ſ. dixi. cũ dicit querela. ¶ Quero qs eſt iudex cõpetẽs. Rñ. iudex cãe principalis vt. ſ. l. pxima.

i **Ulianus.** Iſta ſolet reputari lex fortis: ſed nõ eſt. ⁊ breuiter h̄ intendit. Mutatio contingẽs ex parte actoris nõ perimit ſatiſdationẽ. h. d. ¶ Op. poſſeſſor imobiliũ nõ cogitur ſatiſdare de iudicio ſiſti: vt. j. e. l. ſciendum in prin. ſed hic poſſidebat fundum iſte cõuentus: vt tex. dicit ergo ⁊c̃. Huius timore ſunt hic due lec. principales. primo ꝙ hic nõ loqtur de cautiõe de iudicio ſiſti. ſed de cautione iudicatũ ſolui: quã olim preſtabat ſuo nomine cõuentus: ſed hodie ſecus: vt. inſti. de ſatiſda. §. i. ⁊ §. ſʒ hodie. j. de fideiuſ. l. ſi eum hoiem. dic vt ibi dixi ⁊ in. l. ſi procurator meus. j. de ꝓcu. ⁊ ſm hoc non ob. l. ſciendũ. j. e. que loquitur de cautione de iudicio ſiſti. ⁊ iſtaʒ lec. ꝓſequitur glo. quaſi vſqʒ ad fi. Ibi alij vt Bul. ibi intrat aliam lec. vt hic loquatur etiam de ſatiſdatione de iudicio ſiſti. ¶ Aſſummo ergo primaʒ prout loquitur hic de ſatiſda. iudicatum ſolui. ¶ Oppo. j. iudi. ſol. l. ſi ante acceptum. Solu. ibi contingit mutatio ex parte rei. hic ex parte actoris. hec eſt veriſſima ſolutio: ſed videre rationem eſt difficile. Glo. hic ponit duas ratiões in illa. l. cõtraria ponit duas alias. Illa eſt vera que tangitur hic in glo. ibi adde aliam ⁊c̃. quam declara melius. Quando contingit mutatio ex parte actoris: tunc non mutatur reſpectu illius cuius reſpectu quis fideiuſſit. ſemper enim promiſit contemplatione interrſſe domini: vt. l. ſi procurator. j. ſi quis cau. ſed quãdo contingit mutatio ex parte rei ſecus. nam ſi fideiuſſiſſem pro defenſore non habẽte mandatum obligaui me reſpectu illius ſententie que ligabat ipſum defenſorem non dominum ſuperueniente mandato ſententia ligabat dominũ non fideiuſſoreʒ: vt. l. plaucius. j. de procur. merito defenſor nõ tenetur. Alias rationes examinaui in. d. l. ſi ante acceptuʒ vbi poſui plenam diſtinctionem quomodo ex mutatione contingit liberatio fideiuſſoris vel non. dixi plene in. l. cum apud. j. iudi. ſol. Secundo modo legitur in cautione de iudicio ſiſti. tunc obſtat. l. ſciendum. j. e. reſpondit. Bul. ꝙ poſſeſſor immobilium non ſatiſdat. verũ eſt ſi eſt poſſeſſor aliarum rerum immobilium. ſed poſſeſſio rei que petitur non excuſat eum a ſatiſdatione. ita loquitur hic oppo. Bul. aliter recitauit glo. j. e. l. ſciendum. ⁊ ibi dicã in. vij. q. ¶ Alij dicunt ꝙ hic conuentus non poſſidebat iſtum fundum. ita ꝙ hoc ſufficeret ad euitandam iſtam ſatiſdationem: forte enim poſſidebat vt creditor vel colonus: vt. l. ſciendum. §. creditor. j. e. ⁊ iſta põt ſatis ſuſtineri: vel forte non poſſidebat funduʒ: ſed dolo deſierat poſſidere. ideo conueniebatur: vt. ſ. e. l. de die. §. quidã ⁊ ibi dixi in vltima opinione: vel petebatur fundus cum fructibus qui multuʒ excedebant. ⁊ ideo erat neceſſaria cautio de iudicio ſiſti. Bartolus.

Ex. l. ſequenti.

¶ An ratihabitio ex ꝑte rei retro trahat̃: ibi. Recitata eſt gl. Et quotuplex ſit mutatio. ⁊ que ſit illa que ſatiſdationem perimat: ibi. Collige. Et per que verba debeat ĩterponi cautio de iudicio ſiſti. Et ſi adijciatur ꝙ ꝓmittit ſtare mandatis curie. an per hoc videatur promittere de iudicato ſoluendo. Et an ſtipulatio ſoluere iudicatum aliud contineat ꝙ̃ verbum ſonet. Et an qui promiſit de iudicio ſiſti teneatur penam adijcere in criminalibus ⁊ ſpiritualibus vbi non verſatur cõmodum pecuniarium. Et an puniatur qui in criminali promiſit preſentare ſine pena ſi non preſentat.

i **Ulianus.** Hec lex eſt difficilis. ⁊ hoc dicit. Mutatio contingens ex parte actoris ſatiſdationẽ nõ perimit. hoc dicit. ¶ No. ꝙ mutatio interueniens de non mandato ad mandatum non impedit ſtipulationem cõmitti: vt in glo. pono caſum. hec glo. habet duas partes principales: quia in prima parte proſequitur lec. Io. ⁊ Azo. dicentiũ ꝙ iſta lex loquitur in ſatiſdatione iudicatũ ſolui. ⁊ iſtam partẽ glo. ꝓſequitur vſqʒ ad. ꝟ. alij vt Bul. qui verſiculus eſt ꝓpe ſi. glo. ibi ẽ alia pars in qua glo. legit legem iſtam ſm lect. Bul. etiam in ſatiſdatiõe de iudicio ſiſti: ⁊ iſte lec. ſic variant̃ timore. l. ſciendum. j. e. quod contrarium venit nõ ad id quod in hac. l. determinatur. ſed ad id quod preſupponitur: qa hic preſupponitur ꝙ poſſeſſor fundi debeat ſatiſdare. arg. l. iſta dicit contrarium. ideo Io. ⁊ Azo dixerunt ꝙ illa lex loquitur de ſatiſdatione de iudicio ſiſti hic in ſatiſdatione de iudi. ſol. Sed Bul. dixit ꝙ poſſeſſor rei immobilis que non petitur non habet neceſſe ſatiſdare de iudicio ſiſti vt ibi. ſed ſi rei tm̃ petite ſic: vt hic vel hic nõ dicit de poſſeſſore: ſed de mero detentore qui non euitat ſatiſdationem: vel hic ſponte fuit cautuʒ. ſic. ſ. e. l. de die. §. quidã. ⁊ ibi no. ꝙ illa tertia reſpõſio eſt extra glo. ⁊ ſic eſt expedita ſecunda pars glo. Sed redeundo ad primam partem ꝙ h̄ loquatur de ſatiſdatione de iudi. ſol. iſtud videtur de iure. ff. Pro glo. facit. j. mã. l. ſi ꝟo. §. mandamus. Sed Fran. Accur. tʒ contra glo. ꝙ etiaʒ de iure. ff. ſuo nomine conuentus non tenebatur ſatiſdare: vt. j. de ꝓcur. l. ſed ⁊ he. §. defendere. ⁊. j. ex qui. cau. in poſ. ea. l. hoc autem. §. ſi. ⁊. j. titu. i. l. ſi cum vno. ideo ipſe dicit ꝙ iſta ſatiſdatio fuit preſtita a procuratore rei non ab ipſo reo vel fuit preſtita ex voluntate non ex neceſſitate. Sequitur in glo. ſed cuʒ dic: retẽto themate ꝙ iſta loquatur in ſatiſdatione iudicatum ſolui. ¶ Oppo. glo. de. l. ſi ante acceptum. j. iudi. ſol. ibi dicitur ꝙ ſi caſu perſone conditio eſt mutata ꝙ ſatiſdatio nõ cõmittitur: ⁊ eodem modo opponit. j. qui. mo. pi. vel hyp. ſol. l. i. in fi. So. ibi loquitur quando mutatio interuenit ex parte rei. hic vero quãdo ex parte actoris. Et reddit rationeʒ: quia ibi ex parte rei h̄ ꝟo qñ ex parte actoris: ⁊ reddit rationẽ. qa ex ꝑte rei ꝓprie eſt mutatio ⁊ alteratio de ſtatu ad ſtatum cum ⁊ ſine mandato ⁊ cũ mandato admittitur defenſor. vnde nouus ſtatus ſuperueniens nõ operatur: niſi ad ex tunc. ideo ratihabitio trahitur retro: vt. l. fideicõmiſſariam. j. de here. inſti. ſed ex parte actoris: quia falſus ꝓcurator nõ deduxit rem in iudicio non põt dici ꝙ falſus ꝓcurator dicatur eſſe in aliquo ſtatu: ideo ratihabitio trahitur retro ⁊ reddit conditionem ꝓcuratoris vniformem tempore accepte ſatiſdationis ⁊ poſt. vnde ratione iſtius ſatiſdationis fictione nõ videtur ſtatus alteratus ſed ſemper idem fuiſſe. ideo cõmittitur ſtipulatio. Ecce ergo ſm Io. ratihabitio nõ trahitur retro ex parte rei: ſed ex parte actoris ſic. Et ſi queritur quare hoc ꝙ trahitur retro in ꝓcuratore actoris non rei. Rñ. quia trahi retro eſt per fictionẽ: quia ius inuenit in ꝓbãda efficatia actuum retro in efficatiam. ita eſt in procuratore actoris: ſʒ in ꝓcuratore rei fuit retro efficax. ¶ Itẽ quia ratihabitio valet etiam in his que pendent ex conſenſu ratificantis ſm regulam magiſtraleʒ ⁊ doc. no. per Inno. extra de offi. dele. c. prudentiam. Sed defenſiõis poteſtas non dependet a dño cũ inuitus poſſit defendi vt. j. de ſolut. l. ſolutioneʒ. ¶ Item cõtra. pariter debent operari quodlibet. ſ. in ſuo effectu ad quem ⁊ prout ad ipſum ordinatur: adeo ꝙ qui non poteſt prohibere nec permittere: vt. j. de acqui. here. l. is poteſt. Sed mera defenſio non poteſt prohiberi. ergo permiſſio nihil operatur ſm glo. vt fuit de mẽte glo. ¶ Item eſt alia ratio differẽtie ſm glo. inter actorem ⁊ reum: quia ex parte actoris nihil eſt quod impediat cõmitti ſtipulationeʒ: ſed ex parte rei ſic. predicta mutatione interueniente nõ eſt reperire ex qua parte vel culpa poſſit ſtipulatio cõmitti qđ declara: vt in glo. Sed cõtra primam rationem glo. opponit ꝙ ſi mutatio ſtatus hoc operatur in ꝓcuratore rei ergo ideʒ in eo qui veniebat nomine actoris ſi erat talis qui non poterat ꝓhiberi: qđ eſt qñqʒ. Nam ⁊ in iſto põt

ſtatus mutari.ſed rñ.ſm glo.concedēdo in caſu iſto ꝙ in caſu iſto idē eſt ex parte actoris qđ rei. Itē cōtra primā rationē ob. quia lit.conteſ.ēt in falſo ꝓcuratore uidetur ꝙ aliq̄ ſit eius cōditio effecta cū lit.cōteſta.efficiatur quaſi dominus inſtātie. ergo in ꝓcuratore etiam actoris poſt lit.conte.dicendum eſt ꝙ impedit ſtipulationē cōmitti mutatio ſtatus. Sed rñ.cōcedēdo h̄ eſſe uex̄ poſt lit.ꝯte.ſm Azo. Recitata eſt glo.iſta.gl. dicit tria.ꝑmo ꝙ ratihabitio ex ꝑte rei non trahiť retro.ꝛ in hoc dicit male ſimpliciter loquēdo.ꝑmo ꝑ rationē.naꝫ cū defenſor noīe rei defendat reus ſuo noīe pōt habere ratū.ꝛ debet iſta ratihabitio trahi retro ut.ĩ.de pig. .l.ſi fundus.§.i. Nō eſt.q: ꝯſenſus ratificātis dirigitur in tp̄s retro:ut.d.§.i.ſed hoc eſt cōtra caſū.l.i.de execu. rei iudi.ꝛ.l.ſi mater.§.hoc iure.tertio iſtud ē ꝯ regulā ĩ.de iudi.l.lꝫ. Et iō dñi dicatis ꝙ glo.l.ſi ante acceptū in fi.ĩ.iudi.ſol.cautius eſt elocuta.ibi enī diciť ꝙ ratihabitio nō trahitur retro q̄ntū ad ſatiſdationē.uidetur cōſiderādū ꝙ aut nos q̄rimus utrū iſta ratihabitio ex ꝑte rei retro trahať q̄ntū ad efficatiā ꝓceſſus in preiudicium ratificantis:ꝛ dico ꝙ ſic eodē modo in eius cōmodū ſic loqtur.l.licet ꝛ.§.hoc iure.aut loqmur q̄ntū ad uim ſtipulationis:ꝛ tunc cōſidera ꝙ in ſatiſdando defenſor nō aſſumit perſonā dñi:ſed propriā ꝛ ſe ꝑncipaliter obligat.iō in hoc eſt dñs.ꝛ ratihabitio dñi litis nō ꝑtinet ad hoc principaliter:quia iſte actus ſatiſdatiōis nō reſpicit dñm:vt.l.ſed ꝛ he.§.defendere.ĩ.de ꝓcu. et.e.ti.l.in cāe.in fi. Quantū eſt aūt in ꝓcedendo ſimplex uel nō ſimplex defenſor aſſumit pſonā dñi litis ꝛ ĩ ei⁹ perſonā ꝯfert defenſionē.ideo ergo h̄ reſpectu dñs ratificat ꝙ nō ualet ꝓceſſus reſpectu dñi:nō tamē hoc eſt ita ex parte actoris:q: lꝫ ꝓcurator ſatiſdās ueniat ut conferat hoc in ſe ꝓprio noīe.tñ procurator ſatis accipiēs nō cōfertur hoc in ſe:ut in ſe ꝓcuratorio noīe dñi. iō ſi dñs hꝫ ratū cōfirmatur:q: eius noīe ſatis accipiť vt.ĩ.iudi.ſol.l.iii.ſed tunc inſtatur ſi ratihabitio ex parte rei nō ꝑtinet ad ſatiſdationē:ſed ad ꝓceſſum quare ĩpedit ſatiſdationē cōmitti. Rñ.quia talis ſatiſdatio ñ interponiť ꝑncipaliter ꝑꝑ ſe:ſed reſpectu iudicij ꝛ modi agēdi ſeu defendēdi.ꝛ ſi in ꝓcedēdo interuenit mutatio de vno reſpectu ad aliū reſpectū non cōmittiť ſtipulatio:quia iā nō extitit eius cōditio q̄ eſt implēda in forma:vt.ĩ.iudi.ſol.l.cū q̄rebať.§.fi. applicādo ad ꝓpoſitū:quia ſatiſdat vt ſimplex defenſor ſatiſdat :vt is contra quē ꝓcediť ꝛ nō vt repreſentationē alterius perſone:q: nō repñtat perſonā dñi cū nō habeat mādatū ſtatim vero cū hꝫ mandatū defendit vt pſona repñtata ita ꝙ ipſe dñs ꝑ ſe videtur defendere.ergo ſicut ſi dñs defenderet ꝑ ſe nō cōmittiť hec ſtipulatio ꝯtra illū qui cōparuit vt defenſor:ꝛ hoc ꝑꝑ mutationē pſone. ſicut nec nūc:quia mandatū mutat perſonā inducēdo nouā perſonā repñtatam. Hoc caſu intelligo verū ſi ſatiſdedit vt defenſor ſimplex.ſecus ſi vt ꝓcurator. lꝫ non eſſet:nā tūc nihil mutatur ratihabitiōe ſecuta habēdo reſpectū ad intētionē cōtrahentiū.ꝛ iō ſm reſpectū ꝛ ītētionē eoꝝ cōmittiť ſtipulatio:q: reſpectus quē habuerūt in cōtrahēdo nō ē mutat⁹ ſed validatus. ita credo ꝙ in hoc aſſentit Ja.bu.ꝙ ſi lis erat cōteſtata cū defenſore ꝙ ſuꝑueniēs mādatū poſt eā ĩpedit ꝯmiſſiōeꝫ ſtipulatiōis:quia nō cogiť actor cū eo vt cū ꝓcuratore ꝓcedere:licet ſit ꝓcurator ſed vt cū defenſore.ꝛ ſic eo reſpectu ꝑ cōteſtationē factus eſt dñs litis.vnde dño ĩuito actore mutato nō pōt fieri.hoc innuit.l.ſi ante acceptū.in fi.in.v̄.acceperit. ¶ Ex ꝑdictis apparet ꝙ limitatio quā glo.ponit circa.l.noſtrā de ꝓcuratore actoris eſt falſa.maxime in eo qđ dicit ꝙ falſus ꝓcurator actoris facit ſuā cōditionē eſſe aliquā litē conteſtando :q.d.ꝙ efficiť dñs litis ꝓpter cōte.lit.qđ eſt falſū: quia tūc exceptio falſi ꝓcuratoris nō poſſet poſt lit.cōte.obijci ex quo haberet ius queſitū per cōte.lit.qđ eſt cōtra caſum.l.lꝫ.C.de ꝓcu. Et ſcias ꝙ.l.in cāe.§.ſi ex parte ĩ.de procu.loqtur in v̄o ꝓcuratore ab initio.ꝛ ſic non facit ad.l.noſtrā.ꝛ.l.ſi cū hoīem.ĩ.de fide.loqť qñ eſt mutatio circa perſonā dñi non ꝓcuratoris. ¶ Collige ſm guil.ꝛ Ja.bu.ꝙ triplex pōt eſſe mutatio . aut enim mutať res cā agendi vel actio ꝛ hꝫ locū ĩ.iudi.ſol.l.cū querebať in fi.aut iudiciū mutať:id eſt non addiť illo reſpectu cuius ſtipulatio fuit interpoſita:ꝛ tūc hꝫ locū ĩ.iudi.ſol.l.iii.in fi.aut mutať iudiciū in appellationis articulo:ꝛ tūc aut appellat ſatiſdās ꝛ nō prodeſt ei qn teneať.aut ſatiſdationē accipiēs.ꝛ tūc ꝓdeſt:vt.ĩ.iudi. ſol.l.cū apud ſēproniū.hoc nō placet.ia.bu.iō dico ꝙ aut ſnīa prima cōfirmať per iudicē appellatiōis aut ex diſpoſitiōe.l.per deſertionē:ꝛ teneť fideiuſſor .aut nō ꝯfirmatur ſed infirmať vel alio mō diſponiť ita ꝙ ex ꝑma ſnīa nō pōt fieri executio:ꝛ nō teneť fideiuſſor.ita ĩtelligiť.l.illa cū apud ſēproniū. Si naūt mutať perſona loqtur tex.q mo.pig.vel hypo.ſol.l.i.in fi. Et illud qñ eſt mutatio in veritate ꝛ ceſſat fictio idētitatis perſone: ſed qñ ꝑma fingereť eadē cū ꝑma loqtur.ĩ.de fide.l.ſi cū hoiem.ſi naūt mutať pſonalis reſpect⁹ tūc loqtur.l. ſi naūt.ĩ.iudi.ſol.in fi.ſi aūt nil mutať ſed addiť mādatū non habēti loqtur.l.noſtra:qa lex nr̄a tractat de ſatiſ.iu.ſol.ſm verā lec.ꝛ de iudicio ſiſti ſm aliā.dicit cy. ꝙ nō:qa iure iſto nō cauebat actor ſed reus nō allegat aliquid. Sed ego allego.l.no.ĩ.de dolo.l.ſi oleuꝫ. Hodie vero ſatiſdat actor de lite proſequēda.vt.C.de epiſco.ꝛ cle.auc̄.generaliter.ꝛ.C.de lit.cōte.auc̄.libellum ¶ Quero uolo cauere de iudicio ſiſti que uerba debeant interuenire.ueritas ē ꝙ duobus modis fit.vno mō ĩperſonaliter ꝓmittēdo de iudicio ſiſti ꝛ loquor de fideiuſſore.nā in eo q de ſe promittit certū eſt. Et ſi dicitur quō ualet cū ſit ĩperſonalitas ex ꝑte promittētis. Rñ.ſpeciale ē in iſtis ſtipulatiōibus vt ꝓmittēs ĩperſonaliter fingiť promiſiſſe ſe facturū ꝛ curaturū: vt inſti.ꝺ inuti.ſtip.§.ſi qs aliū.ꝛ.ĩ.de v̄bo.obli.l.quotiēs quis ꝛ.ĩ.iudi.ſol.l.ſi reus. Nō ob.ĩ.de v̄b. ob .l. ſtipulatio iſta.§.ſicut.ꝛ.ĩ.de cōſti.pecu.l.ſi qñ:quia ſpecialis eſt in hmōi ſtipulationib⁹ ꝑtorijs ꝛ iudiciarijs. Si naūt qſ permitteret factū ꝓpriū.ſ.ſe facturū ꝛ curaturū:tūc valet ſine dubio.aut factū rei principalis:ꝛ tūc nullo mō ꝛ in hoc nō eſt aliud in iſtis ſtipulationib⁹ pretorijs q̄ in alijs ſtipulationibus:vt.l.ſtipulatio iſta.in prin.ĩ.de v̄b.ob.ꝛ.l.inter ſtipulātē.in ꝑn.e.ti.ſm Cy. ¶ Itē quero ego tāq̄ fideiuſſor ꝓmiſi de iudicio ſiſti ꝛ adieci ꝙ ꝓmiſi parere mādatis curie.nūqd per hoc tenebor de iudi.ſol. Et determinat cy.ꝙ nō. Hoc indubitāter credo uerū in exēplo ꝑmiſſo:quia intelligo ꝙ ſit ſtipulatō .ſ.de ſtādo iuri in iudicio.ar.ĩ.ꝺ v̄b.ob.l.quicqd aſtringende.ꝛ.ĩ.de vſur.l.ſtipulatio. ¶ Quero:quia ſtipulatio iudicatū ſolui cōtinet tres clauſulas tāq̄ connexas ꝛ inſeparabiles.qđ dicendū de iſta ſtipulatiōe ſoluere iudicatū. Ja.de ra.dicit ꝙ nō ꝯtinet:niſi qđ uerbū ſonat. Cōtrariū determinat Cy.per caſū.l.incertū.ii.ĩ.ꝺ ꝑro.ſti. ¶ Iuxta hoc q̄ro an qui ꝓmittit de iudicio ſiſti teneatur penā adijcere in caſibus in quibus nō verſať intereſſe pecuniariū.videlicet vt in ſpiritualibus vel criminalibus:ꝛ determinat ꝙ ſic.caſus eſt.ĩ.rē ra.ha.l.ꝓcurator ad exhibendum.§.ii.adde quod dixi.ꝺ. eo .l. .ii. ¶ Item quero promiſi aliquem ſine adiectione pene repreſentare in cauſa criminali quomodo puniar ſi eum nō repreſento. Rñ.ꝛ ſi ſum in dolo ſine dubio poſſum mulctari extraordi.ēt per uiā incarcerationiſ ꝛ corporis cohertionis:ſecus aūt ſi ſine culpa.nam tunc alio mō debeo extra ordinē puniri:vt.ĩ.de cuſto. reo. .l.i.ꝛ.ii.alias.l.ſi qs reū. Ja.de ra.dicebat ꝙ in cauſa criminali fideiuſſor pōt ſe obligare ad corporalē ſimilē penā cū pricipali.hoc reprobat Pe.ꝛ Cy.per.l. liber homo.ĩ.ad le.acql.ita dicit hic Cy.ꝛ in.l.ad cōmentarieſem.C.de cuſto.re.de hoc tangit glo.ꝺ.eo.l.ii.in fi. de hoc eſt tex.ꝛ glo.xiii.q.vi.xxiiii.q.v.cum homo.ꝛ ibi videas.modo eſt expedita lex iſta. Additio.

Ex.l.ſequenti.

¶ Univerſalis omnis recipit limitationē.

i **Ater omnes.** Pro ðbito ſub
cōditione ex vl/
tima volūtate indiſtincte cauetur alias nō niſi
cā cognita.h.d.ṗmo loqtur in relicto in vltima volūta
te.ſcḋo indebito ex alia cā.tertio redit ad ṗmū.ſcḋa ibi
ꝛ plerūqꝫ.tertia.ibi ſed ſi plures. Nota ꝙ ꝓ relictis in
vltīa uolūtate ante diē uel ꝯditionē indiſtincte dꝫ pſta/
ri cautio vt hic.ꝛ.j.vt le.no.ca.per totū.Scḋo no.ꝙ ꝓ
debitis ex alia cā nō dꝫ caueri:niſi ex cā vt hic in tex.ꝛ.
j.de priui.cre.l.ſi creditore.ita debet intelligi.l.in oibꝰ
j.de iudi.ꝛ ibi dicıẜ.Op.dẜ inter oēs.Cōtra multi fue
runt iuriſcōſulti q de hoc nō tractauerunt.So.expone
oēs ſꝫ de hoc interrogati.vide gl.no.ꝙ ſi in reformati
one dicatur placuit oibus de ꝯſilio vel in aliquo inſtro
de uolūtate oium ð capitulo intelligiẜ oium.ſ.pn̄tiū.ꝛ
ſic oratio univerſalis recipit limitationē.de quo pleniſ/
ſime dixi.j.de no.oper.nū.l.i.§.nūciatio.vbi hoc tāgit
Ja.de are.¶ Scḋo op.ꝙ ante conditionē exītem nō
pōt adiri hereditas:ꝛ ſic nec poſſideri:vt.j.de acq he
re.l.ſed ꝛ ſi ð ſua.So.intellige ꝙ hic poſſidebat ex bo
norū poſ.ſm tab.vt.j.de bo.poſ.ſm ta.l.ii.§.ſi ſub cō/
ditione.vel dic ꝙ hic fuit datus curator bonis ꝓbatur
.j.de here.inſti.l.ſi qs inſtituaẜ.in prin.vel dic ꝙ ſic alẜ
de facto poſſidebat.¶ Op.j.ð preto.ſtipu.l.paulꝰ rn̄.
dicit gl.ꝙ ibi ṗtor dederat bonorum poſſeſſionem hic
nō.Hec nō eſt uera per ea que dixi in precedenti con/
trario ꝛ dicitur in precedenti glo.Dic ergo ꝙ hic non
cogitur cauere in diem longiorem:hoc eſt vt cautio cō
mittatur ſiue exiſtat conditio ſiue non.

Si filius. Pater pro filio vel econtra nō ē
idoneus defenſor ſine ſatiſdatiōe
h.d.¶ Op.ꝙ hec.l.ſit hic incōgrue ſituata cū nō tra/
ctat de ſatiſdatiōe de iudicio ſiſti.ſed iudi.ſol.So.glo.
dicit ꝙ in ſatiſdatiōe iudicatū ſolui ꝯtineẜ clauſula ð de
fendēdo q̄ pertinet ad iſtā de iudicio ſiſti.¶ Aduerte
certe lōga eſt differentia nā illa clauſula de defendēdo
trāſit ad heredes.vt.l.iā tn̄.§.pe.iu.ſol.Secus in ſtipu
latione de iudicio ſiſti:vt.j.e.l.ſi deceſſerit.vnde in pri
ma defendi pōt per aliū.ſed in ſcḋa de ſiſti in iudicio ſi
cū factū perſone reqratur:vt.d.l.ſi ðceſſerit.Quare er
go hic fuit poſita hec lex:quis ſic placuit cū tractareẜ ð
ſatiſdatione ponit ꝛ de hac ꝛ de alia.ſ.l.proxi.¶ Op.
ꝙ pater nō teneaẜ ſatiſdare:vt.l.fi.§.defenſorē.C.ð ad
mi.tu.Glo.dat multas ſolu.quaꝝ aliqe ſunt vere ī ſe
tn̄ ꝯtinent diuinationē.Dicit enim ꝙ hic filiꝰ erat emā
cipatus uel agebaẜ ð caſtrēſi peculio.Tu dic vt ibi no.
et in.l.fi.§.ubi aūt.C.de bo.q̄ libe.Hoc mō:aut loqui
mur in caſibus in qbus pẜ nō eſt legitimus adminiſtra
tor ꝛ cogiẜ ſatiſdare vt hic:prout loqtur in filio eman/
cipato ꝛ de caſtrenſi peculio ſm gl.aut in his caſibus ī
qbus eſt legitimus adminiſtrator:ꝛ tūc aut ðfendit vt
legitimus adminiſtrator:ꝛ cogitur ſatiſdare.vt.l.fi.§.
ubi aūt.de bo.que libe:ꝛ.l.fi.§.defenſorē.C.de admi.
tu.aut vt quilibet extraneus ꝛ tenetur ſatiſdare.vt hic.
ꝛ.l.fi.§.ubi aūt.cū ſua gl.de bo.que libe.

Ex.l.ſequenti.

¶ Si in reformatiōe nouiter facta ꝯtineaẜ clauſula nō
ðbſtāte nō ipediẜ determiatio q̄ dꝫ fieri ꝑ alia ſtatuta.
Et hec lex loqẜ de ſatiſdatōe de iudicio ſiſti.Et iō poſ
ſidens imobilia nō tenetur ſatiſdare:quia ceſſat preſū/
ptio fuge.idē q dicitur de poſſidēte multa bona mobi
liaqꝫ de facili occultari n̄ poſſunt:nec tales iurare co/
gunẜ nec obligare bona pro defenſione ſꝫ ꝯſuetudinē
lꝫ de iure forte ſecus.Et ꝓpter poſſeſſionē modice rei
nō euitaẜ ſatiſdatio magne quantitatis.Et poſſeſſio
alius rei ſup qua litigaẜ nō ē ſufficiēs ad releuandum
quātū ad illum qui agit pro illa re ſed quantū ad alios
Et habēs ānuos reditus ex re imobili euitat ſatiſdatio
nem.Et poſſidens bona fide putans ſe dn̄um euitat
ſatiſdationem.non aūt poſſidens mala fide ꝛ aliquo
iniuſto titulo.nec hn̄s pſem poſſidentē euitat ſatiſda/
tionē.Et idoneꝰ fideiuſſor n̄ ē q nō poſſidet imobilia.

ſ **Ciendum.** Iuriſconſultuſ in hoc
principio ponit vnam
regulam antiquorum quā poſtea exponit:ꝛ
glo.ii.incipit ibi.poſſeſſor autē.Legamus ꝑ partes ꝛ
expediamus iſtud principiuꝫ quod ſatis breue ē in ſe.
¶ Op.ꝛ videẜ ꝙ indiſtincte ſatiſdeẜ.vt.C.de lit.cōte.
auc.offeraẜ.So.illa ē noua.l.ꝛ lꝫ idiſticte loquaẜ diſtin
guiẜ ꝑ iſtā ātiquā:vt.l.nā ꝛ poſterioreẜ.ſ.ð legi.ꝛ ita di
cit glo.ꝛ bene qḋ no.ꝛ tene mēti pro reformationibus
ꝛ ſtatutis vt inuicem determinētur.de quo dic vt dixi ī
.l.oēs populi.ſ.de iuſti.ꝛ iu.circa interpretationeꝫ re/
ſtrictiuā.¶ Quero qḋ ſi in reformatione de nouo fa/
cta ꝯtineatur clauſula aliquo nō obſtāte:vtrū per hoc
ipediaẜ determinatio q̄ deberet fieri per alia ſtatuta an
tiqua.Tex.eſt ꝛ gl.in auc.de here.q̄ ab inteſta.in glo.
ſuper ṽbo euacuatis.que dicit ꝙ hoc ṽbū talē ðtermi/
nationē nō impedit alias forte dicemꝰ latius.¶ Scḋo
op.j.de incē.ru.na.l.ne qd.§.a dn̄o.So.ibi ſpeciale.
ita dicit hic gl.in fin.ꝛ iſta eſt uera.Loqtur enī expreſſe
ibi de ſatiſdatione de iudicio ſiſti.vt ibi pꝫ:Quero ð q̄
ſatiſdatione loqtur hic glo.intelligit de ſatiſdatione ð
iudicio ſiſti ꝛ bene.ꝛ ſic ſermones intelligātur ſm ſub/
iectā materiā.vt.l.ſi uno.j.loca.¶ Quero extra glo.q̄
eſt rō ꝙ poſſeſſor imobiliū nō cogiẜ ſatiſdare.Dicunt
qdā quia per poſſeſſionē reꝝ imobiliū eſt ſatis cautum
actori.ꝛ hoc ſentit glo.hic circa fin.hoc ēt uideẜ dicere
Guil.ſed Pe.hoc nō placet.nā uideo ꝙ mulier ꝯ̄tuꝫ
ad euitādā ſatiſdationē videẜ poſſidere fundū dotalē
tn̄ ꝑ hoc agēti nullo mō eſt cautū.ṗterea dẜ.j.eo.l.§.ſi
fundū.ꝙ nō dꝫ inſpici ꝙ fundus pōt euinci ergo appa
ret ꝙ per hoc nō eſt cautū actori ſi poſſit euinci.Dicit
ergo ipſe ꝙ rō eſt:quia pſumiẜ fugere:vt.l.properādū
§.ſin aūt reus.de iudicijs.Per poſſeſſionē ergo immo
biliū ceſſat iſta pſumptio fuge.iō nō debet dare hāc ſa/
tiſdationē hoc ꝓbaẜ.ſ.in ius uo.vt eāt.aut ſatis.l.i.ꝛ.
ii.ꝛ ꝙ ibi per glo.naꝫ cogitur qs admittere in fideiuſ/
ſorē coniūctam perſonā nō idoneā:quia ceſſat pſump
tio fuge.vt ibi dẜ.ꝛ hoc tāgit Cy.C.uti.poſ.l.i.ī.ii.op.
qḋ ſatis plꝫ.Ex hoc ſeqtur ꝙ ſi eſt aliqs qui nō poſſide
at imobilia:tn̄ poſſidet multa mobilia talia q̄ de facili
occultari uel moueri nō pn̄t vtputa magnas vegetes ꝛ
magnā apothecā hꝫ in platea:ita ꝙ nō eēt preſumptio
ꝙ recederet:tūc nō cogitur ſatiſdare ſm Pe.quod ēt
uideẜ tenere Guil.facit ꝓ hoc.j.de vino tri.ꝛ oleo le/
ga.l.iii.ꝛ.l.vinū.¶ Querit gl.an iſti q poſſident ꝛ nō
ſatiſdāt ſaltē cogantur iurare gl.dicit ꝙ ſic.vt.C.ð pn̄.
agē.in re.l.fi.de ꝓxi.ſacr.ſcri.l.in ſacris ꝛ de dig.l.quo
tiens.li.xii.quod nō placet Odoẜ.nec ēt Ri.mal.nam
ibi excuſabaẜ a ſatiſdatione rōne priuilegii.hic aūt de
iure cōi excuſatur rōne poſſeſſiōis imobiliū.et iſtā op.
ſeruat ꝯſuetudo.Pro glo.tn̄ multum facit tex.in.d.l.
fi.C.de pn̄.agē.in re.ubi dicit ꝙ ꝓ fideiuſſione eſt iura
toria cautio ꝛ ſubſtantia ſua.ꝛ ſic innuit ꝙ aliqd poſſi
debat.Sed doc.rn̄dent ꝙ ibi debēt referri ſingula ſin
gulis:ſcꝫ iuratoria cautio quando non poſſidet.immo
bilia:ſubſtantia ſua ſcilicet quādo poſſidet.¶ Que/
ro an iſte q poſſidet imobilia ſaltē debeat obligare bo/
na ſua ꝓ defenſione.Tex.videẜ ꝙ ſic in.l.fi.§.defenſi/
onē.C.de admi.tu.ubi tutor obligat bona ſua ꝓ defē
ſione pupilli.pro hoc optime.l.filio.j.vt in poſ.le.Et
iſtud forte eēt de iure licet de ꝯſuetudine nō ſit.Per
hoc ēt apparet ꝙ ſaltē nuda cautiōe deberet promitte
re de iudicio ſiſti.ꝛ hoc eſt qḋ uoluit dicere rubrica no
ſtra qui ſatiſdare cogantur:vel iurato promittant uel
ſue promiſſioni committaẜ.¶ Querit glo.an pro uli

ceſpite terre euitat ſatiſdationez pro magna quãtitate Hic ꝙ bul.tenebat ꝙ nõ.ar.l.ſi creditores.ĩ.de priui. credi. Et iſtã.l.intelligebat ꝙ poſſeſſor euitat ſatiſdationem qñ cõuenitur noie ipſius rei quã poſſidebat. ita dicit glo.uide eam. Glo.in.l.iulianus.circa ſi.ſ.e.dicit ꝙ Bul.dicebat totũ cõtrarium.ſ.ꝙ pro re qua qs conuenitur illius rei poſſeſſio nõ prodeſt ad euitãdam ſatiſdationẽ. Certe quantũ ad queſtionẽ principalem dicit verũ Bul.ꝙ poſſeſſio modice rei nõ ſufficit ad euitãdam ſatiſdationẽ: quia per hoc nõ eſt actori cautũ .itez ꝑ hoc nõ ceſſat pſumptio fuge.et hoc tz prima gl.hz io. Sed in hoc articulo an poſſeſſio ipſius rei ſuper qua litigaſ ſufficiat ad euitandã ſatiſdationẽ. videſ ꝙ nõ.vt ſ.e.l.de die.§.quidã.ꝛ.ſ.e.l.iulianus. In ↄtrariũ facit .ĩ.ea.l.§.ſi fundus. Super hoc fuerũt hic addita aliq̃ ỽba ad glo.que ỽba ſunt corrupte ſcripta nec videnſ habere intellectũ.dicũt enim ſed certe hec rõ nõ videſ bona: quia creditor vel vſufructuarius dicitur locupletari cũ alias ſit locupletiſſimus. que ỽba ſic ſcripta nõ videntur habere intellectũ: voluit dicere ꝙ hoc eſt veꝝ ꝙ ꝓ re qua quis poſſidet ꝛ ꝓ qua conueniſ nõ dz ſatiſdare: quare ergo creditor ꝛ vſufructuarius nõ debeãt euitare iſtã ſatiſdationẽ cũ ẽt ipſi cõueniãtur pro eo ꝙ poſſident ꝛ eo reſpectu quo poſſident. ſed ipſi nõ euitant: vt.ĩ.e.l.§.qui inſulã: ꝛ.§.creditor. ergo iſta nõ eſt bona rõ ꝙ pro poſſeſſione ꝓ qua ↄuenitur euiteſ. Dicẽdũ eſt ergo ſm pe.ꝙ q̃tũ ad illũ qui agit ꝓ illa re nõ ſit ſufficiẽs ad releuandũ: vt.d.l.iul.ꝛ.ſ.eo.l.de die.§.i.ſed quãtum ad alios ſic.vt.ĩ.ea.l.§.ſi fundũ. ¶ Quero qd ſi iſte cõuentus habeat ãnuos[a] redditus an euitabit ſatiſdationem. Dicũt doc. aut illi annui reddit⁹ ſũt ſup re imobili ꝛ euitat ſatiſdationẽ: vt.l.iubemus.C.de ſacroſã.ec.aut alias debẽtur actiõe perſonali ſimpliciter. ꝛ tũc ſecus: vt.l.ſi.ĩ.de cõ.pe.ꝛ.l.ſi.de cõtrahẽ.ep. ¶ Quero qd ſi aliquis poſſideat abſq3 aliquo iuſto ti. certe. Ja.de ra.dicit ꝙ ad euitãdã ſatiſdationẽ requiriſ ꝙ poſſideat aliquo iure directi uel vtilis dñij: vt .ĩ. ꝓxi.§.idẽ ſi poſſideret bõa fide ꝛ ſic putaret ſe dñz: qꝛ ceſſaret preſũptio fuge: vt.l.apud antiquos.C.de fur. ſed ſi mala fide.tũc ſecus vt dr̃ in fructuario creditore .ĩ.ſtati. ¶ Quero qd ſi ille q ẽ conuentus nõ poſſidet ſed pr̃ eius poſſidet.dicit Pe.ꝙ euitabit ſatiſdationẽ quia ceſſat preſumptio fuge.ꝑterea loco dñi habeſ vt .l.in ſuis.ĩ.de liber.ꝛ po. Guil.dicit cõtrariũ: quia multa pñt accidere ne ſucceſſio patris ꝑtineat ad filiũ.arg. .l.naturalẽ.§.i.ĩ.de acq.re.do.preterea iſta ſpes ſucceſſionis nõ dz attẽdi: vt.l.poſt emãcipationẽ.ĩ.d adi. le. ¶ Quero vtrũ ſit idoneus fideiuſſor ille q nõ poſſidet doc.ꝙ nõ.ꝛ eſt glo.in auc.de exhi.re.§.ſuſcepto. fallit in ↄiũctis pſonis: vt.ſ.in ius vo.vt eãt.l.i.ꝛ.ii.

Poſſeſſor.

Hic incipit exponere ỽba illi⁹ edicti vulgaris poſiti.ſ.proxi. ¶ Quero qd ſi poſſideat immobilia in territorio alterius ciuitatis videſ ꝙ nõ ſufficiat. Dicit enĩ in agro vel in ciuitate.doc.dicũt ꝙ iſta poſſeſſio cedat loco ſatiſdationis.ꝛ iõ ſicut ſufficeret ex eã dare ſatiſdationez ex prouincia propinqua :ita ſufficiat poſſidere imobilia in aliquo loco propinquo.quod ĩtelligo ſi per illã poſſeſſionẽ eſt actori conſultũ: quia ibi põt reuſ faciliter cõueniri.ſecus ſi eſſet ibi reus multũ potẽs per ea q̃ no. ſ.e.l.ii.in prin. Sin aũt eẽt locus multũ longinqu⁹.tũc talis poſſeſſio nõ releuaret: ar.C.de fideiuſ.auc.preſente.ꝛ in corpore.e.ti.in glo.preſentes.

Sed ꝛ qui uectigalem.

No.ꝙ ad hoc vt poſſeſſor dicaſ requiriſ vt poſſideat iure directi vel utilis dñij.ſecus ſi neutrũ iſtoꝝ eſt: vtputa quia fructuarius. Et per hoc dicũt doc.ꝙ ſi aliqs poſſidet fundum mala fide ꝙ talis poſſeſſio nõ releuat eũ ab onere ſatiſdandi per hũc.§.preterea cũ ſciat rem alienã eẽ de facili eaz dimitteret.ꝛ ſic nõ ceſſat preſumptio fuge. Sed ſi poſſideret bona fide: quia ſe dñm putaret: vt.l. apud antiquos.C.de fur.tunc releuaretur a ſatiſdatione.ceſſat enĩ tunc ſuſpitio fuge.ita dicũt doc.cõiter.

Creditor.

¶ Oppo.ꝙ iſte tex.videtur ſibi contradicere. Solu.vt in gl. ꝛ not.eam.

Si fundus.

¶ Opp.ꝛ videtur ꝙ mulier nõ poſſideat: vt.l.pompo.§.in dote.de acq.poſ. So.fateor ꝙ vir ſolus poſſidet: tñ mulier habeſ ꝓ poſſeſſore quo ad euitãdam ſatiſdationem. Ratio quia ceſſat pſumptio fuge ex eo: quia habz fundũ dotalem in loco. ¶ Op.ſ.e.l.de die.§.quedaz So.ibi litigabaſ de ipſo fundo dotali.vnde eius poſſeſſio a ſatiſdatione nõ releuat.hic litigabatur ſup alio. Iſtã op.tenet Pe.et ego dixi uobis.ſ.e.l.in prin. gl. noſtre nõ tenuerunt hoc imo dicũt ꝙ in contrario fuit ſponte ſatiſdatuz. Poteſt aliter ſolui vt ibi dixi. ¶ Ultimo tene mẽti ꝙ qui habet actionẽ perſonalẽ ad rẽ immobilẽ nõ diciſ poſſeſſor rei imobilis. Idẽ ſi hz rei vẽdicationẽ: vt glo.dicit ſuper uerbo perſonalis.

Tutores.

¶ Oppo.executio ſententie nõ ſit in tutores.vt.l.iiii.in prin.ĩ.de re iudi.ergo poſſeſſio tutoris nõ releuat pupillũ. Sol. quicqd dicat glo.hic loquitur de ſatiſdatione de iudicio ſiſti que extinguiſ lata ſententia: vt.l. grece .§. poſt litem.ĩ.de fideiuſ.ꝛ no.ſ.eo.l.ii.§.ſi.ſed in iudicio tutor ipſe hz ſiſtere.ergo eius poſſeſſio ſufficit. Ceſſat enĩ preſumptio fuge: de executione ſentẽtie hic nõ tractaſ ſed ſi loqueremur de ſatiſdatione iudicatũ ſolui eo caſu quo pupillus eam dz preſtare: nõ ſufficit poſſeſſio tutoris cum in eũ nõ fiat executio.vt dictũ eſt. ¶ Quero vtrũ diſtinctio huius.l.poſſideat immobilia vel nõ habeat locum in ſatiſdatione iudicatũ ſolui. Glo.dicit ꝙ non.tñ indiſtincte ille qui alium defendit dz ſatiſdare: vt.C.de ſatiſda.l.i.ꝛ uidebitis in.l.non ſolum.§.q alieno.ĩ.de procur. ¶ Quero qd ſi tutor conuenitur nomine proprio.an poſſeſſio pupilli ſufficiat. Dicit gl. ꝙ nõ ꝛ bene. ¶ Itẽ querit glo. quid ſi poſſideat vnus de tutoribus non ille qui conuenitur. Dicit glo.ꝙ nõ ſufficeret.dic ut in ea.

Si fundum.

Querit glo.quid ſi ſunt finita tempora appellationis exercende. Rñdit glo.idem ꝙ pro poſſeſſore habeſ ar. ſ.e.l.ỽ.diuerſa.ille.§.nihil facit loquitur enim in eo q habet actionem perſonalem qui per hoc nõ diciſ poſſeſſor.nõ in eo qui poteſt conueniri perſonali actione. Preterea hic nõ eſt neceſſaria actio: ſed ſolum officiuz iudicis exequentis: vt.ĩ.de rei vẽ.l.qui reſtituere. Et iõ puto ꝙ tũc habetur vt poſſeſſor.ſicut dixi.ſ.e.l.§.ii. in male fidei poſſeſſore. ¶ Ultimo uidetis hic ꝙ nõ inſpicitur id quod euenire poteſt. ¶ Et ſic op.glo. de.l.ſi idem cũ eodẽ.§.ſi.ſ.de iur.om.iu.dic vt ibi.

Poſſeſſor.

[b]¶ Oppo.ſ.e.l.ſi ab arbitro. So.dicit gl.ibi ſuperuenit inopinata calamitas: hic ſecus. Quid vult dicere hic loquitur de reo qui vendidit vnde poſſeſſio adhuc eſt.ꝛ tenendo opi.quam dixi.ſ.e.l.in prin.ꝙ iſte debeat promittere ꝛ obligare bona ſua adhuc remanet actori cautum: quia poſſeſſio illa remanet obligata. In.l. contraria ſuperuenit inopinata calamitas: quia forte fundus caſmate periit.uel aliter flumine occupatur.ꝛ ideo actori non remanet cautuz. ¶ Op.ad ſcõm dictum: quia res deuenit ad eum caſum a quo non põt incipere. ergo viciatur: vt.l.pluribus.§.et ſi placet.ĩ.de uerbo.oblig. Sol.hic caſus ſuperueniẽs: vtputa poſſeſſio rerum immobiliũ tendit ad eundem effectum cum actu celebrato.ſicuti enim per ſatiſdationem actor redditur cautus: ita per poſſeſſionẽ ſuperuenientẽ ꝛ nõ uiciatur In cõtrario tẽdit ad diuerſum effectum . facit.ĩ.ad.l.fal.l.verbis in prin.ꝛ per Dy.extra de re.iur.c.actuz legitime.li.vi.dixi in.d.§.ꝛ ſi placeat.

[a] ¶ Annuos. redditus.adde ꝙ annui reddit⁹ computẽtur inter immobilia federi.cõſi.xii.Ro.ↄſi.clxxxvii.

[b] ¶ Poſſeſſor.adde p⁹ do. Iaſo. in quantũ late examinat an priuilegium cõceſſum patri habenti.xii.libroſ ouret.bal.cõſi.ci.ii.li. Et ꝙ mater minoꝛ excuſetur ꝓpter nõ petitũ tutorez ſ[ilio] licet efficiatur maioꝛ cõſuluit bal.cõſi.ccl.iiii.li.ãng.cõſi.cxviii.ro.cõſi.cclxxviii.

¶ Legitima ADDE pº d. Ja. cal. cōſilio. x. ⁊ facit vltra ipſum ꝙ iurās non fideiubere ꝑ aliquo tamē ſi fideiubet ī caſu magne neceſſitatis nō dicit̄ periurus. Et in quantū dicit an ſit periurus ille qui habuit in ſecreto aliqd ſi illd ꝙ pallet teſtificando vide late do. car. cōſi. xxxv. ⁊ iquātum pōit an laici poſſint diſponer ſuper iuramento vide q̄ poſui in. l. annuos populi: vbi bar. pōit

Qui iuramento. In iuramēto videtur excepta auctoritas legis vel ſuperioris. h. d. facit. C. de non nu. pe. l. vlti. ⁊ ӡ. ad municipales. l. ſi. in prin. Et per hoc ille qui iurat non petere reduci ad arbitrium boni uiri: intelligitur niſi ex cauſa legitima*: vt. l. ſi libertus. de op. liber. ⁊ ex̄ d̄ iureiur. c. q̄ntaualliſ.

Si ex noxali cā agatur. Rubrica.

Ex. l. ſequenti.

¶ Habens pro derelicto videtur donare illi qui occupat ideo nihil agit. Si de cōtractu venit ſoluenda gabella ⁊ res ſuper qua litigatur debet exhiberi vt cognoſcatur. Et an ſatiſdans euitet exhibitionē. ⁊ an dando ſeruum pro noxa. quis liberetur uide in glo.

J quis. Primo ponit uerba edicti. ſecūdo incipit exponere ea. ſecunda ibi: in eadem cā. ſubdiuide in tex. quia multa duplicat. primo ponit ſummariū vnum: quid ſit dictum in eadem cā. ſecunda illud ſummariū declarat per plura mēbra. tertio illa membra declarat. ſcōa ibi. ſi deſinat. tertia ibi. ita qӡ. ¶ Oppo. ꝙ iſte tex. repetat bis idem. Dicit enim ſi ſeruus deſinat eſſe promiſſoris: ⁊ poſtea idem repetit. So. primo dixit in genere nō exprimendo cām. poſtea illud declarat exprimendo cauſam. vt dixi diuidendo litteram. Vel dicas hic in prin. loquitur quando seruꝰ habitus eſt pro derelicto ſm glo. Vide eā contra cauillationem quorundam volentium euitare ſolutionē gabelle: qui habent fundum pro derelicto: ⁊ aliuſ vadit ⁊ occupat vt ſic gabella non ſoluatur quaſi non ſit aliqs contractus. ſed certe immo uidetur celebratus contractus donationis. qui enim habet ꝓ derelicto videt̄ donare ei qui occupat: vt. l. ꝙ ſeruus. ӡ. de ſtipu. ſeruoruӡ. Secundo oppo. dicitur hic vel actio amiſſa ſit. Cōtra: videtur ꝙ actio non potuerit amitti quaſi interrupta ꝑſcriptione per citationē vt. l. cum notiſſimi. in prin. C. d̄ preſcri. xxx. anno. So. dic ꝙ hic fuit amiſſa per ſentētiā quia nec actor nec teſtes potuerunt ſeruum cognoſcere: quia nō fuit exhibitus. Et iō quia nō ꝓbauit actor ſuccūbit: vt. ӡ. de eden. l. ſi argentarius. §. cum aūt. ⁊ ita dicit glo. Iſtō quibuſdā nō placet: quia actor certi hominis ſatiſdationē accepit: iō nō poteſt ignorare. Iteӡ nec pōt procedere in teſtibus qui debēt deponere ſuꝑ eo quod actor articulauit. Solu. huius timore quidaӡ recedunt ab hac lec. ⁊ dicūt ꝙ actori erat relictum legatum ſi infra certum tēpus ſeruum manumiſiſſet: quem ſeruum non potuit manumittere: quia non fuit exhibitus. ita dicebat Hug. Alij dicunt ꝙ hic fuit actum ſeu ſatiſdatum de exhibenda tota familia vt vnuſ recognoſceretur: ⁊ ſic nō fuit ſatiſdatio certi hominis: vt. ſ. Tu dic dictū glo. procedere. licet enim actor recepit ſatiſdationem certi hominis de iudicio ſiſti: tamen potuit ī inſtrumento nominari per certa ſigna que teſtibus nō ſunt nota: vt ponēdo nomen ⁊ pronomen quod teſtes ignorāt. ⁊ ideo debet exhiberi: vt teſtes cognoſcant qō no. quia pōt petere pars vt res de qua litigatur producatur in iudicium: vt teſtes eā cognoſcant: vt glo. hic dicit. ⁊. ӡ. de publica. l. cū exhibuiſſent. §. ante. et ibi dixi. ⁊. l. iii. §. i. ӡ. ad exhibendum. vide iſtā glo. Facit ad hoc quod videbis ſtatim. ӡ. l. proxi. §. ſi abſens. Si vero velles dicere ꝙ actio eēt amiſſa tempore non obſtante citatione. dic vt uidebis. ӡ. ti. i. l. ſi. in prin. ¶ Quero iſte alienans quot actionibus poteſt conueniri. Dicit glo. tribus. dic vt in ea. Vide glo. ⁊ no. ¶ In eo v̄o qō gl. dicit ꝙ offerendo ſe defenſioni liberatur ab actione de ali. iu. mu. ca. fa. dicūt quidā ꝙ idē eēt in hac ſtipulatione quia offerendo ſe defenſioni ceſſat intereſſe: quod ſatis placet ſi intereſſe ceſſaret forte: quia cōfiteret̄ oīa vel teſtes habent notā perſonam: ſed ſi negaret ita ꝙ eſſet neceſſe ſeruum interrogari: tūc non ceſſat itereſſe licet offerat ſe defenſioni. vt no. ӡ. l. proxi. §. ſi abſens. vel ſi teſtes perſonam nō cognoſcant: vt dixi. ſ. proxi. ¶ Quero an iſtud ſit verum ſimpliciter ⁊ idiſtincte ꝙ q ſatiſdat non teneat̄ exhibere. dic vt in glo. ¶ Iteӡ q̄ro an ſit uerum indiſtincte ꝙ dādo ſeruo pro noxa. qs liberatur. dicit glo. ꝙ non. dic vt in ea.

Ed alio.

Si abſens. Supra locutus eſt poſt ſatiſdationem preſtitam ſeruo abſente: domino preſente. hic loquatur ante preſtitam ſatiſdationem ſeruo abſente ⁊ domino preſente. ſcōo ante ſatiſdationem preſtitaӡ ſeruo preſente: ⁊ domino abſente. ſcōa ibi. Sed ⁊ ſi ſeruus. Et breuiter h̄ dicit. Seruum abſentem dn̄s debet defendere aut ſatiſdare pro eo. ſed ſeruum preſentem ſi nemo defendat poteſt qs capere ex ſecundo decreto: ⁊ ſi dominus reſtituatur. reſtituatur etiam actor hoc dicit Pe. de bella pertica repetijt ⁊ tractauit materiam primi ⁊ ſcōi decreti quā gl. tractauit plene in. l. ſi finita. §. iul. ӡ. de dam. infec. Ci. ēt repetijt ⁊ poſuit repetitionem pe. ⁊ eſt ultima repetitio quam Cy. fecit in prima parte. ff. ueteris. Et querit gl. ad quid ſiſtetur iſte ſeruus in iudicio. ⁊ ad qd prodeſt dic vt in glo. ex qua apparet declaratio tex. uide eaӡ Et no. ex iſta glo. de confeſſione ſerui: quia interduӡ ei creditur quod eſt valde not. ⁊ concluditur ꝙ confeſſioni ſerui habite per tormenta ſuper facto proprio ſtat̄ contra dominum. Et ſic facit ad. q. quam diſputaui de filio delinquente quam plene poſui in. l. cum filius. ī ꝑn. ӡ. de uerbo. obli. ⁊ incipit illa queſtio peruſine ciuitatis ſtatuto cauetur ⁊c̄. ¶ Hoc premiſſo oppo. d̄ iureiurā. l. cum qui. in prin. Solu. hic negans doloſe tenet̄ iſolidum ſi eſt probatum contrarium aliter q̄ per iuramentum: quia ſi per iuramentū eſſet probatum tūc ſecus. vt in. l. contraria. ⁊ hic in glo. ſuper verbo deduxiſſet. ¶ Oppo. ӡ. e. l. pe. Solu. hoc intellige hic manumiſit ipſe proximior. ibi alius. ¶ Oppo. glo. de. l. ſi fundum per fideicōmiſ. ⁊. l. ſi quando. §. heres. ӡ. de leg. i. et nō ſoluit. Sed dic ꝙ ibi per alienationem non tollitur poteſtas ſoluendi que ante competebat quia nō alienauit cū dolo. Nam in. l. ſi fundum. alienatio facta fuit d̄ voluntate legatarij. In. l. ſi quando. §. heres fuit ex poteſtate iuris. Vel dic ꝙ hic res deſijt eſſe: quia euӡ interfecit vel manumiſit. ¶ Vlterius no. ex hoc fine tria. primo ꝙ per ſcōm decretum tranſfertur dominium ſi ille contra quem interponitur erat dominus. licet alij contra. vt in glo. ſcōo no. ꝙ in cauſa noxali interponitur ſecundū decretū etiam contra nō latitantem: quod apparet: quia abſens reſtituitur: ex quo apparet ꝙ nō latitabat: quia non ſe occultabat turpiter: vt. l. fulciniº. §. qd ſit latitare. ex qui. cau. in poſ. ea. Item apparet ꝙ ualet ſecūdum decretum: alias non eſſet neceſſaria reſtitutō ſimile in cauſa dāni iſec. vt. l. ſi finita. §. ſi forte. ӡ. d̄ dā. iſec. In alijs ſecuſ: quia requiritur latitatio: vt. l. fulcinius. §. i. in quibus ex ca. in poſ. ea. ⁊ eſt rō: quia hic dominus tenetur ex qualitate rei pro qua conuenitur nō ex facto ſuo de hoc per doc. C. de reſti. militum. l. intelligitur. alias eſt. l. ignorare. ⁊ ibi dixi in. d. §. ſi forte. ⁊ i. §. iulia. in eadem. l. ¶ Vltimo no. ꝙ actio amiſſa per reſtitutionem in integ. reſuſcitatur. Sed puto ꝙ ſicut illa q̄ reſtituitur abſenti dicitur vtilis: ita illa que preſenti contra quam petitur reſtitutio. ⁊ ſic nō eſt eadeӡ que reſuſcitatur: vt. C. ſi aduerſus tranſac. l. i. dixi plene in. l. meuius. §. duobus. in ſexta oppoſitione prime partis. ӡ. de le. ii. ⁊. l. qui res. §. areā. ӡ. de ſolutionibus.

Ex. §. ſequenti.

¶ Mentiens negando id ex quo vult poſtea intentionem ſuā fondare ſuum priuilegium amittit. Et con

uictus de maleficio pōt probare ꝙ fecit ad ſui defenſionē. Et iudex in re mobili immutato decreto ⁊ precedente cōtumatia rei ⁊ cãe cognitione que requiritur in ii. decreto pōt transferre ius plenum. quo ad cãm noxalem uel dãni infecti. Et de primo ⁊ ſcđo decreto remiſſiue hic multa uide ⁊ ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ pater teneaſ ſoluere cōdemnationem pro filio ſi filius confeſſus ſit aliquid ꝙ noceat patri pater pōt ꝯrium probare.

Si abſẽs Iſte. §. diuiditur in duas ptes. ꝑmo loquiſ qñ dñs conuentus noxali erat pñs et ſeruus abſenſ. ſcđo loquitur ecōtra quã do ſeruus erat pñs ⁊ dñs abſens. ſcđa ibi. ſi ſeru⁹. Itez prima diuiditur in duas: quia prio ponit tria priuilegia que hꝫ dñs. ſcđo ponuntur due cãe in quibuſ amittuntur dicta priuilegia. ſcđa ibi. ſi uero falſo. Item ſcđa pars principalis diuiditur in tres partes: quia primo ponitur de remedio agentis quod hꝫ reſciſſa datiōe ꝓ noxa. eis facta per iudicem. Scđa ſcđe incipit ibi. ſꝫ cã cognita. tertia ibi actori. ⁊ hoc dicit in ſũma. Si dñs ꝑſens eſt ⁊ noxali cōueniſ ex delicto ſerui abſentis ſi dominus illũ ſeruum eſſe in ſua poteſtate fateſ: alterũ de tribus eligere debet vel promittere de iudicio ſiſti ſeruum uel iudiciũ noxale ſuſcipere vel cauere de dando eum ꝓ noxa. cũ ad manuz eius peruenerit Si uero domino abſente preſens ſeruus nō defenditur iuſſu iudicis ex primo decreto. deinde ex ſecũdo capite pro noxa. domino autem reuertente ex cauſa ſuccurritur ⁊ datio ſeu noxe deditio reſcinditur ⁊ noxalis actio reſtituitur agenti. h. d. ¶ In textu ibi ſiquidem: hoc ideo dicit: quia in actionibus noxalibus ante omnia fit iſta interrogatio vtrum is quẽ qs vult ad iudicium vocare ⁊ noxali actione cōuenire ſit dominus uel nō. ¶ In tex. ibi. eũ exhibiturum: dic cũ effectu dationis pro noxa. ¶ In tex. ibi poteſtatem eſſe: dic. ſ. ſeruum. ¶ In tex. ibi ſine noxe deditione. No. ꝙ quis mentitur negãdo id ex quo poſtea vult intentionẽ ſuam fundare: ⁊ ſuuz priuilegiũ quod hꝫ perdit. hic enim priuilegij fundamentum ⁊ facultas ſeruum dandi pro noxa. eſt ex eo: quia dñs. ſi ergo negauit ſe dñm in hoc punitur de mẽdacio conuictus: quia perdit priuilegiũ ꝑlationiſ: vt. l. ſi. qui po. in pi. ha. Ius aũt poſſeſſionis nō perditur a reo ratione mẽdacij: ut. C. de excep. l. ſiquidem iđ dato ꝙ quis ſit conuictus de maleficio pōt probare ꝙ illud fecit ad ſui defenſionẽ ſm ia. de are. alibi. licet Dy. contra in. c. nullus pluribus. extra de regu. iur. li. vi. cuius opinionẽ practici aſſeſſores errantes ſequũtur. ¶ In tex. ibi eſſet ⁊ eſſe poſſet ſm glo. ⁊ alios. In tex. ibi dicẽdum primo ex primo decreto deinde ex ſcđo decre. de quo hic loquitur ſm odof. ⁊ hoc eodem modo intelligit glo. iſtum. §. in ſcđo decreto. iaco. de ra. dicit ꝙ in re mobili iudex imutato decreto precedente contumacia rei ⁊ cãe cognitione que alias exigitur in ſecũdo decreto pōt transferre ius plenum in re mobili: ⁊ ſic intelligit iſtũ tex. hoc etiã ſequitur Cy. cũ igitur hoc decretũ nō intelligatur primũ: quia nō interuenit ſcđm: nec ſcđm: quia nō preceſſit ꝑmum: ſed dicitur vnum tantum decretum habens plenum effectum. Si enim tu legeres iſtum tex. vſqꝫ ad mille annos non inuenires in tex. dictum de primo ⁊ ſcđo decreto. Non tamen nego in re mobili iudicem poſſe dare primum ⁊ ſcđm decretum ſi vult hoc obſeruare quod obſeruatur in re imobili. Sꝫ contra predicta facit. ĩ. de re. iudi. l. a diuo pio. §. exequtur. ubi primo interponitur primũ decretum poſtea đuenitur ad ſcđm. ſ. ad uenditionem. ideo dictum predictorum videtur reſtringendum ad cãm noxalez uel ad aliam cãm in qua ſit idẽ ut in cã dãni infecti. et hoc eſſe puto qñ agitur ad aliquã preſtationẽ reſpectu rei in q̃ facta eſt miſſio. Sic intelligo predictos doc. ibi eniꝫ qđammodo uidetur res affecta etiam nullo intercedente decreto: ita ꝙ idem opereſ rem eſſe affectam ⁊ primuz decretum ⁊ hoc modo reſtringo opi. predictorũ doct.

¶ In tex. ibi in ſua negat. concor. ĩ. de dã. infec. l. ſi finita. §. ſi forte. item adde quod no. per Cy. C. de reſti. mili. l. ignorare. ergo no. ꝙ reſciſſo ſcđo decreto reſcinditur deliberatio ex eo queſita: quia uetus actio inſtauratur etiam ſi fuiſſet talis que cōpeteret ad uindictam vt iniuriarum ⁊ noxalis vt hic. Nō ob. ĩ. de pac. l. ſi un⁹ §. pactus ne peteret ꝯſi. ſed ſi pactuz: quia ideo eſt: qꝛ reſtituitur actio ⁊ retro fingitur nunq̃ fuiſſe liberatus: quia iſta non eſt alia a prima numero inſpecta iſta fictione. Cy. addit ad hoc. ĩ. de iure fiſci. l. deferre cũ. l. ſe. et eſt optima cōcor. ¶ In tex. ibi eſſe ceperit. hic tractant doc. de materia primi ⁊ ſecũdi decreti quam hic ſequitur. Odof. Sed ſi uis ſubtilius ſcire quid ſit decretum in genere. quid primum decretum cũ iſta adiectione. quid ſecundũ: quare dicatur: quo iure petatur interponi: an iure actionis: an officio iudicis: ⁊ ſi officio iudicis an ſit officium mercennarium aut nobile ⁊ a quo iudice interponatur. Et an iudex dum interponit ſcđz decretum: vel dum partes petunt interponi debeat ſedere pro tribunali: ⁊ quo ordine quo ad citationem: ⁊ quo ordine quo ad fidem de debito. ⁊ qualis fides ſufficiat quo ad primum decretum. Et in quantũ ⁊ i quo fiat imiſſio in actionibus realibus mixtis vel perſonalibus ⁊ hypothecarijs. ĩ. đ intellectu glo. que eſt in. l. iii. §. ſi. de aqui. poſſeſſ. ⁊ in ſeruitutibus de intellectu. l. ſi prius. ĩ. de no. op. nũ. et. ĩ. de dã. infec. l. a quo. ⁊. ĩ. ſi ſ. ven. l. is cui. Et an in querela inoffi. te. ⁊ in actione ad exhibendũ poſſit interponi decretum primũ: ⁊ quis ẽ effectus primi decreti: ⁊ quis eſt effectus reſpectu detẽtationis: in perſonali reſpectu poſſeſſionis: in reali reſpectu cuſtodie reſpectu fructuum perceptiōis: reſpectu fructuum venditionis et locationis: reſpectu fructuum lucrationis in qbuſcũqꝫ rebus mobilibus ⁊ imobilibus: ⁊ in quibuſcũqꝫ cauſis ⁊ iudicijs. vide pleniſſime hic per Cy. in cōmento ubi reperies declarata oĩa iura loquentia in iſta materia. idem proſequiſ in ſcđo đcreto ⁊ breuiter adde. ĩ. de li. homi. exhiben. l. iii. §. pe. ¶ In glo. ii. ibi forte rediret. ¶ No. ꝙ i iudicio quod proponitur contra dñm ex facto ſerui uel contra patrẽ ex delicto filij ex forma ſtatuti confeſſio facta per filiuz uel ſeruum nocet domino uel patri. niſi probent cōtrarium. ut in glo. ꝙ no. Sequitur in glo. contrarium confeſſioni. ex iſta glo. liquet aperte ꝙ ſi filius eſt accuſatuſ de homicidio ⁊ pater teneatur ſoluere condẽnationez pro filio ex forma ſtatuti ꝙ contra confeſſionẽ factaz ꝑ filium q fecit homicidiuz. pater ratione ſui intereſſe pecuniarij dꝫ admitti ad probandũ cōtrarium per iſtã gl.[a] quod bene no. ⁊ uide ꝙ plene dixi in. l. cũ filius. in ꝑn. de uerbo. obli. Additio.

[a] ¶ Cōtrariũ ADDE poſt d. Iaſonẽ dũ pōit ꝙ ignorantia ꝓbeſ ꝑ iuramẽtũ ꝙ pulchre voluit Ro. cōſilio. liiii.

S cum uſufructua. Forma ſecundi decreti quod interponitur contra fructuarium eſt vt ei vſuſfructus perſecutio denegetur. h. d. no. quod dixi in ſũmario. in alijs autem qui nō ſunt perfecti dñi. ſed habent ius aliquod in re. qualiter interponatur ſcđm decretum dic vt. ĩ. de dã. infec. l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. ⁊. §. ſi qua ſunt iura. ¶ Opp. vſufructuarius dicitur eſſe procurator dñi ad defendẽduz illam rem. vt. l. i. in ſi. uſufr. quẽadmodum ca. ⁊. l. ii. de no. ope. nũ. ergo tanq̃ ex cōtumacia procuratoris dñi poteſt perueniri ad ſecundum decretum in adiudicationem dñij: vt. ĩ. de dam. infec. l. dãni. So. concedo ꝙ contumacia procuratoris nocet domino vt poſſit perueniri ad primum decretum contra eum: vt. l. cum qui C. de ꝓcu. ⁊ de dig. l. quotiẽs. nō tñ ꝙ poſſit perueniri ad ſcđm in preiudiciũ dñi: vt hic ⁊. l. hoc ãplius. §. fin. cũ. l. ſe. ĩ. de dã. infec. ⁊ ibi dixi. Vidiſtis i. l. i. §. ſi ꝓcurator. ẽ. ſi quis ius di. non obtem.

S cum uno. Qui alium ex neceſſitate defendit videſ ſuo nomine eſſe in iudicio. h. d. ¶ Quero

de qua cautione loquitur hic.dicit glo.⁊ bene de cautione iudicatum ſolui. Cautio eniȝ de iudicio ſiſti ſemper debet preſtari:niſi poſſideret imobilia.⁊ iſta eſt vera.¶ Opp.⁊ videtur ꝙ ſufficiat dēfenſor pro parte:vt .l.plures.ĩ.de dā.infec.⁊.l.in hanc ſtipulationem.eo.ti.⁊ ĩ.de nego.geſt.l.ſi cōes.So.vt dixi ĩ.d.l.in hāc ſtipulationē ⁊ dicam in.d.l.ſi cōes:ſcias etiam ꝙ iſta lex loquitur dn̄o uolente defendere.nā ſi uellet cedere ꝑ parte ſua ſ̄no iuri bene admitteretur:vt.ĩ.de noxali.l.ſi ſeruus cōis.⁊.h.d.principium huius glo.Ultio no.glo.ex hac.l.quod cōe eſt meum eſt.ad quod op.glo.⁊ non ſoluit.dic plene:vt.l.ſerui electione.§.i.ĩ.dē le.i.

I ſeruum.

Si ſeruuſ ſiſtat liber factus in cauſis criminalibus non uidetur in eadem cā ſiſti:niſi ei libertas fuit annexa:ſecus in ciuilibus noxaliter intentatis.h.d.¶ No.ꝙ grauius punitur ſeruuſ ꝙ̄ liber.ſcdo no.ꝙ imponēdo penam inſpicitur cōditio perſone q̄ erat tpe ſententie:nō que erat tempore delicti.¶ Op.ꝙ eo ipſo ꝙ deſinit eſſe promiſſoris uidetur ſiſtere in alia cā:ut.ŝ.eo.l.i.§.ſi deſinat.So.hic non fit liber facto promiſſor uel dic etiam facto promiſſoris.⁊ ideo tenet etiā eo caſu quo conditio actoriſ ad experiendū fit deterior:vt i prīo caſu.l.ſec' ſi nō fiat deterior:vt in ſecundo.Modo habes primā glo.Oppo.ꝙ debeat inſpici conditio que fuit tempore cōmiſſi delicti:vt.ĩ.de penis.l.i.iſtud contrarium ē difficile.dicit glo.hic loquitur in publicis criminibus.ibi in priuatis.Et ꝙ hic dicit iniuriarum.intelligo eo caſu quo iniuria eſt crimen publicum:vt.l.ꝙ ſenatus.ĩ.de iniurijs.Iſtud diſplicet noſtris doctoribus.Nam hic ſumus in materia noxalium actionum que nō habent locū in criminibus publicis ⁊ capitalibus:vt.l.quid ſit fugitiuus.§.aiunt.ĩ.de edi.edic.Item.l.i.ĩ.de penis.eſt in materia publicorū iudiciorum.ergo de publico loquitur ideo guil.dicit totum econtra ꝙ hic loquitur in criminibus priuatis ibi in publicis.Ratio quia in priuatis imponitur pena extraordinaria arbitrio iudicis:ut.l.ſi.ĩ.de fur.et de iniuri.l.ſi.Ideo iudex inſpiciet conditionē perſone que eſt tempore ſn̄ie.In publicis uero criminalibus pene ſunt limitate:vt.ĩ.de pub.iud.per totuȝ iſta opi.Guil.videtur contra.l.iniuriarum eſtimatio.ĩ.de iniurijs.iō dicendū ꝙ hec loquitur in criminibus publicis uel priuatis in quibus pena imponitur arbitrio iudicis quaȝ iudex ex equitate mitigat ſm tp̄s ſn̄ie.In contrario loquitur vbi eſt pena determinata ⁊ ſic iudicis arbitrio n̄ erit imponēda.Et hoc uoluit hic glo.dicere ſm vnam opi.dum dicit hic ſm equitatē que mitigat penas.Qd̄ intelligo quando hoc eſt in arbitrio iudicis:vt dixi plene in.d.l.i.de penis.Et hoc facit ad queſtionē de delinquente qui effectus eſt clericus:vtrum puniaẜ vt clericus an ut laicus.Et utrum per iudicem laicum an per eccleſiaſticum.de quo hic per Guil.⁊ Ja.bu.et per io.an.in.c.i.extra de obliga.ad ratioci.Ego dixi ĩ.d.l.i.ĩ.de pe.

Ex.l.ſequenti.

¶ Quare in actionibus ad vindictam vna tollit aliaȝ.Et an tp̄s delicti uel ſn̄ie in penis ſit inſpiciēdū ſiue ſit liber:ſiue ſeru':ſiue clericus.Et an q.ꝓmiſit dare ſcbacum mattuȝ cuȝ pedona ſi illa ſit effecta regina.Et cū illa det ſchacum mattum impleat promiſſa.

I ſeruum.

Primo loquiẜ in iudicio criminali propoſito contra ſeruum quē dn̄s promiſit exhibere.⁊ dicit ꝙ ſi dominus nō exhibet eum in ſtatu ſeruitutis:ſed libertatis nō dicitur in eadem cā ſiſtere.quia aliter iudicatur de ſeruo alicuius:vt vīdicta ſumatur.ꝙ̄ de libero.ſecundo loquitur in dn̄o criminaliter conuento noxali qui promiſerat ſeruum ſiſtere ⁊ exhibet eū ſtatuliberum.Dicitur ꝙ non intelligitur in deteriori cā ſiſtere quo ad agentem.in ſi.l.redit ad primā partem ⁊ dicit ꝙ ſi ſtatuliber erat accuſatus de aliquo crimine dominus promiſit eum ſiſtere ⁊ exhibet eum liberum ex cā ueteri:non intelligitur eum ſiſtere ſtatu mutato dē nouo eo ꝙ erat implicitus veteri.Iteȝ quia erat ille antiquus ſtatus ordinatus ad iſtum liberandum.hoc dicunt iſte due leges.ſcda pars iſtius legis incipit ibi.qd̄ aūt ⁊c.¶ In tex.ibi ſatiſfit.Iſta eſt rō in actiōibus ad vindictam una tollit aliam:quia executio vindicte habet ānexam ſatiſdationē:ut hic.⁊.ĩ.de iniuriis.l.ſi ſeruus.§.ſi ante iudicium.⁊ facit.e.ti.l.ꝙ ſenatuſ.⁊ quod no.in.l.cum emancipati.§.emancipatus filius.de col.bo.¶ In tex.ibi aliter de libero:hoc uidetur factū tēpore delicti.nam tp̄s delicti nō finis videtur inſpiciendum:vt.l.i.ĩ.de penis.reſpondit glo.ꝙ hic loquitur ĩ crimine publico.ibi in priuato.Guil.dicit totuȝ oppoſitum ꝙ iſta.l.loquitur in crimine priuato:illa in publico.Et ꝙ iſta loquatur in crimine ꝑuato apparet ex tractatu in quo eſt poſita.eſt enim poſita in tractatu noxalium actionū que non habent locū in publicis criminibus:vt ĩ.de uerbo.ſig.l.ſtipulatio.ĩ.de edil.edic.l.qd ſit fugitiuus.⁊ ꝙ illa.l.i.ĩ.de penis.loquitur in crimine publico eſt glo.ĩ.de ſtatulibe.l.ſtatuliber a ceteris.in prin.ideo dicit ipſe ſi crimen.eſt priuatum pena eſt arbitraria.ita ꝙ nō pōt dici impoſita:ſed imponenda.ideo tēpus delicti debet circa eā cōſiderari vt hic.Sed in criminibus publicis pena eſt a.l.impoſita ⁊ ipſo facto contrahitur ꝙ̄tum ad uinculum quo peruenit ad ſn̄iam.Non dico ꝙ poſſit punire non mediante ſententia:vt.ĩ.de cuſt.reo.l.ſi ꝯfeſſus.ideo ſi obligatio eſt contracta ad penam certā nō poteſt mutari.illa eniȝ dicitur obligatio certa que ſpecialiter eſt vniformiſ:ut.ŝ.ſi cer.pe.l.certum.⁊.l.cum qd.Iſta ſn̄ia eſt Ja.bu.predicta uera in qualitatibus que inſunt quaſi naturaliter per quas ſtatus prime mutantur.Si autem ex accidēti emergunt ſaluo ſtatu prime:tūc tp̄s ſn̄ie conſideratur vt in autē.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.interdiciẜ.col.ii.Exēplum in eo qui erat officialis tpe delicti:⁊ tēpore ſententie nō:uel econtra ſm Guil.et Ja.bu.de bel.dicit aliter:vt dicā in gl.In tex.que ſimpliciter ⁊c.Et quia libertas procedens ex cā de preterito fingitur retro ad tp̄s cāe:vt.ĩ.de manu.teſta.l.neratius.In his ſcilicet que nō habēt preiudicare prioribus medij temporis ⁊ ſic fingitur retro quo ad quod nō in preiudicium prioris:vt.l.i.§.ſerui.ĩ.ad ſil.Si ergo trahiẜ retro tempore promiſſionis fingitur fuiſſe liber.ideo ſiſtitur in eadem cā:vt.ŝ.ti.i.l.iul.Et inducitur in ar.ad queſtionem de eo qui promiſit dare ſchacū mattum de pedona:⁊ pedonam fecit reginaȝ:ſed nihil fecit:quia ibi nō inerat illa cā tempore conuentionis.ita ꝙ ex aliqua cā ueteri poſſet dici ꝙ īmediate procederet:ſed habebat factum ⁊ fiebat promotio ad aliquod officium:vt .l.legatis ſeruis.§.ornatricibus.de leg.iii.ſm docto.¶ In glo.ſuper v̄bo uindicta.ĩ.de priuatis criminib'.Tu dic aut pena eſt cōis.i.eadem in libero ⁊ ſeruo:⁊ tūc inſpicitur tēpus delicti:tam in publicis ꝙ̄ in priuatis criminibus vt ibi.aut pena eſt ſpecialis ⁊ maior in ſeruo ꝙ̄ in libero ſicut ē regulariter ⁊ eſt corporalis ſiue ſit capitalis ſiue non ſiue crimē publicū ſiue priuatum non eſt uis vt hic manifeſte apparet.Si uero clericatur:tūc ſpectabitur tempus ſententie:vt hic.Et ē ratio:quia delictum eſt cā pene ⁊ nō perſona cā pene.Sed cū perſone conditio mutatur ⁊ cā ceſſante ⁊c.vt C.dē epi.⁊ cle.l.generaliter.⁊ maxime fauore libertatis.Sed quid ſi de libero fiat ſeruus tunc ſimpliciter debȝ ſpectari tēpus delicti vt ibi.Nam pene ſunt demoliende:vt.ĩ.de penis.l.interpretatione.ſed contra ſol.glo.videtur.ĩ.de ſtatuli.l.ſtatulibēr.in prin.Sed pōt r̄nderi ꝙ ſtatulibero exiſtente in ſtatu libertatis pena imponitur ſm ia.de bel.tu dic ut dixi.ŝ.ſuper tex.ſm ia.bu.⁊ Guil.de cu.Et faciunt predicta ad.q.de eo qui eſt effectus clericus' poſt maleficium commiſſuȝ.ubi dico

¶ Clericus ADDE oldra.late con ſil.o.iiij.

ꝙ aut eſt preuentus a iudice ſeculari: ⁊ tunc nō mutat
forum per talē clericatū: vt. ī. de iudi. l. ſi quiſ poſtea. ī.
de iuſ. om. iu. l. cū quedā puella. Aut nō fuit preuentuſ
⁊ tūc aut mutat cōditionē ⁊ aſſumit clericatum in frau
dem. Quod preſumitur ſi iam erat diffamatus vel pre
parauerat ſe iudex ad cognoſcendū de crimine: ⁊ idez
ſm Ja. ⁊ Guil. Aut nō in fraudem: ⁊ tūc dicendum ē
ꝙ mutat forum. Unde non poterit procedi per iudicē
ſecularem ſed eccleſiaſticū. item mutat penam ꝗtū ad
eam que nō pōt imponi a iudice eccleſiaſtico. Unde ſi
a ſeculari veniſſet decapitandus nō decapitabitur pro
delicto ab eccleſiaſtico. Sed debet iudex eccleſiaſtic⁹
imponere penam magis ſimilē quam poterit pene de
capitationis. ⁊ hoc eſt verum in penis ordinarijs in q/
bus inſpicitur tēpus delicti. ſed in extraordinarijs pe/
nis in quibus inſpicitur tempus ſententie. tunc iſta
queſtio non habet dubium: quia iudex eccleſiaſticus
imponit eam ad arbitrium ſuum ſecunduz preallega/
tos doc. ⁊ uide per Jo. an. in. c. i. extra de obliga. ad ra
tiocinia. ⁊ per Dy. ī. de excuſ. tut. l idem vulpianus.

Additio.

¶ De eo per quem factum erit quo minus quis in iu/
ditio ſiſtat. Rubrica.

¶ Continuatio patet. Querit gl. in quo differt iſte ti.
ab eo ne quis eum qui in ius vo. eſt vi eximat. Et aſſi/
gnat quattuor ratiōes. tres prime ſunt uere. vltima di/
cit ꝙ hic ti. loquatur poſt ſatiſdationem: ille ante ſatiſ
dationem: quod non placet. nam hic etiam loquiť an/
te ſatiſdationē: vt. l. ſi. in ſi. prin. ī. e. ⁊ ibi videbitis. no.
tamen finem huius glo. que dicit arguendum ex ordi/
ne titulorum. per quod Mar. ſiſſ. determinauit tuto/
rem confirmatum eſſe teſtamentarium potius ꝗ dati/
uum ex ordine titulorum: quia ponitur titulus de con
firmando tutore poſt titu. de teſta. tu. Poſtea d legi.
tu. Poſtea de tutori. ⁊ curat. da. ab his. de quo ꝑ do/
cto. C. de confirmādo tu. ⁊ no. ꝑ gl. inſti. de tuteſ. §. ii.

Ex. l. ſequenti.

¶ Credulus quis eſſe pōt quo ad preiudicium loquē
tis non tertij. Et ideo ſi per ſuaſione ponentis reſpon
di credo habeo reſtitutionem in integrum. Et non te/
neor credere quo ad preiudicium meum nuncianti mi
hi aliquid niſi certus reddat inſtr̄o uel teſtibus.

Quiſſimum. In eum cuius dolo factum eſt
quo minus quis in iudicio ſiſtat datur actō
ad intereſſe. hoc dicit. ¶ Oppo. qui ꝑ ali/
um fecit nō tenetur verbis edicti niſi ſit ex/
preſſum lege: vt. ſ. ne quis euz qui in ius vo. eſt vi. exi.
. l. ſed ⁊ eximendi. §. ſi. cū. l. ſequen. So. hec uerba edic
ti ſunt ſcripta in rem hoc eſt ita vniuerſaliter ꝙ cōpre/
hendunt etiam fieri facientem. Dicunt enim de eo per
quem factum eſt quo minus quis in iudicio ſiſtat vt ꝑ
quem factum erit. ſ. aliquid ex quo ſequatur iſte effect⁹
ergo uerbis edicti comprehenditur. Sed in contrario
verba dicebant ne quis eximat ⁊ ſic loquebať determi
nate. ille autem qui mandat non eximit: ergo fuit ibi
neceſſe exprimi. ¶ Secundo oppo. ⁊ uidetur ꝙ inſpi/
ciatur animus facientis: vt. l. cum quedam. §. pe. ī. de
acqui. here. glo. non ſoluit. Dic ꝙ ibi in additiōe here
ditatis: in qua inſpicitur animus adeuntis: hic in deli/
ctis in quibus inſpicitur animus mandantis non inſpe
cto animo facientis: vt hic ⁊. ſ. de iuriſ. om. iu. l. ſi quis
id quod. §. doli. Contra hoc facit. ī. de fur. l. ſi quis. §.
ſi. Tu dic ut in. d. §. doli. Oppo. tertio de eo quod tex.
dicit ꝙ iſte non debuit eſſ enimis credulus: vt hic dicit
iuriſconſultus. contrarium facit. l. iii. §. ſed ſi ſic. ī. de ī
rem uerſo. Glo. non ſoluit. Tu dic ꝙ in preiudicium
nunciantis ſeu loquentis ego poſſum eſſe credul⁹: nec
ipſe poteſt mihi imputare cur fuiſti credulus. ⁊ ita loq
tur hic. Et ideo poſt nunciationem ⁊c. ſed in preiudi/
cium tertij non debeo eſſe credulus: vt. d. l. iii. §. ſed ſi
ſic. ī. de in rem verſo. ⁊ quando actio de peculio eſt an
nalis. l. i. Et per hoc dico ꝙ ſi poſitioni facte parti ego
reſpondeo credens ꝓpter ſuaſionem tuam poſſe iu
uari. Credidi enim perſuaſioni tue erit iuſta cauſa con
cedende reſtitutionis: vt. l. i. §. ſi. ⁊ ibi no. quando ac/
tio de pecul. eſt anna. Itez no. ꝙ ſi nuncias mihi aliqd
quod faciam vel quod dem quo ad preiudicium meuz
non teneor tibi credere: niſi me reddas certum inſtru/
mentum uel teſtibus: vt. l. ſi quis inficiatus. ī. depoſi. ⁊
. l. quod te. ī. ſi cer. pe. facit quod no. ī. de re. iudi. l. qui
in alterius.

Si reus. Non uidetur intereſſe eiuſ qui ad
uerſus obligationem tutus eſt ex/
ceptione. hoc dicit. ¶ Oppo. ī. de libe. lega. l. ꝙ mihi
glo. non ſol. Dic ꝙ hic loquitur de actione que datur
ad intereſſe quod intereſſe ceſſat per exceptionez. Ibi
de actione que datur ad aliud. ⁊ per hoc dico ꝙ ſi per
exceptionem non eſſet plene conſultum reo: quia ſua i
tereſſet plus ꝗ daretur actio contra actorem uel tuto/
rem: tunc enim non poſſet eſſe contentus exceptiōe ⁊
ſic ceſſat ratio tex. quare ⁊c.

Si plures. Quando plures tenentur ad
intereſſe: vnius ſolu. liberat ali
um hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. ſi id quod. §. ſi. cum. l. ſe.
ſ. de iur. om. iudi. Solu. ibi erat mera pena: hic intereſ
ſe. ¶ Oppo. de. l. pe. §. ſi. ſ. ne quis eum qui in ius vo.
So. eodem modo ibi erat mera pena: licet imponereť
ſm ꝗtitatem intereſſe: vt ibi dixi. Contra hanc ſo. op.
ꝙ etiam vbi eſt mera pena vnius ſo. liberat alium. ī. qō
me. cau. l. ſi cum exceptione. §. ſi. cum. l. ſe. glo. dicit fal
lit ibi. Tu dic ꝙ ibi actio non erat ab initio penalis: ſꝫ
rei perſecutoria. Et ideo diſtingue aut actio continet
intereſſe: aut meram penam. ⁊ hoc ſcđo caſu: aut ab ip/
ſo initio erat penalis: aut cepit eē ex poſtfacto: vt ex ꝑ
dictis patet. ¶ Quero extra glo. an in caſu. l. ſoluens
poſſit repetere ab aliquo quem liberat. glo. ī. de acti. ⁊
obli. l. ex maleficijs. §. is quoqꝫ. el. ii. videtur dicere ꝙ
non ſi eſt uerum maleficium: ſecus ſi eſt quaſi malefici/
um: vt ibi no. adde. l. perceptione. ff. de his qui deiece.
uel effu.

Serui nomine. ¶ Oppo. ⁊ uidetur
ꝙ nihil ad heredem
poſſit peruenire. So. ut in glo. Secundo op. ī. de dā.
infec. l. ſi quis miſſum. §. actione. Solu. ut in glo.

Iactoris. Ex facto ſerui domin⁹
tenetur ſciens inſolidū
alias noxaliter. hoc dicit. ¶ Oppo. ⁊ uidetur
ꝙ ſiue dominus fuerit ſciens ſiue ignorans ſemper cō
tra eum competat exceptio. nam reus impeditus ideo
tenetur: quia habet actionem contra alium: vt. ī. ti. i. l.
ii. §. ſi. cum. l. ſe. ⁊ ideo eam cedendo liberatur: vt. l. qō
debetur. ī. de pecu. ſed ipſam non poteſt cedere domi
nus contra ſeipſum: ⁊ ideo ſemper videtur ꝙ cōtra do
minum obſtat exceptio. So. intelligas ꝙ factum ſerui
erat tale ex quo poterat conueniri ipſe ſeruus. non au/
tem contra dominum excipi. verbi gratia ſi ſeruus de/
nunciauit aliquid triſte. nam non imputatur reo ſi fuit
credulus agendo contra ipſum ſeruum. Sed ſi do/
minus ageret ex ſtipulatione non poſſet excipere de ta
li impedimento Imputatur enim ſibi cur fuit credul⁹
in preiudicium alterius: vt dixi. ſ. l. proxi. circa prin. l.
uero contraria loquitur qñ fuit iuſtum impedimentū.

Ex. l. ſequenti.

¶ Si quis liberatur facto tertij contra tercium primo
debet haberi regreſſus. Et ſi non eſt ſoluēdo in priſti/
num debitorem debet fieri reſtitutio actionis. Et que
ꝑſcriptio interrumpat preſcriptionem ⁊ qualiter inter
rumpatur. Et an per ſolam citationez perpetueť actio
Et que actio eſt illa que hic reſtituitur.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

e **X hoc edicto.** Si impedit⁹ venire ad iudiciuȝ cum tempore liberetur contra impedientem actio non datur: ⁊ ſi non fuerit ſoluendo in priſtinuȝ debitorem actio reſtituitur. hoc dicit ⁊ ē bōa ⁊ fortis lex. ¶ No. ꝙ quando nomen actionis in edicto non exprimitur oritur actio in factum vt hic. ⁊ l. pe. §. i. š. ne quis eum qui in ius vo. ¶ Scđo no. ꝙ ſola citatione non interrūpitur pſcriptio quod apparet: quia hic erat citatus: ⁊ tamen preſcriptio nō currit. ¶ Tertio no. ꝙ quādo aliquis liberatur facto tertij primo debet haberi regreſſus contra illum tertium: ⁊ ſi non eſt ſoluendo in pſtinum debitorem debet fieri actionis reſtitutio: vt hic concordat. ȷ̈. de lega. i. l. plane. la. ii. §. i. ⁊ de inſtito. l. ii. ¶ Ad primum oppo. de. l. i. ȷ̈. de condi. ex lege. Solu. ibi de iure ciuili. hic de iure pretorio. ¶ Ad ſcđm opp. de. l. cum notiſſimi. in prin. C. de preſcip. xxx. anno. ⁊ l. ii. ȷ̈. de acti. ⁊ obli. Glo. vbiqȝ inuoluit ſe multum ī ſol. iſtius contrarij. Ueritas eſt iſta ꝙ quedam eſt preſcriptio mere odioſa que currit negligentia non petentis vt preſcriptio. xxx. anno. uel. xl. anno. Et iſta ſola citatione interrumpitur: ⁊ hoc ideo eſt quia per citationem ceſſat negligentia que eſt cauſa illius preſcriptionis: vt. d. l. cum notiſſimi. Quedam eſt preſcriptio mere fauorabilis: vt uſucapio triennij: ⁊ iſta non interrumpitur etiam per lit. conte. ideo quia conteſtatio non tollitur fauorē rei. ita loquitur. l. ſi poſt acceptum. ȷ̈. de rei uē. Quedaȝ eſt preſcriptio mixta: vt. x. uel. xx. anno. ⁊ in illa eligitur media uia: vt non interrumpatur per ſolam citationeȝ ſed per conte. vt. C. de rei uen. l. mater. ⁊ ȷ̈. pro emptore. l. ii. §. pe. Quedam eſt preſcriptio que currit ſui natura: vt redibitoria ⁊ q̄to minoris ⁊ ſimiles. ⁊ iſta interrūpitur per lit. conte. uel libello dato principi: vt. C. quando libellus prin. da. l. i. ⁊. ii. ⁊ hec uerba. ſ. ꝙ preſcriptionum alia odioſa[a]: alia fauorabilis: ⁊ alia mixta probanſ in. l. ſi. in ſi. ⁊ ibi gl. ⁊ poſtea eam dixi. C. de edi. diui. badri. tollen. ⁊ per Dy. in. c. poſſeſſor. extra de re. iu. li. vi. ¶ Nunc ad propoſitum hec. l. non poteſt intelligi ꝙ ſit liberatus preſcriptione. xxx. anno. quia illa preſcriptio erat iſto tēpore icognita. vt no. ȷ̈. ad. l. acquil. l. qui occidit ⁊. ȷ̈. qui. ex cau. ma. l. non ſoluȝ. alias incipit iul. ⁊ in auc̄. vt romana eccleſia centum an. ⁊c̄. §. i. Loquiſ ergo de vſucapione vel preſcriptione longi temporis: prout dicit ꝙ tempore dominium amiſit. uel de preſcriptione que currit ſui natura in eo quod dicit ꝙ tempore liberatus eſt ab actione: in quibus caſibus etiam hodie ſola citatio non interrumpit. Nec ob. l. conſtitutionibus. ȷ̈. de ac. ⁊ ob. quia intelligo ꝙ ibi fuit lis conteſtata: uel ibi non dicitur ꝙ preſcriptio interrumpatur. ſed ꝙ actio efficitur tranſitoria ad heredem. Quid de preſcriptionibus que inducuntur per ſtatuta. Dic vt dixi ī d. l. ii. §. penul. de uſuca. pro empto. ¶ Quero utrū hodie per ſolā citationem perpetuentur actiones. Dicit glo. ꝙ ſic. Certe dn̄i nec hodie per citationeȝ perpetuatur actio: ſed interrumpitur preſcriptio ⁊ a die citationis erit neceſſe ꝙ noua preſcriptio incipiat tanti temporis quanti primo erat: ⁊ per ſolam conteſtationem litis perpetuatur in. xl. annos: ut. l. ſi. de preſcriptione. xxx. uel. xl. anno. ⁊ quod no. in. d. l. cuȝ notiſſimi. circa prin. Et hoc determinauit Ri. ma. in quadaȝ queſtione quā diſputauit cum diceret ſtatutum ꝙ debitum preſcriberetur quinquēnio vt per citationem interrumpatur preſcriptio: non auteȝ in maius tempus perpetuetur actio. ¶ Quero dicitur hic ꝙ actio reſtituitur: quero que erit iſta actio. glo. ponit duas opi. vna ꝙ reſtituitur vtilis: alia ꝙ reſtituitur directa. Quelibet eſt uera diuerſis caſibus. Aut enim tempore ipſa actio erat ipſo iure amiſſa vt in uſucapione triēnij qua acquiritur dominium directum. Et tunc reſtituitur ſola utilis. Aut primo nō erat ipſo iure ſublata: ſed contra eam erat ſola exceptio parata: ⁊ tunc per reſtitutionem tollitur obſtaculum exceptionis ⁊ competit propria actio directa. ¶ Ultio op. extra glo. ꝙ non detur reſtitutio: quia competit alia actio. nam cum reus ſit impeditus facto alterius: ⁊ ſic cōtra illum habet actionem: quia ipſe tenetur ex ſtipulatione: vt. ȷ̈. ti. i. l. ii. in ſi. ⁊ ſic non eſt neceſſaria reſtitutio. So. oportet te dicere de neceſſitate ꝙ hic reus non ſatiſdederat de iudicio ſiſti: ⁊ ſic ex ſtipulatione cōueniri nō poteſt. Ex quo ſequitur ꝙ nō eſt uera glo. rubrice q̄ dicit iſtum titu. habere locum tm̄ poſt ſatiſdationeȝ. uide glo. ⁊ que ibi dixi. ȷ̈. e. l. §. ſi.

a ¶ Odioſa ADDE p⁹ do. Jaſoneȝ quo ad quartā extenſionē. ſ. ꝙ preſcriptio interrūpitur p citationē factā coraȝ iudice ī ꝯpetēti bal. ꝯſilio clxvii. i. li. ⁊ ibi ēt uide ꝙ citatio generalis ⁊ indiſcreta iterrūpit pſcri. cuius ꝯtruȝ vlut do. Ja. hic in. iii. limitatione.

b ¶ Gabelle. ADDE pe. de ancha. cōlio. ccxcii.

Sed ⁊ ſi ſtipulator. Hec actō poteſt actori: ⁊ etiā reo ſimul contra diuerſos competere. h. d. ¶ Op. ꝙ reus iſtam actionem non poſſit habere: quia ſua non intereſt. Quod non interſit probo duabuſ rationibus. Primo ſi reus non uenit ad iudicium impeditus non tenetur actori ex ſtipulatione de iudicio ſiſti: vt. l. ii. §. ſi quis iudicio. ȷ̈. ti. i. ⁊ ſic ſua non intereſt. Secūdo ſi reuſ veniſſet ad iudicium non inueniſſet actorem vnde non intereſt actoris reū veniſſe. ⁊ ſic ſtipulatio de iudicio ſiſti non eſt cōmiſſa ad intereſſe: vt. l. arbiter ſi caſ. ȷ̈. de arbi. So. glo. dicens illud eſt in ſtipulatione de iudicio ſiſti: vt. ȷ̈. ti. i. l. ii. in ſi. cum. l. ſe. Uult dicere ꝙ hec ſtipulatio committitur quando fuit impeditus tertius contra quem poteſt habere actionem. Et per hoc eſt reſpōſuȝ ad primam rationem non ad ſecūdam. de. l. arbiter ſi cal. Et ideo glo. in. l. ii. §. i. š. ſi quis in ius vo. non ie. dicit ꝙ non eſt neceſſe ꝙ actor ſit in iudicio propter iſtuȝ tex. Que glo. non eſt uera ſm̄ omnes: quia eadem eſt ratio ſi deficit actor: ſicut ſi deficeret iudex. Nec enim eſt copia experiundi: vt. l. i. de diuer. ⁊ tempo. preſcriptiōi. Et ideo dicendum eſt ꝙ hic intereſt rei: quia non uenit ad iudicium propter alia q̄ propter ſtipulationem de iudicio ſiſti. Jncurrit enim in alia damna. conduxit enī aduocatos pro illo tunc ⁊ alias expenſas fecerat quas de nouo deberet nūc facere. ita intelligebat Ja. de are. ⁊ Ja. bu. ⁊ Cy. ⁊ Mar. ſili.

Sed et ſi ſtipulator. Dolus cuȝ dolo cōpēpenſatur. h. d. notabiliter. ð quo per Dy. in. l. viro atqȝ uxore. ȷ̈. ſo. ma. ⁊ extra ð re. iur. c. in pari lib. vi. Facit ad. q. ſi nec emptor vel uenditor ſolueret gabellam cum p hoc contractus ſit nullus ex forma ſtatuti. Querīſ eniȝ vtrum vnus poſſit opponere alteri exceptionem nō ſolute gabelle[b]. reſpon. non per iſtuȝ tex. ſimile in. l. cū pater. §. libertus. ȷ̈. de leg. ii. ⁊ ita fuit diſputatum Bono. Sed aduertendum ꝙ contra illam exceptionem nō ſolute gabelle debet opponi replicatio de paritate criminis incontinenti ad repellendam examinationem faciēdam ſuper exceptione. Nam ſicut exceptio quandoqȝ impedit proceſſum ſuper actiōe: ita replicatio impedit ſuper exceptione: vt. l. quoniam alexandrū. C. de adul. Si enim peteret pars ſuper ea examinationem fieri ⁊ ſi liqueret iudici contractum eſſe nullum propter gabellā non ſolutam ex forma ſtatuti: iudex deberet ex officio ſuo abſoluere q̄uis pars non poſſit opponere: vt not. de tranſac. l. ubi pactum. Sed ſi hec exceptio actionem non annullaret. ⁊ ſic non redderet nullum iudiciuȝ tūc ſi ab vtraqȝ parte probaretur dolus inuicem compenſaretur vt hac. l. cum ſimilibus.

Si a fideiuſſore. Hec actio cōtra impedientem daſ ad intereſſe. licet promiſſio fideiuſſoris minorem q̄titateȝ contineat. hoc dicit. ¶ Oppo actor fuit ſtipulatus a reo de iudicio ſiſti ⁊ accepit fideiuſſorem. ergo contra iſtum reum habet actionem ex ſtipulatu: quia eſt impeditus facto tertij: vt. ȷ̈. ti. i. l. ii. in ſi. ergo ſua non intereſt me conuenire. Sol. dicas ꝙ hic reus non promiſit ⁊ qđ hic dicitur fideiuſſor promiſit. intellige ſolus. facit qđ

no.ſ.qui ſatiſda.cog.l.ii.§.i.in fi.vide que dixi.ſ.eo .l. in fi.principij.uel uerius dicas ꝙ ibi reus promiſit: tamen quia in idem concurrit commiſſio obligationis p̄ncipalis ⁊ obligationis impedientis ex hoc edicto: nec vna precedit aliam: non eſt ratio quare magis vnus teneatur ⁊ non alter. Ideo uterqꝫ tenebitur.ita dicit glo. ⁊ bene.ar.ĩ.de fideiuſ.l.generaliter.⁊ de duo.re.l.ſi reus.⁊ de hoc uide plenius per Ja.bu. ¶ Sed tunc quero utrum ſoluens liberat aliũ.gl.dicit ꝙ ſic vterqꝫ enĩ tenetur ad intereſſe: hic unus ex ſtipulatione alius ex ꝺlicto ⁊ eſt uerum: vt.ĩ.dicam. ¶ Sed quero ſi exigaꝫ intereſſe contra impedientem an potero agere ad quinquaginta contra fideiuſſorem. Glo.arguit pro ⁊ cõtra finaliter determinat ꝙ ſic: quia unus tenetur ad intereſſe alius ad penam conuenitur: ⁊ ſic vnius ſolutio aliũ non liberat. Et ſic ex iſta glo. habes duo quando plures tenentur ad unum intereſſe: licet ex diuerſis cauſis vnius ſolutio liberat alium. Sed quando unus tenetur ad intereſſe alius ad penam conuenitur vnius ſolutio alium non liberat: ⁊ quelibet poſſet eſſe vera in ſe. vt.l. ſi ex dolo.§.i.⁊ quod ibi no.ĩ.de re iudi. Tamẽ quantum ad caſum propoſitum dictum ultimum non eſt verum.nam in omni eo quod ſolueret fideiuſſor haberet regreſſum contra principalem et principalis agere poſſet contra impedientem ex hoc edicto. ⁊ ſic deueniret ad id quod illemet impediens ſolueret bis idem quod eſſe non debet.ar.ĩ.de interroga.act.l. qui ſeruum in prin.⁊ ita dicebat Ja.de are.

¶ Si quis cautionibus in iudicio ſiſtendi cã factis nõ obtemperauerit. Rubrica.

Ex.l.ſequenti.

¶ An dies termini computetur in termino: ⁊ mille paſſus faciũt miliare.⁊ quinqꝫ pedes paſſuꝫ.⁊ ſi ſunt.xxv. miliaria pro illis quinqꝫ miliaribus eſt ſtatuenda dieta integra ⁊ qualiter ſit fienda. Et an per terra uel aerẽ Et vnde debet incipi menſuratio.

• **Icena.** [a]Abſenti ad ueniendũ pro ſingulis viginti miliaribus vnus dies eſt ſtatuendus.hoc dicit. Pone caſum in terminis ſic: pone ꝙ aliquis ſatiſdedit de ueniendo ad iudicium cum a iudice fuerit requiſitus. Ille erat de terra longinqua a loco ubi iudex faciebat reſidentiam.queritur quando iudex citet eum quem terminum debet ei ſtatuere ad ueniendum. Ad ꝺ reſpõdet iuriſcõſultus ⁊c. ¶ Oppo.de.l.de die.ſ.q ſatiſdare cogan. Illa eſt vera ſolutio ꝙ ibi de termino q datur preſenti ad ſiſtendum: hic de eo qui datur abſẽti ad veniendum. ¶ Oppo.de.l.continuus.§.cum ita ĩ.de uerbo.obli. Glo.hic ⁊ ibi dicit aliud in iudicijs: aliud in contractibus. Petrus dicit idem ubiqꝫ. Sed lex contraria loquitur ubi miliaria non ſunt limitata. ⁊ ſic ſtatueretur tempus arbitrio iudicis.hic quando ſunt limitata.que ſatis eſt congrua opi. ¶ Quero quid vult dicere tex.preter eum diem.duplex eſt opinio.vna ꝙ dies quo promittitur: ⁊ dies quo debet ſiſtere ſeu preſentari in iudicio non computetur: ſed illos duos dies habeat ultra terminum itineris.⁊ ſm hanc lec.uidetur caſus ꝙ dies dati termini non computatur in termino .ſꝫ certe hic non loquitur de die qui ponitur in ipſa ſtipulatione: vt dixi ſꝫ de die q̃ parti datur ad ueniendum poſt ſtipulationem interpoſitam.⁊ ideo glo.exponit ſecundo modo: vt hic ponatur ⁊ pro idem: ⁊ ſic vltra terminum itineris habeat unam diem. ¶ Quero tamen quid iuris de hoc vtrum dies dati termini computetur in termino. Ja.bu.dicebat ſic aut iudex dixit.do terminum trium dierum ⁊ non computatur in termino dies dati termini.⁊ ita intelligitur tantum de proximis: vt.l. eum qui calendis.ĩ.de verbo.ob.aut dixit do terminuꝫ tibi trium dierum ſeu hinc ad tres dies: ⁊ tũc debet cõputari de momento ad momentum: vt.l.iii.§.minoreꝫ ĩ.de mino.⁊.l.i.§.dies.ĩ.quando ap.ſit. ¶ Item quero quantum ſpacium facit unũ miliare.glo.dicit ꝙ mille paſſus.paſſus autem eſt quinqꝫ pedum: vt.l.iii.ĩ.ꝺ v̾bo.ſig.⁊ ibi no.glo. ¶ Sed quero quid ſi nõ ſunt diete integre: quia forte ſunt.xxv.miliaria. Reſpon.ꝙ pro illo modico quod ſuperfuit debet ſtatui vna dies: vt.d. .l.iii. ¶ Sed quero unde incipiet menſurari: reſpõdeo non a porta ſed a continentibus edificijs: vt.l.mille paſſus.ĩ.de uerbo.ſigni. ¶ Sed quero per quam uiam debet fieri menſuratio. Reſpon. per illam per quam ſecurius itur ⁊ que magis frequentatur.ar.l.eos.in fi.cũ ſua glo.ĩ.de fal.⁊ predicta vera quando fit menſuratio loci propter terminum eundi uel redeundi: ſed ſi fieret ob aliam cauſam puta dicit ſtatutum ꝙ illi intelligantur vicini qui ſunt propinqui per vnum miliare: uel dicit ꝙ non poſſit eligi poteſtas de terra que ſit propinqua ꝑ xl.miliaria: tunc uidetur ꝙ non debeat fieri menſuratio per iter predicto modo: ſed per rectitudinem loci: ⁊ ſi non poteſt fieri per terram fiat menſuratio per aerem.⁊ ita eſt determinatum in quadam extrauagati.in qua papa ſtatuit ꝙ monaſteria mendicantiuꝫ[b] non pñt eſſe ꝓpinqua infra tantum ſpacium.⁊ ibi ponitur ꝙ ſi mẽſuratio nõ põt fieri per terrã fiat per aerem qꝺ not.

n **On exigimus.** Per tranſactionem a cautiõe ꝺ iudicio ſiſti contingit liberatio ſi erat commiſſa paratur exceptio.hoc dicit. ¶ No.ꝙ ſi remittitur p̄ncipale videtur remitti pena. Oppo.ĩ.de verbo.oblig.l. cum ſtipulatus ſim.⁊.C.de iudicijs.l.i.Solu.ut in glo. ¶ Oppo.ſcðo.ĩ.de eo quod certo lo.l.ii.§.itẽ iulianus So.ut in glo. ¶ Ultimo glo.remittit ad nota.in.l.ſi.ĩ. de eo quod cer.loco. Dic vt ibi.

Si quis municipalis. Impeditus impedimento publico ⁊ neceſſario in penam non incidit cũ effectu.hoc dicit. ¶ Oppo.⁊ uidetur ꝙ non debuerit parere iudici qui eum ſecundo citauerit: vt.l.ſed ⁊ ſi qs §.illud.ĩ.e.So.ibi fuit citatus in culpa.⁊ hoc dic vt in .l.ꝫ pupillum.§.qui ad manus.ĩ.de re iudicata. Bar.

Ex.§.ſequenti.

¶ An citatus teneatur mittere ꝓcuratorem. Et quando ualeat ſñia lata per iudicem cũ ille qui debet uenire ad iudicium infirmatur.

Si quis in iudicio. Si iuſtum impedimentuꝫ ſuperueniat in perſona eius qui ſiſtere debet uel in itinere uel in loco ubi debet ſiſtere abſqꝫ culpa promiſſoris ei exceptio concedetur.h.d.uſqꝫ ad.§.ſimili modo. Legantur per partes. ¶ Oppo.ꝙ ſi ipſe erat infirmus debuit mittere procuratorem: vt.ĩ.de mino.l.papinianus exuli.⁊.l ſed ⁊ ſi pretorem.§.aduerſus.qui.ex cau.ma. So.ibi erat impeditus ex cauſa neceſſaria non probabili: neqꝫ iniuſta.hic ex cã iuſta. No.ergo ꝙ ille qui eſt citatus ſi non põt ire iuſto impedimento non tenet̾ mittere procuratorem. Iſta ſo.non videtur vera q̃tuꝫ ad iſtum caſum.nam abſens ex cauſa probabili non incidit in ſtipulationem de iudicio ſiſti.vt.ĩ.e.l.ſed et ſi quis in prin.ratio ponitur hic in tex.nam pro ſatiſfaciendo huic cautioni requiritur preſentia perſone principalis: vt hic: quod intellige: vt.ĩ.e.l.ſi ante in pri.nec ſufficit mittere procuratorem.ſed ſo.glo.eſt uera in ſe.⁊ contrariũ poteſt reſpicere finem huius.§.ubi dicit̾ ꝙ lex iubet diẽ iudicii eſſe diffuſſum.non dicit diem tantum de ſiſtẽdo ſed loquit̾ in quolibet alio termino magiſtrat⁹. ¶ Op. ĩ.de diuer.⁊ tẽp.preſcrip.l.i.Solu.ibi loquitur in actore qui tenetur mittere procuratorem.hic in reo qui nõ tenetur mittere.vide glo.⁊ eam no. Circa hoc an quis teneatur mittere procuratoreꝫ[c]. Li.diſtinguit in.l.i.C.

a ¶ Vicens. ADDE in quantũ do. Jaſon põit de dictione preter ro.cõſilio.cccxvii.

b ¶ Mendicantiũ.uide federi.cõſi.cci.

c ¶ Procuratorẽ uide late fely.in c.accedens ut lite nõ cõteſtata.Et ſ quãtum ſubdit do.Ja.ꝙ citatus a papa tenet̾ mittere procuratorẽ vide oldra.cõſil.ccxcviii.⁊ an citatus ab imperatore ſi timeat familiares potentis q ſint per itinera teneatur cõparere ui de oldra.cõſilio.xlii.

de reſti. mili. Canoniſte extra de procur. c. ii. ⁊ Guil. ⁊ Ja. bu. hic. Tu dic aliquantulum latius. aut quis non tenetur venire priuilegio perpetuo: ⁊ tenetur mittere ꝓcuratorem: vt. l. vlti. C. de procu. ⁊ ȷ. e. ti. l. pe. aut nõ tenetur venire priuilegio temporali et non tenetur mittere procuratorem: ut. l. ii. ſ. ð in ius vo. aut non tenetur venire ex alia cauſa ꝙ ex priuilegio: ⁊ tunc aut illa cauſa eſt iuſta. ⁊ tunc tenetur mittere procuratorem: vt. d. l. papi. exuli. ȷ. de mino. ⁊ hic in gl. aut eſt iuſta: ⁊ tũc aut eſt uoluntaria ⁊ tenetur mittere procuratorem: vt. ȷ. eũ qui ap. iu. prouin. defen. debet. l. euꝫ. aut cauſa eſt iuſta ⁊ neceſſaria. ⁊ tunc aut loquitur in actore ⁊ tenetur mittere procuratorem: vt. l. i. ȷ. de diuer. ⁊ tẽp. preſcrip. aut loquitur in reo: ⁊ tunc non tenetur mittere procuratorem: vt hic ſm Guil. Sed pe. dicit hoc caſu etiam ſi eẽt impedimentum perpetuum uel multum longum tenetur mittere procuratorem. ar. ȷ. ð iudi. l. ſi longius. ⁊ l. eandem. §. i. ȷ. de le. pro quo facit optime. l. pe. ȷ. de uaca. mu. ⁊ hoc etiam tenebat. Jac. bu. Addo vltra ꝙ ſi eſſet cauſa que celeritatem deſiderat: ut ſunt cauſe q̃ poſſunt tractari tempore feriato: vt. l. i. ⁊ ii. de feri. tunc tenetur mittere procuratorem. facit extra de do. ⁊ contu. c. cum dilectus. ⁊ ita intelligit illud. c. Inn. extra ð procu. c. ii. quod mihi placet. naꝫ regulariter non teneť qs venire in iudicio propter ferias. tamen qualitas cãe facit vt ceſſet illa exceptio feriarũ. ita in ꝓpoſito. ¶ Quero quid ſi infirmatur ⁊ non uenit ad iudicium in termino. vtrum ualeat ſententia que fertur per iudicem. videtur ꝙ non: quia lex ipſo iure prorogat terminum vt hic dum dicit iubet diem iudicij eſſe diffuſum. In contrarium videtur ſentire glo. que dicit hic diffuſum. i. differẽdum. Breuiter dicas. aut iudex hoc ſciebat ⁊ erit ſentẽtia ipſo iure nulla: aut iudex hoc ignorabat ⁊ tũc ualet ſententia: ſed reſcinditur per reſtitutioneꝫ. ita tenet gl. in. l. queſitum. ȷ. de re iudi. et ita videtur tenere Inno. extra de dila. in. c. pe. Et ideo conſilium eſt ꝙ quando tale impedimentum ſuperuenit mittatur aliquis excuſator qui hoc iudici notificet ꝙ talis infirmitas tali ſuperuenit tunc enim iudex ſciet ⁊ ſnia erit nulla. Bar.

Sed et ſi non per. Not ꝙ mulier grauida non tenetur comparere in iudicio perſonaliter. ¶ Opp. ꝙ ſi eſt grauida id occurrit ſua culpa. Sol. gl. ꝙ parcitur vicio naturali. Item non uidetur in culpa: quia viro debitum reddit. Sed quid ſi eſt grauida ex ſcholari non ex viro. Guil. de cu. dicit idem: quia licet ipſa in culpa ſit tamen illa culpa non cõmittebatur ad impediendũ iudicium ſed ad finem libidinis. l. uerum. ȷ. de fur.

Ex. §. ſequenti.

¶ Impedimentum ⁊ caſus ſuperueniens qualiter probetur. Et qualiter probare debeat ille qui dicit in mari fuiſſe tempeſtatẽ taliter ꝙ in termino venire nõ potuit.

Quod diximus. Uides hic ꝙ caſus ſuperueniens excuſat a pena. qualiter probabitur caſus. Ja. de are. videť dicere ꝙ debet probari ſolẽniter per teſtes: vt. l. ii. §. ſi adijcitur. ȷ. de re. mili. ⁊ l. qui cõmeatus. eo. ti. ⁊ Spe. in ti. de appel. §. nunc breuiter. ꝟ. quid ergo. videtur dicere ꝙ probať per iuramentum: ad qð facit. l. ſcire oportet. §. ſufficit. ȷ. de excu. tu. Quod guil. de cu. admittit habita conſideratione qualitatis prime. arg l. quotiẽs C. de nau. li. xi. ⁊ auc. hodie. C. de repu. ¶ Sed quero: ecce conſtat ꝙ per mare fuit tempeſtas ita ꝙ non potuit nauigari tali tempore. vtrum hoc ſufficiat. Reſpon. ꝙ non. immo debet probari ꝙ ipſe de domo ſua receſſit ⁊ tempore debito venit ad mare. ⁊ ꝙ tali tempore fuit tempeſtas in mari: ⁊ ꝙ ꝓpter hoc fuit impeditus: ita ꝙ uenire nõ potuit. Nõ enim ſufficeret impedimẽtum

¶ Iuramẽtũ ADDE poſt do. Ja. aldra. conſi. lx. federi. conſi. cxiiii. abb. cõſilio xxiiii. bar. cõſilio. xcvij.

maris: niſi de domo ſua diſceſſerit. caſus eſt in. l. qui cõmeatus. de re. mili. vñ ſi eſt cõſuetudo ꝙ in terris maritimis fiat talis ꝓteſtatio ꝙ propter impedimentũ maris non poſſit tranſire: cũ tpe ibi ſit cã tranſeundi.

Simili modo. Impedimentum ſuperueniens facto magiſtratus dat exceptionem reo. ſecus ſi eſt impedimentum facto priuati contingens. hoc dicit. ¶ No. ꝙ impedimẽtum affectatum ⁊ procuratum non excuſat. ¶ Opp. ꝙ etiam magiſtratus tenetur ſi dolo fecit. vt. ȷ. de iniur. l. nec magiſtratibus. glo. uidetur hic dicere ꝙ hoc intelligatur quando magiſtratus iure facit. Certe hoc nõ videtur mihi uerum per tex. hic qui dicit ꝙ ſi magiſtratus facit dolo alterius ꝙ nihilominus cõpetat exceptio reo licet habeat actionem contra eum cuius dolo malo factum eſt: vt. l. i. in prin. ſ. ti. i. Dico ergo ꝙ licet in magiſtratum detur actio: tamen hec. l. habet actionem ꝓ nihilo: quia potentior. l. iii. ȷ. de ali. iu. mu. cau. fa. ⁊ ideo ac ſi nullam haberet habet exceptionem. Item contra extra glo. ſi magiſtratus detinuerit aliquem ⁊ hoc fuit propter culpam detenti: quia forte deliquerat non ſequtur ergo ſibi prodeſt: vt. ſ. e. l. ꝟ. ſi quis tamen. Sol. illa culpa non fuit ordinata ad iſtum caſum ut ipſe detineretur. ergo ſibi non imputatur. arg. ȷ. de fur. l. uerum. ⁊ l. non omne. ȷ. de teſta. libe. ¶ Ultimo uides hic ꝙ reus ideo tenetur quia actionem habet contra alium. et ideo puto ꝙ cedendo liberetur. arg. ȷ. de pecu. l. quod debetur.

Ed et ſi quis. Capitalis condẽnatio vel relegatio eſt iuſta cauſa in iudicio non ſiſtendi. hoc dicit. Et no. tex. ibi. rei capitalis ⁊c. ¶ No. ꝙ abſens ex cauſa neceſſaria non probabili excuſatur ab hac ſatiſdatione. dixi. ſ. e. l. ii. §. ſi quis in iudicio. ¶ Item not. ꝙ dicitur cauſa capitalis. ¶ Oppo. C. de fideiuſſo. l. i. ⁊ ð excep. l. defenſiones. glo. dicit ꝙ ſpeciale eſt hic ꝙ exceptio ſeu defenſio competens reo propter mutationem ſtatus tranſit ad fideiuſſorem. Circa hoc uide Ci. in legibus contrarijs.

Illud ſciendum. Si quis ſit citatꝰ uel accuſatꝰ ex cauſa capitali non eſt iuſta cauſa in iudicio non ſiſtendi ſecus ſi detineatur. hoc dicit. ¶ Op. ȷ. de cuſt. re. l. ii. §. ſi. Sol. dicit glo. hic fuit accuſatus de crimine commiſſo poſt ꝓmiſſionem ⁊ ſic fuit ſua culpa. ibi de delicto commiſſo ante uel dic ꝙ licet hic eſſet accuſatus: non tamen erat ſibi ſtatutus terminus eundi ad iudiceꝫ propter quod impediretur ſiſtere in iudicio primo.

Ex. §. ſequenti.

¶ An ſufficiat generalis renunciatio caſuuꝫ fortuitorũ uel requiratur ſpecialis in iudicijs ſeu ſtipulationibꝰ iudicialibus ⁊ pretorijs ⁊ ſtipulationibus conuentionalibus: ibi. Ut liqueat. Et que ſit ratio ꝙ cũ in obligatiõibus eſt datio non ſufficit ꝙ unus ex heredibuſ det pro parte ſua ad euitandaꝫ penalẽ ſtipulationẽ. ſed quãdo in obligatione eſt factum diuiduuꝫ ſufficit: ibi. Itẽ. Et illud quod dicitur in glo. ꝙ ex facto unius alij tenentur inſolidum in obligatione facti indiuidui habet locuꝫ in contractibus ſtricti iuris: ibi. Ultimo.

Queſitum. Generalis renunciatio caſuum fortuitorum non valet in iudicijs: ſecus ſi ſpecialiter exprimãtur. hoc dicit primo ponit queſtionem. ſcðo reſponſionem. tertio reprehenſionem ipſius de indiſtincta locutione. ſecũda ibi ⁊ ait. tertia ibi. ſed ego puto. Glo. ponit caſum duobus modis ⁊ quelibet poſitio eſt bona. ⁊ varietas inſurgit propter expoſitionem uerbi deſerta: quod poteſt referri ad exceptionem ⁊ ad promiſſionem. ¶ No. ꝙ plus ualet re

nunciatio ſpecialis ꝙ generalis. ¶ Oppo. ad hoc de. l.
oēs. C. ꝺ preſcri. xxx. anno. l. fi. C. quando mulier tu. of.
fun. po. ꝛ. l. ſi duo de admi. tu. Sl. hic non ſol. ſed in. l.
ſi qs mihi bona. §. iuſſum. de acq. here. Dicit ꝙ regula
eſt ꝙ tantum operatur generalis prouiſio ꝙ̄tum ſpeci-
alis Fallit in caſibus. ꝛ hic eſt unus de illis Alij ſol. ꝙ ī
generali prouiſione non ueniunt ea que quis in ſpecie
non eſſet veriſimiliter conceſſurus: vt. l. obligatione ge-
nerali. de pig. ꝛ Dy. in. c. in generali. de regu. iur. lib. vi.
ideo hic non valet generalis renūciatio: quia multi ca-
ſus euenire poſſunt quibus non poteſt renunciari ſi ex
primerentur. Hec ſo. non uidetur vera: qa ſm hoc idez
eſſet in contractibus. cuius contrarium glo. infra deter
minat. ideo uideꝰ ſtādū ī pria ſo. ſ. ꝙ ſpeciale ē hic in iu
dicijs. ¶ Sed tunc quero de ratione glo. prima dicit in
fi. ꝙ iudicium redditur in inuitum: ideo preſumitur ꝙ
inuitus renūciet. Hec ratio eſt cōtra. l. non eſt ueriſimi-
le: quod me. cau. Dicit glo. aliter ꝙ hoc ſpeciale eſt ī ſti
pulationibus pretorijs ꝛ iudicialibus. Ratio quia ille
iudicantur ſm mentem ꝛ equitatem pretoris qui nō pa
titur quem decipi ſub inuolutione uerborum: ſed con-
uentionales iudicantur ſm mentem contrahentium q
voluerunt omnibus eſſe renunciatum: vt. l. cum acquili
ana. ſ. de tranſac. ꝛ. l. in conuentionalibus. ī. de verbo.
ob. ¶ Oppo. extra glo. de auten. matri. ꝛ auie. C. quan
do mulier tu. of. fun. po. So. ibi ualet generalis renun-
ciatio quo ad omnes exceptiōes preteritas. hic uero va
let quo ad futuras. ſm Pe. ¶ Oppo. ꝙ exceptiones
que obſtant in hac ſtipulatiōe cauſantur ab impedimē-
to caſus fortuiti: vt. l. ij. ſ. e. ſi ergo iſte renūciat expreſſe
ergo ſtipulatio continet impoſſibile. nam tantum eſt di
cere quantum uolo teneri etiam ſi uenire non poſſet cō
tra. l. impoſſibilis. ī. de uerbo. obli. Solu. quando ab ini
tio impoſſibile deducitur in obligatione non valet obli
gatio: ut ibi ſed quando ab initio promitteret poſſibile
licet ex poſtfacto fiat impoſſibile obligatio non tollitur
ipſo iure. ſed ope exceptionis: vt. l. ij. ſ. e. ꝛ per totam. l.
Poſſum igitur cōuenire nec obijcietur illa exceptio vt
hic. Hec enim conuentio non inducit obligationem. ſꝫ
impedit obſtaculum exceptionis. ſm Guil. ¶ Opp. iu-
ri futuro non poteſt renunciari: vt. l. is poteſt. de acqui.
here. ꝛ. l. ſi ita ſit. §. ſub conditione. ī. de le. ij. So. nō po
teſt renunciari ſimplici renunciatione. ſed per pactū ſic.
vt hic. ꝛ. l. i. C. de pac. vel non poteſt renūciari niſi in iu-
dicio. ꝛ ita no. hic. ꝛ in. l. i. de cu. bo. dan. ¶ Uenio ad
queſtionem glo. primo ſi in iudicio quedam exprimantur
tur poſtea ſubijcitur clauſula generalis: an valeat renū-
ciatio in expreſſis. Glo. ꝙ ſic et bene. ¶ Querit glo. an
hoc habeat locum in contractibus vt caſus debeant ex
primi ſpecialiter. ꝛ recitat opi. Mar. qui dicit ꝙ non.
Jo. dicit contrarium. ꝛ quelibet allegat pro ſe multas
bonas leges. Tertia fuit opi. Bul. qui diſtinxit. aut ali-
qui caſus ſpecialiter enumerantur in contractibꝰ ꝛ po-
ſtea ſubijcitur clauſula generalis ꝛ valent. aut renuncia-
tur generaliter tantum. ꝛ non ualet vt in glo. ꝛ glo. dicit
iſtud conſuetudine approbatum. Hoc ſequitur Dy. in
c. contractibus. extra de re. iur. li. vi. Sed Ci. in. l. i. C. cō
mo. impugnat hanc opi. quia eſt in contractibus eadez
ratio que in iudicijs. ſed in iudicijs hec opi. hic reproba
tur ergo ꝛc̄. Guil. de cu. tenet eam cum quadam modi-
ficatiōe videlicet ꝙ clauſula generalis ualet quo ad om
nia ſimilia uel minora caſibus expreſſis: nō quo ad ma-
iora. ar. l. fi. §. cui dulcia. de uino tri. ꝛ ole. leg. Que limi
tatio ſatis placet per ca. ſedes. extra de reſcrip. ꝛ. c. non
poteſt. de procur. in cle. Quarta fuit opi. que colligitur
hic ex glo. licet illud ponat per modum cuiuſdam noue
queſtionis: vt diſtinguamus: aut quis renunciat vel ſu-
ſcipit in ſe piculū caſus fortuiti: ꝛ teneꝰ aut ħ nō expmi
tur ſꝫ ſuſcipit in ſe periculū ſimpliciter: ꝛ tunc aut ex na
tura contractus ueniebat leuis culpa ꝛ uenit leuiſſima
aut ueniebat culpa leuiſſima ꝛ ueniet caſus fortuitus
vt uerba aliquid operentur: vt. l. ſi quando. de le. i. Cy.
in. l. i. C. commo. reprehendit hanc diſtinctionem ſed
non curo: quia uera eſt: vt. ī. dicam. Odof. diſtinguit.
aut ſtetit per reum cum actor vellet enumerare: quia di-
xit generaliter. aut non ſtetit per reum. ego non curo de
iſta ſua opi. dominus Ni. ma. dicebat aut ille qui eſt ob-
ligatus ad rem ſuſcipit in ſe periculum. ꝛ hoc ualet ꝙ̄ꝙ
generaliter dicat: ut. l. iuriſgentium. §. item ſi quis. ī. de
pact. ꝛ. ī. man. l. et ariſtoni. ꝛ. ī. commo. l. ſi ut certo. §.
nunc uidendum et. ī. depoſi. l. i. §. ſepe. de nau. fe. l. pe-
riculi. de iure do. l. ſi mancipia. aut quis eſt obligatus
ad factum: ꝛ tunc non ſuſcipit in ſe periculum: niſi caſuſ
ſpecialiter exprimantur: vt hic. Hec opi. eſt contra ca-
ſum. l. opus quod aduerſione. ī. loca. ubi licet quis ob-
ligabatur ad factum tenebatur etiam ad ipſum opus
reſtituendum. ꝛ tamen ſi ſuſcipit in ſe periculum non in
telligitur de caſu fortuito. Ad leges allegatas in contra
rium reſponde. vt patebit in diſtinctione. ¶ Ut igitur li
queat veritas huius materie in iudicijs ſeu in ſtipulatio
nibus iudicialibus ꝛ pretorijs tene iſtum. §. Item ſi re-
nunciatur exceptionibus preteritis vel alijs iuribus cō-
petentibus. dic vt in glo. l. ſi de certa. ꝛ. l. ſub pretextu.
C. de tranſanc. dixi in. l. aurelius. §. gaius. de libe. le. In
ſtipulationibus conuentionalibus. ſi aliquis renunciat
exceptionibus competituris. uel ſuſcipit in ſe periculuꝫ
quid operetur. diſtingue aut exprimit ſe ſuſcipere peri-
culum caſus fortuti. ꝛ ualet. ꝛ de omni caſu fortuito te-
netur ut. l. que fortuitis. in fi. C. de pig. ac. ubi eſt caſus.
et hoc glo. tenet. ꝛ. l. ſi quis fundum. in princi. ff. loca.
aut ſuſcipit in ſe periculum ſimpliciter. ꝛ tunc aut ille q
ſuſcipit erat ille ad quem pertinebat periculum ante cō
tractum. ꝛ tenetur de caſu fortuito: vt. l. periculi. ꝺ nau.
fe. aut ipſe primo non tenebatur. ꝛ tunc poſſeſſio rei nō
tranſit ad eum qui ſuſcepit in ſe periculum et tenetur de
caſu fortuito: vt. l. ſi in uenditione. in prin. de peric. ꝛ cō
mo. rei uen. ratio quia non eſt ueriſimile ꝙ qs in re quā
non habet committat culpam. Solum ergo ad caſuꝫ re
ferri poteſt. aut poſſeſſio tranſit ad euꝫ: ꝛ tunc aut ex na
tura contractus ueniebat leuis culpa et tenebitur de le-
uiſſima: ut. l. opus. ī. loca. aut tenebatur de leueſſima: vt
in commodato: ꝛ tunc tenebitur de caſu fortuito: vt. l. ꝛ
ariſtoni. man. ꝛ glo. hic: aut primo tenebatur ꝺ caſu for
tuito: ꝛ tunc iſtud ſuſcipere in ſe periculum hoc opera-
tur: quia prius tenebatur de caſu contingenti abſqꝫ cul
pa alterius partis: nunc tenetur etiam ſi contingat cul-
pa alterius partis dummodo dolus abſit: vt. l. qui offi-
cij. §. fi. de contrahen. empt. ꝛ omnes leges que viden-
tur ſimpliciter dicere que teneri de periculo ſi eſt actum
intellige ſm predictam diſtinctionem. eſt enim neceſſe
vt omnes exprimanꝰ in caſibus in quibuſ tenebatur de
leui culpa ad plus. C. commo. l. i. ꝛ depoſi. l. i. ꝛ ita intel
ligatur opi. Jo. hic poſita. Si vero quoſdam caſus enu-
merauit. poſtea ſubiecit clauſulam generalem valet illa
generalis clauſula: vt hic ſm opini. Bu. ꝛ Di. in. d. c. cō
tractus. quod intelligo quo ad ſimilia uel minora: non
quo ad maiora[a]: vt. d. c. ſedes. de reſcrip. ꝛ de procur. c.
non poteſt. in cle. ubicunqꝫ dixi quem teneri de caſu for
tuito intellige de ſoluto non de caſibus inconſuetis uel
non ueriſimilibus: vt. l. ſi fiſtulas. §. frumenta. ī. de con-
trahen. empti. qui eſt caſus valde no. ¶ Quero quid ſi
poſita generali renunciatione in inſtrumento eſt iura-
mentum. Reſpon. ad illos caſus ad quos refertur re-
nunciatio refertur et iuramentum: vt. l. fi. C. de non nu.

a ¶ Maiora ADDE bal. conſi. clxxv. inter cōſilia Ange. eūdez bal. pulchre conſi. cccxl-vi. caſus ta lis ꝛ conſi. cccxlviii. ꝓpter guerraſ . i. li. ꝛ idem bal. conſilio ccclxii. ii. li. alex. cōſilio cviii. iii. li. ꝛ uide pe. de ancha conſi. ccccxv.

pecu. ⁊ in.l.fi.in prin.ĩ.ad munici. ⁊.l.vlti.ō.qui ſatiſda. cogantur.

Item queritur. Si ſatiſdatio interponitur per errorez in totum uel in partem promiſſor exceptione iuuatur: ſecus ſi ex certa ſcientia. hoc dicit. ¶ Oppo.ĩ.de dam.infec. .l.ſi finita.in prin. Solu. error non facit ſtipulationem omnino inutilem: vt ibi. ſed ope exceptionis ſubducitur q̄tum ad errorem eſt factum: vt hic ⁊ ibi. de quo ꝑ Dinum in.l.ſi patronus.ĩ.de do. ⁊ per glo.ĩ. fami.her. .l.qui erant. ¶ Quero quomodo intelligitur promiſſum ultra debitum. Glo. uariat. finaliter determinat ꝙ de iure communi non tenetur promittere certam q̄titatem. ſed ſolum intereſſe: vt.l.ii.§.fi.ō.qui ſatiſda.cogā. ⁊ not.in.l.fi.de preto.ſtipu. Si ergo promiſit vltra intereſſe videtur per errorem promiſiſſe. hoc tamen non eſſet error cum de conſuetudine ſit in quibuſdam partibus etiam penam apponi: vt dixi in.l.ii in fi.ō.qui ſatiſda.cogan. ¶ Oppo. quia etiam ſi ex certa ſcientia ꝓmittatur non valet: vt.C.de vſucapi.l.cum allegas.glo. notabiliter ſoluit ꝙ ibi loquitur quando in obligatione erat quātitas. vnde pena que apponitur videtur apponi in fraudem vſurarum. hic eſt in obligatione factū. Uide illam glo. ⁊ not.eā. ⁊ facit ad hoc ſi.ĩ.cert.peta.l. rogaſti.§.ſi tibi et ibi no. et ibi dixi. ¶ Quero quid in dubio preſumetur uel error uel ſcientia. dicit Jaco. ꝙ preſumitur error: niſi probetur ſcientia. caſus eſt hic in fin. Dicitur enim hic ꝙ datur exceptio ⁊ qui vult repellere illam exceptionem debet ſe iuuare replicatione pacti quod inducitur ex ipſa ſcientia. ⁊ ſic ille qui replicat debet probare ſuam replicationem. de quo vide vt plene dixi in.l.non fatetur.ĩ.de confeſ. ¶ Ultimo ſcias ꝙ per iſtam.l.et ſimiles ponunt notarij hodie in inſtrumentis ꝙ talis ſciens ſe ad infraſcripta non teneri ⁊c. vt per hoc non poſſit opponi exceptio erroris.: vt hic vides.

J duo. Culpa unius ex reis credendi in acquirendo nocet alteri ſi ſunt ſocij hoc dicit. Quam.l. no. ⁊ glo. inducit in ar.ad.q. an duo rei videantur inuicem fideiubere de quo ad velleia.l.vir.vxori. ¶ Et extra glo. oppo. q̄ factum unius de duobus reis credendi minus debet nocere alteri ſi ſunt ſocij q̄ ſi non ſunt ſocij: vt.l.ſi vnus in prin.ĩ.de pact. Solu. illud verum ꝙ non nocet in obligatione iam queſita perdenda. hic uero nocet in obligatione querenda. ¶ Quero dicitur hic ſi ſunt ſocij quomodo intelliguntur ſocij dicit glo. omnium bonorum vel illius obligationis. dic vt in glo. quod not. de quo eſt tex. in.l. ſi cui.ĩ. iudica. ſol. dixi plene in.l. ex duobus.ĩ.de duobus reis. ⁊ ibi examinaui qualiter factum vnius ex conreis proſit vel nocet alteri.

b ¶ Et plus. ADDE p° do. Jaſo. in quantū pōit quid operētur illa ūba q̄ apponunt in inſtrumēto vēditiōis Si plus vz dono bald. conſilio.iii. ⁊.xl.v.li.

Item ſi duo. Si ſunt duo rei vt pater ⁊ filius non poteſt ab vno peti res ab alio intereſſe. hoc dicit. ¶ Oppo.de.l. nec villaz .§.penul.ĩ.de peti.heredi. Solu. ſi ſocij ſunt nō debet diſtingui quis fuerit exactus prius quia ſunt inuicem habituri regreſſum. ſi non ſunt ſocij debet diſtingui ſm diſtinctionem.l.contrarie.

Eque. Jſte.§.eſt ſummatus ⁊ legitur ſm glo. duobus modis. ſm primum ponit duos caſus. ſm alium ponit quattuor. quelibet eſt bona lect. et uide vt in glo.

J is qui. Exceptio ſuperueniens reo prodeſt fideiuſſori. hoc dicit vſq3 ad fi.

J quis. Qui fideiuſſit pro ſeruo habet eas exceptiones quas haberet ſi pro libero fideiuſſiſſet: ſaluo ꝙ ſeruus reipubli. cauſa abeſſe non poteſt. h.d. Bartolus.

Ex.§.ſequenti.

¶ More purgatio admittitur ſi debens purgare uenit in paucos dies ſi ius actoris non eſt effectum deterius ⁊ more purgatio non liberat quem ipſo iure ſed ope excepti. Et modici dies dicuntur arbitrio iudicis. Et remiſſiue de teſte qui dixit poſſedit.x. annis ⁊ plus quid importet. ⁊ plus. Et ubi eſt dies ⁊ pena admittatur purgatio more.

T ſi poſt tres. In ſtipulationibus iudicialibus vbi eſt dies et pena admittitur purgatio more infra modicum tempus ſi ius actoris non eſt factum deterius. hoc dicit. Et primo ponit dictum ſecundo declarat illud. ſecūda ibi in ultimo uerbo dum dicit exceptio. ¶ No. ad hoc ut admittatur purgatio more requiritur ꝙ ueniat infra paucos dies. ſecundo not. ꝙ requiritur ꝙ ius actoris non ſit factum deterius. tertio no. ꝙ purgatio more non liberat aliquem ipſo iure: ſed ope exceptionis. ¶ Ad primum oppo.ĩ.loca.l.ſi in lege.§.colonus. So. dicit glo. ꝙ hic dicit pluresue dies intelligo paucos: quia hec adiectio plures ad modicuz refertur: ut.l.hec adiectio.ĩ.de uerbo. ſigni. et ſic concor. Sed tunc inſurgit dubium quot ſunt iſti pauci dies. quidam dicunt quartam totius: vt.l.ſi quis in ſuo. C.de inoffi.teſta. Jſta eſt obſcura reſponſio. neſcimus enim vtrum dicatur de quarta totius temporis quo paſſus eſt agitari iudicium: uel quarta prime dilationis uel qualiter. Unde alij dicunt referri ad duos dies: vt.l. vbi numerus.ĩ.de teſtibus facit melius.l.ſi oleuz.in fi. cum.l.ſequen.ĩ.de dolo. Alij dicunt hoc eſſe arbitrio iudicis: ut.ĩ.de iure delibe.l.i. ⁊ iſta eſt vera. tex. eſt in.l. ſi ita quis.§.ſeia.ĩ.de uerbo.obli. Arbitrabitur autē iudex habita conſideratione perſonarum ⁊ locorum. ar. .l.continuus.§.cum ita. ⁊.§.item qui inſulam.ĩ.de verbo.obli. Et iſta faciunt ad.q. de teſte qui dixit ꝙ titius poſſedit.x.annos ⁊ plus quid importet hoc dicere. de quo tangit glo.in.l.ab hoſtibus.§.ſed ꝙ ſimpliciter. ex quibus ca.ma. ⁊ ibi dicam. ¶ Oppo. ꝙ poſſit uenire infra ſex menſes: vt.C.de fideiuſſo.l.ſancimus. Dicunt q̄dam illa corrigit iſtam. dic ſm glo. ibi loquitur in fideiuſſore: hic in principali. Dicit enim tex. ſi reus promiſit. ratio quia facilius eſt aliquādo ſiſtere ſeipſum q̄ alium. ¶ Oppo. ad ſcđam dicitur hic ſi ius actoris nō eſt factum deterius. Contra nā iſta ſtipulatio cōmittitur ad intereſſe: vt.l.ii.in fi.qui ſatiſda.cog. ſed ſi ius actoris nō eſt factum deterius actoris nō intereſt. ergo non expedit purgare moram. Huius timore hec.l.legiť duobus modis. prio ꝙ hic fuit adiectus dies ⁊ pena certa et ideo cōmittitur ad penā.lz non interſit ꝓpter hoc intereſt rei ꝙ poſſit morā purgare. Jſta eſt bona lec. ⁊ qui hāc tenēt incidūt in ɔtrū fortius: quia vbi eſt dies ⁊ pena nō admittitur purgatio more: vt.l. traiecticie.§.i.ĩ. de ac. ⁊ obli.l.magnā.C.de contrahen. ⁊ cōmittē. ſtipu.

Et iō alij dicūt ꝙ hic nō fuit adiecta pena. Ad cōtrarium autē formatū nō bene reſpondent. ſed ſuſtinendo iſtos dicas ꝙ licet ius actoris non ſit factum deterius. ſcilicet ꝙ actio non ſit amiſſa: tn̄ iſta ſtipulatio eſt commiſſa ad totū intereſſe. id eſt ad totū illud quod ueniebat in actionē: vt. l. ii. §. ſi. cū. l. ſe. ſ. qui ſatiſ. cog. Sʒ adhuc huic. l. nō ſatiſfit: quia ſi cōmittitur ſolū ad illō qd debeſ nō expedit reo purgare morā: quia tantuʒ dabit per iſtā ſtipulationē quantum per pmā actionez. Tene ergo primā ꝙ hic fuit adiecta dies ꝛ pena. ¶ Ad contraria rn̄de. ſcilicet ad. §. de illo. ꝛ. l. magnam. diuerſis modis: ut glo. quia videtur dicere ꝙ ibi ueniebat poſt multos dies. hic infra paucos. Pe. aliter dicit. Tu dic ꝙ ubi eſt dies ꝛ pena non admittitur purgatio niſi ī ſtipulationibus pretorijs et iudicialibus in quibus ſit interpretatio ex mēte ꝛ eqtate pretoris: vt. l. in conuentionalibus. ſ. de v̄bo. ob. Putauit enim p̄tor equū ſi venit infra modicū tēpus et ius actoris nō eſt factum deterius ꝙ admittatur purgatio vt hic ſed in ꝯuentionalibus p̄tor hʒ iudicare ex cōuentione nō ex ſua equitate: vt in. d. l. in ꝯuentionalibus. Et p̄dicta v̄a qn̄ ſtipulatio p̄toris ptinet ad litis ordinationē: vt hic. ſec⁹ ſi ad litis deciſionē: vt. l. ſi cū dies. §. ſi. cū. l. ſe. ꝛ in prin. l. ſe. ſ. de arbi. quia facta litis deciſione p̄tor ſe nōītromittit qꝛ functus eſt officio ſuo: vt. l. iudex. de re iudi. ſecus in his q̄ ptinēt ad litis ordinationē. ¶ Op. ꝛ videſ ꝙ ſemper ius actoris ſit factū deterius ꝓpter expenſas q̄s ipſe ſuſtinuit: quia reus nō venit. So. dicit glo. ꝙ ꝓpter hoc nō dicitur ius actoris factū deterius. naʒ expenſas recuperat officio iudicis: uel ex edicto ſi qs ius dicenti nō obtē. tūc enī nō dr̄ ius actoris factū deterius: quando actio ſua pimiſ nō ratione expēſarum: vt in hac gl. ꝛ clarius in tertia gl. ¶ Sed ꝯtra hoc opp. ex̄ gl. ī. l. ſi ita qs. §. ſcia. ſ. de v̄bo. ob. vbi diciſ ꝙ admittiſ purgatio more infra modicum tp̄s ſi actoris nō intereſt: non dicit ſi ius eius nō eſt factū deterius. ſed rōne expenſarum dr̄ eius intereſſe. ergo ꝛc̄. Sol. in iudicialib⁹ ſtipulationibus dʒ cōſiderari ſolū ſi ius alterius. ſ. actoris eſt factū deterius: quia expēſas recuperabit officio iudicis quia iudex nō audiet eū niſi reſtitutis expenſis. l. ſancimus. C. de iudi. Sed in obligationibus conuētionalibus inſpicimus an eius interſit ꝛ pars nō admittet euʒ niſi reſtitutio intereſſe: vt. d. §. ſcia. ꝛ qd no. in. l. ſi cū dies in ſi. cū. l. ſe. ſ. de arbi. quia poſtea non eſſet q faceret eas reſtituere ſicut in iudicialibuſ. ¶ Itē op. ꝛ videſ ꝙ ius actoris ſit factū deterius ſaltem: qꝛ actio ē minoris iuris. So. iſtud intereſſe nō ꝯſideraſ: vt no. in. l. q bis. ſ. de v̄. ob. et in. l. ſi creditori. ſ. de le. i. et eſt tex. no. in. l. pater q caſtrenſe. in ſi. de caſtrē. pecu. vbi ſi pater adiuiſſet hereditatē filij teneref actiōe ꝑpetua ſi occupauit iure peculij teneref actione annali p ti. ſ. qn̄ act. ō peculio ē annalis Et tn̄ p hoc nō dicitur ꝑs ledi nec hoc ītereſſe attēdiſ. ¶ Op. extra gl. diciſ hic ꝙ liberat quē ope exceptionis purgatio more. Cōtra imo ipſo iure: vt. l. ſi inſulā. ſ. de v̄bo. ob. vbi more purgatio liberat ipſo iure. So. hic in ſtipulatione fuit adiecta certa dies in. l. cōtraria nō fuit dies adiecta certa: ſed. l. ſubintelligit tp̄s quo inſula fieri potuerit. Sicut igitur ibi mora p curſum diei appoſiti a. l. induciſ: ita ipſo iure tollitur ex beneficio. l. ſed hic eſt mora ex curſu diei appoſiti ab hoīe. ideo illa nō tollitur p. l. ipſo iure ſed ope exceptionis. ¶ Mō venio ad magnā glo. ꝛ ex eo qd dicit ꝙ admittitur purgatio ſeqtur ꝙ ſtipulatio eſt cōmiſſa. quero q̄liter ſtipulatio cōmittatur. ō quo dic vt dixi in. l. ita ſtipulatus. ſ. de uerb. obli. ubi tractaui qualiter quelibʒ ſtipulatio cōmittaſ. Itē glo. ꝓcedit vltra qn̄ eſt cōmiſſa qualiter purgatio admittaſ: dic vt in glo. clarius dixi in contrario. q̄tū ad hāc materiā dixi plene. ſ. de uerbo. obli. in. l. ſi inſula.

I ſeruus.

Ex. §. ſequenſ.

¶ Qn̄ pluralitas geminet ſingularitates. ꝛ licet per. l. xii. ta. diuidatur actio ꝛ ob iter heredes actiue ꝛ paſſiue. tamē illud qd eſt in cōditione nō diuiditur inter heredes debētes incipere ꝯditionē. Et an in ſtipulationibus facti diuidui in iudicijs admittatur ſolutio partis ꝛ qd opereſ. Et an ſufficiat a p̄ncipio itereſſe.

Si plurium. Stipulatio facti diuidui in iudicijs ſi pro parte n̄ ipleatur in totum cōmittiſ. ſed equitate pro parte ipleta obſtat exceptio. h. d. p̄mo ponit edictū. ſcd̄o eius ꝓbationem de rigore. tertio dicit aliud eē de eqtate. ſcd̄a ibi: quia vex̄ ſit. tertia ibi. vex̄ ſi pro rata. ¶ Op. de p̄n. huius. l. So. intellige ꝙ ſerui cōueniebātur hic ex cā ex q̄ poterāt eſſe in iudicio. ¶ Scd̄o op. iuriſcōſult⁹ male loqtur. nā negatio poſtpoſita facit eqpollere ſuo ꝯtrario: vt. l. legitimos. §. an ergo. ſ. de legi. tu. ſm hoc dicit verum eē oēs ſtatus nō eſſe. ergo equipollet huic verū eſt nullum ſtatū eſſe hoc aūt eſt falſum: qa verū eſt nō ſtetiſſe niſi unū. Glo. dicit ꝙ iuriſcōſult⁹ nō conſiderauit illā euipollētiā. ſed voluit dicere vex̄ eſſe nō oēs ſtatus eſſe. ꝛ iō glo. ponit ante dictionem nō. Tertio op. ꝙ pluralitas geminat ſingularitatem: vt. l. falſa in ſi. ō condi. ꝛ de. ꝑinde eſt ergo ac ſi promiſiſſet per ſe de ſticho. ꝛ per ſe de pāphilo. Et ſic nō dʒ cōmitti ſtipulaō in totū. So. glo. ꝙ hic pluralitas non geminat ſingularitates. Tu breuiter dicas q̄tū ad h. qn̄qʒ plura copulantur reſpectu plurīū ꝛ diuerſorū effectuum: ꝛ tūc pluralitas geminat ſingularitatem: vt. d. l. falſa. in ſi. de cōdi. ꝛ de. nā alia erat libertas que relinq̄batur vni. alia q̄ relinquebatur alteri. Qn̄qʒ plura copulantur reſpectu vnius ꝛ eiuſdē effectus: ꝛ tūc pluralitas non geminat ſinglaritatē: vt. C. ō impu. ꝛ alijs ſubſti. l. q̄uis. ꝛ hic. ¶ Modo uenio ad glo. mag. q̄ habet multū iuris ꝛ ē difficilis. ꝛ vt eā declarem tibi diuido eam in tres ptes: p̄ma loquitur de his que ſunt in conditione tm̄. ſcd̄a in his que ſunt in diſpoſitione tm̄. tertia ī his que ſunt in diſpoſitione ſm ſe: ſed in conditione reſpectu acceſſoriarum obligationum vt pignorū ꝛ penax̄. ſcd̄a ibi. ſecūdo caſu. tertia ibi. ꝛ hoc in principalibus. ¶ Intro gl. et op. ꝛ uideſ ꝙ ab initio poſſit diuidi illud qd ē in cōditione: vt. l. cui fundus. ii. rn̄. ſ. de condi. et de. Et ſm hoc ſiſtere ſeruos eſt in cōditione reſpectu penalis ſtipulationis. ergo poteſt diuidi. So. contrariū loqtur in eo quod eſt mere in conditiōe. hic de eo quod eſt in diſpoſitione ſm ſe in conditione reſpectu alterius: ō quo ſ. in. iii. parte glo. de primo ergo an conditio diuidaſ. glo. diſtinguit optime p̄terq̄ in vltimo mēbro. Quandoqʒ in conditione erat aliqd faciēdū in quo dʒ diſtingui. aut erat factum diuiduū aut indiuiduuʒ vt. l. ſi plures. C. de condi. inſer. ꝛ ibi per Ci. plene. Aduerte etiā ꝙ tota diſtinctio huius glo. loqtur in pluribus principalibus. nō in pluribus heredibus vnius principalis: in quibus dic ꝙ conditio nō reſcinditur: vt. d. l. cui fūdus. de condi. ꝛ de. ubi eſt caſus. No. ergo ꝙ licet per. l. xii. tabu. diuidatur actio ꝛ obligatio iter heredes actiue ꝛ paſſiue. tn̄ illud qd eſt in conditiōe nō diuidiſ inter heredes debētes implere ꝯditionē: vt. d. l. cui fundus. facit ad ea que infra dicā. ¶ Venio ad ſcd̄am partem glo. ꝛ op. ꝛ videtur ꝙ ſolutione partis cōtingat liberatio ipſo iure licet creditor nō teneatur recipere ꝑtem: vt. l. tutor. §. lucius. ſ. de vſur. Solu. dicit glo. fateor ꝙ cōtingat liberatio reſpectu ſui. ſcilicet illius. quod ſoluitur vt in contrario. nō aūt impedit cōmitti ſtipulationē penalē reſpectu eius quod ſoluiſ. ita dicit glo. et diſtinguit an admittatur ſolutio partis et diſtinguit bene. preterq̄ in ultimo mēbro ſuo in quo gl. nō uſqueq̄qʒ dicit bene. Nam in obligatione generis ſolutio partis non facit petitionem actoris eſſe in pendēti. immo ſtatim p̄ōt petere. vt. ſ. de ſolu. l. in ſtipulationibus. ꝛ ō

¶ Non admittiſ. ADDE ꝙ hanc opi. tʒ bald. cōſ. xc. iii. li. vbi dicit ꝙ ſepe legenteſ ī cathedra tenet opin. vltramō. tamē ī practica ꝙ ſequēda opi. citramontana.

a ¶ Cõteſtata in quãtũ do. Jaſon hic in ultimo notabili põit q lis habet̃ pro cõteſtata qñ ſtetit p reũ quo minus conteſtaret̃ ⁊ deinde ſubdit q pau. de caſt. dicit ſe audiuiſſe a bar. p hũc tex. q cũ p reũ ſtetit quo minꝰ lis nõ conteſtaret̃ q tñ habet̃ p ɔteſtata: ⁊ facit actiões trãſitorias ad heredes. ⁊ qd ipſe pau. reprobat h. dic q h ſeq̃t idẽ pau. ɔſi. cccxiiii. in cãu tamẽ in quo iudex precepiſſet litẽ cõteſtatã: ⁊ a tali pcepto nõ fuiſſet appellatũ q autez iudex poſſit cogere ad litẽ cõteſtãdã dicit eẽ caſũ in. l. i. §. qd ergo. ff. d vẽ. inſpi. ⁊ q miraẽ de bar. q ſequaẽ gl. in. d. aũt. qui ſemel in quã tũ ẽt ſubdit idẽ iaſon q idẽ eſt cum unus ex litigatoribus p ſubterfugia vadit cauſaz p tellãdo vt peat inſtãtia q: tñ nõ perit adẽ q ro. cõſilio. cccxx. uidet̃ tenere q currat ſ; d tur reſtitutõ et dictis hic p cũ in quarto ⁊ qnto notabili adẽ q uoluit pau. de ca. conſi. xxvij.

ꝟbo. ob. l. ſi ſtipulatus. ⁊ no. per Dy. in. l. ii. §. i. ĩ. de ꝟbo. ob. Nec ob. l. ſi nõ ſortem. §. ſi decẽ. infra allegata ĩ glo. quia loqtur in obligatione alternatiua nõ in obligatione generis. de quo per Cy. in. l. pro hereditariis C. de here. acti. Ego plenius in. l. eadẽ. §. cato. ĩ. de ꝟbo. obli. ¶ Uenio ad tertiã partẽ glo. ponit materiam huius. §. ⁊ iſtã examinabo ¶ Op. ad hũc. §. de. l. v. §. ſi. ĩ. de ꝟbo. obli. So. ibi erat in obligatiõe datio hic factum. ¶ Scdo opp. q vbi factum diuiduum eſt in obligatione ſi pro parte fiat: pro parte tñ pena cõmittit̃ vt. l. eadem. §. cato. ĩ. de ꝟbo. ob. So. glo. dicit ſpeciale eſt in iudiciis qd nõ uidetur bene dictum. nã in iudiciis ſolet eſſe ſpecialitas. vt mitius agatur: vt dixi. s. l. prox. et tex. eſt hic. ſed ſm iſtã ſolu. eẽt dare q agatur durius in iudiciis q̃ in cõtractibus quia in cõtractibus nõ cõmittitur niſi pro parte ipſo iure. vt in. §. cato. Et hic cõmittit̃ inſolidum de rigore: licet de equitate obſtat pro parte exceptio. ⁊ ideo glo. alibi declarat melius q̃ hic. ⁊ tãgit in. l. ſi is qui ducenta. §. utrũ. in uerbo in illo. de re. dub. breuiter licet ſit factũ diuiduum: tamen in principali promiſſore ſi pro parte tñ impleat pena cõmittitur cũ effectu inſolidũ in ſtipulationibus conuentionalibus: vt. l. ſi procurator. ĩ. rẽ ra. ha. et in prealle. §. cato in fi. et. l. ſi is qui ducenta. §. cũ ita. de re. dub. ſed in iudiciis licet cõmittatur cõtra ipſum principalẽ inſolidũ de quitate tñ obſtat exceptio. Et iſta ẽ uera ratio: quia iſte ſtipulationes pretorie iudicantur ſm mentẽ pretoris qui habet equitatẽ pre oculis. vt dixi. s. l. proxi. ĩ fi. Contra heredes uero principalis obligatio facti diuidui cõmittitur p pte tñ: vt. d. §. cato. vide gl. ¶ Nõ aduerte primo habes videre que eſt rõ q ſolutio partis parit liberationẽ in parte: vt. s. dictũ eſt in ſcda parte glo. tñ quo ad cõmiſſionẽ pene perinde eſt: ac ſi nõ eſſet factũ aliud vel datum. Rñ. illud qd eſt in obligatione reſpectu penalis ſtipulationis eſt in cõditione. ſed cõditio nõ diuiditur. verbi gratia promitto tibi dare cẽtum. iſtud eſt in obligatione. ⁊ ſi centũ nõ dedero promitto tibi dare tãtum. puta duplũ ⁊ iſtud eſt in cõditione: Sed conditio nõ diuiditur. ſed debet ex toto impleri vt uidiſtis in pma parte gl. ergo ⁊c̃. Et ex hoc ſequit̃ alia ratio que eſt q obligatio diuidit̃ inter heredes promiſſoris: tñ niſi totũ ſoluatur in totũ pẽa cõmittit̃. certe illud: quia cũ quo ad penalẽ ſtipulationẽ totũ ſit in conditione ⁊ conditio inter heredes nõ diuidit̃: vt. l. cui fundus. de cõdi. ⁊ de. ergo oportet q totuz ſoluat̃ ne pena cõmittatur vel pignꝰ diſtrahatur. ¶ Itẽ uidẽdũ eſt que eſt rõ q qñ in obligatione eſt datio nõ ſufficit q vnus ex heredibus det pro parte ſua ad euitãdũ penalem ſtipulationẽ: ſed qñ in obligatione eſt factum diuiduũ ſufficit vt in. d. §. cato. Rõ eſt vt dixi: quia qd ẽ in cõditione nõ diuiditur ſed ex quadam neceſſitate in obligatione facti diuidui diuiditur: quia vnus ex heredibus nõ põt facere pro parte alterius. Exẽplũ in ſtipulatione rem ra. ha. nõ põt vnꝰ rẽ ra. ha. p alio. ideo cũ ex neceſſitate diuidatur cõditio diuidit̃ ⁊ commiſſio penalis ſtipulationis. vt in. §. cato. ⁊ ibi dixi in. viii. op. plene. ſed prout eſt in cõditione d ãdi. l. xii. tab. diuidit nec ipſa neceſſitas diuidit. nã põt vnus heredũ ſoluere pro alio Dices tu iſtud eſſet verum in quãtitate. ſed ſi poneres in obligatione ſpeciei quomodo põt unus heredum dare pro alio. et tamẽ idẽ eſt. vt. l. in executione §. pe. ĩ. de ver. ob. Dicit Ja. de are. mirabiliter q vnus ex heredibus poteſt ſoluere pro parte alterius conſiſtẽte in ſpecie. cum nõ poſſit alter liberari: vt. l. ſi procurator. §. ſi ignorantes. ĩ. mã. facit. C. de epi. ⁊ cleri. auc̃. ſi captiui. facit ẽt. C. vbi de cri. agi. opor. auc̃. q̃ in puintia et qd no. in. l. uenditor. ĩ. de iudi. quod tene mẽti: quia eſt nouum. ⁊ pro hoc facit: quia in his q̃ pro parte expediri nõ pñt quilibet habet adminiſtrationẽ iſolidũ vt. l. ſi cũ vno. ſi ex noxa. cã agatur. Ultimo ſcias q illõ quod dicitur in glo. q ex facto vnius alii tenentur inſolidum in obligatione facti indiuidui: vt in. §. cato. vel vbi eſt datio in obligatione: intelligas de cõtractibus ſtricti iuris. ſecus in cõtractibus bone fidei: quia tũc tenetur ſolum ille qui cõtra fecit. vt. l. in depoſiti. cũ. l. ſe. ĩ. depoſiti. nam illa lex depoſiti: loquitur in obligatiõe rẽ reſtitui que eſt indiuidua ſolutione. l. ſi duo. e. ti. ⁊ dixi in. d. §. cato. in. ii. ⁊. v. op. Rõ predictorũ eſt eqtas q̃ mouet officium iudicis ex cõtractu bone fidei. ar. ĩ. cõmo. l. iii. §. heres. Item hoc intellige in ſtipulationibus conuentionalibus: ſecus in pretoriis. vt. l. penalis. §. iul. ĩ. ad. l. fal. Item predicta vera de iure ciuili ſecus d iure canonico. vbi indiſtincte pena non cõmittitur niſi pro parte: pro qua conuentus eſt: vt extra de penis. c. ſuam. Materiã iſtam plenius vide ⁊ examinaui in. l. eãdẽ. §. cato. ĩ. d ꝟb. ob. quia hic ſolã ſubſtãtiã tetigi.

s **Jeum.** Ratione dubitationis permittitur qd alias nõ permitteret̃. hoc dicit. ¶ Op. de. l. ii. §. i. s. qui ſatiſd. cog. vbi hec actio datur ad intereſſe hic dr̃ q datur vt ſiſtat vel defendat. Sol. ⁊ dicit ĩtelligo q hic datur actio ad intereſſe a qua actione liberatur fideiuſſor conuentus exhibendo eũ vel defendendo vt veritas ingrat̃. ¶ Sz tunc inſtatur quõ datur actio ad intereſſe cum nihil intereſt. So. dicit glo. prima immo intereſt nõ rõne debiti: ſed rõne expenſarum. intelligas gl. qa forte ille agẽs erat recuperaturus ab alio expẽſas quas faciebat: qui forte ſibi actionẽ mandauerat vel ceſſerat. ¶ Itez op. ab hac actione qs nõ liberatur defendendo reũ cũ perſone pñtia requirat̃. vt in. l. ii. §. ſi quis in iudicio. s. eo. Solu. fateor in his que nõ poſſent expediri p aliũ non admittitur defenſio cũ perſone pñtia requiratur. vt in quibuſdam interrogationibus: prout tãgit glo. in. l. ii. s. ſi ex noxa. cã agatur. ſed in his que poſſunt expediri per aliũ liberaretur fideiuſſor defendendo eum: vt hic ⁊. l. iii. ĩ. de alie. iu. mu. ca. fa.

Homo. Ubi eſt dies et conditio expectatur dies: licet conditio euenerit. hoc dic̃ Materiam iſtam vide plenius in. l. in illa. ⁊. l. hoc iure ĩ. de verbo. oblig.

Ex. §. ſequenti.

¶ Actio ſubrogata ſapit naturã eius in cuius locum ſubrogatur. ⁊ capit eius naturã premordialẽ. Et quãdo ex poſt facto ĩcipit intereſſe ⁊ ceſſat dãnum de preterito deſinit intereſſe. ſed qñ deſinit ex intereſſe ex poſt facto. ⁊ ceſſat dãnum de preterito actio nõ extinguitur ibi. Itẽ. Et d dictiõibꝰ pter pterq̃ ſiue niſi abſq;: ibi. His premiſſis. Et an promittẽs vẽdere niſi mihi teneatur mihi vendere: ibi. Nunc. Et an ſit dr̃ia inter niſi ⁊ ſi non: ibi. Quero.

Qui iniuriarum. Stipulatio alteri acceſſoria aſſumit ſibi naturam eius cui accedit hoc dicit. ¶ Primo loqtur de actore defuncto. Scdo de reo defuncto. Tertio ponit vnã limitationem. ſcda ibi. idem dicenduz. tertia ibi. idem põpo. Item prima ſubdiuidit̃: q: primo põit dictũ. ſcdo rõnem. tertio rñdet tacite obiectioni. ſecunda ibi: qa tales. tertia ibi. q ius. ¶ No. q actio q̃ in alicuius locum ſubrogatur ſapiat naturã eius in cuius locum ſubrogat̃. ¶ Itẽ no. fin. huius. §. q qñ ex poſtfacto deſinit intereſſe ⁊ ceſſat damnum de preterito extinguit̃ actio q̃ cõpetit ad itereſſe: vt ĩ pn. §. ſed qñ ex pꝰ facto deſinit intereſſe: nõ tñ ceſſat dãnũ de preterito: quia ſi veniſſet fuiſſet lis conteſtataꝰ: tũc actio nõ extinguit̃ dicam ĩ. l. q autem. §. i. ĩ. eo. ¶ Oppo. de. l. item illa. §. i. de conſt. pecu. Glo. ſol. ibi actio principalis tollit tempore. h morte ratio eſt: qa quando tollitur tempore: tunc ope exceptionis tollitur. ſed quãdo tollit̃ morte. tunc tollitur ipſo iure. Tu dic q hic vna actio accedit alteri acceſſorie ibi uero accedit alteri eque pncipaliter: quia ibi actio accumulat̃ alteri. non autem ſubrogat̃. ideo eius naturam non aſſumit. Iſta eſt vera ſolu.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

probatur in textu ibi: quia talis ſtipulatio propter rem
ipſam daretur. q. d. iſta ſtipulatio accedit. ¶ Oppo. ĵ.
de peti. here. l. item ueniunt. §. et cum prediximꝰ. Sol.
glo. in. l. certi condictio. circa fin. magne glo. ĵ. ſi cer.
peta. dicit ꝙ actio que ſubrogatur loco alterius aſſu/
mit naturam primordialem eius. non autem accidenta
lem. i. eam quam habitura eſt ex poſtfacto: vtputa: q̃
creſcit per inficiationem. Et materiam iſtam ponit ple
ne. in. l. i. §. hoc autem. ſi quis te. li. eſſe iuſ. fue. ¶ Op.
de. l. ex depoſiti. cum. l. ſe. ĵ. de act. ⁊ ob. Tex. hic ſolu.
contrarium: quia actiones ex contractibus trāſeunt ad
heredem. vt ibi: niſi ſint acceſſorie illis que nō ſunt trā/
ſitorie: vt hic. ¶ Uenio ad ſi. dicit glo. nota. ex iſto ſi.
ꝙ hic dicit ſi non ⁊ niſi. que tantundem important.
¶ Oppo. de. l. ticia. §. ſi. ĵ. de ma. teſta. Solu. Ci. pōit
in. l. actiones. C. de tranſac. Guil. hic breuiter dicit ꝙ̄/
tum ad dictionem niſi dicendum eſt: aut precedit ora/
tio negatiua: ⁊ dictio niſi ponit. aut precedit oratio af/
firmatiua: ⁊ tunc excipit vt. d. l. actiones. C. de tranſac.
cum ſi. ¶ Sed aduertendum: quia quandoqꝫ prece/
dens oratio ponit ſeu negat potentiam. quandoqꝫ po
nit ſeu negat actum: tunc dictio niſi ſequens illud po/
nit uel priuat ſm quod in precedenti eſt poſitum uel ꝓ
uatum. ita loquitur. l. ticia. §. ſi. de manu. te. ¶ Iſtud
inducit glo. ad. q. promiſiſti te non venditurum alij ni
ſi mihi. vtrum tenearis mihi vendere. Breuiter docto.
dicunt ſic. aut dictum eſt ꝙ non poſſis uendere alij niſi
mihi: ⁊ tunc non poſſuꝫ te cogere vt mihi uendas: ſed
ſi vendideris agam contra te. vt. l. ſi ſtipulatus. §. pe. ĵ.
de acti. empt. Aut dico ſic: nulli alij tenearis vendere
niſi mihi. tunc teneris mihi vendere ſm doctrinam p̄/
dictam: quia cum negatiua oratio precedat. ſ. ꝙ nō te/
nearis alteri vendere. tunc dictio niſi mihi. ponit ꝙ mi
hi tenearis nunc in propoſito ſi promitto me non uen
diturum niſi tibi illa dictio venditurum habet ante ſe
voluntatem promittentis. ꝙ quando uendere vellet
ſeu quando uendendi voluntas affuerit nulli alteri vē/
das niſi mihi. igitur non poſſum cogere vt vendas. de
hac materia ponit Ci. in. d. l. act. C. de tranſac. ⁊ Di. in
c. peccatum non dimittitur extra de regu. iur. lib. vi. ⁊
Guil. hic. Sed quia videtur mihi ꝙ ipſi nō habuerūt
veritatem huius materie. ideo aduerte. Et primo ſciē/
dum eſt ꝙ habemus tantum tres dictiones exceptiuaſ
ſcilicet preter: niſi: et preterꝙ̄. que ſunt coniunctiones.
dictio enim ſine vel abſqꝫ nō ſunt exceptiue: ſed magis
ſignificant quandam ſeparationem: vt vos legiſtis abſ
qꝫ petro. hoc eſt ſeparatim a petro. non innuit ꝙ petrꝰ
non legat. idē in dictione ſine: vt. l. ſi ſine. ĵ. rem ra. ha.
l. ſine herede. ĵ. de admi. tuto. cum ſi. ſecundo ſcias ꝙ
inter dictiones exceptiuas ⁊ dictiones taxatiuas: de q
bus dixi in. l. i. in prin. ſ. ſi quis ius di. non ob. eſt diffe
rentia: quia dictio taxatiua affirmatiue poſita vnā ſpe/
ciem ſeu vnum indiuiduum ponit totum aliud genus
remouet. vt tantum petrus currit. i. petrus et nullus ali
us currit. Dictiones autem exceptiue faciunt totum e/
contra: quia a genere remouent vnam ſpeciem vel vnū
indiuiduum tantum: vt ſi dico nullus homo currit niſi
petrus. illa vniuerſalis remanet vera in omnibus: niſi ī
petro tantum: vt. l. act. C. de tranſac. Tertio eſt ſciēdū
ꝙ exceptio debet eſſe de regula vel de genere: vt. l. i. de
regu. iur. et per Di. extra de re. iur. ſuper rubrica li. vi.
vnde res excepta oportet ꝙ ſit de genere cuius eſt re/
gula: et eximitur tantum ab actu. exemplum oīs homo
currit niſi petrus. bona eſt exceptio: quia petrus eſt ho
mo: ſed eximitur petrus ab illo actu currendi. Non eēt
enim bona exceptio omnis homo currit: niſi aſinus nā
incongrua exceptio eſſet. ¶ His p̄miſſis venio ad dicti
ones exceptiuas. Et primo quero de dictiōne preterª.
vtruꝫ ponat. Hic aut adijcitur ei quod continetur ſub
precedenti genere et ponitur exceptiue: ita ꝙ ſi pria
erat negatiua: dictio preter ponit quod excipit ſi pria
erat affirmatiua dictio preter priuat: vt. l. nam quod li/
quide. §. pe. ĵ. de penu. le. Quandoqꝫ adijcitur rei que
non continetur ſub precedenti genere: vt lego tibi di
geſtum preter equum: tunc non poteſt poni exceptiue
ſed aſſumit ſibi aliam naturam et magis ponitur impli
catiue: quaſi dicat lego tibi digeſtum ſupra uel ultra e/
quum: vt. l. ſeio. §. vxori. de annu. lega. ⁊ hoc dicūt doc.
in. l. i. in ſi. ĵ. de pi. ac. Idem dico de dictione preterꝙ̄.
hoc autem non poteſt congrue huic dictioni niſi: cum
enim habeat in ſe quandam negationem: quia compo
nitur ex ſi ⁊ non: vt hic in glo. non poteſt implicare ſed
magis eſſet quedam oratio incongrua. nam nihil eſſet
dicere lego tibi digeſtum: niſi equum. ideo docto. in. l.
acti. C. de tranſanc. male faciunt immiſcere dictionem
preter et dictionem niſi: in eiſdem membris ¶ Uenio
ad dictionem niſi: ⁊ aduerte. Siquidem dictio niſi ap
ponitur alicui termino contento ſub primo nec ei aliđ
verbum ſubiungitur uerbum dico prout differt a no/
mine: tūc dictio niſi ponitur exceptiue. et ſi primo erat
affirmatiua dictio niſi priuat. ſi negatiua ponit ſicut di
ctum eſt de dictione preter. ⁊ probatur in prealle. l. ac/
tiones. ſi uero dictio niſi apponitur alicui termino nō
contento ſub primo uel ei aliquod verbum ſubiungit
nunꝙ̄ ponitur exceptiue ſed conditionaliter: vt. l. ſi dei
cō. §. ſic ſideicommiſſuꝫ. ĵ. de lega. iii. ⁊. l. i. ⁊. ii. de in di
em adiec. ⁊. l. obligationum fere. §. conditio. ĵ. de acti.
⁊ obliga. Sed eſt ſciendum ꝙ iſta dictio niſi: alio ⁊ alio
modo importat conditionem ſm diuerſitatem termi/
norum. nam in ultimis uoluntatibus dictio niſi facit
diſpoſitionem conditionalem: vt. ĵ. de condi. ⁊ demō.
l. quibus diebus. §. quidam ticio. ſed in contractibus
non facit diſpoſitionem conditionalem. ſed facit eam
reſoluendam ſub conditione: vt. l. ii. de in diem adiec.
⁊ ibi no. in ſi. glo. hoc tamen non eſt ſine diſtinctione
ſcilicet in contractibus: vt patet ex infra dicendis. vn/
de dico ſic. aut precedit iſta conditio importata per di
ctionem niſi: et ſequitur diſpoſitio ⁊ facit diſpoſitionē
conditionalem: vt. d. l. obligationum fere. §. conditio.
⁊ ibi no. aut ſequitur: ⁊ tunc aut precedens diſpoſitio
erat facta per verba temporis futuri: ⁊ tunc erit condi/
tionalis. aut per uerba preſentis temporis uel preteriti
et debet reſolui in conditione: ut. d. l. ii. de in diem ad/
te. in glo. ⁊ omnibus iſtis caſibus dico ꝙ dictio niſi nū/
ꝙ̄ ponit ſed facit vt in conditionis euentum prima di/
ſpoſitio euaneſcat. in conditionis defectum diſpoſitio
prima remanet in eſſe ſuo non ꝙ aliquid ponatur per
dictionem niſi caſus eſt hic in. l. ticia. §. ſi. de ma. te. ⁊ in
omnibus legibus ſupra allegatis. et per hoc illud qđ.
Di. dicit in. c. peccatum non remittitur. extra de re. iur.
li. vi. non eſt uerum. ubi dicit ꝙ dictio niſi ibi ponit. nō
enim reſtituto ablato remittitur peccatum. ſed illa di/
ſpoſitio que impediebat remitti euaneſcit: poteſt tamē
remitti. ¶ Quero etiam utrum ſit aliqua differentia in
ter niſi ⁊ ſi no. glo. hic dicit ꝙ tantū īportat una quā
tum alia. Dico ꝙ quādo dictio niſi ponitur exceptiue
longe differt a dictione ſi non hoc patet ad ſenſum:
quia illud uerbum ſi non requirit unum aliud uerbuꝫ.
quod non facit dictio niſi: ut hac. l. in fin. ⁊. C. ſi cert.
peta. l. ſi non ſinguli. ſed quando dictio niſi ponitur cō
ditionaliter. tunc ſi dictio niſi precedit ⁊ diſpoſitio ſe/
quitur. tunc idem eſt dictum niſi: ⁊ ſi nō: ut. d. l. ticia. ī
fin. de ma. teſta. ⁊. d. l. obligationuꝫ fere. §. conditio. ĵ.
de actio. ⁊ obliga. ſi uero diſpoſitio precedit ⁊ dictio
niſi ſequitur: tunc longa eſt differentia: quia dictio ſi
non ſemper facit diſpoſitionem conditionalem: quia ē
proprium huius dictionis ſi: ut. l. ſi ticio. ĵ. quando di.
le. ce. l. i. de condi. ⁊ de. ſed dictio niſi: non facit eam cō
ditionalem. ſed magis reſoluendam ſub conditiōe: ut
ſ. dixi quod dclaro ⁊ aſſumo iſtos terminos. res ſit tibi

ª ¶ Preter. ADDE de hac dictione ro. cōſ. ccc. xxviij.

vendita niſi alius meliorē cōditionē attulerit illud niſi importat in ſe nō ⁊ ſi. ⁊ ſic illud nō negat unam orationem tacite ibi ſubintellectam ſub illa conditione q̄ ibi importaſ. q. d. non ſit tibi ēpta ſi alius meliorem cōditionē attulerit. hoc probatur. l. quib⁹ diebus. §. quidaȝ ticio. de condi. ⁊ de. Dices tu quare ergo in vltimis volūtatibus facit diſpoſitionem cōditionalē. Rn̄. hoc nō eſt ex uirtute dictionis niſi: ſed ex natura legati que eſt vt quādocunq̄ȝ legatum purū admittitur ſub conditione: videtur ſub cōtraria conditiōe legatū: vt in. l. legatū de adimē. lega. ⁊. l. aliquādo de cōdi. ⁊ de. Sed ſi diceres tu quare in cōtractibus ſi precedit diſpoſitio per uerba futuri tp̄is dictio niſi facit diſpoſitionē conditionalem. i. cum hoc nō eſt ex uirtute dictionis niſi. ſȝ quādocūq̄ȝ diſpoſitio per quecūq̄ȝ v̄ba cōferſ in aliquem futurū euentum eſt conditionalis: vt. l. ſtichum. ī. de lega. i. ſed ſi diceres quare qn̄ dictio niſi: precedit ⁊ diſpoſitio ſequitur reſoluitur niſi: in ſi nō ⁊ facit cōditionalē diſpoſitionē. Rn̄. quia tunc nō precedit aliqua orō ad quā illa negatio īportata in verbo niſi poſſit referri. iō refertur ad id qđ ſtatim ſubiungitur. vt ſi dico: niſi ueneris dabis. x. hoc eſt ſi nō ueneris dabis decē. alias autem dictio niſi quando cōditionaliter nō ponitur bene reſoluitur in non ⁊ ſi: non autem in ſi non. vt ex predictis patet. non tamē q̄ aliquo caſu ponat: vt. ſ. dixi. ⁊ ſic glo. que hic dicit q̄ ponit nō dicit uerū: ſed diſpoſitio prima remanet firma in conditionis defectum.

¶ Nunc uenio ad queſtionē de qua dixi. ſ. ⁊ hic replico. promittis non vēdere alij. niſi mihi: an mihi tenearis uendere. Certe hec dictio niſi: ponitur exceptiue q̄ nō uendes niſi mihi. apponiſ enim termino q continetur ſub primis: nec ſubiūgitur aliud uerbū: ⁊ cū p̄ceſſit oratio negatiua ponit: vt. l. actione. C. de trāſac. ⁊ hoc eſt verū. Uidendum eſt ergo qđ negat orō prima: quia illud īportat dictio niſi: promitto nemini uendere. niſi tibi. ſi poneres q̄ illo tempore ego habebam rem venalem et uolūtatem vendendi. hic īportat q̄ tibi promitto vēdere. ſi uero uolūtas vendēdi. tunc nō adeſſet ſed ſi dubitabas ne ſi vellē uēdere. alij vēdere recepiſti ꝓmiſſionē a me q̄ nemini vēderem niſi tibi: certe intelligitur ſi uendere volam. ideo dictio niſi: ponit: vt promitto tibi uendere cū uendere uolam. ⁊ ſic non potes agere contra me vt uendā tibi. ſed ſi aliqua uendam tenebor: vt. l. ſi ſterilis. §. pe. ī. de act. emp.

s **I quis.** Hominem promiſſuȝ debet quis ſiſtere in eodem cā quo ad forū nō quo ad facultatē. h. d.

q **Ui autem.**

Ex. §. ſequenti.

¶ Quid operetur ſuſcipere periculū. Et qualiter intelligantur. ll. que dicūt quem teneri d̄ periculo ſi eſt actū. Et an iuramētū in generali renūciatione caſum fortuitorū operetur idem q̄ renūciatio ſpecialis.

Illud tenendum. Sufficit ab initio intereſſe. licet deſinat ex poſtfacto. h. d. ¶ Oppo. ⁊ uidetur q̄ debeat expectari tempus lit. conteſt. vt. l. iii. §. in hac. ī. cōmo. Dicit glo. ſpeciale eſt in iudicijs vt alia multa. Tu dicas q̄ ibi inſpicitur tempus lit. conte. ſi ante mora non preceſſit. vt. l. in hac. de tritica. ⁊. l. contraria. ſed h̄ mora preceſſit: quia hic ante q̄ agatur ex ſtipulatione fuit in mora ſiſtendi. dic ut ſtatim uidebitis. ¶ Op. ī. man. . l. ſi procuratorem. §. mandati Glo. ſoluit eo mō ſpeciale eſt hoc in iudicijs: qđ nō placet: quia in iudicijs debet eē ſpeciale vt mitius agatur: nō ut durius: ſed h̄ durius agereſ. Dic ergo q̄ ibi deſijt intereſſe ⁊ ceſſat dānum de preterito. hic uero deſijt intereſſe: nō tamē ceſſat damnum de preterito vt. l. ſi eum. §. qui iniuriarum ſ. e. ¶ Op. ī. d̄ ac. ⁊ obliga. l. is qui ex ſtipulatiōe. ⁊ de īpen. in re. do. fac. l. ⁊ an in totū ⁊. l. ſi. §. i. ī. ad. l. rhodi. de iac. Di. in. d. l. ⁊ an in totū. ⁊ Pe. vt refert Ci. in. l. ad cōparandas. C. mā. dicūt q̄ in contrarijs nō fuit cōmiſſa actio ad intereſſe: uel ſi fuit cōmiſſa erat cōmiſſa eo tempore quo cum effectu agi non poterat. Iſta ſol. nō placet vt ſtatim dicam. ¶ Oppo. d̄ ali. iu. mu. ca. fa. . l. non ſolum. §. hec actio. Solu. dicit Pe. ibi actio ad intereſſe fuit commiſſa commutabiliter tamen quia reus offerendo ſe defenſioni poterat euitare illam actionem: vt. l. iii. in ſi. e. ti. Iſta ſol. precedens eſt contra caſum. l. ſancimus. circa ſi. C. de fideiuſ. vbi ſi reus decedit infra tempus infra quod pōt mora purgari non liberatur fideiuſſor: ⁊ tamen actio non erat commiſſa incōmutabiliter nec poterat cuȝ effectu agi. Dic ergo breuiter q̄ in his contrarijs deſijt intereſſe ex poſtfacto ⁊ ceſſat damnum de preterito. ¶ Oppo. ī. de fur. l. inter omnes. in prin. Solu. illa eſt diuerſa materia: hic cū petitur intereſſe. ibi uero petitur pena legalis: quia intereſt non q̄ pena legalis ſuccedat loco intereſſe. hic ſic. ¶ Oppo. ī. de condi. fur. l. ⁊ ideo. ⁊. ī. ad exhi. l. tigni. ⁊. ī. de rei uen. l. ſi autem. §. i. Et gl. ſignat iſta duo vltima contraria ⁊ nō ſol. quicquid dicat Pe. in. d. l. ad comparandas. illa eſt alia materia hic enim petitur intereſſe: in illis petitur res: quia intereſt. ⁊ ideo vtruȝ ſufficiat ab initio intereſſe dic breuiter: aut petitur intereſſe: aut petitur pena quia intereſt: aut petitur res quia īntereſt. Primo caſu aut petitur intereſſe: quia non factum: aut quia male factum. Si quia non factū: tūc aut deſinit intereſſe modo ⁊ ceſſat damnum de preterito ⁊ non ſufficit ab initio īntereſſe: quia actio extinguitur. vt in. §. q iniuriarū. i. rn̄. ⁊. l. ſi ꝓcurator. §. mādaui. ī. mā. Aut deſinit intereſſe de p̄n̄ti: ⁊ nō ceſſat dānum de preterito: ⁊ tūc ſufficit ab initio intereſſe: vt h̄. ⁊ in. §. q iniuriarū. in ſi. ⁊. ī. de eden. l. ubi. aut petitur intereſſe: q̄ male factum: ⁊ tunc aut eſt factum doloſe ⁊ cum delicto ⁊ ſufficit ab initio intereſſe: vt. l. i. §. rectiſſime. ī. d̄ vi ⁊ vi. ar. aut eſt factum ſine delicto ⁊ ſine dolo: ⁊ tūc nō ſufficit ab initio intereſſe: ſi ex poſtfacto deſinit intereſſe ⁊ ceſſat dānum de preterito: vt. l. ſi aliud. §. eſt ⁊ alia ī. quod ui aut clam. de impē. l. ⁊ an in totum. ⁊. l. ſi. §. i. ī. ad. l. rhodi. de iac. Si v̄o petitur pena: quia intereſt: tūc aut eſt pena cōuentionalis q̄ ſuccedit loco intereſſe ⁊ diſtingue eodem modo quo dictum eſt de intereſſe: vt in. §. qui iniuriarū. Si uero eſt pena legalis que non ſuccedit loco intereſſe. tunc dic q̄ ſufficit a prin. intereſſe: vt. l. inter omnes. in prin. ī. de fur. ⁊. l. iniuriarum eſtimatio. ī. de iniur. ⁊. ī. de ſeruo cor. l. doli. §. fina. Si vero petitur res: quia intereſt: aut petitur actione perſonali aut reali. Si perſonali diſtingue: aut deſijt intereſſe facto actoris. aut facto alteri⁹. ſi facto actoris: tūc deſijt competere actio: vt. l. ⁊ ideo de condi. fur. ſi facto alterius: aut ille alius repreſentat perſonam actoris ⁊ idem: vt. l. ſi ſeruus. in prin. de condi. fur. aut non repreſentat ⁊ tūc non deſijt competere actio: vt. d. l. ⁊ iō. de condi. fur. Si v̄o agitur actiōe reali: tūc aut deſijt intereſſe ex poſtfacto rei aut alio modo. primo caſu non deſijt competere actio. vt. l. ſi poſt acceptū. ī. de rei vē. Si ab alio modo: tunc actio deſijt competere: vt. l. tigni. §. ſi. ī. de exhi. ⁊ de rei ven. l. ſi autem. §. ſi.

q **Uotiens.** Qui promittit eum ſiſtere qui non poteſt eſſe ī iudicio non tenetur. hoc dicit. ¶ Oppo. ſeruus poteſt eſſe in aliquibus cauſis in iudicio. ergo eſt dubium. ergo ratione dubij committitur ſtipulatio: vt . l. ſi eum. in prin. ſ. e. So. non dicitur eſſe dubium illō de quo eſt regula. licet ſint aliqui caſus ſpeciales: niſi d̄ caſibus ſpēalibus ſpecialis mētio ſiat. vt hic patet. Dixi enim in. l. ii. ſ. ſi quis in ius vo. non ie.

a **I procurator.** Stipulatio ꝓcuratoris ſuper re domini in dubio intelligitur facta ꝓcuratorio nomine ⁊ ad domini intereſſe refertur. h. d. Op. ꝙ in dubio videatur facere noĩe proprio: vt. l. et magnam. ff. de ſolu. So. hic procurator ſtipulatus eſt ut procurator merito uidetur facere procuratorio nomine. In contrarijs facit ſimpliciter actum qui pōt eque cadere in procuratorem ſicut in dñum. ¶ Querit glo. vtrum ex hac ſtipulatione detur actio domino oretenus ſic. ⁊ dic vt in glo.

a **I tutor.** Si promittẽs de iudicio ſiſti dñſit poſſe cōueniri ſtipulatio euaneſcit. h. d.

¶ De ferijs ⁊ dilationibus. Rubrica.

¶ Continua: uocatus in ius qñqȝ non venit: qꝛ ſatiſdat: vt in titu. in ius vo. vt eant. Qñqȝ nō venit: qꝛ impeditus per alium: vt in ti. ne quis euȝ qui in ius vo. ⁊ in ti. de eo per quem factum erit. Qñqȝ nō venit inpeditus caſu fortuito: vt in ti. precedenti. Qñqȝ nō venit: qꝛ ſunt ferie ⁊ dilationes. ideo ponitur hic rubrica de ferijs ⁊ dilationibus. Qñqȝ nullam excuſationeȝ hȝ. ideo oȝ eum venire: ⁊ tunc debet ſibi edi libellus. Poſt titulum iſtum ſequitur rubrica de edendo.

n **E quis.** Querit glo. quid de milite ⁊ clerico. dic vt in glo.

a **Ed ſi pretor.** Ualet iudicium in preſentem ſi nō opponatur exceptio feriarum. ſed in abſentem iudicium nulluȝ erit. h. d. ¶ Op. glo. de. l. ſi feriatis. ff. de arbi. Sol. gl. duobus modis quelibet poteſt eſſe bona. ex qua glo. no. ꝙ per partes poteſt iuris ſolẽnitas relaxari. ſic. ff. eo. l. ſi feriatis. ¶ Sed iuxta hoc quero an illa renunciatio feriarum valet extra iudicium. videtur ꝙ non. ar. C. de pac. pi. l. i. In contrariuȝ uidetur ⁊ iſtud tenetur cōmuniter per. l. i. ff. qui. ap. nō li. ⁊. C. de temp. ap. l. fi. §. fi. ꝙ intelligit Guilh. niſi alia cā de nouo ſuperuenerit: vtputa ſi ſuperuenerint diuitie propter quas neceſſe eſt ꝙ occupet: quod nō erat tempore celebrati contractus. ar. l. de etate. §. ex cā. ff. de interro. ac. ⁊. ff. de procu. l. poſt litem. cum. l. ſe. ¶ Itẽ aduerte ꝙ renunciatio feriarum facta ſimpliciter intelligitur de preſentibus: ideo neceſſe ẽ qđ dicatur de ferijs inductis ⁊ inducendis. arg. l. ſi ita eſſet. ff. de aur. ⁊ arg. le. ¶ Querit glo. utrum per partes poſſit renũciari ferijsᵃ: ⁊ determinat ꝙ ſic: ⁊ eſt caſus extra de teſtibus. c. tuis. Quid de alijs ſolẽnitatibus: vt lit. conte. libelli oblatione ⁊ ſi. dic ut. C. de lit. conte. l. i. ⁊ auc̃. offeratur. ⁊ extra de offi. dele. c. de cauſis. ⁊ per Io. an. de re iudi. c. fi. li. vj. et per Inno. extra de teſti. c. cuȝ cauſam. quod capitulum facit ꝙ dicta teſtiũ nō legitime examinatorum poſſunt cōſenſu partiuȝ approbariᵇ. ⁊ Guil. in. l. i. ⁊ in auc̃. offeratur. C. đ lit. conteſta. ¶ Uenio ad aliam glo. ⁊ oppo. ꝙ đbuit venire ad allegandum priuilegium ſuuȝ: ut. l. ij. §. ſi quis in ius vo. So. vt in glo. ¶ Opp. ꝙ pretor poteſt derogare iuri ciuili: ut. l. ius ciuile. §. de iuſti. ⁊ iure. So. ut in glo. ¶ Oppo. ꝙ illđ quod nullum eſt non poteſt rumpi: vt. l. nã et ſi. §. poſt defectum. ff. de iniu. teſt. Sed hic dicitur ꝙ ſententia eſt nulla: ⁊ poſtea. dicit ꝙ infirmabitur. So. dicit glo. infirmabitur. i. infirma eẽ oſtẽdetur ⁊ declarabitur. Tene menti hanc glo. qꝛ per illum tex. ⁊ glo. dicimꝰ ꝙ iudicis officiũ poſſumus implorare: vt ſententiam pronunciet nullam. dixi in. l. ſi expreſſim. ff. de app. ⁊ in. l. de etate. in. ij. col. ff. de mino. ⁊ tex. cum gl. in uerbo caſſauimus. in. c. ij. ut lit. non conte. ¶ Querit glo. vtrum ſententia nulla poſſit conſenſu partiũ cōfirmari: vt. l. iij. §. falſus. ff. reȝ ra. ha. aut propter alium defectum: ⁊ non poteſt confirmariᶜ. Breuiter diſtingue: aut eſt nulla ſolum propter defectum conſenſus: ⁊ poteſt conſenſu partium confirmari: vt. l. ſi expreſſim. ff. de appel.

Sed excipitur. Nota ꝙ quando aliquid cōceditur ratione neceſſitatisᵈ: eatenus cōceditur quatenus neceſſitas eſſet ⁊ non vltra. ¶ Glo. dicit unum ꝙ hodie forte ſufficit executoris miſſio: ut fiat interpretatio. Uidete illud nō eſt uerum ſimpliciter: ſed cum diſtinctione quam habuiſtis in. l. fi. de eo per quem factum erit.

c **Adem oratione.** No. iſtos caſus ⁊ ſpecialiter illud quod dicit ut etates probẽtur. ¶ Nota ergo ꝙ iudex principaliter poteſt adiri ad hoc: ut pronunciet ſuper etate alicuius. plene dicam in. l. de etate. in prima col. ff. de mino. ¶ Secũdo no. ꝙ illud qđ dicit de miſſione cauſa rei ſeruande. ⁊ glo. intelligit quando perſona eſſet ſuſpecta. tene menti. ⁊ no. ꝙ proceſſus in contumacem ſuſpectum valet tempore feriato: quod no. bene. ¶ Iteȝ no. illud quod dicit ꝙ ex aſpectu atrox iniuria eſtimetur: quod fiet per ipſum iudicem uel per medicos uel per alios expertos: ut dixi. §. in prima conſti. digeſtorum. in prin.

a **Olet.** Hic glo. ponit queſtioneȝ de boue. quid ſi debeas mihi bouem quem timeo mori an iudiciũ die feriata interim poſſit agitari. dicit glo. ꝙ ſic. ſed determinatio glo. non placet Guil. quia poteſt ſibi eſſe conſultum per interpellationem factam extra iudicium: ut. l. ꝙ te. ff. ſi certum peta. ⁊. l. ſi ex legati cauſa. ff. de verbo. obli.

o **Ratione.** Poſt primam dilationem alia dilatio non eſt danda: niſi cauſa cognita. hoc dicit.

Ex. l. ſequenti.

¶ Quando incipit dies ⁊ que expediri valide đ nocte poſſunt.

Ore romano. Diesᵉ incipit a media nocte ⁊ in alia media nocte finitur. hoc dicit. ¶ Opp. ⁊ videtur ꝙ incipiat dies ab hora veſperorum ut in Geneſi. i. ca. ⁊ in homel. beati. Ambroſij: ⁊ in. c. ij. extra. e. Sol. hic dicit glo. iſtum tex. procedere ſm morem romanoꝝ: ſm alios ſecus. Ritum ergo eccleſie tenemꝰ quo ad officia ⁊ quo ad indulgentias. in ceteris tenemus morem romanorum. ¶ Oppo. ꝙ hec lex nihil facit ad ti. quod eſt contra primam conſtitutionem. C. glo. ſol. no. imo facit vt ſi data ẽ dilatio vnius diei poſſit comparere: vſqȝ ad mediam noctem. no. eam. Iſtud videtur contra tex. i auc̃. de iudi. §. ſedebũt. Inno. extra đ offi. dele. c. conſuluit. dicit ꝙ de nocte nō poſſunt celebrari actus iudiciarij: niſi de partiuȝ voluntate: vel niſi res eſſet tempore peritura. ar. l. i. ⁊. l. ij. §. eo. ⁊ iſto modo poteſt intelligi lec. Io. ¶ Op. ff. de ſolu. l. ſi ſoluturus. vbi ſolutio debet fieri tempore congruo: ⁊ ſic nō de nocte. ſol. gl. ibi videtur tacite actum in ꝯtractu. Contra hoc videtur. C.

a ¶ Ferijs. ADDE poſt. d. iaſo. an ferijs renũciari poſſit alex. conſi. xxxvj. ſcđo ⁊ an cũ ferijs eſt renunciatũ tẽpus dicatur vtile vel cōtinuum: ⁊ an illo tempore iudex debeat procedere vide bal. cōſi. ccccxcvij. quarto ꝙ cōſiliuȝ eſt ſubſcriptũ a fulgo. ⁊ a quodã epo vicẽtino. ſi auteȝ fructus matureſcant citius in loco rei ⁊ ideo citius ferie inducantur q̃ȝ in loco actoris vel iudicis vel vbi cauſa agitur quis locꝰ debeat attendi vide in ſpec. in ti. de ferijs. §. i. vñ. ij. pone ⁊ in q̃ſtũ alex. in glo. i verbo derogare pōt an epiſtola ꝑncipis habeat. viȝ. l. viđ ro. cōſilio. cclx.

b ¶ Approbari. ADDE ꝙ lȝ partes poſſint remittere iuramẽtum teſti papa tamẽ nō pōt ꝙ coruȝ dictum valeat abſqȝ iuramento vt voluit augu. đ anchona in li. de poteſtate eccleſie. q. lviii. articulo vltimo qꝛ iuramentũ eſt de iure diuino vt geñ. xxxi. cum laban iurauit Iacob ⁊ hoc dictum tãq̃ȝ nouũ ⁊ notabile ſequitur fely. in. c. cōſtitutꝰ i. vii. col. đ reſcri.

c ¶ Cōfirmari. ADDE an ſaltem valeat ꝯſenſus i. vim pacti bal. conſilio ccclxiiii. ⁊ in quantum. d. Iaſon ponit ꝙ ſñia regis iuri ꝯria pōt reſcindi viđ bal. conſilio ccccxviii. i. li. vbi đ quadã ſñia lata ꝑ regem francorum.

d ¶ Neceſſitatis. ADDE in quantum. d. Iaſon. al leg. Io. an. i addi. ad ſpe. i ti. de ferijs velle ꝙ ſi iuriſditio iudicis eſt finitura ꝙ iudex pōt procedere die feriata in honorẽ dei ꝙ i nigro hoc nō dicit ſed aliter. et ẽt diẽ ꝙ vbi agiẽ de electiõe epi vel prelati i forma iudicij licet ſapiat ſpiritualitatem nō tamen ꝑt tractari i ferijs ſolẽnibꝰ ⁊ ꝙ ea q̃ cauſe cognitionem nō deſiderãt poſſint expediri i eccleſia. Adde Bal. conſil. ccccxii. incipiente dico ⁊ cōſulo ego baldus ꝙ fugitiuus poſſit capi die dominico cōſuluit ancha. conſilio. cxxxviiii. ꝑ bal. cius autentico cōſilio. ccxvii. iiii. lib.

e ¶ Dies. ADDE quomodo in ſtatutis accipiatur dies et quomõ nox ſederi. conſilio. xliii.

de tranſac.l.nō minorem.Sol. actus extraiudi/
ciales qui fiunt ab vno vel pluribus volentibus
partibus poſſunt fieri quolibet tempore:ēt ō no
cte ut ibi.ſed ſi volo compellere aliquem ad ali/
quid faciendum vel recipienduꝫ:tunc hoc non
poteſt fieri de nocte altera parte inuita.hoc eniꝫ
actū nō uidetur:ſed uideṫ actum ꝯtrariū:vt hic
dicit glo.Tu autem diſtingue ſic:cum queritur
nunquid aliquid poſſit fieri de nocte:dic q̄dam
ſunt que de iure nō ſortiunṫ effectum:vt delictū
ꝛ ſimilia:ꝛ iſta puniunṫ de die ſicut de nocte:vt
.l.iij.ad.l.acquil.ꝛ.l.capite quinto.ꝩ.de adul.
Quedā ſunt que ō iure ſortiuntur effectū:ꝛ tūc
aut queris qua die dicatur factum:ꝛ dic vt hac
.l.aut an ualeat quod eſt factum:ꝛ tunc aut loq
mur in contractibus ꝛ vltimis uolūtatibus:aut
in iudicijs.primo caſu contractus poſſunt fieri
de nocte ꝛ etiam vltime voluntates:vt.l.nō mi/
norem.C.de tranſa.ꝛ.l.ad teſtium.§.poſſe.ꝩ.ō
teſta.Tamen ſi uellem compellere aliquem de
nocte ad aliquid faciendum vel ad ſolutionem
recipiendam:tunc non poſſum altera parte inui
uita.hoc enim actū nō vꝛ:ſed uidetur actum cō/
trarium:ut hic dicit glo.Congruo enim tempo
re ꝛ nō de nocte dꝫ fieri ſolutio:vt.l.ſi ſoluturuꝫ
.ꝩ.de ſo.Si uero loquimur in iudicijs:tūc dꝫ fie
ri de die:alias nō valet:vt in auc̄.de iudicijs.§.
ſedebunt:niſi de partium uoluntate fieret ō no
cte[a]:ut dicit Inno.in.c.conſuluit.extra de offi.
deleg.ꝛ ita poteſt loqui glo.hic ſm Jo.dum di
cit ꝙ in media nocte poteſt ſe preſentare ꝛc̄.vel
niſi res eēt tempore peritura.ar.ō.e.l.i.ꝛ.ij.vel
iuriſditio iudicis expiraret:ut.d.c.conſuluit.

a ¶De nocte ADDE Jo. an. in addi. ad ſpe. in.ti. de ſententia .§.iuxta ōſi. itē ratione tē poris.

d **Iuus.** Negocia militaria poſ/
ſunt quolibet tēpore ex/
pediri.h.d.No.ꝙ ferie ſunt inducte ſo
lum in actibus iudicialibus:nō in alijs. ſimiliter
in.l.fi.C.eo.Ad iſtud opponi.ō.eo.l.i.in fi.ꝛ.l.
.ij.C.eo.l.actus.Solu.qn̄qꝫ iudicium agitaṫ ſu/
per cauſa criminali:ꝛ tunc an ferie ſint ſeruande
dic vt.l.prouinciarum.C.e.ſi ſuper cauſa ciuili:
tunc aut ſunt iuriſditionis volūtarie ꝛ pn̄t die fe
riata expediri.ut.l.actus.C.e.aut ſunt iuriſditio
nis contencioſe:ꝛ tunc aut reſpiciunt actum fa/
uorabilem ꝛ pium:vt ꝙ dentur tutores ꝛ conſti/
tuantur alimēta ꝛ poſſunt expediri diebus feria
tis:vt.ō.e.l.ij.Aut nō reſpicit actuꝫ fauorabilē:
ꝛ tunc aut res eſſet alias tempore peritura ꝛ po/
teſt expediri diebus feriatis:vt.l.ij.ꝛ.iij.ō.eo.qō
intelligit glo.de diebus feriatis ob neceſſitatem
hominum:ut no.glo.in.l.actus.C.e.Et Ja.de
are.ꝛ Cy.refert.in.l.fi.in prin.C.eo.Quod ēt i/
tellige de diebus feriatis ob honorem dei.facit
extra.e.c.vlti.aut nō eſt tempore peritura res:et
nō poteſt agitari die feriato:niſi de partium vo/
luntate ſi ſint ferie ob neceſſitatem hominuꝫ:vt
.ō.e.l.i.in prin.ꝛ.l.ſi feriatis:ꝛ hic fallit in appel
latione que poteſt interponi qualibet die:vt.C.
.e.l.i.Item fallit in libello q poteſt dari qualibet
die:vt.l.miles.§.ſexaginta.de adul.ꝛ no.ō.e.l.i.
ſuper verbo compellitur.quam glo.no.quia lo/
quitur magis generaliter q̄ꝫ.§.ſexaginta.q.§.ſo
lum loquitur in adulterio:ꝛ idem tenet Spec.i
ti.de feri.§.ſequitur.

Ex.l.ſequenti.

¶Omnis dilatio data ad ꝓbandum dꝛ perem
ptoria ex quo nō datur:niſi vna ꝛ plures dilatio
nes dantur accuſato q̄ꝫ accuſatori.ꝛ plus in cā
capitali q̄ꝫ ciuili:ꝛ omnis dilatio reqrit cauſe co/
gnitionem.Et que cognitio debeat adhiberi i
prima dilatione danda:ibi.Dicit glo.Et que co
gnitio ſit adhibenda in ſecūda dilatiōe:ibi.Ui/
deamus.Et ſi in prima dilatione fecit quicquid
potuit:nō tn̄ potuit habere unum teſtem dabiṫ
ſecunda dilatio ad illum teſtem.ꝛ ſi fuit ſolum i/
peditus in duobus diebus illi duo dies ſoluꝫ re
ſtituentur.et ſecūda dilatio īfra illos duos dies
peti debet.Et iuſta cauſa concedendi ſecundaꝫ
dilationem eſt ſi prima nō fuit īegra uel ius ad/
uerſarij nō eſt factuꝫ deterius.Et an ſi iudex de/
dit terminum.x.dieꝝ pro prima dilatione:an in
telligatur perēptoria:ibi.Quero.Et an valeat
ſecunda dilatio ſine cauſe cognitione:ibi.Sed
quero.Et qualiter uerba tex.ibi ſingulis cauſis
exponantur.Et dilatio data ante litem conte/
ſtataꝫ ad probandum dicitur peremptoria:ibi.
Quero.Et an in cā criminali dentur plures di/
lationes vltra tertiaꝫ:ibi.Reintro.Et que ſit ra
tio ꝙ in criminalibus dantur plures dilationes
q̄ꝫ in ciuilibus.

A pecuniariis.

i Seipſam ſummat.diuido in partes
tres.primo ponit regulam in cauſis
ciuilibus.ſecundo ponit aliam i cau
ſis criminalibus.tertio ponit unam limitationē
ad vtrāqꝫ regulam.ſecunda ibi.in capitalib⁹.ter
tia ibi.ſed vtrūqꝫ.Nota ꝙ in cauſis ciuilib⁹ad ꝓ
bandum nō poteſt dari niſi vna dilatio.Ex quo
no.ꝙ quelibet dilatio que datur ad probanduꝫ
dicitur peremptoria:ꝛ ideo nō eſt neceſſe etiā di
ci peremptorie:quod pꝫ:q: dicit ꝙ nō poteſt da
ri niſi vna dilatio.ergo illa vna eſt peremptoria.
ꝛ ideo nō ē neceſſe ꝙ dicas ꝛ peremptorie.No.
ꝙ plures dilationes dantur accuſato q̄ꝫ accuſa/
tori.Itē nota ꝙ plures dilationes dantur in cā
capitali q̄ꝫ in ciuili.Itē nota ꝙ omnis dilatio re/
quirit cauſe cognitionem:dum dicit in fi.ſꝫ vtrū
qꝫ cauſa cognita.¶Op.ꝛ uidetur ꝙ plures dā
tur:vt.ō.e.l.oratione.So.dicunt qdaꝫ ꝑma daṫ
ſine cāe cognitione ſcda cū cāe cognitiōe.Iſtud
ē ꝯ iſtū tex.alij dicunt ꝙ ab initio fuit ſtatutū ꝙ
dareṫ vna:poſtea ꝙ dareṫ plures.Iſtud nō pla
cet:q: innuit ꝙ iſta lex precederet.l.oratione:qō
nō ē veꝝ ut apparet ex ordine:ut in prima con/
ſti.C.in fin.vltimo glo.dicit hic ꝛ bene ꝙ prima
dilatio datur cum leui cauſe cognitiōe vt hic.ſe/
cunda datur ſi doceret ſe impeditūꝫ[b] i prima di
latione:ut.l.oratione.ō.e.ꝛ ſic poteſt itelligi iſte
tex.dum dicit ſingulis cauſis hoc eſt ſingulis i/
pedimentis.¶Dicit glo.ꝙ pro declaratiōe hu/
ius eſt uidendum que cognitio uertatur in ꝑma
dilatione Glo.dicit ſolum in moderatione loco
rum:ut.l.oratione.ō.e.et.l.i.C.ō dila.Hoc.ad/
dunt ꝙ a iudice petatur quid vult probare.ar.ꝩ
de iureiur.l.ſi duo patroni.§.idem iulianus.et
.ꝩ.de peti.here.l.ſi quis libertatis.i ſi.Et ꝑ hoc
quidam antequā dent terminum ad probandū
dant terminum ad producendum poſitiones ꝛ
articulos ſuos:ut ſic examinetur utrum ſint ad/
mittendi uel non:ꝛ iſte eſt ſatis bonus modus.
Alij uero dant dilationem ſimpliciter:ꝛ infra di
lationem examinant utrum ſint articuli admittē
di.Tertia cognitio eſt ut nō petant dilationem
calūnioſe.ar.C.de fal.l.ij.¶Uideamus que co/
gnitio adhibeatur in ſecunda dilatiōe.dicit gl.
ꝙ doceat ſe iuſta cauſa impeditum in prima:ut
.l.oratione.ō.e.Hic eſt aduertendum quia i eo
tantum in quo fuit impeditus in prima debet ſi
bi reſtaurari per dilationem ſecundā.Exemplū
omnes teſtes fecit iurare in prima dilatione ſolū
unum nō potuit habere faciendo eum grauari:

b ¶Impeditū. ADDE videndū ab ba.cōſi.lxiiii. ſederi.conſi. cxiiii. oldra. conſi.lx. bar to.ꝯſi.xcvii.

⁊ quicquid fieri potuit certe ſecũda dilatio dabitur ſibi ſolum ad illũ teſtẽ ꝓducendũ: vt. ff. de iureiur. l. admonendi. ibi. quibus ſol. ⁊c. ⁊ ita dicebat Ja. bu. Idẽ videtur in tpe vt ſi doceat ſe impeditũ[a] ſolum in duobus diebus vltimis illi ſoli dies ſibi reſtituantur. ar. ff. de in inte. reſti. l. diuus. ⁊ quod ibi no. ⁊ per hoc ſequitur ꝙ ſi impedimentũ fuit in duobus diebus[b] dꝫ petere dilationẽ ſecundã infra duos dies. poſtea non audiretur: vt no. in. d. l. diuus. ⁊. ff. de mino. l. interdũ. ⁊ hoc verũ de rigore. Spe. tñ in ti. de dila. §. i. ff. ſed quid ecce. vr dicere ꝙ de eqtate dꝫ admitti ẽt poſt hoc: ſi hoc malicioſe nõ fecit: tñ hoc nõ bñ ꝓbat. hẽs ꝙ ſecũda dilatio datur pp impedimentũ qḋ fuit in prima. Inno. aſſignat aliã cãm propter quã põt dari ſecunda dilatio. ſ. ſi prima dilatio nõ fuit integra. Debet enĩ prima eſſe trium menſium: ut. C. e. l. i. ſed ſi nõ fuit integra: tũc iudex de facili dabit ſcḋam: vt no. ipſe extra de teſti. c. vltra tertiã hoc nõ videtur verũ. nã dilatio ẽ arbitraria. nõ tñ põt excedere tempus triũ menſium: vt. d. l. i. C. e. ibi non amplius ꝙ̃ tres mẽſes ⁊c. Minus ergo põt ſuo arbitrio: ⁊ ita uidetur obſeruari de ꝯſuetudine[c] in partibus iſtis dixi in. l. ij. ff. de re iudi. Puto ẽt ꝙ iuſta cã ſit dandi ſecundã dilationẽ ſi ius aduerſarij nõ eſt factũ deterius[d] ſed oĩa integra ſunt: alˀs ſecus. verbi gratia. peto ſecundam dilationem ad ꝓbandũ aliquid aduerſus quod reus põt ita facere ſuam defenſionẽ modo ſicut primo certe dꝫ dari dilatio. Sed ſi in ꝑma dilatione aduerſus habebat teſtes ad ꝓbandũ cõtrariũ: quos mõ nõ hꝫ vel ad aliḋ ſimile: tũc hoc caſu dari nõ deberet. ar. ſ. ti. i. l. ⁊ ſi poſt tres. ⁊ de opti. le. l. mãcipiorũ. Preterea ſi in cã appellationis[e] iſte admitteretur ad probandũ. l. ꝑ hanc. C. de tẽ. ap. quare nõ hic. Que enĩ eqtas dictat vt ipſe cõdẽnetur ut habeat appellare neceſſe nõ video. ¶ Quero qḋ ſi eſt dictũ in actis. iudex ſtatuit ad ꝓbandũ terminũ. x. dierũ ꝓ prima dilatione. vtrũ iſta prima dilatio intelligatur ꝑemptoria. Rñ. iſta verba pñt habere hunc intellectũ cũ dilatio debet eſſe triũ menſiũ: vt. C. e. l. i. intelligatur ꝓ prima dilatione hoc eſt ꝓ primo menſe: ⁊ hoc ꝓcederet tenendo opi. Inno. quã ſupra dixi: vel aliter ꝓ prima dilatione intelligatur cũ in cã debeant dari plures: lꝫ ſecunda cũ grauiori cauſe cognitione. Intelligo ꝓ prima. ſ. ꝑemptoria ſm formam huius. l. quaſi iudex polliceatur ſe daturũ ſecundã ſi ĩ iuſta cã doceatur ⁊ hoc magis placet. ¶ Sed quero qḋ ſi iudex dedit ſecundã abſqꝫ aliqua cauſe cognitione. tex. hic vr ꝙ nõ valeat dũ dicit pluſq̃ ſemel tribui non poſſe. nã verbũ põt iunctũ cũ negatione inducit neceſſitatem. priuat enim potentiã: vt. ff. de fur. l. nõ pt. ⁊ ex̃ de re. iu. c. i. li. vj. ⁊ ibi no. ꝑ Jo. an. in ꝯ̃rium facit quod no. ꝑ Inno. ex̃ de teſti. c. in cauſis. ſed ibi nõ loquitur de ſecunda vel tertia dilatione. ſed de ſecunda uel tertia productione: vt infra dicã. ¶ Quero de intellectu horũ verborũ ſingulis cauſis. Glo. ij. paruula exponit tribus modis. Gl. iſta magna quã recitaui tꝫ vltimã. Tu tene ſecundã expoſitionẽ ut exponas ſingulis cauſis. id eſt ſingulis capitulis ſeſe inuicẽ non cõpatientibus: hoc eſt ſi ante lit. cõte. datur dilatio prima ad liberandi iſta vna dilatio nõ impediet qn detur alia dilatio ad ꝓbandũ exceptiones dilatorias intelligo ĩ dilatorijs ſe cõpatientibus ad inuicem. nã ſi vna deberet examinari prius: ut exceptio declinatoria iudicis ſm ea que dixi in. l. ſi cõuenerit. de iuriſ. om. iudi. illa nõ impediret qn daretur alia ſuꝑ alijs dilatorijs ⁊ declinatorijs. itẽ iſte dilationes nõ impediũt qn detur poſtea alia dilatio ad probandũ de meritis cauſe: ⁊ hoc eſt qḋ dicitur ſingulis cauſis. i. ſingulis capitulis. Ex hoc habes ꝙ etiam ſi ante lit. cõte. dantur dilationes ad probãdum quelibet intelligitur peremptoria ſicut poſt litẽ cõte. ꝑ hanc. l. Et hoc ẽt uidetur ſentire Spec. in ti. de di. §. i. Itẽ ex hoc habes ꝙ qñ ſunt plura capitula ſe inuicem nõ impedientia põt dari una dilatio ꝓ oĩbus vt. C. de iureiur. l. generaliter. §. nullo. Sed qñ ſunt plura capitula ſe nõ cõpacientia: tunc pendente dilatione ſuper vno ceſſat officiũ iudicis ſuper alio: vt. C. e. l. ſiue ps. ex hoc apparet ꝙ prima expoſitio glo. que dicit ſingulis cauſis. i. ſingulis inſtantijs nõ eſt uera. nã de neceſſitate deberent dari ꝓ ſingulis inſtantijs ſingule dilationes ad diuerſa tñ. ¶ Reintro glo. ⁊ op. ad predicta ſi plures dilationes dantur in ciuilibus. ergo eſt idẽ qḋ in capitalibus quod eſt cõtra hanc. l. Rñ. dicit glo. ꝙ ĩ criminalibus dantur due uel tres ſine cauſe cognitione. nõ aũt dabitur alia niſi cauſa cognita: qꝛ hic tex. nõ dicit ſingulis cauſis. Aduerte. qꝛ glo. dicit ſed in criminali cã nõ dicit capitali. ita etiam infra loquitur circa fi. glo. ⁊ ſic intelligit ſecundam regulam huius. l. in qualibet cã criminali. Idẽ videtur dicere Azo ĩ ſumma huius ti. Sed hoc doctoribus noſtris cõiter nõ placet. Quid enĩ refert ex cã criminali capitali. ſ. vr pecuniaria agatur. certe nihil. debet ergo hoc ĩtelligi ĩ cauſis capitalibus large ſm legẽ. ſed ⁊ ſi quis. §. rei capitalis. ff. ſi qs cauti. Et comprehendit etiam mẽbri abſciſionem: vt no. in. l. imperium. ff. de iuriſ. om. iudi. ⁊. C. de offi. eius qui vi. al. ge. l. i. Item aduerte ꝙ glo. videtur dicere ꝙ poſt iſtas duas vel tres dilationes non dabitur alia ex cauſa impedimenti in criminalibus. Quod non credo verũ: qꝛ defenſionẽ rei debet iudex ꝑquirere ẽt reo non petente: vt. l. vnius. §. cognitũ. ff. de qḋ. ⁊. l. ſi nõ defendatur. de penis: ⁊ ẽt poſt ſñiã: vt. l. i. in fi. ff. ĩ qḋ. Unde putarem dandas dilationes vlteriores ex cauſa. Et glo. nõ habuit hũc intellectũ quẽ dicebam. Sed vult ꝙ poſt primã dilationẽ in ſecunda uel tertia nõ adhibeatur cognitio de impedimento: qḋ ẽ verũ per hãc. l. ¶ Op. C. ĩ iudicijs auc. iubem[us]. quõ ⁊ qñ iudex. auc. q ſemel. ⁊. ff. de iudicijs. l. ad peremptoriũ. dicit gl. ibi de dilationibus q̃ dantur abſenti. hic preſenti intelligas q̃ dantur abſenti. ſ. ad ueniẽdum: ⁊ ſic eſt dilatio expectatoria q̃ nõ intelligitur ꝑemptoria: niſi dicatur vel niſi emanat tertia dilatio: vt. d. l. ad peremptorium. cũ. l. ſeq. ⁊. l. tres denũciationes. C. quõ ⁊ qñ iudex. dilatio autẽ ꝓbatoria ſiue datur ablenti ſiue preſenti ſemꝑ eſt ꝑemptoria: ⁊ ſic vna dabitur: ut hic: niſi cã cognita. ¶ Op. ĩ auc. de teſti. §. qr ṽo. ⁊. C. de ꝓba. auc. at q ſemel. ſol. ibi nõ dicit ꝙ dentur plures dilationes: ſed dicit ĩ q̃rta ꝓductione: de qua per Inno. in. c. in cauſis. ex̃ ĩ teſti. Tu dicas declarando predicta. qñqꝫ qs vult ĩpedire volentem ꝓbare per lapſum dilationis: ⁊ loquitur iſta lex. Qñqꝫ lapſus dilationis nõ ob. qꝛ adhuc eſt ĩfra primã dilationẽ: vt lꝫ plures ſint elapſe ſubeſt iuſta cã cõcedendi aliam. Et tunc ſi vult aliquis impedire ꝓpter multitudinem productionum: tũc loqtur auc. at quo ſemel. Nõ enim dꝫ admitti quarta ꝓductio: niſi cũ ſolẽnitate ibi poſita: ⁊ ſi quis fuerit admiſſus ꝑdicta ſolẽnitate nõ ſeruata: tunc loquitur qḋ dicit Inno. in. d. c. ĩ cauſis. Dixi plene in repetitiõe dicte auc. at q ſemel. ¶ Op. C. de dila. l. ſi qñ. Certe ibi alius caſus ẽ. Non enim debet dari tempus ad deliberandum actori q debuit venire inſtructus. hic loquitur de dilatione ad ꝓbandum. ¶ Op. C. e. l. cum a nobis. Sol. ibi loquitur facta relatione ⁊ conſultatione principis. quo caſu debet cã mitti inſtructa ⁊ nõ debet dari nouus terminus ad probandũ: ita dicit glo. hic ⁊ ibi. qḋ no. ⁊ tene menti: ꝙ ꝯſultor[f] nouas ꝓbatiões nõ dꝫ admittere. ¶ Oppo. ff. de adul. l. in crimine. So. dicit glo. ſpeciale in crimine adulterij: ut in eo nõ detur dilatio. ſed ſi in adulterio nulla detur dilatio: ⁊ probationes ibi reqrantur: quõ fiet. certe ex hoc apparet caſus ꝙ ualent ꝓbationes ſi fiant ſine dilatione qḋ tꝫ Jac. de are. ꝑ illam. l. ⁊ per. l. vnius. §. cognitũ. ff. de qḋ. ¶ Ultimo querit glo. q̃re plures dantur dilationes in cã criminali ꝙ̃ in ciuili. Rñ. qꝛ ibi nõ eſt ita currendũ: ſed requiruntur ꝓbationes luce clariores: ut. l. ſciãt. C. de ꝓba. Contra hoc vr ꝙ in criminali ſtatutum eſt biennium: in ciuili triennium: vt

a ¶ Impeditũ. ADDE videndũ abb. conſil. lxiiii. federi. cõſil. cxiiii. oldra. cõſi. lx. bart. cõſi. xcvii.

b ¶ Duobus diebus. ADDE videndũ ro. cõ. ccccxcvi.

c ¶ De cõſuetudine vide bar. alleg. cõſilio ubi fere oĩa ſequẽtia ponit.

d ¶ Deteri[us]. ADDE poſt. d. alex. ⁊ iaſo. ꝙ hoc ſequitur ſaly. cõſilio. ccxxvii. ĩ ꝯſilijs bal. ii. li. ⁊ de intellectu. l. mãcipiorũ uide oldra. ꝯſi. iii. ⁊ ꝙ ſi ius aduerſarij non ſit factuꝫ deterius alia dilatio cõcedẽda ſit limitatur. nõ habere locũ ĩ ſummarijs cõſil. ccxcvi. ff. allegando.

e ¶ Cauſa appellationis. ADDE omnino uidẽdũ ro. conſi. ccxxvi. ĩ fi. col.

f ¶ Cõſultor ADDE ſm bal. cõſi. clxxvij. i. li. ꝙ coram cõſultore poſſunt ꝓduci inſtrumenta q̃ de nouo ĩ noticiaꝫ uenerũt ſi ſunt liqda ⁊ producens iuret ꝙ ante non habuit noticiam.

.C.de iudi.l.properandum.C.vt īfra cer.tē.qō cri.ter.
.l.i.So.in inſtantijs criminalib⁹ ſtatuiſ toti inſtātie bre
uius tp̄s ad hoc vt magis ſollicite intēdatur:ſed ad p
bādum ſtatuitur maius tp̄s:vt clarius videaſ.¶ Jtez
querit glo.quare plures dilationes dantur reo q̄ʒ acto
ri.reſpondeo q: fauorabilior ⁊c̄.dic vt in glo.

¶ De edendo. Rubrica.

¶ Querit glo.quare dixit de edēdo nō de editiōe.rn̄.
vt oſtenderet quādam neceſſitatem īponi edenti.iſtud
nihil eſt dicere breuiter hic iuriſcōſultus intēdit tracta
re de actu edendi. Jdeo hic ponit de edendo per gerū
diuū quod ſignificat actum:non autem dixit de editio
ne:q: nō intēdit tractare de editione:ſʒ de actu edēdi.
Ex.l.ſequenti.

¶ Libellus dʒ eſſe ita clarus q̄ reus poſſit deliberare
an velit cedere vel ɔtendere. Et ille q habuit terminuʒ
ad deliberandum dʒ venire inſtructus infra illuʒ termi
num nō expectaturus aliā dilationem.⁊ fori ɔſuetudo
eſt ſeruanda in expenſis q̄ fiunt offerendo libellum. et
de officio iudicis remiſſiue:ibi. Uenio. Et quomodo
debeat fieri editio actionis.⁊ qualiter deſignetur reſqʒ
petitur per actionem vniuerſalem.⁊ q̄ ſit actio vniuerſa
lis:ibi. Querit. Et qualiter libellus in petitione heredi
tatis debeat formari.⁊ cum inſtr̄a hn̄t executionē para
tam ſi inſtrumentū nō ſit liquidum poſſit executio ⁊ in
pceſſum liqdare.⁊ qualiter formetur libellus in actiōe
generali:ibi. Querit. Et que ſit rō diuerſitatis q̄ in pri
ma inſtantia in vniuerſalibus nō ſit neceſſe q̄ res decla
retur ſed in vniuerſalibus ſic:ibi. Que eſt rō. Et quali
ter libellus debeat formari in actionib⁹ particularib⁹:
ibi. Dicit glo. Et an reus dicat ſe nō eſſe certū ex decla
ratione facta in libello res debeat oculo monſtrari: ibi
Quero. Et cā quō ⁊ qualiter debeat exprimi ī libello.
Et an cū oībus qualitatibus tam in ciuili q̄ʒ criminali:
ibi. Ueniamus. Et an procedat iudiciū ſi libellus ē ge
neralis cā nō expreſſa ⁊ nō opponaſ.⁊ an in perſonali
cā proxima ſit exprimenda:ibi. Queriſ. Et an actio et
cā ſint idem.⁊ an nomē actionis ī libello debeat expri
mi. Et an cū cauſa ⁊ cōcluſio ſunt apta ſʒ actio inepta
procedat libellus. Et an cū p̄libelli reſultant plures ac
tiōes actor teneatur eligere q̄ʒ uelit pſeq:ibi. Uidim⁹.

Ua quiſqʒ. Petitio debet ex
hiberi reo vt poſ
q ſit declarare an velit cedere vel ɔtēdere.h.
.d.diuide primo ponit dictū.ſcōo rōnem.
tertio declarat dictū.ſecunda ibi.nam eqſſi
mum.tertia ibi edere. No.q̄ libellus dʒ dari ita clarus
q̄ reus poſſit inſtrui:an velit cedere vel ɔtendere. als
nō pcedit.ſecundo no.q̄ ſi daſ terminus ad deliberā
dum ſm formā auc̄.offeratur.nō ſufficit reo venire in
fra terminū ⁊ dicere deliberaui cedere vel cōtendere.ſʒ
infra illum terminū dʒ producere ſuas exceptiones de
claratorias ⁊ dilatorias ſi quas vult p iſtum tex.qui di
cit veniat inſtructus ad agendū ⁊c̄. Et ſi inſtructus ap
paret q̄ nō dʒ habere nouā dilationē ad pponendas
nouas dilatōes ſeu exce.vt.l.ſi qn̄.C.de dila.tertio no.
q̄ in electione actoris eſt dare copiā libelli reo ſuis ex
penſis vel q̄ ſtatuatur ſibi terminus ad recipiendū co
piam expenſis rei. Tn̄ tex.in auc̄.offeratur.videſ dice
re q̄ debeat dari libellus ipſi reo ⁊ ſic expenſis actoris
vnde nō habeat hodie hanc poteſtatē quod ī qbuſdā
locis ſeruatur.ita tʒ glo.q̄ detur expenſis actoris in.c.
ſepe in glo.ſuper verbo pnunciatio.ex̄ de verbo. ſig.ī
cle.tu ſerua cōſuetudinem fori. No.ēt glo.magnam in
prin.de dictione perinde ⁊ exinde. No.vltimo q̄ nō ē
de neceſſitate q̄ libellus detur in ſcriptis dū dicit q̄ p
ducit aduerſarium ad aliū ⁊c̄.⁊ ibi dicendo ⁊c̄.quod ē
hodie correctum p auc̄.offeratur.C.de lit.conte.⁊ no.
glo.ēt hic in verbo edere la.i.⁊ la.ij. ¶ Uenio ad appa
ratum quero dr̄ hic qua qſqʒ actione:qd de officio iu
dicis. Dicit glo.idē.tu circa hoc dic ut in.§.i.inſti.d ac.
⁊ de offi.pcon.⁊ le.l.i.in.§.vbi decretū tetigi in.l.i.ſ.
de iuriſ.om.iudi.ſecundo q̄ro ⁊ intro glo.magnā quō
dʒ fieri editio actionis:vt per hoc reus certificetur vtꝝ
cedere uelit vel cōtendere. Dicit glo.faciendo duo ex
primendo cū ipſa actione rē ⁊ cām. De cōcluſione ni
hil dicit:q: illud importat verbum actio hoc eſt debet
poni cōcluſio⁹ que ſequaſ ex cā premiſſa ⁊ dʒ peti res:
vt.C.de fideicō.li.l.fi.⁊.j.de neg.ge.l.pomponi⁹ ī ne
gocijs.in fi.⁊ cōi diui.l.vt fundus.⁊.C.d fideicō.liber
ta.l.fi. Si enim cōcluſio nō poneref in libello nō eſſet
certus reus uelit cedere vel ɔtendere ignorans qd pe
tatur. ¶ Querit glo.dixi q̄ dʒ deſignari res:quero qua
liter deſignabitur.glo.notabiliter dicit:aut ē actio vni
uerſalis.aut generalis.aut particularis.dic vt in glo.
Uniuerſalē actionē intelligas que daſ ad aliqd quod
de ſui ſignificato multa in ſe ɔtineat ut ē vniuerſitas iu
ris.vt hereditas vel bonoꝝ poſſeſſio ⁊ ſimilia:ut h̄ po
nitur in glo.ſiue ſit vniuerſitas facti ut peculiū qō tam
dic ut in.l.ſi peculiū.j.de peculio le. Jdē dicit Jnno. ſi
peteref caſtrum vel villa:vt in.c.cū ad ſedem.ex̄ de re
ſti.ſpo.itē aduerte q: glo.dicit q̄ cōcluſio libelli in pe
titione hereditatis⁹ eſt:quare peto hereditatē. iſte nō
vr̄ bonus libellus:q: ſi eſt heres hʒ hereditatē prout ē
ius.l.cuʒ heredes.ff.de acqui.poſ.nō igitur hʒ neceſſe
petere. Debet ergo ſic libell cōcludere. peto me pnū
ciari heredē ⁊ aduerſariū cogi ad reſtituendū qcqd te
net ⁊ poſſidet de dicta hereditate:⁊ ita format iuriſcō
ſultus in.l.lʒ.de peti.here. Et iſte ē modus formandi
veꝝ libellū.tamen glo.nō reprobo ſʒ eā ſuſtineo:vt cū
dico peto hereditatem:quia ſum heres. Peto heredi
tatem importat hoc eſt res hereditarias:vt eam poſſi
deam proprio nomine.facit.j.de rei uē.l.i. Jtem no.⁊
aduerte ad glo.que dicit q̄ poſtea in executione exami
nabitur que ſint res. Hanc practicam ponit tex.C.d iu
re fiſci.l.defenſionis.iſtud no.⁊ tene menti ad multa.
ſpecialiter ad practicam currentem hodie in partibus
italie ubi inſtrumenta publica habent executionem pa
ratam ſicut ſententie diffinitiue.nam ⁊ ſi eſt aliquod in
ſtrumentum non liquidum vel obſcurum:ut q: promi
ſiſti mihi damna ⁊ intereſſe meum ſimpliciter ⁊ petam
executionē inſtr̄i ⁊ quod in proceſſu liquidabo⁹ d meo
itereſſe vel meo dāno. p hoc habetis tex.C.de ſent.q̄
ſine cer.quantitate.l.ij.ſecundo dicit glo.in actiōe ge
nerali⁹ ſufficit q̄ res exprimatur generaliter:ut peto q̄
reddas ratiōe adminiſtrationis tue generalis:q: geſſi
ſti negocia mea. Cōſultius eſt q̄ ponaſ in libello.peto
te condemnari ut reddas rationem ⁊ reliqua reſtituas
per ti.j.de neg.geſ.⁊ de tut.⁊ ratio diſ. Et aduerte: q:
lʒ in uniuerſali in prima inſtantia non ſit neceſſe q̄ res
declaretur:ut.ſ.proxime dixi. Tamen in generali iſta
debet in ipſa prima inſtantia probare res quas admi
niſtrauit ⁊ quid ad eum potuit peruenire ex ipſa admi
niſtratione.quod qn̄qʒ probabit per iuramentum in li
te:ut.l.tutor qui repertorium.de adminiſtratione tut.
Et q̄ hoc debeat probare patet.nam ſententia que in
hoc iudicio fertur non parit preiudicium in effectu:ni
ſi in cauſis quas actor proſecutus eſt:vt.C.de iudi.l.lʒ
debet ergo proſequi ſingulas cauſas:⁊ hoc videſ ſen
tire glo.ibi:ſed iudicio pendēte ⁊c̄. ¶ Que eſt ratio di
uerſitatis. Rn̄.quia iudicium vniuerſale de quo.ſ.lo
cuta eſt glo.ſm propriam naturam actionis datur ad
declarandum ius actoris. Reſtitutio rerum uera ſit p
iudicis officium:vt.d.l.lʒ ⁊ ideo in illo iudicio non eſt
neceſſe:niſi q̄ declaretur actoreʒ eſſe heredem. Jſtud
uero iudicium datur ad reum condemnandum.ideo
debet probari id ſuper quo debet fieri condemnatio
tertio. ¶ Dicit glo.in ſingulari actione debet res ſingu
lariter deſignari:ut.j.de rei uē.l.ſi in rem.quod intel
lige in eo quod principaliter petitur:non in eo quod

a ¶ Cōcluſio ADDE ang.conſi.xxvij.vbi dicit q̄ lʒ actio generaliter deſignata ppo natur inepta nihil faē dūmodo recte cōcludaſ q: ex cōcluſiōe reſultat actō apta q̄ʒ nec iudex nec ps alterare nec mutare poſſunt ⁊ idē tenet ang.ɔſi.cclxi.pau.de ca.cōſilio.cclviij.bal.cōſilio.cccxviij.ij.lib.an aūt ſufficiat libellum preſumptiue cōcludere vide rotam q̄ ſic de ciſ.ccxxv.in nouiſ.⁊ cuʒ nullitas in libello deduci tur cā debet exprimi ut d cidit ⁊ rota deciſ.clxv.

b ¶ Hereditatis. ADDE qualiter debeat libellus cōcipi in petitione hereditatis ang.ɔſi.clxi.⁊ cxxxvj.pau.de ca.ɔſi.vi.

c ¶ Liquidabo. ADDE poſt.d.Jaſo.in q̄ʒtum p plura ipē nititur tenere cōtra bar.q̄ executio inſtrumenti nō liquidi non poſſit peti q̄ ro.ſedere cōcordie in luculentā cōſonantiā bart.dicta reducit eius cōſi.cc.xi.incipiente allegationes doctorū vbi dicit ita pluries tenuiſſe legendo licʒ ſimplicit bar to.ſequatur eius conſilio lxxvj.

d ¶ Generali. ADDE qualiter procedat libell⁹ in generalibus ang.cōſilio.cxxv.

petitur per quãdam conſequentiã vel incidenter. ver/
bi gratia peto fundum a quo me deieciſti cum rebus q̃
ibi erant tempore deiectionis: certe ſatis eſt ꝙ fundũ
declarẽ. res nõ debeo declarare: q: nõ habeo neceſſe ꝓ
bare: ſed ſtatur iuramẽto meo: vt. l. ſi qñ. C. vnde vi. Et
ideo reus ſatis poteſt deliberare velit cedere vel cõten/
dere per iſtum libellum. Ita tꝫ Inno. extra de ordi. co.
.c. cum dilectus. Item ſi peto rẽ cum fructibus inde ꝑ/
ceptis nõ teneor exprimere quãtitatẽ fructuũ: q: eadeꝫ
ratione qua debetur mihi res debentur ꝛ fructus: ꝛ ſic
reus põt eſſe certus ꝛ deliberare an velit cedere vel cõ/
tendere. Ita videtur caſus in. l. ex diuerſo. §. i. ĭ. de rei
vẽ. Et Inno. tangit in. c. ij. extra de li. obla. ¶ Quero
ſi reus dicit ſe nõ eſſe claꝝ ex deſignatione facta in libel
lo. vtrum poſſit petere rẽ ſibi ad oculum demonſtrari.
dic ꝙ ſic. ar. ĭ. de publi. l. cum exhibuiſſet: ꝛ quod no. ĭ
.l. ij. ꝰ. ſi ex noxa. cã agatur. ꝛ extra de appel. c. ſignificã
tibus: ꝛ hoc ꝺ primo. ſ. circa deſignationẽ rei. ¶ Venia
mus ad cãm. cauſa dicit glo. debet eſſe talis ex qua ſeq̃
tur concluſio. alias nõ procederet libellus: vtputa pe/
to a te centum: q: rex eſt in francia nõ cõcluderet. iſtud
eſt veꝝ dictũ: q: ſi in iudicio probaretur alia cauſa ꝙ̃ q̃
deducta eſſet in libello nõ ſequeretur condẽnatio: vt. l.
habebat. in prin. ĭ. de inſtito. ꝛ ſi meſſor ſal. mo. dixe. l.
.i. ꝛ ꝑ Inno. in. c. ex parte. de priui. ¶ Sed quero qua
liter dꝫ iſta cauſa exprimi in libello. Glo. ſic diſtinguit
aliter in perſonali aliter in reali ꝛ bene plenius in. l. ꝛ an
eadem. ĭ. de excep. re. iu. ¶ Sed circa hoc eſt aduertẽ/
dum: q: nõ eſt neceſſe ꝙ exprimatur cauſa cuꝫ omnibꝰ
qualitatibus ſuis. Sufficit enim dicere peto centuꝫ: q:
mihi relicta ſunt in teſtamento. Nõ habeo neceſſe dice
re teſtibus ſubſignato ꝛc̃. q: cum dr̃ teſtamentum intel
ligitur rite factum: vt. l. nõ putauit. §. nõ queuis. ĭ. ꝺ cõ
tra tab. ꝛ quod no. C. de iuris ꝛ facti ign. l. poſt diuiſio/
nẽ: ꝛ ideo dicit Inno. ſi peterem centum a monaſterio
que ſibi mutuaui nõ habeo neceſſe in libello dicere qꝺ
eſt ꝯuerſum in ſui vtilitatẽ: q: dicendo mutuaui intelli/
gitur de mutuo ꝙ bene valeat. Ita no. in. c. iij. ex̃ de li/
bel. obla. Itẽ eſt aduertendum ꝙ in iſtis libellis ſuper
ciuilibus actionibus formatis nõ eſt neceſſe ꝙ inſerat̃
locus ꝛ tempus. ſoluꝫ in criminalibus hoc habetur: vt
.l. libelloꝝ. de accu. probatur in. c. abbate ſane. extra de
re iudi. li. vj. Quod eſt veꝝ qñ agitur ciuiliter[a] ex cõtra
ctu vel quaſi vel alia actione que nõ infamat. ſecus ſi eſ
ſet actio ex delicto que infamaret[b]: vt. l. idem exigit. ĭ. ꝺ
dolo. ꝛ. l. pretor edixit. in prin. ꝛ ibi dixi. ĭ. de iniurijs. et
eſt expreſſuꝫ. extra de procu. c. tue dixi etiam. ĭ. ad. l. ac
quil. l. proinde. ¶ Queritur quid ſi libellus proponat̃
generaliter cauſa nõ expreſſa. an procedat iudicium ſi
nõ apponatur. Glo. ꝙ ſic. ꝛ bene tex. eſt in. l. ſi. ꝺ anna.
exce. ꝛ eſt expreſſuꝫ in. d. c. abbate ſane de re iudi. li. vj.
¶ Quero in perſonali vtrum debet exprimi cauſa pro
xima. verbi gratia dico ꝙ mutuaui tibi centum: an de/
beam dicere ad que es mihi obligatus: ideo peto te mi
hi condẽnari ꝛc̃. quidã dicebãt ꝙ ſic: vt. l. obligationũ
ſubſtantia. ĭ. de act. ꝛ obliga. Doc. determinant contra
rium. ſufficit eniꝫ ꝙ cã exprimatur taliter ꝙ preſumpti
ue concludat: vt. l. omnes. §. lucius. ĭ. ꝺ his que ĭ frau:
cre. Facit ad hoc inſti. de repli. in prin. ¶ Vidimus de
re ꝛ de cauſa. Videamus de actione. circa quam primo
eſſet videndum vtrum cauſa ꝛ actio ſint idem. Glo. de
terminat ꝙ non ꝛ bene. ſecundo vtruꝫ quis habeat ne
ceſſe exprimere nomen actionis in libello Glo. hic diſ/
putat. breuiter decretalis approbat ꝙ actio de neceſſi/
tate nõ proponatur in libello: vt in. c. dilecti. extra ꝺ iu/
di. ꝛ ita obſeruat conſuetudo. ſufficit enim ꝙ libellus
ita proponatur ꝙ ex eo reſultet actio. ¶ Sꝫ quero po
ne ꝙ cauſa ꝛ concluſio fuit optima. ſed actio inepte fu
it expreſſa. verbi gratia: dico ꝙ vendidi tibi fundum ꝓ
centum ꝛ tradidi ꝛ centuꝫ nõ ſoluiſti: quare peto te cõ
dẽnari ad centum: ꝛ ad hoc propono actionem ex lo/
cato an ex hoc ſequatur cõdemnatio. Text. videtur ꝙ
nõ. ĭ. ſi meſſor fal. mo. dix. in. l. i. in prin. ꝛ glo. hoc hic
videtur tenere in ſi. ibi ſed certe ſatis videtur ꝛc̃. Con/
trarium videtur tenere Inno. extra de iudi. c. examina
ta. quod videtur verum. Probo ſic: ſi nullam actioneꝫ
expreſſiſſet iudiciũ procederet vt dictum eſt: ergo mul
to magis procedit ſi eã inepte propoſuit. Iſtud proba
tur. ar. C. ꝺ rei vx. ac. l. i. circa prin. Rñ. ad. l. i. ſi meſ. fal.
mo. dix. quia ibi propoſuit actionem ineptam ꝛ cauſaꝫ
ineptam: ꝛ hoc tenet ibi glo. parua ſuper verbo ex loca
to: que dicit actiõe locati ꝛ eius cauſa expreſſa. ¶ Que
ro quid ſi ex libello reſultant plures actiones. Glo. hic
dicit ꝙ tunc actor cogitur eligere: vt. l. quod ĭ hereděꝫ
.§. eligere. de tri. ꝙ intelligunt doc. quando reſultant
plures actiones ſpeciales: vt. d. §. eligere: ſed ſi vna ſpe
cialis alia generalis: vt. l. certi cõdictio. in prin. ĭ. ſi cer.
peta. videtur intentata ſpecialis. ar. l. hoc legatum. ꝛ. l.
item in legato. ĭ. de lega. iij. ꝛ per docto. in. l. edita. C.
de edendo.

Ex. §. ſequenti.

¶ An acta iudiciorum debeant edi cum die ꝛ cõſule:
ibi. Et primo Et an appellatione inſtrumentorum ve
niant acta: ibi. No. Et ad quid petitur editio actor fie
ri: ibi. Quero. Et cum petuntur edi inſtrumenta com/
munia qualiter debeat fieri editio: ibi. Quero. Et an
cum petitur editio inſtrumenti alie. debeat fieri editio
cum die ꝛ conſule maxime ſi deliberare non poſſum an
velim cedere vel contendere: ibi. Quero. Et an cũ qs
produxit inſtrumentum aduerſarius poſſit illo vti ꝛ q̃
actione quis edere cogatur. Et an debeat edi locus et
nomen teſtiuꝫ ꝛ que ſit differentia inter inſtr̃a ꝛ rõnes.

Editiones. Inſtrumenta debẽt edi ſine
die ꝛ conſule. in rationibꝰ ve
ro ſecus. hoc dicit. Glo. continuat hunc. §. ꝛ primo lo
quitur in inſtrumentis publicis. ſecundo in priuatis. ſe
cunda ibi. rationes. Tamen hic eſt vna magna gl. quã
declarabo bene ꝛ breuiter. ¶ Oppo. ꝙ quis non debe
at edere iura ſua aduerſario: ut. l. qui accuſar̃. C. e. So.
fateor ꝙ reus nõ edit actori ad fundandam intentio/
nem actoris: vt ibi. niſi illa inſtrumenta quibus vſurus
eſſet reus: vt. ĭ. e. l. §. edenda. actor vero bene edit reo
ad exceptionem fundandam ſꝫm quoſdam de quo ſta/
tim dicam. vnde glo. pro declaratione huius materie
diſtinguit. Nos de quolibet membro faciamus vnam
queſtionem. ¶ Et primo quero vtrum acta iudicioruꝫ
debeant edi cum die ꝛ conſule. Glo. dicit ꝙ ſic: vt. C.
.e. l. is apud quem: ꝛ melius in. c. quoniaꝫ contra: ꝛ ibi
glo. in verbo loca ꝛ tempora. de proba. ꝺ act. enim non
habetur aliquid in hoc ti. ſed ſolum de editione inſtru
mentorum rationum vel actionum. ¶ No. ſꝫm iſtã glo.
ꝙ appellatione inſtrumentoruꝫ non continentur acta
cum ponãtur due ſpecies ſeparate. de hoc dixi in. l. in
fraudeꝫ. §. neqꝫ inſtrumenta. de iure ſiſ. ¶ Quero iuxta
hoc ad quid petitur editio actorum fieri. Glo. hic po/
nit aliquos caſus. idem no. in. l. is apud quem. in ꝑma
glo. C. e. Ego puto indiſtincte ꝙ omnis[c] ille cuius in/
tereſt poteſt petere: vt ſibi fiat copia actorum publico/
rum. per text. in. d. l. is apud quem: ꝛ ibi nota. Cy. qui
textum generaliter loquitur: ꝛ per. l. in fraudem. §. ne/
qꝫ inſtrumenta: ꝛ de iure ſiſ. vbi eſt ſpeciale ꝙ contra ſi
ſcum non eduntur acta: ſed contra quemlibet aliuꝫ. ꝓ/
pter quod dico ꝙ ſi aliquis eſt excommunicatus in cu
ria epiſcopi ad mei petitionem ꝙ copia illius excõmu/
nicationis debet dari cuiqꝫ cuius intereſt. ar. pro hoc
ĭ. de poſ. l. ex ea. ꝛ quod ibi no. ¶ Quero quando peto
mihi edi inſtrumenta communia inter me ꝛ te qualiter
edentur. Dicit glo. cum die ꝛ conſule: ut. ĭ. fa. herc. l. ſi
que. ꝛ. C. e. l. procur. illud intellige in inſtrumentis cõ/
munibus reſpectu dominij: vt inſtrumenta heredita/
ria inter duos heredes. ſed ſi inſtrumentum eſſet tuuꝫ
propriuꝫ reſpectu dominij commune mihi ꝛ tibi reſpe

a ¶ Ciuiliter. ADDE omnino vidẽdũ Ro. conſilio clxxxxi. an autem ad ipugnanduꝫ teſtamẽtũ vſurarum ſit neceſſe apponere locuꝫ vbi extorſit vſuras ꝛ tempꝰ quo extorſit ꝛ a quibꝰ vide bal. cõſilio. lxxxiiij. .i. lib.

b ¶ Infamaret. ADDE rotam deci. .xxxviii. i nouiſ. incipiente in actione iniuriarum.

c ¶ Omnis. ADDE vidẽdum ang. cõſilio. clxiiii.

a ℭ Suam. ADDE niſi ex magna cã vt voluit ſpecu. in ti. de inſtrumentoꝝ edic. §. vidẽdum reſtat verſi. ex premiſſis colligẽ i fi. ⁊ hoc dictum ſequitur Ro. conſilio. ccclxxxviii. rota deciſ. c. ii. q aũt ſit magna cã vide ro. ⁊ io. an. in addi. ibi ad ſpe.

b ℭ Perpetuus. ADDE poſt. d. Jaſo. videndũ Federi. conſilio. ccii.

etu vtilitatis: puta inſtrumentum emptionis in quo cõtinetur ꝙ tu emiſti rem ⁊ mihi promiſiſti precium tamẽ illud tu recolegiſti de propria pecunia a notario: tunc non dicitur cõmune quo ad hoc vt edatur cuꝫ die ⁊ cõſule: ita tenet Jnno. extra de proba. c. i. ℭ Quero aliquis petit ſibi edi inſtrumẽta propria. certe ſine dubio fit editio cum die ⁊ conſule: vt. ĩ. de exhiben. per totuꝫ. ℭ Quero quid ſi aliquis petit edi ſibi inſtrumentum alienum. Hic dicit glo. ꝙ eſt conſideranda cauſa quare petit: quia aut quis petit vt de falſo redarguat: aut petit vt uideat ⁊ deliberet utrum faciat pro producente. aut petit ut inde fundet intentionem ſuam uel exceptionem vel replicationem. primo caſu debet fieri editio cum die ⁊ conſule: vt. l. optimam. in fi. C. de contrahen. ⁊ cõmit. ſti. quod eſt verum ſi vult redarguere circa diem ⁊ conſulem: ⁊ de hoc debet interrogari ſolẽniter. ita dicit glo. ⁊ Specu. in tit. de inſtru. edi. in illo. §. videndum. in uerſi. facienda. ubi tractat qualiter iſtrumenta edantur. Dicit enim ꝙ debet ſibi deferri iuramentum ꝙ ipſe credit ꝙ poſſit redarguere de falſo circa diem ⁊ conſulem. Et innuit ꝙ debeat ſe ſubſcribere ad penam talionis antequam fiat ſibi editio. pro quo .C. de fi. inſtru. l. ſi vteris. ⁊ l. fi. ſecundo caſu quando peto mihi edi vt deliberem ſuper eo: editio debet fieri ſine die ⁊ conſule: vt hic. Sed hic inſurgit dubium qd ſi deliberare non poſſit niſi edatur dies: puta vnus creditor agit contra alium hypothecaria. reus nõ poteſt ſcire quis eſt potior in tempore: niſi videat diem. Certe uidetur ꝙ ſibi debeat fieri editio. ar. hic in verſi. rationes. Jn contrarium uidetur tex. hic ibi. ne quid prelato die fiat. poſſet enim ſecundus creditor inſtrumentum falſificare prelato die. puto autem ꝙ ſi ſecundus creditor diceret diem obligationis ſue ⁊ peteret copiã diei obligationis aduerſarij. cum tunc ceſſaret ſuſpicio ne quid fiat prelato die ꝙ deberet ſibi fieri copia: quia aliter debitor deliberare non poſſet. Aduertendũ tamen eſt ꝙ in hoc fuit aliqua opi. inter Jo. ⁊ Azo. nam dicebat Jo. ꝙ inſtrumenta quibus quis in iudicio vſurus eſt debere edere omnia etiam cum die ⁊ conſule: vt .ĩ. e. l. §. edenda. Azo dicit contrarium ⁊ ita tenet glo. ⁊ ita obſeruatur. tertio caſu quando petiť editio inſtrumentorum quibus quis non vtitur. aut petit pars ad fundandam intentionem exceptionem vel replicatiõeꝫ ſuam. Jn hoc fuerũt opi. inter Jo. ⁊ Azo. que opi. habent originem ex intellectu. l. fi. C. e. Dicebat eniꝫ Jo. ꝙ reus nõ edit actori ad fundandam intentionẽ ſuã.a Sed actor bene edit reo ad fundandam exceptionem ſuam. predicta uera niſi quis ſit vſurus inſtrumentis: tunc illa debent edi ſine dubio: vt. ĩ. e. l. §. edẽda. Azo dicit contrarium ꝙ nec reus actori nec actor reo edit: niſi inſtrumenta quibus vſurus eſt: ⁊ leges alle. p Jo. intelligit in rationibus. guil. de cu. in iſta materia dixit melius ꝙ̃ aliquis alius: ⁊ dixit ſicut tex. in. l. fi. C. eo. dicit ꝙ actor nõ debet aſſumere initium ſue petitionis de domo rei: ⁊ ideo dicit. aut actor petit a reo ad ſuam intentionem principaliter fundandam: ⁊ non fit editio: vt. l. qui accuſare. C. e. ⁊ l. fi. aut ad actionem propoſitam adiuuandam. verbi gratia. actor petit fundũ. reus dicit fundus nõ tantuꝫ extenditur quantũ tu petis. certe quo ad coadiuuandam iſtam intentionem iam probatam reus edit actori: ut. l. ticius. ⁊ l. creditor. ĩ. ď ac. emp. ⁊ ĩ. de le. iij. l. qui concubinam. §. cum ita. ⁊ l. predijs. §. ticio. aut petit actor ſibi edi ad replicationẽ fundandam: ⁊ reus tenetur ſibi edere: vt. l. pe. §. fin. ad. l. fal. vbi eſt caſus ⁊ alle. in glo. in. l. vlti. C. e. Cui legi Ja. bu. videbatur reſpondere dicens ꝙ ibi eduntur inſtrumenta tãquam corpora hereditaria. non tãquam iſtrumenta rei. Sed opi. guil. ſatis placet per id quod infra dicam ſtatim. Si uero reus petit ab actore ad ſuam exceptionem fundandã debet ſibi edi: vt. l. fi. C. eo. quod probo per. l. diſſolute. C. de condi. ſine cauſa. ⁊ l. qui tabulas. ĩ. de fur. poteſt enim reus petere ꝙ ſibi edať inſtrumentum cancellatum vt poſſit probare exceptionẽ ſuaꝫ: ⁊ per hoc dico ꝙ actor poteſt petere a reo ad fundandam replicationem ſuam eadem ratione. arg. C. de fi. inſtru. l. plures apoce. ℭ Quero quo iure quis cõpellatur edere. Dic vt in glo. ℭ Quero quid ſi aliquis produxit inſtrumentum contra ſe. nunquid aduerſarius poſſit eo vti. Dicit glo. ꝙ ſic. ĩ. ea. l. §. edenda. ad ſimilitudinem teſtium. ℭ Ultimo querit glo. dies vel conſul non debent edi: an editur locus nomina teſtium et notarij. Dic vt in glo. ℭ Jtẽ quero que eſt dña ſeu ratio diuerſitatis inter inſtrumenta ⁊ rõnes. Dic vt ĩ gl.

Edenda. Nota q̃ parti dꝫ fieri copia de omnibus que in iudicio producunť. ℭ Op. ꝙ etiam ea quibus quis non eſt vſurus dꝫ edere: vt. l. fi. C. eo. Sol. intellige hic nõ eduntur actori ad ſuam intentionem principaliter fundandam vt dixi. ſ. ti. proxi. ℭ Quero quando debet fieri iſta editio. Quidam dicunt ꝙ in prin. vt ibi dum dicit editurus eſt. gl. determinat contrarium ⁊ bene ꝙ etiam poſt lit. conte. ℭ Sed quero ego dedi vnum libellum dicens ſententiam quam tu obtinuiſti contra me eſſe nullam in proceſſu cauſe. peto ꝙ tu producas illam ſententiam cum ego illaꝫ non habeam. tu non vis producere: quid fiet Dicit Jnno. ꝙ non cogetur producere. ſed iudex pronunciabit ꝙ ſi quo tempore talis ſententia apparet ſit nulla: ut extra de fide inſtru. c. g. perpetuus. pro quo facit. C. de fide inſtru. l. iij. vbi fides inſtrumentoꝝ ſi i dubiũ reuocatur: ⁊ quis eo nõ vtitur decetero vti nõ põt.

Edere. Nota ꝙ ſi producitur vnius inſtrumẽti particula nõ facit fidem. Jdem ſi ꝓducitur particula vnius ſtatuti. caſus eſt. ſ. de le. l. inciuile. vbi eſt vtraqꝫ lec. Jn contrarium videtur. ĩ. e. l. argentarius. §. edi. ⁊ quod videmus tota die de particulis teſtamentorum que dantur legatarijs: ⁊ tangitur ꝑ doc. in. l. fi. C. de preci. impe. offe. ⁊ de ope. no. nuncia. ſuper rubrica ⁊c.

s **Jlegatum.** Duobus modis legitur in glo. ſm primum modum hic eſt caſus notabilis q̃ſtionis. aliquis facit in libello mentioneꝫ ď aliquo inſtrumento. vtrum iſtud inſtrumẽtum debeat edi ante lit. conte. Jnno. ꝙ ſic. extra de ꝓba. c. i. idem Spe. in ti. de inſtru. edi. in illo. §. nunc vbi tractat quando inſtrumenta ſunt edenda. Tu dic diſtinguendum eſſe. an facit mentionem de inſtrumento quod debet eſſe penes reum ſicut penes actoreꝫ: ⁊ nõ debet ſibi fieri copia: vt hic alias ſic. dixi plene in. l. edita. C. de eden. ⁊ in. l. poſtquam. §. penul. vt le. no. ca.

n **Equiſquam.** Lex iſta legitur duobus modis. ſm vnam lec. continet ius ſpeciale .ſ. ꝙ fiſco editur ad ſuam intentionem fundandam. ſm aliam ꝙ fiſco editur ad ſuam replicationem fundandam.

p **Retor ait.** Primo ponit dictum. ſecundo illõ exponit. ſecunda ibi. huius edicti. Querit glo. qui ſunt iſti argentarij. Certe non ſunt campſores: de quibus loquitur. l. quedam. §. nũmularios. ĩ. e. Sed erant quidam qui argentum tractabant: vt dicit glo.

Huius edicti. Summabo ĩfra per modum cuiuſdam diſtinctionis: ⁊ primo cõmendat edictum. ſecundo loquiť ĩ filio exercente argẽtariam in cauſaꝫ peculiareꝫ. tertio loquitur in ſeruo ſimiliter exercente in cauſam non peculiarem. quarto loquitur in ſeruo exercente in cauſam peculiarem. quinto loquitur ſimpliciter in omnem cãꝫ ſecunda ibi. ſed ſi filius. tertia ibi ſed ſi ſeruus. quarta ibi. ſed ſi ſeruus peculiaris. quinta ibi. ſed ſi dominus.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Op. ad tex. dum dicit quodammodo in eum. cõtra in prin. huius legis vbi dicitur ꝙ rationes pertinẽt ad ipſum argentarium nõ ad petentem. Solu. hic apponitur dictio quodãmodo que eſt nota improprietatis .q.d. nõ vere in eum. ſimile de li. ⁊ poſt. l. in ſuis. ꝟ. re. amo. l. i. in fi. ⁊ l. ſe. ¶ Op. ꝟ. e. l. ſi quis ex argentariis .§. pertinere. So. hec ſuppletur per illam. ponitur eniz ibi alia ratio: quare editio debeat fieri. ſ. quia ſunt confecte me mandante. ¶ Ad id op. glo. ergo ſemper inſtrumenta debent edi cuz die[a] ⁊ conſule: quia ſemper fiunt partibus mãdantibus[b]: vt in auc. de tabu. §. hic tamen. So. dicit glo. due rationes requiruntur copulatiue. vna ꝙ contineat vtilitatez petentis. alia ꝙ ſit factum inſtrumentum eo mandante: ⁊ ideo licet vtraqz pars mandet notario poteſt eſſe ꝙ vnius vtilitatem tãtum continet: ⁊ ſic alteri nõ editur. quod placet. dicas ergo ꝙ quedam eſt editio que fit ab ipſo publico officiali qui confecit librum rationum ſeu inſtrumentorũ: ⁊ illa fit ei cuius vtilitatem continet: ⁊ quo mandante ſunt confecta vel alteri qui repreſentat eius perſonaz: vt. d. §. pertinere: ⁊ fit ſemper cum die ⁊ conſule ꝑ hãc legem. in prin. Quedam eſt editio que fit a parte parti: ⁊ tunc illa non fit cum die ⁊ conſule: vt. l. i. §. editiones. ſ. e. intelligendo. vt ibi dixi. ¶ Venio ad verſi. ſed ſi filius. quero vtruz verſiculus. ſed tante. corrigat precedens dictum. In glo. ſunt due opi. ſm primam corrigit. ſm ſecundam nõ. Dic ꝙ ſi intelligas primuz caſuz patre ſciente ⁊ volente tunc per ſm nõ corrigitur. ſꝫ ſm loquitur in patre approbante tacite. primum in volente expreſſe: ⁊ ſic ſunt diuerſi caſus. ſi intelligas primuz in ſciente tantuz: tunc determinatur ſeu corrigitur per ſequens. ¶ Venio ad verſi. ſed ⁊ ſi ſeruus ⁊ qꝛ iſte ver. continet multa dicta ſic ſumma. aut dominus habet rationes confectas per ſeruũ: ⁊ idiſtincte tenetur: vt hic in fi. §. aut non habet eas vel dubitatur: ⁊ tunc aut ſeruus exercuit argentariaz. extra cãm peculiarem. aut in cauſa peculiari. primo caſu aut domino ſciente ⁊ volente: ⁊ perinde tenetur ac ſi per ſe exercuiſſet: vt i hoc verſi. ſed ⁊ ſi ſeruus. aut domino ignorante: ⁊ tunc dominus non tenetur ſed ſi dubitatur an habeat liberaẜ iurando ſe non habere vt in ꝟ. ſed ſi inſcio. ſecundo caſu quando exercuit cauſam peculiarez. tenetur dominus de peculio vel de in rem ver. vt in verſi. ſed ⁊ ſi ſeru⁹ peculij: ⁊ eadem diſtinctio eſſet adhibenda in filio. lꝫ tex. non ponat. ¶ Quero quomodo iſta actio datur de peculio cum ſit ex delicto: vt. l. ſi. ꝟ. e. glo. ibi dicit ꝙ hic ẽ quedam actio anormala. Tu dic ꝙ hic fuit iuſſus dño de edendo rationes: ⁊ ſic ipſe non edit: quia forte ſeruus non vult ſibi dare. ipſe tenetur ad intereſſe ꝺ peculio vel de in rem ver. ita loquitur hic. vnde non agitur ex delicto ſerui: quia ſeruo non eſt factum preceptum. ſed agitur ex inobedientia domini: tamen quia illa cauſa cauſatur ex facto ſerui non tenetur inſolidũ. ſed de peculio vel de in rem verſo.

Etiam is. Nota ar. ꝙ ille qui deſijt exercere vſuras ita compellatur ad reſtitutionem. ſicut exercens[c]: ⁊ ita comprehendatur in conſtitutionibus epiſcopi. ſicut hic comprehẽderetur edicto poſito. ſ. e. l. in prin. pro hoc. ꝟ. de ritu nup. l. palam. §. non ſolum. in ar. induco non determino.

Sed eſt hic. ¶ Quero quid ſi eſſet periculum itineris apportare librum rationum de vna prouincia ad aliam: vel quid ſi portari nõ poſſit originale: quia eſt forte i archiuo publico: vnde non poteſt extrahi: ⁊ ſi produceretur exemplum non probaret: ut in auc. ſi quis in aliquo. Rñ. iudex debet mittere ad locum ſufficientes perſonas que videant illud originale: ⁊ de eius effectu ⁊ ſubſtantia ſidem referant iudici: vt extra de fide inſtru. c. accepim⁹ ⁊ l. iudices. C. de fide inſtru.

I quis.

§. Cogentur. Succeſſor tenetur hoc edicto. ſ. ille q poſſidet ſiue ſit vn⁹ ſiue plures. idem in pluribus tutoribus. hoc dicit. Innuit hec lex ꝙ ſi vnus heres eſt humilis ⁊ deploratus: quia forte alias fecit multa falſa ꝙ poteſt inſtrumenta conficere licet ei non ſic credatur. Contra. C. ꝺ ſuſcep. ⁊ arch. l. ſi aliquid. Sol. dicit glo. fateor contrarium ꝙ non poteſt inſtrumenta conficere ſi in officio deliquit. Non ob. hic ꝙ poteſt intelligi ꝙ erat alias vilis non ꝙ in tali officio deliquiſſet: vel ſi alias in ſimili officio deliquiſſet ſtatur huic editioni propter auctoritatem alioꝝ coheredum ſubſcribentium[d]. non propter ſe. verũ hoc aſſume ꝙ quandoqꝫ notarius eſt vilis propter aliud ꝺlictum non commiſſum in officio: ⁊ tunc valent inſtrumenta ſua. licet tanta fides non adhibeatur: que tamẽ fides ſuppletur ſi alius ſe ſubſcripſit. quandoqꝫ notarius eſt vilis: quia deliquit in officio ⁊ de hoc eſt condẽnatus: ⁊ tunc inſtrumenta ſua non valent: vt. d. l. ſi aliquid. ſed poſſunt ſumere effectum ex ſubſcriptionibus aliorum notariorum vt hic. Quandoqꝫ ſcriptura non eſt ſuſpecta reſpectu perſone edentis: ſed ex forma ſui: quia habet cancellationes vel raſuras: ⁊ tunc licet reddatur ſuſpecta: vt. l. ſi. C. de edi. di. adri. tol. tamen poteſt corroborari ex ſubſcriptione ſcribentis ſi illis raſuris ⁊ interlineaturis fidez imponat: vt. l. i. ꝟ. de his que in te. delen. Et hec tria videtur tenere glo. hic. De notario autem qui alias fecit falſum inſtrumentum. dic vt extra de fide inſtru. c. ex litteris. ⁊ de here. c. fraternitatis. per Inno. dixi in. l. iij. ꝟ. ad. l. iul. repe. ¶ Vltimo ſcias ꝙ decretalis. extra de fide inſtru. c. cum. p. tabellio. dicit ꝙ mortuo tabellione inſtrumenta eius committũtur vni alteri notario: vt inde aſſumat ⁊ conficiat publicum inſtrumentuz. ſed per hanc. l. videtur expreſſuz ꝙ ſi vnus notarius ſucceſſit alteri tabellioni videtur ſibi a lege commiſſum vt inde ſumat ⁊ conficiat publica inſtrumenta: ⁊ ſi ſunt plures omnes debent ſe ſubſcribere. Idem in pluribus tutoribus. Idem in eo cui teſtator donauerit vel legauerit ſuos rogitus: vt. ꝟ. e. l. quedam. §. is autem.

Exigitur. Qui petit editionem debet iurare de calumnia. h. d.

Rationem. Illa ratio eſt edenda que ad argẽtariam pertinet. ſecus in inſtrumentis ex alia cauſa confectis. hoc dicit. glo. itelligit hunc. §. quando in libro continetur vnum factuz tantum non debet dici liber rationum nec debet edi. ſecus ſi plura. Tu dic ꝙ hoc non eſt conſiderandũ. ſed aut illud quod ſcribitur deſcẽdit ex argentaria: ⁊ illud cogitur edere. aut venit aliunde: vt ſi accepit pign⁹ vel mandatum ex alia cauſa: ⁊ iſtud nõ cogitur edere. hoc dicit expreſſe tex. hic quid enim: ⁊ faciunt multi ſi i vno libro ſcripta ſunt accepta. in alio ſcripta ſunt tantuz data ſm glo. non debet fieri editio. quod eſt incongruũ. dic ergo vt dixi.

Ex hoc edicto. ¶ Quero quo iuẜ petatur editio. Dicũt ꝙdam per actionem in factum. Tu dic ſm glo. ⁊ bene ꝙ petitur officio iudicis: ⁊ ſi ei non paretur: tunc datur actio in factum: ut hic ⁊. ſ. eo. l. i. §. editiones. in gloſ. magna.

Pertinere. No. ꝙ ad eum pertinent rationes cuius mãdato ſunt cõfecte: quod intellige ſi eius utilitatem cõtinent. ut no. in. l. pretor in prin. ſ. e. Item nota ꝙ ſufficit eſſe factuz mandante procuratore meo. idem intelligas ſi ali⁹ mãdauit cuius perſonam repreſento. exemplum ego ſum creditor. habeo obligata bona debitoris poſſum pete

[a] ¶ Cum die ADDE i qꝫtũ do. alex. ſi ponit ꝙ ꝓuata ſcriptura nõ reqrit diẽ ꝙ aliter logẜ i apoſtilla in ꝓhemio. C. i ꝓn. ⁊ ibi vid.

[b] ¶ Partib⁹ mãdãtibus. ADDE poſt do. Iaſo. in qꝫtũ põit an notarius debeat eẽ rogatus ab ambabus partib⁹ bal. ꝯſi. lii. qnto libro vbi põit an ſi creditor ꝯfitea tur abſente ꝺbitore ſibi ſatiſfactũ ⁊ ꝓſente fideiuſ. fideiuſſor poſſit rogare notariũ vt de illa ꝯfeſſione cõficiat iſtrumẽtũ ⁊ dicit ꝙ ſic.

[c] ¶ Sicut exercens. ADDE an heredes vſurarij cogãẜ exhibere libros vſurarij ⁊ qd ſi negent penes ſe illos habere abb. cõſi. cxiii.

[d] ¶ Subſcribentiũ. ADDE ꝑ hoc ꝙ voluit ro. cõſil. ccclxxvi. ꝙ dictũ vni⁹ teſtis nõ idonei ſuppleẜ ꝑ aliũ idoneuz ⁊ poſt. d. Iaſo. add ꝙ voluit bal. conſilio. cclxxv. iiij. li. ſ. ꝙ ſi admittiẜ teſtis frater ꝓ fratre non facit ſemꝑ plenã ꝓbatio. ꝙ illꝺ ẽ vex ſi ſoluſ deponit ſed vbi hꝫ ꝯteſt. tũc fratri ꝑt deferri iuramẽtũ i ſupplementũ ꝓbatiõis per hunc. §. ⁊ ꝙ idẽ voluit cõſil. ccv. ꝙ valeat reuocatio teſti ſolẽnitatis facti i quo ſi ſunt inſtituti veniẽtes ab iteſtato lꝫ i ſcꝺo non ſint niſi duo teſtes idonei ⁊ vn⁹ frater heredis inſtituti

⁊ due mulieres. vide tamē ꝙ voluit ange. conſil. .cxxviiij. i facto ꝓponiſ. a ¶ Utilis. ADDE pau. de ca. conſi. ccvij. bal. cōſilio. cclxiiij. ꝑmo li. alex. ꝯſi. cxxviii. b ¶ Cōmiſſū ADDE pau. de ca. cōſi. li. c ¶ Loco. ADDE ꝙ locus intelligatur repetitus bal. conſilio. clxxviij. iij. lib. Et an dies appoſitus in inſtrumento intelligatur i margine vid io. an. i addi. ad ſpe. in ti. de inſtrumentoꝝ edi. §. oſten. ⁊ ſo in addi. incipiente dixit rolādinꝰ q̄ ſeqſ pau. de ca. conſi. xx. viii.

re vt inſtrumenta mihi exhibeātur a quolibet notario. arg. huius. §. ⁊. j. de bo. aucto. iudi. poſ. l. fi.

Ex. §. ſequenti.

¶ An ſi in medio libri ſit inſtrumentum ꝙ habeat diē ⁊ conſulem ⁊ alia ſequantur q̄ nō habent an intelligantur in ſequentibus repetita. Et quid ſi reperiatur in fine an referatur ad precedentia: ibi. Quero dicitur. Et qualiter intelligatur illud verbum tabularum. ⁊ qualiter cognoſcatur ꝙ ſint eedeꝫ tabule: ibi. Sequitur. Et quando ex continuatione ſcripture notarij vel interuallo dies intelligatur repetitus vel nō: ibi. Ex hoc.

Si initiū. Dies ⁊ conſul poſiti i prin. referātur ad ſequentia que nō habēt diem. h. d. iſte. §. poteſt duobus modis itelligi. Uno modo ꝙ in prin. ſit poſitus dies ⁊ cōſul ⁊ intitulatio libri: ⁊ ſm hoc nullum eſſet dubium ꝙ illa dies eſt cōmunis ad omnes rationes ſequentes: ⁊ tunc text. dꝫ exponi ſi initium tabularum habeat diem ⁊ conſulem in quibus .ſ. tabulis. ſecundo hic innuit tex. dum dicit communis enim ⁊c. ſecundo modo poteſt intelligi ꝙ in prin. libri ſit ratio ticij que habet diem ⁊ conſuleꝫ in quibus. ſ. diebus ⁊ conſulibus fuit facta ratio illa tunc poſſet dubitari an illa dies ⁊ conſul appoſita in vno inſtrumento itelligatur in ſequentibus repetita que nō habent diem et conſulem. Et reſpondetur ꝙ ſic. Licet enim in vna ratione ſit poſita dies ⁊ conſul: tamē intelligitur communis ad omnes ſequentes: ⁊ ita communiter intelligitur iſte. §. ⁊ ſic obſeruatur quod placet vt intelligatur eſſe prolata. l. in caſu dubij: vt. l. quod labeo. j. ad carbo. ꝑcedens vero lec. nullum haberet dubium. ¶ Quero dicitur hic ſi initium: quid ſi in medio eſt inſtrumentum quod habet diem ⁊ conſulem. poſtea ſequuntur alia q̄ non habent. Rñ. idem ꝙ intelligatur in ſequentibꝰ repetitus per rationem hic poſitam ſm glo. Eſt enim cōmunis rationis. ſ. ſequentis. Preterea illud poteſt dici initium quo ad ſequentia. ſecundo quero quid ſi in fine ſit appoſita dies ⁊ conſul vtrum referatur ad precedentia. Glo. videtur dicere ꝙ non ex eo ꝙ dicit. ſ. ſequentis. Dicas ꝙ dies appoſita i fine poteſt referri ad omnia precedentia. Si hoc exprimaſ dicendo acta fuerunt omnia ſupradicta ⁊c. anno domini. ⁊c. Eſſet eniꝫ communis poſitio diei ⁊ conſulis ad omnes rationes ſicut hic dicit de prepoſitione: ⁊ eodem modo dico de ſubſcriptione notarij qui in fi. libri dicit ſe omnibus interfuiſſe ⁊ rogatus ſcripſiſſe. Sed ſi hoc non diceretur ſtaretur huic glo. vt dies poſita in ſubſequentibus ad precedentia non trahatur. Maiorem eniꝫ vim habēt precedentia ad determinationem ſequentium q̄ ſequētia ad determinationem precedentiuꝫ: vt. l. quiſquis. j. de le. iij. ⁊ ibi no. ⁊. l. filium. ⁊ ibi no. j. quando dies le. ce. ¶ Sequitur in tex. tabularum. quero qualiter intelligatur tabularum. Reſpondeo de quacūqꝫ materia ſit: vt. l. i. circa prin. de bo. poſ. ſm tabul. ⁊. l. in cōmodato .§. ſicut. j. cōmo. Iteꝫ aduerte ex eo ꝙ dicit tabularuꝫ i plurali: nō curo ſiue ſit vna charta: ſiue vna tabula: ſiue ēt ſunt plures que tamen faciunt vnū librum ſeu vnum corpus quod apparet hic dum dicit in eiſdem tabulis erant ſcripte rationes. Erant enim eedem reſpectu cōpoſitionis: lꝫ alias eſſent plures. Sꝫ quero quomodo cognoſcam vtrum ſit idem liber ſeu eedeꝫ tabule. Rñ. ſi ſunt inuiceꝫ colligate illa ligatura artificiali ex qua cognoſcitur ꝙ vnum eſt volumē: ⁊ ſi multe ligature eēnt diſtincte: ſi tamen aliquid appareret ex quo comprehēderetur vnum volumen eſſe idem dicemus: vt. l. i. §. fi. .j. de bo. poſ. ſm tabu. Idem puto ſi nullo modo eēnt inuicem colligate. ſed appareret ꝙ quinterni inuicem continuantur ex ſerie ſcripture. Sicut enim non refert vtrum aliquid adimatur verbo vel facto: vt. l. nihil intereſt. j. de adi. le. ita non refert vtrum quinterni continuantur facto vel verbo. pro hoc videtur caſus. j. d le. .iij. l. librorum. §. quid ergo. ibi non cōglutinari. Sed ſi eſſet omnimoda ſeparatio: tūc non poſſunt dici eedē tabule: nec intelligeretur facta repetitio in ſequentibuſ quin precedentia non poſſint dici initiuꝫ ad ſequentia cum ſint ſeparata omnino. ¶ Ex hoc etiam dico ꝙ ſi i libro notarij precederet inſtrumentum cum die ⁊ cōſule: poſtea ſequerentur alie charte non ſcripte. demuꝫ ſequeretur aliud inſtrumentuꝫ ſine die ⁊ conſule ꝙ tūc primum in ſequenti non intelligitur repetitum. Appareret enim ꝙ notarius in medio volebat aliquid ſcribere quod omiſit propter quod apparet ꝙ non eſt ꝯtinuatio ſecundi ad primum ſalteꝫ de mente notarij: ⁊ ſic nō eſt cōmunis prepoſitio diei ⁊ conſulis ad ſequentia: q: forte in medio aliud poſuiſſet. Et idem dico ſi notariꝰ incepit ponere annos domini ⁊ dimiſit ſpacium. Tūc enim apparet ꝙ hic volebat ponere alium diem ⁊ conſulem: ⁊ ſic propoſitio diei precedentis nō eſt communis. Idem ſi poſuiſſet diem ⁊ conſulem per errorem: ⁊ ſic haberetur pro non poſita. Nā nō intelligetur dies ⁊ conſul precedentis inſtrumenti quod apparet: q: nō habet diem ⁊ conſulem pro communi ad iſtud ſequēs ⁊ ſic ceſſat ratio huius. §. Ex predictis etiam dico in filꝫa ꝙ lꝫ in vna ſit appoſita dies ⁊ conſul nō intelligetur in alijs. Nō enim debent dici eedem tabule. naꝫ ibi nō infilꝫantur vt perpetuo ibi ſint ſed extrahantur ⁊ reponantur ad libitum infilꝫantis. ar. l. queſitum. in prin. j. de le. iij. Preterea ſm conſuetudinem nō conſueuit in infilꝫando obſeruari ordo. Sequitur in tex. diem ⁊ cōſulem. Quero quid in locoꝫ ⁊ teſtibus. in precedenti inſtrumento eſt dies ⁊ conſul locus ⁊ teſtes. in ſecūdo deficiunt. an illa prepoſitio ſit communis ad ſequētia. Uidetur ꝙ non: quia diuerſa eſt ratio: vt no. in ſimili. ſ. e. .l. i. §. editiones. in fi. glo. magne. Contrariuꝫ dico. nā ſicut dies ⁊ conſul intelligitur repetita eadem ratione. Inſtrumentum ergo ſequens intelligitur eſſe factū eodem tempore hoc eſt ſtatim poſt primum: vt in prima conſti. C. in fi. ergo eodem loco ⁊ eiſdeꝫ teſtibus. Preterea in inſtrumento apponuntur a notario quedam q̄ fiunt a partibus. quedam q̄ cū cōcomittantur factum. non ꝙ a partibus fiant: vt tempus locus teſtes. Eadē igitur ratio in predictis que in die ⁊ conſule ergo ideꝫ iuris. ſi tamen aliquid appareret propter ꝙ eſſet diuerſitas temporis in aliqua hora non intelligerem teſtes repetitos. ¶ Ultimo glo. inducit hanc. l. ad queſtionem in argu. de molēdino de qua per Cy. in. l. ſi manifeſte .C. de ſerui. ego tractaui plene i. l. quominꝰ. j. d flumi.

Ex. §. ſequenti.

¶ Qualiter intelligaſ ꝙ dies fuit appoſitus i initio tabulaꝝ: ibi. Sed q̄ro. Et an dies poſita i ꝓtocollo itelligaſ repetita i inſtrō. Et an hic. §. faciat ad. q. iſtā: ibi. Uenio. Et omiſſis exēplis alioꝝ i hoc. §. bar. ſeqſ exēplū Guil. de cu. ibi. Guil. de cu. Et qd ſit inſtrm. Et q̄ regranſ ad eius eſſentiā: ibi. Et ꝑmo. Et an ſi in ꝑn. libri notarij ſit ſcriptū i noīe dñi ⁊c. itelligatur repetituꝫ i ſingulis inſtrīs. ⁊ qd ſi i libro ſit ſolū ſcriptū i noīe nec dr. dñi ⁊c. an valeat ꝯctus ꝑſuppoſito ꝙ iuocatio diuini noīs ſit de ſubſtātia: ibi. Querſ. Et an ſufficiat exprimere annos ꝑ relationē ad certuꝫ tpˢ: ibi. Querſ. Et an milleſimū oppoſitū i ꝑn. vnius inſtri intelligaſ repetitū i alijſ inſtrīs: ibi. Sed querſ. Et an idictio poſita i ꝑn. libri i vno ꝯtractu itelligaſ i ſequētibus repetita: ibi. Quero ergo. Et qd ſi idictō reperiaſ i medio libri: ⁊ qd ſi i fi. ibi. Quero qd. Et q: inſtrm dꝫ hr̄e diē an intelligaſ de die quo fuit rogatꝰ vel d die quo extēdiſ: ibi. Quero dixi. Et an ſufficiat apparere diē ꝑ relationē ad aliquē actū notarij appoſitum i inſtrō: ibi. Quero an. Et an ſi notarius hꝫ libꝝ multoꝝ quinternoꝝ. ⁊ i ꝑn. vnius inſtri poſuit diē an itelligaſ repetitꝰ i oībus ſequētibus vel aliqbus: ibi. Sed q̄ro. Et an dies appoſitus i filꝫa vbi eſt copia actor. ad vnū actū itelligaſ i alijs actis repetitus: ibi. Quero. Et an mēſis ſit de ſubſtātia. Et an ſufficiat mēſem ponere ꝑ relationē

ad aliquid:ibi. Queritur. Et an nomen pape vel impe
ratoris appoſitū in ṗn. in vno inſtr̄o ītelligātur repeti
ta ī ſequentibus:ibi. Quero ſi nomē. Et an locus ſit ꝺ
ſubſtantia inſtr̄i ⁊ appoſitus a ṗn. ī vno inſtr̄o intelliga
tur repetit⁹ in ſequentibus:ibi. Sexto. Et an teſtes ſcri
pti in ṗn. libri intelligant̄ in ſequētibus inſtr̄is ſcripti:
ibi. Septimo. Et an notarius q a ṗn. ſcripſit ſe rogatū
de aliquo inſtr̄o ītelligat̄ de aliis inſtr̄is rogatus:ibi.
Octauo. Et an ſignum appoſitū in vno inſtr̄o a ṗn. in
telligat̄ appoſitū ſequētibus. Et an ſi notarius p̄ īpru
dentiā omiſit ponere ſigna in multis inſtr̄is ⁊ infirmi-
tate preſſus illa colligat ⁊ in cophanū reponat ⁊ inſup̄
ſcribat. oēſ cedule ⁊ rogitus q ſunt ī iſto cophano ſunt
ſcripti p̄ me notariū annuis īdictionibus ⁊ locis mēſi-
bus diebus. ⁊ ꝯſulibus ⁊ teſtibus ī eoꝶ quolibet p̄ me
ſcriptis:⁊ q꞉ infirmitate corporis grauatus ſignum ap
ponere nō potui hic ꝺ ſi. p̄ meū ſignū ſcribo ꝓpria ma
nu. an hoc fidē faciat. Reſtat de nouo. Et an ſolēnitas
q̄ dꝫ intelligi repetita in ſequentibus reperiatur ſcripta
in coperta libri fidem faciat:ibi. Expeditus.

Si initium. Poſitus ē in. l. ſi qs ex argē-
tariis. de edē. in cuius quideꝫ
repetitiōe ordinē ꝯſuetum ſeruabo:⁊ primo ponā ī eo
ſummariū intellectū ⁊ ipſum diuidā. ſcđo ponā caſum
in terminis. tertio legā lr̄am ⁊ notabilia colligā. quar-
to apparatū ſup̄ hoc r̄citabo p̄ ordinē q̄nto dicta doc.
hic vel alibi hūc. §. reſpiciētia recitabo. ſexto reaſſumaꝫ
notabilia huius. §. ad quodlibet per ſe. ex̄ gl. op. ⁊ que
rendo materiā noſtri. §. expediā. Rediens ad primuꝫ.
nr̄. §. h. d. in ſumma. Dies ⁊ cōſul poſiti in ṗn. libri in
vna rōne cōis ē oīs ſequentis rōis que diē ⁊ ꝯſulē non
hꝫ. h. d. Diuidit̄: q꞉ ṗmo iuriſcōſultus ponit thema et
q̄ōnem omittit vſq꞉ ibi. n. ſcđo rōnem q̄ōnis ex thema-
te reſultantem vſq꞉ ibi. cōis. tertio ibi rōnem rōnis aſſi
gnat vſq꞉ ad fi. ⁊ glo. intelligit hūc. §. duobus modis.
ṗmus intellectus nō pōt ſuſtineri ſine impropriatiōe.
Secundus intellectus rōne ꝓcedit: vt infra patebit.
¶ Uenio ad ſm̄. ſ. ad caſum in terminis. pono ſic. q̄ſi-
tum fuit a iuriſcōſulto de tali q̄ōne. Sempronius argē
tarius ſcripſit librū ſuaꝶ rōnum in quo ꝯtinebat̄ in ṗn
ci. rō ticii cū die ⁊ ꝯſule poſtea me mandāte ſcripſit ī li-
bro iſto rōnem meā. in ea tn̄ nō poſuit diē neq꞉ ꝯſuleꝫ:
querit̄ an ab eo poſſum petere copiā rōis mee mihi da
ri cū die ⁊ ꝯſule q poſiti fuerunt in ṗn. rōnis ticii. Ecce
thema ⁊ q̄ō vſq꞉ ibi eni. In tex. ibi ſine die ⁊ ꝯſule: ſup-
ple querit̄ an poſſim petere copiā rōnis mee cuꝫ die ⁊
cōſule q poſiti fuerunt. in prin. rationis in rōne ticii.
In ꝟ. enim rn̄det iuriſcōſultus ꝙ ſic hoc vſq꞉ ibi cōis
ē. ſcđo q̄rit̄ que eſt rō huius deciſionis. rn̄det̄ ꝙ dies ⁊
ꝯſul poſiti. in ṗn. tabulaꝶ in rōne ticii ē cōis ad ſequen
tia ⁊ hoc vſq꞉ ad fi. ¶ Uenio ad tertiū. nota ꝙ dies et
ꝯſul q poſiti ſunt in ṗn. libri in vna rōne ſunt cōes vt i-
telligant̄ in oībus rōnibus ſequētibus in q̄bus nō eſt
dies ⁊ ꝯſul. ſcđo nota ꝙ dies ⁊ ꝯſul poſiti in ṗn. libri ra
tionū edi debēt. tertio nota ꝙ dicta ī p̄cedentibus ītel
ligunt̄ repetita ī ſequētibus. ¶ Uenio ad quartū ⁊ ad
recitationē apparatus. Querit glo. hic dr̄ ꝙ dies ⁊ cō-
ſul poſiti in prin. ē cōis ad oēs rōnes. de qua rōne ītelli
gat̄. Rn̄. glo. ſ. ſequētes quaſi dicat nō p̄cedentes: et ē
veꝶ q꞉ cū tex. dicat ꝙ dies ⁊ ꝯſul erāt in initio tabularū
in vna rōne. ergo iſta erat prima rō:⁊ ſic ante ſe aliā nō
hꝫ: vt. l. q duos. ⁊ l. ſi fuerit. ff. de re. du. Sed cōtra hoc
dictū glo. op. ꝙ ſit ſupfluū. Si eni hoc q̄ō dr̄ in tex. nō
pōt referri ad aliam rōnem q̄ꝫ ad ſequentem ſupuacuo
expoſuit glo. dicendo rōnis. ſ. ſequētis. ꝫ. §. q̄bus ī pri-
ma ꝯſti. C. Sed rn̄deo ꝙ glo. bn̄ loq̄tur: q꞉ initium ſeu
principium cuiuſlibet rei in dubio: niſi aliud ex cōi vſu
loquēdi appareat durat vſq꞉ ad mediū rei. ¶ Gloſ. in
. l. i. §. i. ſi qs ius dicē. poſt mediū. glo. magne. ⁊ pp. h.
. d. gl. rōnis. ſ. ſequētis. q. d. cū principiū dicat̄ vſq꞉ ad
mediū ſi circa mediū in vna rōne eēt dies ⁊ cōſul ⁊ ī p̄-
cedentibus nō eēt ille dies ⁊ ꝯſul nō refert̄ nec eēt com
munis p̄cedentibus ſꝫ ſequētibus q̄ō no. ad īfra dicen
da. ¶ Querit glo. de intellectu huius. §. Rn̄det ꝙ dꝫ
intelligi hoc modo ꝙ in rōne ticii ſcripta in prin. libri
erāt dies ⁊ ꝯſul appoſiti: in ſequēti nō exprimebant̄ di
es ⁊ cōſul. ſꝫ dicebat̄ eodē die. Dicit ergo iſte. §. ꝙ ille
dies ⁊ ꝯſul ex hac repetitione ītelligebat̄ in oī ſequenti
rōne: ⁊ iſte ē primus intellectus glo. ¶ Op. ꝫ ītellectū
iſtū. dꝫ eē cōpoſita ꝺ caſu dubio: vt. l. ꝙ labeo. ff. ad car
bo. ſed ſm̄ hunc intellectū caſus huius. §. nullū habe-
ret dubiū: q꞉ ſi fuit facta exp̄ſſa repetitio in ſequētib⁹ rō
nibus dicēdo eadē die ⁊c̄. nulli dubiuꝫ ꝙ dies p̄cedēs
ex hac exp̄ſſa repetitiōe ītelligit̄ in ſequēti repetitus cū
hec dictio eadē ſit relatiuū ſubſtantie idētitatis: vt. ff. ꝺ
feriis. l. ii. ⁊. ff. de excep. rei iudi. l. cū querit̄. cū. l. ſe. ⁊. ff.
de ꝟbo. ob. l. ea. Ex hoc iſte intellect⁹ nō videt̄ bon⁹ ⁊
cōmētator reprobauit eū hic: ſed poſſemus tn̄ eum ſic
ſuſtinere ꝙ argētarius ī prin. libri poſuit annū dn̄i diē
⁊ ꝯſulē in vna rōne: ī ſequētibus rōnibus nō poſuit an
nū dn̄i. ſed ſolū diē dicēdo eadē die. Dicit iſte. §. ꝙ an
nus dn̄i poſitus ī prima rōne intelligat̄ in ſequētib⁹ re
petitus. Sed iſte intellectus cū improprietate littere ꝓ
cedit: q꞉ tex. dicit ꝙ dies ⁊ cōſul ē cōis ſequētibus: iſte
ītellectus hꝫ ꝙ annus cōis ē ⁊ verus ē in ſe. ⁊ ē de mēte
glo. vt. ff. dicā. ſecūdo modo glo. ītelligit hūc. §. clariuſ
ꝙ ī rōnibus ſequētibus nulla fuit mētio diei vel ꝯſulis
ī genere vel ī ſpecie. ſꝫ ſine die ſcripti fuerūt. dicit iſte. §.
ꝙ dies ⁊ ꝯſul poſiti in p̄cedēti rōne ſequētibus rōnib⁹
ſit cōis ⁊ hic ē bon⁹ ⁊ notabilis intellect⁹. ꝓ quo alleg.
glo. inſti. ad. l. acq. §. ceteꝶ. ⁊ lꝫ cōiter habeātur corru-
pte ſcripture: tn̄ debēt directo verba huius. §. capi. ad
idē de hac repetitione diei inducēda tex. ē in. l. quēad-
modū. §. fi. ff. ad. l. acq. ⁊. ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. regula. ī
fi. ¶ Sed q̄ro vbi fuit appoſita dies: cū hic dicat in ini-
tio tabulaꝶ ⁊c̄. Rn̄deo duobus modis. vno mō ꝙ fu
it appoſita in ītitulatiōe libri ⁊ hoc mō dubitationē ha
beret iſte. §. q꞉ refert̄ ad oēs rōnes ſequētes ꝓut ibi ex
primit̄: ⁊ ſm̄ hūc intellectū exponit̄ q̄bus. ſ. tabulis. ſe
cūdo mō pōt intelligi ꝙ in prin. libri ſit rō ticii: q̄ hꝫ di
em ⁊ ꝯſulem q̄bus. ſ. die ⁊ ꝯſule fuit facta illa rō ticii an
illa dies ſit cōis ſequētibus: ⁊ dic ꝙ ſic. ſm̄ hūc modū
expone in q̄bus. ſ. diebus. ⁊ ꝯſulibus ⁊ hic ītellect⁹ ma
gis placet: q꞉ de caſu magis dubio: vt. l. ꝙ labeo. ff. ad
carbo. Ultimo glo. inducit hūc. §. in ar. ad. q. de molē
dinario de qua. q. q꞉ nō eſt nūc ꝓprie ꝺ materia nr̄i. §.
nō dico hic. dicā latius in. l. quominus. ff. de flu. Expe
dita eſt recitatio totius apparatus. ¶ Uenio ad dicta
doc. ⁊ primo dixi. not. ꝙ dies ⁊ ꝯſul poſiti in ṗn. libri ī
rōne ſunt cōes vt intelligat̄ ī oī rōne ſequenti in qua n̄
eſt dies ⁊ conſul: ⁊ vt intrē ī materiā venio ad iſtud ad
quod cōiter inducitur iſte. §. nā per hunc. §. Spe. ī ti.
de inſtru. edi. §. poſtremo ꝟ. q̄d ergo decidit no. ſic di
cēs ⁊ pone ꝙ notarius ī notis ſeu ꝓtocollo poſuit diē.
ſꝫ poſtea ꝯfecit inſtr̄m ſine die nūq̄d vr̄ repetita dies: ⁊
ſicut ē in ꝓtocollo ita repetat̄ ⁊ apponat̄ ī inſtr̄o: ⁊ di-
cit ꝙ ſic p̄ hūc. §. ⁊. ff. de dā. infec. l. ſi finita. §. itē videa
mus. ꝟ. repetita ergo ⁊ iſti. ad. l. acq. §. nunc aūt. ff. de
ope. no. nū. l. de pupillo. §. ſi qs ipſi pretori: ⁊ ex̄ de re
ſcri. c. cām. hec ſunt ꝟba ſua. Mihi vr̄ ꝙ deciſio Spe.
ſit ꝟa in ſe tn̄ ſalua reuerētia ſua iſte. §. nihil facit ad q̄ō
nem ꝓpoſitā quod ſic oñdo. q̄ō ꝓpoſita hꝫ ꝙ in nota
iſta ſeu ꝓtocollo certa dies fuit appoſita: poſtea ex illa
nota ſeu ꝓtocollo fuit ꝯfectū inſtrumentū ſine die: et
ꝙ dies que apponit̄ in nota dꝫ intelligi in inſtr̄o inde
ſumpto repetita. hoc tn̄ fateor veꝶ per iura allegata p̄
ipſum excepto iſto. §. qui nihil facit. Nā iſte. §. dicit ꝙ
dies intelligitur tacite repetitus in alia ratione ſequen
ti in qua nō erat appoſita dies. nō aūt dicit de ſumpto
inſtrumento ex nota vel ꝓtocollo originali quod ideꝫ
eſt quod inſtr̄m. ſed hoc dictū ſuum veꝶ eſt: nā in ſcri-
ptura originali que vocat̄ ſcriptura matrix lꝫ in inſtr̄o

ſumpta nõ apponiť dies q̃ ẽ in originali: qꝫ originale ſemper apud acta remanet: ⁊ illud quod partibus dať eſt exemplum: vt. ĩ. e. l. §. probibere. ⁊ ipꝫ originale ſeu nota ⁊ ꝓtollum eſt illud quod fidem facit ad quod recurritur ſi de fide ſcripture dubitať: vt. ĩ. e. l. veluti. ibi minus plene ⁊c̃. ⁊ no. glo. ĩ. e. l. argentarius. §. i. ex quibus ꝯcludo dictum. Spe. veꝝ eſſe tñ nihil hꝫ cõe cum materia huius. §. Jac. de are. in. l. in cauſis. C. de acc. ĩducit hunc. §. ad. q. iſtã per alium modũ formãdo terminos. q. pone ꝙ in prin. libri eſt ſcriptum inſtꝫm cum die ⁊ cõſule poſtea ſequũtur plura inſtꝫa ſine die ⁊ conſule: an dies ⁊ cõſul poſiti in ꝑmo inſtrumẽto ſint communes ſequẽtibus inſtꝫis ⁊ dicit ipſe ꝙ ſic ꝑ hunc. §. ſicut cum dies ⁊ cõſul poſiti in ꝑn. libri in vna rõne ſunt cões oĩbus ſequentibus rõnibus: ⁊ hoc ĩ rõnibus argẽtarij q ꝯfecit rationes de publico ⁊ gerit officiũ publicũ ⁊ auctoritate publica ſibi ĩiunctũ: vt. ĩ. e. l. quedã. §. nũmularios. ⁊ ibi no. l. argentarius. §. i. ita in inſtꝫo cuius officium publicũ eſt: vt. C. de tabu. l. generali. li. x. ⁊ ita doc. cõiter ꝑtranſeunt hoc firmando per hũc. §. mihi vř ſalua reuerentia predictoꝝ ꝙ hic indiſtincte probať nõ eſſe veꝝ: ad quod videndũ ſubijce talem caſuꝫ. pone tabellionẽ cõfeciſſe librum ꝓtocolloꝝ rogatum qui liber eſt magnus multoꝝ quinternoꝝ: ⁊ etiã in eo cõtinentur forte mille inſtrumenta. in prin. libri eſt dieſ ⁊ cõſul. in oĩbus alijs ſequentibus nõ eſt dies neqꝫ conſul: dicemus nos diẽ ⁊ cõſulẽ poſitũ in primo inſtꝫo eẽ cões oĩbus ſequentibus inſtrumentis. certe mihi vř ꝙ nõ. Ratio eſt: qꝫ impoſſibile eſt ꝙ vna ⁊ eadẽ die idem notarius de mille inſtrumentis varijs ⁊ diuerſis rogatꝰ fuerit ⁊ totum illũ librum eadẽ die ſcriptum ab ipſo: ⁊ lꝫ potuerit illos ꝯtractus in ſcriptis redigere poſtꝙ rogatus fuit alijs diebus. fateor tamẽ hoc nõ eſſe ⁊ veriſimile ꝙ eadẽ die de mille ꝯtractibus fuerit rogatus deducto tꝑe quod eſt neceſſariũ corpori tota illa die vacauerit. arg. l. cũ patronus. ⁊ l. medicis. §. fi. ⁊ l. aut certe. ĩ. de oper. li. Ita igitur cõcluditur ꝙ dictũ predictoꝝ doc. ita indiſtincte ꝓbatum nõ procedat. Ad hunc. §. rñdeo. dum dicit ꝙ eſt cõis oĩbus intelligo. ſ. iſtis duabus rationibus hoc eſt rationibus ticij ⁊ mei. de qbus tex. dicit nec ob. glo. que dicit rationis. ſ. ſequentis qꝫ intelligo. i. tocius. ſic in prima conſti. huius libri exponiť ⁊ intelligit Jac. de are. oẽm. i. totam: ⁊ hoc cã cõtrarietatis euitande ne referatur ad aliã ſancionem ꝙ iuris ciuilis. Cã ergo cõtrarietatis euitande dictio oĩs exponitur. i. tocius. ⁊ eſt glo. inſti. pro ſocio ĩ prin. ꝗ dictio. n. omnis recipit limitationẽ ſ habilitate perſone ⁊ rei: vt. C. ſine cẽ. vel reli. l. fi. Guido de ſuza. iſtũ. §. ĩducit aliter: ⁊ ſic ꝙ in breuiatura notarij cõtineantur cõtractus duoꝝ q in eodẽ die facti ſunt: ⁊ in vno apposita ſit dieſ ⁊ ĩ alio ñ ⁊ mortuo notario breuiatura tradiť alteri ad exemplandũ vt inſtrumenta faciat ⁊ in publicã formaꝫ redigat ⁊ dico ꝙ põt apponere diem primi in ſecundo ar. huius. §. ⁊ idem ſi de ſecundo dubitať an ſit factuꝫ eadẽ die: qꝫ ex quo eſt vicina prime abbreuiature ꝑſumitur eadẽ die facta ⁊ idem dies apponi dꝫ. nã ex vicinitate ſcripturaꝝ debemus accipere diẽ: vt. ĩ. de le. i. ſi ſeruus pluriũ. §. fi. de teſta. l. heredes palã. §. ſed ſi notã. C. de inſti. ⁊ ſubſti. l. fi. hec ſunt verba ſua. certe primum dictũ ſuum nõ vř habere dubiũ: qꝫ preſupponit ꝙ cõtractus ambo erant facti eadem die. Guil. de cu. inducit hunc. §. ad aliam qõnem ſimilem. alio mõ pone ꝙ in prin. libri poſuit notarius anno dñi. poſtea. xx. folijs in inſtrumentis ibi cõtentis nõ inueniuntur anni dñi. ſed ſolum dies. dicit ipſe ꝙ anni dñi poſiti in ꝑn. libri in vno inſtꝫo repetiti intelliguntur ⁊ cões ſequentibus inſtrumentis. arg. huius. §. Et iſte modus inducẽdi plus mihi placet alijs predictis duplici rõne. prima qꝫ Guil. nõ dicit ꝙ dies intelligatur repetita. ſed anni dñi: ⁊ ſic ceſſat obiectio quã ſupra feci: qꝫ lꝫ nõ ſit veriſimile: imo quaſi ĩpoſſibile ꝙ vna die ſcripſit mille inſtrumenta: vt. ſ. dixi: tñ poſſibile ⁊ veriſimile ẽ ꝙ ĩ vno ⁊ eodẽ anno tot inſtrumenta cõfecerit: ⁊ iõ anni dñi in ſequentibus ſunt cões. ſecunda rõ eſt: qꝫ Guil. refert ſe ad certũ numeꝝ chartaꝝ. dicendo ⁊ in. xx. folijs ⁊c̃. quaſi timens iã factã obiectionem ſentiens ꝙ ſi liber eſſet multoꝝ folioꝝ nõ haberet locũ hoc dictũ: ⁊ ꝑ hoc dico Guil. intellectũ mihi placere: quẽ intellectũ glo. dat huic. §. dicens ꝙ inſtrumẽta ſequentia dicebant eadem die ⁊c̃. lꝫ. ſ. dixeriꝫ ꝙ cũ littere impropriatione ꝓcedet: qꝫ oportet nos intelligere tex. dũ dicit propoſito die ⁊c̃. i. ãni licet alia fiat expoſitio ſimilis vt accipiamus tẽpus. i. annus. vt. C. de vſuris. l. uſurã perceptã. Modo recitatis dictis doc. q̃ hunc. §. reſpiciũt. veniamus ad eius materiam. pro qua clare diſcutiẽda diſcutiamus per ſingula que ſunt de ſubſtantia publici inſtrumenti: ⁊ an illa vel quodlibet per ſe appoſitum in prin. libri in vno inſtrumento intelligatur in ſequentibus repetitum. ¶ Et primo queritur quid ſit publicũ inſtrumentum. Rñ. pub. inſtrumentum eſt illud cui ſoli creditur ſine alio adminiculo de iure ſiue conſuetudine: ⁊ probatur in cor. de fide inſtru. §. ſed ſi inſtrumẽta. ⁊. §. ſe. ⁊ extra ꝺ fide inſtru. c. dilectus. ⁊ per Inno. in. c. i. e. ti. ¶ Secundo videndum eſt que requirantur ad ſubſtantiã: ⁊ adeſſe pub. inſtrumenti. Rñ. vt. l. generali. in glo. C. de tab. li. x. vbi enumerat octo que requiruntur: ⁊ dic ut in ea. Et lꝫ aliqua que ibi ponuntur de cõſuetudine nõ ſeruanť. tex. vero in cor. vt prepo. no. imp. circa mediuꝫ dicit debere poni nomen imperatoris annum ſui imperij. nomen conſulis. tertio indictionem. quarto menſem. Et dicit glo. ꝙ debent poni anni incarnationis ⁊c̃. de loco ibi in glo. vel in tex. nõ ſit mentio. de hoc eſt glo. extra de fide inſtru. c. inter dilectos. Spe. in ti. de inſtru. edi. dicit ꝙ nouẽ requirũtur ad hoc vt inſtrumentum ſit publi. primo inuocatio diuini nominis. ſecundo annus eiuſdem. tertio indictio. quarto dies contractus. quinto nomẽ imperatoris vel pape. ſexto locus. ſeptimo teſtes. octauo nomen tabellionis: ſubaudi hoc intelligo ꝙ dꝫ contineri ꝙ ſit rogatus. nono ꝙ ſit eius ſignum. Et ꝙ iſta debent poni in inſtrumento eſt glo. in. l. iuriſgentium. §. quod fere. ĩ. de pac. puto de hoc ſtandum eſſe conſuetudini ꝓuincie ⁊ locorum: ⁊ illa ſint de ſubſtantia inſtrumenti que ſunt coſueta poni in contractibus in illa ꝓuincia vel loco: vt vult glo. in auc̃. vt prepo. no. imper. circa mediũ ⁊ in. d. l. generali. C. de tab. li. x. que quomodo probentur ⁊ qualiter in ſequentibus repetita dicantur ſingulariter videamus. Primo dixi in inſtrumento debꝫ cõtineri inuocatio diuini nominis: vt probatur in cor. vt prepo. no. imper. §. nos eniꝫ. ibi auctoritate diuina ⁊c̃. ⁊ ibi glo. ad hoc faciunt omnes leges in quibus imperator diuinum nomẽ premittit quas vt vulgares omitto: ⁊ hoc quando inſtrumentum conficitur inter chriſtianos. ſi vero conficitur inter homines alterius ſecte vt inter iudeos inuocabitur deus eorum: vt dicit Inno. extra de iureiur. c. ⁊ ſi chriſtus. ⁊ hec ſolẽnitas licet de conſuetudine ſeruetur ⁊ bona ⁊ honeſta ſit: tamen propter eius omiſſionem nõ putarem ꝙ inſtrumentuꝫ viciaretur. Sed poſito ꝙ de ſubſtantia ſit: queritur in prin. li. notarij reperitur ĩuocatio diuini nominis: ⁊ ſcripta in ꝑn. contractus in omnibus ipſam intelligo cum ẽt reſpiciat totum librum vniformiter ⁊ totum quo ad quãlibet partem tocius. ſicut de ſeruitute dicimus i. l. ſi cui ſimplici. de ſerui. ti. generali. in fi. ⁊. l. conſtituitur. §. fi. de ſer. vr. pre. ¶ Queritur hic notarius in ꝑn. contractus ſcripſit ĩ nomine. nec plus dicit. ſ. dñi ⁊c̃. an cõtractus valeat. ſuppoſito ꝙ inuocatio ſit de ſubſtantia ⁊ videtur ꝙ nõ valeat: qꝫ iſta inuocatio eſt indiuidua: ⁊ qui partem indiuidui facit nihil feciſſe videtur. no. ĩ. de verbo. obli. l. ij. ⁊ iſtud nihil importat de ſe. ar. l. domicius labeo. ff. de teſta. dico contrarium ꝙ talis inuocatio valeat: quia ad hoc vt diſpoſitio valeat ſubaudit

lex nomen ipſum perficiens: q: ſi teſtator dicit luci⁹ he
res ſubintelligitur eſto vel ſi dicat lucius eſto ſubintel/
ligitur heres. ad hoc vt diſpoſitio valeat. caſus eſt. ĩ.
de here. inſti. l. i. §. ſi autem ita in propoſito ſi dixi in
nomine ſubaudi domini vel anni domini ꝛc̃. vt ẽ mo/
ris ſcribendi in prefationibus. Idem ecõtra ſi dixi do
mini ſubaudiemus ĩ noĩe. ar. d. §. ſi aũt. hec ſolẽnitas
cũ ſit vniformis ꝛ ꝑſumpta in actibus cuiuſlibet chri/
ſtiani fidelis: ſiue apponatur in prin. ſiue ĩ medio ſiue
in ſi. ſemper intelligitur in oĩbus particularibus cõtra/
ctibus repetita. ſecũdo dixi ꝙ reqruntur in inſtrumen
to apponi anni dñi. hoc probatur in glo. d. auc̃. vt pre
ponatur no. imper. cũ hodie anni dñi apponanť: tam̃
nõ dicit illa glo. an eos cõputemus ab incarnatiõe. an
vero a natiuitate hic vero cõſuetudo ſeruat exp̃ſſe mil/
leſimũ numeꝝ. Iõ hodie dicimus in inſtr̃o debere po
ni milleſimũ: quẽ annum milleſimũ cõputari ab incar/
natione vel natiuitate nõ eſt vis: niſi forte quo ad indi
ctionẽ inueniendã ĩ ciuitate peruſij vel ẽt forliuij cõpu
tãtur anni dñi a natiuitate. Senis aũt ab incarnatiõe.
ꝛ in hoc: vt. ſ̃. dixi ꝛ in alijs ſolẽnitatibus puto cõſuetu
dinem loci vbi inſtr̃m cõficitur fore ſeruandã: vt extra
de fi. inſtru. ca. cũ dilectus: ꝛ ibi per Innoc. ¶ Queriť
an ſufficiat exprimere annos dñi ꝑ relationẽ ad certuꝫ
tempus: vt ſi dicat actum in tali loco tẽpore mortalita
tis magne vel dicit tali die mẽſe vel anno quo corona/
tus fuit. Carolus tertius romanoꝝ imperator vide. ĩ.
¶ Sed queritur an ſi milleſimum ſiue annos dñi poſu
it in prin. in vno inſtr̃o intelligatur repetitũ in alijs in/
ſtrumentis poſito ꝙ in eis nõ ſit exp̃ſſum. Rñ. ꝙ ſic ſ̄ꝫ
Guil. vt ar. huius. §. ꝛ. l. cõtinuus. §. cũ ita. ĩ. de verb.
ob. niſi ſuſtinẽdo eum dicas ꝙ cõſtabat ꝯtractus fact⁹
eodẽ die: q: hoc dicebat in ſequenti inſtr̃o. ꝑ iura poſi
ta in glo. q: dicit in ſecundo eodẽ die ꝛc̃. nõ exprimen/
do aliter: ſed notarius q̄ ex ꝓtocollo inſtr̃m cõfecit no
tario primo mortuo põt illum diẽ in ſcriptura ſua ex/
primere. quod nota ſ̄m eius dictum vnde procedit et
ceſſat repugnantia. ar. huius. §. quẽ Guil. inducit ꝛ be
ne: vt. ſ̃. dixi ꝛ hoc ẽt de ꝯſuetudine obſeruatur. nã ta/
belliones qui operam dant in conficiendis ꝯtractibus
in prin. cuiuſlibet anni nouum librũ faciunt ꝛ ſcribere
incipiunt in prin. milleſimũ ꝛ annũ ponunt ꝛ poſtea ĩ
ſequentibus inſtrumentis ſuis dicunt die tali talis mẽ/
ſis: ꝛ omittunt milleſimũ repetere. Certe dicã in oĩbuſ
inſtrumentis ſequentibus intelligi repetitum. ar. hui⁹
. §. cum primo intellectu glo. inducitur predicta repe/
titio etiam milleſimum anni quod põt facile introduci
cum in vnius anno multa inſtrumenta poſſet ſcribere
notarius: ꝛ ſic ceſſat opi. quã. ſ̃. formauimus. Aduer/
tendum tamen eſt ꝙ ſi in vno ꝛ eodem libro eſſet pri/
mo annus milleſimus pone ꝙ milleſimo. cccxlviij. die
ſecundo menſis ianuarij: ꝛ poſtea ſequerentur in eodẽ
libro plura inſtrumenta in ſucceſſiuis menſibus confe
cta ꝛ ſcripta adeo ꝙ eſſet aliquod inſtrumentum ſcri/
ptum de menſe maij. iul. vel alterius nõ curo dũmodo
ſit poſt menſem ianuarij. poſtea in vno inſtrumento di
ceret ſic. die tali menſis ianuarij. vel in tali menſe. certe
tunc in illo inſtrumento non intelligeremus annũ mil/
leſimum in primo libro poſitum repetituꝫ: quia ĩpoſſi
bile eſſet ꝙ idem menſis ianuarij bis eſſet eodem an/
no. nã per iſta inſtrumenta ſequentia cõſtat primũ mẽ/
ſem ianuarij expiraſſe ſi poſtea incipit aliud inſtrumen
tum ſcriptũ de mẽſe ianuarij intelligiť de menſe ianua
rij alterius anni. Sed queritur an ſ̄m inſtrumentũ ſcri
ptũ de menſe ianuarij valeat: ꝛ intelligatur annus mil/
leſimus ſequens poſt annũ poſitum in prin. libri. Re/
ſpondeo nõ: q: . §. iſte dicit diẽ ꝛ cõſulem appoſitum ĩ
prin. eſſe cõem ſequentibus inſtrumentis: ꝛ ſic iã aliud
erat poſitũ ſcriptũ in alio inſtr̃o quod poteſt cõiceri et
referri ad aliud inſtrumentũ. ſed in caſu ꝓpoſito ſecus
eſt: q: annus ꝛ milleſimus ſcriptus in primo expirauit
in totũ: ergo ſequens inſtr̃m reperitur ſine milleſimo ꝛ
anno que ianuarius ſequens hꝫ ꝛ ſ̄m milleſimũ quem
ab alio inſtrumento habere poſſet ex relatione vel cõi/
catione: ꝛ ſic nõ valet: q: quod nõ eſt poni vel tolli non
poteſt: vt. l. nã ꝛ ſi ſub cõditione. §. poſt defectũ. ĩ. de
iniuſ. rup. ꝛ irri. te. Dixi ergo ꝙ in inſtr̃o publico reqri
tur ꝙ ponatur indictio. hanc autẽ debere apponi ꝓba
tur in cor. vt prepo. no. impera. ꝛ õ no. co. cõpo. epiſto
la cordi. ꝛ extra de fide ĩſtru. c. iter dilectos. qõ ſine du/
bio veꝝ eſt. ¶ Quero ergo an indictio poſita in ꝑn. li/
bri in vno cõtractu intelligatur in ſequẽtibus inſtrumẽ
tis repetita ꝛ eis cõis eſſe ſ̄m formaꝫ huius. §. Rñ. aut
cõſtat vere vel preſumptiue ſ̄m predicta totũ libruꝫ eẽ
ꝯfectum ſub vno anno ſine dubio intelligitur indictio
repetita in omnibus inſtrumentis ſequentibus. ar. hu
ius. §. ꝛ rõ q: indictio nõ potuit minuſ anno durare. ex
quo ergo omnia inſtrumẽta vno eodẽqꝫ anno ſunt ſcri
pta de neceſſitate ſub eadẽ indictione claudũtur: cum
prima indictio minus anno nõ potuit durare: vt colli/
gitur ex predictis glo. de indictione loquentib⁹. aut li
ber cõtinet diuerſos ãnos ſeu milleſimos. verbi gratia.
in prin. cõtinet annos dñi milleſimo. ccclviij. quo ãno
currit ſeu eſt duodecima indictio: ꝛ eſt poſita in initio
vel in medio libri vel in fine vel in quacunqꝫ parte eius
in vno inſtrumento eſt annus cũ mille. ccclx. anno ꝛ nõ
eſt expreſſa indictio quo caſu deberet tunc indictio eẽ
. xiiij. certe tunc nõ põt intelligi indictio adiecta in pri/
mo cõtractu eſſe repetita in hoc. Eſt rõ quia annus ei⁹
oſtendit hoc nõ poſſe fieri: ꝛ ſic iſte contractus nõ ĩpe/
ditur in ſubſtantialibus ſuis a primo contractu. ſed im
peditur a ſeipſo: ꝛ ſic nõ valet. Non ob. iſte. §. quia dꝫ
intelligi de repetitione diei ꝛ conſulis facienda ĩ ſequẽ
tibus rõnibus in quibus nihil obſtat: q: nõ fieret nec ĩ/
pedimentũ ex ſe a ſeipſo preſtaret. ſecus vbi impedimẽ
tum a ſeipſo preſtaret: vt ĩ caſu propoſito. preterea cuꝫ
talis repetitio nihil operetur imo ſi fieret viciaret ꝯtra/
ctum in anno ſufficit: q: reperirentur anni domini cuꝫ
indictione diſcordes. ideo nõ fiet. ar. l. ticia. §. idem re/
ſponſum. de verbo. ob. ¶ Quero quid ſi indictio repe
riatur in medio libri. Reſpondeo ad ſequentia referť
ſ̄m determinationem ſupradictã. Ad precedentia nõ
referatur cum initium ꝛ quelibet extremitas durare di
catur vſqꝫ ad mediũ nõ in plura. ſ̃. ſi quis ius di. nõ ob
tẽp. l. i. §. i. maxime hoc caſu vbi de valore publici ĩſtru
menti agimus: ꝛ cũ facilius poſſet induci repetitio ĩdi/
ctionis ꝙ̃ diei cũ duret vno anno: vt. ſ̃. dixi. ¶ Queriť
quid ſi indictio apponatur in fine libri ꝛ oĩa inſtrumẽ/
ta precedentia ſint ſine indictione an ad precedentia
referatur. videtur ꝙ nõ: q: iſte. §. loquitur qñ ſolẽnitaſ
adhibita in prin. referatur ad ſequentia. Quid autem
ſit ecõtra nõ dicit. Reſpondeo aut hoc cõſtat ante oĩa
inſtr̃a precedentia eſſe ꝯfecta vno ꝛ eodẽ anno: ꝛ etiaꝫ
ſine dubio ad oĩa referatur cuꝫ clauſula in ſi. poſita ad
oĩa referať in dubio ſi poſſibile eſt: vt no. ff. õ iuriſditio
ne oĩm iudi. l. ſi idẽ cũ eodẽ. §. ſi. ꝛ. ff. de le. i. l. talis ſcri/
ptura. maxime hoc eſt veꝝ qñ verba p̄nt ad totũ librũ
referri: vt ſi dicat acta ſub tali anno ꝛ tali ĩdictiõe. Aut
inſtr̃a precedentia fuerũt ſcripta diuerſis annis: ꝛ tũc
aut verba ſcripture ꝛ indictionis referuntur tm̃ ad illũ
contractum in quo ſunt ſcripta: vt ſi dicit actum fuit et
deliberatum fuit dictum inſtr̃m in tali loco tali tempo
re ꝛ tali indictione: ꝛ tunc ad iſtud tm̃ inſtrumentuꝫ re
fertur. aut verba ſunt prolata generaliter nõ referẽdo
ſe ad certum inſtrumentum: vt ſi dicit acta fuerunt pre
dicta in tali loco indictione tali ꝛc̃. ꝛ tunc aut ex aliquo
quod eſt in precedentibus inſtrumentis apparet ad il
la nõ poſſe referri: vt ſi in eis ſit aliuſ annus ſcript⁹ quo
alia currebat indictio: ꝛ tunc ad illa nõ referať: vt. d. l.
ſi idẽ. ꝛ. d. l. talis ſcriptura. aut nõ eſt aliquid quod im/
pediat ad illa referri: ꝛ tunc aut inter inſtr̃ꝫ vltimũ vbi
eſt indictio ſunt media alia inſtrumẽta cũ alia ĩdictiõe

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ꝛ diuerſa: ꝛ tūc ad illud non referat̄. aut non ſunt alia
inſtrumenta media: ꝛ tunc ad oīa referat̄. ar. dictorum
iurium. ꝛ. C. de li. prete. l. i. nec iſto caſu dꝫ attendi ꝛ ha
beri reſpectus ad varietatē teſtium vel diei que eſſet in
ter inſtr̄a cū vno anno poſſibile ſit ꝯdere plura inſtru/
menta diuerſis diebus ꝛ diuerſis teſtibus pluribus: q̄
oīa tamen ſub vna indictione fiunt. ſed ad diuerſitatē
loci in cōtractu aſcripti in alijs inſtr̄is dꝫ haberi reſpe/
ctus. Quid enim ſi inſtr̄m ad quod volo quod idictio
ſit appoſita in prin. vel in fin. appareat celebratū ſenis
vbi cōnumerant̄ anni ab incarnatione dn̄i: vt dixi: ꝛ in/
ſtrumentū vbi indictio eſt ſcripta fuit celebratū Peru
ſij vbi numerāt̄ āni a natiuitate. Certe q: diuerſitas cō
numerationis annoꝝ diuerſitatē inducit: vt probāt gl.
alle. de indictione loquētes: dicam tunc ad illa inſtr̄a ñ
referri. ¶ Quero dixi ꝙ dꝫ publicum inſtrumentū con/
tinere diem. intelligo diē. ſ. quo notarius fuit rogat⁹ et
cōtractus habitus a partibus ꝓ abſoluto. l. cōtractus.
C. de fide inſtru. nō āt dꝫ de neceſſitate ꝯtinere diē quo
ſcribitur ꝛ extendit̄ p notariū: vt hic ꝓbatur ꝛ in cor. vt
ſpō. no. imp. ꝛ ꝓbatur in preal. l. generali. ꝛ apertius
C. de diuer. ꝛ tēp. ꝑſcrip. l. ſi qua. ꝛ glo. l. in ſumma. §.
idē labeo. ff. de aqua plu. ar. ꝛ. l. i. §. editiones. ſ. e. Nec
ob. quod no. C. de no. co. cōp. circa fi. prime ꝯſti. q: ibi
loquitur in legibus redactis in corpore iuris quas con
ſtat valere. lꝫ in eis nō exprimant̄ dies ꝛ ꝯſul: vt ibi no.
Et eſt ſciendū ꝙ ſm diuerſa loca ita diuerſe ſunt cōſue
tudines circa dinumerationē diei. nā in aliquibus locis
dr̄ prima die intrante menſe maij: ꝛ ſic de ſingulis vſqꝫ
ad medietatē menſis vel ſi mēſis hꝫ. xxxi. dies vſqꝫ ad
.xv. incluſiue elapſa autē medietate alia menſis dr̄ die
.xvij. exeunte menſe maij: ꝛ ſic de ſingulis vſqꝫ ad finē
menſis vel vſqꝫ ad penul. vel vltimum diem menſis q/
bus dr̄ die penultimo. vel vltimo maij. In aliquib⁹ au/
tē locis dies menſis ponitur extenſus vſqꝫ ad fi. ei⁹. Et
hec cōſuetudo cōiter ſeruatur in quo nō eſt vis: tamen
iō poſui: q: poſſibile eſt hanc dinumerationē effectum
inducere ad infra dicenda. ¶ Quero an ſufficit diē cer/
tam eē per relationem ad aliquē actum notarii appoſi
tum in inſtr̄o: vt ſi dicit actū rome die quo imperator.
Carolus quartus coronatus fuit rome: queritur an di
es ſcriptus in prin. li. in vno inſtr̄o ſit cōis oīum inſtru/
mentoꝝ ſequentium ſine die repertoꝝ. Et circa hoc ē
aduertendū ꝙ qñqꝫ in primo cōtractu libri reperit̄ di/
es ꝛ in ſecundo nō reperitur. Dico ꝙ tunc in ſecundo
dꝫ intelligi dies in precedenti aſcriptus. Caſus ē i hoc
.§. ſm intellectū Guil. ¶ Sed quero an in oībus iſtru
mentis ſequētibus poſito ꝙ multa ſint in quibus nō ē
dies debeat intelligi dies in primo aſcriptus. videt̄ ꝙ
ſic: q: tex. hic dicit ꝙ eſt cōis oīs rōnis ſequentis Circa
hoc puto multa ꝯſiderari. ꝓ quibus examinandis que
ritur: pone ꝙ liber notarii eſt magni voluminis ꝛ mul/
torum quaternoꝝ in quo forte cōtinentur mille inſtru/
menta in nullo quoꝝ eſt dies niſi in primo. nunquid il
la dies erit cōis oīum contractuum ſequentiū. puto ꝙ
nō per ea que. ſ. dixi poſt indictionem. Jac. de are. ad
iſtum. §. reſpondet vt ibi dixi. ꝛ hic ꝛ infra dicenda in/
telligo qñ notarius qui confecit librum de cuius libro
agitur eſt mortuus. nā ſi viueret ꝛ diceret ſe recordari
de die vel ỏ alia ſolēnitate quā ponere omiſit ei credit̄.
credit̄ enim officiali de officio ſibi cōmiſſo: vt. l. appari
tores. C. de exac. tribu. lib. x. ꝛ. l. ſi quis ỏcurio. C. ỏ fal.
ꝛ. l. magis puto. §. ne tñ. ff. de re. coꝝ. de of. pſi. l. i. §. cu
ra carnis. Quero ſi nō itelligit̄ iſto caſu dies repetitus
in oībus ſequentibus inſtrumentis. an intelligatur ſal/
tem repetitus in aliquo ipſorum vt in ſequenti imedie/
tate poſt primū: vel in tertio vel in quarto vſqꝫ ad queꝫ
numeꝝ cū in aliquo debet repetitus intelligi per hunc
.§. ꝛ videtur ꝙ in ſequenti contractu imediate poſt il/
lū qui hꝫ diem ꝛ nō in vlteriori. per tex. huius. §. q tan/
tum duaꝝ rōnum mentionem facit. Nec ob. dictio om

nis hic poſita: vt. ſ. dixi. Secundo modo videtur ꝙ di
es poſſet dici cōmunis ad omnes contractus qui conti
nentur ꝛ ſcripti ſunt vſqꝫ ad medium libri: quia hic di/
citur initium tabulaꝝ ſeu principium ꝛ quelibet extre/
mitas rei debet durare vſqꝫ ad medium: vt. l. i. preal. et
ibi no. ſ. ſi quis ius di. nō ob. Sed certe dicte op. nō ha
bent in ſe rationem vel equitatē ꝙ ad ſequentē tantū
contractum referatur vel vſqꝫ ad mediū. Cū nō ſit ra/
tio quare magis ad vnum ꝙ̄ ad aliud inſtrumentū re/
ferri debeat. ar. l. i. C. de libe. prete. ad vnū autē nō po
teſt referri: vt. ſ. dixi. ergo durat queſtio. Pro cui⁹ ſol.
ſunt examinanda verba huius tex. ꝛ primo dicitur hic
initium quomodo intelligitur initium. de quo īfra pa/
tebit: q: hic eſt caſus qōnis. Scdō hic dicit tabulaꝝ. de
quibus tabulis itelligat̄. Rñdeo de quacūqꝫ materia
ſint: vt. ff. de ſcōis tabulis. l. i. ꝛ. ff. cōmoda. l. icōmoda/
to. §. ſicut. Itē aduerte: q: hic dicit tabularū in plurali
numero: ꝛ ſic erant plures charte. Multomagis dice
mus ſi eſſet vna charta vel vnū foliū in quo hoc cōtine
retur: ꝛ eſt aduertēdū dū dicit tabulaꝝ itelligit̄ cōiter
.i. libri rationū: ꝛ ſic ꝙ erant plures tabule vel plures
charte que tñ faciebant vnū librū vt ꝓbat tex. ibi dum
dicit in quibus. ſ. erant ſcripte plures rōnes. Erāt eniꝫ
eedem tabule ſeu charte reſpectu cōpoſitionis lꝫ alias
eſſent plures res ꝛ cognoſcitur ꝙ eadem eſt tabula ſi/
ue idem liber ſi inuicem ſunt colligate tabule ſeu char
te vna ligatura artificiali ex qua cognoſcitur ꝙ vnus ē
liber ſeu volumē ꝛ ſi alique ligature eſſent excepte. ſi ta
men apparet ex remanētibus vnum volumē eſſe idē di
cemus: vt. l. i. §. ſi. ff. de bo. poſ. ſm ta. Ex predictis con
cludo ꝙ vt dies in ſequentibus intelligatur repetitus
requiritur ꝙ ſint eedē tabule. imo idem liber cōtinua/
tus vna cōtinuatione chartaꝝ quod vult tex. hic dū di
cit quibus ꝛc. quod ē relatiuū ſubſtantie ꝛ idētitatis: ꝛ
cōmentator hoc firmat ex his vtrum in qōne propoſi/
ta dies poſitus i prin. libri intelligatur in ſequentib⁹ re
petitus: dico ſic qñqꝫ liber in cuius principio ē dies eſt
liber multaꝝ chartaꝝ ꝛ pluriū quaternoꝝ ꝛ qnterni ꝛ
charte nō ſunt inuicē colligati ꝛ ꝯglutinati ꝛ forte ſunt
diuerſi voluminis: q: vnus maior alio. Et tūc dies ap/
poſitus in prin. nō ē cōis: niſi in cōtractibus illius qn/
terni tm̄: nō autē in cōtractibus quinterni ſequētis qui
nō cōtinetur in vna ꝯglutinatione ſeu ligatura. Rō q:
nō ſunt eedē tabule ſic ceſſaret rō ꝛ mēs hui⁹. §. ꝛ hoc
puto veꝝ niſi ſequēs quinternus diuerſi voluminis ha
beret cōtinuationem in ſcriptura cōnexam cū primo.
Nā tunc ſeries ſcripture faceret ipſas eaſdem tabulas
eē. Sicut enim nil refert adimatur aliquid re aut ꝟbo:
vt. ff. de adi. le. l. nihil. ita nō refert ꝙ iſte quaternus cō
tinetur re hoc eſt ꝙ ſit eiuſdem voluminis ꝛ ligature:
vel verbo hoc eſt ꝙ ſit continuata ſcriptura. pro hoc vi
detur caſus in. l. libroꝝ. §. quid ergo. ibi nō cōglutina/
ti ꝛc. ff. de le. iij. Quandoqꝫ liber eſt diuerſoꝝ qnterno
rum qui faciunt eaſdē tabulas ſeu eundē librū vt ſi qn
terni ſint eiuſdem voluminis ꝛ inuicem colligati ꝛ con
iuncti ex qua ligatura artificiali cognoſcitur ꝙ vnum eſ
ſet volumen: ꝛ ſic eedem tabule ꝛ idē liber. Et tunc an
dies poſitus in prin. huius libri in vno volumine intel
ligatur repetitus in ſequētibus inſtrumentis. Aduerte
multa poſſent interuenire per que nō referrētur ad ſe/
quētia. pone ꝙ in pn. libri eſt vnus cōtractus in quo ē
dies. poſtea ſunt alique charte nō ſcripte demū poſt il
las chartas ſequit̄ inſtrumentum ſine die: tunc dico ꝙ
dies nō intelligit̄ repetitus. apparet eni ꝙ notarius in
illis chartis medijs volebat aliqd ſcribere qḋ omiſit ꝓ
pter qḋ pꝫ ꝙ nō eſt ꝯtinuatio ſcōi inſtrumēti ad primū
ſaltē in mēte notarij: ꝛ ſic nō pñt dici eedē tabule. For
te enim notarius in illis chartis medijs alium diē po
ſuiſſet. Sic in ſimili video ꝙ voluntas patris imperfe/
cta ratione ſolēnitatis valet inter filios: vt. l. hac conſul
tiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. ꝛ tamen non valet

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſi eſt imperfecta ratione voluntatis quaꝫ teſtator in to
tū nō expreſſit. ita hic ex eo ꝙ notarius dimiſit illas me
dias nō ſcriptas apparet ꝙ voluntas eius īperfecta re/
peritur. Cū ibi de his ꝓpter que illas chartas dimiſit
aliqd nō ſcriptis: ⁊ ſic iſta imperfectio voluntatis vicia
ret ſequentia: lꝫ imperfectio ſolēnitatis nō eam viciaret
hoc caſu: vt. C. fa. her. l. ſi. ⁊. ĵ. de teſt. l. ſi is qui teſtamē
tum. Et hoc dico verū niſi ꝑ errorē notarij illas chartas
medias dimiſit nō ſcriptas quod venit qñ quis legen/
do vel ſcribendo voluit ſimul duas chartas uel ꝓpter
feſtinantiam de quo errore ſtarem ſue ſcripture qua di/
ceret ſe erraſſe ⁊ hoc ar. l. i. §. ſi. ĵ. de his que in te. delē.
vel niſi aliud in illis chartis nō ſcriptis appareat ꝓpter
quod de errore notarij doceatur. Nā cauti notarij qñ
hoc euenit in illis chartis nō ſcriptis apponunt vacat
ad hoc vt dent intelligere ꝙ ibi nil volebāt ſcribere. vel
faciunt vnā lineā cū incauſtro ad modum crucis ī quo
libet latere nō ſcripto ꝓpter quod datur intelligi ꝙ ni/
hil ſcribere volebant. ſed errore omiſſum fuit illud ſpa
cium. Idē dico ſi notarius in prin. in vno cōtractu diē
poſuit ⁊ in ſequenti ꝯtractu dicit anno domini milleſi/
mo. ccclix. ⁊ dimiſit ſpaciū in charta vbi diē ponere vo/
lebat. Certe nō intelligitur tunc dies repetitus. Appa
ret enim ꝙ ibi alium diem apponere volebat ⁊ ex eo ꝙ
ibi milleſimū repetijt. Alias dixiſſet eadē die ⁊c. idē ſi
diem expreſſiſſet in genere dicendo āno dñi milleſimo
. ccclix. diem ⁊ numerū obmiſit. nā apparet ꝙ hic alium
diē ponere volebat: ⁊ ſic dies precedens nō eſt cōis ad
ſequentia: q: notarius nō habuit ipſum ꝓ cōi ſic ſcribē
do. Et ſic ceſſat ratio huius. §. idē puto ſi eſſet varietas
in menſe: q: in primo dixit ſecunda die maij: ⁊ in ſequē
ti inſtrumento diceret actū fuit in tali loco de menſe iu
nij: nec diem poſuiſſet. Tunc enim ſine dubio primus
dies nō intelligeretur repetitus propter varietatē men
ſium. ar. l. ſi idem cum eodem. in ſi. ſ. de iuriſ. om. iudi.
Qñqꝫ omnia predicta ceſſant ſed eedē ſunt tabule vel
idem liber ex continuitate ſcripture ⁊ in prin. in vno in
ſtrumento eſt dies: tunc an intelligatur repetitus in ſe
quentibus. Dicereꝫ ꝙ ſi ſuperuiuerent teſtes qui ſunt
ſcripti in aliquo ex contractibus qui ſequuntur de cuiꝰ
die agitur ⁊ tunc teſtibus ſtaretur quibus dꝫ credi ꝺ ſo
lēnitate inſtrumenti: ut in. §. quod fere. Aut nō ſuper
uiuūt: ⁊ tunc ſi poteſt coniectura ſumi ex loco: quia ſi
primum inſtrumentum in quo eſt dies apparet factuꝫ
in ciuitate Peruſij: ſequens quod eſt ſine die apparet
ꝯfectum florentie: dico repetitioneꝫ nō induci: q: eadē
die notarius nō potuiſſet eſſe Peruſij ⁊ Florentie ꝓꝑ
diſtantiaꝫ loci. Si uero locus eſt idem in quolibet iſtru
mento: tunc relinquo hoc in pectore iudicis ⁊ diſcretō
ni. arg. ĵ. ti. i. l. maiorem in ſi. ⁊ de iure delibe. l. i. qui ī ſe
quenti inſtrumento imediate poſt primum dicet diem
repetitum. In alijs inſpiciet hoc de conſilio ⁊ colloqo
circūſpectorū ⁊ expertoruꝫ notariorum. ar. l. compara/
tiones. C. de fide inſtru. ⁊. ſ. in. i. conſti. huius li. ⁊. C. ꝺ
ſecundis nuptijs. l. hac edictali. ⁊ de re mili. l. ſemel. li.
. xij. ⁊. ĵ. de uen. inſpi. l. i. §. i. ⁊ in cor. de nō ali. §. ꝙ autē.
qui notarij inſpicient. an in illo libro cōtineātur tot cō
tractus qui ſꝫm conſuetudineꝫ ciuitatis ſit veriſimile ꝙ
ſint celebrati vna die uel nō. inſpiciet etiam litteram an
ſit continuata vel nō. conſiderabit etiam conditionem
perſone notarij de cuius cōtractibus agitur ⁊ ſimilia.
Sed contra predicta opponitur vbi lex aliquid per fi/
ctionem contra ueritatem inducit cum fictio ſit contra
ueritatem nō admittitur probatio in cōtrarium. neduꝫ
per preſumptionem: imo nec per quaſcunqꝫ claras ꝓ/
bationes: ut no. in. l. nō eſt veriſimile. ĵ. quod me. cau. ⁊
. l. ſiue poſſidetis. C. de proba. Sed lex iſta fingit diem
⁊ cōſulem eſſe repetitum in ſequentibus rationibus: q:
tex. dicit cōmunis eſt. nō autem dicit ꝙ referatur vel tra
hatur ad ſequentia: quia fingit actum eadem die ⁊ cō/
ſule celebratum. Male ergo dixit. ſ. in pluribus par/
tibus vbi dicit admitti probationē in cōtrariuꝫ per pre
ſumptionē ⁊ indicia. Sol. puto ꝙ in hoc. §. nō induca
tur fictio ſed preſumptio. nā fictio ſemper eſt cōtra ve/
ritatem: ſed hic nō eſt certū ſequentē ꝯtractum nō fuiſ/
ſe celebratum eadem die quo primus imo eſt dubiuꝫ:
q: neutrum apparet in quo dubio. §. iſte ſic preſumit.
Et ratio huius preſumptionis inducende fuit identi/
tas tabularū ſeu libri ⁊ cōtinuatio ſcripture ⁊ vicinitas
cōtractuū. Ex quibus lex preſumit diē ⁊ cōſulē intelli/
gi in ſequentibus inſtrumentis. ar. l. ſi neutri. §. ſi. ĵ. de
priuil. cre. ⁊. l. ſi ſeruus pluriū. §. ſi. ĵ. de le. i. cum ſi. Ad
tex. qui dicit cōis. fateor ꝙ eſt cōis vt cōtractus ualeat
quaſi p̄ſumptiue eadē die factus. Sed tñ una preſum/
ptio tollit aliā: ut. ĵ. de inte. reſti. l. diuus. ⁊. l. nā ⁊ po/
ſtea. §. ſi dānetur. de iureiur. ⁊. l. ij. circa prin. ĵ. quis or
do in bo. poſ. ſer. Preſumptiones aūt huius. l. tollunt
ꝑ probationes ⁊ p̄ſumptōes ꝯtrarias: vt. ſ. dixi. Quid
ſi dies apponat in medio libri: q: in medio libri eſt in/
ſtrumentū cū die ⁊ cōſule. poſtea ſequūtur alia īſtrumē
ta ſine die an in illis intelligatur repetitus. Rñdeo ꝙ
ſic. ar. huius. §. Cōis eſt eni ois rōnis ſequentis: vt gl.
dicit. Per hoc q: tex. dicit hic poſtmodū in ea ⁊c. ⁊ il/
le locus ubi incipit eſſe dies recte dicitur initium tabu
larū quo ad inſtrumenta ſequentia. ¶ Quero qd ſi dies
eſt in fine libri an ſit cōmunis precedentibus inſtrum̄/
tis. glo. facit hic ꝙ nō dū dicit rōis. ſ. ſequentis. ꝓ hoc
tex. qui dicit poſtmodū in ea ⁊c. ⁊ ſic tex. ⁊ glo. conclu/
dunt ꝙ cōis ſit ſequentibus. de precedētibus nihil di/
cit. Circa qꝺ dico ꝙ aut notarius expreſſit hoc. ſ. ꝙ di/
es in fine appoſitus ad precedentia referat. Et tūc cū
ſit publica perſona cuius dicto ſtabit ſicut ſi notarius ī
fine libri diceret ⁊ predictis omnibus iterfui ⁊c. quod
receptum eſt ad precedentes omnes cōtractus referri.
Qñqꝫ notarius expreſſit ꝙ referat ſolum ad vltimum
inſtrm dicendo actum fuit dictum inſtrm uel hoc actū
fuit inter predictas partes tali die. ⁊ tunc ad id ſolum
inſtrm referat nō ad precedentia. ſed ad illud iſtrꝫ tm̄:
ut. l. iij. §. ſi ita ſcriptum. ĵ. de libe. ⁊ poſthu. Aut ē du/
bium ad quod dies aſcriptus in vltimo inſtro referat:
⁊ tunc in dubio preſumā nō referri ad precedētia. ſed
ad id inſtrm tm̄: ⁊ hoc primo per hūc. §. vt. ſ. dixi. Se
cundo ꝙ clauſula precedēs potētior ⁊ fortior ē vt dter
minet ſequentia ꝙ̄ clauſula ſequens vt determinet pre
cedētia: ut ꝓbat. ĵ. de le. iij. l. qſqs. cum prima glo. ⁊. ĵ.
ut le. no. ca. l. filium Preterea ꝙ a p̄cedēte ꝓcedit ma
gis debeat ſequēti. ꝙ̄ id quod a ſequente procedit de/
beat p̄cedenti: ut. ĵ. vnde liberi. l. ſcripto. Igit conclu
do hoc caſu diē nō ītelligi repetitū ī precedētibus. Sꝫ
cōtra hoc op. q: dies data ⁊ adiecta in fine libri in quo
plura ⁊ diuerſa capitula ſunt ⁊ diuerſis diebꝰ facta re/
fertur ad oia illa. Ita probatur in data ſexti. ita uidet ī
caſu ꝓpoſito ꝙ dies appoſita in fine totius libri refera
tur ad oia p̄cedentia. Sol. dies de quo loqt. §. iſte et
materia noſtra ē dies qua dꝫ exprimi quodlibet inſtrm
eē ꝯfectum ⁊ in quo fuit celebratum ⁊ originē habuit.
Sed dies date totius libri nō refert ad diē quo cōpo/
ſitum eſt quodlibet capitulū ꝑ ſe. ſed refert ad totuꝫ li
brum ⁊ ad tp̄s publicationis ⁊ ꝑfectionis ipſius cum
nō requirat ꝙ dies legis cōdite ponatur ut ī prima cō
ſtitu. C. in ſi. ⁊. ſ. dixi. Quod ī ꝯtractibus nō ſufficeret
vt. ſ. dixi. Nō enim dꝫ exprimi dies ſcripture uel quo ī
cipit ſcribere librū uel quo ꝑficit. Sed dies quo unū/
quodqꝫ inſtrumentū per ſe in libro ꝯtentum ſumit ori
ginem. Nec ob. qꝺ. ſ. dixi de annis dñi uel indictione
appoſita in fine libri: q: illa magis de facili poſſunt in/
telligi repetita cauſa ⁊ rationibus ibi dictis. ¶ Quero
circa hoc quid de pluribus actis ſeu ſcripturis alijs in
quibus dies requiritur que nō reperiuntur inuicē arti/
ficialiter colligate. ſed infilzate ut ita loquar ſꝫm vulga/
re cōe ſꝫm quod dicit in filza notarij ut quottidie faciūt
notarij cauſarū qñ acta ſibi ꝓducuntur. An dies appo

ſitus in prima ſcriptura poſita in filza intelligatur in ſequentibus repetita. Rñ. nõ p ſupradicta: q: nõ infilzã tur ut ibi ſint perpetuo dico deſtinatione eius q ibi ponit eas. ſed vt ſint ibi ꝛ extrahantur inde ꝛ apponant ad librum notarij infilzantis. ar. l. queſitum. §. i. j. ꝺ le. .iij. Et ex hoc deciditur qõ. Arbiter recepto libello ſtatuit parti terminum ad accipiendum copiam ꝛ ad opponendum duoꝝ dierum. notarius in fine libelli vt moris eoꝝ eſt ſcripſit diẽ porrecti libelli ꝛ poſuit ĩ filza. Deinde pars copiã habuit ꝛ exceptiões ꝓduxit quas arbiter admiſit in q̃tum de iure tenetur notarius poſuit exceptiones in eadẽ filza: tamen diẽ qua ꝓducte fuerunt nõ poſuit: an dies apposita in libello intelligatur in actibus ſequentibus in eadẽ filza repetita: ꝛ p predicta dico ꝙ nõ. ¶ Querif qd de menſe an ſit de ſubſtantia pu. inſtrumenti: ꝛ tex. in cor. vt prepo. no. impe. nominat menſem inter ſubſtantialia. Idẽ glo. in ꝑal. l. generali. §. penã: nõ ponit menſem ſed diẽ tm̃. puto menſem de neceſſitate apponi nõ debere. ſed ꝯſueuit apponi ad declarationẽ diei. ¶ Nã illa ſunt de ſubſtãtia rei ſine quibus res vel actus valere nõ põt: vt. j. de ꝟb. ob li. l. i. ſed ſi ponerẽ diẽ omni certitudine certũ poſito ꝙ menſis nõ apponeref. dicerẽ inſtrum valere: vtputa ſi inſtrm dicat anno dñi milleſimo. ccclvj. die natiuitatis dñi noſtri iheſu chriſti: poſito ꝙ nõ diceret de menſe ꝺcembris. Certũ eſt enim illam diẽ fuiſſe de illo menſe: ꝛ ſic q̃cunqꝫ eſt mẽſis notorius poſito die ꝛ ãno: tũc dico menſem exprimi de neceſſitate nõ debere. ar. ff. de do. prele. l. i. §. ſi. ꝛ. j. de cõtrahẽ. emp. l. cum ſeruo. Et hoc eſt veꝝ in menſe qui certus reddif poſito die vt paſca ẽt nõ expreſſo die in qualitate ſua. ¶ Sꝫ quero notarius dixit die paſchatis ꝛ nõ expreſſit menſeꝫ. Reſpõdeo aut oẽs ꝯtractus ꝓxime precedentes ſunt facti tali menſe quo aliquod paſcha fuit ꝛ de illo menſe intelligam. alias cum plures ſint dies paſchatis in anno dicã ſecus. ¶ Quero quid ſi dixit de paſchate reſurrectõis an ſufficit. dico ꝙ nõ: q: paſcha iſtud ẽt diuerſis menſibus eſſe põt cũ omne paſcha poſſit ex lune curſu diuerſis menſibus variari: duobus exceptis. ſ. paſcha natiuitatis ꝛ paſcha epiphanie. ¶ Quero quid ſi dixit ꝺ paſchate natiuitatis quod ſemper eſt vno menſe an dicatur dies certa. vĩ ꝙ nõ: q: diebus tribus ꝯtinuis feſtuꝫ paſchatis celebratur. Crederẽ oppoſitum ꝙ intelligatur de primo die paſchatis tanq̃ de digniori. ¶ Quero quid ſi dicatur die veneris ſancta an ſufficiat ſi nõ adijciatur menſis. Rñ. ꝙ nõ cũ ex curſu lune varietur ſicut .ſ. dixi de paſchate. Sed ſi dicatur ꝙ id paſcha potuit eſſe diuerſis menſibus: nõ op. q: ex quo ponitur annus ꝛ poſtea ſequitur dies paſchatis reſurrectionis. certuꝫ eſt debere intelligi de die paſchatis que fuit illo anno cum ſemel tm̃ fuerit. Rñ. nõ ſequitur ꝙ fuit anno iſto. nã vt. ſ. dixi dinumeratio annoꝝ dñi alicubi ſit a natiuitate alicubi ab incarnatione: ꝛ ſic poteſt diuerſitas ĩ annis reperiri. Sed quid ſi notarius in principio libri dixit in vno contractu die ſecundo mẽſis ianuarij poſtea ſi in ſequenti cõtractu dixit die ꝛ dimiſit ſpaciũ numeri diei ꝛ poſtea ſequitur menſis februarij. an intelligatur repetita dies precedens. dico ꝙ nõ ꝓpter menſium diuerſitatem. Quid ſi dixit in prin. die ſecundo mẽſis ianuarij ꝛ in inſtro ſeq. dicatur die ſecundo menſis ꝛ nõ exprimat cuius menſis: an eodẽ menſe ianuarij intelligemus repetitum. Rñdeo aut illa inſtra poſita ĩ eodeꝫ libro ſub eodẽ anno dicunt eodem die ꝛc̃. nec menſem repetunt tunc nõ intelligam in ſequentibus repetitum menſem. Rõ q: ex alijs ſuis inſtrumentis apparet notarium alium menſem ponere uoluiſſe. ar. l. ſi ſeruꝰ pluriũ. §. ſi. j. de le. i. aut in alijs inſtrum̃tis poſito ꝙ ſint eodẽ die cõpoſita: notarius cõſueuit menſem repetere tunc intelligo menſem repetitũ. ar. d. l. i. §. ſi autẽ. j. de here. inſti. Quid in dubio ſi de cõſuetudine notarij nõ apparet dicerẽ mẽſem nõ intelligi repetitũ: q: repetendo mẽſem cõſtat. lꝫ nõ exprimatur ꝙ de alio a ꝑcedẽti ſentit. ar. eoꝝ. q̃. ſ. dixi. Quinto dixi ꝙ de ſubſtãtia publici inſtri eſt nomen pape uel imperatoris quod ꝓbatur in rubro ꝛ nigro in auctẽ. ut ꝑpo. no. imp. ꝛ. d. l. generali. lꝫ ibi dicaf ꝙ nomen ꝯſulis ẽ ponendũ: tñ conſuetudo admittit ꝙ nomẽ ĩperatoris tm̃ in territorio ĩperij ꝛ nomen pape tm̃ in territorio pape ſeu eccleſie. ¶ Quero ſi nomen pape uel imperatoris eſt appoſitũ in ꝑn. libri in vno inſtrumento. an intelligaf in ſequentibus repetitũ. rñdeo in oĩbus illis caſibus in quibꝰ dixi diẽ intelligi repetitũ in ſequẽtibus inſtris in his dico nomẽ pape uel ĩperatoris intelligi repetituꝫ: ꝛ hoc duplici rõne. primo per hunc tex. qui dicit ꝛ cõſulem ĩ repetitiõe eq̃parari. ſecũdo q: ſi eodẽ die ſit ſequif ꝙ tẽpore eiuſdem ꝯſulis pape vel ĩperatoris: quia q̃ vno ꝛ eodẽ die ſiunt ſimul fieri dicunf: vt. j. locati. l. in opis: ꝛ de pig. l. ſi fundus. §. ſi duo. Puto autẽ ꝙ facilius ĩtelligaf repetitũ nomen imperatoris vel pape q̃ dies. qd enim ſi liber eſt magni voluminis ꝛ ĩ eo ſunt tot cõtractus ꝙ nõ eſt veriſimile ꝛ forte ĩpoſſibile notarium eadẽ die eos feciſſe ꝛ in prin. eſt nomen imperatoris vł pape in alijs inſtrumentis nõ eſt. Certe quod. ſ. ꝺ die dixi idem dico in nomine imperatoris uel pape in omnibus ſequentibus cõtractibus intelligitur repetitum. quod eſſe veꝝ ſic probo. quilibet preſumitur viuere vſqꝫ ad centum annos niſi mortuus ꝓbef: ut. j. quẽad. teſta. api. l. iij §. ſi dubitef. ꝛ ibi no. glo. no. ẽt. j. de acq. here. l. ſed ꝛ ſi de ſua. in ꝑn. facit. j. de cap. l. nec nos. Et cõſtat tp̃e primi ꝯtractus imperatorem illũ cuiꝰ nomen in eo eſt expreſſum viuere. ergo ẽt tp̃e ꝯtractuum ſequentium viuere preſumitur ꝛ ſic põt ꝛ dꝫ. ar. huius .§. intelligi repetitũ. ꝛ ideo cõſultum eſt volenti ſequẽtia inſtrumenta nõ valere ꝙ articulef ꝛ probetur ſi verum eſt ꝙ illa die qua continetur in primo inſtrumẽto ille imperator vel papa mortuus ſit: tunc enim cũ impoſſibile ſit nõ intelligam repetitum ꝛ ꝯ preſumptionẽ huius. §. recipiam probationes in ꝯrium: vt. ſ. dixi. ¶ Quid ſi nomẽ imperatoris vł pape reperiatur ĩ medio vel in ſi. libri. dic vt. ſ. dixi circa diem. ¶ Sed ſexto dixi ꝙ in inſtro ad eius ſubſtantiam requiritur locꝰ qõ an uerum ſit reuocatur in dubium: ꝛ tex. in cor. ut prepo. no. impe. de loco nõ ponit. ſed glo. ponit illum debere requiri: ut. d. l. generali. ꝛ. C. de cõtrahẽ. ꝛ cõmit. ſti. l. optimam. ꝛ extra de re iudi. c. abbate ſane li. vj. et Spe. in ti. de iſtru. edi. ꝛ Ja. de are. quod plus eſt i. d. l. optimã. dicit debere apponi locũ loci quod ibi ſeqf Cy. ar. §. queſitũ. in auc̃. q. mo. na. effi. ſui. dico locum de ꝯſuetudine eẽ de ſubſtãtia publici inſtri nec eẽ text. q nos vrgeret ad dicẽdũ oppoſitũ. Tñ q: ꝑncipaliter hoc nõ intẽdimus. ſed ſolũ ꝺ repetitione ipius quero an locus poſitus in ꝑn. tabulaꝝ debeat in ſequẽtibus inſtris intelligi repetitꝰ poſito ꝙ ſit de ſubſtantia iſtri. Rñ. quidã ẽ locus generalis ꝛ cõis: vt ſi notariꝰ ĩ ꝑn. in vno inſtro dixit actũ in ciuitate ꝑuſij: ꝛ tũc p hũc. §. dicã ipm intelligi repetitũ in ſequẽtibus inſtris maxime: ſi notarius ẽ de illa ciuitate: ꝛ ibi ſtationeꝫ hꝫ ꝛ ibi moram trahere cõſueuit: ꝛ hoc eſt verum niſi ex aduerſo ꝓbaref ꝙ die inſtrumenti cõfecti ille notariꝰ fuiſſet in vno alio loco ita diſtanti ꝙ in vna ꝛ eadẽ die nõ potuiſſet in ambobꝰ locis eſſe vel ẽt ꝙ fuit in loco ꝓpinquo. Sed teſtes ꝓbant ꝙ in illo die nõ receſſit ab illo loco ſm̃ formã ꝓbandi negatiuã tp̃e ꝛ loco coartataꝫ ut. l. i. j. de iti. actuqꝫ priua. quidã eſt locꝰ particularis ꝛ ſingularis: ut ſi notariꝰ in ꝑn. ĩ vno inſtro dixit actuꝫ in ciuitate peruſij ꝛ in domo ticij ꝛc̃. Tunc an ille locꝰ intelligatur repetitus. dico ꝙ quidam ẽ locꝰ particularis de quo ẽ de neceſſitate actũ ꝙ in inſtro poſſit celebrari locꝰ in quo ius reddi conſuetum eſt quẽ locum ĩ actibus ꝯtentioſis iudex debet de neceſſitate ſeruare: vt. ſ. de iuſti. ꝛ iure. l. pe. in ſi. ꝛ tunc ſi notariꝰ ĩ actu ſcripto ĩ ꝑn. libri dixit actũ in ciuitate peruſij ĩ palatio dñi

poteſtatis in loco vbi ius redditur: ⁊ tunc oĩa acta ſcri
pta ſequentia intelligam eodem loco facta cuꝫ alibi fie
ri nõ potuerunt: ⁊ tñ in actis ſequentibus dr̃ ꝙ iudicis
licentia intercesserit qui iudex habet neceſſe illum locũ
tenere ut dixi. idem ſi ſunt alia inſtrumenta que nõ po/
tuerunt celebrari: niſi in loco capituli: nam ſi primũ in
ſtrumentũ dicat actum in tali eccleſia in loco vbi abbas
vel epiſcopus capitulum facere cõſueuit. dico locuꝫ il/
lum in ſequentibus intelligi repetitũ ⁊ maxime vbi po
nitur perſona ſuperioris que facit preſumi oĩa ſolẽni/
ter acta: vt. l. magis puto. ĩ. de re. eo. quidam eſt locus
particularis in quo nõ eſt de neceſſitate actum ⁊ inſtru
menta celebrari: ut ẽ in actibus extraiudicialibus qui
poſſunt quolibet loco. dum tamen honeſto celebrari:
ſi primum inſtrumentum dicat actũ in ciuitate peruſij
in domo martini: ⁊ tunc aut apparet ꝙ nec die appoſi
to in inſtrumento nec vnꝗ̃ illa domus fuit martini: et
tunc nõ dicam locũ in ſequentibus repetitũ: quia illud
quod nõ eſt nõ poteſt repetituꝫ intelligi. ar. l. ſed ſi ſub
cõditione. §. ſi poſt defectum. ĩ. de iniuſto. rup. teſta.
¶ Preterea repetitio ⁊ interpretatio q̃ viciaret nõ de
bet fieri in contractibus. l. ticia. §. idem reſpondet. ĩ. de
verbo. ob. ⁊ l. i. ⁊ ibi no. ĩ. de eo quod cer. loco remanẽt
ergo inſtrumẽta ſequentia ſine loco. ſi uero domꝰ erat
martini die ꝯditi primi inſtrumẽti: ſed probatur ꝙ die
ſequenti alij uendidit ⁊ tradidit ⁊ alius in ea moratur
uel probatur ꝙ illa die tota domus fuit combuſta ⁊ in
ſtrumenta ſequentia continent alium diẽ. certe non in/
telligam locũ in ſequentibus repetitum cũ ſit impoſſi/
bile. Si uero adhuc erat illa domus ⁊ eiuſdem eſt cuiꝰ
erat primo: ⁊ tunc aut ille locus appoſitus in primo in
ſtrumento erat locus in quo notarius hꝫ ſtationeꝫ ſuã
⁊ quẽ cõiter in inſtrumentis apponere ſolet: quia ibi il/
la ut plurimũ faciebat: ⁊ tunc illum locum in ſequenti/
bus intelligã repetitum. Si uero alius erat locus q̃ ſta
tionis ſue an repetitus intelligat̃. videtur ꝙ non: quia
alia eſt ratio in alijs ſolẽnitatibus q̃ ſit in die ⁊ conſule
ut no. ſ̃. e. l. i. §. editiones in ſi. glo. magne. Dico oppo
ſitum ꝙ locus debet intelligi repetitus maxime in illis
caſibus ĩ quibus dies intelligitur repetita. qḋ ſic ꝓbo.
Si dies in precedenti inſtrumento appoſitus intelligi
tur repetitus: ita ꝙ dicitur inſtrumentum ſequẽs factũ
eodẽ die ⁊ ſic ſtatim poſt primũ ut in prima conſti. C. ĩ
ſi. ergo ⁊ in eodem loco: qꝛ ea que ĩmediate ſiunt vnuꝫ
poſt aliud ſimul fieri dicuntur: ut. ĩ. locati. l. in operis:
⁊ cõia predi. l. ſi quis duas. §. item ſi duo. ⁊ de teſt. mi/
li. l. querebatur: ⁊ hoc quando eodẽ die apparet uel p̃/
ſumptiue confecta eſſe inſtrumenta oĩa ſequentia. Si
vero diuerſis diebus ⁊ menſibus fuerunt confecta etiã
multum remotis ⁊ diſtantibus ab inuicẽ. puta primuꝫ
inſtrumentum fuit conditũ de menſe ianuarij in domo
ticij. ſequentia inſtrumenta fuerunt ꝯdita diuerſis die
bus ⁊ ſunt ſine loco: ⁊ vltimum inſtrumentũ fuit cõdi/
tum forte die vltima decembris: an locus debeat intel/
ligi repetitus. hoc arbitrio iudicis relinquo qui de hoc
ſm̃ apparentes circũſtantias iudicabit: vt. ſ̃. dixi ḋ die.
nã ſi uiuunt teſtes qui ſcripti ſunt in inſtrumento ſe in
formabit ab illis. Si ſunt mortui: tunc inueſtigabit an
notarius in loco qui ponitur in primo inſtrumento cõ
ſueuit aſſidue morari ire redire vel nõ: vt. ĩ. de acqr. re.
do. l. i. Et predicta uera quando locus appoſitus ĩ pͥn.
libri ſe refert ad unum cõtractũ. ſi uero refert ſe ad to
tam cõpoſitionem libri: ut ſi dicit hic ẽ liber mei talis
notarij ſcriptus per me in ciuitate peruſij in domo tali.
Tunc cum iſta ſolẽnitas loci dependeat a notario nõ
a partibus: ⁊ hec ſcripta ſe referat ad totam ſcripturaꝫ
libri: tunc intelligas locum in oĩbus ſequentibus repe
titum arg. l. iiij. ĩ. de libe. ⁊ poſthu. Quid autem ſi ĩ me
dio libri poneretur locus. dic vt. ſ̃. de die dixi. Quid ſi
in fine. dic ſimiliter: vt. ſ̃. de die dixi. ¶ Septimo dixi ꝙ
ad eſſe publici inſtrumenti teſtes requiruntur. quod ꝓ

batur in cor. vt prepo. no. impera. ⁊ in glo. l. generali.
cum ſi. Circa quod queritur an teſtes ſcripti in prin. li/
bri in uno inſtrumento intelligantur in ſequentibus in
ſtrumentis ſine teſtibus repertis repetiti. Dico ꝙ ſi ipĩ
viuunt ipſis eſt ſtandum: qꝛ de ſolẽnitate contractꝰ agi
tur: ut no. in. l. iuregentiuꝫ. §. quod fere. de pac. ſi non
uiuunt: tunc aut oẽs ꝯtus fuerunt facti eo die quo et
illi ubi teſtes ſunt ſcripti ⁊ eos repetitos intelligo: quia
ſimul fieri intelliguntur ⁊ dicũtur: ut in prealle. l. ĩ ope
ris. cum ſi. ſ̃. allegatis. Aut diuerſis diebus: ⁊ tunc aut
conſtat eos teſtes. in prin. ſcriptos dixiſſe tempore cõ/
fectionis oĩum inſtrumentoꝝ quod iſto caſu nõ preſu/
mitur niſi probetur cum conſtat eos mortuos. Sed ſi
conſtet eos de uita certi temporis agi. Et tũc aut erãt
teſtes qui in ciuitate vel loco vbi illi contractus celebra
ri appareant: ut plurimum morabantur ⁊ intelligo in
omnibus contractus repetitos. ar. huius. §. Aut ibi ñ
morabantur forte: quia erant de comitatu: ⁊ contractꝰ
fuerunt facti in ciuitate uel forte erãt teſtes ignoti: tũc
ex qualitate ⁊ fide notarij eos intelligant repetitos uel
nõ. ar. eius quod no. in prin. huius. l. Si uero nõ uiue/
bant tempore quo confecta fuerunt inſtrumẽta ſequẽ/
tia: ⁊ hoc cõſtat: ⁊ tunc ſine dubio nõ poſſunt intelligi
in eis repetiti: qꝛ quod nõ eſt ⁊c̃. ut. ſ̃. in precedentibꝰ
dixi. ¶ Octauo dixi ꝙ de ſubſtantia publici inſtrumen
ti eſt ꝙ notarius ſit rogatus hoc eſt ꝙ de mãdato par
tium ſcribat. Pro hoc. ſ̃. e. l. §. pertinere. ⁊ gl. in. l. ge/
nerali ſepius alle. ⁊. ſ̃. e. l. pretor. §. i. ut no. in corpore
de tabel. §. nos autẽ. col. iiij. ⁊ lꝫ glo. ibi teneat ꝙ tabel/
lio ſemper preſumatur rogatus poſito ꝙ non appare/
at ſm̃ quã glo. nõ eſſet ulterius tractandum de ĩfra di/
cendis. In hoc tñ: quia puto glo. illam nõ procedere:
nec tex. nec ratiõe fundari: quia. ll. quas allegat loquũ
tur de ſolẽnitate intrinſeca que ĩcluditur ex natura ver
boꝝ. Quod autẽ notarius rogetur a partibus eſt ſolẽ/
nitas extrinſeca quã nõ preſumã: vt. l. quicũqꝫ. §. qꝛ pu
pillo. ĩ. de publica. Preterea contra eã eſt ſnĩa Inno.
extra de ſide inſtru. c. i. quicquid dicat Iac. de bel. ĩ. d.
cor. ⁊ Spe. in ti. de inſtru. edit. ideo quero ſi tabellio ĩ
prin. libri afferat ſe rogatum in uno inſtrumẽto: an in
telligatur eſſe rogatus ad omnia inſtrumenta ſequen/
tia in quibus nõ cõtinetur ꝙ ſit rogatus. Rñ. inſpicien
da ſunt uerba ſcripture. Aut enim uerba referunt̃ ad
totum libꝝ: qꝛ dixit in libro publico. anno dñi milleſi/
mo. ccc. ⁊c̃. Hic eſt liber in quo continentur contractꝰ
⁊ ſcripture de quibus fui rogatus. ego talis notariꝰ ab
infraſcriptis perſonis ⁊c̃. Et tunc ad oĩa ſequentia ſit
cõis illa ſcriptura. ĩ. de lib. ⁊ poſthu. l. iij. ⁊ extra de re/
ſcrip. c. cãm que ⁊ quia in uerbis nulla eſt obſcuritas. l.
ille aut ille. §. cum in uerbis. ff. de le. iij. aut uerba refe/
runt ſe ad primum contractum tm̃ ⁊ ſunt in prin. in pri
mo cõtractu uel in fine dicentia: ⁊ predicta de manda
to ⁊ ĩnia: uel rogatus a dictis cõtrahentibus ſcripſi et
publicaui: tunc nõ intelligimus ad ſequentia inſtrumẽ
ta referri: qꝛ cum dicta uerba certum inſtrumentũ ſpe/
cialiter ⁊ expreſſe reſpiciant illud tantũ habent ſolẽni/
ʒare nõ alia. ar. d. l. iij. ⁊ quod no. C. de lib. prete. l. i. et
extra de appel. c. ij. requiris. ĩprin. ⁊ l. talis ſcriptura. ḋ
le. i. Et ſi ſequẽtia inſtrumenta eodem die quo illud ex
titerint celebrata: qꝛ nõ ſequitur eodẽ die ſunt facta. er
go de omnibus fuit rogatus: lꝫ. ſ̃. in loco ⁊ teſtibꝰ aliḋ
dixerim: niſi inter eaſdem perſonas eſſent oẽs illi con/
tractus celebrati: qꝛ tunc ex idẽtitate perſonaꝝ ⁊ diei
preſumerem hoc repetitũ. ¶ Quero quid ſi verba im/
portantia ꝙ notarius ſit rogatus ſint ſcripta in fine to
tius libri. Rñ. idem quod. ſ̃. dicerem: quia aut ſe refe/
runt ad totum librum aut ad ultimũ contractũ: lꝫ eniꝫ
iſta ſolẽnitas ꝙ notarius ſit rogatus ſit uniformis: qꝛ
uniformiter ſit ſicut ſolẽnitas ſigni. ut infra dicam. Ex
quo videtur magis de facili repetita intelligitur tamẽ
ꝙ nõ dependet a notario tm̃. ſed a cõtrahentibꝰ: imo

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ſorte mere a contrahētibus cum notarius hoc recuſa-
re nō poſſet: vt. C. de defen. ciui. l. pe. ⁊ cū ſeruus publi
cus ſit: ut. d. l. generali. nō dicā ipſam repetitam intelli
gi niſi in caſibus ſupradictis: ⁊ predicta uera qñ nota-
rius ſcribet inſtrumentū inter certas pſonas vel ad mā
datuꝫ unius tm̄ i actibusq ab vno tm̄ ꝓcedunt. Si ve
ro ſcriberet aliquod inſtrm̄ ſuū ꝓpriuꝫ quod pōt ī cer
tis caſibus forte teſtm̄ ſuum uel forte inſtrumentū quo
procuratorem conſtitueret ſm no. per cōmentatorem
. ff. de ſtipula. ſer. l. proinde. ⁊ l. de eo. ff. de fal. tunc iſta
ſolēnitas ꝙ ſit rogatus uel ꝙ ſibi mandet nō requirit
rō quia uerba imperatiui modi nō cadunt in primā p-
ſonam: vt. ff. de arbi. l. pe. ¶ Quid autē eſſet de alijs ſo
lēnitatibus ſupra dictis an in inſtrumentis que in cau-
ſa propria faceret requirantur hic examinare nō curo.
¶ Reſtat de nouo ⁊ vltimo. ſ. ꝙ tabelliones apponunt
ſignum: ⁊ ꝙ ſignum ſit de ſubſtantia publici inſtrumē-
ti oēs doc. nullo excepto concordant: ⁊ probatur per
tex. in. l. fi. C. de aſſeſſo. ibi ſignum qđ ꝯſuetum eſt char
tis apponi ⁊c. ⁊ in cor. de fide inſtru. §. oportet autem
colla. vj. ⁊ tex. ⁊ gl. iſti. de pub. iudi. §. itē. l. cor. ¶ Que
ro ergo circa hoc an hec ſolēnitas ſigni appoſita in ꝑn
ci. libri ſit cōis oibus ſequentibus inſtrumentis. q̄ que
ſtio cū de facto occurreret eugubij mihi fuit cōſulenda
cōmiſſa. Et uidetur primo ꝙ omnibus inſtrumētis ſe-
quentibus ſit cōmunis. ar. huius. §. In contrarium vr̄
q: ſuper certo nō cadit preſumptio: ut. l. nō eſt veriſimi
le. in prin. cū ibi no. ff. quod me. cauſa. ⁊ l. cōtinuus. ff. de
uerbo. ob. Sed certum eſt ſignū appoſitū in prin. libri
⁊ ñ alibi. ergo nō poſſumus pſumere ꝙ i alijs repertū
ſit. Nec ob. iſte. §. q: in rationibus ſequētibus erat du-
bium quo die cōdite fuerunt cum dies in eis nō eſſet ⁊
in hoc dubio lex preſumit ꝙ eodem die. Oppoſitū cō
ſului: q: cum iſta ſolēnitas ſit uniformis ⁊ a ſolo nota-
rio dependeat: vt infra dicam repetita intelligatur: vt
omnibus ſit cōis ⁊ ſuper publicatione totius libri ap-
poſita itelligatur: q: ſi ſolēnitas difformis ut diei vel cō
ſulis repetita intelligitur: ut hoc. §. multomagis ea q̄ ē
vniformis vt ſignum ⁊ hoc ſiue i prin. ſiue in fine libri
apponat ut cōiter notarioꝝ eſt mos. ¶ Sed circa hoc
mouetur vnū dubium. Quidā imprudens notarius tē
pore quo mondus mortalitatē magnā ſuſtinebat ⁊ ho
mines de ſubito moriebant infirmitate grauatus reco
lens de multis contractibus ⁊ teſtis ſe fuiſſe rogatum
quos ſui deſidia in libro nō poſuit. ſed illos prout pri-
mitus in cedulis ſeparatis ſcripſerat habebat adhuc.
⁊ cognoſcēs ſe nō poſſe in vnaquaqꝫ cedula ſuū ſignū
ponere accepit omnes illas cedulas ſimul ⁊ miſit eas ī
quodam cophano ⁊ ſignauit cophanuꝫ ⁊ claui clauſit
⁊ ſuper ſeraturā ſeu clauſurā poſuit ⁊ applicauit vnam
chartam in qua ꝑ eū ſic reperiebatur ſcriptū: oēs cedu
le ⁊ rogitus qui intus in iſto cophano cōtinentur ſcri-
pte ſunt ⁊ fuerunt ꝑ me taleꝫ notarium annis indictio
nibus ⁊ locis ⁊ menſibus diebus cōſulibus ⁊ teſtibus ī
eaꝝ qualibet per me ſcriptis de quibus a perſonis ī eis
ſcriptis rogatus extiti illas publicare que ſingulariter ī
firmitate corporis impeditus mei ſigni ſolita impreſ-
ſione publicare nō ualens hic deſuper iſtā ſeraturā me
um ſignū propria manu ſcribo: quo notario defuncto
in dubiū reuocabat an dictis cedulis omnibus alijs ſo
lēnitatibus exceptis ſignis fulcitis adhibēda ſit fides
ut publicis inſtrumentis. Et videtur ꝙ non: primo q:
vt ſolēnitas inſtrumenti in ſequentibus reperita dicat
oportet ꝙ in prin. libri notarij vel aliqua eius parte ſit
appoſita: vt eſt caſus hic dū dicit in quibus. ſ. tabulis:
⁊ in prin. dū dicit initium tabulaꝝ. ⁊. ſ. dixi. Preterea
iſte cedule nō ſunt eedē tabule nec idē liber nec eedem
ligature nec ꝯtinuate littere: nec rōne facti: q: ī eis ſunt
facta diuerſa. ergo talis ſolēnitas ſigni extra eas appo-
ſiti eas nullo modo reſpicit. In ꝯtrarium vr̄. nā quedā
ſunt de ſubſtantia inſtrumenti que nō ſunt vniformia.

ſed vario ⁊ diuerſo modo poni ī inſtrumento cōtingit
ut ſunt oēs ſolēnitates ⁊ ſubſtantialia ſupradicto exce-
pto rogitu notarij Dies enim anni dñi locus menſis i-
dictio teſtes pñt diuerſificari. nā ſm uarietatē ⁊ diuerſi
tatem diei quo ꝯficitur inſtrumentū ita diuerſo modo
dies in inſtrumento apponitur: ⁊ de his ſubſtantialib⁹
intelligātur ea que ſupra dixi: ⁊ maxime: q: multa ex eiſ
nō a ſolo tabellione depēdent ſed cōiter ab eo ⁊ a par
tibus. Quedam ſunt ſubſtantialia iſtrumēti vniformia
⁊ vniformiter in oibus inſtrumentis apponuntur ⁊ ex
ſolo notario dependēt nullo extrinſeco accedente vt ē
ſubſtantiale ⁊ ſolēnitas ſigni tabellionis qđ ſignū vni-
forme ⁊ ab eo ſolo dependet. Poſſet dici in oibus ce-
dulis repetita ēt eis eſſe cōis puto ſupradictis attētis de
ſtricto iure nō poſſe defendi ꝙ dicte tabule valeant: vt
publice cū in eis vel altera eaꝝ nō ſit ſignum: nec inſir-
mitatis caſus excuſet: q: culpa ei⁹ preceſſit. Sed equuꝫ
fore credo ipſas dici publicas ⁊ ſolēnes: tū propter cō
tractuū ⁊ teſtamētoꝝ multitudinem ne oīa pereāt qđ
in maximū diſpendiū cōtrahentium redūdaret. ar. ſ. de
offi. preto. l. barbarius. tū q: caſu infirmitatis qua tunc
detinebatur notariuſ cū tūc per eum nō ſtetit ⁊ fecit qc
quid poterat illa hora aliquid de iuris rigore vt valeāt
relaxetur. ¶ Expeditus de ſubſtantialibus inſtrumen-
menti publici: queritur quid ſi ſolēnitas ī caſu quo aſs
dꝫ intelligi cōis ſequentibus repetit ſcripta ī cooperta
libri notarij intus vel extra nō curo non autē in aliquo
ꝯtractu: vt ſi notarius in cooperta libri dicit. hic ē liber
cōtractuū ⁊ rogationū per me notariū talem ſcriptoꝝ
⁊c. Rñ. inſpicienda ſunt verba huius inſcriptiōis. Aut
. n. ſic dicunt. In noīe dñi amē. milleſimo. cclviiij. indi
ctione. xij. tpe talis pape. xx. mēſis decembris. Hic eſt
liber rogationū ⁊ ꝯtractuū ſcriptoꝝ ꝑ me talē notariū
⁊c. Et tunc ſine dubio tales ſolēnitates nō ſunt cōmu
nes ſequētibus inſtrumentis. Aut nō reſpiciunt aliquē
cōtractū aut inſtrumentū ꝑticulare ſed totū librū ⁊ im
ponit fidē toti libro ꝙ ſit notarij ⁊ ꝙ ſit ab eo ſcriptus
hec preſumptio nō dicit aliquid de tēpore alicuius cō-
tractus ſed tex. hic requirit ꝙ in aliquo actu debeat eē
dies dū dicit ſi initium tabulaꝝ ⁊c. Sed illa cooperta
nō eſt initium tabulaꝝ. ut infra dicā. ergo ⁊c. Si uero
verba dicerēt ſic. hic eſt liber inceptus ſcribi per me no
tarium iſraſcriptum ſub tali anno ⁊ tali die ⁊c. Et tunc
videtur ꝙ referatur ad primū inſtrumētū ⁊ ad ſequēs
cum in eo nō ſunt ſolēnitates. ſecus tñ ſi in eo ſunt ſo-
lennitates non ad vlteriora: Nā ſi dicamus iſtā talem
coopertam eſſe de libro: ⁊ tunc ſine dubio ad ſequens
inſtrumētum referatur: q: tunc librū ſcribere incepit.
Si dicamus nō ꝯtineri appellatione libri: nec eſſe de li
bro: ⁊ tunc puto ideꝫ: q: ſi ī aliquo alio loco ſcripſiſſet
ꝙ incepit ſcribere illū libꝝ die tali illa ē dies prime ſcri
pture illius libri ⁊ ſic primi inſtrumēti. Nihil enim iter
eſt ꝙ ſit per ſe certū vel per relationē ad certum: ut. l. ſi
ita. ff. de ꝯdi. ⁊ demon. Nec ob. iſte. §. qui dicit ꝙ dies
dꝫ ꝯtineri in libro: vt intelligatur in ſequētibus repeti-
tus q: fateor qñ de ſequentibus inſtrumētis agit. Sꝫ
qñ agitur de primo inſtrumēto: tunc ſufficit ſcriptura
ꝑdicta. an autē iſte cooperte cuiuſcūqꝫ materie ſint di
cant eſſe de libro. dicerē ſic. aut queris nunqd dicant
eſſe de ſubſtātia ⁊ eē libri: ⁊ dico ꝙ nō: quod pꝫ quia a
principio nō reqruntur ⁊ ſi appoſite, reuocētur eis ſub
latis remanet ita liber noīatus ut primo Aut qris vtꝝ
eis appoſitis cedat diſpoſitioni que de libro fieret vt
vēditioni legato ⁊ ſimilibus. dico ꝙ ſic. ar. l. iij. §. i. ff. de
leg. iij. ⁊. ff. de vi. tri. ⁊ oleo le. l. iij. §. i. ⁊ l. heres me⁹. §.
pe. de le. iij. et expreſſius in. l. librorum. e. ti. ⁊ cedunt ſi
cut adiacentia ipi libro. ar. l. predijs. §. pe. et de le. iij.
⁊. l. olimpyco. ff. de ſerui. vrb. predio. ⁊ ſic proprie ⁊ ve
re nō ſunt de eſſe libri: lꝫ ei cedant. vnde tex. qui hic di
cit ſi initium tabulaꝝ: nō intelligitur de eo quod in co-
operta ſcriptum eſt: niſi ſm quod. ſ. dixi. Additio.

Ex.§.ſequenti.

¶ Fidem faciũt notarij ṽba dicẽtis in inſtrumẽto hoc eſt exemplũ cuiuſdã inſtrumenti ſcripti manu mei notarij. Et originale preſumit remanere penes notarium ideo debet ꝓbare ſe ꝑdidiſſe. Et potius eſt credenduꝫ libro notarij ꝙ inſtrumẽto ſi ſit uarietas inter inſtrumẽtum datũ parti ⁊ librum. Et nõ debet audiri notarius qui petit a iudice teſtes examiari ut poſſit eẽ certus an fuerit rogatus de aliquo contractu: quia debet habere ſcripturam penes ſe.

Pretor ait. Per iſtũ textũ ego dico duo notabilia. Primo ꝙ ſi notarius dicit in inſtrumẽto hoc eſt exemplũ cuiuſdã inſtrumenti ſcripti manu mei notarij qḋ licet exẽplũ ſit tamen facit fidem[a]: qa notarius qui exẽplauit eſt de hoc inſtructus in iſtrumẽto ſue ꝓfeſſionis: ut hic dicit. Preterea nõ eſt maioris auctoritatis originale ꝙ iſtud exemplũ. ergo ⁊c. ſcḋo dico ꝙ inſtrumentuꝫ qḋ notarius reddit parti nõ preſumit eſſe originale: ſed originale remanere preſumit apud ipſum notariũ. ex quo ſemꝑ remanet inſtructus: niſi ꝓbet ſe ꝑdidiſſe: ut. ĩ. ꝓxi. §. Et ex hoc ſequit ꝙ ſi eſt uarietas inter inſtrumẽtũ datũ parti ⁊ librũ notarij potius eſt credendũ libro notarij. tertio dico ex hoc ꝙ ſi notarius petat a iudice examinari teſtes ut poſſit eſſe certus an fuerit rogatus in aliquo ꝯtu ꝙ ipſe nõ dꝫ audiri. dꝫ enim de hoc hẽre ſcripturaꝫ penes ſe ut h̃: niſi aliquã iuſtã cauſam habeat: qa forte ꝑdidit uel ſimile. de hoc dixi. ĩ. de tabu. exhi. l. de tabulis.

Ex.§.ſequenti.

¶ Quis debeat ꝓbare amiſſioneꝫ alicuius rei. Et ꝓbata amiſſione qs debeat ꝓbare uel aduerſarius dolũ uel culpam uel alter caſum.

An uero heredi. Nota quãdo reꝫ eẽ caſu amiſſam eſt cã intẽtionis alicuius ei qui agit incũbit ꝓbatio. ideo eniꝫ argẽtari[o] petit ſibi edi: qa dicit ſe caſu amiſiſſe. ¶ Op. ꝙ ipſe nõ debeat ꝓbare caſum ſed alius debeat ꝓbare dolum: ut. l. ſi creditor. de pig. acti. ⁊ ibi no. Glo. ponit quattuor ſolutiones. Prima ꝙ hic eſt ſpãlis. Ultima ꝙ hic rem eſſe caſu amiſſam eſt cã intentionis agentis. Quelibet iſtaꝝ põt eſſe bona recte intelligẽdo. Dic ergo ſic. Qñqꝫ rem eſſe amiſſam eſt cã defenſionis alicuius. ⁊ iſto caſu uidendũ eſt primo qs debet ꝓbare amiſſioneꝫ. ſcḋo ꝓbata amiſſione qs debet ꝓbare uel aduerſarius dolũ uel culpã uel iſte caſum. Circa primũ dico ꝙ aliquãdo nõ probat rem perueniſſe ad eum qui conuenitur: ⁊ tunc eoipſo ꝙ dicit ſe nõ habere ꝓ̃ſumit amiſiſſe niſi probet ꝯ̃riũ. credit enim iuramento ſuo: ut. s̃. e. l. pretor. §. ſed ⁊ ſi ſuus. ĩ. de le. ij. l. cũ ita §. ſpecies. ⁊ quod no. ĩ. de ꝓba. l. cuꝫ de lege. ⁊. C. de iure deli. l. ſi. §. licentiã. Ratio: qa res deperdita dicit eoipſo ꝙ adhibita diligẽti inquiſitione nõ poteſt reperiri: ut. l. iij. §. nerua. ĩ. de acqui. poſ. vñ cũ ille eã reperire nõ poſſit recte dicit ſe ꝑdidiſſe. Si ṽo probat rem penes ſe fuiſſe: tũc ſi qdem ipſe tenebat ad exhibendũ reꝫ officio iudicis põt ꝓbare ſe caſu ꝑdidiſſe per ſuũ iuramentũ: ut. C. de fide inſtru. l. ſi. Si ṽo tenebat iure actionis: tunc debet ꝓbare ſe perdidiſſe ipſam rem manifeſtis ꝓbationibus: ut. l. ſi creditor. C. de pig. ac. Et eodẽ modo quando rem eſſe amiſſam eſt cã actionis ille qui agit dꝫ ꝓbare ſe ꝑdidiſſe manifeſtis ꝓbationibus: ut h̃. ¶ Sed q̃ro que erũt iſte manifeſte ꝓbationes. Rñ. quidam ſunt caſus multũ manifeſti ut ruine incendiũ uis hoſtiũ ⁊ ſimilia. ⁊ iſte poſſunt manifeſte ꝓbari. Quidã ſunt caſus fortuiti clãdeſtini ⁊ occulti ut furtũ. ⁊ in iſto caſu ꝓbabitur per cõiecturas: ut quia hoſtiũ fuit ruptũ famulus aufugit ⁊ ſimilia. ar. l. non oĩs. §. a barbaris. de re mili. Itẽ no. doc. in. l. ſi creditor. C. de pig. ac. que ꝓbatiões dicent manifeſte: licet ex cõiecturis. ar. ĩ. de leg. i. l. lꝫ. ibi euidẽs ⁊c. ⁊ de manu. te. l. ſi qs locuples. ibi manifeſta ſunt ⁊c. Scḋo uidenduꝫ eſt amiſſione ꝓbata qs debet ꝓbare an aduerſarius dolum uel culpã uel iſte qui ꝯuenitur caſum. Breuiter qdam ſunt caſus fortuiti qui nõ pñt faciliter euenire abſqꝫ culpa ut furtũ: ut. l. cuꝫ duobus. §. dãna. ĩ. pro ſocio. incendiũ: ut. ĩ. de pericu. ⁊ cõmo. rei uẽ. l. ſi uendita. Et in fuga ſeruoꝝ uel alioꝝ qui debuerũt cuſtodiri. ⁊ in iſtis ꝓ̃ſumit culpa: niſi ꝓbetur caſus: ut dictis. ll. ⁊. ĩ. de cuſto. reoruꝫ. l. pe. al's ſi. ⁊. ĩ. de rei uẽ. l. ſi a bonefidei. §. i. ⁊. ĩ. locati. l. ſi qs fundũ. §. imperator. Et hoc mõ itelligẽdo bene dicit glo. ꝙ hic dꝫ ꝓbare caſuꝫ: qa preſumit culpa cũ debuerit cuſtodire. Sunt ⁊ alij caſus fortuiti qui pñt regulariter euenire ſine culpa: ut uis hoſtiũ impetus aquaꝝ ⁊ ſimilia. ⁊ tũc ꝓbata amiſſione dicto mõ preſumitur caſus: niſi culpa probetur: ut. ĩ. de regu. iur. l. contractus. ⁊. ĩ. locati. l. ſi merces. §. culpe. ⁊. ĩ. ſo. matrimonio. l. pe. in prin. ita intelligatur quod no. C. de pig. acti. l. ſi creditor.

[a] ¶ Facit ſ. dẽ. ADDE ꝙ hoc ſequitur Ro. ꝯſi. lio. cv.

Ex.§.ſequenti.

¶ Qualiter debeat fieri renouatio inſtrumenti amiſſi uel antiquati uel priuilegij.

Nec iteruꝫ. Nota ꝙ ille qui hũit inſtr̃m ⁊ amiſit non põt a notario petere: ut iteꝝ ſibi det. Ratio: qa ſemel functus eſt offõ ſuo ⁊ ideo amplius ſuꝑ illo quo functus eſt intromittere ſe nõ põt. l. iudex. ĩ. de re iudi. ⁊ quia dicit illa. l. in iudice. idẽ intelligas in notario ut no. Spe. in ti. de inſtru. edi. §. poſtremo. ṽ. ſed nũqd. ⁊ hoc eſt veꝝ: niſi hoc faciat cã cognita. ⁊ ſic cũ p̃cepto iudicis: qm̃ hoc importat. ṽbum cã cognita. l. iij. §. ſi cã cognita. ĩ. de bo. poſ. ⁊ ſi ſit pars que ex hoc poſſet ledi. ſ. debitor deberet citari. ĩ. ð tabu. exhibẽ. in. l. in illa. ſed facit. l. nam ita. s̃. de adop. ¶ Nota ergo ꝙ renouatio inſtr̃i amiſſi dꝫ fieri de p̃cepto iudicis: al's nõ. pro quo. ar. ĩ. ad. l. fal. l. pe. §. ſi. ⁊. C de prin. agẽ. in re. l. multum. de dam. infec. l. ſi finita in prin. Uides ergo ꝙ de p̃cepto iudicis inſtr̃m amiſſum iteꝝ debet per notarium parti refici. ſed nũqd idem in inſtr̃o antiquato. ſ. ꝙ debeat refici ſi petã ipſuꝫ renouari. dic ꝙ ſic. ita no. glo. in auc̃. de here. ⁊ fal. §. i. in glo. que incipit ar. pro priuilegijs. ⁊ ꝙ inſtr̃m antiquatũ uel deſtructũ debeat renouari. ꝓbat: qa teſtes ⁊ inſtr̃a parem uim obtinẽt. C. de fide inſtru. l. in exercendis. ſed teſtes ex cã renouantur: ut in. l. repeti. ⁊. l. diuus. §. i. de queſtio. ſm̃ modũ traditũ in. §. multe in auc̃. de teſti. in glo. ergo ⁊c. Ideꝫ uideo ꝙ fideiuſſor ex cã renouat. s̃. qui ſatiſda. cogã. l. ſi ab arbitro. §. ſi. ergo ⁊c. Et intellige ſemꝑ ꝙ debet fieri iudicis p̃cepto: ut h̃. uides qũo inſtr̃m antiquatũ uel deſtructũ debet refici. ¶ Quero qd in ꝓ̃uilegijs antiquatis ⁊ deletis an ſi petã ea refici ⁊ renouari debeã audiri. Glo. in. §. i. que incipit ar. pro priuilegijs in auc̃. de heredi. ⁊ fal. dicit ꝙ ſic. uerũtñ an illa glo. ſit ṽa hoc eſt uidendum. Dicũt doc. ꝙ nõ. Ratio: qa nõ utẽdo amittit priuilegiũ. ĩ. de uẽdi. l. i. ⁊ ſic ſi inſtr̃m in quo cõtinebat priuilegiũ fuerit antiquatuꝫ ⁊ deletũ amittat. Itẽ ſuperfluis nõ eſt utendũ. ĩ. de procura. l. nõ cogendũ. §. i. ⁊ ut le. no. caue. l. hec ſtipulatio. §. diuus. Sed renouare iſtud priuilegiũ eẽt ſuꝑuacuũ ut ꝓbabo: qa aut fuit inſinuatũ. ⁊ tũc oportet ꝙ de inſinuatione fieret inſtr̃m. ⁊ ſic non oportet ꝙ fiat renouatio cũ per illud inſtr̃m poſſit ꝓbari priuilegiuꝫ. ar. C. de edẽ. auc̃. ſi qs in aliquo. cũ ibi no. ⁊. C. de dona. l. in donationibus. aut nõ eſt facta inſinuatio coram iudice: ⁊ tũc priuilegiũ eſt nullũ. ar. C. de apochis publi. l. i. li. x. in auc̃. de colla. §. eos. colla. ix. ergo fruſtra fieret renouatio. ego dico glo. illaꝫ ṽam eſſe. ad qḋ facit. C. de uaca. mune. l. euidẽter. li. x. ⁊ de diuer. p̃di. ur. l. ſi. li. xi. de pala. ſa. largi. l. iij. li. xij. in auc̃. de mã. ꝓn. §. ſeges. C. de natu. libe. l. diui. ĩ. ad. l. iul. ma. l. nõ ꝯhit. de ſepul. uio. l. ſepulchri deteriorẽ in auc̃. de fideiuſ. in ꝓn. ⁊ in auc̃. qũo opꝫ epõs. §. ſed neqꝫ in eruditis. C. de diſcu. l. nec caſu. li. x. ⁊ no. ĩ. de admi. tu. l. cyrographis in prin. ⁊. ĩ. ad trebel. l. cũ hereditas. ⁊ de fide inſtru. c. ſi. Et eſt ratio: qa priuilegiũ principis debet eſſe ꝑpetuũ in auc̃.

cōſtitu. que de digni.§.illud.ꝛ vide Ja.de bel.in.d.§.i. de here.ꝛ fal.Subaudi ſic.ergo peteti inſtrm amiſſum vel antiquatū defertur iuramentuz per iudicem anteꝗ̄ a tabellione reficiatur.pro quo.ꝭ.e.l.quedā.§.nūmularios.ꝛ in auc̄.vt lice.ma.ꝛ auie.§.hoc inſup.ꝛ in auc̄.vt fra.filij.§.illud.ꝛ hoc iuramentū ꝛ auctoritas iudicialis dꝫ fieri vocata pte que per refectionez poſſet ledi.ꝭ. de adop.l.nā ita.C.ſi minor ab here.ſe abſti.auc̄.ſi oēs ꝛ de aqua plu.ar.l.in cōcedēdo.ꝛ.C.de aucto.pſtan.l.ſi.Et ſi ꝓtocollum extet debet refici ſm formā ꝛ ſubſtātiam ꝓtocolli.ar.C.de fide inſtru.l.illate.ꝛ eſt tex.cum glo.in auc̄.de tabelli.§.illud.ꝛ.§.pe.Si aūt nō extet ꝓtocollum nō debet refici:niſi ſaltem ſint duo teſtes quī deponāt de tenore inſtrumēti amiſſi vel antiqui:ꝛ tunc ſm eoꝝ diſpoſitionem cōfici debet:ita ꝗ nihilominus actor iuret:vt no.C.de fide inſtru.l.ſicut.ꝛ.l.illate.ꝛ.l.quedā.§.nūmularios.ꝟ.ceterum.ꝛ ſic debent intelligi glo.que loquunſ indiſtincte in auc̄.de here.ꝛ falci.§.i.de queſto.circa principiū.ꝭ.de admi.tutorū.l.cyrographis.C.de diſcuſ.l.nec caſu. ¶ Itē nota ꝗ ſi notarius dedit inſtrumentū minus perfectū ꝗ poſſum petere vt iterum det vt hic:ibi minus plene editum ꝛc̄.

Nec iterum. Nota ꝗ ille qui ſemel hūit inſtrumētuz ꝛ amiſit nō pōt petere a notario ꝗ iterū ſibi det niſi cū licentia ꝛ auctoritate iudicis ꝛ cauſa cognita.ꝛ ſic forte pars debet citari:vt in.l.i cauſe.§.cā cognita.ꝭ.de mino.dixi in.l.de tabulis.ꝭ.de tabu.exhi. ¶ No.ꝗ ſi notarius dedit mihi inſtrumentū minus perfectum ſeu defectiuuz in aliquo poſſum petere vt iterum det mihi:vt hic dum dicit:vel minus plene editum.

u **Eluti ſi peregre.**

a ¶ Iteruz. poſt.d.Iaſonē inquantū pōit an ſtāte ſtatuto ꝗ inter affines ſiat cōpromiſſum ſi pmo loco non habuit effectū debeat iterū fieri ꝛ allegat Ro.ꝯſi.cccccliij.ad de bal.cōſi.cccclxxxvij.iiij.li.Et de incendio uide que poſui in.l.i.ꝭ.d of ſi.pſec.vigilum.

Nec uxor. Nota ꝗ verbum iterum pro ſepius accipiſ. ¶ Op. de.l.ſicut.ꝭ.qui.mo.vſufruc.amit.ꝛ.l.fideicōmiſſum.§.ſi qs decem.ꝭ.de leg.iij.dic vt ibi.

Si exigitur. ¶ Op. minori nō ſuccurriſ i dolo:vt.l.i.C.ſi aduer.delic.ſed in.l.i.in ſi.ꝭ.e.diciſ ꝗ minori ſuccurritur.ergo ꝛc̄.ſo.vt in glo. ¶ No.aduerſus latam culpam bene ſuccurriſ minori.Itē aduerſus dolum verum.nō autem aduerſus dolum pſumptum. Item intellige ꝗ nō ſuccurriſ aduerſus dolum preſcriptum.ſ.in futurum:vt.l.auxilium in prin.ꝭ.de mino.ꝛ per Dy.in.l.i.§.aduerſus.ꝭ.de noui oper.nū.niſi de pſenti dānum pateref minor:quia tunc etiam aduerſus dolum preſumptuz de futuro bene ſuccurritur minori vt ſeruetur illeſus:vt dixi tibi in.l.i.§.ij.circa ſi.§.nūciatio.ꝭ.de noui oper.nūcia. vide etiam late que dixi in.l.minor.etiam ſi quaſi.ꝭ.de mino.

Ex.l.ſequenti.

¶ An aduerſus dolum preſumptuz ſuccurraſ minori. Et an minor ꝛ mulier poſt didicata teſtificata poſſint teſtes producere.

Si exigitur. Hāc.l.inducit Ja.bu.ꝗ citatus ꝛ pſonaliter inuētus tacēs dicaſ ficte cōtumax non ꝟe de quo glo.ſunt ꝯrie:vt.l.ex conſenſu.§.i.ꝭ.de ap.ꝛ dic vt ibi per Dy. ¶ Op.qa minori nō ſuccurriſ in dolo:vt.l.i.C.ſi aduer.delic.Sed in.l.i.ꝭ.e.diciſ ꝗ minori ſuccurriſ.Glo.ſo.no.quā no.ꝗ aduerſus latā culpā bene ſuccurriſ minori.Itē ſi aduerſus dolū pſumptū:qa nō preſumiſ minorē eſſe in dolo:niſi de dolo ꝯſtet:vt.l.dolus.ꝭ.mā. Et vt nō pſumaſ intelligas ꝗ aduerſus dolum preſumptū ſuccurriſ in preteritū.ſ.qa in eo qͦ factū eſt per eū nō preſumiſ dolum interceſſiſſe:niſi cōſtet. In futurum ꝟo.ſ.quādo in illis que agēda ſunt per minorē poſſum ue pſumere ipſum dolum poſſe cōmittere.certe pōt pſumi:vt.l.auxiliū.in.ij.rūſo.ꝭ.de mino.ꝛ p Dy.i.l.i.ꝟ.aduerſus.ꝭ.de no.ope.nū. ¶ Iuxta iſtam glo.quero ſi eſt de iure ꝗ poſt didicita teſtificata nō pōt teſtes ꝓducere:vt.C.de ꝓbat.auc̄.at qui ſemel. Pone ꝗ eſt minor vel mulier nūqd poſt didicita teſtificata poterit poſtea teſtes ꝓducere.ꝛ videſ ꝗ nō:quia ratio ꝓhibitionis eſt pſumptio doli vel timor ſubornationis.Sed minori ꝛ mulieri nō ſubueniſ in dolo ut ꝭ als ergo ꝛc̄. Itez qa in minore eſt tutor.alias iudicium nō valeret.C.qui dari tuto.poſſunt.l.in vniuerſis.qui.le.pſo.per totū.Cū ergo tutor poſt didicita teſtificata non poſſit teſtes ꝓducere in auc̄.de teſti.§.qa ꝟo ſepe. ergo ꝛc̄. Ja.dicit nō ob.ꝯrium:qa verum eſt ꝗ minori vel mulieri non ſubueniſ in dolo vbi certū eſt de dolo. ſed vbi eſt preſumptio ꝗ dolus abſit in muliere ꝛ in minore.ꝛ ſic ceſſet pſumptio doli:vt in glo.ꝛ eſt caſus legis in minore.ꝭ.de mino.l.minor.xxv.an.omiſſaz.ꝛ.C. de his qui.vt indig.l.minoribus.ꝛ in muliere.ꝭ.ad turpi.l.i.§.accuſationez.ad ſilſ.l.i.§.ſi qs ignorās.de iure ſiſ.l.i.in ſi.ergo ceſſat impedimentū ꝓductiōis.ꝭ.de iure pa.l.adigere.§.ꝗuis.Nec ob.gl.que dicit ꝗ minor preſumiſ in dolo:ut no.C.ſi minor ſe ma.dixe.l.dolū. qa vbi minor aſſerit ſe maiorem preſumiſ in dolo:quia mentiſ:qͦ ideo apparet:qa poſtea ꝓbat ſe erronee dixiſſe.Sed hoc ad ſupplendū qͦ nō fecit non preſumiſ in dolo nec ex ꝗlitate facti preſumiſ.ita dolus ſicut ibi de hoc vide per me.ꝭ.de minori.l.minor.xxv.an.omiſſam.ꝛ ita iſtud dictum Ja.intelligas.Additio.

His autem. Inſpiciſ ꝗ̄tum ab initio intereſt.h.d. Primo ꝗro exēpla de diminutione.dic vt in glo. ¶ Op.ꝗ intereſſe in ꝯtibus bonefidei inſpiciſ vſqꝫ ad ſniam in ꝯtibus ſtricti iuris vſqꝫ ad litē ꝯte.vt.l.iij.§.in hac.ꝭ.cōmo.So.dico ꝗ hic inſpiciſ vſqꝫ ad ſniam.Sniam aūt appello qn̄ iudex pcepit ꝗ edat.ꝛ ſic concordat in ꝯtibus bonefidei.ꝛ ſi tu dicis qūo imo iſta actio eſt ſtricti iuris.Rn̄.l. ꝯria loquiſ in his que petunſ iure actionis:ꝛ ideo incipit intereſſe a tpe more ꝛ creſcit vſqꝫ ad litē ꝯteſtatā:vt ibi.Hic ꝟo in his que petunſ iudicis officio in quo caſu nulla diciſ pcedere mora donec iudex pcipiat:vt.l. cū poſtulaſſem in pn.ꝭ.de dam.infec.ideo inſpiciſ tps quo iudex pcepit.ita vult dicere glo.hic.Ultramōtani aliter dicūt:vt dixi in.l.ꝯria.Tu dic ꝗ ille.§.aliter intelligitur ꝗ̄ de tpe vſqꝫ ad id qͦ creſcat intereſſe vt ibi dixi.Tamē quo ad intellectū huius.l.debes ſcire ꝗ quādo intereſſe venit iure actiōis ſemp inſpiciſ ꝗ̄tuz iterſit ab initio cū cōmittiſ actio:vt.l.fundū cornelianū.ꝭ.de noua.dixi in.l.vinū.ꝭ.ſi cer.pe.Sed hic petiſ iure actionis merito inſpicitur initium quod eſt quando cōtempſit officium iudicis.contraria loquuntur quādo intereſſe venit officio iudicis mercenario.

Ex.l.ſequenti.

¶ Eoipſo ꝗ qs vadit ad argētariū ꝛ nūmulariū vl ad vſurariū.vel mercatorē videſ eis mādare vt rōnes ſcribant de his que cū eis gerit.Et quo iure qs petere debeat ſibi inſtrumenta exhiberi.

q **Edam.** Qui ꝯficit rōnes ex neceſſitate pcedētis ꝯtractus vel qn̄ cogiſ illas edere actiōe ex eo ꝯtractu nō ex hoc edicto.h.d. ¶ No.ꝗ qn̄ hꝫ locum actio ordinaria ceſſat officiū iudicis ꝛ actio in factuz. ¶ Op.ꝛ videſ ꝗ iſta lex deſtruat totā materiā.Nā vbi eſt mādatū ceſſat hoc edictum.ſed in.l.ſi qs ex argētarijs.§.ꝓtinere.ꝭ.e. diciſ ꝗ iſtud edictū nō hꝫ locum niſi rōnes ſint ꝯfecte me mādāte.ſed ſi me mādante ſunt ꝯfecte nō hꝫ locuz vt ꝭ.Glo.ſignat iſtud cōtrariū in.l.i.§.officio.de tu.ꝛ ra.diſtra.nec bene declarat.Dic ſm ꝗ dicebāt Ni.de ma.ꝛ Ja.bu.mandatū debet eſſe gratuitū:vt.l.i.ꝭ.mā. vn̄ ſi rōnes ꝯficianſ a ꝓcuratore qui ſpōte ſuſcepit mādatū hꝫ locū actio mādati.Sed ſi ꝯficianſ rōnes ab argētario qui hoc facit ex neceſſitate officij:vt.l.argentarius.ij.rūſo.ꝭ.e.nō diciſ mādatū:qa nō gratuitū.Idez ſi ꝯficiaſ iſtrm a notario:qa facere teneſ de neceſſitate

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

officij:vt.l.pe.C.de defen.ciui.ꝛ ita loq̄tur.§.pertinere Et dicūt p̄dicti doc.ꝙ eoipſo ꝙ qs vadit ad argentarium ſeu nūmulariū ꝛ apud eū deponit pecuniā vel aliqd aliud cū eo gerit videt̃ ſibi mādare[a] ꝙ de hoc rōes cōficiāt ꝑpter cōſuetudinē:vt.l.vel vniuerſoꝝ.ꝭ.de pi.ac.ꝛ.l.ticianū.ꝭ.qđ cū eo. Et idez dicemus in vſurariis qbus ſcholaris dat pignus.nā eoipſo videt̃ ſibi mādare ꝙ de hoc rōnem ꝯficiant:nec tamē inde oritur actio mādati:q2 nō eſt mandatū gratuitū ſʒ magis fit ex neceſſitate officij vt dixi. Et ſic iſti mercatores ꝛ nūmularij hodie etiā vſurarij poterūt cogi nobis edere libruȝ rationū ſicut olim:q2 eadē rō eſt.in vſurario expreſſum eſt hodie.ex̄ de vſuris.c.i.§.pe.in cle. Non tamē ꝑ hoc dico ꝙ tāta fides exhibeat̃ libris eoꝝ hodie tanꝗ̄ oliȝ vt dicā ſtatim.ꝭ.e.l.§.nūmularios:ſed dico ꝙ debeant cogi hodie nūmularij noſtri tēporis q ex cōſuetudine rōnes ꝯficiunt ſicut olim. ¶ Pro declaratiōe materie ꝛ glo.hic poſite dic breuiter ſic. quādo aliqs petit ſibi edi inſtrumēta quo iure petere debeat. Hic aut p̄tēdit itereſſe rōne dn̄ij ꝛ petit actiōe ad exhibendū: vt.ꝭ. ad exhi.l.iij.§.ſciendū.vel actiōe fami.herc.ſi dicit inſtrumentū eſſe ſuū ꝑ parte hereditaria:vt.ꝭ.fami.herc.l.ſi que ſunt cautōes.ꝛ.C.e.l.ꝓcurator:aut p̄tendit aliud intereſſe ꝗ̄ dominij.ꝛ tūc ſi quidē ſunt inſtrumēta pertinentia ad ꝯtractus ꝛ ad actus inter viuos. tūc aut ſūt cōfecta ex neceſſitate alicuius ꝯtractus vel quaſi cōtractus p̄cedētis ꝛ agitur actiōe deſcendēte ex eo ꝯtractu vel quaſi vt hic.ꝛ.l.i.§.officio.de tute.ꝛ ra.diſt. Si ꝟo talis ꝯtractus nō p̄ceſſit:tunc aut ille qui illa inſtrumēta vl̄ rōnes hʒ ea ꝯficit me mandāte tacite vel expreſſe ex natura alicui⁹ officij ꝛ cogitur mihi edere ꝑ hoc edictum vt.l.p̄tor.in p̄n.ſ̄.e.ꝛ.l. ſi qs ex argentariis.§. ptinere.ꝛ.ꝭ.e.l.§.nūmularios.ꝛ ex̄ de vſuris.c.i.in cle. Aut hoc nō fecit me mādante.ſed alio mō apud eū ſunt tunc ſi quidē apud aliū me mādante ſunt ꝯfecta. ita ꝙ ad me pertinerēt poſſum petere ꝙ mihi edant̃ vtili actione in factū:vt.ꝭ.e.l.§.is aūt.ꝟ.ꝙ ſi dolo. Si aūt me mādāte cōfecta nō fuerūt:ſed in eis aliqua mea vtilitas cōtinet̃:tūc aut qs petit hoc ab extraneo ſibi edi ꝛ nō pōt petere:vt.l.ſi qs ex argētariis.§.pertinere.ſ̄.e. fallit in fiſco: vt.l.iij.ſ̄.eo. Aut hoc petūt inuicē actor ꝛ reus:ꝛ tunc recurre ad diſtinctionē quā vidiſti in.l.i.§. editiones.ſ̄.e.aut actor petit a reo ad fundandā ſuam intentionē:aut ad eā coadiuuandā:aut ad ſuā exceptioneȝ vel replicationē fundandā.dic vt ibi dixi. Si ꝟo ſunt inſtrumēta ꝑtinētia ad vltimas volūtates:tunc peteret̃ ꝑ interdictū de tabulis exhibē.vel ꝑ edictū queadmo. teſta.aperiant̃:vt hic in ſi.glo.

Ex.§.ſequenti.

¶ Succeſſor notarij cogit̃ edere ꝓtocolla ſicut ipſe notarius. Et beneficiū huius edicti directū nō tranſit cōtra ſingularem ſucceſſorē. Et notarius pōt legare ꝛ donare ſua ꝓtocolla ꝛ facere ꝙ alius de ſuis ꝓtocollis ſumat inſtrumētū ſi ipſe eſſet impeditus longo impedimēto. Et an pecunie que redigunt̃ ex ꝓtocollis dicantur fructus.

Nihil intereſt. Hoc edictuȝ hʒ locū in ſucceſſores vniuerſales argentarij.lʒ eiuſdē ꝓfeſſionis nō ſint.tn̄ ſecus i ſucceſſoribus[b] ſingularibus.ſed ad eos in ſubſidiū recurret̃ vtili actiōe.h.d. ¶ Nota ꝙ ſucceſſor notarij cogit̃ edere ꝓtocolla ſicut ipſe notarius.ſcđo nota ꝙ heres debʒ officio fungi iure defuncti.tertio nota ꝙ beneficiū huius edicti directū nō trāſit ꝯ ſingularē ſucceſſorē ſicut nec cetere ꝑſonales actiōes.de quo ꝑ Dy.in.l. flumināu.§. adijcit.ꝭ.de dā.infec.ꝛ ex̄ de reg.iur.c.is q in ius.li.vi. Sʒ ſi actio eſſet realis:tūc ſucceſſor ſingularis teneret̃ tanꝗ̄ poſſeſſor nō tanꝗ̄ ſucceſſor:vt.l.de eo.in ſi.ꝭ. ad exhi. Itē no.ꝙ notari⁹ vel argentari⁹ pōt legare rōnes ꝛ ꝓtocolla ſua:ꝛ pōt alijs etiā viuus donare:qđ eſt magis no.vt hic in tex.nō magis ꝗ̄ ſi cas viuus donaſſet

Et ſic facit ꝙ notarius viuēs pōt facere ꝙ de ſuis ꝓtocollis ſumat̃ inſtrumētū ꝑ alium. Quod puto verum[c] ſi eſt impeditus lōgo impedimēto:ita ꝙ nō poſſit ipſe in publicā formā edere impeditus abſentia vel infirmitate.ar.l.i.ſ̄.de offi.eius cui mādata eſt iuriſdictio.ꝛ.l. ſi longius.in p̄n.ꝭ.de iudi.ꝛ de va.mu.l.pe.ꝛ in autē. de tabel.ꝑ totā illā cōſtitutionē.ꝛ vide qđ no.in ca.cū.p. extra de fide.inſtru.ꝛ qđ not.Spe.in ti.de fide inſtru. .§. inſtrumētū.ꝟ.itē op.facit.l.ſi.§.ſin aūt dubius.C.de iure deli.ꝛ no.in.l.diuus.§.ſenatus.ꝭ. de falſis. Ultio no.ꝙ legatarius pōt cogi in ſubſidiū. ¶ Scđo q̄ro iuxta iſtā.l.qđ ſi heres ediderit anteꝗ̄ legatario traderet qđ potuit vt hic.an cōmodū qđ exinde ꝑceperit teneat̃ reddere legatario.ꝛ puto qđ ſic ꝑ.l. herēnius.ꝭ.de vſu.ꝛ.C.de vſufru.leg.ꝑ totū. ¶ Sed iuxta hoc quero vtrū illud qđ ex illis ꝓtocollis ꝑcipit̃ dicat̃ fructus[d]: ꝛ ſic pertineat ad fructuariū.dico breuiter ꝙ non:q2 ille nō eſt fructus rei qui ſemel tm̄ ex re percipit̃:vt.l.diuortio.§.ſi vir.ſo.ma.ꝛ in curſu tēporis nō reuoluit̃ vt ibi. Sed iſte fructus qui ſemel ex ꝓtocollo percipit̃ nō renaſcitur.qđ ꝓbo. Inſtrumētum ſemel editū non debet iterū edi:niſi ꝓbetur caſu perditū:vt.l.ſi quis ex argētariis.§.p̄tor ait.ſ̄.e. Caſus aūt perditionis nō eſt expectandus:vt.l.inter ſtipulantē.§.ſacra.ꝭ.de ꝟb.obli. ergo ꝛc̄. Sʒ ſi eſſent tales ſcripture ex qbus fructus ꝑcipiatur ſepe ſepius:vt ex petijs gloſatoꝝ ꝛ alioꝝ ſcriptorum vel ex libris ſtatutoꝝ ꝛ aliarū reformationum ꝛ ſimiliū:tunc dicerem eſſe in fructu.ita intelligo iſtam materiam breuiter.

Ex.§.ſequenti.

¶ Omnes qui tenent apotecas ꝛ vēdunt ꝛ de vēditis conficiūt rōnes illas tenent̃ edere. Et libri taliū ꝓ cōſitentibus fidem nō faciunt: niſi capſa ſint cōnexa. quo ad tertiū faciunt ſemiplenā ꝓbationē ſi ꝯficiens nō ſit ſuſpectus. Scripture ꝟo eoꝝ qui eligunt̃ publica auctoritate faciunt fidem plenam.

Nūmularios. Ad euidentiaȝ dicas ꝙ olim erant quidam argētarij qui nō tractabant niſi monetā argenti.quidā erāt nūmularij qui tractabant omnē monetā:ꝛ iſti vocabātur nūmularij.ꝛ breuiter hoc intendit. Nūmularij coguntur edere ſuas rōnes ſicut argentarij eadē ratione. h.d. Nota ꝙ licet de nūmularijs nō dicat̃ in edicto pretoris tamē ipſi cogunt̃ edere:q2 rōnes conficiunt ſicut argentarij quā rōnem no.per qđ idem dico in mercatoribus ꝛ cāpſoribus noſtri tēporis ꝛ in vſurariis ꝛ in ſtationarijs qui libros ad vendendū conficiunt: vt rōnes edere cogant̃:vt dixi.ſ̄.e.l.i.in prin. ¶ Sed quero an libri iſtoꝝ faciant fidē hodie ſicut olim. Glo.hic diſputat multum bene.finaliter determinat ꝙ fidem faciunt contra eos[e] nō ꝓ eis. Sed an ꝓ alio vel cōtra alium illi libro credat̃.glo.non tangit.puto ꝙ hodie iſti libri ꝓ vel contra tertiū faciant ſemiplenā ꝓbationē. ꝛ iſta eſt illa priuata ſcriptura de qua dicit gloſ.in.l.admonendi.ꝭ.de iureiur.ꝛ.l.in bone fidei.C.de reb.cre.ꝛ ita tenet Ni.de ma.ꝛ Ja.bu.qđ puto verū:niſi talis mercator eſſet ſuſpecta perſona.ar.ſ̄.e.l. ſi quis ex argentariis.§.i. Sed aduertendū eſt:q2 innuit iſta glo.ꝙ olim credebat̃ iſtis libris rationū pro ſe qđ videt̃ miranduȝ q2 cōtra.l.exemplo.C.de ꝓba.ꝛ qa notarij qui habēt officium ex publico nō poſſunt facere inſtrumētū ꝓ ſe: vt.C.de his qui ſe aſc.in te.per totū.ꝛ.ꝭ.ad.l.corne.de fal.l.de eo.ꝛ.l.diuus. Unde puto ꝙ nec eis oliȝ credebatur ꝓ ſe:niſi quatenus illa rō cōtineret capſa ſibi inuicem ꝯtingentia:ita ꝙ nō poſſet ꝓ parte acceptare ꝛ vti pro ſe ꝛ ꝓ parte repudiare ꝛ nō vti cōtra ſe:vt.l. publia.in ſi.ꝭ.depo. ¶ Ultimo no.bene rōnem hui⁹ glo. ꝙ ideo libris eoꝝ ſtabat̃:qa auctoritate pubica eligebantur.ꝛ ideo dico ꝙ in ſcripturis eoꝝ qui eligunt̃ ad recipiēdas gabellas vel collectas auctoritate publica poſito ꝙ non ſint publice eſt ſtandū eadē ratione qua

a ¶ Mandare. ADDE ex hoc refert ꝛ ſeq̄t bart. conſilio.cclxiiij.ij.lib.
b ¶ Succeſſorib⁹. ADDE poſt.d. alexā.ꝛ iaſo. in quārtū volūt ꝙ appellatione ſucceſſoris non veniat ſingularis:niſi dictū ſit qbuſcūq3. ꝙ tamē ſi qs accipiat feuduȝ ꝓ ſe ꝛ heredibus ꝛ ſucceſſoribus ſuis qbuſcūq3 ēt incapacibus ꝙ ſpurij nec .ll.vel moribus iprobati ſuccedent dato etiaȝ ꝙ eſſet cōſuetudo regia ꝙ incapaces poſſint retinere feuduȝ ꝑ annū ꝛ capaci vēdere ꝛ hec fuit notabilis conſultatio bal. lxx.i.lib. vbi alia notāda dicit.
c ¶ Per alium. ADDE videndū pe.de anch.cōſilio.cclxiij. bal. conſilio .lxxxv.ij.li.ꝛ cōſilio.cccc xlij.iiij.lib.
d ¶ Fructus. vide bar.ei⁹ cōſilio.cliiij.
e ¶ Contra eos. ADDE ro. conſilio .cccxlvi. an valeat ſtatutuȝ ꝙ libris mercatoruȝ detur fides bal.in dorſū relquit conſilio.ccclxxv iiij.lib.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Placitus. ADDE poſt d. iaſonem quotuplex ſit pax. & an ſit ſtricti iuris bal. cōſilio. lviij. .i. lib. & an p cohabitationē ſimul factam preſumantur iniurie remiſſe p eundē conſilio. cccvi. .ij. lib.

hic. Idem dico de ſtationario ſi auctoritate publica eligetur vt eius liber faceret fidem. & iſta etiam ꝓbantur .j. l. ꝓxima in prin.

a **Argentarius.** Argētarij & oēs qui gerūt officiū publicū cogunt̃ ſuas rōnes edere. h. d. ¶ No. ꝙ ſcripture iſtoꝝ faciūt cōtra tertiū. & ꝓ tertio. ¶ No. ꝙ idē ius qḋ eſt in argentario eſt in oī eo qui auctoritate publica gerit aliqḋ officium per qḋ rōnes conficiat. Quero q ſunt iſti ſimiles. Glo. ponit exēpluꝫ in nūmularijs & notarijs. tñ notarij nō edunt niſi accepta pecunia. Sed quero vtrū licite notarij accipiant pecuniam. Rñ. ſic tā pro ꝓtocollo ſiue abbreuiatura ꝙ etiā ꝓ extenſione poſtea cū publicū reddit: vt. C. de prin. agen. in re. l. ſi. circa mediū. Aduerte tamē ꝙ licet nō teneat̃ reſtituere niſi accepta pecunia. tamē hꝫ officiū iudicis ꝑ qḋ poſſit īpetrare vt ſibi cōſtituat̃ ſalariuꝫ: vt. l. i. §. ij. j. de vari. & extror. cog. Poſſemus forte dicere ꝙ hodie per ꝯſuetudinē que eſt ut ſibi detur pecunia videatur hoc tacite agi. ar. l. excepto. C. loca. & de agri. & cenſi. l. dñi ꝑdioꝝ. vñ poſſet agere forte utili ex locato. ¶ Itē no. ex eo qḋ dicit ad ſimiles: qꝛ dicit Frā. accur. ꝙ dñs Accur. allegauit in quadā cā uerū fuiſſe ꝙ qñ tabelliones ponūt in abbreuiaturis hoc mō. Talis uēdidit tali ꝓ tali precio ꝑſentibus teſtibus &c. ꝙ ibi intelligit̃ ꝙ in charta dꝫ vel ſolet apponi & qñqꝫ alius tabellio illaꝫ abbreuiaturā implere poſſit & eā cōplere dicto mō ꝑꝑ vnū qḋ eſt in abbreuiatura dum dicit &c. & hoc dicit ex hoc ṽbo &c. qꝛ cōprehēdit cetera ſimilia cū per hoc intelligant̃ oēs alij ꝯtractus iuriſgentiū q nō ſunt in ſuo ꝓprio noīe. ad idē facit. j. de libe. & poſthu. l. iij. §. ij. ꝓ hoc. l. gallus. §. i. & §. nūc de lege. e. ti. & ibi ꝑ Dy. no.

Edi autem. Non debet edi totus liber. ſed tota ratio. prout ꝑtinet ad petentē. h. d. No. partē neceſſariā tm̄ edi. cōtra. ſ. .e. l. i. §. pe. Sol. breuiter. qñqꝫ officialis publicus dat alicui ſcripturas tanꝙ ad eū pertinētes: & tūc pōt edere particulē: vt hic. & ita obſeruat̃ de cōſuetudine cum datur particula teſti legatarijs. ita notāt doc. in. l. ſi. C. de ꝑci. impe. offe. Et illa particula ſufficit legatarijs cū plus nō debeāt habere. quādoqꝫ edit qs ſcripturaſ ad ꝓbationē iuris ſui. & tunc quedā eſt editio que ſit iudici & tunc dꝫ edere in totū. alias nō valet: vt. l. i. §. pe. ſ. eo. & l. in ciuile. ſ. de le. Quedā eſt editio que ſit parti. & tunc ei nō debet edi: niſi illud capſm qḋ ſpectat ad ꝓpoſitū qḋ faceret ꝓ ſe vel ꝯtra ſe. ar. huius. §. & ex̄ de ſi de inſtru. c. contingit. & ibi per doc. & habemus hodie vnū caſum. ex̄ de priuil. ca. cū ꝑſone li. vi. & de hoc dixi ſup rubrica de ope. no. nū. Sis ergo cautus ſi eſt vnuꝫ inſtrumētum cōtinens multa capitula ne facias fieri copiam alteri parti: niſi de eo qḋ ꝑtinet ad id ḋ quo agit̃: qḋ ſepe accidit in inuētarijs & alijs ſimilibus inſtrumētis. Sic ſit hic in libro ſeu inſtrumēto archiepi: qḋ habꝫ multa capitula: & illis de caſtello dat̃ capitulū qḋ de ſua pace tangit. & ita vidi in pace archiepi obſeruari de facto: & dic vt ibi dixi.

Cum autem. Iſta actio dat̃ ad itereſſe qḋ poſſibile eſt ꝓbari in ſecūdo iudicio: lꝫ in primo non potuerit. h. h. ¶ Quero quo iure ſuccurrat̃ cōtra iudicē qui ꝓbationes nō curauit. Glo. dicit actione in factū ex quaſi maleficio: qḋ eſt verū ſi iudex malā ſniam dedit de ꝓbationibus nō curando. Si ṽo volenteꝫ ꝓbare nō admiſit & puto ꝙ tenetur conditione ex. l. ſi quādo. C. de teſta. ¶ Quero quid ſi iſte qui voluit edere nō eſt ſoluendo. Rñ. ex clā generali debet reſtitui aduerſus primā ſententiam cum iuſto impedimēto fuerit impeditus ꝓbare. ar. ſ. de eo per quē factum eſt. l. ſi. circa princi. & idem tenet Inno. in. c. preterea. de dila.

e **Exempla.** Iſtam. l. intellige quādo exempla eduntur: vt quis deliberet an faciat pro aduerſario & contra ſe. ſecus ſi petit exemplum vt poſſit probare: vt quando quis petit inſtrumētum a notario vel rationes ab argentario: tunc debet edi ita ꝙ perfecte edatur & probetur. alias edi nō videtur: vt. l. veluti. in prin. ſ. e. Et ideo inſtrumentum ꝓcurationis debet edi perfecte cum die & cōſule & ſubſcriptione. non enim ſolum editur vt quis deliberet ſed vt ex eo poſſit probare contra principalē ſi obtinuerit ne per aduentum procuratoris eius conditio ſiat deterior: vt. l. ij. §. defendi. j. ex quibus cau. in poſ. eatur.

f **Femine.** Nota ꝙ femine ſunt remote ab officio & vide qḋ no. j. de reg. iur. l. ij. & in. l. in multis. ſ. de ſtatu ho. ¶ Op. de. l. i. C. e. dic vt ibi & cetera.

h **Ec actio.** ¶ Oppo. glo. innuit ꝙ iſta actio ex delicto non detur contra heredem. Sed cōtra quia datur de peculio: vt. l. pretoꝛ. §. i. ſ. e. ergo non eſt ex delicto: vt. l. i. §. cum ſeruus. j. de his qui deie. vel effu. Sol. quidam dicunt iſtam eſſe anormalā. Alij dicunt ꝙ licet ſit ex contractu. tamē eſt ſpeciale ꝙ nō datur contra heredem: ſicuti in. l. ſi eum. §. q iniuriarū. ſ. ti. ij. do. Ja. bu. dicebat ꝙ officiuꝫ iudicis quo quis compellitur edere cauſatur ab equitate que inſurgit ex actu quē gerit auctoritate publica: vt. l. argētarius. ſecūdo reſpōſo. ſ. e. Et ideo poteſt cogi ad edendū dominus & pater: & ex hoc dicitur teneri de peculio. actio auteꝫ que datur ad intereſſe: quia non edit ex delicto & illa non daretur de peculio & non tranſit in heredem.

Rubrica de pactis.

¶ Poſtꝙ editus eſt libellus de quo dixi in ti. prece. quādoqꝫ facit actor pactuꝫ gratuitū reo. ideo ponitur rubrica de pactis. Quandoqꝫ inuicem trāſigunt. ideo ſequitur de tranſactionibus. Quandoqꝫ inuicem non poteſt eſſe cōcordia. ideo eſt neceſſarium ꝙ litigetur & partes querunt ſibi aduocatos & ꝓcuratores. Ideo in ſequenti libro ponitur de poſtulando: & ſubſequenter de procuratoribus.

Ex. l. ſequenti.

¶ Qualiter hec dictio naturalis itelligatur. Et quādo copula non cadit inter diuerſa. Et an valeat pactum & quē effectum habeat cū ꝓmittis mihi ꝙ ticio dabis. x.

h **Uius edicti.** Hic incipit materia ſubtilis & bona. Et in hoc prin. primo ponit edictum. ſecūdo eius deriuationem tertio diffinitionem. ſecunda ibi pactū. tertia ibi. eſt autem. ¶ Contra hāc legē oppo. dicitur hic ꝙ hec equitas naturalis. cōtra ius naturale eſt quod cōgruit omnibus animalibus. ſꝫ pactū non cōgruit animalibus ergo &c. vt. l. i. §. ius naturale .ſ. de iuſti. & iur. So. dic pactum naturale. id eſt naturali ingenio inductum. Tu dic ꝙ quādo ad fidem vel rationē hec dictio naturalis refertur que non cōgruit niſi ſoli homini. tunc ſemper intelligit̃ de iure naturali hoc eſt iuriſgentium: vt hic. & l. omnes populi. & l. ius ciuile. ſ. de iuſti. & iure. ¶ Secūdo oppo. ꝙ magis cōuenit homini colere deum. Sol. dicit glo. ꝙ eſt hyperbolica locutio: hoc eſt quidam exceſſus in loquendo. Oppo. ꝙ male ponit hic deriuationem: dic vt in gloſ. Item oppo. j. de pollici. l. i. Solu. in pollicitatione ſufficit conſenſus vnius tantum. In pactis requiritur cōſenſus plurium vt hic. ¶ Item oppo. ꝙ male dicatur hic placitū & cōſenſus cum copula debeat cadere inter diuerſa: vt no. de iur. & fac. igno. ſuper rubrica & l. i. ſꝫ hic cadit inter eadem. ergo male. Sol. glo. dicit ꝙ hic eſt figura & exponit̃ placitū & cōſenſus. id eſt placitus a conſenſus. Ex quo no. ꝙ quādocūqꝫ copula cadit iter

duo quoꝝ vnuz de neceſſitate ineſt alteri. tunc illa duo reſoluūtur in vnū. ſicut adiectiuū alterius hoc modo: placitū ⁊ conſenſus id eſt placitus conſenſus: vt in Virglio. Arma viruq̄ȝ cano. ideſt armatuz virum. ⁊ ſimile no. in. l. vbi pactuz in glo. i. C. de tranſac. ¶ Venio ad quandā glo. que eſt hic. querit glo. quid ſi tu ⁊ ego facimus pactū ꝙ ſempronius det ſeio. x. vł ꝙ det vni noſtrum. dicit glo. ꝙ nō eſt pactuz. Sed ſi facimus pactū ꝙ vnus noſtrū det cuidam tertio bene eſt pactum: licet quādoq̄ȝ nō habet efficaciam. Pro huius declaratiōe debes ſcire ꝙ eſt regula tradita a maioribus noſtris ꝙ quecūq̄ȝ gerimus: niſi in perſona noſtra ſumant initiū inutilem actuz efficiunt: vt. l. quecūq̄ȝ. ȷ̄. de acti. ⁊ obli. ſecūdo debes ſcire ꝙ verbuz ꝓmitto vt aliquid importet requirit perſonam ꝓmittentem ⁊ perſonam cui promittitur. ⁊ rem que promittitur. Iſte ergo actus ꝓmiſſionis totalis in quacūq̄ȝ parte ſi nō aſſumat initiuz ex perſona noſtra actū efficit inutilem. Si ergo ego dicerem. Ticius ꝓmittit nō valet aliqd. Item ſi tu diceres mihi ꝙ tu ꝓmittis ticio nō valet aliquid: niſi mihi promittas ꝙ ticio dabis: vt. l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis inſulam. ⁊ ibi no. ȷ̄. de v̄bo. obli. ⁊. d. l. quecūq̄ȝ de ac. ⁊ ob. Item ſi ꝓmittis mihi ꝙ ticius dabit vel faciet nihil valet: quia iſtud tertium hoc eſt res que promittitur non aſſumit initium in perſona noſtra. ⁊ iſta tria voluit dicere principiū glo. Sed quādo tu promittis mihi ꝙ dabis ticio actus totus in perſona noſtra initium ſumit: licet terminetur in perſona tertij. Promittis eniȝ ꝙ tu dabis ticio ⁊ ideo iſto caſu pactuz eſt. licȝ quādoq̄ȝ habeat effectum quādoq̄ȝ non: hoc voluit dicere glo. Vides igitur ꝙ validum eſt pactū: ſed an habeat effectuz videamus. Siquidem mea intereſt ꝙ illi tertio def valet ſine dubio: vt. d. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ⁊. § ſi quiſ inſulam. Si mea non intereſt videtur ꝙ nō habeat effectum ab initio. ſed pro tanto dicitur eſſe pactum: quia ſuperueniente intereſſe cōfirmabitur. ar. l. quāuis. §. ſi mulier. ȷ̄. ad velle. ⁊. l. ſtichum. §. aliquādo. ȷ̄. de ſolu. ⁊ no. per glo. ȷ̄. man. l. ſi remunerandi. §. ſi tibi. in glo. ſuper v̄bo intererat. hoc etiā tenȝ Guil. ⁊ Cy. in. l. pacto ſucceſſorum. C. e. Sed contra: quia ſemper videf mea intereſſe. nam ſi tu ꝓmittis mihi ꝙ dabis ticio perinde eſt ac ſi facerem ticium meum procuratorē ad recipiendum ⁊ poſſum poſtea illum ticium prohibere: ſicut ꝓcuratorē meum. Caſus eſt no. in. l. ſi cū cornelius. ȷ̄. de ſolu. Rñdeo illud verū quādo tu ꝓmittis mihi te daturum alteri. id quod ante erat meū vel mihi debituz: tunc videor illum adhibere tanꝙ̄ meum procuratorē: quia adhibeo ſuper negocio meo. Sed quādo tu promittis mihi te daturū ticio id qd̄ nō eſt meū: neq̄ȝ mihi debitū non pōt dici ꝙ ille ſit meus ꝓcurator vel negocioꝝ geſtor. ⁊ ideo hec ſtipulatio nō valet: niſi ſuperueniat intereſſe: vt. d. §. ſi quis inſulam.

Conuentionis. Verbum ꝯuētionis ē generale ad oīa pacta cōtractus ⁊ diſtractus. hoc dicit. Et diuidif in tres partes. Primo dicit cōuentionis verbū eſſe generale. ſecundo illud ꝓbat ab ethymologia vocabuli. tertio illud ꝓbat per rationem. ſecunda ibi. nam ſicuti. tertia ibi. adeo. Et in tertia parte format rationē ſic. de natura generis eſt ꝙ inſit in qualibet ſpecie ⁊ in quolibet indiuiduo ſpeciei: vt. l. ſi quid earū. §. interemptum. ȷ̄. de le. iij. ⁊ no. ȷ̄. e. l. iuriſgentium. §. ſed ſi fraudanti. ſed nomen cōuentionis ineſt in qualibet ſpecie pacti ⁊ in quolibet indiuiduo ſui vt dicebat pedius. ergo apparet ꝙ eſt genus: vt ſequitur ex iſto tex. ¶ Nota primo caſum ꝙ tranſactio eſt cōtractus innominatus: vt. l. ſiue apud acta. C. de tranſac. no. ⁊ ꝓbatur hic. nam tranſactio eſt nomē quod cōgruit omni cōtractui per quē ab obligatione receditur: vt hic cum glo. ſua ſuper verbo tranſigendi. Ergo tale nomē non facit cōtractū nominatū vt no. C. de re. perm. ü. ſuper rubrica. dicaȝ ſtatim. ȷ̄. e. iuriſgentium. §. i. de hoc etiam eſt caſus in. l. ij. ȷ̄. de iureiur. Nota ꝙ nō valet ſtipulatio niſi in ſe habeat ꝯſenſum: vt hic in ſi. Sed querit glo. vtrum in ſtipulatione inſit obligatio naturalis Oldra. dicit ꝙ nō. Glo. determinat ꝙ ſic ꝓpter cōſenſuȝ ⁊ bene: vt in glo. ⁊ glo. in. l. ſi poſt diuiſionē. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ ꝓbatur in. l. i. §. ſi qs ita. de v̄bo. ob. ⁊ in. l. ſi fideicō. de cōdi. inde.

Sed cōuentionem. Cōtinua ſic dictuȝ eſt. ſ. ꝙ cōuentio eſt genus: ⁊ iſtud genus diuiſit ī duas partes: quia aut animo cōtrahēdi aut animo tranſigendi: ſeu diſtrahēdi: nunc hic ponit aliam diuiſionē: q: cōuētionū quedā ſūt noīe qdā innoīate: vt hic vſq̄ȝ in ſi. l.

Adeo. Hic ꝓſequitur aliam diuiſionē. ⁊ dicit ſic cōuentionū alie tacite alie expreſſe. ⁊ hoc quādoq̄ȝ ſit inter abſentes per nūcium vel per epiſtolam. quādoq̄ȝ inter ꝑſentes. ¶ No. hic ꝙ dictio quoq̄ȝ eſt implicatiua. ſicut dictio etiā. facit. ȷ̄. de ꝓcur. l. ſeruū quoq̄ȝ. in prin.

Ex. §. ſequenti.

¶ In pignoris remiſſione nō preſumif quittatio debiti: qa afferre pōt aliā vtilitatē nec etiā in inſtrumēti reditione cū ⁊ illud poſſit aliaȝ vtilitatē afferre. ſed ſi nullā vtilitateȝ afferre pōt: tunc preſumitur liberatio debiti. Et an ſi inſtrumētum debiti reperiatur canzellatū tam penes creditorē ꝙ̄ debitorem preſumaf liberatio. Et ſi in inſtrumēto duo ſunt obligati: ⁊ vni reddatur qd ſit preſumendū. Et ſi mihi tradidiſti inſtrumētum debiti ⁊ ego denuo tibi reddidi: an videar reponere me ī priſtinā obligationē. Et ſi de vna re ſint plura inſtrumēta an per redditionē vnius facta ſit liberatio.

Sed etiam tacito. Iuriſcōſultus hic per exēpla proſequif primū membrū diuiſionis. ſ. de cōuentione tacita. Nota ꝙ per redditionē inſtrumenti videf fieri quittatio debiti. ſecus per remiſſionē pignoris. ¶ Oppo. ꝙ iuriſcō. hic male inferat dum dicit in quibuſdam poteſt fieri tacita cōuentio: ergo hic: qa ex puris particularibus nihil ſeqtur ſm̄ loycos. Glo. ſol. dic vt in ea. ¶ Quero que eſt ratio diuerſitatis inter inſtrumentuȝ ⁊ pignus. Glo. finaliter ponit opinio. Io. ⁊ veram: qa in redditione inſtrumēti nulla pōt eſſe alia cōmoditas niſi remiſſionis ⁊ ꝙ liberet eum: ſed in redditione pignoris ſecus. Ex hoc dico ꝙ ſi redditio inſtrumēti cōtineret aliam vtilitatem non induceref remiſſio debiti. Exemplum cū litigares de re empta dedi tibi inſtrumētum vēditionis facte per me in quo cōtinebaf ꝙ mihi promiſeras precium. Certe nō ſequif liberatio a debito. Habuit enim aliā cōmoditatē redditio. ſ. vt illo inſtrumēto vtereris in cauſa. ⁊ hoc innuit tex. cum glo. in hac. l. poſtꝙ̄ in ſi. dū illum tex. refert ad hāc. l. ¶ Quero ſi inſtrumentū debiti reperiaf apud debitorē vtrum preſumaf debitor liberatus[a]. Glo. videf hic diſtiguere aut reperif penes creditorē cancellatū ⁊ forte preſumitur liberatio. ſec⁹ ſi penes debitorē licet aliqualē ꝑſumptionē faciat ſm̄ qualitatē perſonarū in eo ꝙ glo. facit differentiā vtrum reperiaf penes creditorem vel debitorem: reprehēdif per doc. nā eadē eſt ratio vtrobiq̄ȝ. Ita enim poſſet cancellari ſi eſt penes creditoreȝ ſicut ſurripi ⁊ dari debitori. Ideo Ia. de are. circa hoc diſtinguit vt Cy. refert. C. de ꝓba. l. ſi de poſſeſſio. Aut debitor qui hȝ inſtrumētum cancellatū allegat ſe liberatum pacto ⁊ nō valet: niſi ꝓbetur inſtrumētum redditū: vt hic in tex. ⁊ glo. Aut allegat ſe liberatū ſolutione: ⁊ tūc aut debitor erat ꝑſona domeſtica q̄ veriſimiliter poſſet inſtrumentū ſubtrahere ⁊ ſolutio facta non ꝑſumif: vt. l. i. §. ille autem. C. de lati. liber tol. Aut nō erat talis ꝑſona domeſtica ⁊ ꝑſumif liberatus ſolutione: vt. l. cyrographum. ȷ̄. de ꝓba. ⁊ de fur. l. ſi fullo. §. ſarcinator. ſȝ talis ꝑſumptio nō facit deferri iuramētum debitori: q: leuis. ita no. glo. ȷ̄. de mi. l. iij. §. ij. ¶ Quero qd ſi dedi

[a] ¶ Liberat⁹ ADDE videnduȝ bal. ꝯſili. cclxxi. i. lib. ⁊ cōſilio. cciij. iiij. li. ⁊ ibi qd ſi ſit cācellatū penes notariū vel aliuȝ tertiū. ⁊ ro. cōſilio. cccc xvi.

tibi inſtrumẽtũ in quo eras obligatus tu ⁊ alius Guil. hic videtur dicerẽ ꝙ de debito tuo videor facere liberationez: ⁊ cõtra alium videor tibi donare actionez. ar. ff. de libe. leg. l. ſi is qui duo. in fi. ⁊ C. de dona. l. i. ꝓ hoc facit tex. huius. l. poſtq̃. in fi. vbi requirit ꝙ ſpecialiter agatur cõtrarium. ¶ Quero qd ſi tu cui inſtrumentuz tradidi mihi reddidiſti ipſum. Certe videris te reponere in priſtinam obligationẽ: vt. l. ſi vnus. §. pactus. ff. e. facit. ff. man. l. ſi ꝟo nõ remunerãdi. §. inde papinianus. ⁊ l. ſed ſi lege. §. conſuluit. de pe. here. ¶ Quero quid ſi de vna re erant plura inſtrumẽta ⁊ vnum ſolum reddidi. certe ſatis videtur ꝙ ſit facta liberatio a toto per hanc legem. non enim dicunt plura inſtrumenta: ſed vnum inſtrumentũ in pluribus chartis: vt. l. vnum teſtamentum. ff. de teſta.

Ex. l. ſequenti.

¶ An inuecta ⁊ illata in domũ conductã ſi ſint aliena hypotecata. Et an bona pupilli tacite ſint hypotecata ſint ꝓ domo conducta.

i **Tem quia.** Proſequitur eandẽ materiã ſcilz de tacita cõuentione: ⁊ breuiter hoc intendit. Inuecta in domũ cõductã ſunt tacite obligata ꝓ penſiõe. h. d. ¶ Querit glo. qd ſi inducant in domũ res aliene. Et dicit ꝙ nõ videt mihi tacite obligate: niſi dominus cõſentiat. quidaz cõtra. de quo per doc. in. l. certi iuris. C. locati. ¶ Quero quid in pupillo vtruz inuecta ⁊ illata erũt tacite obligata cũ res ipſius nõ poſſunt obligari ſine decreto. ⁊ dicit glo. ꝙ nõ. Glo. in ſimili mouet queſtionẽ. C. de leg. tu. l. fi. ⁊ determiat ꝙ adultus accipiẽdo vxorem videt obligare tacite bona ꝓ dote. ⁊ ſic videtur huic cõtraria. Hy. inſti. de ac. §. item ſeruiana. tenet iſtam glo. Guil. diſtinguit: aut poſt contractũ ſeqt obligatio tacita a. l. abſq; alio facto. ⁊ loqtur gl. l. fi. C. de leg. tu. ⁊ eſt tex. in. l. i. in fi. cum. l. ſe. de re. eox. aut requirit aliud factũ: vt i caſu noſtre. l. vbi poſt ꝯductiõez reqritur ꝙ bona inducant ⁊ inferant in domuz. ⁊ tunc loquit iſta glo. Idem videt tenere Cy. in. l. certi iuris. C. loca. in tertia ⁊ quarta q̃one. in prin. Ego in repetitione. l. ſi cõſtante[a]. ff. ſo. ma. teneo hanc gl. ſimpliciter primo per auc. dos data. C. de dona. ante nup. vbi gl. ponit vbi videt ꝙ eoipſo ꝙ data ẽ dos ipſo iure abſq; alio facto videt ꝯſtitui donatio ꝓpter nuptias. Tamẽ video ꝙ minor non poteſt ꝯſtituere donationẽ ꝓpter nup. ſine decreto: vt. l. p̄dia. de p̄di. mi. ⁊ l. lex que tutores. C. de admi. tu. Preterea video ꝙ celebrato ꝯctu dotis bona ſũt hincide tacite obligata: vt. l. i. §. i. C. de re. vxo. act. Sed bona minoris ꝓmittentis dotem non poſſunt tacite obligari ſine decreto: vt. l. ticia. ff. de iure do. ⁊ l. i. C. ſi aduerſus do. ergo nõ videt bona diſtinctio Guil. Non ob. l. i. in fi. cũ. l. ſe. ff. de re. eox: qa res ibi trãſiuit in pupilluz cũ ſua cauſa. hic ꝟo de re loqtur que primo perfecte erat pupilli.

a ¶ Si cõſtãte. ADDE vidẽda que ibi poſui.

b ¶ Idem iuliano. ADDE poſt. d. Iaſonem in quãtum ponit an valeat pactuz ne liceat ſoluere vel offerre niſi ad placitũ creditoris. pau. de ca. cõſilio. cclxxix.

c ¶ Prefationibꝰ. ADDE cui dcã in p̄fatiõibꝰ intelligãtur repetita ange. ꝯſili. lxij. ro. cõſilio. ccccxxiij. ⁊. ccc ij. ⁊ qd de ãnuis rediti bus tã ẽptis a priuatis q̃ʒ ab eccleſia ⁊ venetis ⁊ florentinis vide q̃ poſui i. l. cũctos populos poſt alexã.

Huius rei. In ſtipulatiõe dotis ineſt tacita conditio ſi matrimoniũ ſequatur. h. d. ¶ Oppo. ante cõditionis euentum nulla eſt nata actio: vt. l. cedere diem. ff. de ꝟbo. ſig. Debuit ergo dicere qõ nullo modo agitur non male agitur. ff. quãdo di. le. ced. l. i. i fi. Sol. vt i glo. ⁊ notabiliter. Ex qua tene menti ꝙ tacita conditio ita impedit natiuitatem actionis ſicut expreſſa. non autem impedit tranſmiſſionem legati. ¶ Oppo. de. l. ita demũ. ff. de arbit. Solu. ibi conditio reſpiciebat executionem. nõ autem obligationem ipſam.

Idem iuliano[b]. Que in prefatiõibus[c] dicũtur in ſequentibus repetita intelligunt. hoc dicit. Prefationes intelligo hic tractatus cõuentionales qui firmant a partibus anteq̃ perueniat ad ꝯtractũ: vt patet hic: vt. l. ticia. §. idẽ reſpõdet. ff. de ꝟbo. obli. Et ideo putarẽ per hoc poſſe cõuinci fraudẽ vſurarũ quãdo vſurarij faciunt conuentionem vt pro ſimplo ꝓmittatur duplum poſtea tẽpore ꝯctus adhibẽtur notatorij ⁊ teſtes qui de hoc nihil ſciunt. Sufficit enim ꝓbari ꝙ hoc in prefationibꝰ dictũ fuerit: qa in ſequẽtibus videtur repetitũ: vt hic qõ verũ niſi ex interuallo factum fuerit: vt. l. per retẽtionẽ. C. de vſur. Et ſi eſſet tale in quo eſſet opus facto ꝙ fuerit dictum in prefationibus ⁊ omiſſum in contractu videtur omiſſum per errorem: vt. l. ſi tibi. in prin. ff. de ac. emp. dixi plene in. d. §. idem rñdet ⁊c̃.

c **Onuentionum.** Iuriſcõſultꝰ ꝓſequit hic aliam diuiſionẽ cõuentionuz. ¶ Oppo. ff. e. l. iuriſgentiũ. vbi dicit ꝙ conuẽtio publica eſt de iuregẽ. hic dicit cõtrariũ: quare male ponitur vt ſpecies. Sol. vt in glo. ¶ Oppo. extra glo. ꝙ nõ valeat pactũ factuz inter duces belli: qa hoſtibus nõ eſt fides ſeruanda: vt. l. i. §. nõ fuit. ff. de dolo. Sol. nõ eſt ſeruãda fides data a priuato: vt ibi. ſed a duce belli data ſic vt hic. Poteſt ergo capitaneus guerre dare ſecuritatez exbannito vel alij hoſti. ⁊ hoc fuit de facto hic. ¶ Quero vtrũ capitaneus guerre poſſit facere pacem. Tex. hic videt dicere ꝙ ſic. Breuiter puto ꝙ capitaneus põt facere treugaz ſeu inducias inducere: vt hic glo. dicit. Item poſſet facere pacem ſi eſſet dñs belli ſeu exercitus: vt princeps rex ⁊ ſimiles ⁊c̃. Sed capitaneus cui eſt ſimpliciter cõmiſſum ducere bellum ſeu exercitum non poteſt facere pacem: niſi ſit ei ſpecialiter commiſſum: vt. l. mandato generali. ff. de procura. Item nota ꝙ ambaſiatores habent ſecuritatem.

l **Egitima.** Hic ꝓſequitur tertium membrum diuiſionis. ſ. de cõuentione legitima. Et ꝓ declaratione p̄mitto ꝙ quedam eſt cõuentio que a lege confirmatur hoc eſt a lege inducitur. ⁊ de hac loquitur prima pars legis. nec de hoc eſt varietas in glo. Quedam eſt cõuẽtio que de ſe nõ eſt valida. ſed a. l. iuuatur ⁊ valida efficitur: ⁊ de hac loquitur ſecũda pars legis ſm vnaz lec. ⁊ ſecunda pars glo. tertio eſt quedam cõuentio que de ſe eſt inualida. ſed a. l. iuuatur ſeu cõfirmatur eoipſo ꝙ non infirmat. ⁊ de hac loquitur ſecũda pars huius legis ſm ſecũdam lec. ⁊ tertia pars glo. vide ergo partes in glo. ſecunda ibi ⁊ quod ſequitur. ⁊ ideo ⁊c̃. tertia ibi vel ſi ius intellige etiã in veſtiti. ¶ Venio ad tex. Primo ponitur dictum. ſecũdo illatio. ⁊ eſt illatio generalior dicto ſm glo. ¶ Aduerte quero exẽpla prime partis. Reſpõdet glo. illa eſt cõuentio legitima que. l. confirmatur. hoc eſt a. l. de nouo inducitur ⁊ ei forma dat. Exẽplũ in cõtractu emphiteotico litterarũ ⁊ verboruz obligatione. in cõtractu de pecunia conſtituta. ⁊ in ſpõſalicia largitate. vide glo. ¶ Oppo. ad hoc cum iſti cõtractus a. l. inducant apparet ꝙ nõ continent ſub noĩe conuentionis quod eſt de iuregen. Solu. licet inducãtur a. l. inducent de illa materia que cõtinetur ſub hoc genere conuentionis ⁊ ei detur a lege nomẽ ⁊ forma ſicut ſi de terra fieret vnum vas ab homine adhuc remaneret ſub genere terre ⁊ ſm hoc ꝙ dicit cõfirmatur. id eſt forma datur. ¶ Sed opp. iſta exempla vt plurimuz ſunt de iure nouo cuius hec. l. erat ignara: vt. l. iubemꝰ. C. de teſ. Sol. non eſt incongruũ ꝙ. l. antiqua habuit reſpectuz ad caſum iuris qui poſtea poſſet fieri. ſimile i. l. i. ff. de cõ. ex. l. ¶ Venio ad ſecundam partẽ ⁊ videt ꝙ iſta non ſit bona illatio: quia eſt generalior dicto. ergo ⁊c̃. vt. ſ. e. l. ij. in glo. ſuper verbo ⁊ ideo. Solu. dicit glo. apta littera quaſi dicat pacta nuda ⁊ veſtita recipiunt fomentum a. l. ⁊ ſic illatio non erit generalior ſubaudito. licet ſit generalior dicto. ¶ Quero ergo exempla. primo quando ex pacto actio naſcitur. Glo. ponit exemplũ in pacto nudo donationis. quod hodie confirmatur per. l. ſi quis argentuz. §. fi. C. de dona. Simile exemplum in. l. i. C. de ſuff. Iſtud exemplum non eſt congruum. nam ex pacto nudo donationis hodie non

oritur actio. ſed oritur conditio ex lege propter pactum. ſed hic querimus exempla quando ex pacto naſcitur. Pro cuius euidentia ſcias ꝙ quandoqȝ.l. non agit in ipſum pactum roborando ipſum ut actionem ꝓducat. ſed propter ipſū producitur in dictis.ll. Quādoqȝ lex agit ī ipſum pactum ipſum roborando. ⁊ tūc ex ipſo pacto oritur ut.l.etiam.ȷ̄.de uſu.⁊.l.lege obuenire.ȷ̄.de verbo.ſigni. Exempluȝ rex poteſt unum paruuȝ comitem facere potenteȝ: ita ꝙ ipſe ꝑ ſe poſſit facere bellum. Poteſt etiam illum paruū comitem dimittere in paupertate ſua ſed propter ipſuȝ comitem ipſe rex facit belluȝ. Uideamus ergo exempla quando lex agit in ipſum pactum ita ꝙ ex eo oriatur actio. Dicit glo. in pacto nudo dotis: ut.l.ad exactionem.C. de dotis ꝓmiſſio.⁊.l.i.in prin.de rei uxo.ac. In quantum allegat .l.i.de rei vxo.act.non eſt bonum exemplum: quia ibi per.l.inducitur ſtipulatō tacita: ⁊ ſic magis cōgruit prīcipio huius.l. ꝙ̄ huic dicto. In quantum allegat .l. ad exactionem.non uidetur bene dictum: quia contractus dotis eſt de iure gentium. Et ideo cadit in mēbro quod ponit in.l.ſe.⁊.l.eas.ȷ̄.de capi.dimi. Sed reſpōdeo hec illatō eſt generalior dicto: ut.ſ̄.dixi. Loquitur enim de conuentionibus iuriſgen.inualidis per ſe. ſed .ll.adiuuantur ⁊ ualidantur. ¶ Sed tunc oppo.dos ē contractus nominatutus: quia habet nomen elegans. ergo de iuregen.eſt ualidus per ſe ut .ſ̄.l. proxi. Non ergo.l.iuuatur. Reſpon. dotis datio bene ualidatur de iuregen.ut.ȷ̄.l.proxi. ſed nō dotis promiſſio. ſed.l.roboratur.ideo eſt bomum exemplum. Aliud exempluȝ pōit glo.in pignore.ȷ̄.e.l.ſi tibi.§.de pignore.vbi roboratur iure pretorio quod eſt pars iuris ciuilis. Contra pignus eſt ꝯtractus nominatus.ergo recipit robur a ſe. ut.ȷ̄.l.proxi.Sed reſpon.eodem modo pignus ē datio pignoris: ſed conuentio pignorum roboratur iure pretorio que inualida erat de iuregen.ut dicam .ȷ̄.l. proxi.Aliud exemplum pōe per.l.frumenti.C.de uſu. ⁊.l.etiam.ȷ̄.de uſuris. Omnia enim iſta pacta poſſunt dici ueſtita iuris auxilio: ut dicit glo.quod an uerꝫ ſit dicā i.§.quinimo. ¶ Seq̄r in tex.uel ſenatuſconſulto adiuuatur. Quero exempla dicit glo. Pactum quod fit inter heredem ⁊ fideicōmiſſarium: ut heres teneaꝛ ad ſoluenda legata. Leges allegate per glo.hoc non probant niſi coniuncta iſta.l. Ex quo nota multum ꝙ quādocūqȝ in pacto nudo deducitur illud qđ alias erat debitum ex aliqua parte iuris. illud pactum dicitur roborari.l.illa. Et ſm̄ hoc actio de coſtituta pecunia nō eſt neceſſaria quando in conſtitutione deducitur illud quod erat debitum ex.l.ſed eſt neceſſaria quando deducitur illud quod erat debitum ex conuentione partium. ¶ Sequitur in tex.uel tollitur. quero exemplum. glo.ponit exemplum in acceptilatione. Hoc non uidetur congruum.nam acceptilatio a iure ciuili inducitur Et ſic iſtud primum exemplum congruit principio .l. nō autem tanꝙ̄ pactum inualidum roboratur. Ponit ergo glo.exemplum quando inter heredem ⁊ fideicōmiſſarium fit pactum ut alter eorū tm̄ legata ⁊ debita ſoluat.iſtud exemplum procedit ut primum. Nō enī .l.expreſſe confirmatur uel a iuuatur niſi ex eo ꝙ pactum continet id quod lex. Item hoc exempluȝ poteſt eſſe uerum in actione ſi qua eſſet inter heredem ⁊ fideicōmiſſarium: quam uellent tolli per iſtud pactum. non ꝙ per hoc preiudicaretur creditoribus uel legatariis. ut.l.pacto ſucceſſorum.C.de pactis. Item poteſt poni exemplum in ſenatuſconſulto velleiano ⁊ macedoniano que actio tollitur: ut dicit glo. Sed certe ibi non tollitur actio ipſo iure: ſed ope exceptionis. Item ibi non tollitur actio in conuentione ſed alia iuris diſpoſitione ideo exēplū non eſt congruū. ideo alii dicūt quotiens lege uel ſenatuſcōſulto adiuuatur.ſcilicet mulier.ut dicit glo.ſed hoc nihil eſt dictum.poteſt etiam poni exēplum in.l.ſi tibi.§.quedam.ubi pactuȝ prodeſt ut actō ipſo iure tollatur: quia.l.iuuatur.omnia iſta exempla loquuntur in pacto de ſe nudo a lege.uel a ſenatuſcō.adiuto. Uenio ad tertiam partem ⁊ alii legunt iſtum finem etiam in pactis ueſtitis: ut dicamus ex pacto interdum actio oritur uel tollitur: ut in pactis ueſtitis quotiens a lege. uel a ſenatuſcōſul.adiuuatur. dico adiuuatur eo ipſo ꝙ non infirmatur ⁊ propter hoc ponitur in tex.interdum.quia interdum ſpecialiter lege infirmaꝛ. ut.l.pacta que contra.C.⁊.ȷ̄.l.proxi.§.ſi ob maleficiuȝ ⁊.l.generaliter.ȷ̄.de uerbo.obli. Habes expeditā hāc .l.ſm̄ glo. Sed mihi uidetur incongruum ꝙ ipſa illatio ſit generalior dicto quod hic loquitur aliquo modo ꝺ obligationibus iuriſgentium. Et ideo potes legere ſic ꝙ primo ponit dictum.ſecundo ponit effectum dicti. dictum eſt tale. Omnis conuentio non eſt legitima ſed illa tm̄ que.l.aliqua confirmatur uel iuuatur. Et ideo ſic forma caſum ⁊ illationem regulariter. Sicut omnis conuentio non eſt legitima.ſed caſualiter quādo.l.cōfirmatur: ita regulariter ex omni conuentione non oritur actio uel tollitur.ſed interdum caſualiter ſcilicȝ quādo.l.uel ſenatuſconſul. adiuuatur ſeu confirmatur qđ pro eodem pono. ¶ Quero exempla quando.l.confirmatur uel adiuuatur ut producat actionem. Reſpon. hoc poteſt eſſe duobus modis.uno modo ꝙ adiuuetur ⁊ confirmetur dando ſibi nomen: ⁊ formam ⁊ ſic erunt contractus nominati de iure ciuili: ut ſtipulatio ut.ſ̄.e.l.i.in ſi.⁊.ȷ̄.e.l.ſe.in ſi.contractus eſt emphiteoticus ſponſalicia largitas litterarum obligatio ⁊ conſtituta pecunia de quibus dixi.ſ̄. Quandoqȝ confirmatur ſeu adiuuatur.non tamen ſibi proprium nomē dat ſed ſtat in ſimplici nomine conuentionis.exemplum dixi.ſ̄.quando dixi ex pacto nudo actionē oriri. ¶ Quero exemplum quando pactuȝ adiuuatur uel confirmatur lege.ita ꝙ actio tollatur. Reſpon.eodē modo quo .ſ̄.quandoqȝ talis conuentio a lege inducitur ⁊ ei datur nomē ⁊ forma.ut acceptilatio.⁊ dicitur conuentio nominata. Quandoqȝ ſtat in finibus nominis conuentionis tamen lege corroboratur.ut.l.ſi tibi.§.quedam .ȷ̄.e.⁊ tunc dicitur conuentio innominata.lege tamen confirmata uł corroborata. ¶ Et nota bene ꝙ per pactum iure ciuili adiutū ſeu confirmatuȝ tollitur obligatio naturalis ⁊ ciuilis: ut innuit hic glo.in.§.tollitur aūt ibi alias naturaliter tm̄.

¶ Ex.l.ſequenti.

¶ Quare permutatō non dicatur contractus nominatus. Et an donatio olim fuerit. Et hodie ſit contract⁹ nominatus.

i **Iuriſgentium.** Conuentio iuriſgentium nominata parit actionem.ſecus ſi eſt innominata: niſi implemento iuſte cauſe uel coherentia cōtractus ueſtiatur.h.d.uſqȝ ad.§.⁊ ideo. ¶ Quero quare permutatio non dicitur cōtractus nominatus ſi do rē ut aliam mihi des.glo.aſſignat duas ratōes ultimo remittit ad notata in rubrica.C.de re.permu.⁊ illa uera. ¶ Pro cuius euidentia ſcias ꝙ habere nomen generis generaliſſimi uel ſubalterni non dicitur nomen nec per hoc dicitur res nominata.ſed habere nomen ſpeciale hoc facit rem nominatam ⁊ contractum nominatū probatur in.l.ii.ȷ̄.de preſcrip. uerbis cum duabus .ll. ſequentibus.permutatio igiꝛ eſt nomen cuiuſdam generis ſubalterni.ubicunqȝ hinc inde aliquid datur uel fit.nam large loquendo emptio poteſt dici permutatō permutatur autem res cum pecunia: ut.l.ita conſtante. .ȷ̄.de iure do. Et ſicut in locatione permutatur pecunia cum opere eadem ratione tranſactio dicitur contractus innominatus: ut no.in.l.ſiue apud acta.C. de trāſac.quia illud nomen congruit cuilibet liberatiōi ⁊ cuilibet actui per quem a lite receditur.ut.l.i.§.conuentionis.ſ̄.e. ⁊.l.ii.ȷ̄. de iureiuran. ¶ Quero quid ſi in permutatione non dedi ſed paratus fui dare.dic ut in glo.

¶ Quero quid de donatione. dicit glo. ꝙ donatio olī
erat contractus innominatus. hodie eſt nominatus:
quod apparet: quia producit actionem: ut. l. ſi quis ar
gentum. C. de do. Hoc. in. l. ij. C. de con. ob. cau. dicūt
ꝙ olim ⁊ hodie erat contractus nominatus. habet enī
nomen elegans. ego in. l. in edibus. §. i. ꝭ. de do. idem
teneo. nam ſi olim fuiſſet contractus innominatus lo/
cus fuiſſet penitentie quod eſt contra caſum. l. ariſto. ꝭ.
de dona. ⁊ per alias rationes quas ibi dixi. ſed dices tu
quare olim ex pacto nudo donationis non oriebatur
actio ſi erat contractus nominatus. Reſpon. contract⁹
nominati producunt actionem eoipſo ꝙ ſunt ⁊ nomē
habent. Modo aduerte: quia quidam contractus de
nominantur ab actu paciſcendi ſeu conueniendi: qui/
dam denominantur ab actu exequendi. ſi loqueris in
primis quādo denominantur ab actu paciſcendi: ſta/
tim facto pacto habent nomen ⁊ producunt actioneʒ.
exemplum in emptione venditione locatione condu/
ctione ſocietate ⁊ mandato ⁊ ſimilibus. Si accipis ſe/
cundo modo quando denominantur ab actu exequē
di non hñt nomē: niſi facta executione. exemplū in con
tractibus qui re contrahuntur: ut depoſitum commo
datum mutuuʒ qui ab actu exequendi denominantur
ut patet ad ſenſum. ⁊ ideo ſi facio pactū de deponen/
do commodando uel mutuando non eſt contractus
nominatus nec actionem producit: niſi habeat alia in/
ſtrumenta. nunc ad propoſitum donatio eſt contract⁹
nominatus ⁊ denomiatur ab actu exequendi: quia idē
eſt ꝙ doni datio: ut. l. ſenatus. §. donatio. ꝭ. de donat.
cauſa mortis. merito de iure iſto ſi perueniebatur ad
traditioneʒ perficiebatur contractus. alias non: ſed pa
ctum de donando non erat donatio: ſed erat nudum:
nec producebat actionem: niſi ueſtiretur ſolēnitate ver
boꝝ. Hodie uero lege iuuatur: qa per. l. pp pactū actō
producitur. idem in ꝯtractu pignoris q ē ꝯtractus nomina
tus ⁊ re contrahitur ut inſti. qui. mo. re contrahitur ob
li. in fine. dicitur enim pignus a pugno. ⁊ ſic denomina
tur ab actu exequendi. vnde pactum nudum de pigno
ribus non producebat actionem de iure genti. ſed edi
cto pretoris iuuatur: ut actionem producat: ut. l. ſi tibi
§. de pignore. ꝭ. e. idē in ꝯtractu dotis q eſt ꝯtractus noīatus
⁊ iō traditōe ſecuta perficiebat ꝯtractū ⁊ denominaba/
tur ab actu exequendi. pactuʒ enim de dāda dote erat
nudum. ⁊ ideo non producebat actionem: niſi a lege
adiuuaretur: ut. C. de dotis promiſ. l. ad exactionem:
ut dixi. ſ. l. proxi. ⁊c̄.

Et ideo puto. No. ex iſto tex. ſingulari
⁊ magis clare diſtinguit
ꝙ in aliqua parte iuris: ꝙ actionum alie natiue. alie da
tiue. natiue ſunt ille que habent materiam ſufficientem
preexiſtentem a qua oriātur. datiue ſunt que preexiſten
tem ſufficientem materiam non habent ſimile uides in
hominibus. Nam adam poteſt dici datiuus. fuit enim
a deo ſimpliciter productus. Alij autem homines qui
ex patre ⁊ matre naſcūtur poſſunt dici natiui. ideo iul.
fuit hic reprehenſus qui dicebat actioneʒ a pretore eē
dandam cum non eſſet materia ſufficiens ex qua orire
tur que in ueritate erat ſufficiens. Nam erat contract⁹
nominatus ueſtitus implemento iuſte cauſe: ut patet ī
littera. ¶ Ultimo dicebat quidam ꝙ per iſtum. §. cor/
rigitur tota diſtinctio. l. naturalis. §. ſed ſi dedi. ꝭ. de pre
ſcrip. verb. quod non eſt uerum. nō enim corrigitur: ni
ſi ex eo quod hic dicitur.

a ¶ Si quis argentum. ADDE ro. conſilio. cc. cclxxxvi. Et an ex pacto nudo oriat actio. uid ro ma. conſilio. xx.

Si ob maleficium. Quero de ra/
tione hui⁹. §.
Reſpon. pactum nudum ueſtitur implemento cauſe iu
ſte: ut. ſ. proxi. ſed iſta cauſa ne fiat maleficium non eſt
iuſta ſaltem ex parte recipientis: quia gratis tenebatur
hoc facere: ut. l. ſi. ꝭ. de con. ob tur. cauſam. ideo obliga
tio eſt nulla. ¶ Oppo. de. l. idem. §. quotiens. ꝭ. de cō.
ob tur. cauſam. Solu. quando pactum eſt nullum nul/
la oritur obligatio: quia non poteſt ueſtiri: ut dictū eſt.
ſed ſi interceſſiſſet ſtipulatio ualeret: licet eſſet ineſſicax
quia obſtaret except. l. penul. ꝭ. de condi. ob tur. cauſaʒ
⁊ poſſet condici liberatio: ut. l. cōtraria. ¶ Querit glo.
quid ſi promittatur ut maleficium fiat. dicit glo. tūc ſe/
cus: quia ſtipulatio eſt nulla ip̄o iure: ut. ꝭ. de uerbo. ob
lig. l. generaliter. hic aduerte. nam hec queſtio poteſt ī/
telligi ꝙ promittat ſe facturum maleficium. ⁊ tunc non
ualet: quia continet turpe: ut. l. generaliter. ꝭ. de uerbo.
oblig. item poteſt intelligi ꝙ ſi promittatur certa pecu
nia uel res ut maleficium fiat. tunc dicit glo. ꝙ nulla eſt
promiſſio ip̄o iure. ¶ Ultramon. contra: quia in que/
ſtione illa illud quod deuenit in promiſſione. ſcilicʒ res
uel pecunia non eſt quid turpe. licet cauſa ſit turpis ꝫ
refert Cy. in. l. ex eo. C. de inuti. ſtipu. ⁊. l. ij. quod met⁹
cauſa. ⁊ videtur caſus in. l. pe. ꝭ. de con. ob tur. cauſam
teneo opiniōem glo. ꝙ ip̄o iure ſit nulla. caſus eſt in. l.
ſi plagij. ꝭ. de verbo. obliga. ⁊ hoc tenet glo. in. l. gene/
raliter. eo. ti. ⁊ ibi diſtinxi. Ad. l. pe. ꝭ. de condi. ob tur.
cauſam. ⁊. l. ij. ꝭ. quod metus cauſa. Reſpon. ut dixi ī di
cta. l. generaliter. nec ob. quod dictum eſt in preceden.
q. quia hic eſt cauſa turpis ex utraqʒ parte. ibi ex alte/
ra tantum. ¶ Querit glo. qd de pignore dato ob tur
pem cauſaʒ. glo. dicit repeti per rei uendicationem. dic
ut in. l. ij. de condi. ob turpem cauſaʒ. ⁊ per Cy. in. l. ij.
C. de condi. ob turp. cām. ⁊c̄.

¶ Ex. §. ſequenti.

¶ An pactum nudum donationis hodie producat
actionem.

Sed cum nulla. Supra habuiſtis
quādo ſubeſt cau/
ſa iuſta. Item quando ſubeſt cauſa iuſta. hic ponit quā
do nulla cauſa ſubeſt. Oppo. quando nulla cauſa ſub/
eſt intelligitur donatio: ut. l. campanus. ꝭ. de ope. libe.
ſed ex pacto nudo donationis oritur actio ⁊ obligatio
ergo ⁊c̄. Sol. huius timore glo. uidetur aliter intellige
re. ſcilicet ꝙ hic fuerit contractus innominatus. do
ut des uel ſimilis. ⁊ ſic conſtat ꝙ nolebat donare. ⁊ ꝙ
dicit nulla cauſa ſubeſt. id eſt nulla datio uel factum ex
quo pactum ueſtiatur. hoc eſt nulla ſubeſt cauſa. ſcilicʒ
impleta. ſed conuentio bene fuit ob cauſam ideo appa
ret. dicit glo. noſtra ꝙ opi. Mar. non eſt vera qui in/
telligebat hunc. §. etiam ſi ſtipulatio interceſſiſſet. ⁊ nō
bene loquitur niſi excuſando eum dicas ꝙ interceſſit ī
ſtipulatione cauſa que ſubeſſe putabatur in ueritate ta
men erat falſa. Certe hoc caſu etiam non procederet
iſte. §. qui dicit obligationem non conſtitui: ſed tūc cō/
ſtituitur licet obſtet exceptio doli: ut. l. ij. §. circa. ꝭ. de
do. excepti. poſſes etiam intelligere ſimpliciter in pacto
nudo donationis ſm iſta tempora. dicit enim Guil. ꝙ
etiam hodie pactum nudum donationis non parit ac
tionem: niſi quando datur res uel quantitas: vt. C. de
do. l. ſi quis argentū: a ſecus ſi aliquis ex liberalitate ꝓ
mitteret aliquid ſe facturum. tunc non reperitur pro/
hibitum neqʒ conceſſum ꝙ actio detur. ergo ſtam⁹ iu/
ri antiquo: vt. l. precipimus. C. de appel. Preterea ob
ligationes facti non ita promiſſorem artant: ſicut obli/
gationes dandi quod patet: quia non poteſt cogi pre/
ciſe ad faciendum: ſed liberaretur preſtando intereſſe:
vt. l. ſtipulatōes non diuiduntur. ꝭ. de uerbo. oblig. vn/
de ſi etiam hodie promitterem tibi nudo pacto ire pro
te romam nulla adiecta cauſa non orietur obligatio ne
qʒ actio.

¶ Ex. § ſequēti.

¶ Pactum nudum quid ſit. Et an vero indiſtincte ſit
regula ꝙ ex eo non oriatur actio.

Igitur. Iuriſcōſultus īfert ex premiſſis vnam
cōcluſiōem. vidimus ꝙ cōtractus no/
minati vel īnomiati veſtiti tamē implemēto cauſe iuſte
pariūt actiōem. alias ſecus. Ex hoc īfertur talis cōclu/

ſio nudum pactum non parit actioneʒ. igitur nuda pa
ctio non parit obligationem neqʒ actionem ciuilem: ſʒ
queritur an exceptionem pariat ⁊ reſpondet ꝙ ſic: licet
hoc non inferatur ex premiſſis: ſed ſuo motu ponitur
hic a iuriſcon. ¶ Quero de quibus contractibus loqui
tur hic uerſi. dicit glo. caute incipit tractare de contra-
ctibus nominatis. intellige hoc de pactis appoſitis
circa contractus nominatos. nam contractus nomina
ti ſunt ueſtiti eoipſo ꝙ ſunt: ut hac. l. in princi. unde de
illis principaliter nõ tractat. cautius eſt ergo dicere ꝙ
hic loquitur de qualibet pactione nuda. ¶ Quero igi
tur quod eſt pactum nudum dicit glo. quando hoc cõ
trahentes uoluerunt ꝙ eſſet nudum: ut. ꝭ. e. l. §. quod
ſere. Pe. hoc reprehendit: ut Cy. refert. C. e. l. legem.
ibi uidimus quid eſt pactum ⁊c. Et dicit ꝙ ſi ſtipula-
tor interceſſit non poſſent facere contrahentes ꝙ non
eſſet ſtipulatio: quia que ſunt facta non poſt fieri ꝙ nõ
ſint facta: ut. l. in bello. §. facte. ꝭ. de capti. Dominus
Jac. bu. ſuſtinebat glo. nam ſtipulatio duo importat.
ſcilicet factum hoc eſt interrogationem ⁊ reſponſionẽ.
Item ius hoc eſt uerborum obligationem. licet enim
factum interuenerit ⁊ a partibus non poſſet fieri quin
ſit factum. tamen iuris effectus poteſt mutari conſen-
ſu ⁊ uoluntate partium: quia eatenus tenet ſtipulatio
quatenus partes uolunt: ut. l. i. ſ. e. ſecundo ponit gl.
exemplum quando fuit ſola promiſſio ſine interroga-
tione: ut. l. pactum. ꝭ. de pollicita. ſed hoc reprehendit
glo. quia ibi non eſt pactum ſed pollicitatio. certe hoc
eſſet bonum exemplum ſi ponas ꝙ pollicenti pars cõ
ſenſerit. Item ponit glo. exemplum quando ſtipulatio
uel acceptilatio eſt inutilis. Hoc intellige uerum: niſi
partes hoc agerent: ut ſtipulatio inutilis inutiliter con
traheretur. tunc enim omnino ſtipulatio inutilis non
ualeret conuentiõe ſeu iure nudi pacti. l. i. §. ſi quis ita
. ꝭ. de verbo. obli. ¶ Quod autem dicit de accceptila-
tione. dic ut in. l. an inutilis. ꝭ. de accep. iſta ſunt exem-
pla. glo. ⁊ doc. dicunt ꝙ pactum nudum eſt quod nul-
lo iuris adminiculo adiuuatur. Tu dic clarius: illud di
citur pactum nudum quod ſtat in puris ⁊ ſimplicibus
ſinibus conuentionis: quod apparet: quia ſi ultro pro
proceditur uel ꝙ ei nomen imponatur uel ꝙ cauſa im-
pleatur uel apponatur iuxta contractum ueſtitum. tũc
coherentia contractus ueſtitur: ut. ꝭ. uidebitis in pro-
ximo uerſic. exemplum naturale. ſicut ille dicitur nu-
dus qui eſt ſicut de utero matris proceſſit: ita illud pa
ctum dicitur nudum quod ſtat in puris ſinibus conuẽ
tionis. quod nomen conuentio eſt generale ⁊ eſt qua-
ſi mater omnium pactorum: ut. l. i. §. conuentionis. ſ.
. e. Exemplum: quando ego promiſi tibi conſentienti:
non tamen preceſſit interrogatio tua: ut. l. i. C. de uſu-
ris. uel interrogatus reſpondit nutu. ¶ Quero utrum
iſta regula ſit uera ſimpliciter ꝙ ex pacto nudo non ori
atur actio. Glo. dicit ꝙ non: fallit in caſibus qui ponũ-
tur in glo. primo in. l. ad exactionem. C. de dotis pro-
miſſi. dic ut dixi in. l. legitima. ſ. e. ⁊. l. ſi quis argentum
. C. de dona. Quod intellige. ut ibi dixi. ⁊ inſti. de actio
nibus. §. de conſtituta. Certe puto ꝙ conſtitutum de-
beat dici contractus nominatus. ⁊ ſic eſt conuentio le-
gitima. Item ponit glo. exemplum. ꝭ. de uſuris. l. etiam
. C. de uſur. l. frumenti. ⁊ de nauti. fe. l. periculi: ſed fate
or ꝙ in illis ex pacto nudo oritur actio: quia lege iuua
tur: ut. ſ. e. l. legitima. licet quidam dicant ꝙ tunc dica-
tur ueſtitum legis auxilio. quod an ſit uerum dicam. ꝭ.
proximo. §. habent enim quidam pro impoſſibili ꝙ ex
pacto nudo oriatur actio. ſicut ꝙ mulier ſterilis pariat
filiuʒ: ut in glo. dicitur.

¶ Ex. §. ſequenti.

¶ Pactum nudum ueſtitur choerentia contractus ⁊
nouam producit actionem. Et alia eſt actio que datur
ex contractibus innominatis que producitur rei inter-
uentu. Et alia eſt actio que datur ex pacto incontinen
ti appoſito propter colorem cõtractus: ibi. Venio. Et
ſi promiſi tibi centum per ſtipulationẽ: ⁊ tu ꝓmiſiſti ꝑ
me ire romaʒ pacto nudo pactuʒ tale ueſtitur: ibi. Ve-
nio ad glo. Et pactum appoſitum iuxta cõtractum ſtri
cti iuris ueſtitur coherẽtia contractus: ibi. Quero. Et
pactum nudum principale non ueſtitur a pacto acceſ-
ſorio ueſtito eius coherentia: ſed ſuplemẽto: ibi. Que
ro nũquid. Et pactum nudum appoſitum iuxta cõtra
ctum conditionalem ueſtitur eius coherentia: ibi. Que
ro. Et pactum nudum appoſitum iuxta cõtractum re-
manet efficax licet contractus tollatur dummodo non
ſit appoſitum reſpectiue: ibi. Quero ſi. Et iformare ue
terem actionem eſt nouam formam dare. Et actio pre
ſcriptis uerbis concurrit cuʒ alia cum oriuntur ex di-
uerſis fontibus: ibi. Venio ad ſecundum. Et pactum
nudum appoſitum iuxta cõtractum informat ueterem
actionem cum illam reperit informandam ut exemplis
poſitis cuius gratia. Et non ſolum informat actioneʒ
ſed obligationem ⁊ contractum: ibi. Quero tex. Et pa
cta ueſtiuntur ut: ibi. Sed ut clarius. Et incontinenti
dicitur fieri qđ ſit anteꝗ̃ contractus habeatur pro per
fecto ⁊ abſoluto. Et ſi plura pacta apponãtur iuxta cõ
tractum oĩa ueſtiuntur: ibi. Venio ad quartum.

Quinimmo. Pacta incontinenti appoſi
ta nouam producunt actio-
nem ⁊ ueterem informant. ſecus ſi ex interuallo. hoc di
cit. Et pono caſum ſm ſecundam lec. que eſt uerior. di
ctum eſt. ſ. ꝙ nudum pactum non parit actionem. dicit
iuriſconſul. contrarium immo etiam interduʒ informat
ipſam actionem. quaſi dicat ex eo ꝙ dicitur etiam nõ ſo
lum nouam parit. ſed etiam ueterem informat. cetera
ſunt clara. ⁊ dictio etiam. importatur in dictione quin-
imo: ut glo. dicit. pro declaranda iſta materia habem⁹
examinare quattuor que ex hoc. §. colligũtur. primo di
citur hic ꝙ pactum nudum ueſtitur coherentia contra
ctus ueſtiti adeo ꝙ nouam producat actionem. ⁊ hoc
primo. ſecundo dicit ꝙ ueterem informat. tertio dicit
ꝙ hoc eſt uerum ſi fiat incontinenti. quarto huius gra
tia habemus videre ueſtimenta pactorum. hec omnia
tanguntur hic per glo. ¶ Venio ad primum dicitur ſ.
ꝙ nouam parit. quero quam. glo. in. l. in bonefidei. C.
. e. ⁊. l. ex placito. C. de re. permu. ⁊. l. pacta. ꝭ. de contra
hen. emp. dicit ꝙ parit nouam. ſcilicet actionem pre-
ſcriptis uerbis. Vltramon. dicunt ꝙ actio preſcriptis
uerbis nunꝗ̃ oritur: niſi ex tribus ſpeciebus contractu
um innominatorum: vt. l. naturalis. ꝭ. de ꝑſcriptis uer-
bis. ⁊ ideo ſi habita relatione pacti ad contractum re-
ſultet aliquis ex illis tribus contractibus innominatis
oritur actio preſcriptis uerbis. alias ſecus quia deſice-
ret ſufficiens materia ad producendum ipſaʒ actionẽ
argu. ſ. e. l. uer. iul. ⁊ ſm hoc reprehendunt ipſi glo. in
. l. petens. C. e. que dicit ꝙ ſi ſtipulatori promiſſor pro-
mittit aliquid nudo pacto appoſito incontinenti ori-
actio preſcriptis uerbis. quod ipſi dicunt eſſe falſum cũ
tunc facta relatione pacti ad contractum non reſultet
aliquis contractus innominatus. eſt enim ibi do. ⁊ do.
⁊ eadem ratione reprehendunt glo. l. ex pacto. C. de
re. permu. que dicit ꝙ alia eſt actio preſcriptis uerbis
que oritur ex pacto incontinenti appoſito: ⁊ que ori-
tur ex contractibus innominatis. immo dicunt ipſi nõ
eſt niſi vna. ſcilicet que oritur ex contractibus innomi-
natis. Tu teneas gl. noſtraʒ per tex. in. l. i bonefidei. C.
. e. ubi dicitur ex pacto incontinenti appoſito actioneʒ
oriri. Nota ꝙ dicit ex pacto non dicit ex contractu in-
nominato: quia reſultat ex pacto facta relatione predi
cta. hoc etiam dicitur in hoc verſi. in ſequentibus quã-
do pactum ſit ex interuallo non ualet: ut ex pacto actio
oriatur quaſi dicat ſi ſit incontinenti oritur ex ipſo pa
cto. ⁊ ſic eſt uerum ꝙ alia eſt preſcriptis uerbis que da
tur ex contractibus innominatis. alia que datur ex pa-
cto incontinenti appoſito: ut dicit glo. in. d. l. ex placi-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

to. et per hoc appareret eſſe uerum quod hic dicitur in glo. magna. nam aliud eſt ueſtimentum quod requiritur in contractibus innominatis ⁊ quod appellatur rei interuentus. Aliud in pactis incontinenti appoſitis quod appellatur coherentia contractus. Ueſtimentum enim iſtud ueſtit incontinenti actionem ⁊ producit incontinenti illud ex interuallo: ⁊ quandoqꝫ implemento ſecuto: ut dicta. l. ex placito. ⁊. ſ. e. l. §. i. ⁊ dicta .l. naturalis. ¶ Uenio ad glo. ſecundam in fi. ⁊ quero pone promiſi tibi dare centum per ſtipulationem. tu promiſiſti pacto nudo ire pro me romam. an iſtud pactum ueſtiatur coherentia contractus glo. dicit ꝙ non quia pactum ueſtitum apponitur pro uno ex contrahentibus. nudum apponitur pro alio. unde pactuꝫ ueſtitum non ueſtit nudum: niſi pro eo eſt pro quo appoſituꝫ. pro hoc optime facit. C. locati. l. ſi tibi. Ultramõ. contra: quia ex tali pacto habita relatione pacti ad cõtractum reſultat contractus innominatus. igitur implemento ſecuto orietur actio preſcriptis uerbis. dico ꝙ Ultramonta. dicunt uerum ⁊ glo. etiam dicit uerum. nec inuicem ſibi aduerſantur. nam glo. dicit ꝙ pactum nudum non ueſtitur illo ueſtimento quod eſt coherentia contractus: quod ueſtimentum eſt paratum pacto eoipſo ꝙ producitur. ſed non negat glo. quin poſſit ueſtiri alio ueſtimento. quod appellatur rei interuentus ſeu implementum cauſe ut ſtatim dicam: quod ueſtimentum poteſt obuenire pacto etiam ex longo interuallo. immo hoc glo. uoluit expreſſe in. l. petens. C. e. duꝫ dicit ꝙ ſi promiſſor promiſit aliquid ſub uſuris ⁊ ſtipulator ſibi aliquid promiſit. tunc poteſt ueſtiri. ſcilicet rei interuentu cum reſultet contractus innominatus. ¶ Uenio ad hanc eandem glo. ⁊ aſſumo eam ĩ pñci. ¶ Quero utrum pactum appoſitum iuxta contractũ ſtricti iuris ueſtiatur. glo. dicit ꝙ ſic: ut. C. e. l. petens. ĵ. ſi cer. peta. l. lecta. ⁊ iſta uera licet quidam aliter dicũt. ¶ Quero nunquid pactum nudum pricipale ueſtiatur coherentia pacti acceſſorij ueſtiti ut ſi precedat conuẽtio nuda ⁊ ſequatur conuentio ſeu ſtipulatio penalis. glo. dicit ꝙ non: ut. l. nuda. C. de contrahen. ⁊ cõmit. ſtipu. l. ſi pacto quo penam. C. e. ẽ eniꝫ incongruum ꝙ principale ueſtiatur ab acceſſorio. Ultramont. contra dicunt enim ꝙ pena ſuccedit loco intereſſe: ut. l. ſi quis a ſocio. ĵ. pro ſo. ⁊ de act. emp. l. predia. ſed ſi intereſſe ſolueretur ab eo qui promiſit aliquod factum impleretur contractus ex parte ſua ⁊ oriretur actio. ergo eo modo ſoluendo penam impleretur contractus ⁊ oriretur actio preſcriptis uerbis. Certe ultramonta. non cõtradicũt gl. nr̃e. nã gl. q̃rit utꝝ ſtipulatõ penalis ueſtiat pactũ nudũ ei ꝑ quo ĩterponiꝭ ſtipulatio. vltramõ. dicunt ꝙ ueſtit ei ꝯ quẽ ĩterponiꝭ ſi ſoluit. ¶ Ité gl. q̃rit ð illo ueſtimẽto qð appellaꝭ coherẽtia ꝯct⁹. Ultramõ. dicũt de ueſtimẽto quod appellatur rei interuẽtus quod habet locum in contractibus innominatis. vnde fateor ꝙ ipſi dicunt ꝙ habita relatione ſtipulationis penalis ad pactum nudum reſultat contractus innominatus ꝙ ſoluta pena ueſtiretur rei interuentu. non autem coherentia contractus ⁊ ideo uerum dicit glo. hic. ⁊ in. l. petẽs .C. e. ubi de hoc per doco. ¶ Quero utrum pactuꝫ nudum appoſitum iuxta contractum ſeu ueſtitum conditionale ueſtiatur coherentia contractus. glo. in. l. petens. C. e. dicit ꝙ ſic per. l. ſi in uenditione. in princi. ĵ. de peric. ⁊ cõmo. rei uen. de hoc dixi plene in. l. lecta. ĵ. ſi cer. peta. ¶ Quero quid ſi pactum ueſtitum cuius coherentia pactum nudum ueſtitur tollatur. an pactum nudum remaneat ualidum. glo. in. l. petens. C. e. dicit ꝙ ſic. arg. l. ſerui. ⁊. l. ſed celſus. §. i. ĵ. de contrahẽ. empti. ⁊. l. ſed ſi poſt mortem. in. fi. ĵ. de contra tab. quod intelligo uerum: niſi dicta pacta eſſent appoſita in cõtractibus reſpectiuis ultro citroqꝫ obligatorijs. quorũ natura eſt ut ſi ex una parte tollatur in totum tollatur: ut. l. cum emptor. ĵ. de reſcin. uend. ⁊. l. fin. de accepti.

Et ideo cum illud quod deuenit in pacto dicatur quodãmodo pars precij uel alterius rei que debebat uenire in contractu: ut. l. fundi partem. ĵ. de contrahen. empti. ſublato contractu tollatur pactum. ſecus ſi apponeretur in alijs contractibus nõ reſpectiuis. ¶ Uenio ad ſecundum dicitur hic ꝙ informat ipſam actionem: qd eſt illud informare. ⁊ nunc intro glo. magnam ibi ⁊ dicitur actio informari. dicit glo. ꝙ actio prima informatur. id eſt noua forma ei datur quod patet ex duobus quia actio ex uendi. conſueuit dari ad preciuꝫ. nunc dabitur ad factum quod deuenit in pacto: ut. l. teneꝭ. §. i. de actio. ⁊ empti. l. ij. C. de pactis inter emp. ¶ Item actio ex uendito conſueuit eſſe bonefidei nunc erit ſtricti iuris cum detur loco actionis preſcriptis uerbis. ut .l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ⁊. §. fi. ſ. ſi quis cau. Doct. communiter reprehendunt iſtud ſm dictum glo. quia immo actio ex uendito erit bonefidei ſicut primo. Qð apparet quia in ea ueniunt fructus: ut. l. ij. C. de pac. inter empti. quod non eſſet ſi eſſet ſtricti iuris: ut. l. uideamus. §. ſi actionem. ĵ. de uſuris. nec obſtat quod dicitur ꝙ ſuccedit loco actionis preſcriptis uerbis: quia non ſuccedit immo accedit ei principaliter utraqꝫ remanente: ut. l. item illa. ĵ. de conſtitu. pecu. ¶ Sed tũc oppo. actio preſcrip. uer. non concurrit cum alia: ut. l. quotiens. de preſcrip. verb. Quomodo ergo competit ex uendito ⁊ preſcrip. ver. ad idem. reſpon. ut dicũt vltramontani ⁊ bene in hoc actio preſcriptis verbis nõ concurrit cum alia quando habet originem ex eodem fonte. ſecus ſi ex diuerſis fontibus. nam actio ex uendito oritur ex contractu uenditiõis actio preſcriptis uerbis oritur ex pacto incontinenti appoſito: vt. l. ij. ĵ. de preſcriptis uerbis. ⁊ dicta. l. ij. C. de pac. inter empti. ¶ Item contra predicta oppo. quia ſi ueruꝫ eſt quod dixi ꝙ pactum ueſtiatur coherẽtia contractus male aduerſatur iuriſcon. hic dum dicit quinimmo. Nam. ſ. dixi de nudo pacto ⁊ iuriſconſul. hic innuit de ueſtito coherentia contractus. Sol. dicit glo. pactum nudum eſt ſui natura ab oĩbus eius ueſtimẽtis nudũ. ſꝫ hic ueſtiꝭ coherẽtia ꝯctus. ¶ Cui⁹ gr̃a ueniã ad tertiũ. ſ. ad ueſtimẽta pactoꝝ. tñ anteꝙ̃ ueniã ad tertiũ circa p̃dicta dubitaꝭ an ſemp uēterẽ iformet. gl. in. l. pacta. ĵ. de ꝯhen. emp. dicit ꝙ ſic ſi eã reperit informandã. al's ſecus qñ eã nõ reperit iformandã. gl. ibi dicit multa. dic ergo veterẽ nõ informari qñ nõ ſubeſt: ut. l. ſi in uenditiõe ĩ pñci. ĵ. de peri. ⁊ cõmo. rei vẽ. Itẽ ſi legẽ cõtractui nõ dat Exẽpluꝫ depoſui apud te libruꝫ ⁊ ꝑmiſiſti mihi ꝑ me ire romã iſtud factũ qð ꝑmittiꝭ nullo mõ cõgruit actioni depoſiti. iõ eã nõ iformat nec ei actionẽ dat: ut. ĵ. ꝯpri. §. ibi. ea nõ pacta inſunt que legẽ ꝯctui dãt. ſec⁹ ergo ſi nõ dant legẽ ꝯctui. ſꝫ ſunt penitus ſeparata eodẽ mõ ſi pactũ ueſtitũ apponiꝭ ꝑ vno ⁊ pactũ nudũ pro alio nõ põt actionẽ ueterẽ iformare: ut. ſ. dixi ĩ alia gl. poſita ſup. ꝟ. iudicijs. ¶ Quero tex. dicit interdũ iformat ipaꝫ actionẽ vtrũ informet ipaꝫ obligationẽ. Rñ. nõ ſolũ obligationẽ: ſed etiã contractuꝫ informat hoc eſt dicere inſunt bonefidei iudicijs id eſt lege lata dicũtur ineſſe ſtipulatiõi. ⁊ ſic ipi ꝯctui. merito ergo ipſũ informat ꝑ hoc etiã. l. fundi partẽ. ĵ. de ꝯtrahẽ. emp. ibi dũ dicit ꝙ illud qð deuenit in pacto eſt quodãmodo pars p̃cij ⁊ ſic ipſũ ꝯtractuꝫ actionẽ ⁊ obligationẽ iformat. de p̃dictis habes: lꝫ nõ ita clare ꝑ Cy. C. e. l. ĩ bonefidei. ¶ Uenio ad tertiũ. ſ. ad veſtimenta pactoruꝫ. Quero quotuplex eſt veſtimentuꝫ. tres ſũt opi. vna fuit azo. q dicit ꝙ ſunt ſex. ſcilicet re uerbis litteris conſẽſu coherentia cõtractus. ⁊ rei interuẽtu. ut in glo. Alij addũt duos modos. ſ. rei initio: ut. l. i. §. i. ĵ. de polli. uꝭ legis auxilio qð põt dici in omni nudo pacto qð actionẽ ꝑducit. certe hoc qð dicit legis auxilio nõ eſt ueſtimentũ ut ſtatim dicam. Alij ut Ja. Bal. dicunt ꝙ ſolum eſt vnũ ueſtimẽtum. ſcilicet rei interuentu quod ueſtimentũ ex poſtfacto adijcitur ipi pacto. Alia omnia nõ ſũt

veſtimenta:q: pactū cū ipſis naſcitur.ꝛ hanc opi.tenēt
vltramōta.ꝛ Cy.refert.C.eo.l.lege.ſed glo.hic reſpō/
det.dicit enim ꝙ quedam pacta naſcūtur cum veſtimē
to.ꝛ tamē dicūtur veſtita ſicut dicit Job.pelle ꝛ carne
veſtiuit nos dominus.ꝛ tamē cum his natus erat.Qui
dam ſunt cōtractus qui naſcunt̄ nudi:tamen eoipſo ꝙ
naſcunt̄ habent veſtimentū ſibi approximatū:vt pacta
nuda que veſtiunt̄ coherentia contractus: vt dicit̄ hic
circa medium ſicut ſi vnus puer exeundo de vtero ma/
tris intraret vnum veſtimentum.¶Ad iſtam opi.op.
ſi conſenſus eſt veſtimētum ꝛ omne pactum habet cō/
ſenſum:vt.l.i.§.cōuentiones.ſ.e.ergo.omne pactum
eſt veſtitum.reſpondet glo.conſenſus nō eſt ſufficiens
veſtimentuꝫ : niſi in quibuſdā contractibus enumera/
tis.inſti.de obl.que ex conſenſu:illi enim caſus ſunt fa/
uorabiliores ꝛ pingues.ꝛ ſic leui veſte veſtiuntur. Exē
plum vni iuueni recēti ꝛ pingui ꝛ calido ſufficeret vnū
leue veſtimentū:ſed vni macilento ꝛ debili non ſuffice/
rent plura veſtimenta:vt dicatur indutus ſufficiēter:ꝛ
ita dicit glo.¶Item op.ad glo.de eo quod dicit ꝙ lit
tera eſt indumētum poſt biēnium:quia ſm hoc magis
veſtiretur contractus curſu biennij ꝙ̄ litteris.ꝛ ideo di
cendum eſt ꝙ littera eſt ſufficiens veſtimentum. incon
tinenti enim oritur ciuilis obligatio ꝛ actio.licet obſtet
exceptio:vt.C.de non nu.pe.l.ſi ex cautione.ꝛ.l.in cō/
tractibus:ꝛ iſto modo ſuſtinetur glo. que habet bonū
ꝛ ſanum intellectum.¶Sed vt clarius intelligas tu po
tes ſic dicere.pactū ſeu ꝯuentio nuda ē:vt dixi.ſ.in.§.
igit̄.illud qđ ſtat ī puris ꝛ nudis finibꝰ ꝯuentiōis.illud
dicitur veſtitū cui poſt ſui originē vel in ſui origine ali/
quid ſuperadijcitur.illud eniꝫ quod ſuperadijcitur di/
citur veſtimētum.dico ergo ꝙ pactū veſtitur quādoqꝫ
a iure gentium:quandoqꝫ a iure ciuili. A iure gentiuꝫ
tribus modis.primo veſtitur nomīe:vt hac.l.vt in ṗn.
ꝛ hoc comprehēdit cōtractus qui celebrātur re vel cō/
ſenſu.ꝛ ideo enim dicuntur veſtiri:quia a iure genti.ſi/
bi nomen eſt additu ꝫ:ſecundū veſtimentū eſt rei inter/
uentus ſeu implementū iuſte cauſe:vt hac.l.§.i.tertiuꝫ
veſtimentū eſt coherentia contractus:vt hoc.§.¶De
iure ṽo ciuili pacta veſtiunt̄ nomine ꝛ forma:vt in con
tractibus īductis a iure ciuili:vt dixi.in.l.legitima.ſ.e.
Item coherentia cōtractus:vt.l.lecta.ī.ſi cer.peta.ꝛ.l.
petens.C.e.Item iureiur.in caſu ſingulari:vt.l. vt iu/
riſiurādi.ī.de ope.li.ꝛ.l.ſi.ī.de li.cā.Item operis ini/
tio:vt.l.i.§.i.ī.de polli.in quibuſdaꝫ etiam caſibus ius
ciuile nō veſtit pactum:ſed eo remanēte nudo facit ꝙ
producit actionē vel lex produxit ꝑpter illud : qđ dixi
in.d.l.legitima.nec talia pacta poſſunt dici veſtita.l.au
xilio:vt ſtatim dicam:ꝛ hoc aliqualiter tetigit dominuſ
Ni.ma.¶Sed op.pacta dicunt̄ veſtita que ꝓducunt
actionem:vt in hac.l.in prin.ſed omnes actiones ſunt
de iure ciuili:vt.l.ij.§ poſt originem ꝛ melius in.§.de/
inde ex his legibus.ſ.de origine iuris. ergo omnia pa
cta dicunt̄ veſtiri de iure ciuili. Rñ.fateor ꝙ pactuꝫ qđ
habet veſtimentū producit actionem legis auxilio vel
iure ciuili.ſed quādoqꝫ veſtimētuꝫ dat ſibi ius gentiū.
quandoqꝫ dat ſibi ius ciuile:vt.ſ.dixi.ꝛ ſi veſtimēta de
ſe non eſſent ſufficientia ad producendā actioneꝫ: niſi
cum iuris ciuilis auxilio.ſicut cū dicitur homo hominē
generat ꝛ ſol.hoc eſt cum auxilio ſolis.Non eni maſcu
lus ꝛ femina per ſe eſſent ſufficiētes ad generandum:
niſi cuꝫ auxilio planetarū. Et ideo concludo ꝙ illi qui
dicunt pactum veſtiri legis auxilio nō bene loquūtur.
Non enim.l.auxilium eſt veſtimentum ſed eſt quedam
cauſa agens in ipſo pacto veſtito.Eſt tamen tante po/
tentie ꝙ ſi vult faceret ipſum pactū nudū parere actio
nem nō regulariter ſed cauſaliter:vt no. glo.'in prece/
denti.§.ṽ.ꝛ ſi dicit.ergo ſterilis parit vel virgo vt dicit
precedens glo.Rñ.concedo ꝙ miraculoſe poſſet ſteri
lis parere vel virgo:ut habemus luce.i.vt in Maria ꝛ
Heliſabet.ita.l.cauſaliter ꝛ miraculoſe facit ꝙ pactum
nudum remanens nudum ꝓducit actionem aliquo fa
uore:uel lex ꝓducit ꝑpter pactū:ut dixi in pacto nudo
donatio.ſ.l.xxi.¶Quero de cōſuetudine vel ſtatuto
alicui cōtractui innominato de iuregē.adijcitur nomē
vtrum eſt cōtractus nominatus.Exemplum ad afflictū
uel continuū:ut quādo res datur ad certam quātitateꝫ
grani vel vini ꝛ ſimilium.quo caſu de iure talis contra
ctus eſt innominatus.l.ſi olei.cum ibi not.C.loca.ꝛ.l.
naturalis.§.at.cum do.ī.de preſcrip.ver.videt̄ ꝙ iſti
perficiantur nudo conſenſu:ut hac.l.in princ.videt̄ ꝙ
quādo nomen imponitur contractui a iure gētium qđ
eſt cōmune omnibus hominibus.tunc nomen eſt ele/
gans ueſtimentū:ut hac.l.in prin.Sed quando impo
nitur nomen cōtractui a iure ciuili.tunc nomen non eſt
elegans veſtimentum:niſi ei datur nomē ꝛ forma. pu/
ta ꝙ in eo requiratur ſcriptura.ſicut in emphiteoſi uel
ſpecialiter caueatur in.l. ꝙ ſit nominatus contractus:
ut.C.de do.āte nup.auc.eo decurſuꝫ.in corpore vnde
ſumitur.nam ante illam.l.vocabatur ſponſalicia largi/
tas.tamen non erat contractus nominatus:quia.l. nō
erat cautum.feudum autem puto cōtractum nomina/
tum:quia a conſuetudine habet nomen ꝛ formam.ha
bet enim formā iuramenti fidelitatis ꝛ inueſtiture:ut ī
libro feudorum.¶Ultimo.oppo.ꝛ videtur ꝙ nullus
cōtractus ſit nudus.aut enim ſit ex aliqua cauſa vera ꝛ
habet locum actio de cōſtituta:aut ex cauſa falſa ꝛ non
eſt querendū de actione:quia ſi competeret poſſet cō/
dici liberatio per ti.de con. ſine cauſa:aut non habet
cauſam ꝛ tunc preſumitur donatio:ut.l.campanus.de
oper.li.que eſt hoc pactum ueſtitum ſm quoſdam:uel
habet vim ueſtiti.ut dixi.Rñ.pactū poteſt habere cām
de futuro:ut in omnibus ꝯtractibus īnominatis.ꝛ tūc
non poteſt habere locum actio de cōſtituta.ꝛ ſic pactū
poteſt eſſe nudum.Item poteſt habere cauſam de pre
terito.nō tamē obligatoriam:ut quia mihi ſeruiſti pro
mitto tibi centū.iſta eſt quedam remuneratio.nō autē
eſt ſimplex donatio:ut.l.ſi remunerandi.ī.mandati. ꝛ
ideo dicit Guil.ꝙ in iſto caſu nō habet locum .l.ſi qs
argentum.quod ꝓbatur:quia iſta remuneratio pacto
nudo promiſſa tunc poteſt peti cū cadit in nomen ſala
rij:ut.C.de ſuffra.l.i.ꝛ no.ī.mandati.l. ſalarium. Iteꝫ
eo caſu quo nō habet nomē licet preſumatur donatio
poſſet forte dici ꝙ non habet locum.l.ſi quis argentū.
nam hic concurrunt due improprietates.ſcilicet ꝙ do/
natio preſumatur ꝛ ꝙ pactum nudum actionē pareat
ſeu propter ipſuꝫ ꝓducatur quod eſſe nō debet:ut.C.
de dotis ꝓmiſ.l.i.ꝛ.l.cuꝫ poſt.§.gener. ꝛ quod ibi no.
de iure dotium.que.ll.optime faciunt. Poſſet etiaꝫ ꝓ
mitti ex cā donationis factū.quo caſu nō habet locū.l.
ſi quis argentum:ut dixi.ſ.in.ṽſi.ſed cum nulla.¶Ue
nio ad quartū dicitur hic pacta incontinenti appoſita
qualiter ītelligatur incōtinēti.Dicit glo. añꝙ̄ diuertat
ad extneoſ actus.ꝛ ītellige ſiue modicū añ ſiue modi/ ū
poſt:ut.l.iij.C.de edil.actio.Hoc.ultramō.dicūt ꝛ bñ
intellige incontinenti fieri ſemper cuꝫ ſit anteꝙ̄ partes
habeant contractū pro perfecto ꝛ abſoluto:ut.l.cōtra
ctus.C.de fide inſtrumentoꝝ.Hoc verum in cōtracti/
bus momentaneis.ſed qđ in ꝯtibus vel quaſi ꝯtracti/
bus ſucceſſiuis:ut in tutela que habet adminiſtrationē
longam.dicam.ī.ꝓrimo.in ṽſi.idē marcellus.¶Que
ro quid ſi iuxta contractū nominatū apponūtur plura
pacta nuda.videtur ꝙ primum pactum tm̄ veſtiatur:
quia illud ſolum ei coheret veritas eſt ꝙ omnia veſtiū/
tur illius coherentia.quod apparet:quia illa alia pacta
mediata non ſunt actus extranei. ꝛ ſic quilibet videtur
fieri coherentia primi:ut.l.reos.in ſi.alias.l.duos.ī.de
duobus reis.ꝛ no.Guil.de cu.hoc facit.ī.de ṽb.ob.l.
ticia.§.ſi.ꝛ.l.pluribus in prin.eo.titu.¶Ultimo que/
rit glo.an his pactis non ſeruatis poſſit dari rei vendi/
catio.dic ut no.per.glo.ī.de dona.l.i.ꝛ ibi dixi. ꝛ in.l.
pacta que contra.de cōtrahen.emp.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Ex.§.ſequenti.

¶ In obligationibus in diem ante diem non oritur actio. ideo ſi ꝓmiſi tibi cẽtum ſub cõditione ⁊ pendente conditione tibi remitto ꝯditionẽ nõ poteris agere.

Vtputa. Cõtinua: quia.ſ.dixi pacta appoſita incontinenti actionem ꝓducere. ſecus ſi ex interuallo. nunc ponit exemplum de pactis appoſitis ex interuallo ⁊ vnum exemplũ ponit auctor legis. ſecundum ponit marcellus. tertiũ papinianus. ſecunda ibi idem marcellus. tertia ibi idẽ reſpondit. Et iſte ꝟſi. legit̃ duobus modis. vno modo ſm marcellũ cuius opi. reprobat̃ per.l.quotiens.ſ.ſo.ma. ſecundo modo ſm Jo. cuius poſitionẽ tene. Ad lec. Jo. oppo. de.l.qui negocia.j.mãda. Sol. quia ibi nõ veſtit̃ pactũ cohe rẽtia cõtractus: ſed rei interuẽtu: ut ibi no. uel aliter ut ibi dicetur. ¶ Op.j.de pactis do.l.de die. Sol. ibi pactũ fuit factũ incõtienti. hoc eſt in ipſo cõtractu. ¶ Op. pactũ nudũ etiã ex interuallo ſicut prodeſt ad exceptionẽ: ita ad replicationẽ: ut.l.ſi vnus.§. pactus ne peteret.j.e. agat ergo mulier actione de dote. ⁊ ſi excipiat̃ de dilatione legali replicabitur de pacto. glo. nõ ſol. ⁊ ſi habetis in ea quã nõ habet: ut ſtatim dicit non eſt. ſo. cõtrarij. imo totũ eſt de forma oppoſitiõis. ſcilꝫ uidet̃ ꝙ ſibi cõpetat actio. ⁊ iuuet̃ replicatione. tamen tex. ſtatim dicit ſibi nõ cõpetere actionem quare male. Huius timore Pe. de bel. ꝓut Cy. refert. C. ut actio ab here.l.i. dicit ꝙ in obligationibus in diẽ ante diem nõ eſt nata actio[a] ⁊ dicit eſſe caſum hic. Glo. noſtre tenent cõiter ꝯtra: ut vidiſtis in.l.item quia.ſ.e. Guil. de cu. tenet idem quãdo obligatio habet diẽ a lege ſicut obligatio de dote. ⁊ ita dicit hic actionẽ non cõpetere. merito non poteſt replicatione iuuari. glo. hic tenet ꝙ actio de dote nõ ſolum ſoluto matrimonio. ſed etiã eo ꝯſtante eſt nata: ut no.j.ꝓ primo.§. idẽ marcellus. ⁊ ibi ſtatĩ dicã. ꝟitas ẽ ꝙ actio ẽ nata ſtatĩ ſolu.ma. ut.l.i. de do ple. ⁊.l.i rebus.§.fi.C. de iure do. ⁊ dicã incõtinẽti. nec põt ꝓcedere qð dicit Guil. ꝙ iõ nõ ẽ nata actio: qa dies ei adijcitur a lege. nam illud eſt uerũ quãdo dies adijcitur obligationi. ſecus ſi adijcit̃ exactioni ſicut eſt dies actionis de dote: vt.l.i.§. exactio.C. de re. vx. ac. q tex. hoc ꝓbat. Probo per rõnem quãdo reſpicit obligationem de illo debito infra diem nõ poteſt obijci cõpenſatio. vt.l.ſi cũ militi.§.i.⁊.l.qð in diẽ.j. de cõpenſatio. Nec poteſt opponi exceptio. dolo facis: quia petis qð reſtituturus es poſt diem: vt.l.fi.⁊.le.no.ca. Sed ſi dies adijcit̃ exactioni: vt in tempore qð datur iudicatis ſecus: vt in.d.l.ſi cũ militi.§.i.ſꝫ in dote eſt iſtud ꝙ põt obijci cõpenſatio ⁊ obijci exceptio dolo facis etiã intra diem: vt.l.ſi donaturus. in fi.j. de con. ob cãm. ergo apparet ꝙ interim eſt nata actio ⁊ iſtum paſſum: vtrũ añ diẽ naſcet̃ actio examinaui plene in.l.ita ſtipulatus.j. de ꝟbo. ob. Tunc ad ꝯtrariũ rñde ſi dicis ꝙ mulier replicatione iuuabit̃ cõcedo: nec hoc tex. negat: aut ergo mulier agit ex pacto ⁊ ſuccũberet vt hic: aut actione de dote. ⁊ ſi opponeret̃ ei exceptio replicaret de pacto appoſito vt vinceret: vt.j.e.l.ſi vnus.§. pactus ne peteret. ita tenebat Ja. ⁊ Ni. ma. vel vt effugiantur iſta dicebat predictus Ni. pone caſum tertio mõ ꝙ cõſtante matrimonio ⁊ ſic actione nõ nata fuit factũ pactũ ne tẽpore ſtatuto poſt diuortiũ dos reddat̃ ſed ſtatim etiam conſtante matrimonio. Certe non valet vt ex pacto actio naſcat̃: ⁊ a ſe mulier actionẽ nõ habet: qa matrimoniũ cõſtat. ⁊ ſic nõ poterit iuuari replicatiõe. iſta poteſt eſſe bona: ⁊ hic etiã hoc videtur ſentire glo. vt patet inducendo in arg. ad. q. ſe. ¶ Quero qd ſi debeas mihi aliquid ſub cõditiõe ⁊ ea pẽdẽte per pactũ remiſiſti mihi ꝯditionem an poſſet agere. Certe caſus eſt h ꝙ nõ ſm iſtã lec. vide glo. Op. ad determinationẽ glo. ⁊ p̃ce. q. ⁊ ad.§. ſm iſtã lec. de.l.ſi in venditiõe. de peric. ⁊ cõmo. rei ven. ſo. ibi nõ agit̃ ex primo cõtractu cõditionali: ſꝫ ex pacto veſtito cohe rẽtia cõtractus. hic ꝟo pactũ fuit interpoſitũ ex interuallo. ¶ Op.j. de ꝟboꝝ obli.l. cũ ſtipulatus ſum mihi a proculo. ⁊.j. de arbitris.l. celſus ſo. vt in glo. ¶ Querit glo. quid ſi tale pactũ fiat. in fi. matrimonij. dic vt in glo.

a ¶ Actio. ADDE late alex. conſilio .ij.iiij.li. ⁊ vide ꝙ voluit bal. conſilio .cij.i.lib.

Idem marcellus. Quero quando dꝫ fieri pactũ circa adminiſtrationẽ tutele: vt dicatur fieri incontinenti. glo. dicit ꝙ tẽpore quo finit̃ tutela: qꝛ tunc naſcit̃ actio tutele: vt.l.ſi tutor. cũ.l.ſeq. de tu. ⁊ ra. diſt. ſed in matrimonio debet fieri in initio: vt dictũ eſt.ſ. in ꝟſi. prece. quia etiã conſtãte matrimonio oritur actio de dote niſi in caſu: vt dicit glo. ¶ Ad primũ credo ꝙ debeat fieri pactum in prin. tutele. hoc dicit tex. hic in ingreſſu contractus. Preterea pactũ nudum veſtitur cohe rẽtia alterius cõtractus nõ coherentia actionis vel natiuitatis ipſius qð apparet: quia cõtractus conditionalis veſtit pactũ: vt.l.ſi in venditiõe. in prin.j. de peri. ⁊ cõmo. rei vẽdi. Preterea omnia reducũtur ad prin. geſtiõis: vt.l. cũ oportet. in fi. de bo. que li. ⁊ hoc idem cõmuniter tenent omnes. ¶ Ad. ſecundã qð dicit ꝙ actio de dote naſcitur cõſtante matrimonio eſt cõtra illud qð glo. dixit in precedenti. ꝟ. vtputa. ⁊ ꝯtra.l.ſi rem.§. omnis. de pig. act. ⁊ ꝯtra tex.l.ij. in prin.j. de do. prele. dixi in.l. ſi conſtante.§.i.j. ſolu. ma. Querit glo. quid ſi pactum eſſet factum incontinenti de preſtandis maioribus vſuris. dic vt in glo.

Idem reſpondit. Hic ponit vnũ exemplum papiniani. continua: vt.ſ. dixi.

Ex.§.ſequenti.

¶ Per pactum ſecundũ appoſitũ circa ſubſtantialia cõtractus renouatur ꝯtractus ſi cũ eodem fiat pactũ. ⁊ verba ſint apta ad renouandũ vel ſint dubia. ſi autẽ pactum fiat cũ vno ex pluribus: vel verba nõ ſint apta ad renouãdum non renouat̃ cõtractus. Et hoc ẽ vtile ad ſtatuta quibus diſponitur ꝙ de contractu debeat ſolui gabella.

Adeo autem. Dictum eſt.ſ. de pactis incontinẽti vel ex interuallo appoſitis extra naturam ꝯtractus. hic loquitur de his que apponũtur circa ſubſtantialia ꝯtractus. ⁊ breuiter hoc intendit. Pacta circa ſubſtantialia ꝯtractus appoſita re integra etiã ex interuallo valent ⁊ quo ad actõeꝫ ſiue in totum ſiue in partem ſiue cum vno ſiue cum pluribus cõtrahat̃. hoc dicit. ⁊ diuiſio apparet ex glo. poſita ſuper ꝟbo alias igitur illud. ¶ Quero ꝓ declaratione.§. vtrum ſit verum ꝙ per pactum ſecundũ appoſitum circa ſubſtantialia ꝯtractus primus ꝯtractus renouatus videtur. glo. in.l. pacta.j. de contrahẽ. empt. dicit ꝙ ſic ſi fiat ex interuallo. ſecus ſi incontinẽti. ar.l. nam ad ea.j. de cõdi. ⁊ de. Guil. ꝯtradicit ꝙ diſtinctio.l. nã ad ea. hꝫ locũ in teſtatore tm̃ ex cuius voluntate tota diſpoſitio pendet. ſecus in ꝯtractibus. hoc placet alia ratione: quia ſuper eodem nõ poſſunt concurrere due emptiones valide: ut.l.ſi id quod.j. de reſcin. ven. ⁊ ideo circa hunc articulum dicas: aut pactum ſecũdo apponitur cũ vno ex pluribus: aut cum eodem. primo caſu pro parte tm̃ receditur. nec cõtractus in totum renouatur: ut hic in ꝟſi. ſed cũ duo. ſecundo caſu aut verba nõ ſunt apta ad renouationem ꝯtractus ꝟbi gratia rem quã tibi uendidi ꝓ.x. uolo ꝙ emptam habeas prima emptiõe. ⁊ remitto tibi.x. uel prime emptioni ⁊ do tibi.x. ⁊ nõ videtur renouatus cõtractus: aut ꝟba ſunt apta ad renouationẽ contractus: uel ſunt ambigua: qꝛ poſſunt tradi ad utrũqꝫ. ⁊ videtur renouatus ꝯtractus ut hic. ⁊.d.l. pacta. ꝟ. paulus. ita videtur tenere glo. ⁊ tex. innuit.j.e.l.ſi unus.§. pactus. ꝟ. qð ſi nõ in totum ⁊ iſta ſunt utilia ut ſcias ex quo cõtractu agatur. ¶ Itẽ ut ſcias ex quo debet ſolui gabella utrũ fuerit una uenditio uel plures. ⁊ ad multa alia glo. aſſignat quedam. ar. cõtraria ⁊ nõ ſoluit. dicitur hic ꝙ eodem modo quo

poteſt in totum tolli eodem modo poteſt in totum reformari. cōtra de teſta. l. heredes palam. §. i. So. illa cōcordat. nam eadem ſolēnitas requirit̃ in reformādo q̄ in cōſtituendo. nō autē in declarando. ¶ Op. ꝙ nō ſit idem iuris in tollendo partē qđ in tollendo totū: vt. l. papinianus. §. ſed nec ipuberis. j̄. de inoffi. teſt. Solu. vt ibi apparet in tex. qa ibi reſpectu diuerſoꝝ. ⁊ ibi non eſt eadem ratio totius ad parteꝫ. hic ſic. ¶ Tertio op. dicitur hic in ꝟſi. ſed cū duo. ꝙ diuerſuꝫ ius eſt quādo ſit cū pluribus q̄ꝫ quādo ſit cū vno. Contra. j̄. de cōdi. inde. l. iul. in fi. ⁊. j̄. ſi cer. pe. l. ſingularia. So. ibi ex pluralitate perſonarum nō variatur ratio. hic ſecus. Nam cum alio cū quo nō eſt factum pactū non poteſt videri cōtractus renouatus cū nō conſenſerit. Ultimo glo. remittit ad diſtinctionē. l. pacta. de ↄtrahē. emp. ⁊ de materia huius. §. tanget̃ in. l. ab emptore. j̄. e.

Pretor ait. Glo. cōtinuat hunc. §. ad p̄cedentia exemplum in quolibet iſtoꝝ ponit glo. ¶ Sed nūc quero quādo. l. precepit aliquid obſeruari intelligitur quo ad actionem ⁊ exceptionē: vt. l. ſtatuas. j̄. de acq. re. do. ⁊. C. ſi aduerſus ven. auc̃. ſacramēta. ⁊ ibi no. Cum ergo h̄ pretor dicat pacta ſeruabo: quare nō intelligitur quo ad actioneꝫ ⁊ exceptionem. ⁊ ſic ſemper pacta actionem producant. Breuiter neſcio ſoluere niſi aliqualiter diuinando que diuinatio colligitur ex cōtinuatiōe quā facit glo. de iſto §. ad ſuperiora. ſcilicet quando in edicto plura cōtinebantur. ſcilicet ꝙ pacta quedā producebant actioneꝫ: quedam exceptionē. ⁊ de quibus pactis debeat itelligi ſubiecit iſtud edictum. vnde ex precedētibus apparet de quibus loquitur hic ⁊ pretorem ſic ſenſiſſe duꝫ dicit pacta ſeruabo. ſ. quedā quo ad actionē. quedā quo ad exceptionē. ⁊ aliter neſcio rn̄dere. ⁊ huius ↄtrarij nūq̄ꝫ vidi ſolutionē. nec reperio ipm formatū per aliquē.

Pactorum. [a] Juriſcon. hic anteq̄ꝫ intret expoſitionē edicti pōit vnā ſuam diſtinctionem pactoruꝫ. ⁊ breuiter hoc intendit. pactum vel eſt in rem vel perſonam in dubio intelligit̃ in rem. Nota igitur ꝙ in dubio perſona apponit̃ in cōuentione: vt determinet verbū ſignificās ꝓmiſſionē nō verbū ſignificans actū rei ꝓmiſſe. de materia huius. §. dicā plene in. l. qui in futurū. §. i. j̄. e.

Dolo malo. Hic incipit exponere verba edicti. Aduerte ad vnū. dicitur hic dolo malo ait pretor pactum ſe nō ſeruaturum. vbi dicit hic pretor certe nō dicit expreſſe ſed a ↄtrario ſenſu cum dicit ſe ſeruaturū pacta non facta dolo. ergo ſi dolo non ſeruabit: ⁊ ſm̄ hoc innuit iuriſconſultus ꝙ argumētum a contrario ſenſu ſit ex ꝓpria ſignificatōe. Contrarium habemus in. l. apud antiquos. C. de fur. dixi in. l. omnes populi. ſ̄. de iuſti. ⁊ iure. dum loquitur de interpretatiōe extenſiua querēdo an in ſtatutis habeat locū argumentū a cōtrario ſenſu.

Ex. §. ſequenti.

¶ Que ſit differentia inter dolum ⁊ fraudeꝫ. Et an ad remotionem generis ſequat̃ remotio ſpeciei. Et an ad poſitionē ſpeciei ſequat̃ poſitio generis.

Sed ſi fraudandi. Iſte. §. eſt fortis ⁊ legit̃ duobus modis in glo. pricipaliter. Primo ꝙ illa duo verba ineſt enim dolus ⁊ fraus: referant̃ ad principiū. §. ⁊ ponant̃ ad excuſationē pretoris. ſecundo modo ꝙ. §. legatur recte. ¶ Item prima lectu. variatur in glo. tribus modis. Pone caſum ſm̄ primam. Quero quid ſi pactum ſit factum per fraudem an valeat. Rn̄dit iuriſcōſultus ꝙ pretor de fraude nihil dixit in edicto. ⁊ hoc fecit ideo qa ineſt dolo fraus. ⁊ ſic iunge ꝟſi. ineſt eniꝫ ad prin. Sꝫ quero an de iſto pacto facto fraude ſit aliquid per aliquē ſcriptum ſpecialiter. reſpondet iuriſcōſultus ꝙ ſic. Nam eleganter labeo ait ⁊c̃. ¶ Oppo. ꝙ iſte tex. ſibi cōtradicat. dicit eniꝫ ꝙ de fraude nihil dixit pretor. poſtea dixit ꝙ ineſt dolo fraus. ergo de fraude dixit aliquid. Rn̄. nō dixit expreſſe ſed in nube ⁊ tacite. ¶ Quero ergo in quo differt dolus a fraude. Glo. hic ponit tres opi. ſm̄ primam dolus eſt genus ⁊ fraus eſt ſpecies. ⁊ ſic ineſt dolo fraus ſicut ſpecies ineſt generi ſm̄ duas alias dolus eſt ſpecies ⁊ fraus eſt genus. ⁊ ſic ineſt dolo fraus: ſicut genus ineſt ſpeciei. Prima ē ꝟa quia edictum pretoris procedit negatiue ⁊ remotiue. ſcilicet neqꝫ dolo ⁊c̃. Sed ad remotionem generis bene ſequitur remotio ſpeciei: quia ſi dico animal nō currit. ergo nec homo currit: vt. l. i. in fi. ⁊ ibi no. j̄. de ſuis ⁊ legi. Merito ergo excuſatur pretor: quia cuꝫ remouet dolum quod eſt genus. ergo ⁊ fraudeꝫ que eſt ſpecies. Alie lectu. non procedunt: quia ad remotioneꝫ ſpeciei non ſequitur remotio generis. Non enim ſequitur homo non currit. ergo animal non currit. ⁊ ideo ſi poneretur ꝙ fraus ſit genus ⁊ dolus ſit ſpecies: vt innuunt alie due lec. non excuſaret̃ pretor: quia remouēdo ſpeciem non ſequitur remotio generis: vt. l. duobus. §. ſi quis. ⁊ ibi dixi. j̄. de iureiuran. Ex predictis nota ꝙ ad remotionem generis ſequitur remotio ſpeciei. l. fundi in fi. ff. de fun. inſtru. l. i. in fi. in glo. j̄. de ſuis. ⁊ legi. ⁊. l. fi. C. de vſur. rei iudi. ſed non econtra. probatur in. d. l. duobus. §. ſi quis. ⁊ ibi dixi. Sed affirmatiue eſt totum econtra: quia ad poſitioneꝫ ſpeciei ſequitur poſitio generis. cuꝫ enim dico homo eſt. ſequitur ergo animal ē. ſed ad poſitionem generis non ſequitur de neceſſitate poſitio ſpeciei. hoc dicit glo. probatur in. l. ſi quid eoꝝ. §. interemptuꝫ. j̄. de le. iij. ⁊. l. inter agniatos. j̄. vnde legitimi. tetigi in. l. imperium. ſ̄. de iur. om. iudi. Secundo no. differentiam inter dolum ⁊ fraudem diuerſimode ſm̄ diuerſas expoſitiones glo. Alij tenendo hāc eādem. etiam dicunt ꝙ ineſt dolo fraus quaſi vnū importat idem quod aliud. ⁊ puto eos dicere veritatem. Secunda lect. prin. eſt ꝙ totus. §. legatur recte. quod dic vt in glo. tu legas alio modo totuꝫ ordinate. pretor dixit ſe non ſeruaturum pacta facta dolo quod intelligit̃ quando in ipſo actu paciſcendi fiebat dolus: vt. ſ̄. proximo. ¶ Sed quid ſi tempore quo feci pactum nihil feci dolo. bene tamen cogitabam in futurum te fraudari forte non ſeruare promiſſa. ⁊ ſic pactum eſt factū fraudandi cauſa an valeat. Reſpondet iuriſconſultus ꝙ p̄tor de hoc nihil. quid ergo erit. Reſpondet iuriſcon. hoc pactum non valere nec effectum habere: quia aut iniquum aut ſuperuacuuꝫ ſm̄ labeonem: ⁊ proſequere in alijs ſm̄ vltimam lec. glo. vel lege ſic queritur ab vlpiano an pactum fraude factum ſit ſeruandū. Reſpōdet vlpianus ꝙ non. ⁊ hoc probat primo per edictum pretoris qui dicit ꝙ pactum dolo factum non eſt ſeruādum. ſed dolo ineſt fraus. ergo pactum fraude factum non eſt ſeruandum. ſecundo probatur per dictum labeonis qui dicit ꝙ pactum iniquum vel ſuperfluū non eſt ſeruandum ſed pactum fraude factum eſt iniquum vel ſuperuacuum: vt hic probatur. igitur nō eſt ſeruanduꝫ. ¶ Oppo. ꝙ licet pactū ſit ſuperuacuū nō debeat viciari: vt. l. ſi pupilli. §. i. de ne. ge. ⁊. l. non impoſſibile. j̄. e. ti. Glo. non ſol. nec iſta nec alia ſimilis: ſꝫ tu dic ꝙ ibi loquitur in eo quod erat ſuperfluū ⁊ ex abundanti. ideo non erat vicium. hic ſic.

Quod fere. Si precedit interrogatio ⁊ ſequatur reſponſio preſumitur ſtipulatio: niſi probetur contrarium. hoc dicit. ¶ Oppo. quia ſi probetur contrarium [b] probabitur falſum. Glo. dicit nō eſt verum: quia potuit precedere interrogatio ⁊ ſequi reſponſio inter abſentes vel ex interuallo vide glo. iſta glo. poſſet dicere verū in priuata ſcriptura in qua de neceſſitate non ponitur locus ⁊ dies ⁊ cōſul: vt. l. cuꝫ tabernam. §. idem. j̄. de pig. Sed in publico inſtrumento non precederet: quia cum ibi apponit̃ locus ⁊ tempus apparet ꝙ in vno loco fuit facta interrogatio in alio reſpōſio. eodem modo ſi ex interuallo.

[a] ¶ Pactorū. in quātū do. Jaſon h̄ dicit ꝙ ſtāte ſtatuto ꝙ inſtrumēta guarētigiata habeant executionē paratā nō debet intelligi ꝯ perſonā non nominatam in inſtrumento adde pau. de ca. conſilio. clxxi.

[b] ¶ Cōtrariū ADDE in quātum do. Jaſon hic dicit ꝙ ſi inſtrumento dicat̃ talis ꝓcuratoris vt ↄſtat tali iſtrumēto ꝑ hoc nō ꝓbat̃ ipſum eſſe ꝓcuratoreꝫ ticij: niſi producatur mandatū: ut voluit ro. ↄſilio. lxiij. ꝙ h̄ venit limitādū notabilit̃ niſi mādatū eſſet alias ꝓductum i iudicio ⁊ iudex etiā ꝓnūciaſſet ſup legitimatiōes ꝓcuratoris: qꝛ tūc ſit notari⁹ dicat hoc eſt exēplum mādati ticij ⁊c̃. licꝫ nō inueni. t̃ originale tamē facit fidem vt voluit pe. d̄ ancha. conſilio. xl. Itē limita: niſi tale inſtrumentum eſſet antiquū qꝛ lꝫ non reperiret̃ originale tamē faceret fidē vt voluit baldus conſilio lxxxvij. i quā tum etiā do. Jaſon. ponit ꝙ ſi ſit ꝓhibituꝫ excep. opponere ꝯ inſtrumētuꝫ nō debet intelligi de illa que apparet ex inſpectiōe īſtrumēti nō te pigeat videre que late poſui in. l. iiij. §. condēnatū. j̄. de re iudi.

Dices ergo ꝙ probabitur cõtrarium hoc eſt contrahẽtes non habuiſſe animũ ſtipulandi.licet verba fuerunt apta ad ſtipulationem.⁊ hoc dicit tex.hic ꝙ nõ animo ſtipulandi ⁊c̃.⁊ ſic intellexit glo.ſ.e.l.ꝟſi.igitur nuda. ¶ Querit glo.vtruʒ ſit neceſſe ꝙ hic probatio fiat per aliam ſcripturam.⁊ videtur ꝙ ſic per.l. generaliter.C. de non nu.pe.tu dic vt in glo.que hic dicit quod illud verum quando vult probare cõtra tenorem inſtrumẽti.quod confitetur confectum ſua voluntate. Hic eniʒ vult probare contra ſolẽnitatem.quo caſu admittetur probatio per teſtes.ita dicit gloſ.iſta quam not. ⁊ tenementi.

Si paciſcar. Pactuʒ per quod tollitur ius priuati ſibi publica auctoritate conceſſum valet.ſecus ſi tolleretur ius publicum:quia tunc non valet etiam ſi fuerit iuramento vel ſtipulatione firmatum.hoc dicit.Expoſuit.ſ.ꝟba edicti.que dicunt neqʒ dolo malo.hic exponit ſequentia. ſcilicet neqʒ aduerſus.l.⁊c̃.No.ſingulariter ꝙ quãdo pactum vel contractus aliquis eſt prohibitus propter vtilitatem publicam.tunc non firmatur iuramẽto. dixi plene in.l.ſi quis pro eo in prin.de fideiuſſ. ¶ Querit glo.an iſte idem qui fecit pactum de nõ exequendo id quod pertinet ad ius publicum admittaſ.Rñdit glo. ꝙ ſic ⁊ bene. ¶ Item querit glo.quid ſi partim pertineat ad ius publicum partim ad priuatuʒ.dicit glo. ꝙ reſpectu priuati valet.reſpectu publici non. vide ipſaʒ glo.⁊ no. De prima.q.vide quod dixi in.l.ſi maritus. §.ſi negauerit.ĩ.de adul.

Si ante aditam. Expeditus iuriſcõ. de litterali expoſitõne edicti nunc venit ad tractandum quaſdam varias ⁊ diuerſas queſtiones circa materiã iſtam ⁊ breuiter hoc intendit. Pactum factum ei qui eſt vel futurus eſt heres.ſtatu non mutato valet quo ad pacti exceptioneʒ. ſed ſtatu mutato valebit quo ad exceptionem doli vel vtilis pacti.hoc dicit. ¶ No.ꝙ mutatione ſtatus videtur alia perſona.⁊ ſic non ꝓdeſt ei pactum factum iure directo.ſed de equitate iure exceptiõis doli.cetera dic vt in gloſa.

L ſuum.

Hodie. In his que ſunt cõmunia pluribus vt ſingulis quod fit a maiori parte * ꝑiudicat alijs fauore liberationis. hoc dicit. ¶ Oppo. dicitur hic ꝙ debent conueniri in vnum locum. Contra immo valet conſenſus adhibitus ſeparatim:vt.l.ꝑ fundum.ĩ.de ſerui.ru.predi.⁊.l.eſt receptuʒ.cõmunia predi.So.hic loquitur in caſu in quo pactum plurium poteſt nocere alijs.ideo requiritur ꝙ omnes conuocẽtur in vnum.ibi nocere non poterat. Cõtra imo indiſtincte nocet:vt.l.ꝙ maior.ĩ.ad munici. ⁊.l. nulli.ĩ. qđ cuiuſqʒ vni.no.So.illud verum in his que ſunt cõmunia pluribus vt vniuerſis.hic in his que ſunt cõmunia pluribus vt ſingulis:quo caſu ſi eſſent mille factũ omnium nõ noceret vni:niſi in iſto caſu fauore liberatiõis vt hic.⁊.l.ſi.C.qui bo.ce.po.⁊ hic non nocet factũ plurium:niſi cũ decreto pretoris vt hic in glo. ⁊ hic in tex. vides.⁊ per Dy.in.c.quod omnes tãgit.extra de reg. iur.lib.vi.⁊ vide quod dixi in.l.ij.C.de decu.li.x.⁊ vide dictaʒ.l.ſi.C.qui bo.ce.po. ¶ Querit glo.de duobus. dic vt in ea.

* A maiori pte. ADDE poſt dominũ alex.an factũ a maiori pte dicatur ſcm̃ concorditer Ro.conſilio cccccxij.et q̃ ad tertiã limitationem .d.iaſo.adde oldra.ↄſilio .lxvi.⁊ i quãtum in ↄnta colũ.refert Ro.cõſilio cccix.cõſuluiſſe ꝙ ſi teſtator mandat diſtributiõeʒ bonoꝝ ſuoꝝ fieri per conſules artis lane ⁊ eius heredes ꝙ heredes habebũt vnã vocẽ ⁊ cõſules vnam.adde tu videnduʒ abb.q in eodẽ facto conſuluit ei⁹ cõſilio .xxxvij. ij.li.Et i quãtum etiã ſubdit ꝙ vbi pupillus teneſ ad aliqđ faciẽdũ ꝙ ipſe tutor poteſt ſolus facere adde ꝙ ro.conſilio.ccclxxxvi.cõſuluit ꝙ lʒ ali⁹ tutor ſolus nõ poſſit actionẽ cedere tamẽ vbi pupillus eẽt obligatus vel ſolueſ vel cedere.ꝙ tutor poſſet cedere ſine pupillo interueniente tamẽ decreto.

Maiorem. Maior pars intelligitur pro cumulo debiti non ꝓ cumulo perſonarum:niſi quando in cumulo debiti eſſet equalitas.h.d.

I plures. Plures pretendentes vnum debituʒ vel ſi plura debita cõpetant vni ſemper loco vnius habentur.hoc dicit iſta lex. ¶ Oppo.ſ.de adoptioni.l.ſi conſul.⁊ de ſanato.l.emancipatum.§.ſi.So.quãdoqʒ habetur reſpectus ad perſonam ratione officij. ⁊ tunc ſi gerit plura officia fungitur vice diuerſarum perſonarum:vt ibi.Quandoqʒ habetur reſpectus ad perſonã ratione perſone.tunc impoſſibile eſt vnum tenere vicẽ plurium de.hoc per Guil.in.d.l.ſi conſul.ſ. de adop.

Ex.l.ſequenti.

¶ Si ſtatutum vel reformationem cõmittitur aliquid prioribus.intelligitur vel maiori parti eoruʒ. Et abſentes ſunt vocandi ⁊ fiſcus habet tacitam hypothecaʒ in delictis:licet in efficacem.

Eſcriptum. Pactum maioris partis creditorum preſentium nocet abſentibus ⁊ priuilegiatis hypothecam.tamẽ nõ habentibus.hoc dicit. ¶ Pro declaratiõe tex.quero vbi eſt iſtud reſcriptũ diui Marci.Dicit glo.habemus eius mentem in.l.⁊ ſuum.in ſi. .ſ.e. ¶ Quero vbi dicebat reſcriptum ꝙ omnes debeant conueniri.Reſpon.reſcriptum loquebatur indefinite.⁊ indefinita equipollet vniuerſali:vt.l.ſi pluribus .ĩ.de le.ij.His premiſſis no.diligenter ex hac.l.ꝙ ſi ꝑ ſtatutum vel reformationem cõmittatur aliquid prioribus ſubintelligitur vel maiori parti eorum ſi alij eẽnt abſentes vt hic.Debent enim requiri.quia forte eoruʒ preſentia traheret alios ad ſuam ſententiaʒ:vt.l. ſicuti .ĩ.de arbi.facit.C.de decur.l.ij.Dices tu hoc ideo:qa ſic declaratum erat per aliud reſcriptum. Tamen verba de ſe important ꝙ omnes debent eſſe preſentes: vt hic dicitur in tex.Reſpon.reſcriptum non dicebat aliquid de abſentibus:ſed ſoluʒ de fiſco. ⁊ inducitur hoc ad probandum de priuilegiatis creditoribus.declarãdo igitur procedit.l.iſta.vnde idem eſſet in ſtatutis ⁊ reformationibus:vt dixi. ¶ Oppo.ꝙ ſemp fiſcus habet tacitas hypothecas:vt.l.auffertur de iure fiſci.§.fiſcus.⁊.C.in qui.ca.pig.ta.contrahi.l.i.⁊.ij.Sol. Dicit glo.fallit in duobus caſibus quãdo fiſcus ſuccedit priuato.Item quando ſibi debetur ex delicto.Nota ergo ꝙ in delictis fiſcus non habet tacitas hypothecas.allegatur.C.pe.ſi.cre.preferri.lib.x.l.i.Sed ibi videtur notari contrarium.Sed in veritate non contradicit. Nõ enim dicit hic glo.fiſcum non habere tacitaʒ hypothecam in penis ſed fiſcum alijs creditoribus non preferri.Et ideo Dy.in.l.quod placuit.ĩ. de iure fiſci. tenet fiſcum habere tacitam hypothecam in delictis. tamen ſine effectu ſiue inefficacem contra creditores. de hoc per Cy.de bo.dã.l.ſi quis poſt hoc. Dixit in.l. auffer .§.fiſcus.⁊.l.quod placuit.ĩ.de iure fiſci. ¶ Oppo.ĩ. mandati.l.ſi precedente.§.ſi.vbi priuilegiatis non preiudicatur.Glo.dat hic plures ſolu.nec poſuit finaliter veritatem.Dominus Iaco.bu.dicebat ſic ꝙ in priuilegiatis preiudicatur in parte debiti vt hic.non in priuilegio:vt.l.cõtraria.In eo enim modico quod reſtat ſoluendum creditor habens priuilegium prefertur. ¶ Oppo.C.de ceſſi.bo.l.ſi.§.nulla.Sol.dicit glo. cũ inducie dantur preiudicatur habentibus hypothecã: ſecus cum remittitur.Ratio quia ibi eſt modicum preiudicium:vt.C.de preci.impe.offe.l.quotiẽs. ¶ Quero quot debeant eſſe preſentes: vt preiudicetur abſentibus.Dicit glo.maior pars ⁊ bene.Quero extra glo. que eſt ratio ꝙ preiudicatur habentibus priuilegium ⁊ non habentibus hypothecam.reſpon. quia pactum preſentium prodeſt etiam abſentibus priuilegiatis: vt habeant quem cõueniant:vt no.in.d.§.hodie habentibus autem hypothecam nihil prodeſt: quia ⁊ ſi nullus eſſet quem cõuenirent agerent hypothecaria contra tenentes bona.⁊ hec eſt bona ratio quam etiam ponit hic Guil.de cu.⁊ Ia.bu.

Si pacto. Cōuentio liberatoria nō nouatꝛ per ſtipulationē penalē ſequētē: ſꝫ aut a pena petetꝛ aut exceptio opponetꝛ. h. d. ¶ Op. ꝙ iſte tex. ſibi ꝯdicat cū dicit utraqꝫ. ꝛ poſtea dicit alterā debere eſſe ꝯtentum. glo. exponit vtraqꝫ. i. altera. vel .i. utrauis. ꝛ bene. ¶ Scdo op. ꝙ utraqꝫ cōpetit ꝛ exceptio ꝛ petitio pene: ut in. l. ubi pactū. C. de trāſac. iſtud ꝯtrium reputatꝛ alibi ualde difficile. ſolutio eſt que ponitꝛ hic ꝛ ibi. ſ. hic loquitꝛ in pacto. ibi in acceptilatiōe. ratio qa pactum nō tollit actionem: niſi ope exceptiōis: que exceptio inefficax redditꝛ ſi pena petatꝛ ut hic. ſed acceptilatio tollit actionē ipſo iure. ꝛ ſi pena petatꝛ actio nō reſuſcitatꝛ: ut. l. qui res. §. aream. ꝟ. de ſolu. Unde actor nō poſſet obtinere: qa experiretꝛ ſine actione ꝛ iudex deberet abſoluere reuꝫ etiam nemine opponente: quia uidet actorem carere actione: ut ibi tangitꝛ in glo. ꝛ bene. ¶ Op. de. l. ſi pro fure. §. furti. de condi. fur. So. ibi in pena legali que petitur ſimul cū re. hic de pena cōuentionali. ¶ Op. ꝙ utrunqꝫ petatur: ut. l. qui fidem. ꝟ. de trāſac. ꝛ. l. ita ſtipulatus in fi. ꝟ. de uerborū obli. So. ibi fuit dictum rato manente pacto. ¶ Secundo op. de. l. obligationuꝫ fere. §. fi. ꝟ. de actio. ꝛ obli. vbi penalis ſtipulatio nouat precedentē cōuentionem ſeu conuentionalem ſtipulationem. ergo hic ſolum pena poterit peti nō exceptio opponi. Dicit glo. debes intelligere ꝙ hic fuit actum ne nouetur. uel loquitꝛ ſm iura noua ſm que tacite nō preſumitur nouatio: ut. l. fi. C. de noua. ¶ Et ſi tu opponeres quomodo pactū liberatoriū poſſet nouari cū nouatio ſit unius obligationis in alterā tranſfuſio: ut. l. i. de nouati. Rñ. per pactum liberatoriuꝫ quis obligatꝛ naturaliter non petere ꝛ ſic poteſt nouari. ꝛ ſic remanet ꝙ hic fuit pactum ꝙ non fieret nouatio uel dicit glo. ꝙ loquitur ſm iura codicis ꝛc. Huius cauſa dominus Ja. bu. ꝛ Guil. de cu. rñdit ad illam. l. obligationum fere. §. fi. ꝙ ibi ſtipulatio penalis apponitur cōtra ctui iuris ciuilis. hic uero pacto quod eſt iuriſgentiuꝫ: vt. ſ. e. l. i. in prin. ar. ꝟ. ad. l. fal. l. i. §. item ſi ita. ꝛ. l. cum ſine prefinitione. quādo dies le. ce. ꝛ. l. predia. ꝟ. de ac. emp. ꝛ. l. ſi qs a ſocio. ꝟ. pro ſocio probatur ħ ſo. in. l. ſi duo ſocietatem. e. ti. ꝛ ipſi Ja. ꝛ Guil. de cu. tractāt hic materiam nouationis que eſſet una lōga repetitio. Cy. ponit. C. e. in. l. ſi pacto quo penam. ꝛ de cōtrahen. ꝛ cō mit. ſtip. l. nuda. ¶ Tu aduertas: qa duplex eſt ſtipulatio nouās una coequalis ad primam. ꝛ in hac nouatione hodie eſt immutatuꝫ per. l. fi. C. de noua. de qua dixi plene in. l. pe. ꝟ. de noua. Quedā eſt ſtipulatio penalis. ꝛ iſta vtrum nouet precedentem vel nō. dicam pleniſſime in. l. ita ſtipulatus. in cōtrarijs vltime partis. ꝟ. de ꝟ. obli. dicam in. l. predia. ꝟ. de ac. emp. ꝛ in hac nouatiōe per iura noua nihil eſt immutatū. ꝛ ideo glo. que ħ dicit aliud hodie aliud olim: non dicit veritatem ſm oēs doc. quomodo ergo rñdemus cōtrario. l. obligationuꝫ fere in fi. ꝟ. de ac. ꝛ ob. rñ. hic preceſſit cōuentio liberatoria que nō nouatur per ſequentem ſtipulationeꝫ penalem: ibi preceſſit cōuentio liberatoria que nouatur cuꝫ diſtinctione quā poſui in. d. l. ita ſtipulatus in fi. ratio. primo fauor liberatiōis: vt. l. ſi vnus. §. pactus. ꝛ qḋ ibi no. ꝟ. e. ſecūdo quia poſito per pactum de nō petendo obliget quem naturaliter nō petere: licet quidam ꝯtra: vt dicam in. d. §. pactus. ꝛ ſic iſta talis obligatio poſſet nouari. tamē pactum producit alios effectus: qa tollit naturalem ꝛ elidit ciuileꝫ: vt. d. l. ſi vnus. §. pactus. qui effectus non pōt nouari. merito adhuc obſtat exceptio vt ħ. In cāu tñ repio nouari exceptionē. id eſt eius effectū pimi: vt. ꝟ. de pto. ſtip. l. i. in fi. magne gl. ꝛ ibi no. qḋ tñ itellige: vt ibi dixi. Querit glo. vtrū ſit idē dicere promitto tibi fundū ſub pena cētū ꝛ dicere, pmitto tibi fundū. ꝛ ſi ipſum non dedero: pmitto tibi centū. qdā dicebāt ꝙ nō. glo. ꝙ ſic ꝛ bene. quod no. ꝛ tene mēti vt hic.

Plerūqꝫ. Pactum procuratoris prodeſt domino ꝛ nocet domīo ſi habet ſpeciale mandatum vel generale cum libera: ſecus ſi ad agendum tantum ſit datus. h. d. ¶ Ex iſto. §. no. ꝙ ſicut actio vtilis datur in ſubſidium deficiēte directa: ita in pactis liberatorijs datur in ſubſidium exceptio doli deficiente exceptione pacti. ¶ Secundo no. diligenter ꝙ licet in pactis obligatorijs nō queratur domino per procuratorem: niſi facta ceſſione. tamen in pactis liberatorijs nō eſt opus ceſſione: vt hic.

q **Uia.** ¶ Oppo. ꝙ hec nō ſit bona ratio vt patet in adiecto: vt. ꝟ. de ꝯſti. pe. l. ſed ſi filio. §. i. glo. ij. fatetur ꝯtriuꝫ ꝙ ħ ratio non cōcludit de neceſſitate.

n **Am ꝛ nocere.** ¶ Oppo. de. l. quacunqꝫ ratione. ꝟ. de pcura. Solu. intellige hoc ꝙ habebat generale cum libera. ꝛ ideo diſtingue vt hic in glo. quā no. ex fi. huius. l. no. ꝙ procurator omnium bonorum cum libera: licet nō ſit dictum ad agēdum ꝛ defendendum. tamen agere poteſt ꝛ rem ꝛ in iudiciuꝫ deducere.

s **Ed ſi tantū.** No. ꝙ procuratori dato ad lites nō poteſt ſolui. ꝛ ideo eſt diligenter aduertenduꝫ in concluſione libelli. Nam procurator debet concludere ꝙ petat reum condemnari ſibi: vt. l. i. C. de ſen. ꝛ ad dādum ꝛ ſoluendum domino non ſibi vt hic dixi plene in. l. hoc iure. ꝟ. de ſo. niſi eſſet procurator in rem ſuam: vt hic in fi.

i **Tem magiſtri.** No. ꝙ pactū iſtoꝝ qui preſunt corporibus ꝛ collegijs prodeſt ꝛ nocet ipſi collegio. ꝙ proſit non eſt dubium. Nocere autem non poteſt: niſi eis ſit ſpecialiter permiſſum vel conceſſa libera adminiſtratio. probatur. ꝟ. quod vi aut clam. l. iij. §. ij. de quo per Cy. C. de tranſ. l. preſes. vide glo. ſuper verbo conſtat. ꝛ tene menti tex. cum glo.

t **Utoris.** ¶ Quero vtrum pactuꝫ tutoris noceat pupillo. tex. nihil dicit glo. dicit ꝙ non nocet ſi fieret animo donandi. alˀs ſecus. quod dic vt in glo. ꝛ. C. eo. l. ſi pacto curatorum.

Ex. l. ſequenti.

¶ An pactum cedentis noceat ceſſionario. Et an eoipſo ꝙ ceſſio facta eſt: poſſit obijci cedenti ꝙ male agit ſi petit.

s **I cū emptore.** Pactū factuꝫ ab eo cui competunt vtiles preiudicat ei cui cōpetunt directe. h. d. ¶ Querit glo. quid ecōuerſo: vtrum ſi venditor paciſcatur noceat emptori. Et variat glo. in ſeipſa: nam primo differentiam facit inter emptorem ꝛ fideicōmiſſarium vniuerſalem. poſtea nullam differentiam facit: vt patet ex glo. An pactum cedētis noceat ceſſionarioᵃ. glo. hic in fi. videtꝛ dicere ꝙ ſic: niſi interuenerit alterum de tribus que ponuntꝛ in. l. iij. C. de noua. Idē videtꝛ notari in. l. nomen. C. que res pig. obli. poſ. in fi. Glo. hic videtꝛ tenere ꝙ ſufficiat quocunqꝫ modo debitor ſciat. idem in. l. fi. ꝟ. de tranſac. Mar. fili. dicebat ꝙ in pacto gratuito procedit principiū glo. in trāſac. procedit finis. ſed hoc nō probatur. l. Ja. de are. in. l. i. §. i. ꝟ. ad trebel. melius ꝙ̄ alius dicit ſic. Quandoqꝫ ceſſio eſt facta ad cōmodum cedētis: quia quicquid exigitur debet in cōmodum cedētis verti. ꝛ tunc pactū ꝛ omne factum cedētis nocet ceſſionario: niſi interueniat alterum de illis tribus hic notatis: ꝛ ſic loquitur. l. nomen. C. que res pig. ob. poſ. ꝛ quod ibi no. ſed ſi ceſſio eſt facta ad cōmodum ceſſionarij: tunc quocunqꝫ modo debitor ſciat nō poterit fieri pactum in preiudiciū ceſſionarij. ita loquitꝛ. l. fi. ꝟ. de tranſac. ꝛ finis huius glo. dixi in. l. facta. §. ſi heres. ad trebelˀ. vt Cy. in. l. ij. in fi. C. de noua. in. q. fi. ¶ Quero vtrum eoipſo ꝙ facta eſt ceſſio poſſit obijci cedēti: male agis: quia ceſſiſti. Rñ. eodem

ᵃ ¶ Ceſſionario. ADDE an pactū cedentis noceat ceſſionario pau. de ca. ꝯſi. xlvij. ꝛ ſequenti ꝑ ang. ꝯſi. cclviiij. ꝛ an ſufficiat ꝙ debitor ſit certioratus ab alio ꝙ̄ꝫ cedēte uel ceſſio. vide Jo. an. in additi. ad ſpec. in ti. de pcura. §. ut aūt. ꝟ. ſꝫ qd ſi debitor. ꝛ an exceptio cōpēſatiōis que pōt obijci cedēti poſſit obijci ceſſionario. vide bal. ꝯſi. ccclxxvij. ꝛ ibi an fiat ꝺ foro cedētis ꝛ an cedens poſſit agere ad cōmoduꝫ ceſſionarij ꝑ eūdē ꝯſi. ccviij. iij. li. Et an debitor ſoluēs cedēti omiſſo ceſſionario liberetur ipſo iure vel ope exceptionis per eūdē ꝯſilio. ccciij. et qñ ceſſionis exceptio impediat executionem inſtrumēti vide Ro. ꝯſi. cccclxxij.

modo ſi quidem eſt facta ceſſio ad cõmodum cedentis nõ poteſt obijci niſi interuenerit alterum de illis tribus predictis. ſecus ſi ad cõmodum ceſſionarij. nam tũc indiſtincte poteſt obijci: vt. l. in cauſe. §. ſi. cuꝫ. l. ſe. ĵ. de ꝓcura. dixi in. d. §. ſi heres. ſic debet itelligi qđ dicit̃ de cõfeſſione cedentis an noceat ceſſionario: vt no. Dy. in. l. ſeruum filij. §. i. ĵ. de le. i. dicam. ĵ. de ꝑcu. l. ſi actor.

Sed ſi inter. Pactũ eius cui ſunt edende actiões nocet ei qui eas habet: ⁊ cedere debet. h. d. probatur in. l. apud celſum. §. mãdamus. ĵ. de doli excep. ⁊ iſte. §. legit̃ ħ duobus modis. primo quando vendidit aliquis procuratorio nomine domini. ſecundo legitur ꝙ vẽdidit quis tanq̃ dominus rem alienam. tunc dicit pactum eius ad queꝫ negociuꝫ ſpectat in veritate preiudicat ei qui habet actionem de iuris rigore.

s **Si tibi. x. milia.** Obligatio que re cõtrahit̃ non poteſt trahi vltra q̃ peruenerit. h. d. ⁊ iſta. l. eſt tota notabilis ⁊ vtilis ⁊ multuꝫ ſubtilis. ¶ Op. ĵ. e. l. in traditionibus. So. hic loquit̃ de obligatione que re cõtrahitur que per pactum nõ poteſt augeri vt dicatur re ꝯcta. ¶ Quero ergo an deceꝫ milia ſuperflua debeant̃ ex iſto pacto veſtito coherentia contractus. glo. dicit ꝙ nõ: quia cum accedat quãtitati eſſet vſura que non põt deberi ex pacto etiam veſtito coherentia cõtractus niſi interceſſiſſet ſtipulatio: vt. l. q̃uis. C. de vſuris. Iteꝫ nõ poteſt valere iure donationis cum donatio olim nõ valebat pacto nudo. hodie ſic: vt. l. ſi quis argentuꝫ. §. pe. C. de donati. ita dicit glo. In eo quod dicit non valere vt donationem olim: quia pacto nudo. videtur male dictum ꝙ immo erat pactum veſtitum coherentia cõtractus. Poteſt rñ. ꝙ ſi quidem erat mera donatio. ita ꝙ nullo modo reſpiciebat primum ꝯctum. tunc illi cõtractui legem nõ dat nec ab illo veſtitur: vt. l. iuriſgentiuꝫ. ver. idem marcellus. cũ ſe. ſ. eo. Si vero fiebat reſpectu cõtractus: vt quia promiſi tibi pluſq̃ mutuaſti. tunc eſt recte vſura. ⁊ hoc facit ꝙ ſi in inſtrumento venditionis apponitur illud pactum. ⁊ id quod plus valet dedit ⁊ donauit ꝙ illa nõ eſt vera donatio. nec fit ex mera liberatione. Ignorat enim quid donare velit quod hic videtur tenere Guil. ⁊ ego idem in. l. ſi quis cuꝫ aliter. de verbo. obli. ¶ Ad aliud quod glo. dicit hodie contra per. l. ſi quis argentum. eſt verum ꝙ hodie donatio ꝑficitur pacto nudo ſi in eo exprimitur cauſa. ſecus ſi promittatur ſimpliciter ſine cauſa ne ad idem concurrent due improprietates: vt dixi in. l. iuriſgen. §. quinimmo. verſiculo igitur nuda. ſ. eodem.

Ex. §. ſequenti.

¶ Actiones deſcendentes ex maleficijs ⁊ omnes continentes cauſam famoſam ex maleficio tolluntur ipſo iure per pactum: quia ſunt debiles ⁊ odioſe.

Quedam. Actiones deſcendentes ex maleficijs ipſo iure tolluntur per pactum. h. d. ¶ No. iſtum caſum qui eſt ſingularis. cõcordat. ĵ. e. l. ſi vnus. §. pactus. ⁊ per hãc ponitur exemplũ in. l. legitima. ſ. e. quia iſta cõuentio lege iuuatur: adeo ꝙ actio ipſo iure tollitur. ¶ Quero quid in alijs actionibus hic non nominatis. glo. in ſi. dicit idem in oĩbus ſimilibus que cõtinent cauſam famoſam. vel ſunt penales cum ſit eadem ratio: vt. ĵ. ad. l. acquil. l. illud. ¶ Videamus igitur que eſt ratio huius. §. Ratio: q̃a actiões deſcendentes ex maleficio nõ cauſant̃ ex ꝯſenſu. ⁊ ideo ſunt debiles. Itẽ cũ ſint penales ſunt odioſe. Nunc venio ad glo. dicit glo. idẽ puto in oĩbus ſĩlibus que cõtinẽt cãm famoſam: intellige ſi ſunt ex maleficio. ſecus ſi ex cõtractu vel quaſi vt actio tutele: pro ſocio depoſiti: ⁊ ſimiles que famoſe ſunt: vt in. l. i. ĵ. de infa. tamen per pactum ipſo iure nõ tolluntur: vt. ſ. e. l. iuriſgẽ. ꝟ. idem marcellus. ⁊ verſi. ſe. Iteꝫ ꝙ ſubijcit vel quia ſunt penales intellige ex vtraqꝫ parte. ſic enim loquunt̃ exempla in tex. poſita. Sed ſi ex parte rei tãtum eſſet penalis nõ eſſet eadem ratio. Hoc etiam apparet in actione tutele que ex parte rei tantum eſt penalis. ⁊ tamen nõ tollitur ipſo iure per pactum: vt in. d. §. idẽ marcellus. ¶ Quero quãdo pacta tollunt actionem vel obligationeꝫ ipſo iure. glo. dicit naturalis ⁊c̃. Et pone tres caſus ⁊ dic vt in ea. de hoc dixi in. l. legitima. ſ. e. ¶ Vltimo quero. ſi quis confitendo ſacerdoti dicit ego remitto alteri omnem iniuriam. vtrum per hoc ſit perempta actio. Glo. inſti. de iniu. in ſi. videtur dicere ꝙ ſic. Guil. de cu. dicit cõtrarium. nam quilibet fidelis chriſtianus tenetur remittere odium animi quod habet erga alium nõ aũt actionem iniuriarum. Igitur remittendo odium non videtur remittere iniuriam: vt. l. ſi domus. de ſerui. vr. prediorum. Plus videtur dicere magiſter ſententiarum. libro quarto diſtinctione. xxx. ꝙ quis non tenetur remittere inimico ſuo: niſi petenti ⁊ aliter ſignum amicitie non tenetur oſtendere: ſicqꝫ verificatur quod dicitur in oratione dominica. dimitte nobis debita noſtra ſicut ⁊ nos dimittimus debitoribus noſtris. quaſi dicat ſicut nos dimittimus petenti. ita tu dimittes ei. In hoc tamen ſtandum eſt theologis.

De pignore. Pignus ſolo cõſenſu contrahitur de iure pretorio. ſed ſolo conſenſu non tollitur. hoc dicit. ¶ Nota hic caſum ꝙ pactum nudum lege iuuatur vt ex pacto actio oriatur. ⁊ ſic habes hic exemplum. l. legitima. ſ. codeꝫ. ¶ Oppo. pignus eſt contractus nominatus: vt. l. i. in ſi. ſ. eodem. ergo actio oritur abſqꝫ iuuamento pretoris: vt. l. iuriſgen. in principio. ſ. eodem. Reſpõdeo pignus aſſumit nomen ab actu. dicitur enim a pugno. vñ ſi peruenerit ad traditioneꝫ bene habet nomẽ nec eget auxilio a iure pretorio. ſed quando conſtituitur nuda conuentione non habet nomen nec produceret actionem: niſi iure pretorio corroboraretur. dixi. ſ. codeꝫ. l. iuriſgen. in princi. ¶ Opponitur ⁊ videtur ꝙ pignus per pactum ipſo iure tollatur: vt. C. de pigno. l. maior. ⁊ de re. iu. l. nihil tam. ⁊. ſ. eodem. l. iuriſgen. §. adeo. Huius timore glo. intrat hic vnam diſtinctionem ſatis longam. ex qua apparet ꝙ. §. iſte legitur tribus modis. primo ꝙ loquatur in pignore conſtituto nudo conſenſu. ⁊ ꝙ ibi dicitur de pacto ſcilicet tacito ex quo oritur actio: vt. l. ſecunda. C. de remiſ. pigno. Pactum auteꝫ expreſſum tolleretur ipſo iure: vt in contrarijs. Sed adhuc inſtat glo. cuꝫ hic eſſet nata ciuilis ⁊ naturalis obligatio quomodo per pactum poteſt tolli. Dicit glo. q̃a erat res integra. ſicut dicimus in emptione: vt. l. ab emptione. ĵ. eodem. Quidam reprehendunt iſtud. nã per contractum pignoris conſtituitur ius in re: vt. C. de pigno. l. pignorum. ĵ. de pigno. l. pignorum. ergo ibi nulla eſt obligatio neqꝫ ciuilis neqꝫ naturalis: vt inſti. de actio. §. primo. ⁊ actio pignoraticia que eſt perſonalis. l. finali. C. de diſtractione pignorum. non queritur niſi pignus tradatur: vt inſtitutа quibus modis re cõtrahitur obligatio. §. finali. Potes dicere ꝙ pignoraticia directa que datur debitori contra creditorem non oritur: niſi pignore tradito: vt dicto. §. finali. vel alio modo peruenerit ad euꝫ: vt. l. vtiqꝫ. ĵ. de dam. infec. ⁊. l. inquilino. e. ti. Sed pignoraticia ꝯria iſta cõpetit ex nuda cõuẽtione quocũqꝫ modo in ipſa decipiat̃ creditor: vt. l. i. ĵ. de pig. ac. ⁊. l. tutor. §. ꝯrio. eo. ti. expreſſius in. l. ſi q̃s in pignore. §. i. in ꝟbo obligat̃. e. ti. nõ eniꝫ dixit tex. tradidit. ⁊ idẽ dixi in ꝓemio digeſtoꝝ in. §. tertij in ſi. ⁊ ſic hẽs ex iſta lec. ꝙ hic loquat̃ qñ pactũ eſt factũ de nõ petendo pignus tacite. Scđo modo legitur qñ pactuꝫ ſit factum de nõ petẽdo debitum quo caſu hypothecaria tollitur ope exceptionis: ſi prima actio tollebat̃ ope exceptionis. Circa hoc tamen glo. diſtinguit latius eaꝫ vide. ¶ Nota iſtam diſtinctionem quando vitiato expreſſo vitietur tacitum de quo in. l. i. in ſi. ĵ. qui. mo. pi. vel hypo. ſol. ⁊. l. ſi fideiuſſor in princi. ĵ. de leg. i. Ter-

tio modo legiſ.l.iſta qñ ad traditionẽ eſt pceſſum quo caſu p pactũ hypothecaria ipſo iure tolli nõ põt. Quidã reprobant iſtã tertiã lec.nã quãtũ ad hypothecariã nihil operaſ traditio.ſ.de pig.ac.l.i.⁊.ſ.qui po.in pig.ha.l.ſi prior in fi.⁊ ſic ſemp per pactũ ipſo iure tolletur. In pignoraticia ṽo actiõe pcederet diſtinctio pdicta.

Si quis paciſcatur.
Pactũ perſonale non porrigiſ ad heredem.

Ex.§.ſequenti.

¶ Si pater paciſcaſ filio ut heredi q̃riſ filio directa. Si uero paciſciſ ut filio q̃riſ utilis.ſi ut extraneo nulla q̃riſ. Et ut extraneo ſtipulari videſ cũ filius meruit alias ut filio.ideo cũ filius meruit ſi pater aliqd pmittit ei obligaſ. Et ſi fili⁹ lucraſ cũ pecunia pr̃is mediũ lucri dr̃ aduenticiũ. Et colligiſ etiã q̃ pr̃ velit ſtipulari filio cũ illũ filiũ nominat ſecus ſi pprio nomine. Et ſi non apparet an filio vel heredi ſtipulatus ſit preſumiſ q̃ tãq̃ heredi Et ex ṽbis apparere põt q̃ filio ut filio ſtipulat⁹ ſit qñ ſtipulatus eſt ſup re q̃ nõ trãſit niſi ad filiũ. Et q̃ tanq̃ heredi: cũ ſtipulat⁹ ſup re q̃ trãſit ad extraneũ heredẽ.

Si pactus.
Non põt qs paciſci extraneo nec cõualeſcit ſi extrane⁹ paciſcenti heres extiterit. Idẽ ſi qs filio vt extraneo paciſcatur.h.d.⁊ notabilis ⁊ ſubtilis caſus eſt. No. q̃ non põt qs paciſci extraneo: qḋ intellige prorſus alias ſecus: ut .l.idẽ in duob⁹.in fi.ſ.e.⁊ ibi dicã ſtatiꝫ. ¶ Secũdo no. q̃ ab initio eſt inutile poſtea nõ cõfirmaſ.dic p Di.i.c.nõ firmaſ.ex̃ de re.iur.li.vi. ¶ Tertio no. q̃ ſi paciſcaſ qs filio ut ex̃neo nõ valet. ¶ Ad iſtud tertiũ op.ſ.e.l.et heredi.§.nos aũt.⁊.l.au⁹. Glo.mirabiliter diſtinguit. Aut qs paciſciſ filio vt heredi: aut filio vt filio: aut filio vt ex̃neo.primo caſu q̃riſ filio directa.ſecũdo vtilis.tertio nulla: qḋ dic ut in glo.vide eã ⁊ no. ¶ Quero qualiter cognoſcã vtrũ fuerit ſtipulatus filio vt filio aut vt ex̃neo. Glo.no.dicit aut filius fecit mihi aliqḋ ppter qḋ illud meruerat ſicut qlibet ex̃ne⁹ ⁊ uideor ſibi paciſci ut ex̃neo: aut nõ meruerat ⁊ uideor ſibi paciſci vt filio pro quo facit.l.ſi donatione.⁊ qḋ ibi no.C.de col.⁊.ſ.de caſtrẽ.pecu.l.ſi forte. ¶ Et ex hoc apparet qñ pr̃ pmittit aliqd filio p ſtipulationẽ ſiqdeꝫ fili⁹ meruerat: ut qlibet extraneus obligaſ pr̃ filio.nã illud diciſ aduenticiũ.qḋ enim q̃rit filius ex opera ſua aduenticiũ eſt vt.l.cũ oportet.in prin.C.de bo.que lib.ita intelligiſ qḋ no.in auc. vnde ⁊ ſi parens.C.de inoffi.teſta. Ex hoc etiã dico qḋ filius lucraſ cũ pecunia patris q̃ totũ illud lucrũ nõ eſt profecticiũ.imo medietas ſaltẽ eſt aduenticia: qa debeſ ſibi pro operis ſuis ſicut debeſ cuilibet extraneo ẜm cõſuetudinẽ noſtrã.facit.C.pro ſocio.l.i.cum ibi no.⁊ de colla.l.illud.in fi.⁊ ibi dixi.lꝫ glo.videaſ dicere aliter i.l. cũ oportet.in princi.de bo.q̃ lib.tamẽ dꝫ intelligi ẜm diſtinctionẽ predictã.⁊ ſic ꝯſului pluries. In h̃ tamẽ vtrũ precelleſſerint merita vel nõ aſſertioni eoꝝ nõ eſt ſtandũ: ut.d.l.ſi forte.de caſtrẽ.pecu.⁊ qḋ no.in.d.l.ſi donationi.de colla. ¶ Põt etiã ex alio colligi vtruꝫ paciſcaſ ut filio vel ut extraneo: aut eniꝫ nominauit eũ filiũ in ſtipulatione ⁊ vr̃ ei paciſci ut filio: aut noĩe pprio tm̃ ⁊ tũc ut extraneo.ita vr̃ pbari in.l.⁊ heredi.ṽ.cetex.ſ.e.⁊.l.cuꝫ aliqs.C.de iure deli.facit.l.filio.ſ.de ꝯdi.⁊ demõ.⁊ no. p Di.in.l.ſi filio.ſ.de dona.cã mor. ¶ Quero qd ſi nõ apparet q̃liter fuit ſtipulat⁹ vtrũ filio ut heredi an filio vt filio. Hec glo.dicit ſolẽniter: qa ſi nõ apparet nec ex verbis nec ex alia cõiectura pſumiſ tãq̃ heredi: ut.ſ. vñ libe.l.ſcripto.in fi.vide glo.iſta optime loquiſ. ¶ Quõ aũt ex ṽbis poſſet apparere.liquet apte: quõ aũt ex aliis cõiecturis liqueat. Dico q̃ ſiquidẽ pr̃ paciſcaſ filio ſup re q̃ de ſui natura nõ trãſit ad heredẽ extraneũ ⁊ vr̃ paciſci filio vt filio nõ ut heredi.ſecus ſi trãſit ad quẽlibet heredẽ extraneũ: ut in.l.vt iuriſiurandi.§.ſi liberi.ſ.de ope.li. Et ex hoc dico q̃ quãdo pater recipit in emphitheoſim pro ſe ⁊ filiis ſuis q̃ videſ paciſci filiis vt filiis nõ filiis vt heredibus: qa de natura emphiteoſis eſt q̃ nõ tranſeat ad heredẽ extraneũ: ut in auc.de nõ alie.§.emphiteoſim.⁊ ideo ſi pater inſtituerit filios in diſparibus portionibus tñ emphiteoſis diuideret equaliter. Itẽ ſi repudiarent hereditatẽ paternã emphiteoſim deberent hr̃e.⁊ hoc tenet Ja.de bel.x.col.an agna.uel ſi.repu.here.c.i. ¶ Ultimo materiã hui⁹.l.qualiter ex pacto uel ſtipulatione patris q̃raſ filio. Di.tãgit in.l.quãdocũqꝫ.ſ.de ṽbo.obli. Ci.in.l.ii.C.de cõtrahẽ.⁊ ꝯmit.ſtipu.ego pleniſſime in.l.qḋ dr̃.ſ.de ṽbo.obli. ¶ Ulterius op.glo.⁊ nõ ſoluit.dic hic nõ cõualeſcit: qa ab initio nõ valet: ibi ſuſpendiſ.⁊ ideo ex poſtfacto cõualeſcit ⁊ dic vt in.c.nõ firmaſ.ex̃ de reg.iu.lib.vi.p Di.

Pactum conuentum.
Pactuꝫ pſonale viuo paciſcẽte porrigiſ ad ſucceſſorẽ in rẽ etiã ti.ſingulari.h.d. ¶ Op.pactũ pſonale pſonã nõ egrediſ: ut.l.idẽ.§.pſonale.ſ.e. Huius timore hec lex legiſ duobus modis.primo q̃ hic fuit pactũ factũ poſt venditioneꝫ.⁊ ſic preſumiſ actũ q̃ ad emptorẽ tranſeat: qa alias nihil operareſ.ſecũdo modo legiſ ſiue ante ſiue poſt: tũc ad contrariũ rñ.ſꝫ verã opi.pactũ pſonale põt dici duobus modis.primo q̃ pſonã nõ egrediſ.⁊ iſto modo loquitur.l.cõtraria.ſecundo q̃ cũ pſona finitur: ut no.i.l.iuriſgẽ.§.pactoꝝ.ſ.e.⁊ ita loquiſ hic.viuo igiſ paciſcẽte trãſit ad emptorẽ ⁊ donatariuꝫ nõ eo mortuo: ſimiliter in.l.⁊ heredi.in prin.ſ.eo. ¶ Sed tunc op.illud qḋ cũ pſona finiſ ad aliũ nõ tranſit.ut inſti.de vſufru.§.finiſ. Rñ.cõcedo q̃ nõ tranſit illud ius.ſꝫ cõmoditas ei⁹ vt.l.neceſſario.§.ſi.de peri.⁊ cõmo.rei ven.ita hec commoditas iſtius pacti tranſit ad emptorẽ ⁊ donatarium que tamẽ extingueſ auctore mortuo tene menti.

Cum poſſeſſor.
Pactum poſſeſſoris nõ pdeſt: neqꝫ nocet vero heredi.h.d. ¶ Op.de ꝯſti.pe.l.ſi poſt.gl.ſol multis modis: finaliter iudicio meo nõ ponit veritatẽ hic: dicas ergo q̃ ibi loquiſ de eo qui poſſidet hereditatem de iure: ut qa eſt heres rogatus de reſtituẽdo vel eſt heres inſtitutus filio emãcipato preterito vel exheredato anteq̃ teſtamentũ rumpaſ p querelã vel p cõtra ta.tũc pactuꝫ factũ ab eo prodeſt vel nocet vero heredi vt in cõtrario interim eniꝫ legitime adminiſtrabit. Hic i poſſeſſore qui nullo modo poſſidebat hoc pbaſ in.l.heres a debitore.in pn.ſ.de fideiuſ.⁊ gl.hoc tenet i.l.ſi heres pecuniã.ad treb.tene menti.

Filius.
Quãdoqꝫ filius paciſciſ directo patri. Et hoc primo quandoqꝫ filius paciſciſ directo ſibi ⁊ hoc ſecundo.quãdoqꝫ ſeruus paciſciſ ſibi ⁊ hoc tertio.quãdoqꝫ pater paciſciſ filio.⁊ hoc quarto.ſecũda in.l.acquirent.ṽ.itẽ ſi filius.tertia in.l.⁊ heredi.ṽ.q̃ ſi ſeruus.quarta ibi.nos autẽ.qui ſunt in poteſtate noſtra poſſunt nobis paciſci.h.d.

[A]equirent.

Item ſi filius.
Pactũ pſonale filii tranſit ad patrẽ ⁊ ad heredeꝫ eius viuo filio.h.d.

[E]t heredi.
Supra dixit ſi filius pactus eſt ne petaſ a patre hic ne petaſ a ſe. ¶ Oppo.de.l.qui heredi.in princi.ſ.de cõdi.⁊ demon. Rñ.pactũ perſonale poteſt dici duobus modis: vt no.in.l.iuriſgenti.§.pactorũ.et dixi.ſ.e.l.ſi tibi.§.pactus. Si primo modo accipiaſ nõ proderit patri illo tempore.ſi ſecundo modo loquiſ h̃.ſi vero dubitaſ: dic vt in.l.fi.C.de vſufructu.

Quod ſi ſeruus.
Pactum perſonale ſerui nõ porrigiſ ad dñm.niſi ope exceptionis doli.h.d. ¶ Oppo.ſ.proxi.vbi pactũ filii porrigiſ ad patrẽ. So.aliud in filio paciſcente aliud in ſeruo.ratio qa in filio valet.põt enim in iudicio cõueniri: ſꝫ in ſeruo q̃ nõ põt cõueniri ab initio

nō valet igitur nō porrigitur ad dominiū iure exceptio-
nis pacti.ſm hoc poteſt intelligi ꝙ fuit actū ne peteret
.ſ.in iudicio: quia extra iudiciū etiā poteſt peti a ſeruo:
ut.l.ſtipulatio.§.hi qui.ȷ̄.de ỽbo.ob.ꝛ iſta colligunt ex
glo.que eſt ſup verbo exceptio.ꝛ ex alia prima glo.§.i.
C Quero vtrū iſta exceptio doli cōpetat dn̄o etiā mor-
tuo ſeruo.glo.videt dicere ꝙ ſic.ꝛ pōt eē ratio:qa iſtud
pactū nunꝙ̄ fuit fundatū in pſonā ſerui:ideo cū eius p
ſona extingui nō pōt:ſecus in filio paciſcēte.ar.ad hoc
.l.nā ꝛ ſi.§.rumpendo.de iniu.teſt.ꝛ no.in.l.iij.in ſi.de
li.ꝛ poſthu.Guil.dicit cōtra.Iſta enim excepti.doli eſt
ſubſidiaria exceptionis pacti:ut.l.reſcriptū.§.ſi.ſ̄.e.me
rito nō pōt plus durare ꝙ̄ duret ipſum pactū:ut.l.i.§.h
actio.ȷ̄.ſiqs teſta.li.eſſe iuſ.fue.ꝛ hoc puto verum.

Nos autem. Si pater paciſcatur pro filio
vt extraneo nō ꝓdeſt filio.ſe
cus ſi filio vt filio:patri tn̄ ꝓderit ſi ē actū.h.d.C Op.
de prin.§.ad ver.iul.ſo.nō poſſumus eis prodeſſe quo
ad directā pacti exceptionē:ut h.in princi.ſecus quo ad
vtilē:ut in ỽſi.iul.C Op.de.ỽ.cetex.ad ỽſi.iul.ſ.ꝓut
intelligit.ỽ.cetex.in filio.So.in verſi.cetex:pactus eſt
vt extraneo nō nominādo eū filiū.in ver.iulianus nomi
nauit eū filiū.facit.l.cū aliquis.C.de iure delib.ꝛ ſic ha
bes ꝙ nec ad doli exceptionē valet ſi pater paciſcit filio
vt extraneo:uidiſtis.ſ̄.l.ſi tibi.§.ſi pact⁹.C Ultio no.h
regulā ꝙ exceptio q̄ eſt inutilis in pſona principalis eſt
inutilis in pſona defenſoris.ad idē.l.ſi minor.in ſi.ȷ̄.de
ꝓcu.Glo.tn̄ dicit ꝙ hoc fallit in tribus caſibus ſed in
duobus primis nō eſt fallere.nā illa iura loquuntur in
actione ceſſa que lꝫ ſit inutilis apud cedentez tn̄ eſt vti-
lis apud ceſſionariū.Ratio qa p ceſſionē cā que redde
bat illā actionē inutilē purgat:ut.ȷ̄.de ſo.l.ſtichū.§.pe.
ꝛ.C.de iure do.l.ſi.Itē dicit glo.fallit.ȷ̄.rē ra.ha.l.ꝓcu-
rator ad exhi.§.i.in ſi.certe ibi nō fallit.nā ibi defenſor
opponebat exceptionē ex pſona ſui ipſiuſmet defenſo-
ris qđ poterat:qa erat defenſor neceſſarius:ut ibi.ꝛ.l.
idēqꝫ.§.generaliter.ȷ̄.mā.hic ỽo opponebat exceptio-
nē ex pſona ei⁹ quē defendebat q̄ cū apud pſonā pnci-
palis eſſet inutilis nō ſit utilis apud pſonaꝫ defenſoris.

Filiafamilias. Iſte.§.pōt duobus mo
dis intelligi:vt in gl.Se
cundū primū illa verba cū ſui iur.ꝛc̄.determināt verbū
poſt.ſm ſecundā determinant ỽbuꝫ agat.Op.ȷ̄.de pa-
ctis do.l.ij.So.intelligas hoc ante cōtractū matrimo-
niū.tutius eſt ergo dicere ꝙ h loquit poſt matrimoniū
ſolutū anteꝙ̄ dos exigatur.qđ dic vt.l.lꝫ.ȷ̄.de pactis do.
cōſtāte ỽo matrimonio tale pactū nō valet vt in ꝯtrario
ſed an firmet iuramēto videt ꝙ non:qa tale improbat
rōne publice vtilitatis:ut.l.ij.ȷ̄.de pac.do.ergo non fir-
mat iuramento:ut.l.iuriſgentiū.§.ꝛ generaliter.ſ̄.eo.
Dic vt colligit ex his que dixi in.l.ſi quis pro eo.in pn.
.ȷ̄.de fideiuſſoribus.

Item filiusfamilias. Dicas ꝙ iſte
.§.loquit in le
gato.ſꝫ ſecus de eo qđ ipſe ſtipulatus eſſet ſꝫ glo.ꝛ hn̄.
C No.ergo ꝙ iuri de futuro pōt quis renunciare p pa-
ctū.qđ dic vt in.l.i.C.de pac.ꝛ.l.i.ȷ̄.de cur.bo.dam.

In his. Iuriſconſultus ponit ſummariū.ll.ſe-
quentiū ibi.ꝛ in rē pactā ꝛc̄.Pactum
in rem porrigit ad oēs quox pecuniariter intereſt ꝛ ad
quos porrigi intereſt pecuniariter paciſcentis ꝛ pactuꝫ
perſonale pſonā nō egredit.hoc.d.vſqꝫ ad.l.ſi vnus.
C No.ex hoc.§.regulaꝫ quā dat iuriſconſultus ex qua
ſumpſi tibi ſummariuꝫ.

n **Iſi.** C Oppo.ꝙ iſta.l.nō ꝓcedat neqꝫ iure
veteri neqꝫ nouo:ut in glo.q̄ dat mul-
tas ſo.ꝛ oēs ſunt vere excepta vna.ſ.illox.q di-
cunt ꝙ hic reus nō erat ſoluendo.vnde nō expediebat
actionem cedi:ut.l.vir.ȷ̄.de iure do.Preterea lꝫ nō ſit
ſoluendo mō:tn̄ poterit effici ſoluendo.l.i.ij.ꝛ.iij.ȷ̄.de
ceſ.bo.Itē aduerte:qa pe.ſo.q̄ dicit ꝙ non obſtat exce
ptio pacti.ſed exceptio doli pōt eſſe bona recte intelli-
gēdo vt loquat de exceptione doli generalis q̄ hꝫ locū
vbicūqꝫ hꝫ locū alia:ut.l.i.§.ꝛ generaliter.ȷ̄.de doli ex-
cep.ꝛ no.in.l.q ſe debere.ȷ̄.de cōdi.ob cau.q̄ſi dicat lꝫ
exceptio pacti nō ꝓſit fideiuſſori tn̄ exceptio cedenda-
rū uel diſcuſſionis nō facte pōt obijci uel exceptio doli
loco ipſarū.Sed ſi intelligeres de exceptione doli ſub-
ſidiaria pacti de q̄ loquitur.l.reſcriptū.in ſi.ſ̄.e.nō eſſet
bene dictū.nā nō dꝫ porrigi vltra ꝙ̄ poſſit porrigi ipm
pactū.C Sequitur alia ſo.q̄ etiam poſſet eſſe vera.Re-
aſſume ergo iſtas ſo.p diſtinctionē ſic.ſi liberatus ē pn-
cipalis pacto pſonali utrum poſſit cōueniri fideiuſſor.
Aut q̄ris an iuuetur exceptione pacti ꝛ certū eſt ꝙ non
vt h.aut exceptiōe cedendarū vel diſcuſſionis nō facte:
ꝛ tūc aut ꝯſenſit pacto aut nō.ſi nō ꝯſenſit aut fuit renū
ciatū illis beneficijs aut nō:ut pꝫ ex glo.ꝛ.l.ſi ſtipulatus
.§.i.ȷ̄.de fideiuſ.cū ſua glo.Predicta ỽa q̄ñ principa-
lis nō pōt cōueniri facto creditoris:ſꝫ ſi ꝯueniri nō poſ
ſet abſqꝫ culpa creditoris tūc directo ꝯueniret ad fide-
iuſſo.vt.l.iij.§.ſi is pro quo qđ quiſqꝫ iur.facit.ȷ̄.de ỽb.
obli.l.decē.ꝛ ſi cer.pe.l.ſi.C Ultimo no.ꝙ ad ꝯſtituen
dū pactū mere pſonale ita ꝙ pſonā nō egrediat reqrit
ꝙ in pacto ponat dictio taxatiua vt nō petā a te tn̄ uel
dūtaxat.Sꝫ ſi pſona adijcit ỽbo executiuo ſine dictio-
ne taxatiua vt ꝓmitto nō petere a te tunc facit pactū p-
ſonale hoc eſt qđ ſinit cū pſona.tn̄ eo viuo pſonā egre-
ditur:ut.ſ̄.e.l.acgrent.§.i.ꝛ.l.ꝛ heredi.in prin.de hoc
latius dicā in.l.qui ita futurū.§.i.ȷ̄.eo.

f **Fideiuſſoris.** C Op.ꝙ pactū fi-
deiuſſoris ꝓſit reo
vt.l.duobus.§.a fideiuſſore.ȷ̄.de iureiu.So.
ibi in iu.iur.qđ hꝫ vim ſolutionis.hic in ſimplici pacto.
C Op.ȷ̄.e.l.idē in duobus.in ſi.So.ibi hoc fuit actū:
hic fuit pactū ſimplex:quo caſu nō porrigit ad reū:niſi
fideiuſſoris interſit:ut in glo.C Op.de leg.ij.§.i.ȷ̄.de
doli excep.vbi exceptio doli ſemp eſt in rē ex pte oppo-
nentis:dic vt in glo.C Ultimo no.ſi.huius.l.cū glo.ꝙ
illud qđ requirit ꝙ interſit paciſcentis intelligit ſi pecu
niariter intereſt.ſecus ſi ratione affectionis:uide glo.
Contra imo cōſiderat intereſſe affectionis:ut.l.cū fu⁹
.ȷ̄.mā.Solu.dicit glo.ibi in bonefidei iudicijs. Tu dic
ꝙ in bonefidei iudicijs intereſſe affectionis facit ut ei
detur actio cui alias nō daretur.nō tn̄ ꝙ in plus detur
propter affectionē.ut ibi dicetur.

g **Ed ꝛ fideiuſſor.** No.iſtaꝫ.l.
qa ſepe acci
dit:qa lꝫ vt fideiuſſor accipiat:tamen in verita
te eſt principalis:ꝛ vt de principali eſt iudicandum.

i **Idem in duobus.** C Reuo
co in du-
biū utrū pactū factū vni ex duob⁹ reis debēdi
alijs ꝓſit.Glo.ponit h duas opi.vna ꝙ proſit alteri.ſ.
ſi paciſcentis intereſt.alia ꝙ ꝓdeſt alteri ſi ſocij ſunt:ui-
de glo.h vera:qa alteri ꝓdeſt q̄ñ paciſcentis intereſt:lꝫ
ſocij nō ſunt:vn̄ ſi pecunia tota ꝯueniſſet ad paciſcentē
in totū ꝓdeſſet alteri.ne ſi ſolueret a paciſcēte repeteret
p actionē ne.ge.vt no.in.l.i.C.de duobus reis.ſi in pte
ꝯuenit pecunia ad paciſcētē pro ea pte ꝓdeſt alteri cor
reo:ut no.in.l.iiij.§.nunc de effectu.ȷ̄.de li.le. Sed q̄ñ
ſunt ſocij pactū factū vni ꝓdeſt in totū alteri. Declaro
intellige ſocios omniū bonorū vel illius obligationis:
ita ꝙ omne cōmodū ꝛ incōmodū inde ꝯueniēs ſit cōe
ut no.in.l.ſi duo.ſiqs cau.mō ſi creditor diceret:volo
ab altero petere partē ſuā tn̄ non pōt facere:qa ſi ille
alius vnū denariū ſolueret in eo dꝫ participare primus
paciſcens.ꝛ ideo inquietando aliū etiā in vno denario
inquietat paciſcentē:merito ob.excep.ut.l.ſi duo.ȷ̄.de
arbi.ꝓut ibi loquit de duob⁹reis.Predictis ỽo uidet
obſtare.ȷ̄.de duob⁹reis.l.eandē.§.i.vbi ut pactū factū
uni ꝓſit alteri duo requirunt.ſ.ꝙ ſint ſocij ꝛ cōis culpa
interuenerit.Rn̄.p̄dicta ỽa q̄ñ cōueniunt ad aliqd cōi

ter ꝓmiſſum:ſ; ſi cõueniunt actione doli vel culpe:que venit ex cõtractibus:tunc requirunt illa duo.ſ.ꝙ ſint ſocij ⁊ cõis culpa interuenerit:tūc .n.qcqd vnus ſoluerit alius cõicare deberet:ſed ſi interueniſſet culpa vnius tantū pactū eſſet factū alteri correo ſocio illi qui cõueniret ex culpa ſua propria nõ daret pacti exceptio. Ratio qa illud qđ ſolueret ex culpa ſua nõ repeteret a ſocio ſuo per actionē pro ſocio:vñ ſocius eius nõ inquietat nec eius intereſt:remanet ergo regula poſita in.l.⁊ heredi.in ſi.vera ꝙ tantū porrigit ad eum ſi paciſcentis pecuniariter intereſt.

Perſonale. Op.de.l.ſi tibi.§.pactus.š.eo.dic ut ibi.et tene menti.

Sed quãuis. Dicit h cū.l.ſe.ꝙ pactū fideiuſſoris prodeſt reo ſi hoc actū ſit qđ in dubio:dicūt qdā ꝙ ſemp agi preſumit.glo.ꝯ ⁊ bene:qa tex.ē in.l.fideiuſſoris.š.e.q in dubio loquit. ¶ Quero an idē ſit pactū cuiuſlibet extranei ut ꝓſit debitori ſi hoc eſt actū.glo.t; ꝙ nõ:qa p extraneū ſimpliciter nõ acquirit exceptio doli vel pacti.vide glo.⁊ no. Contrariū vr dicere glo.l.nõ ſolu; .§.liberationis ꝟba.de li.le.ubi confeſſio facta abſente parte inducit doli exceptionē ⁊ cõfeſſio ad liberandū idē eſt qđ pactū:ut in.l.tale pactū in prin.ī.e. Iſta glo.dicit merā veritatē ꝓbat in .l.⁊ heredi.§.nos autē.š.e.vbi eſt tex.idē no.in .l.pompo.el.primo.ī.de neg.ge.in glo.ij.examinaui plene in.d.§.liberationis verba ⁊c.

Ex.l.ſequenti.

¶ Per pactū gratuitū factū per vnum ex duobus reis credendi non preiudicatur alijs.ſecus in pacto non gratuito.

s **I unus.** Iſta ē ſolēnis.l.⁊ proſequit eandē materiā.

Per pactū vel nouationē vni⁹ ex duobus reis credendi ſocijs alteri ꝑiudicare nõ pōt ſecus p ſolutionis receptionē vel litis cõteſtationē.h.d. Primo pro declaratione.l.q̄ro q̄ ſocietas erat h inter iſtos argentarios vel alios duos reos credendi. Glo.timore contrarioꝝ de qbus hic.ī.dicā.dicunt ꝙ h erant ſocij incidenter qđ eſt directo cõtra iſtū tex. Si.n.ſimul argentaria; exercebant erant ſocij de neceſſitate ex cõuentione tacita vel exꝓſſa. Dicas ergo ſecure ꝙ h erāt ſocij illius argētarie vel omniū bonoꝝ vel illius obligationis:ita ꝙ omne cõmodū ⁊ incõmodū eſſet cõe.⁊ ideo pactū factum ab uno nõ nocet alteri:qa obligatio nõ eſt eius propria in veritate:debent.n.exactū cõicare:ſed ſi nõ eſſent ſocij ⁊ eſſent creditores ex cā mere lucratiua:qa nullus de ſuo aliqđ poſuiſſet:tūc eſſet obligatio cuiuſq; propria ⁊ exactū cõicare non deberent merito p pactu; pōt preiudicare alij:ut.ī.ad le.fal. .l.in.l.falci.hoc obſeruadū. ¶ Hoc ꝑmiſſo pro intellectu.l.uenio ad ꝯtraria.⁊ op.ī.de arbi.l.ſi duo.q̄ directo dicit contrariū de uerbo ad uerbū. Glo.ponit multas ſo.quaꝝ queda; nõ ſunt vere:ut p; ex iā dictis.alie cõtinent diuinationē vna eſt que h; colorē vt uidelicet ꝙ ibi in ſententia h in pacto.uide glo. Si lex ꝯria loqueret in ſententia iudicis hec ſo.eſſet bona.na; cū ſit neceſſe ꝙ litis cõte.precedat ſententiā ia; p conteſtationē vnus preoccupaſſet ſibi debitu; vt.l.ex duobus.ī.de du.re.merito poſſet alteri preiudicare ſimpliciter:ſed ibi loquit in ſententia arbitri ex qua nõ orit actio:neq; excep.ſed ſolum ex pacto facto in cõpromiſſo:remanet ergo primū contrariu; ꝙ pactū vnius ex ſocijs nocet alteri.

Hic ergo h fuit pactū gratuitū qđ alteri non nocet:ratio qa illud qđ alius ſocius exigit nõ tenet cõſocio paciſcenti cõicare qa ſua culpa hoc perdidit agendo:igit nõ agit nomine ſocij nec pro eius vtilitate:ſ; pro ſua propria. In ꝯrio fuit pactū non gratuitū nec culpabiliter ſ; diligēter factū:qa compromiſit. Et ideo qcqd alius ſocius exigeret teneret illi cõpromittenti cõicare actione pro ſocio. Nõ pōt.n.ſibi aliqd imputare cū nomine ſocij ⁊ ad eius vtilitatem videt agere ſi unū denariū peteret merito exceptione repelleret.ita loquit.l.cõtraria.⁊ ad hoc pōt aptari vltima ſol.glo.q̄ dicit ibi de re dubia:h de re certa donanda. ¶ Itē op.de iu.iurā.l.duobus:in prin.ſo.glo.⁊ bene.aliud in iureiur.qđ h; ui; cõteſtationis ⁊ ſolu.ut ibi.aliud in ſimplici pacto:ut hic ⁊ dixi in.l.ꝯria. ¶ Tertio op.ī.de accep. .l.⁊ p iuſiurandū.§.ſi.dicit glo.aliud in accep.q̄ h; uim ſolu.vt ibi:aliud in pacto:ut h. Glo.ibi in acceptilatione uidet diſtinguere ſi ſint ſocij uel nõ.idē no.in glo.l.ſi rem.§.ſi duo.ī.de noua. Veritas ē ꝙ acceptilatio indiſtincte noceat nõ diſtinguendo ſint ſocij vel nõ:quia uim ſolutionis obtinet.tex.eſt i.l.iiij.§.nūc de effectu.ī. de li.le.⁊ in.l.ſi ex pluribus.ī.de accepti. ¶ Sumus expediti de prima glo.uenio ad glo.ſuper uerbo nouare. Et op.ꝙ unus ex duob⁹ reis poſſet nouare:ut.l.ſi rē.§.ſi duo.ī.de noua.gl.iuoluit ſe h. Tu dic ꝙ h nõ poteſt nouare unus ex reis credendi ſocijs ne ꝑiudicet ſocio:ſ; unus ex reis credendi nõ ſocijs bene pōt nouare.l.ꝯria. Rationē dixi circa principiū hui⁹.l.⁊ iſta ē opi. Azo.uerissima quā tāgit glo.multū ſuccincte.ī. de duo.re.uel ex eo duo.re.ſtipulādi:ſ; Azo in ſumma uideat dicere totū cõtrariū:iſtam materiā examinaui pleniſſime i.l.ex duob⁹.ī.de duobus reis. ¶ Vltimo no.iſtu; tex.ꝙ his q in nr̄a ſunt poteſtate recte ſoluit qđ crediderint:ſ; paciſci non poſſunt:⁊ ſic eſt expreſſum ꝙ ſi monachus mutuat uel deponit pecuniam recte ei pōt ſolui ſ; querat actio monaſterio nõ tamē poſſet liberare per pactū:ſimile in.l.quod ſeruus.ī.depoſiti.⁊.l.ſi ſeruus.ī.de ſolu.

Si cum reo. Exceptio pacti porrigit ad fideiuſſores eatenus quatenus cõpetit principali. Itē principalis poteſt paciſci fideiuſſori.h.d.

Ex.§.ſequenti.

¶ An obligatio naturalis iuncta ciuili ſit una ſubſtantia ſicut anima.⁊ corp⁹:ibi. Et aduerte. Et naturalis obligatio introducta p pactu; de nõ petendo tollit per ſecundū pactum ſm azo. quē bar.ſequit:ibi. Et ideo. Et uirtus ꝑma pacti de nõ petendo eſt ut tollat obligationē naturalē ipſo iure ſi interponet ſuper re nõ petenda q̄ erat in obligatione:ibi. Pro huius. Secūda uirtus pacti de nõ petendo eſt ꝙ ſi opponat ꝙ actionē elidit. Et poſt exceptionē actio eliditur. Et cū ſup actione eſt pronūciatū perimit actio. ſi tamē pactū de nõ petendo fiat incontinenti ſ; nõ opponat elidit:ibi. Secunda. Et an in obligationib⁹ iuris gentiū ſit ſola naturalis:ibi. S; circa. Tertia uirtus pacti eſt qa obligat paciſcētem naturaliter nõ petere. Et utile eſt ꝙ qs obliget nõ petere quia mulier nõ poterat liberare uirū pacto ex quo obligat ꝙ fac ad ſtatutū prohibens mulierē obligari:ibi. Tertia. Et ſecundu; pactū de petendo inducit primā naturalē obligationē.⁊ tollit obligationē naturalē de nõ petendo. Et replicationē inducit:ibi. Venio. Et an ſit differentia inter pactum de nõ agendo ⁊

pactuz de nō petendo:ibi.Sum expeditus.Et an in pollicitatione ſit naturalis obligatio:ibi. Itē.Et qualiter intelligatur tex.ꝙ in ſtipulationibus uerſatur ius:⁊ in pactis factū:ibi.Uenio ad aliam. Et an ſi cōſtat in iudicio de pacto de nō petēdo ex cōfeſſione actoris ſi reus nō opponat debeat ſuccūbere:ibi.Secūdo.Et an delegāti ſtipulationez incūbat onus probandi oīa ſolēnia. Et an ſi conſtat actorem actione carere reus debeat abſolui uel iudex ſupplere:ibi.Itē. Et ſi aliquis abſoluatur cū hoc ꝙ decetero non debeat ſimilia attētare.⁊ ſi ſecus fieret ꝙ incidat in eaſdem penas an cōtrafaciendo in illas reincidat:ibi.Iuxta.

a Jun° s pact° .§.pact° ne peteret. Ad iſtum.§.cuz materia. vide que ſcripſi poſt bar. in.l. pomponius.ḟ.ð ne go.geſt.

Pactus ne peteret.

[a] Lz ſtipulatio per ſtipulationē tollatur ipſo iure.tamē pactum liberatorium per ſecundū ope replicatiōis elidit ſi prima actio durat:ſed ſi eſt extincta per pactuz nō reſtituitur.ſed in obligationibus que conſenſu cōtrahuntur noua actio naſcitur.⁊ res de facili ad ſuā naturam reuertitur.h.d.Ad euidentiam debes ſcire ꝙ totus iſte.§.loquit quādo interueniūt tria.ſ.actio pma.Itē pactum ad extinguendū uel cohartandū primam actionē. Tertio quādo pactū ad actionem primā iuuandam:⁊ ſecundū als primū pactū perimendum. Diuide ergo.§.in tres ptes principales.prima quādo ſecūdum pactum apponitur ad perimēdam primam actionem.nō tamen eam perimit ipſo iure.ſecūdo quādo apponitur pactum ad perimēdum ipſam actionez.⁊ ipſo iure perimit. tertio quando apponitur pactū ad limitandam ⁊ cohartandā ſeu iuuandā primam actionē nō ad eam tollēdam.ſecūda ibi:ſed ſi pactum.tertia ibi:ꝙ ſi nō.Prima ſubdiuiditur in tres partes.primo ponit duo dicta que uident ſibi ƺdicere.ſecundo aſſignat rōnem diuerſitatis.tertio ponit unam illationem.ſecūda ibi:qa in ſtipulationibus.tertia ibi:eadem ratione.Iſta ſecūda pars ſubdiuidit in duas.prima quādo per pactum tollitur ipſo iure actio que ex pacto nō naſcitur.ſecūdo quādo tollitur ipſo iure actio que naſcitur ex pacto.ſecūda ibi:idem dicemus.Itē tertia pars principalis ſubdiuidit in duas.pma quādo pactū limitat actionem circa rem vel q̄titatem.ſecūdo quādo limitat circa tpſ.ſecunda ibi:ꝙ etiaz in ſpecie.uel dic ſm Cy.ꝙ diuidit in ſemptem partes.primo ponit thema ⁊ q̄ſtio tacita ex themate uſqz ibi prius.ſecundo ponit reſponſio ponēdo differētiam inter pactū ⁊ ſtipulationez uſqz ibi quia.tertio ponit ratio.q̄rto infertur ex premiſſis ad alium caſuz.qnto ponunt duo caſus diſſimiles ibi.ſz ſi pcm̄.ſexto ponunt duo alij caſus ſimiles ⁊ remouentes quandam obiectionem cōtra ſecundum caſum.ſeptimo ⁊ ultimo probat ſiue cōfirmat predicta per locuz ab auctoritate ſm Cy.Notabilia patent per ſe. ¶ Et no.ꝙ ſecūdum pactum ƺriuz primo non tollit ipſuz:ut.C.e.l.pacta nouiſſima.ſcḋo no.ꝙ ſtipulatio tollitur per aliam ſtipulationez ſi hoc agatur:ut.ḟ.ti.i.l.acquiliana. Item no.ꝙ in pactis uerſatur factum in ſtipulationibus uerſatur ius.Item no.ꝙ illud quod nō prodeſt reo pncipali nec fideiuſſori ſuo.¶ Item no.ꝙ actio iniuriarum tollitur per pactum ipſo iure:ut.l.ſi tibi.§.quedam.ſ.e.¶ Itez no.ꝙ illud quod nō eſt nō pōt reſtaurari per pactum.¶ Op.primo ⁊ intro glo.ma.⁊ uidetur ꝙ pactū tollat pactū. tollit enim naturalem obligationem ex pacto inductam:ut.l.ſticbuz.§.naturalis.ḟ.de ſo.huius timore ſunt in glo.quinqz ſoluti.hic ſextā ponit Guil.Prima ꝙ tunc naturalis tollitur per pactum quādo habet ſociam ciuilem obligatiōez: quia modicū fermenti ⁊c.ita dicebat irne.quod glo.reprehēdit per.l.ſi.ḟ.de iureiur.Non ob.ꝙ dicit modicū fermenti totam maſſam corrūpit: quia uerū eſt ꝙ fermentū eſt res apta ad corrūpendū.ſed obligatio ciuilis iuncta cuz naturali iungitur ad corroborandū:ut.l.legitima.ſ.e.⁊ inſti.de ob.litte.§.i.non dz ergo facere ut citius corrumpatur.ſecūda ſo.fuit Roge.ut dicamus ibi tolli ipſo iure.ſ.per exceptionem.⁊ ſic cōcordat cū iſta.quod glo.reprehendit per.d.l.ſi.de iureiuran.tunc enim nō eſſet tollere ſed elidere. ¶ Tertij ſoluūt totum ecōuerſo ad primam diſtinguēdo.aut obligatio naturalis eſt iūcta ciuili.⁊ ſic efficitur una ſubſtātia cuz ea:⁊ nō poteſt tolli per pactū ipſo iure ut hic.aut nō eſt iuncta ciuili.⁊ tūc poteſt ipſo iure tolli:ut.l.ƺria.quod glo.reprehendit per.d.l.ſi.ḟ.de iureiur.iſta ſo. pōt colorari per ar.nam dicit.l.ꝙ ſi data eſt hereditas tota ⁊ libertas ꝙ non pōt tolli una ſine alia:ut.l.interdū.de aqua plu.ar.facit.l.ſi finita .§.ex hoc edicto.ḟ.de dā.infec.⁊.l.ſi ita ſcriptū .§.regula.ḟ.de libe.⁊ poſthu.Tamē hoc nō eſt uerum:quia nō probatur.l.ꝙ pactum nō tollat naturalem niſi ſit naturalis ⁊ ciuilis.nō ob.§.regula:quia licet ſit naturalis ⁊ ciuilis.tamē quelibet per ſe habet ſuā uirtutez.nā ille.§.loquitur quādo hereditas eſt adita tota.alias ſi pro pte ſecus:ut.l.iiij.de bo.auc.iudi.poſſi.ita poteſt h̄ una ſeparari ab alia.⁊ no.ꝙ dictio tota habet denotare totalitatem circa eādem rez.glo.eſt inſti. pro ſo.circa prin.¶ Et aduerte ⁊ primo examinemus utrū ſit uerū ꝙ naturalis obligatio iuncta ciuili ſit una ſubſtātia.ſicut anima ⁊ corpus iuncte ſimul faciūt unum hominē.an vero remaneant due res.glo.hic tenet ꝙ ſunt due res non una ſubſtātia.ƺrium uidetur tenere glo.inſti.de ob.in prin.ubi dicitur obligatio eſt iuris uinculum quo neceſſitate aſtringimur alicuius rei dādę uel faciēde ſm noſtre ciuitatis iura.loquitur ergo de ciuili ex eo quod dicit ſm noſtre ciuitatis iura.Itē no.de ea ſola.ſed iuncta cum naturali:quia ciuilis ſola nō aſtringit quem ad dandum:ut patet in obligatione litterarū infra biēnium.⁊ probatur in.l.iij.§.i.ḟ.de conſti.pecu.⁊ huic uidetur inherere Ja.bu.inſti.de act.in pn. in prima.q.iſtud non eſt ueruz:quia ſi eſſet una ſubſtantia.⁊ ſic ipſe due tanq̄ partes integrales facerent unum totum una ſubducta impoſſibile eſſet remanere effectū illius totius ut uidemus in domo:ut.l.qui res.§.aream.ḟ.de ſo.⁊.l.inter ſtip.§.ſacram.ḟ.de uer.ob.ſed tex.dicit ꝙ tollit naturalis ⁊ remanet ciuilis eliſa:ut hic.ergo poſſunt ſeparari:ut.l.iul.ḟ.de cōdi.inde.Item ecōuerſo interdū tollitur ciuilis ⁊ remanet naturalis:ut.l.iul.ḟ.de ꝯdi.inde.¶ Unde glo.h̄ dicit ueritatem.non ob.inſti.de ob.in prin.qa fateor ꝙ ibi diffinitur ob.ciuilis ſola.⁊ quod glo.ibi dicit de ciuili una cum naturali debet intelligi ſic. obligatio parit actionem:ut.l.licet.§.ea obligatio.ḟ.de procu.in qua generatione obligatio ciuilis habet ſe ut pater.obligatio naturalis hz ſe ut mater.Ciuilis eſt enim illa que ei dat robur: ut.l.legitima.ſ.e.Et apparet inſti.de ob.§.i.ſicuti ergo ſi dicerem pater eſt qui generat filium. ſcilicet cū matre intellige.Nō tamen per hoc volo ꝙ pater ⁊ mater ſint una ſubſtantia.imo ſunt due res inuicem realiter differentes.ita hic diffinitur obligatio ciuilis que ꝓducit actionem cuz

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

naturali.non tamen ꝙ ſit una ſubſtantia cum
ea. Nūc redeo ad glo.ꝛ dico ꝙ h ſol.nō eſt vera
quia naturalis ſola nō pōt tolli per pactū ut hic.
nā pactū primū de nō petendo hꝫ naturalē ſolā
ꝛ tñ nō tollit per ſcōm pactū de petendo. Et ſm
iſtā ſo.ꝛ ob.ꝑ illū modū:qa nō eſt dubiuꝫ ꝙ per
pactū īducit naturalis obligatio:ut.l.i.in ṗn.ſ.
.e.itē ꝑ pactū tollit naturalis:ut.d.§. naturalis
ergo ꝑ pactū factū de nō petendo fuit inducta
naturalis.ut.l.i.ſ.e.ergo ꝛ illa naturalis per illō
pactuꝫ inducta dꝫ tolli ipō iure per pactuꝫ factū
de petendo:ut.d.§.naturalis:hic auteꝫ dicitur
ꝙ tollitur ope exceptiōis.ergo ꝛc̄.Secūdū iſtaꝫ
ſo.quā.ſ.dixi naturalis pōt tolli ſi eſt iūcta cum
ciuili:ut.l.ſi.ȷ̄.de iureiur.Quarta ſo.eſt gloſato-
ris noſtri qui dicit aut naturalis obli.tēdit ad li-
berādū ꝛ nō pōt tolli ꝑ aliud pactū:ita hic: aut
tendit ad obligādū. ꝛ tūc ſec°: ut in.l. cōtraria:
qō latius dic ut in gl.ꝛ iſtā opi.tenet Azo ꝛ Ac-
cur.hic ut hic uidetis.pro qua facit.l.arian°.ȷ̄.d
acti.ꝛ obli.ꝛ.l.fauorabiliores.ſ.de reg.iur. Cō
tra iſtā ſo.vr ratio. tex.dicit enī ꝙ iō eſt:qa in pa
ctis verſat factū.ſꝫ eodē modo verſat in pa. libe
ratorijs ſubaudi obligatorijs ergo ꝛc̄. Huius ti
more dicebat Azo ꝙ hic dr in pac.factū ſeruat.
ſubaudi liberatorijs.ſed iſta expoſitio uidet de
ſtructio iſtius tex.dicit enī in pactis quaſi dicat ī
pactis predictis ſcilicet tā ad obligādū ꝙ̄ ad li-
berādum.ꝛ ideo azo in ſūma huius ti. dicit ali-
ter:uidelicet pactū primū de nō petendo habꝫ
plures effectus.ſcilicet quia naturalem tollit eli-
dit ciuilē ꝛ obligat queꝫ naturaliter nō petere.fa
teor ergo ꝙ ſm pa.de peten.tollit naturalē quā
induxerat pactū de nō petendo. ꝛ ſic cōcordat
cū.§.naturalis.nō aūt tollit alios effectus pacti.
nec ipm pac. Iſtud etiā tāgit hic.ȷ̄. in.e.gl. ꝛ in
ſcōa glo.ma.circa ſi.ibi ꝛ forte naturalem tollit ꝛ
etiā in ſi.glo.ibi ꝛ ſm inducit naturalē ꝛ tollit na
turaleꝫ.ꝛ in ſcōa glo.ma.circa ſi. ibi niſi forte in
eo qui obligatur naturaliter nō petere. Ja. d ra.
ꝛ Pe.ut refert Cy.in.l.pacta que cōtra.C.e.re-
prehendūt iſtā ſo.nam ſicut actio orit ex obliga
tiōe:ut.l.lꝫ.§.ea obligatio.ȷ̄.de ꝓcur.ita excep.
orit ex eqtate:ut.l. qui eqtatis.ȷ̄. de doli excep.
ꝛ de iureiur.l.i.Sed ſi pactū ſcōm tolleret natu-
raleꝫ obli.ceſſaret eqtas.ꝛ ſic primū pactū exce-
ptiōem nō ꝓduceret nec eſſet opus ꝙ replicaret
ex ſcōo qō ē ꝯ iſtū tex.ꝛ iō tñt ipi p̄cedētē ſo.qō
aliō in pactis obligatorijs aliō libatorijs.Guil.
de cu.[a] ſo.ſexto modo dicens ꝙ pactū de nō pe
tēdo nullo mō tollit naturalē ob. q̄ erat in ṗmo
pacto:qa nō ad hoc iterponit ut impediat.ſolū
eniꝫ ad hoc interponit ut ipediat act° petendi.
ſed ſi in pacto diceret.ego libero te.tūc tolleret
naturalis:ita loqt.d.l.ſtichū.§.naturalis.ꝛ ē ar.
pro hoc.C.de trāſac.l.ſi ꝓ fundo. ubi aliud eſt
dicere cōcedo tibi rem. aliud eſt dicere dimitto
tibi eā:ꝛ ꝓpter hoc dicebat ipſe ſicut in materia
poſſeſſionū quedā eſt poſſeſſio que habet pluri-
mum iuris ꝛ parū facti.q̄dā que hꝫ multū iuris.
ꝛ multū facti.q̄dā q̄ hꝫ multū facti ꝛ parū iuris.
ꝛ in iſta vltia ius non fingit:ut.l.in bello.§.facte
.ȷ̄.de cap.ꝛ.l.ſi is q ꝓ emptore.ȷ̄.de uſuca. Iteꝫ
hic quedā eſt obligatio que hꝫ plurimū iuris ut
obligatio uerboꝝ:ꝛ ſuꝑ iſta ius fingit: ut tollat
ꝑ aliā obligationeꝫ ipō iure. Quedā eſt q̄ habet
multū iuris ꝛ multū facti ut pactū liberatoriū qō
naturaleꝫ tollit.ꝛ ſuꝑ iſto ſimiliter ius fingit : ut
tollat ꝑ aliud pactū:ut in.§.naturalis.facit.l. fi-
deiuſ.obligari.§.fide.ȷ̄.de fideiuſſ.ꝛ.l.in his.§.
imperator.de ſo.ꝛ.ſ.e.l.i.quoddam eſt pactum

[a] C Guil. de cu. vide bar. in.l.i.ȷ̄.d cō di.inde.in.v ij. col. ꝛ.l.l. cum qs. C. de iur.ꝛ fac. igno.

quod habet multū facti ꝛ parū iuris: ut pactum
de nō petendo quod natraleꝫ non tollit ꝛ ſuper
iſto ius nō fingit ꝛ hoc uoluit dicere iſte tex. ſm
eum. Cui opi.uidetur applaudere do. Jac. bu.
mihi auteꝫ diſplicet totaliter:quia eſt contra ca-
ſum.ȷ̄.e.l.§.ſed ſi ſtipulatus.ubi pactum de nō
petendo tollit naturalem obligationem. Et iō
ego teneo opi.Azo.precedentem que fuit qnta
ſol.ſcilicet ꝙ naturalis obligatio introducta per
pactum de nō petendo tollitur per ſecundū pa
ctum nō ob.ratio. Ja.de ra.qa poteſt reſponde
ri ut ſtatim dicam. ¶ Pro huius ergo declaratio
ne examinemus uires pactoruꝫ[b] que hic ponun
tur in glo.ꝛ primo uideamus vires pacti primi
de nō petendo.dicit glo.ꝙ prima eius uirtus ē
ut ipō iure tollat naturalem:iſta eſt uera: ut.d.l.
ſtichum.§.naturalis.ꝛ.l.ſi.ȷ̄.de iureiur.ꝛ.ſ.e.l.i.
ꝛ.l.fideiuſſor.obligari.§.fideiuſſor.ȷ̄.de fideiuſ.
ꝛ h eſt uerū quādo iterponit ſuꝑ nō petenda re
que erat in obligatione.Si uero nō erat obliga-
tio:utputa interponit ſuꝑ actione in rem.tūc nō
poteſt tollere naturalē que nō eſt:ſed ipedit effe
ctus illi° actiōs:ut.ſ.e.l.ſi tibi.§.de pignore.ꝛ.ȷ̄.
.e.l.§.itē ſi pactus. ¶ Secunda uirtus uel uis pa
cti eſt ſm glo. ꝙ elidit ciuileꝫ.iſta uidet uera: qa
ꝑit exceptionem : ut.l.iuriſgētiū.§. quinimo. ꝛ
.§.ṗtor.ſ.eo.Sed huic obijcitur.uidetur enim
ꝙ actioneꝫ perimat qō eſt pluſꝙ̄ elidere:ut.l. q̄-
cunqꝫ.ȷ̄.de compenſa.ibi dū dicit ꝑimi. quicqd
dicāt doc.in.l.pacta.C.e.dicas ſic ꝙ pactum an
teꝙ̄ op.exceptio actionē nō elidit nec ꝑimit nec
elidit ꝛ hoc eſt qō hic dicit.ideo replicatione ex-
ceptio elidit:qa opus eſt ꝙ opponat. ꝛ probat
inſti.de repli.circa ṗn.ꝛ hoc eſt ueruꝫ: niſi pactū
eſſet incōtinenti appoſitum.tunc enim ineſt ipſi
actioni ꝛ ipam elidit incontinenti:ut.l.lecta.ȷ̄. ſi
cer.peta.ꝛ ibi dixi. Poſtꝙ̄ ṽo eſt oppoſita . tūc
actio eliditur:ut hic. ꝛ poſtꝙ̄ ſuper actione eſt
pronunciatum cōtra actorem ipam actionē ꝑi-
mit.quod ut dixi in.l.iul.uerum debitorem.ȷ̄. d
con.inde. dum tractaui uires ſnie abſolutorie.
Sed circa hoc doc.mouent unū dubiū.ꝛ ad eui
dentiam dicūt ipi premittimus ꝙ licet gl. dicāt
ꝙ in obligationibus iuriſgen. ſit obligatio ci-
uilis ꝛ naturalis:tamē nos diximus ꝙ eſt ſola na
turalis qō apparet:quia ſola naturalis olim pro
ducebat actioneꝫ:ut.l.naturalis.ȷ̄.de act.ꝛ obli.
lꝫ glo.ibi aliter intelligat.que tamē naturalis cō
firmat a ciuili:ut inſti.de obli.§.i.ꝓ iſtis facit.l.
fideiuſſor obligari.§.fideiuſ.ȷ̄.de fideiuſ. Quid
ergo tūc operabitur pactū de nō petēdo. Dicūt
ipi poſt multa.aut cōtractus iuriſgen. nitit ſolo
conſenſu.ꝛ tunc per aliud pactū in totū tollitur
ut.l.ab emptione.ȷ̄.e.ꝛ h.e.§.aut interuenit ali-
ud vinculū:ut qa interueuit res . ꝛ tunc per pa-
ctuꝫ tale naturalis nō tollitur.ꝛ huic videtur ap-
plaudere Ja.bu.inſti.de ac.in prin. Uidet mihi
ꝙ glo.dicūt ueritatem ꝛ ꝙ preſuppoſitio eorū
ſit cōtra caſus legum.nā ex contractu iuriſgent.
orit obligatio ciuilis.caſus eſt in.l.iuriſgen. §.i.
.ſ.e.ibi.nā ꝛ huic ꝛc̄.idem dicit tex.in.l. natura
lis.in pri.ȷ̄.de preſcrip.ver. Et ſi diceretur ꝙ di-
citur ciuilis approbatione. Certe dico ꝙ illō ap
probare eſt obligatio ciuilis ſine qua prima ro-
bur non haberet. Poſſent etiaꝫ ipi dicere ſi na
ſcitur ciuilis ꝛ naturalis quomodo per pactum
tollitur utrūqꝫ in contractibus qui contrahunt
conſenſu re integra quomodo poteſt pactū tol-
lere illam ciuilem. Reſpon.ius ciuile eo mō quo
approbat ꝛ confirmat contractum obligatori-
um eadem equitate liberatorium appoſitum ſu

[b] C Examinemus uires pactorū vide bal. in.l. cū quis.C.d iur.ꝛ fact. igno.ꝛ late i.l.pacta que cōtra leges.C.e.

¶ Glo. op. de quo lati⸗ us per bar. i. l. ubi pactū poſt pn. C. ꝺ tranſactio.

per eo. ut. l. ab emptiōe. ff. eo. ubi eſt tex. vnde ex vigore ⁊ auctoritate iuris ciuilis tollit̄ ciuilis q̄ erat in prima cōuētione. ¶ Tertia uis pacti ē q: obligat paciſcētem naturaliter nō petere ſ₃ glo. cōtra hoc glo. op.ᵃ de. l. ſi pf. §. q debitorē. ff. de iure do. Sol. ut ibi. ¶ Alij op. quō pactū indu⸗ ctū ad liberatiōem inducit obligationē cōtra. l. cū his. §. i. de cōdi. inde. Rn̄. ipi ⁊ bene nō deb₃ inducere obligatiōem in preiudiciū eius q libe⸗ rat̄. ſed in alia pſona alterius nō eſt cōtradictio aliqua: ut. l. i nūeratiōibus. ff. de ſol. ¶ Itē ꝯtra hoc op. ſi hoc ē uerū ſequeret̄ ꝙ mulier que li⸗ berat debitorē ſuū eſſet tuta uelleiano: quia pro alio obligat̄. ſcilicet naturaliter nō petere ꝙ ē cō tra. l. q̄uis. §. interdū. ff. ad uelle. Sed rn̄. fateor ꝙ obligatur. ſed nō ea obligatione qua teneret̄ alius uel teneri deberet: iō non iuuat̄ uelleiano. Dicatis uos ad qd eſt hoc vtile ſcire utrū qs ob liget̄ naturaliter nō petere. Rn̄. ꝙ iſtud liberare eſt donatio: ut. l. in edibus. §. i. ff. de do. ⁊. ff. e. l. cōtra iuris. §. filius. Sed ex pacto nudo donati onis hodie pōt agi: ut. l. ſi qs argētum. C. de do na. ergo ſi petet poterit hodie cōueniri in īteres⸗ ſe qō ſuccedit ī oīb⁹ obligatiōib⁹ facti. Ultram. rn̄dent optie dicēdo ꝙ hoc nō eſt uerū: na₃ ex pacto nudo donatiōis agit̄ quādo donatio cō⸗ tinet aliquid dari: nō ſi continet aliquid fieri: ſic loqtur. l. ſi quis argentū. C. de do. que eſt intelli genda ſtricte cū ſit ꝯtra ius cōe. ita t₃ guil. hic. ⁊ . ꝺ. l. iuriſgen. §. qnimo. Preterea dicebāt pet. ⁊ guil. ꝙ ex pacto nudo donatōis nō naſcit̄ actō niſi res ſtatim tradat̄: ut. l. nēſenius. §. ſi fundus . ff. de re iudi. Sed in pacto liberatorio ſtatim fit traditio trahit eni ſecū executionē: ut. l. i. §. ſi de bitore₃. ff. ut le. no. ca. pbat̄ in. l. metus. §. ſ₃ qō pretor. ff. qō me. cau. qō ipi nō allegāt. iſtud ſatis placeret. ſ₃ ſm hoc remanemus ꝙ de hac inue⸗ ſtigatiōe utꝝ quis obligatur naturaliter nō pete re nullū effectū inde viderem⁹. Sed rn̄. ꝙ Ja. ꝺ are. uidet̄ ponere unum effectum in. l. meuia. §. . i. ff. ſol. mat. videlicet dicit auc. ſi qua mulier. C. ad velleia. ꝙ mulier nō poteſt obligariᵇ uiro ſuo aliquo mō: niſi appareat ꝙ in utilitatē mulieris cōuertatur. Ex hoc apparet ꝙ mulier nō poteſt liberare virum pacto: quia ex hoc obligat̄ natu⸗ raliter nō petere qō facit pro ſtatuto qō prohib₃ mulieres obligari ſine certa ſolēnitate. ex hoc ap paret ꝙ nō poterunt aliquē liberare. Sed cōtra iſtud iſto poſito ꝙ nō ualeat pactū q̄tum ad in⸗ ſtrumētu₃ obligādi naturaliter tamen remanent alie uires. ſcilicet ꝙ naturalē tollit ⁊ ciuilē elidit ⁊ producit exceptionē ⁊ uidetur ſufficere libera tio. Sed rn̄. quando illa naturalis que eſt in pa⸗ cto tollitur tūc exceptio pacti replicatiōe elidit̄: ut patet ex his que dixi in. l. reſcriptū. §. ſi pacto . ꝺ. e. ⁊ eſt tex. inſti. de repli. in prin. ⁊ h. ⁊ dicam . ff. vnde liberatio nō ſufficeret. ⁊ hoc tene menti quoniā vtilia ⁊ quotidiana. ¶ Quarta uis pacti eſt ꝙ producit exceptionē. iſta eſt indubitanter uera: ut. l. iuriſgen. §. quinimo. ꝺ. e. ⁊ inſti. ꝺ repli. . §. i. ⁊. ij. ¶ Uenio examinādo uires ſecundi pa⸗ cti de petēdo. circa hoc fuit q̄dā opi. Jo. q dixit ꝙ per tale pactū inducit̄ quedā noua naturalis obligatio que iungitur prime ciuili: ut ſic produ cat actionē efficacē. qō dicit glo. Azo. nō placere q: ad h̄ n̄ iterponit̄ ⁊ bn̄ dicit: nō eni agit̄ nec ī li bello aliqd ponit̄ ꝺ ultio pacto ꝺ petēdo: ſ₃ ſi ex cipiat̄ ꝺ pacto ꝺ n̄ petēdo replicabit̄ ꝺ pacto de petēdo ut h̄. ⁊ inſti. ꝺ repli. in pn. ¶ S₃ tunc op. quomō ciuilis ſola poteſt actionē pducere. di⸗ cit glo. nō eſt mirādum: quia hoc idē contingit

b ¶ Poteſt obligari. de muliere con⸗ trahēte cum uiro quali⸗ ter poſſit ad de bar. in. l. meuia. §. i. ff. ſo. ma. in ſi. Sed pōe ꝙ ſtatutū dice⸗ bat ꝙ mulie res n̄ poſſint contrahere. an poſſint re nūciare. uiꝺ bar. in ru. in . l. i. C. e. ⁊ ad hoc uiꝺ bal. in. l. pactum in. xxi. q. C. ꝺ col. facit ad no. in auc. ſa cra puberu₃ . C. ſi aduer. uendi. ⁊ eun dē bal. in. l. ſi ue apꝺ in. i. col. C. de trā ſac. ⁊ dixi. ff. qui. ex cau. l poſ. ea. l. apꝺ iul. §. ſi. ⁊ i. l. . ii. C. de uſu cap. p emp. ⁊ qꝺ no. bal. in. l. i. ſi ad⸗ uer. tranſac. ADDE ro. conſi. cclxxx. ⁊. cccxiiij. v. bi etiā an ſtā te ſtatuto ꝙ mulier ſi poſ ſit ſe obliga re ſine cōſen ſu ⁊ē. poſſit maritū libe⸗ rare de fru ctibus rerū parafrenaliū ⁊ ꝙ ſtāte ſta tuto ꝙ muli er nō poſſit cōtrahere ſi poſſit ēt libe rare t₃ paul. de caſt. conſi lio. ccxli.

cyrographo poſt biēniū. ⁊ in re iudicata ſi pri⁹ nō debebatur. iſta exempla nō placēt. nā in cyro grapho poſt biēnium fingitur naturalis obliga tio eſſe ut nō poſſit opponi exceptio nō nu. pe. Ide₃ in re iu. cū poſt ſentētiā non poſſit uenire cōtra ut habeatur p ueritate: uel dicas in ſentē tia ineſſe naturalē obligatione₃: ut dixi in. l. iul. ꝺ condi. inde. Dicas ergo aperte ꝙ ciuilis ſola q̄ habuit ab initio ſecū naturalē ſufficit ut actō poſ ſit cōpetere. hic eſt caſus hic. ſicut enim fili⁹ non poteſt pcreari abſq₃ patre ⁊ matre tn̄ poſtq̄ eſt pcreatus pōt uiuere: licet mater moriatur. ⁊ ita actio pducta ab obligatiōe ciuili ⁊ naturali pōt durare licet peat naturalis. Eſt ergo effectus ſe⸗ cundi pacti: quia pmo naturalē obligatione₃ in⸗ ducit nō ꝙ iungatur prime ciuili ut dictum eſt. ſecundo quia tollit naturalem obligationem de non petendo inductam ex pacto precedenti ſm opi. quam tenui: licet glo. aliter tenuerit: ut. ꝺ. di xi. nec obſtat ratio Ja. ꝺ are. ut ſtatim dicā. Ter tio exceptionem inducta₃ ex primo pacto elidit ⁊ ſic replicationē inducit hic eſt caſus h̄. ¶ Con tra illud op. quia ſi tollitur obligatio naturalis precedentis pacti tollitur equitas ex qua pcede bat exceptio. ergo tollitur exceptio. Reſpon. iſta ratio non eſt uera. non eni₃ oritur exceptio ex ob ligatione naturali. immo oritur ex equitate qua₃ habet pactu₃ ex ſeipſo: quia ſic eſt conuentū. ut inſti. de repli. §. i. ⁊ dicam ſtatim exponēdo uer ba iſtius. §. que dicunt in pactis factum uerſari. Hoc etiam probo ſic. pone ꝙ poſt ſecundu₃ pa ctum de petendo facit aliud pactum de non petendo abſq₃ dubio tollitur naturalis obliga⸗ tio de petendo inducta ex precedenti pacto cū iſtud ſit liberatorium precedens pactum obliga torium ſm omnes. ſed ſi op. Ja. eſſet uera ex p⸗ cedenti pacto non poſſet replicari: quia ſubla⸗ ta eſt naturalis. Hoc autem eſt falſum: ut inſti. ꝺ repli. §. ij. ex ipa enim equitate facti non ex natu rali obligatione oritur. licet circa hoc doc. vide⸗ antur aliquid ſentire: ut. l. pacta que contra. C. e. ¶ Sum expeditus de iſta glo. circa quam quero duo. Primo an ſit aliqua differentia inter pa⸗ ctum de non petendo. ⁊ pactum de non agen⸗ doᶜ. Inno. in. c. excep. extra de lit. conteſta. lib. . vj. dicit ꝙ ſic: quia pactum de non agendo im⸗ pedit ſolum agi coram iudice non autē prohib₃ petitionem extra iudicium fieri. Ideo dicit ipſe ꝙ exceptio talis pacti impedit lit. conteſta. ſ₃ pa ctum de nō petendo habet impedire petitione₃ in iudicio ⁊ extra. immo impedit que₃ ſolutionē recipere: ut. l. amplius. ff. rem ra. habe. ⁊ apponi⸗ tur magis ad tollendam obligationem q̄ ad tol lenda₃ petitionem in iudicio. Ideo lit. non con teſta. impedit. ita dicit ipe quod aliter non exa⸗ mino: ſed tu dic ut hic plene pe dominum meū quia Inno. non dicit ueritatem. ¶ Item quero utrum in pollicitatione ſit naturalis obligatio. Glo. prima paruula hic uidetur uelle ꝙ nō. tu dicas ꝙ colligo ex dictis guil. ꝙ in pollicitatiōe non eſt naturalis obligatio. ideo non dicitur de bitum. ſed petitur quaſi debitum: ut. l. pactu₃. ſe cundo reſponſo. ff. de polli. Fateor tamen ꝙ illō quod in pollicitatione deducitur poteſt cade⸗ re in obligationem ex uirtute alterius contract⁹ utputa ſi ante uenditionem aliqua polliceor ſe⸗ cuta uenditione ad illa teneor ex uirtute contra ctus emptionis nō pollicitationis: ut. l. ſciendū . §. dicta. ff. de edil. edic. ¶ Uenio ad ſequente₃ glo. hic dicitur ſtipulatio tollitur per ſtipulatio⸗ nem. contra. l. ſi dari. ff. de uerbo. oblig. Solu. ut

c ¶ Nō agen do. an ſit dif ferētia inter pactū de nō petēdo ⁊ nō agēdo. ⁊ con tra Inno. ſa tis videtur tex. cum ibi no. in. l. ⁊ he redi. §. filia . ꝺ. e. ⁊ bal. in . l. pemptori as. i pe. col. . C. ſēt. reſci. nō poſ. ⁊ i. l. pacta q̄ con. in ſi. C. eo. ⁊ adꝺ tex. no. i. l. iiij. §. ibi dē. ff. ad ex. ⁊ qꝺ no. bar. i . l. nam ⁊ po ſtea in pn. de iureiur. ⁊. l. elegāter. §. ſi quis p⁹ ꝺ cō di. inſti. per doc. i. c. cōſti tut⁹ ꝺ reſcr. ⁊ bal. in. l. cū qs ī pe. col. . C. ꝺ iur. ⁊ fac. igno. et dixi p⁹ bar. i . d. §. ſi quis p imolā i. l. cū q ita. §. q ita de vb. ob li. ⁊ i. d. c. cō ſtitutus. ali⸗ qd p doc. in . c. exceptōe₃ de excep. ⁊ bal. in. d. §. ſi qs poſſ.

in glo. Et q̄liter una ſtipulatio nouat aliã equalem plene dixi in .l.pe.ĩ.de pretro.ſtipu. ¶ Itẽ op.ad idem de.l.ubi pactum.C.de trãſac.ſo. ut in glo. ¶ Uenio ad aliã glo.magnã ⁊ quero qd vult dicere tex.ꝙ in ſtipulationibus uerſaſ ius in pactis factum. Glo.hic uideſ dare quattuor reſponſiones: tamen in ueritate ſunt due: ſ; prima ⁊ tertia continẽt idem.ſecunda ⁊ quarta idẽ, una tamen declarat aliã.prima dicit ꝙ in pactis verſatur factum in hoc ꝙ ẽ neceſſe ꝙ beneficiũ pacti apponatur ⁊ allegetur ⁊ eſt neceſſe allegare aliquid iure ſolẽnitatis ⁊ ſic cõſiſtit in allegatione facti nõ iuris: quia ergo eſt merum factum nõ poteſt tolli alio facto: ut.l.i libello.§.facte.ĩ. de cap.⁊ hoc vult dicere tertia ſol.que eſt eadẽ cum prima.in ſtipulatione uero uertitur ius: q̄a ille qui allegat ſtipulationẽ debet ꝓbare ſtipulationẽ ⁊ ſolẽnitatem iuris.ſcilicet interrogatiõem preceſſiſſe ⁊ reſponſionẽ ſubſecutam eſſe ⁊ preſentibus partibus.⁊ incontinenti quam glo. vid ⁊ colligimus multa notabilia ex ea. Et p̄mo no. ꝙ pactum de petendo nõ repellit agentem: niſi per euz allegetur. ¶ Secundo no.[a] ꝙ ſi de pacto de nõ petendo ꝯſtaret in iudicio ex ꝯfeſſione actoris: ſi tamẽ nõ eſt appoſita exceptio actor non ſuccumberet. Idem ſi conſtaret de dolo uel metu niſi opponatur exceptio ita clare dicit glo.hic ibi imo factum etiã quod ualet no. vnde licet dicam in libello peto.x.licet fecerim tibi pactũ de nõ petendo: niſi opponas exceptionem pacti cõdẽnabit te iudex.dico tamẽ ꝙ eoipſo ꝙ re⁹ poſt lit.conte. allegat pactum de nõ petendo uideſ opponere exceptionẽ: ut plene dixi in.l.i.ĩ.ð excep. Tertio no. ꝙ ille qui allegat ſtipulationem debet dicere omnia ſolẽnia.ſcilicet interrogationem preceſſiſſe ⁊ reſponſionẽ ſecutã fuiſſe inter preſentes incontinenti.hoc poteſt eſſe uerũ quãdo allegatur ſtipulatio que debet probari per teſtes: quo caſu ſolẽnitas nõ preſumiſ: ut.l.i.C.de uſur.ſecus ſi per inſtrumentũ: ut.l. ſciendum .ĩ. de uerbo.oblig.⁊ ibi plene dixi. Item no. ex iſta glo[b] ꝙ quãdocunq; apparet ĩ iudicio actorẽ carere actione: licet nõ allegetur per reuz ſequitur abſolutio qđ apparet ex gl.que dicit ſi allego ſtipulationem ⁊ cõfiteor acceptilationem nõ poſſum obtinere nec requiritur ꝙ per aduerſarium obijciatur.idem tenet glo.in.l.ubi pactum.C.ð tranſac. ¶ Sed cõtra predicta uidetur.l. plane. cũ.l.fin.ĩ.de peti.here.ubi per officiũ iudicis poteſt ſuppleri: etiam ſi a parte nõ opponatur illud qđ actionẽ tollit.hui⁹ gratia dic breuiter qñq; in iudicio conſtat aliquid propter qđ apparet actorem nõ habere actionẽ: ⁊ tũc iudex debet abſoluere ſi aperte nõ apponatur: ut.l.ubi pactum ſ; vnam lec.C.de tranſac.⁊ per hanc glo.⁊ hoc eſt qđ dicit glo.s̄.de aſſeſſo.l.i.ꝙ iudex poteſt ex officio repellere libellum quando ex eo nõ reſulat actio.Si vero apparet aliquid per qđ actio ipſo iure nõ tollitur: ſed ope exceptiõis poſſet elidi. ⁊ tũc aut illa eſt exceptio que ineſt ipſi actioni ſeu obligationi: ut in pac.incõtinenti appo.tũc poteſt iudex ſupplere etiam ſi nõ apponitur aperte ut plene dixi in.l.lecta.ĩ.ſi cer.pe.Si vero non ineſt: ſed extrinſecus uenit ut in pac.appo.ex interuallo uel in exceptionibus precedẽtibus ex alia equitate: tũc aut ſi illa exceptio omittatur actor locupletatur cũ aliena iactura ⁊ poteſt iudex ex officio ſuo poſtq̄ ſibi conſtat de facto ex officio ſuo ſupplere pactum ac ſi exceptio fuerit appoſita: ut in.l.plane.de peti.here.⁊ ibi dixi tibi. Aut non locupletatur cum aliena iactura: ⁊ tunc non poteſt ſupplere: niſi apponatur ut in exceptione pacti de nõ petẽdo: ut hic in tex.⁊ gl. ¶ Ex predictis paret ꝙ hoc qđ glo.hic dicit ð dolo ⁊ metu nõ uidetur de iure procedere.nam licet pars nõ opponat exceptiões ſi actor uinceret locupletaretur cum aliena iactura.ergo poteſt iudex ex officio ſuo euz repellere[c]: ut dicta.l. plane quod in exceptione pacti de nõ petendo non uenit.nã pactũ fuit gratuitũ ſi non uteris eo excipiendo imputetur tibi. Sed ſi nos diceremus pactũ de non petendo nõ eſſe gratuitum: tunc poſſet iudex ipſe ſupplere ex ſuo officio.licet exceptio nõ opponatur poſtq̄ ſibi de facto conſtat: ut.l.plane. Et licet iſta ſint in ſe uera: tamẽ q̄tum ad exceptionẽ littere mihi nõ placent.nam dicit ꝙ in pactis uerſatur factum.ſcilicet in pactis opponẽdis.⁊ i mõ ꝓponẽdi ⁊ opponẽdi exceptionẽ. ſ; i ſtipulatiõe uerſatur ius ſimiliter in modo ponẽdi.tex.aut uidetur uelle ꝙ in pactis uerſatur factum.ſcilicet in ſubſtantia facti nõ in modo: proponendi ſimiliter ⁊ in ſtipulatiõib⁹ uerſatur ius. ⁊ ideo alij dicunt aliter ⁊ exponunt ꝙ pactũ appellatur hic ius naturale ⁊ obligatio naturalis. ⁊ ius naturale.id eſt naturalis obligatõ: quaſi dicat i pactis uerſatur ius naturale.⁊ ius naturale non poteſt tolli. In ſtipulationibus uero uerſatur ius ciuile quod de facili tollitur.quam reſpõſionem glo.damnat: quia etiam naturalis obligatio tollitur per ius ciuile: ut.l i.§.illud.ĩ.ð noua. Preterea etiam in ſtipulationibus uerſatur ius naturale hoc eſt obligatõ naturalis: ut.l.i.s̄. .e.poſtea glo.vult iſtam reſponſionem hic ſuſtinere: ad cuius declarationem oportet nos uidere quartam reſponſionem que ponitur in fi. gl. ibi uel melius pone extra. uidelicet ꝙ tex. exponatur ſic in ſtipulationibus uertitur ius hoc eſt uinculum uel obligatio in pactis uerſatur factũ in eo ꝙ apponitur principaliter ad impediẽdũ ne agas.habet tamẽ aliqd iuris. ſcilicet quia obligatur quis naturaliter non petere.⁊ iſta obligatio,poteſt tolli per ſequens pactum: ſed effectus pacti quatenus conſiſtit in facto de repellendo aliquem a iudicio non poteſt tolli.⁊ hoc uoluit dicere ſecunda expoſitio poſita in glo.s̄. quam recitaui.ſcilicet ꝙ illud ius naturale nõ tollitur quatenus reſpicit factum de impediendo quẽ agere: ideo reaſſume gl.s̄. ubi dicit poteſt tamẽ hec opi.defendi ⁊ examinemus per ſingula verba.primo dicit ⁊ ſic pactum non tollit pactum. hoc eſt ſecũdum pactum de petendo non tollit pactum.hoc eſt primum de non petendo prout reſpicit factum de impediendo quem agere. ⁊ hoc eſt uerum in ſe: ut pluries ſupra dixi. ¶ Sequitur in glo.ſed ius tollit ius ⁊ factum hoc eſt ſtipulatio que iuris eſt tollit omnem effectum iuris ⁊ facti precedentis ſtipulationem. Et eodẽ modo acceptilatio quod ſimiliter eſt uerum ſic intelligendo: ut dixi: non tamen intelligas ꝙ tollit ius ⁊ factum hoc eſt ꝙ faciat ꝙ ſtipulatio nõ interceſſerit uere que tamen interceſſit. ¶ Sequtur in glo.ſed factum tollit ius hoc eſt pactũ de nõ petendo tollat ius hoc eſt naturalem obligationem que erat in precedenti pacto de non petendo quod ſimiliter uerum eſt ut dixi. ¶ Sequtur in glo.econtra ius tollit factum hoc eſt naturalis obligatio que eſt in ſecundo pacto de petendo tollit factum hoc eſt precedens pactum quatenus habet effectum iuris non quatenus habet effectum facti.⁊ hoc modo eſſet uerũ etiam: aliter iſtud quartum membrum non poſſet intelligi: licet predicta ſint in ſe vera.tamen non

[a] ¶ Secũdo no. uid oĩno que habes i .l.i.C.ut q̄ ð ſunt aduoc. ſ; cõtra iſtã glo.hic cõiter approbatã per bar.⁊ doc.tũ bal. i .l.poſtq̄ʒ.C.eo.

[b] ¶ Ex iſta gl.de itellectu hui⁹ gl. ꝑ bal.i.l.edita.in.xxiiij.colum.C.de eden.⁊ in.l. poſtq̄ʒ lit.in .iij.col.C.ð pac.⁊ in.l.in bonefidei in fi.C.e.⁊ vid q̄ habes i.l. .i.C.ut q̄ de ſint aduo.⁊ ꝑ iſta gl.ad de tex.in.l.ſi fũdũ ſub cõditione.§.q fũdũ.ð leg. .i.⁊ ibi dixi poſt imol.

[c] ¶ Cũ repellere.qñ iudex ſuppleat vide imol.i .l.cũ qui ita .§.qui ita ð v̄b.ob.

reddũt tex. iſtũ bene clerũ. Quid volũt iſta verba in ſtipulatiõibus ius in pactis factuʒ verſari. Guil. expoſuit: ut. ſ. dixi circa ſolutionẽ pmi cõtrarij in prima ſo. qd ibi reprobaui. Tu ergo dicas ꝙ ſubſtãtia ſtipulatiõis conſiſtit in iure. naʒ ſtipulatio eſt verb. ob. ⁊c̃. ut. l. v. §. ſtipulatio. de verb. obli. ſubſtãtia vero pacti ꝯſiſtit in facto: qꝛ pactũ ẽ duorũ vel pluriũ in idẽ velle ⁊ idẽ placitus ⁊ cõſenſus: ut. ſ. e. l. i. ⁊ hoc totũ ſonat factũ ⁊ nihil iuris. ⁊ ideo ſtipulatio tollitur p aliaʒ ſtipulatõem: quia vnũ ius poteſt tollere aliud ius. Verũ ipm pactũ nõ tollit aliud pactum. naʒ exceptio que orif ex pacto non oritur mediãte naturali obligatione ipſius pacti. ſed prima ⁊ immediata cauſa exceptionis eſt: quia ſic conuenit qa tale pactum interuenit. h. d. tex. rotondiſſimus. inſti. de repli. §. i. ꝙ autem factũ nõ interuenit ñ poteſt fieri per. l. ſm veritatem: ut. l. in bello. §. facte. cum ſi. j. de cap. Facit ergo hoc per fictionem introducendo replicationem. ſicuti enĩ ille qui habet actionẽ que eliditur exceptione nõ videtur eam habere: ut. j. de re. iur. l. non videtur. Et nota ꝙ dicit nõ videtur qd eſt nota fictionis ita ille qui habet exceptionem que eliditur replicatione non videtur eam habere. ⁊ ſic per fictionem. ¶ Nota ergo ex iſto. §. ꝙ fictio priuatiua que fingit non eſſe illud quod non eſt habet locũ in his q̃ ſũt iuris regulariter: ut hic: quia ius tollit ius vere non ficte ut hic: ſed habet locum ĩ his q̃ ſunt facti: ut hic: quia factũ qd non poteſt tolli vere tollitur per fictionem qd declara lati⁹: ut. l. ſi is qui pro emptore. j. de uſuca. circa fictionem priuatiuã. ¶ Itẽ querit glo. hic in fi. vtruʒ acceptilatio extingatur per cõtrariã acceptilationem: ⁊ dicit ꝙ non ⁊ bene: quia acceptilatio nõ interponif ad tollendã liberationeʒ. ſed ad tollendam obligationẽ. In eo ꝙ dicit nõ prodeſt fideiuſſori. ¶ Op. j. eo. l. ſi. Solu. ut in gl. Modo venio ad ſecũdam partem. §. in qua glo. nihil dicit. nota tamẽ ꝙ obligatio ex maleficio per pactum ipo iure tollitur ꝙ dic: ut. l. ſi tibi. §. que dã. ſ. eo. ¶ Iuxta hoc tamẽ quero[a]: dominus legatus abſoluit prefectum qui venit ad obedientiam ſub certis pactis: ⁊ hoc adiecto ꝙ nõ deberet de cetero ſimilia attẽptare. ⁊ ſi ſecus fieret ipſo iure reincidat ĩ pmas penas tã tpales q̃ ſpũales utrũ ſi venit ꝯ pacta ĩcidat in primas penas Iſta queſtio fuit de facto bononie in pſona marchionis de ferraria. Et ꝙ nõ incidat videtur caſus hic: quia per liberationem ipſo iure tollunf. nec poſſunt per conuentionem reſuſcitari. Iac. bu. dicebat ꝙ in primas penas reincidat. nã dicta liberatio debet intelligi nõ ut ſit pura liberatio: ſed potius conditionalis. ſ. ſi ſecus nõ attemptauerit. cum enim mẽs liberãtis iſta fuit. ergo debet aperte intelligi illo modo quo poſſit pcedere: ut dixi in ſimilibus in vltimis volũtatibus in. l. qb⁹ diebus. §. i. de cõ. ⁊ de. ⁊. l. ij. j. de in diem adiec. mihi videtur ſic diſtinguendũ. aut iſta pacta fiunt cum domino qui habet poteſtatem condendi legem. ⁊ iſta pacta ſunt. l. ut. l. pe. C. de do. inter virum ⁊ vxo. ⁊. l. ceſar. j. de publ. ⁊ ideo ille qui contrauenit reincidit in primas penas neqʒ ab eis ipſo iure fuit liberatus: nec incidit in illas penas tanq̃ ex priorib⁹ delictis: qa ſublata ſunt ipa ⁊ eorum obligatiões: ut hic. ſed nouũ delictum per qd cõtrauenit meretur illas penas in quas primo incurrerat ex omnibus delictis ⁊ hoc facere lex poteſt. punitur enim ſm delictum grauius pᵽter precedẽtia de qbus ẽ cõdẽnatus vel abſolutus: ut. j. de penis. l. capitalium. §. famoſos. ⁊. l. iij. C. de epiſ. aud. ſi vero ille cum quo fit tale pactum non poterat legem condere. tunc aut talia pacta ſunt ſtipulatione vallata aut nõ. primo caſu aut ĩ pena veniebat aliqd pecuniarium. ⁊ tunc in illas penas incidit nõ tã q̃ debitas ex delicto. ſed tanq̃ debitas ex ſtipulatione. põt enim per ſtipulationem promitti illud quod eſt poſſibile per. l. deberi: ut. l. non eſt impoſſibile. j. e. Si vero pene erant tales que nõ poterãt in ſtipulationẽ deduci. tunc illa adiectõ nil releuat. Caſus eſt hic ad quod facit in ſimili. j. de ma. te. l. imperator. ſi vero erat pactum nuduʒ. tũc nõ valeret: ut ĩ iſto. §. quia ex eo nõ põt agi ⁊ prima nõ reſuſcitatur: ut hic dicitur. ¶ Venio ad ꝟ. idem dicemus. iſtud examinaui ut vidiſtis in. l. iuriſgentiũ. §. adeo. ſ. eo. ⁊ eodeʒ modo dico de verſi. quod ſi nõ ut totum. ¶ Venio ad. ꝟ. ꝙ ⁊ in ſpem. Ex quo nota ꝙ res de facili redit ad ſuã naturam quod glo. inducit in ar. ad. q. an valeat priuilegiuʒ conceſſuʒ eccleſie[b] ꝙ nõ poſſit obijci ſibi niſi preſcriptio. xxx. annoruʒ. nã nõ leditur eccleſia cum ad ius antiquũ redeat. ſʒ iſte. §. nil facit: quia hic loqtur de iure eliſo non extincto. ſed ius antiquuʒ qd inducebat preſcriptiõem cẽtum annorũ eſt totaliter extinctum. ergo ⁊c̃. Ita dicebat Mar. ſyl. ⁊ Iacob. but. circa quod vide Cy. in auc. quas actiones. C. de ſacr. ſan. eccle. in ultima queſtiõe.

Illud nulla. Dolus futurus non põt remitti. ſecus ĩ pterito. hoc dicit. ¶ Op. hic de pn. ad finem quidam dicũt ꝙ pncipiũ loqf qñ dolus remittif expſſe[c] qd fieri nõ põt. finis loqf qñ remittif tacite ſb nube: ⁊ ſic expſſa nocẽt ñ expſſa ñ nocẽt: ut in regla iuris expſſa: ⁊ h vr ſentire gl. tua. h dũ dicit ne depoſiti agat. ſʒ rõne doli futuri q̃ glo. poſſet pcedere ſi qs ĩtelligeret h pactũ ut ne depoſiti agat. hoc ẽ ꝙ rẽ nõ repetat. Tũc enĩ ille apd quẽ res ẽ nõ põt dolũ cõmittere: qa in re ſua qlibet ẽ moderator ⁊ arbiter: ut. l. in re mãdata. C. man. merito ñ poterit agere de dolo cũ ñ poſſit cõmitti. ſʒ in ꝟitate iſta cõuẽtio h nõ ĩportat ſi pmitto depoſiti nõ agere ĩtelligif rõne culpe. ſʒ rẽ apud te exiſtẽtẽ bene debes reſtituere: ut. l. ei cui. j. de li. le. dolus aũt futurus nõ põt videri remiſſus: ut ĩ pn. hui⁹. §. de quo aũt dolo loq̃tur iſte ꝟ. q̃uis. dico de pterito. vñ ſi feci pactuʒ ne depoſiti agã intelligif rõne culpe vel doli pteriti rẽ tamẽ reſtituas: ut. d. l. ei cui. Et hoc tenet gl. ſatis reſpectu doli pteriti. ¶ Sed q̃ro qd ſi in vltia volũtate reliquatur talis liberatio dicit glo. tũc nõ porrigif etiã ad dolũ pteritũ: ut. l. aureli⁹. §. gaio. de li. le. qd tenet Cy. in. l. ſub ptextu. C. de trãſac. gl. in. d. §. gaio. vr ſimpliciter idẽ dicere ĩ cõtractibus ⁊ vltimis volũtatib⁹. ⁊ ibi illud teneo p. d. l. ei cui: put ibi dixi plene. ¶ Vltimo iſte. §. ĩducif ad qõnem illã d eo qd pmiſit nõ peterẽ reduci ad arbitriũ boni viri de quo hic p Guil. dixi in. l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorũ. j. pro ſocio.

Pacta que turpẽ. Pacta q̃ ꝯtinẽt turpẽ cãʒ vl ꝯ publicã vtilitatẽ ñ ſũt ſuãda. h. d.

Ante oĩa. Quia. ſ. tractauit uſqʒ ad. §. pact⁹ a. l. ſi tibi. §. iij. q̃lr pactũ extẽdatur d pſona ad pſonã. hic ĩcipit tractare quõ pactũ factũ ĩ vna re nõ porrigif ad aliam p totã hanc. l. poſtea p totũ ti. tractat qões extuagantes que nõ ꝯtinuanf. ¶ No. ꝙ cõuentio facta cũ vna pſona nõ nocet alteri⁹ qd plene expeditum eſt. ſ. ⁊ glo. hic tangit. ¶ Secundo no. ꝙ pactum factum ſuper vna re non porrigi

[a] ¶ Tamẽ q̃ro. vide bar. in. l. tale pactũ. §. q pꝛo cauit in fi. ⁊ in. l. nõ ſoluʒ. §. iniuriã. j. de iniurijs p ange. in. q. ſua. extra guerra.

[b] ¶ Priuilegium. cõceſſuʒ eccleſie. vid p gl. ſi. hic: quia barto. hic videt corruptus.

[c] ¶. §. illd nulla remittif expreſſe no. ꝙ lʒ dol⁹ expreſſe ñ poſſit remittitñ pt tacite qd no. bal. in. l. i. in. fi. C. d vſufru. dicebat tñ ange. hic ꝙ lʒ ꝯuenia ꝙ depoſiti nõ agam tñ ſemp potero agere tanq̃ cõtra quẽlibet poſſeſſorẽ. de q̃ hic vide per eum.

[d] ¶. §. añ oĩa nõ nocet alteri. limita ĩ pacto facto cuʒ ciuitate vel principe: quia tũc ſeruatur pro lege quo ad oẽs ſm bar. ita limitãteʒ per illũ tex. ĩ. l. donatões quas diuus ĩperator. C. d dona. iter vi. ⁊ vxo. ⁊ ĩ. l. ciuitas in pn. ſi cer. pe. ⁊ in. l. ceſar. ff. de publi. ADDE p⁹ do. Iaſoneʒ in quãtũ ponit ꝙ ſi ſunt tres fratres ⁊ vnus maritat ſororeʒ ⁊ illa fac pactum de nõ petẽdo hereditatẽ paternã ꝙ illd pactum non pderit aliis fratrib⁹ qn poſſit ab aliis petere portionẽ. vid tu ꝙ conſuluit pau. de caſt. cõſi. cccxi. ⁊ cũ eſt ſtatutũ ꝙ cõtra illd nõ poſſit oppõi exceptio an habeat locum quo ad tertiuʒ vide eũdẽ pau. cõſilio. cixxxi. ⁊ in quãtũ ẽt ponit ꝙ tertius veniẽs p ſuo itereſ ſe põt opponere contra treſ ſnias cõformes. aduerte qa illd ñ ẽ ſimpliciter vex de q̃ per pe. de ancha. conſi. ccxxxiiii.

tur ad aliam qꝺ plene infra expedietur. ¶ Tertio no. ꝙ iſtud inſpiciēdū ē ante oia ⁊ iō iſta exceptio. nō potes agere: quia tua nōītereſt uel nō potes agere: qa alia res eſt de qua dicis pactum factum eē ⁊ alia ē res q̄ petit̄. dico ꝙ iſte exceptiones lit. cōte. īpediūt: qa hic dicit aū oia dicta ī .l. poſthumo. §. ſi quis ex his. j̄. de inof. teſta.

Si cum mihi. Minor ſumma ineſt maiori. hoc dicit. ¶ No. ꝙ pactū in ſumma maiori porrigit̄ ad minus debitū: ⁊ pactū factuꝫ in ſūma minori porrigit̄ ad partē maioris d̄biti: ⁊ ſic eadē res videtur: ⁊ hoc mō iſte. §. cōtinuatur cum precedēti. in ueritate tamen eadem res nō eſt. vnde ſi debes mihi uiginti ⁊ uolo petere. x. nō debeo petere. x. tanq̄ debita: ſꝫ tāq̄ ex ſūma debita: ut no. ī .l. ſcire debemus. circa prin. j̄. de v̄b. obl. facit. j̄. de ſo. l. ubi fideiuſſor. ubi formo q̄ſtioneꝫ an bānitus in decem ⁊ deceꝫ dicatur bannitus in .xx. ¶ Oppo. ꝙ maiori ſūme non ineſt minor ſi negatiue ꝓferat̄: nō enim ſeqtur nō habeo centuꝫ ergo nō habeo decē: quia illa propoſitio nō habeo centum uerificatur poſito ꝙ haberem nonaginta nouem: ut. l. ſi is qui ducēta. §. utruꝫ d̄ re. du. ſed hic profertur negatiue. ſcilicꝫ ꝙ nō petā .xx. ergo nō impedior quin petā decē: quia uerū eſt me nō petere. xx. Sol. ut dixi in. l. i. §. ſi ſtipulāti. j̄. de uer. obli.

Sed ſi ſtipulatus. In obligatione alternatiua pactum de altero nō petēdo totā obligationem elidit. ſecus in obligatione generis ſi ē electio creditoris. h. d. cū. §. ſeq̄. ¶ No. ꝙ ī obligatione alternatiua vnius ſolutio acceptilatio ⁊ pactū tollit totā obligationem. ¶ Op. dicitur hic ꝙ vni⁹ petitiōe tollitur tota obligatio. cōtra. l. eum qui certaruꝫ in ſi. de uerbo. obli. Glo. ſo. multis modis: ⁊ quelibet ſol. pōt eſſe bona q̄ ꝓcedit quādo electio eſt debentis. ſed quando electio eſſet creditoris: tūc ꝑ lit. cōteſt. ſuper vno preiudicat̄ ſibi ne poſſit uariare ſup alio: ut. j̄. de uerb. ob. l. ſi quis ſtipu. ſit ſtichū aut pamphilū. ¶ Secūdo op. ad id quod dicit de acceptilatione: ut. j̄. de accep. l. ⁊ per iuſiurā. §. ſi ſtichū. Gl. ſol. duobus modis. tene ſecundā ꝙ ibi acceptilatio fuit facta ſub cōditione ⁊ res non extabat tēpore cōditionis. ¶ Oppo. j̄. de reſcindenda vē. .l. proculus alias incipit ſi emptio. Sol. glo. dicit ibi fuit actum ꝙ in altero tm̄ reſolueretur emptō tu dic ſm̄ doc. ꝙ ibi erat cōtractus celebrat⁹ gratia utriuſqꝫ: unde in altero remanet cōtrac⁹. hoc enim ꝓdeſt emptori: quia habebit rem ⁊ uenditori: quia habebit precium hic cōtractus preceſſerat gratia vnius tm̄ ſm̄ Jac. de are. ⁊ Guil. de cu. quod etiam tenebat h̄ Cy. in obligatione ergo alternatiua diſtingue aut pactum interponit̄ ſuper vna re debita in cōtractu celebrato gratia utriuſqꝫ: aut unius tantū. ⁊ in iſto ſecundo caſu aut fuit pactum ſimpliciter ⁊ habet locuꝫ iſte. §. aut cōditionaliter. ⁊ tūc aut illa res extabat tempore exiſtentis conditionis aut no: ut colligitur ex ſolutione contrarij. l. ⁊ per iuſiurā. §. ſi ſtichū.

Sed ſi generaliter. Op. in obligatione generis certum hominem petere non poſſum: ut inſti. de acti. §. preterea. Ex hoc ſeqtur ꝙ iſte tex. dicat male in duobus. primo in eo ꝙ dicit ſi petam ſtichuꝫ ob. exceptio: quia ſtich⁹ nullo modo poteſt peti. ſecundo obſtat: quia pactum debet intelligi ut operetur aliquid. ſed ſi ñ intelligit̄ ut tollat totaꝫ obligationem nihil operatur: quia ſtichus ante peti non poterat. Ad p̄mum reſpon. ꝙ ante non poterat peti ſtichus: quia non erat in obligatione. ⁊ hic ob. excep. intētionis. dicit glo. nec ob. l. meius. §. duobus. j̄. de le. ij. ubi dicit omnem hominem eſſe in obligatione: quia illud eſt uerū quo ad hoc ut ſolui poſſit: uere tamen nullus eſt in obligatione: ſed ille fingitur eſſe qui poſtea ſoluetur: ut. l. cum incertus. j̄. de le. i. dixi plene in dicto. §. duobus. ⁊ h̄ circa primum. Ad ſolu. dicti contrarij prout ſecundo modo ob. intro glo. ibi uel uerius. ⁊ dicit intelligo hoc quando electio erat creditoris: ⁊ ſic pactuꝫ operatur ut creditor poſſit eligere omnem alium homineꝫ excepto ſticho. ⁊ forte hoc prodeſt. ratio quia ſtichus erat ſibi neceſſarius. ſi enim intelligeres ꝙ eſſet electio rei: tunc iſtud pactum tolleret totam obligationem alias nihil operaretur: quia ſi intelligeres ꝙ ip̄e reus ñ poſſet eligere ſtichū hoc eſſet contra ſe. ita intelligit glo. ⁊ bene. ¶ Et ex hoc apparet ſolu. precedentis contrarij ꝙ ob. exceptio pacti poterat enim actor eligere. ⁊ ſic certum hominem petere. ſed .§. preterea loquitur quando erat electio debitoris. ¶ Sed iuxta predicta dubitatur an eadeꝫ diſtinctio. ſcilicet ſit actoris uel rei debet adhibere in obligatione alternatiua de qua. s̄. proxi. dixi. dicit Azo ꝙ non: quia vno mortuo uel pacto facto non tenetur in alio. In eo qꝺ dicit de pacto facto dicit verum: ut. s̄. proxi. §. ratio differētie inter obligationeꝫ generis. ⁊ alternatiuaꝫ eſt quia in alternatiua utrūqꝫ eſt in obligatione: ut .l. illud. j̄. de conſti. pe. ⁊ l. ſi duo. j̄. de uerb. obliga. ſed in obligatōe generis nullum: ut. s̄. dictuꝫ eſt. in eo quod dicit altero mortuo non eſt veruꝫ ſimpliciter. ſed in eo ꝙ ponitur in. l. ſtichum aut pamphilum. in prin. j̄. de ſo. ¶ Op. ad id quod dicit alium poſſe peti de. l. ⁊ per iuſiu. §. ſi is. j̄. d̄ accep. glo. ſol. optime: ibi in acceptilatione que habet vim ſolutionis: hic in pacto. ¶ Opp. d̄. l. hominem. de op. leg. gl. ſol. multis modis: tene illā ibi in repudiatione h̄ in pacto. dic ergo in obligatiōe generis aut obligatio tollit̄ vnius repudiatione aut pacto aut acceptilatione. primo caſu aut tunc poterat peti aut nō: ut. l. homineꝫ. j̄. de op. le. ⁊ glo. ſoluit contrariuꝫ. aut pacto ⁊ tūc erat electio creditoris ⁊ loqt̄ iſte. §. aut debitoris ⁊ tūc ut in gl. aut acceptilatione: ⁊ indiſticte tollit̄ tota obligatio.

Item ſi pactus. Qui promiſit nō petere totum remouetur a petitione cuiuſlibet partis eius. hoc dicit. ¶ Oppo. glo. ille qui eſt domin⁹ non poteſt eſſe uſufructuarius: ut. j̄. ſi uſuſfruc. pe. l. vti frui. ergo uſufru. nō poteſt peti ex ea cā quia res ⁊c̄. So. ut ibi glo. ſubdit aliud eſt in certis ſeruitutibus: ut. j̄. de le. ij. l. cum filius. §. dominus. quod uerum eſt quo ad cauſam illius. §. quātū ad. l. noſtrā. idē eſt ubiqꝫ: qa qui remouetur a petitiōe fūdi ⁊ a petitōe ſuitutū: ut. l. fūdū. j̄. de excep. ¶ Op. j̄. de excep. rei iudi. l. ſi quis cum totum. §. ſi ancilla[a]. Sol. glo. aliud in ſententia. aliud in pacto. ratio quia qui petit cauſam exprimit. pactum uero ſimpliciter componitur. certe ſi in pacto exprimeretur cauſa eſſet ideꝫ quod in ſententia: ut patet ex prin. huius. §. de eo qui ꝓmiſit non petere hereditatem hoc eſt dicere ñ ſe heredē. ⁊ ibi ſequitur ſingulas res ut heres petam. quaſi dicat ſi ex alia cauſa peteret q̄ ex iſta nō obſtaret exceptō.

a ¶ . §. Item ſi pactus. §. ſi ancilla. vide quod no. gl. ⁊ ibi bar. in. l. ſi de certa. circa fin. .C. de tranſ.

Si acceptilatio. In pactis liberatorijs ſi

a ¶ Cōtra iu-
ris. §. ſi fili⁹
poſſit dona-
ri. uide in. l.
filiuſſa. ⁊ qđ
ibi dixi. ϳ. de
dona. ⁊ per
hanc regulā
vide qđ no-
dixit bar. in
. l. ſi quis de
legauerit. ϳ.
de noua. itē
adde ꝙ fili⁹
poteſt dona-
re propter
bonum pa-
cis ⁊ cōcor-
die ſcđʒ an-
ge. in. l. im-
peratores. ϳ.
eo. itē fal/
lit i filijs ba
ronum ⁊ re-
gum. ⁊ ideʒ
etiam in tu-
toribus ali-
as prohibi-
tio ſcđm Jn
no. in. c. grā
di. de. ſup.
neg. prela.
ADDE in
quantū do.
Jaſon ponit
ꝙ minor nō
obſtante ſta-
tuto poteſt
facere con-
tractum uti
lem ſcđʒ ro.
conſi. cccel.
iij. ꝙ idē vo
luit ro. cōſi.
cccxvi. ubi
conſuluit ꝙ
ſi minor ca/
ptus ab ho-
ſtibus ut ſe
redimerʒ cō
traxit ꝙ va-
let cōtract⁹
qꝛ ut dicitur
geſſit lʒ ſtatu
tū prohibe-
at minorem
contrahere:
niſi cū certa
ſolēnitate ⁊
ꝙ mulier nō
obſtāte ſtatu
to poſſit adi
re heredita-
tē nō dāno/
ſam voluit
ange. conſil.
vltimo. ⁊ in
. §. ſi filius ⁊
quātum po-
nit an admi-
niſtratores
poſſint dona
re. uide que
poſui in. l. ꝓ-
ſes. C. de trā
ſac. quib⁹ et
adde bal. cō
ſilio. xliij. v.
li. ⁊ an pa-
ctum de nō
petēdo ege/
at inſinuatio
ne vide ang.
cōſi. xcviij.
bal. conſi. ccl
xxxvij. quar
to lib.

non valet quod ago ut ago: ualet ut valere pōt hoc dicit. ¶ Op. ⁊ ſol. ut in glo. ¶ Op. de. l. an inutilis. ϳ. de accep. Sol. ibi ſunt diuerſe litere. veritas eſt ut petaſ in forma. aut i materia. Op. de. l. i. §. ſi quis ita de uerbo. obli. ⁊. ϳ. de conſti. pe. l. i. §. cum qui. Solu. ibi in pactis obligatorijs. hic i liberatorijs dixi plene i dicto. §. ſi qs ita.

Seruus. Nō eget ſūmario. diſtigue tres caſus ut i gl. Adde qr tum caſuʒ: quid ſi ſtipuletur adiecto proprio nomine ⁊ appellatiuo. diceres forte diſtinquendū quod procedit: ut. l. ſi ſeruus cōmunis. ϳ. de ſtipulatione ſeruorum: ſed illa diſtinctio habet locum quando utroqʒ modo valere poteſt. hic nō poteſt vtroqʒ modo ualere vnde inſpicimus qđ valere pōt: ut. l. quotiens ꝺ reb⁹ dubijs. ⁊. l. quo. de uerbo. ob.

c **Ontra iuris.** Pupill⁹ paciſcēdo non poteſt ſuam conditionem deteriorem facere: ſed meliorem ſic. hoc dicit iſtud principium proſequere ut in glo. Querit glo. an ipſo iure ob. an ope replicationis. dic ut in ea.

Si filius. Pactum de non petēdo factum ab eo qui non poteſt petere eſt nullum. Item in generali ⁊ libera conceſſione non venit donatio. item in ipſo contractu poteſt filius paciſcēdo preiudicare patri ⁊ ſeruus domino. hoc dicit. ¶ Op. ꝺ. e. l. heredi. §. filia. ⁊. §. item filius. So. in caſibus in quibus filius uel ſeruus agere poteſt ualet pactum ſtatu eorum non mutato. In caſibus ubi agere nō poteſt ualet pactum ſecuta mutatione ſtatus: quia ſit effectus ſui iuris quod procedit in filio. ſecus ſi in ſeruo qui non tenetur ex ante geſto. ¶ Venio ad ſecūdum ⁊ oppo. ⁊ videtur ꝙ ex conceſſione libere adminiſtratiōis poſſit donari[a] ut. l. cū plures in ꝓnci. de adminiſtr. tuto. dicit gl. quod hic dicitur fallit in quibuſdam caſibus hic nota. in glo certe in caſibus hic poſitis nō eſt mera donatio: quia ad donandum cogebatur ſm mores ciuitatis. ⁊ ideo quodāmodo cogitur donare: ut pareat pudori ſuo: ut. l. quintus. in ꝓn. ϳ. mā. quod tene menti pro tutoribus ⁊ ſimilib⁹ adminiſtratoribus. Ultimo no. hic caſum ꝙ pactum de non petendo non preſupponit de neceſſitate donationem: quod eſt utile ſcire propter inſinuationem: ut. l. ſi quis obliga. ⁊ ibi no. ꝺ re iu.[b]

e **Inautem.** Nota. l. quia aliꝺ eſt paciſci in ipſo actu acquirēdi quo caſu ſit deterior cōditio patris ⁊ domini: quia res acquiritur ſibi cū ſua cauſa. ſimile in. l. i. in ſi. ⁊. l. ſe. ϳ. ꝺ re. eo. q ſub tu. uel cu. Et ſm hoc apparet ꝙ hic debet intelligi de aliquo pacto qđ ipam obligationem non perimat. utputa de die ſolutionis uel de uſuris. nam ſi eſſet pactum de non petendo eſſet mera donatio. que eſt prohibita: ut. ꝺ. l. proxima. ⁊ ita intelligo glo.

i **N perſonam.** [c]Not. gl. huius. l. ex qua habes ꝙ pater poteſt facere remiſſionem de iniuria facta filio quod eſt utile ꝑ ſtatutis. ideo uide glo. ⁊ no. eā ⁊c̄.

Qui pecuniam. Per ſtipulationem nouādi animo interpoſitam prima tollitur uel elidit ſi ſequens cōmittitur uel cōmitti poſſe ſperatur. alias ſec⁹. hoc dicit. Ad euidentiam ſcias ꝙ ſeruus fideiubendo non obligatur: ut. l. iij. §. ſi filius. ϳ. de pecul. ⁊. l. ſeruus inſcio. ϳ. de fideiuſſor. ¶ Op. ꝙ ſit in electione creditoris an uelit petere a principali uel a fideiuſſore: ut. C. de fideiuſſore. l. iure noſtro. hic dicitur contrariuʒ: quare male. Sol. glo.[d] quinqʒ ſunt modi intercedendi ut habes in ea. In primis tribus obligaſ ꝑncipalis ⁊ fideiuſſor ei accedit. In vltimis duob⁹ ſolus fideiuſſor obligatur. ⁊ ideo non habet locum beneficium auc̄.[e] de fideiuſſo. ut hic patet. Item non habet locum ꝙ ſimpliciter promittēdo videatur promittere inſolidum: ut. l. ſi pater nam. C. ad velle. licet in ueris fideiuſſoribus ſecus: ut inſti. de fideiuſſ. §. ſi plures. ⁊. C. de fideiuſſoribus. l. non recte. Item non habet locum hoc caſu ꝙ pactum factum principali porrigatur ad fideiuſſorem: ut. l. qui libertinus. alias incipit qui libertos in ſi. ϳ. de ope. li. ¶ Op. ꝙ per nouationem tollatur prima ipſo iure nō ope exceptionis: ut. l. i. ϳ. de noua. dicit gl. intellige ope exceptionis ſcilicet facti uel intentionis. ⁊ hec eſt uera uel dic ꝙ ibi fuit actum ut liberaretur ipſo iure. ¶ Nota ſolu. iſtam ꝙ ex voluntate partiuʒ poteſt reſtringi effectus ſtipulationis nouantis. Tertio modo ſol. glo. ꝙ ſtipulatio nouans tollit primam ipſo iure quando ſimpliciter in ſecundam transfertur. ſecus ſi cum alia miſceatur: ut. l. pe. ϳ. de preto. ſtip. ſingulare dictum eſt. nec puto uerum: quia contra. l. qui uſumfructum. ϳ. de verbo. obli. ⁊. l. ſi pupillus. §. qui actum. ϳ. de noua. nec. l. pe. de preto. ſtip. hoc probat. ſed ibi loquitur in ſtipulationibus pretorijs que multū dependent ex mente pretoris. ⁊ ideo non ita de facili nouatur ſicut conuentionales ſtipulatōes: ut ibi dixi. Op. ſeruus obligatur naturaliter: ut. l. naturaliter. ϳ. de condi. inde. ergo prima transfunditur in ſecundam naturalem: ut. l. i. in ſi. ϳ. ꝺ noua. Solu. glo. quando ſeruus fideiubet non obligatur neqʒ ciuiliter neqʒ naturaliter: ut. l. ſeruus inſcio de fideiuſſo. Ratio quia lex reſiſtit obliga. quo caſu impeditur naturalis: ut. l. ſi nō ſortem. in prin. ϳ. de condi. inde.

p **Aciſci.** [f]Contra tenorem. l. priuatam vtilitatem cōtinētis paciſci licet. hoc dicit. ¶ Oppo. ꝺ. eo. l. iuriſgen. §. pretor. Sol. illud pactum dicitur contra legem quando lex prohibet pactum fieri ita loquitur ibi: ut in ti. ne fideiuſ. do. den. ⁊. l. ſi vnus. §. pacta que turpem. ꝺ. e. ſed ſi fiat pactum contra tenorem. l. ſi reſpicit vtilitatem priuatam: ualet ut hic. ſecus ſi publicam: ut. d. l. iuriſgen. §. ſi paciſcar. ⁊. l. ſi vnus. §. itē ne experiar. ꝺ. e. ¶ Ultimo.[g] intelligit hāc. l. quādo ſciebat uel ſupine ignorabat emptor vitium uel morbū dic ut in gl.

q **Uod dictum eſt.** Ceſſante rōne. l. ceſſat ipſa. l. hoc dicit. ¶ Querit glo. quid ſi non competat actio mandati: ſʒ alia. dic ut in glo. ¶ Querit glo. quid de alio beneficio: utputa reſtitutionis in inte. videbis in. l. ſi minor. ϳ. de minoribus.

¶ Ex. l. ſequenti

¶ Que ſit ratio ꝙ per pactum liberatorium poteſt prouideri uni ex heredibus non autem per pactum obligatorium.

Uus. Per pactum liberatoriuʒ poteſt quis vni ex heredibus prouidere. hoc dit. ¶ Oppo. ꝙ nō poteſt prouideri vni quin prouideatur alijs: ut. l. cum qui. §. te ⁊ ticium. ϳ. de verbo. obli. Sol.

b ¶ De re iu
di. per bar. la
ti⁹ i. l. i. ϳ. t. i.

c In ipſo
nā viđ
bar. in. l. ſʒ ſi
vnius. §. ſi fi
lio de iniur.

d ¶. §. Qui
pecuniā. ſol.
glo. ⁊ ad hāc
glo. vide ple
nius in auc̄.
de fideiuſſo.

e ¶ Bñficiuʒ
auc̄. adđ qđ
dixi p⁹ bar.
. l. ij. de fide-
iuſ. in ſi.

f Aciſci.
Uide
bar. in. l. ubi
de do. cauſa
mor. de qua
materia quō
itellagaſ ꝙ
nō valet pa
ctum cōtra
legem vide
bar. in. l. pa
cta que con
tra. C. e.

g ¶ Ultio gl.
vide no. per
modernos.
inſti. de act.
§. in duplū.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

glo. ibi in pacto obligatorio. hic in liberatorio: quia per. l. arrianus. de act. ꝛ obli. Pe. aſſignat aliam rationem: obligationes ſunt perpetue nec pacto contrahentium poteſt fieri quin peepetue ſint: ut. l. obligationũ fere. §. placet. ꝟ. de act. ꝛ oblig. ꝛ. l. cum qui ita. §. qui ita. ꝟ. de verbo. obliga. cum igitur obligatio incipiat in perſonam defũcti per. l. xij. ta. diuiditur inter heredes. ꝛ ſic nõ poteſt per pactum in perſonam vnius heredis transferri. ꝛ ex hoc cõcludebat Pe. ꝙ ſi obligatio inciperet ab herede: ut i ti. ut. C. ꝺ ac. ab here. ꝛ contra heredem ꝙ tunc poſſet vnus ex heredibus tm̃ grauari. iſtud non eſt uerum: quia licet ĩ perſona heredis incipiet tamen es hereditariũ diuiditur: ut. l. es hereditarium. ꝟ. qui. ex cau. in poſ. ea. ergo diuiditur inter heredes pro hereditarijs portionibus: ut. l. pro hereditarijs. C. ꝺ here. act. Preterea ſi hoc eſſet verum ſequeref ꝙ paciſcendo poſſet extraneũ obligare uľ alijs acqrere ꝙ nõ eſt verum. ꝛ cõtra. l. i. ꝭ. e. ꝙ autẽ hoc ſequatur apparebit ex ratione quã dicam ſtatim ratio igitur eſt iſta. heres repreſentat perſonam defuncti ſolum pro hereditaria portione pro reſiduo videtur extraneus: ut. C. de rei uendi. l. cum a matre. ꝛ no. in. l. ij. §. ſi. in glo. magna. ꝟ. de preto. ſtip. modo ſi tu per ſtipulatõeẽ vis vnũ ex heredibus grauare[a] in totũ uel ei in totuẽ acqrere non potes quia vltra hereditariam portionẽ extraneus ẽ merito omnes tenenf ꝛ omnib⁹ acquiritur: ꝛ hoc in pacto obligatorio. in pacto liberatorio ſecus. ratio qa pacta obligatoria dãdi non poſſunt eſſe perſonalia: ut cum perſona finiatur: ut. ꝭ. proxi. dixi. ſed pacta liberatoria poſſunt eſſe perſonalia: ut. l. iuriſgen §. pactorum ꝛ. l. ideẽ in duobus. §. perſonale. ꝭ. eo. ꝛ ideo poſſunt prouidere perſõe vnius ex heredibus. ꝛ tale pactum nõ prodeſt ſibi niſi pro portione hereditaria: quia vltra non tenetur ipſo iure: ꝛ ſic nõ paciſcitur ut extraneo: ut hic eſt caſus. ¶ Cõtra hoc oppo. ꝟ. de ṽbo. obli. l. continuus. §. fin. vbi etiam in pactis obligatorijs poteſt vni ex heredibus prouideri. dicit glo. ibi in dando hic in retinendo. Hic inquãtum ob. huic. l. ibi in pactis liberatorijs hic in obligatorijs. ſed inquãtum ob. ad predicta: quia etiã in pactis obligatorijs vni ꝯſulif: dic ꝙ p̃dicta ĩ obligatõib⁹ dãdi ibi ĩ obli. faciẽdi: ut patet in tex. ratio obligatio facti indiuidui non diuiditur inter heredes p. l. xij. ta. immo cuilibet heredum competit actio inſolidum ut. l. ij. §. ex his. ꝟ. de ob. ꝛ. l. eadeẽ. §. ſi. e. ti. Merito poteſt vni ex heredibus prouideri cũ inſolidum ſibi de iure actio competat. Alijs autẽ actõ nõ compotit ſi eorum non intereſt: ut ibi dicitur in glo. ſed ſi poneremus ꝙ eſſet factum diuiduum: tũc idem quod in obligationibus dandi: ut ibi dixi. ¶ Op. ꝙ filio non competat directa[b] ut. ꝭ. e. l. ꝛ heredi. §. vos autem. So. hic pactus fuit filio ut heredi. quod apparet quia aliter q̃ ut heres teneri non poterat. ¶ Op. ꝟ. de ṽbo. obl. l. qꝺ dicitur dic ut in glo.

Us agnationis.

[c] Iura generis nõ poſſunt dirimi. hoc. d. ¶ No. hic liberum in ſingulari numero qꝺ neſcio alibi.

¶ Ex. l. ſequenti.

¶ Diuiſio ꝛ trãſactio quaſi idem ſunt. Et tranſactio ꝛ petitio ſpecialis etiam extra iudicium alteri rei uel perſone nõ preiudicat niſi ſit de apẽdicijs ſuper quibus eſt iudicandum. Si uero petitio ꝛ tranſactio ſit generalis in omnibus preiudicat preterq̃ in caſibus hic notatis. Sed ſi petitio ſit ſpecialis ꝛ tranſactio generalis reſtrigitur ad ſpeciem petitam ut: ibi. Tertiuẽ. Et dubium qꝺ dependet ex teſtamento non uenit in remiſſione.

Res fratres.

[d] Ad ſpecies de nouo repertas dolo contrahentium in diuiſione nõ comprehenſas generalis quietatio ñ porrigitur in effeccu. hoc dicit. No. ꝙ appellatione fratris continetur ſoror. ¶ Op. pactum debet continere aliquid dandum uel fiendum ĩ futuruẽ: ut. l. v. §. ſtipulatio. ꝟ. de uerb. obl. ſed hoc non fuit: dixerũt enim nihil cõmune remanſiſſe. ergo non eſt pactum. Ideo dicit glo. ſubaudias ꝛ promiſerunt ne cõmuniuẽ rerum nomine de cetero agerent. ſed videtur ꝙ iſta ſuppletio non ſit neceſſaria: quia ad liberanduẽ confeſſio ſimplex inducit pactum: ut. l. tale pactum. in. pn. ꝟ. e. ſed potes dicere illud uerum in perſonalibus. in realibus ſecus: ut hic. ꝛ. l. cum falſa. C. ꝺ iuris ꝛ fac. igno. ꝛ dic ut ibi. ¶ Op. C. de tranſ. l. ſub pretextu. glo. pro ſo. contrarij diſtinguit ſatis perfecte ꝛ diſtinguit in tranſactione quaſi tranſactio ꝛ diuiſio idem ſint. quod ſatis videtur procedere p tex. huius. l. in ſi. dicit ergo glo. ꝙ ſi quideẽ ſit petitio ꝛ tranſactio ſpecialis: tunc alteri rei uel perſone non preiudicat: ut. l. ſi unus. §. ante omnia. ꝭ. e. intelligas hoc de petitione etiam extra iudicium ut congruat huic. l. que de diuiſione loqtur ꝛ de iudicio mentionem non facit. item itelligas hoc verum niſi alia res eſſet de appendicijs eius ſuper quibus tranſactum eſt: ut. l. licet cũ lege ſe. C. de iudi. Sol. dicit glo. ꝙ ſi utrumqẽ ẽ generale. i. petitio ꝛ tranſactio tunc nocet in omnibus: ut. d. l. ſub pretextu. fallit in caſibus. ſcilicet quando aliquid eſt ſubtractum: ut hic. Item quando dubium penderet ex teſtamento: ut. ꝟ. ti. i. l. non eſt ferendum. glo. in iſto membro non facit mentionem utrum proſecutio fuerit generalis uel ſpecialis. prout ſit quando ſecuta eſt ſẽtentia: ut. l. licet. C. ꝺ iudi. ideo forte: quia ħ nulla fuit proſecutio cum nec ad iudicium forte fuit deuentum. ſed fuit petitio extra iudicium: uel dic ꝙ partes habuerunt reſpectum ad petitionẽ iudex uero ad proſecutionem: ꝛ ideo ſi trãſactõ eſſet facta per arbitratorem uel etiam diuiſio deberet fieri illud membrũ utrũ proſecutio fuit generalis ſeu ſpecialis ſicut in ſentẽtia: ut. l. in reb⁹. ꝟ. de arbi. Item illud quod glo. dicit[e] fallit ſi dolo eſt aliquid ſubtractum: ut hic. Item intelligo ſi aliquid apud aliquem remanſiſſet abſqẽ dolo ſuo partibus ignorantibus. nã iſta gentralis remiſſio liberat a dolo ꝛ culpa. ſi autẽ ꝙ ñ teneaf reſtituere rem apud te conſtitutam: ut. l. ei cui. ꝺ li. le. dixi. ꝭ. e. l. ſi vnus. §. illud. item dicit glo. fallit in his que dependent ex teſtamẽto. quod no. ut. ꝟ. dicam ſtatim. ¶ Tertium membrum gl. eſt ſi eſt ſpecialis petitio ꝛ generalis quo ad uerba tranſactio reſtringitur ad ſpeciem petitaẽ: ut. C. de tranſac. l. ſi de certa. quod intellige ut dicam. ꝟ. in. l. emptor. §. lutius dixi in. l. ſi ex pluribus. ꝟ. de ſol. dixi in. l. aurelio. §. gaius. ꝟ. de lib. leg. ¶ Oppo. ꝟ. de verb. obli. l. qui rome. §. duo fratres ubi dicitur fideicõ. remiſſum per generaleẽ diuiſionem. So. ibi ſciebant illud fideicõ. ſubeſſe. hic ignorabant. Nota iſtam ſolu. que eſt vera in ſe: ꝙ cum illud dubiuẽ dependeat ex teſtamẽto non venit in generali remiſſione: niſi inter ſcientes ut dictum eſt per glo. ꝛ. l. de his. de trãſac. dat glo. aliam ſolu. ꝙ ibi fuit male iudicatũ. quã opi. ego teneo. tamen quia de illo ſunt opi. uarie

a Uis grauare ĩ totũ adꝺ q̃ nohar. i. l. ſi fũdũ. §. ſi libertus. de le. i. ADDE poſt do. Iaſoneẽ inquãtuẽ ponat ſi pricepſ imponit on⁹ ciuitati ꝛ deinde aliqueẽ eximat an ipſe teneaf cõtribuere pro parte exẽpti pulcre anch. conſi. cclxi.

b ¶ Cõpetat directa. adꝺ doc. i. l. quocunqẽ. §. ij. de uerb. ob.

c Us agnationis. adde ſimilẽ te. in. l. ſi quis ĩ ſuo. ꝛ ibi glo. C. de inoff. teſt. ꝛ tex. ꝛ bal. i. l. ſi quis priorẽ. §. illo ꝺ ſecũ. nup. ꝛ uide. l. non eſt ſine. de ṽbo. ſigni.

d Res fratres qꝺ glo. dicit. Ad itellectũ huius glo. ꝛ tex. uide ange. in dicto. §. duo fratres hic allegato. ADDE poſt do. Iaſo. qñ appellatione fratris veniat ſoror bar to. conſi. cc xviij. cauef ſtatuto: ꝛ ſtãte ſtatuto ꝙ fratres patrueles excludant matrem eodem modo excludent ſororeſ patrueles: ut voluit baldus cõſi. ccc xxij. iiij. lib. ꝛ ſtante ſtatuto ꝙ extantibus fratrib⁹ femina non ſuccedat vterinus excludet feminaẽ ꝛ voluit baldus conſi. xxx. iij. li. ꝛ ro. conſi. cccxxi. hic per do. Iaſo. allegatũ. Quo vo ad id ꝙ dicit. ſ. ꝙ ſtãte ſtatuto ꝙ mulier nõ poſſit cõtrahere ſine conſenſu propinquorum ꝙ femine nõ cõprehendenf vid ange. conſil. clxxxi.

a ¶ ſi cũ fundũ. vide ꝙ per iſtum tex. dixit bal. in. l. ex placito in. xi. queſtio. de rerũ permu.

b ¶ No. ex iſta glo. ⁊ facit quod not. glo. in. l. iuriſgentium in prin. in ver. aliquid facias in ſi. ſ. e. ⁊ vide ange. hic ⁊ alios clarius.

c ¶ Extra glo. fortiter. vide do. io. in. d. l. hoc iure.

d ¶ Imperatores liberare. ad hanc. l. uide gl. i. l. ſi. §. ſi quis profeſ. ſus ſcḋʒ vnã lec. ⁊ ꝙ ibi bar. ꝭ. de publicãis ⁊ dõ. dicũt ꝙ trãſigere poſſũt iſti adminiſtratores limita tamen niſi lis fingatur. ita dixit bar. in. l. cuʒ hi. §. ſi cum lis. ꝭ. tr. i. ADDE p' do. Jaſo. qñ adminiſtrator poſſit donare trãſigere ⁊ gratis dbitũ remittere ro. cõſi. .l.

e ¶ Ius publicuʒ. iſta q̃ hic habentur not. faciunt an partes poſſint cõuenire ꝙ iudex nõ i figura iudicij ſed de plano ⁊ ex officio ueritateʒ inquirat. ⁊ illa reperta ordinet qd uelit ⁊ ho. ⁊ io. andre. in. c. i. ḋ libel. obla. dicũt ꝙ ſic. ſecus tñ ſcḋm eos ſi cõueniũt ꝙ feraƒ diffinitia omiſſo libello de quo per glo. in. c. ſi. ḋ re iudi. i vlt. col. ſʒ imol. i. d. c. i. dicit ꝙ primũ dictum nõ videtur ueruʒ q: nõ poteſt renũciari iuri introducẽti ſolẽnitateʒ ut hic habeƒ ſʒ ſi uellent ꝙ ꝓcederet tanq̃ʒ arbitrator: hoc bene poſſet ꝑ ea que no. in. l. ſʒ ſi i ſeruum. §. ſi qs iudex. ꝭ. de arbi. ⁊ in dubio ut actus potius ualeat deberet preſumi ꝙ vellent ipm cognoſcere tanq̃ʒ arbitratorem eſt in ar. c. abbate de verbo. ſig. ſcḋm do. io. ⁊ ꝑ eundẽ in. d. §. ⁊ poſt operis. nec obſtat. l. quotiens. ḋ ꝓui. quã allegat hoſti. quia ibi ſpeciale i cauſis breuiorib'. ⁊ loquutur ſcḋʒ tẽpora antiqua ſcḋm que nõ erat neceſſarius libellus: niſi in illuſtrib' ꝑſonis. ideo facilius illi iuri ſpali poterat renũciari cum facilius tollaƒ q̃ʒ ius cõmune. l. eius mili tis. §. militia miſſus. ꝭ. de teſt. mili. facẽ qḋ no. i cle. conſtitutõeʒ ḋ elec. tu. ad de qḋ no. in. ſti. de act. §. tripli. ⁊ not. ꝑ bal. ⁊ imo. poſt bar. i. l. nemo poteſt de lega. i. et imol. in. l. ti. cio cẽtuʒ. §. ij. de cõdi. ⁊ demonſt. ubi refert cano. in. c. p. ⁊. g. de off. de lega. ⁊ uide bar. in. l. ſocietatem. §. arbitrorum. ꝭ. pro ſocio. in. iij. col. i vẽ. quero quid ſi dictum eſt ꝙ cognoſcat de iure ⁊ de facto ⁊ ꝓnũciet de iure tñ. ⁊ qḋ dixi poſt bart. in. l. a diuo. §. ſententia in ſi. de re iudi. ⁊ iſtis adde do. anto. in cap. quintauallis. de iureiuran. qui tenet opini. hoſtien. ſed imol. ibi cõtra. ADDE dictis bar. ange. conſil. lviij. pau. ḋ caſt. conſilis. clx.

ſepe ego recurro ad ſo. ꝑcedẽtẽ. nã filij cũ ſũt ſui heredes nõ preſumunƒ ſcire cõtenta in teſtõ: ut. l. eius q in ꝓuinciã. in ſi. ſi cer. pe. Et iõ niſi doceatur ꝙ ſciuerit ĩdubitãter ꝑ diuiſionẽ fideicõ. non videtur remiſſum ut ex predictis patet ⁊ gl. h tenet.

¶ Ex l. ſequenti

¶ Quando ſolutione eius ꝙ debetur tolliƒ obligatio ipõ iure ⁊ quãdo ope exceptionis. Et q̃ requirantur ad hoc ut dicaƒ contractus innominatus. Et quando pactum appoſitum incõtinẽti iuxta cõtractũ poſſit reuocari.

e **Si cum fundum.** [a]Pactum de ſoluẽdo alteri inducit exceptionẽ ſolutiõe ſecuta uel ſi per eũ nõ ſtat cuius gratia pactum fuit appoſitũ. h. d. Op. ſolutõe ſecuta ipõ iure nõ teneƒ: quia nõ poſſidet nec dolo deſijt poſſidere. ergo male dicitur h doli exceptionem competere. Sol. glo. qḋ dicit de exceptiõe facti uel intentiõis: ⁊ ſm hoc ꝙ tex. dicit conuentiõis exceptionis: expone. i. pacti propter conuentionem. Alij ut glo. dicit legunt ſecundo modo ꝙ feci tibi pactum de nõ petendo aliud debitũ nõ de re ipſa ſoluta nõ vendicãda. ¶ Ad iſtam lec. op. quia ſolutione eius qḋ debetur uel alterius rei pro illa tollitur obligatio ipſo iure creditore volente: ut inſti. quibus modis tol. ob. in princ. ſm hoc nõ refert vtrum fuit factum pactum ḋ eadem re uel de alia. Solu. tres ſunt caſus. quãdoqʒ ſoluitur ei cui debetur. ⁊ tunc ſiue idẽ ſiue aliud eo volente tollitur obligatio: ut in cõtrario. quandoqʒ ſoluitur eadem res que debetur ⁊ tũc ſiue ei cui debetur ſiue alij eo volẽte tollitur obligatio ipſo iure: ut. l. ſolutã. ꝭ. de ſolu. Quandoqʒ ſoluitur aliud q̃ʒ id quod debetur ⁊ alij q̃ʒ cui debetur creditore volente: ⁊ tunc contingit liberatio ope excep. caſus eſt in. l. ſi. §. ſi. in prin. ꝭ. de uerbo. obli. ⁊ ita intellexit glo. h. Et illa lec. licet ſit uera in ſe: tamen nõ congruit huic. l. quia tex. dicit vendicantem fundum a te ⁊c̃. ⁊ ſic modo patet ꝙ pactum fuit factum de non petendo fũdum ⁊ cõtra te obijcitur exceptio. ⁊ ſic precedẽs lec. eſt uerior. ¶ Uenio ad ſecundum caſuʒ quãdo non ſtat per debitoreʒ quominus ſoluat. dic ut in glo. ſed ad hoc op. ⁊ intro primaʒ glo. ⁊ videtur: quia liceat creditori penitere ſicut in contractibus inominatis: ut. l. dedi in ꝓn. ⁊. l. ſi pecuniam. ꝭ. de cõ. ob cãm. Sol. glo. fateor contrarium ſi dediſſem tibi hoc pacto ut alij ſolueres: ſed hic non dedi ſed a teipõ poſſidebas. No. ex iſta glo. [b]ꝙ ad hoc ut dicaƒ cõtractus innominatus oportet ꝙ ſtatĩ agatur uel detur uel ſiat utrũqʒ: ſecus ſi ex interuallo puta cũ poſſideres fundũ meũ cõuenit mihi tecũ ut alij dares ut hic: ⁊ ſic interuallũ vitiaret contractum innoĩatũ ſicut noĩatũ: ut. l. cõtinuus in ꝓn. ꝭ. de uerbo. obliga. ¶ Sed oppo. extra glo. fortiter [c]pactũ de ſoluẽdo alteri appoſitũ incõtinẽti nõ poteſt reuocari. ſecus ſi ex interuallo. ⁊ ſic eſt totum contrariũ ei' qḋ glo. dicit: uel. l. aliud. ꝭ. de ſol. Sol. illud uerũ cũ pactũ apponiƒ iuxta cõtractũ noĩatuʒ: ut i adiecto: ut ibi pʒ. ſecus in ꝯtractu innoĩato in quo eſt locus penitẽtie: ut hic in glo. ⁊ ſm hoc intelligas niſi cõſtaret ꝙ pactũ de ſoluẽdo tertio eſſet appoſitũ gr̃a creditoris. Tũc enim lʒ incõtinenti ⁊ ſi iuxta cõtractuʒ nominatũ apponereƒ põt reuocari tacite ⁊ expreſſe: ut. l. hoc iure. §. ſi quis dederit. ꝭ. de do. ¶ Item qḋ dixi ꝙ nõ poteſt reuocari qñ nõ ſtat per debitorẽ uideƒ cõtra caſuʒ. l. ſi cũ corneli'. ꝭ. ḋ ſo. vbi tale pactũ hʒ uĩ mãdati. ⁊ reuocatur ſicut mãdatũ. rñ. qñ mãdatum ſit gr̃a debitoris cui mãdaƒ nõ diciƒ mãdatũ ſʒ cõſiliũ: ut. l. ij. §. ſi. ꝭ. mã. ſed quia iſtud conſiliuʒ de ſoluendo alteri debebat explicari de re mandantis habet vim pacti quod reuocari non poteſt ſi per eum nõ ſtat: ut hic in ſi. ſecus ſi gratia creditoris: ut hic in primo caſu. ⁊. d. l. h iure. §. ſi quis dederit. ¶ Ultimo ad id qḋ glo. dicit ꝙ quãdo hoc caderet in contractum innominatum locus eſſet penitentie. intellige niſi in caſu. l. ſi ego. i ꝓnci. ꝭ. de iure do. dic ut ibi.

i **Imperatores.** Adminiſtratoreſ reipu. nõ poſſũt quẽ liberare [d]pacto gratuito. h. d. ¶ Op. C. de vſuris. l. aduerſus. Breuiter dic ſi quidem debitũ eſt liquidum non poteſt remittere pacto gratuito ⁊ expſſo: ut hic. ſed negligẽdo petere ita ꝙ currat preſcriptio poteſt remittere ut in cõtrario. de debito uero nõ liquido poſſet trãſigere: ut. l. preſes. C. de tranſac. facit qḋ habuiſtis no. ſ. e. Item magiſtri.

i **Ius publicum.** [e]Seipſam ſũmat. ¶ Op. de multis. ll. in quibus qs renunciat iuri introducto pro ſe ⁊ tamen illud eſt ius publicum. ⁊ ſic uidetur obſtare. ſ. e. l. paciſci. ⁊. l. pactuʒ. in princip. cum ſi. ibi poſitis i gl. Breuiter pro uniuerſali doctrina huius materie dicas ꝙ quoddam eſt ius publicuʒ naturale nõ poſitiuuʒ ⁊ iſtud non poteſt tolli pacto: ut. l. ius agnationis. ſ. e. Quoddam eſt ius publicuʒ poſitiuum ⁊ iſtud quandoqʒ diſponit circa formã dandam alicui actui: utputa in teſtamentis contractibus uel iudicijs non curo. ⁊ iſtud pacto cõtrahentiuʒ non poteſt mutari: ut. l. nemo poteſt. ꝭ. de le. i. ⁊. ꝭ. de uerb. obli. l. i. §. ſi quis ita. ⁊. C. ḋ ſen. l. prolatam. ⁊ de fide inſtru. l. cõparatiões ibi nõ aliter ⁊c̃. Quandoqʒ ius diſponit circa effectum alicuius actus. ⁊ tunc aut ille effectus reſpicit principaliter ⁊ directo vtilitatẽ publicaʒ ⁊ nõ poteſt mutari pacto priuatorum: ut. ſ. eo. l. iuriſgen. §. ſi paciſcar. ⁊. l. ſi unus. §. item ne experiar. ⁊ hic quandoqʒ reſpicit utilitatem priuataʒ ⁊ tunc aduertentum eſt ad cauſam quare lex ſic diſponit: aut enim cauſa cõtinet ſimpliciter fauoreʒ eius qui huic iuri renũciat ⁊ hoc ius vult mutare ⁊ põt: qa qlibet poteſt renũciare fauori ſuo ut. l. pactũ. ꝭ. e. ⁊. l. pe. C. e. ⁊ hoc eſt uerum reſpectu ipſius iuris qḋ eſt mutabile per pactum. ſi tamen perſona ſit talis cui paciſci liceat: ut in beneficio reſtitutionis in integrũ qḋ põt tolli ꝑ pactũ factũ a maiore: ut. C. ſi ma. fac. ra. ha. per totũ. ſʒ ſi fieret a minore: ut. l. ſi iudex circũuento. ꝭ. de mino. ⁊ ibi no. ⁊. C. de i ite. reſti. l. ſi itra. ſi ꝓo cã illius ſtatuti facti per. l. nõ eſt priuata vtilitas paciſcentiũ: ſed ſubeſt alia cauſa: tunc per pactum tolli nõ põt. Ita loquũtur omnes caſus no. in. l. pe. C. e. ⁊. l. pactũ. ꝭ. e. ſubijcio exẽplũ cã euidentioris intellectus. Quandoqʒ aliquid ſtatuitur: qa ſi ſecus fieret eſſet cõtra bonos mores. tũc pactũ in cõtrariũ nõ ualet: ut. l. alia. §. elegãter. ſol.

ma.ꝛ.l.ſi unus.§.pacta que turpez.s̄.eo.ſic pōt loqui ti.C.ne fideiuſſ.dot.den. Eſt eniz ibi ratio ne cauſa perfidie naſcatur in matrimonio ꝛ oēs .ll.que prohibēt pactuz ex quo daretur materia delinquēdi.quādoqȝ pactum prohibetur odio alterius:ut in pacto.l.cōmiſſorie in pignoꝛe ꝛ in mutuo facto filiofamilias.tūc per pactū nō pōt mutari:ut.j̄.ad mace.l.tam ꝛ ſi.ꝛ.C.de pac.pi. .l.ſi.quādoqȝ pactum prohibetur ſeu per legez aliquid ſtatuitur ex cauſa publice utilitatis:licet reſpiciat principaliter utilitatem priuatam tunc etiam hoc pacto mutari nō pōt:ut.l.de die.j̄.de pac.do.ꝛ.C.de agri.ꝛ cen.l.ij.ꝛ.l.quēadmodū. li.xj. Et ad iſta reducunt̄ oēs caſus qui no.in.l. pactum inter heredem.j̄.eo. Et ideo multū dili genter aduertas ſi in ſtatutis opponitur cauſa que reſpiciat publicam utilitatem.tūc enim non poteſt paciſci etiam cū iuramēto:ut.s̄.eo.l.iuriſ gen.§.generaliter.ꝛ no.in.d.l.ij.C.de agri.ꝛ cē ſi.dixi in.l.ſi qs pro eo.de fideiuſ.ꝛ multas ſpe ciales queſtiones circa hoc uide in.l.nemo pōt .j̄.de lega.i.aliquātulum latius ſcripſi in.l.ſi qs in conſcribendo.C.de epiſ.ꝛ cleri.

Ex.l.ſequēti.

¶Quādo in ambiguo nō fit interpretatio con tra proferentē. Et per quem fit fienda interpre tatio. Et an iudex poſſit principaliter adiri ad hoc ut declaret.

a Eteri u bus. ADDE ꝙ voluit pau. de ca.ꝯſilio .cexlj.

u **Eteribus.** [a]Ambigua cō uentio iterpre tatur cōtra eum pro quo profert̄.h.d. ¶Quero dicit̄ hic intentionem ambiguam uel obſcurā:que eſt differentia inter obſcuritatem ꝛ ambiguitatez.glo.in hoc plus extendit ſe q̄ ali bi in.l.quotiēs.j̄.de uer.ob.hic etiā aliqua dicit .ſ.ꝙ obſcuritas eſt in dictione que pōt diuerſi mode intelligi uel in oratione generali ſeu alter natiua. Ambiguitas eſt in oratione.tu dicas cla rius ꝙ obſcuritas eſt in dictione ut dicit glo. In diſpoſitione uero alternatiua ſeu generali nulla eſt obſcuritas.illud enim eſt expreſſuz quod uo luerunt cōtrahentes.ſed eſt ibi incertitudo quā ipſi uoluerūt ab initio. Ambiguitas uero eſt in oratione:ut glo.dicit. ¶Hoc premiſſo op.de.l. inter ſtipulantē.§.i.j̄.de uer.ob.dicit glo.ibi in iudicijs ꝛ bene. Quod dic ut ibi dixi.ꝛ.l.de die in pn.s̄.qui ſatiſd.cog. ¶Op.de.l.ſi in emptio ne in prin.j̄.de cōtrahen.emp.Sol.dicunt qui dam ibi in acceſſoria ꝯuentione.hic in principa li. Iſtam reprehendit glo.qa etiam in principa li quādoqȝ fit interpretatio pro uenditore:ut.l. in lege.j̄.de cōtrahen.emp.unde alij ſoluūt cō trarium.l.ſi in emptione.ꝙ ibi pactū fuit appo ſitum ab emptore.hic a uēditore.ꝛ ſic ſemꝑ in terpretatio fit cōtra eum qui pactum induxit.in cuius fuit poteſtate legē apertius dicere ut hic. iſta ſol.uidetur cōtra.l.inſulam.j̄.qui po.in pi. ha.ubi fit interpretatio pro eo qui dixit pactuz. Huius timore gl.recedit ab oībus iſtis ſolutio nibus.ꝛ ſol.cōtrarium de.l.ſi in emptione.ꝙ ibi fuit pactū appoſituz ab emptore.vult dicere ꝙ ibi pactū fuit appoſitū gratia emptoris.ꝛ ſic de bet haberi perinde ac ſi ab eo eſſet appoſitū.de bet ergo pactum interpretari ſemper cōtra eum pro quo apponit̄.ita uidet̄ itelligere iſta glo.cū qua concor.glo.in.l.labeo.j̄.de cōtrahen.emp. uide glo.ꝛ dic ut in ea.certe iſtud uidetur cōtra intentionem iſtius.l.que uidetur uelle interpre tationem fieri cōtra proferentem propter ratio nem quam ſubdit.in cuius poteſtate fuit legem apertius cōſcribere.ſimile in.l.labeo.j̄.de cōtra hen.emp. Nec ob.l.inſulam.j̄.qui po.in pi.ha. nā ibi nulla eſt ambiguitas.fuit enim pactū ap poſitū circa hypothecā quod pactum debet de clarari ſm̄ cōuentionem appoſitaz in principali obligatione:ut.C.per quas pſo.no.acquir.l.ij. Dicas ergo ad.l.ſi in emptione.ꝙ hic cōſtabat pactū appoſitū a uenditore.ibi erat dubiuz. Et ideo in dubio fit interpretatio ꝯtra eū pro quo profert̄.ratio quia cū ipſe fundet intentionē ſuā ex pacto pactū debet eius intētionem ꝓbare de neceſſitate.alias nō ſequitur cōdēnatio:ut.l.nō nudis.ꝛ.l.nō epiſtolis.C.de ꝓba.ideo interpre tatio fit cōtra eum:qa intentionem ſuaz nō pro bat. Ex hoc dico ꝙ ſi pactū eſſet appoſituz pro utroqȝ interpretatio fieret cōtra eū qui ex.d.§. fundat intentionē ſuā per rōnem predictaz:qa ſi eſt obſcurū uel ambiguū intentionez ſuam nō ꝓbat facit.j̄.de re.du.l.cū querit̄.ꝛ.j̄.de ꝟ.obl. .l.ſtipulatio iſta.§.in ſtipulationibus. Quod fa cit ad.q.quā pridie habui de facto inter ciuita tes tuſcie ꝛ archiepm̄.quā.q.nunc nō ꝓſequor. ¶Op.j̄.de cōtrahē.emp.l.ſi ita.glo.ſol.ibi nō eſt obſcuritas uel ambiguitas:ꝛ ſic nō hȝ locum hec lex.ſed eſt ibi incertitudo que reſultat ex al ternatiua.ideo eſt electio debitoris. ¶Op.de .l.eū qui calendis in pn.j̄.de ꝟ.ob.So.glo.no tabiliter. Interpretatio fit cōtra ꝓferentē ſeu cō tra eū pro quo ꝓfertur:niſi per talez interpreta tionē diſpoſitio redderet̄ inutilis:quia tunc in terpretat̄ eo modo quo ualere pōt:ut.j̄.de re. du.l.quotiēs.ꝛ.j̄.de ꝟ.ob.l.quoti.ꝛ.d.l.eū q ca lēdis in pn. Op.de.l.ſemꝑ in ſtipulatiōib᷒.j̄.de re.iur.Sol.fateor ꝙ prius dȝ fieri interpretatio ſm̄ illud qđ ueriſimile eſt:ut.d.l.ſemꝑ in ſtipula tionibus.ꝛ.l.in obſcuris.ꝛ per Dy.ex̄ de re.iu. .c.inſpicimus.li.vj. In dubio fit cōtra ꝓferentē ut hic.ideo pro huius declaratione.glo.diſtin guit ꝛ bene.tu latius ex p̄dictis diſtingue per te ipſum. ¶Quero per quē fiet iſta interpretatio. Rñ.per iudicē:ut.l.uolūtatis.C.de fideicom.ꝛ qđ ibi no. ¶Quero an ꝓpter hoc poſſit iudex p̄ncipaliter adiri:ut declaret q̄liter ꝟba obſcura uel ambigua alicuius diſpoſitiōis debeāt intel ligi.ego determino ꝙ ſic in.l.ſtipulatio iſta.§. in ſtipulationibus.ꝛ ibi tex.j̄.de uer.obli.ꝛ.l.cū queritur.de re.du.

b Ale pa ctum. Op. pactuz eſt.uide bar. in.l.tres fra tres in pnc. .s̄.e.ubi hāc .l.limitat in pſonalib᷒.ſe cus in reali bus. ADDE poſt.d.Iaſo nem an ꝯfeſ ſio extiudicia lis ꝓbet pau. de ca.ꝯſilio .lxxiij. Io. de anania cō ſilio.lxxv.ꝛ in quātū dic uidēdū bar. in.l.ſcimus. de agri.ꝛ cē ſi.ꝙ cōfeſſio geminata ex iudicialis ꝓ bet Adde ꝙ hoc refert ꝛ ſequit̄ Io.d̄ anania cōſi lio.lv.

c ¶Non ua let.uid bar. in.l.i.C.eo.

t **Ale pactum.** Cōfeſſio ſi ne cā etiaz ex̄ iudiciū ad liberanduz diſpoſitionez inducit.h.d. ¶Op.pactū eſt[b] duoꝝ uel pluriū in idem placitū uel cōſenſus:ut.s̄.eo.l.i.ſed hic nihil placuit paciſcētibus.ſed ſolum ꝓlata ſunt quedā uerba enūciatiua de preterito uel de pre ſenti.ergo nō eſt pactū. Huius timore dicit glo. adde.ſ.me uelle ꝛc̄.certe eſt deſtruere legē ꝛ be ne ſciuiſſet iuriſcōſultus dicere ſi uoluiſſet.itelli gas ergo ſimpliciter. Ad cōtrariū rñde ut ſtatiz dicā. ¶Op.ꝙ cōuentiones debēt fieri per uer ba de futuro:ut.l.v.§.ſtipulatio.j̄.de uer.obli. Dicit glo.ibi in ſtipulatione.hic in pacto.tu di cas ꝙ ſemꝑ pactū fit per uerba de futuro expreſ ſe uel tacite intellecta.vnde quādo dico ꝓfiteor te nō teneri:iſta eſt cauſa de p̄ſenti uel de p̄teri to:ſubintelligit̄ diſpoſitio neceſſaria.ideo ꝓmit to nō petere.ꝛ iſtud eſt de futuro. Sequit̄ enim de neceſſitate ſi nō teneris.ergo nō petaz ſimile in.l.qđ dicit̄.j̄.de euic.ꝓmitto furem nō eſſe ꝛc̄. ſubintelligit̄ ſi contrariū appareret teneat ad in tereſſe.vnde ſemꝑ hȝ cōuentionē ſeu diſpoſitio nem de futuro tacite uel expreſſe:ut.d.l.v.§.ſti pulatio. ¶Op.ꝙ cōfeſſio ſine cauſa nō ualet[c]:

vt.l.cū de indebito.§.fi.de ꝓba.So.ſpāle hic fa uore liberatiōis. ¶ Scḋo op. ṽba enūciatiua ex iudiciū nō inducūt diſpoſitionē.ſed ſolum ꝓba tionem:vt.l.publia in fi.j.depo.ſed hic dicit ꝙ inducit pactū.ergo ⁊c̄.So.ſpeciale eſt fauore li berationis. Itē hoc intellige preſente parte qḋ colligitur ex dictione te[a] ⁊ ſic ibi erat ille ad quē ſermo dirigebatur.ſecus ſi abſente pte:vt.l.idē in duobus.ṡ.eo.⁊ ibi dixi.

a ¶ Dictiōe te.vide in.l.cuꝫ falſa.C.de iu.⁊ fac.igno.

Ex.§.ſequēti.

¶ Scḋm glo.facta trāſactione in cauſa appellationis videt̄ ſolum illi inſtātie renunciatū ⁊ ſnīa prima remanet firma ⁊ ex ea aget̄ ſi id ꝙ deuenit in trāſactione nō impleat̄.ſed ſm bar.Si pactuꝫ fiat de parēdo ſnīe.ſi trāſactioni nō pareat̄ aget̄ ex pacto ſicut ageretur ex ſententia vel confeſſione.Et iudex primus exequitur ſententiam que tranſiuit in rem iudicataꝫ deſertione appellationis uel renunciatione expreſſa. Et non valent pacta cū dicit̄ remitto tibi omnes ꝯdemnationes ⁊ omnia bona ſaluo ꝙ ſi ꝯtrafeceris reincidas in eaſdem penas.

Qui prouocauit.

[b] Antequā glo. veniat ad ꝯ̄ria format duas qōnes.venio primo ad cōtraria. ¶ Op.dicit̄ hic ꝙ iudex ſnīam primaꝫ ſequitur:ſed ſnīa extinguit̄ per appellationem:vt in.l.i.ad turpill.in fi. ¶ Itē pactū fuit nudum. ergo ex eo nō poteſt agi.igitur iſta executio non poteſt fieri.So.dicit gl.poterit damnari:vt ſtet conuentioni.⁊ ex illa ſententia agetur.vide glo. ¶ Sed quero cum dixi iſtud pactum eſſe nudū poterit damnari ex eo. Rñ.intelligas pactum ſic cōuentū ꝙ poterit veſtiri poſtea rei interuentu. vtputa ſi a lite deſiſtam dabis mihi tantū:vt no. in.l.i.in fi.ma.glo.C.de pac.vnde licet fuerit nudum ab initio fuit veſtitū poſtea rei interuentu. Scḋo modo ſol.glo.ꝙ hic per tranſactionē videt̄ renunciatū appellationi.⁊ ideo prima ſnīa mandatur executioni.ſicuti ſi alio modo appellatio eſſet deſerta. ¶ Sed ad hoc op.ſm glo.quādo appellatio eſt deſerta iudex appellatiōis nō exequitur ſnīam.ſed iudex primus acſi appellatum non eſſet:vt.C.de temp.ap.l.fi.§.pe. Intelligit glo.ꝙ hic iudex appellatiōis erat iudex delegās qui exequitur ſentetinam delegatorū ſuoꝝ.q.d. ſecus ſi iudex qui de ꝑncipali cā ꝓnūciaſſet fuiſſet ordinarius:vt.l.ꝑcipimus.§.his iudicib⁹.C. de appel.⁊.C.de epiſ.au.auc̄.ſi quis litigantiuꝫ. ¶ Scḋm iſtam glo.habes vnū mirabile ꝙ facta trāſactione in cauſa appellationis videt̄ ſolū illi inſtantie renūciatū ⁊ ſnīa prima remanet firma: ſi id quod deuenit in trāſactione nō impleat̄.qḋ multū no.tamen mihi hoc non placet:qa ſi hoc eſſet veꝝ iſta cōuentio qua promiſit ſe ſatiſfacturum iudicatis ſi infra tp̄s nō ſolueret nihil operaretur quod videt̄ eſſe neceſſe vt ħ. Preterea ſnīa prima eſt extincta per appellationē ⁊ remanet dubium per trāſactionem.illud dubium tollitur:vt.l.poſt rem:⁊.l.i.j.titu.i. Unde videtur a toto per trāſactionem eſſe receſſum:vt igit̄ ſuſtineamus iſtam glo.dic ꝙ ibi nō fuit receſſum a toto ſimpliciter.ſed ſub cōditione.ſ.ſi infra certum tēpus ſolueret.ſi igitur nō ſoluit fuit cōuentum ꝙ ſnīa prima remaneret firma ⁊ appellatio tolleretur merito illa prima ſententia executioni mandatur.⁊ hoc putarem verum in ſe tamē aliqualiter repugnat textui qui innuit ꝙ ante erat facta tranſactio dum dicit a qua tranſegerat qḋ tempus eſt preteritumpluſquāperfectum. Preterea repugnat tex.qui dicit iuſtam conuentionem veluti confeſſi ſequitur non eniꝫ dicit ꝙ ſententia mandetur executioni.ſed ipſa conuentio de ſoluendo.⁊ ideo putarem non male dicendū ꝙ iſte.§.breuiter hoc dicat. Pactum de parendo ſententie ſi tranſactioni non pareatur meretur executionem.ſicut ſententia ⁊ confeſſio.hoc dicit quod not.quia ſcḋm hoc habes duo ſpecialia[c].primo ꝙ pactum eſt nuduꝫ ⁊ valet ad actionem:⁊ ſic eſt iſta legitima conuentio:quia lege iuuatur:vt.l.legitima.ṡ.eodem.⁊ hic tex.appellat iuſtam conuentionem hoc eſt legitimam.ſecundo no.ꝙ iſta conuentio meretur executionem[d].ſicut dicimus de ſtipulatione iudicatū ſolui:vt.j.iudicatum ſolui.l.prima.⁊ hoc habes dicere de neceſſitate ſi dicis tranſactionem ſimpliciter factam. Cum enim per appellationē ⁊ tranſactionem ſecutam prima ſententia ſit extincta non poſſet pacto contrahentium reſtaurari vt agatur tanquam ex ſententia.ſed tanquā ex pacto.facit quod not.C.de tranſacti.l.ſi diuerſa.⁊ ſupra eodem.l.ſi vnus.§.pactus.⁊ quod ibi dixi. Item aduerte ꝙ illud quod glo.dicit ꝙ hic iudex appellationis erat delegatus.videt̄ Guil. quedam diuinatio.⁊ ideo dicit ipſe diſtinguendo tres caſus. Aut ſententia prima confirmatur per iudicem appellationis ⁊ ſine dubio ipſe facit executionem:vt dicta.l.precipimus in fine.⁊ .C.de epiſcopali audientia.autentica ſi quis litigantium. Aut ſententia prima remanet firma ꝓpter curſum fatalium ⁊ exequitur iudex primus ſi eſſet ordinarius:vt dicta.l.finali.§.penultimo de tempo.appellatio.aut confirmatur alio modo q̄ꝫ propter curſum fatalium ⁊ exequitur iudex appellationis.caſus eſt hic no.Sed do. Jaco.bu.dicebat non videre rationem differentie vtrum renuncietur tacite vel expreſſe cum ſempꝫ agatur ex prima ⁊ iudex primus debet exequi: vt no.in.l.eos.C.de appellatio.ideo iſte ſtabat huic glo.quod ſatis placet.ſed ſecundum lecturā quam dedi iſta non ſunt neceſſaria. Nō enim mandatur ſententia executioni.ſed conuentio. Ultimo facit[e] iſta lex ad illam conuentioneꝫ que tota die cōſueuit apponi in pactis vniuerſalib⁹. ſcilicet remitto tibi omnia bona ⁊ condemnationes ſaluo ꝙ ſi contra predicta feceris reincideris in dictas penas.vtrum iſta conuentio valeat. videtur hic ꝙ ſic. Contrarium videtur per.l.ſi vnus.§.pactus.ṡ.eo.⁊ ibi dixi.

b ¶ §.Qui ꝓuocauit. vide per ang.⁊ Imol.poſt bar.in.l.a diuo in ꝑn.in.iiij.⁊.v.et.vj.col.j.de re iudicata. ¶ Per iſtū tex.dic̄ bal.⁊ pau.ḋ ca.in.l.cuꝫ pro quo.ṡ.de in ius vo.ꝙ ꝓmiſſio facta in iudicio hꝫ executioneꝫ paratam.

c ¶ Duo ſpecialia. No.caſum ī quo pactū nudū parit actōeꝫ lꝫ bar.hic dicat ꝙ iō eſt: qꝛ factuꝫ eſt in iudicio ꝓut in ſimili multū no.dixit bar.in.l..i.circa fi.j.iudi.ſol.pro quo facit.l.ſi fideiuſſor qui ſatiſda.cogā.⁊.l.cū oſtendemus.§.fi.de fideiuſſo.tuto.⁊ qḋ no.bar.⁊ doc.in.l.i.i ꝑn.de ṽ.ob.per aliquos in.l.ij.§.voluntate.ſol.mat.ad hoc facit.l.pacta nouiſſima in fi.⁊ qḋ ibi no.bal.⁊ do cto.C.e.qḋ no.gl.⁊ bar.in.l.i.C.de cura.bo.dā.⁊ no.per aliquos in.l.ſi finita.§.eleganter.ſed bal.ħ tꝫ ꝯ̄.ꝓ.l.ſiue apud acta.C.de trāſact.⁊ ibi bal.in.i.col.per ludo.in.l.i.in ꝑn.de ver.oblig.

d ¶ Meret̄ executionē. bal.ħ ꝯ̄ ⁊ ꝓ eo vide qḋ no.Joā.an.poſt Imol.i.c.ſi quādo.de offi.dele.ang.⁊ imol.in.l.a diuo pio in prin.de re iudi.

e ¶ Ultimo facit. Adde bar.in.l.nō ſolū.§.iniuriam.de iniur.

Poſt diuiſionem.

Perceptio vſurarum ab vno non perimit actionem aduerſus alios competentem inſoliduꝫ.hoc dicit. ¶ Opponitur ⁊ videtur ꝙ per acceptilationeꝫ factam preiudicetur creditori:vt.C.eodem.l.ſecunda. So.dic tria verba in.l.cōtraria creditor agit cōtra eum qui eius nomen acceperat. Unde agendo videtur paciſci ne petat a ceteris.hic ſo.recipit propter quod paciſci non videtur cum neceſſe habuerit recipere: vt.l.fideicommiſſa.§.ſi rem.j.de legatis.iij.Sed opponitur de tex.qui dicit vſuras acceptauerūt ideſt ceperūt vel ideſt liberauerunt per acceptilationem. ⁊ ſic ratum habuerunt.So.ibi receperunt vel liberauerunt per acceptilationem hic tantum fuit in vſuris non in ſorte.vnde in ſorte ſibi preiudicare non non poteſt.⁊ ſic habes ꝙ agendo contra vnum ſibi preiudicat recipiendo vel liberando per acceptilationem non preiudicat ſibi in alijs q̄ꝫ in eo ꝙ liberat.

a ℂ. §. Pater. hũc tex. ſingularẽ facit bal. in. c. i. de duo. fra. a. c. inue. ⁊ i .l. cũ acutiſſimi. C. de fideicõ. in. i. col.

b ℂ Glo. inducit. ⁊ dũ glo. h in fi. dicit no. id eſſe ſeruandũ de iure lʒ non ſit ſtatutũ qd veriſimiliter ſtatutũ eſſet ſi hoc queſitũ fuiſſet. adde ꝙ hanc glo. etiã in reſcrip. allegat pro no. Bal. in. l. i. C. que res pig. ⁊ pro iſta gl. facit. l. ticius. §. lucius et ibi no. pau. de ca. de. lib. ⁊ poſthu.

th hereditas eſt eis debita nõ ſic pie cauſe ideo eius fauore cõceſſum eſt ut nutu teſtator poſſit pro illis diſponere ⁊ vnũ no. ꝙ conſuluit Fran. de rampo. cõſilio. xi. in cõſilijs cal. ꝙ ſi teſtator nutu inſtituit ſororẽ ⁊ notarius interroget an poſt mortẽ ſororis velit bona diſtribui inter paupes ⁊ ãnuat ꝙ ſic ⁊ deinde notarius interroget an velit ꝙ apponat clauſula codicillaris ⁊ ſimiliter annuat ꝙ ſic ꝙ virtute talis clauſule uenientes ab iteſtato tenebuntur reſtituere hereditatẽ ſorori teſtatoris. Et poſt mortẽ eps bona diſtribuet.

c ℂ Heredeʒ facere. lʒ ludo. in autẽ. ſimiliter. C. ad. l. fal. cir/ca. vi. priuilegiũ tʒ contra bar. etiã in pia cã per regulã. l. hereditas. C. de pac. cõ. ⁊ oſtẽdit iſtũ tex. h nõ pbare dicit tñ ꝙ forte opi. Bar. ſeruaret in practica: qa nõ. h habuit cõtradictorẽ ſed certe ẽt ang. h tenet cõtrariũ per. l. vba teſtãdi. alias. c. l. verba cõtraxerunt. de v bo. ſignifi. ADDE ẽt poſt. d. Iaſo. q inclinat i partẽ bar. de vitate et ꝙ dicit bar. in. l. i. C. de ſacroſanct. eccle. Pau. de ca. conſi. cxxxx. ⁊ credo ꝙ opini. bar. pcederet nõ extantib filijs aliis nõ: qa h ponderat ab ba. allegato cõſilio. xi. p d. Iaſo. Et ꝙ plus priuilegij nõ habeãt pie cauſe quaʒ filij uoluit abb. conſilio. cv. caſus in facto: ubi uoluit ꝙ ſicut nõ valet teſtamentũ ratione voluntatis ipfecte iter liberos per allegata p euʒ nec eodẽ modo ad piaʒ cãm nec videtur bona conſideratio pater non põt nutu teſtari inter filios ⁊ tñ ad piam cãm põt ergo magis p uilegiata qa non reſultat argumentatio nã lʒ pater nõ teſtet iter liberos

Ex. §. ſequenti.

ℂ Verbũ remaneret eſt cõmune ⁊. mandatũ factũ ſub nomine appellatiuo tranſit ad ſucceſſorem nõ autẽ ſi ſub nomine proprio ſit factũ. Et verba enunciatiua de faciendo aliquẽ heredem diſpoſitionẽ inducunt ad pias cauſas inter liberos: ⁊ fauore militis. Et legata non debent per auẽ. ex cã filio ignoranter preterito.

Pater. [a]Pactũ factũ vni qui ſolus ſucceſſurus ſperabat pdeſt alijs pter ſpẽ ſuccedentibus. h. d. Primo pro declaratione tex. q̃ro de itellectu huius vbi remaneret. Glo. dicit optime ꝙ põt intelligi remaneret proprie ſi dos non eſſet ſoluta vel ſi eſſet ſoluta dos tunc intelligit improprie remaneret. i. redderet ⁊ ſolueret: ut. C. de dona. ante nup. l. ſi cuʒ ante. ℂ No. ꝙ uerbũ remaneret eſt cõe. Põt. n. eſſe directũ ⁊ obliquũ: ut hic pʒ: dixi plene in. l. cẽturio. ff. de vul. ⁊ pupi. ℂ Quero qs opponet doli exceptionẽ. de qua loquit iſte tex. Certe ex glo. poſita ſup vbo remaneret colligunt due lec. ſm vnã. ſ. quãdo dos erat ſoluta opponet exceptionẽ maritus ſi cõueniat a fratre. ſm aliã opponẽt doli exceptionẽ filij defuncti ſi cõueniant a marito: quelibet eſt bona. glo. inducit[b] iſtã. l. in ar. ad. q. ſi papa mãdat alicui epo: vtrũ tale mãdatuʒ porrigat ad epm ſucceſſorẽ. de quo habuiſtis in. l. ⁊ qa. ff. de iuriſ. om. iu. ⁊ eſt diſtinguendũ: aut p nomina appellatiua: aut p ppria: aut p vtrũqʒ apponit. dixi i. l. ſi ſeruus. de ſtip. ſer. ℂ Ultimo no. ex hac. l. ꝙ quãdo aliquis in actibus inter uiuos aliquẽ ſuũ heredẽ appellat videtur in eum ſuũ iudiciũ conferre ⁊ eũ heredẽ facere[c]: ut h in fi. uide tex. ibi in fratrẽ ſuũ ſupremũ iudiciuʒ cõtuliſſe uidet: qd forte procederet ſi hereditateʒ ad pias cauſas relinqueret. extra de ſucceſſ. ab inteſt. c. ſi. Itẽ ſi eſſet miles. ar. C. eo. l. lʒ. vel ſi eſſet inter liberos ar. l. hac conſultiſſ. §. ex impfecto. ⁊ auẽ. ibi poſita. C. de teſta. ⁊ de natura. lib. auẽ. ſi qs. Alias autẽ nõ ſufficeret nec prodeſſet: qa ſolẽnitas teſtamenti deficeret. ℂ Ultimo no. iſtaʒ. l. multũ pro opi. mea in auẽ. ex cã. C. de libe. pte. vbi teneo ꝙ ſi pater preterijt filiũ quẽ ignorabat vel poſthumũ cũ vxorẽ pregnãtẽ ignoraret ꝙ legata nõ debeantur ex vigore illius auẽ. cum enim prouiſiones facte inter viuos q̃ ſunt maioris roboris irritent propter liberos ſuperuenientes: ut hic. ⁊ l. ſi vnq̃. C. de reuocan. do. multo magis legata ⁊ ultime volũtates: pro hoc. C. de inoffi. teſta. l. ſi cum vel in vtero.

Ex. l. ſequenti.

ℂ Pactũ veſtitur rei traditione niſi fiat ad liberandũ a precedenti obligatione ad quã ſoluendam preciſe cogi poterat. Et cõtractus innominati variant ſm perſonas. Et accipiendo cõtractum improprie cõtractus innominatus etiã celebratur p dictionẽ ſi. Et pactũ de liberando in futurũ producit exceptionẽ in preſenti.

d **I intra.** [e]Ex pacto de liberãdo implera cõditione non competit actio ſʒ exceptio. h. d. ℂ No. duo. primo ꝙ ex tali pacto nõ habet actionẽ. ſecundo ꝙ ex tali pacto habet exceptionẽ. ℂ Oppo. primo de. l. in traditionibus. ff. eo. ⁊. C. de re. permu. l. ex placito. glo. immiſcet iſta duo cõtraria: tamẽ i veritate ſeparata ſunt ⁊ ſeparatas ſol. habent. Et ideo aſſumo primaʒ. Videt. n. iſtud pactũ veſtitũ: quia in rei traditione appoſitũ: ut. ff. e. in. l. traditionibus ergo producit actioneʒ. Rñ. ꝙ nõ fuit appoſitũ illud pactũ in traditione rei. uel aliter poſito ꝙ in traditione rei eſſet appoſitũ illud eſt uerũ quia pactum tunc veſtit: niſi traditio fieret ad liberandũ a pcedenti obligatione: tunc enim veſtiri nõ põt. Hic eſt caſus hic ſm iſtã lec. Et hoc verũ ſi tunc cũ ſoluit tenebatur preciſe ſoluere. ſecus ſi non poterat cogi: quia habebat dilationẽ vel erat tantuʒ naturaliter obligatus: vt no. in. d. l. i traditionibus. Cõtra hoc op. quia quãdoqʒ ſolutio que ſit ad liberandũ inducit obligationẽ: vt in venditore tradente rem. So. dicit glo. ibi: ideo quia hic agit: vel verius ibi erat ante obligatus ex cõſenſu nõ obligat: ideo quia tradit rẽ: licet tollatur obſtaculũ exceptionis qd erat p. l. iul. §. offerri. de ac. emp. ⁊ ſic remanet ſolutũ contrariũ. de. l. in traditionibus. ℂ Oppo. ſecundo licet iſtud pactum nõ fuit factũ in rei traditione. tamẽ debet dici veſtituʒ rei interuentu ſolutione poſtea facta: ut. l. iuriſgentiũ. §. i. ff. e. ⁊. C. de re. pmu. l. ex placito. ⁊. l. in rebus: vñ producit actioneʒ preſcrip. verbis. So. dicit glo. ibi: uel dic. ſecũdo ꝙ h fuit cõtractus innominatus facio vt des ex quo oritur actio de dolo que nõ habet locũ cũ exceptio cõpetit. Certe huic repugnat tex. qui dicit ſi mihi ſolueris te liberabo. ⁊ ſic magis erat do vt facias q̃ facio ut des: niſi dicas verba aliter fuiſſe cõcepta q̃ tex. dicat. qd abſonũ videt. Preterea dicunt docto.[f] moderni ꝙ magis debemus inſpicere modũ implendi q̃ modũ cõtrahendi: licet glo. hic hoc reprehendat. Ego ſemp dixi uobis ꝙ cõtractus innominati variant ſʒ pſonas. Nã ſicut emptio dicit ex parte emẽtis ⁊ venditio ex parte vendentis. ita hic ex parte dantis dicet do vt facias. ⁊ ecõuerſo ex parte faciẽtis dicet facio vt des. Dicemus i. l. naturalis. ff. de preſcrip. uerbis. Quicquid tamẽ ſit ex hac glo. no. ꝙ cõtract innominatus celebrat etiã per dictionẽ ſi. Item no. in. l. hoc iure. §. i. de dona. Contrariũ no. i. l. ſiquis cũ debitore. ff. de iureiu. Sed ſuſtinendo glo. iſtã dicunt doc. ꝙ quando ex eo qd apponitur per dictionẽ ſi aliquid parti adeſt inducitur cõtractus innominatus: ita loquitur hec glo.[g] et ſimilis. ſecus ſi parti nihil adeſt: ut. d. l. ſiquis cũ debitore. dñi puto hoc ſatis procedere accipiendo contractũ improprie. nã proprie cõtract eſt ex quo vltro citroqʒ orit obligatio: ut. l. labeo. ff. de vbo. ſigni. Sed in cõtrariuʒ non eſt: qa illud qd apponit per dictionẽ ſi eſt in cõditione nõ in obligatione: ut. l. ſi quis ſub cõditione. ff. ſi quis ob. cã. te. vnde cũ vtrũqʒ nõ ſit obligatio pprie cõtractus non eſt: lʒ pti aliqd adſit: pro hoc habes tex. cũ glo. no. in. l. ad veterani. §. i. cũ ſua gl. ⁊. l. ſi cũ fundũ. ff. ad. l. fal. ⁊. l. ſi fundus. ff. titu. i. Satis tamẽ placet ꝙ implemẽto ſecuto dicatur cõtractus: lʒ improprie cũ actionem preſcriptis ver. pducat: vt no. i. d. l. hoc iure. §. i. nec obſtat iſta lex: quia dico ꝙ hic parti nihil adeſt. Soluit enim ſibi debitũ: ſin autẽ ad ſoluendũ cogi non potuiſſet fateor ꝙ pduceret actionẽ: vt. ſ. dixi. ℂ Venio ad ſcdm[g] dicit hic ꝙ hʒ exceptionem. Nota tu iuuenis ꝙ pactũ de liberãdo in futurũ pducit exceptionẽ in pñti qd ppetuo tene mẽti.

d I itra

e Et qd i caſu huius. l. ſi p mitto tibi ꝙ de decẽ que mihi debes ſi ſolueris qn qʒ infra mẽſeʒ te liberabo elapſo mẽſe nõ ſoluiſti peto. x. tu dicis ꝙ nõ debes audiri niſi in quinqʒ: qa alia pſumunt i fraudẽ vſura. uide bal. in. l. cã allegas. i. vi. col. C. de vſur.

f ℂ Dicunt doc. vid bar to. in. l. naturalis in. §. ſʒ ſi facio. ff. de pſcri. v.

f ℂ Hec glo. ⁊ hanc glo. põderat bal. in. l. qñ. C. de re. pmu. an ex euentu conditionis pactũ nudũ veſtiatur.

g ℂ Ad ſecũdum ex hoc no. ꝙ lʒ ex tali pacto non oriat ius agẽdi poterit tamẽ iſte q dʒ liberari recurrere ad iudicẽ ut faciat ſe liberari ſʒ gl. no. in. l. ſi cõtẽdat. de fideiuſſo. ⁊ glo. in. l. aureli. §. ſi centuʒ de libera. lega. ⁊ qd no. in. l. ſi finita. §. eleganter de dã. infec.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

a i Inter debitorē. ſoluenda tributa.no.bal duȝ in.l.cuȝ notiſſimi.de preſcri.xxx.anno.

i **Inter debitorem.**

Pactum priuatorum iuri publico nō preiudicat.hoc dicit.ℭ Oppo.ī.eodem.l. epiſtola.§.pactum.So.pactum non preiudicat fiſco. ſed ipſis contrahentibus.quod no.bodie vero eſt aliter ſtatutum per auč.poſitam.C.ſine cenſu vel reli.l.i.ℭ Ultimo no.tu iuuenis ꝙ creditor cogitur ad ſoluenda tributa[a] predij quod poſſidet iure pignoris.

A emptionibus.

Contrahentes tenentur ad naturalia contractus:niſi aliud actum ſit.h.d.Uel ſic naturalia cōtractus tranſeunt ſine pacto:ſȝ poteſt contrariū paciſci.h.d.

b c Uȝ in eo et ad notat.p Guil. h uide no.p bar.i.d.auč.minoris debitor in pu.

c **Um in eo.**[b] Tutor ideꝗȝ creditor debet eſſe contentus ea parte ad quam creditores alios reuocauit.hoc dicit.ℭ No.ꝙ ſȝ iſta iura creditor poteſt eſſe tutor.bodie contra:ut in auč.minoris.C.qui da.tu.poſ.ℭ Nota caſuȝ in quo officium ſuum eſt ſibi damnoſum.ſȝ hoc ideo:quia pactum ſuuȝ a pluribus creditoribus poſſet ſibi nocere vt vidiſtis.ſ.eodem.l.⁊ ſuum in fine tamen in hoc tutore eſt plus:ut deciſio particulariter facta cum creditoribus ei noceat. alias non noceret:niſi fuiſſent cōuocati in vnuȝ: vt.d.l.⁊ ſuum in fi.ℭ Querit glo.quid ſi decidit diuerſimode cū aliquo plus cum aliquo minus:dic vt in glo.⁊ eam no.⁊č.

d **Iuiſionis.** Seipſam ſummat.ℭ Oppo. contractus nominati producunt actionem ex eo ꝙ ſunt:ut.l.iuriſgentium.in princi.ſ. eodem ſed hic eſt contractus nominatus:quia diuiſio:ergo producit actioneȝ.Reſpondeo nego contractum eſſe.Diuiſio enim eſt nomen generis.Siue enim ſit diuiſio animorū ſiue vnius .l. vel diuiſio gratia culture vel diuiſio domus gratia commodioris habitationis. Omnia iſta appellantur diuiſio.merito non facit contractuȝ nominatum ſicut permutatio vt.C.de rerū permuta.ſuper rubrica. dixi .ſ. eodem.l. iuriſgentium.ℭ Secundo oppo.⁊ nunc intro glo.ſi interuenit traditio iſtam parit liberationem:ergo non obligationem nec actionem. Huius timore legitur hec.l.duobus modis in glo.primo ꝙ in diuiſione fuit appoſitum pactum.de tradenda alia re ſocij.ſecundo modo legitur in glo.ꝙ ſi ex vna parte eſt ſecuta traditio ueſtitur pactuȝ vt poſſit agi contra alium vt impleat contractuȝ diuiſionis:et iſta eſt vera tene menti iſtam.l.

Ex.l.ſequenti.

ℭ Que ſit ratio quare teſtator non poſſit prohibere fal.⁊ heres illaȝ remittere poteſt. Et que ſit ratio ꝙ cautio de utendo ⁊ fruendo arbitrio boni uiri non poteſt per teſtatorem remitti. Et an valeat pactum contra formam datam a.l.et per qđ quis renunciat defenſioni ſue.

e Actū p habere exitū vide bar.i.d.auč.ſȝ cū teſtator ⁊ in.l.nemo pōt de le.i.circa princi.

p **Actum.** Pōt teſtator ⁊ poſſunt contrahentes renunciare iuribus pro ſe introductis. hoc dicit.ℭ No.validum eſſe ar.de vltimis voluntatibus ad contractus de quo per Guil.⁊ p Di.in.l.ſeruum filij.§.eum qui cyrographuȝ in fi.ī.de le.primo.⁊ quaſi ideȝ dicunt.ℭ Oppo. ꝙ quedam poteſt facere heres que non poteſt defunctus:poteſt enim remittere heres falcidiā defunctus non:ut.l.ꝙ de bonis.§.primo.ī.ad .l.fal.⁊.C.ad.l.fal.l.finali. Sol.non eſt bonum argumentū quando non eſt eadem ratio. Modo videamus diuerſitatem rationis quare teſtator non poteſt prohibere falcidiam. Reſpon.ꝙ falcidia fuit inducta ad vtilitatem heredis ⁊ ad vtilitatem publicam.ſcilicet ne teſtamentum deſtrueretur nullo exiſtente herede cum nulluȝ cōmodum ſentiret ut.ī.ad.l.fal.l. prima.ī.⁊ inſti. ad.l.fal. Intereſt enim reipubli.teſta.⁊ ultimas voluntates habere exitum[c] vt.l.vel negare:quēadmodum te.aper.⁊ ſic teſtator non poteſt hoc tollere cum ſit propter vtilitatem publicam.ſed quando heres remittit ceſſat hic timor:quia iaȝ eſt adita hereditas.ſed dices ſi ratio eſt publica vtilitas ut dixi quomodo hodie teſtator poteſt remittere falcidiam:ut C. ad.l.fal.auč.ſed cum teſtator. Reſpondeo hodie ille timor ceſſat:qa ſi ex teſtamento non adiretur hereditas in quo eſt prohibita detractio falcidie:nihilominus valent relicta in teſtamento:ut in auctē.de here.⁊ fal.§.ſi uero expreſſim.qui eſt nouiſſimus caſus iuris. Item iuriſconſulti qui non habebant fidem chriſti ⁊ non habebant ſpem futuri premij cogitauerunt ꝙ nullus adiret hereditatem niſi ſub ſpe commodi pecuniarij. Imperator iuſti. qui fuit chriſtianus conſiderauit ꝙ quis adiret hereditatem ſolum propter iſtud commodum quod habet.ſcilicet premium a deo in exequendo illam voluntatem:vt dicto.§.ſi vero expreſſim.ℭ Secundo op.C.ut le.no.ca.l.ſi res. So. ibi loquitur de cautione de vten. fruen. quam defunctus non poteſt remittere.hic in cautione de legato preſtando. Reſpondeo quia iſta eſt inducta fauore defuncti illa fauore heredis.ſed hec ratio non eſt ſufficiens per.l.vnum ex familia.§.ſi rem.ī.de lega.ſecundo. Eſt ergo ratio: quia ſi illa cautio de vtendo ⁊ fruendo remitteretur quis inuitaretur ad delinquendum quod eſt contra publicam vtilitatem. Item nota.in.l. penultima.C.ut le.no.ca.ℭ Ultimo glo. que eſt hic enumerat caſus in quibus quis nō poteſt renunciare iuri pro ſe introducto.qui caſus omnes comprehendantur ſub diſtinctione quam dedi vobis in.l.ius publicum.ſ.eodem vbi potes per te uidere ſi intueris diligenter. De uno poſſes dubitare.ſcilicet de caſu.l.cum precario .ī.de preca.ſed certe ibi non valet pactum:quia eſt contra formam datam a.l. Eſt enim precarium quod reuocari poteſt ad libitum concedentis ſi facio pactum in contrarium.ſcilicet ꝙ non liceat eſt contra formam contractus:ut ibi. ⁊ in.l.ut mortis.de donatio.cauſa mor.ℭ No. etiam alium caſum qui hic ponitur ꝙ pactum p quod quis renunciat defenſioni ſue non ualet[d] qđ intelligit in cauſa ſtatus et perſone ſue:alias bene exceptionem ſuā in ſui fauorem poteſt qs per pactum tollere.

d ℭ No.etiā facit pro dicto bar.⁊ docto.in.l.cuſtodias.ḋ publi.iu.bal.in .l.i.C.de cōfeſ.⁊ bar.i.l.facultas.C.de iur.fiſ.et hanc glo.limita vt per ludo.in rubrica.de arbitris i.viij.charta.

e **Emptor.** Si emptio fuerit ſtipulatione vallata ab ea nudo conſenſu non receditur ⁊ pacta vltima ſunt ſeruanda.hoc dicit.ℭ Oppo.ꝙ per pactum ſecundum fuit prima uenditio renouata vt.l. iuriſgentium.§.adeo.ſ. eodem ergo per vltimum pactum non poteſt fieri ut ex primo agatur cum ſublatum ſit ipſo iure.glo. ſo.ꝙ fuit actum ut non tolleretur primum. Tu dic aliter ꝙ hic prima conuentio non ſteterat in finibus conuentionis:ſed fuerat ſtipulatione vallata:ut dicit textus.⁊ ſic non erat res integra.vnde per ſecundum pactuȝ ipſo iure tolli non poterat vt hic nota.

Ex. §. ſequenti.

¶ Subſcribens ſe ſubſcripture per alium facte ſibi preiudicat ⁊ cla generalis reſtringitur ad p̄cedentia noiata ſi reſtringi pōt ſalua ratione recti ſermonis. ⁊ ſi nulla cā eſt ſpecificata referť ad oīa. ⁊ hic uidetur tex. ꝙ ſufficiat verbo cancellatos bānitos qui cancellanda ſunt.

Lucius. Liberatio generalis reſtringiť ad ea de quibus eſt actum. h. d. ¶ Primo op. ꝙ iſta ṽba epl̄e nihil important. nō eni pōt nũmularius per ſuā epiſtolā facere inſtrumēta eſſe caſſa que faciunt cōtra ſe. vt. l. rōnes. ⁊ l. exēplo. C. de ꝓba. Huius timore legiť iſte. §. duobus modis in quibuſdā gl. ꝑuis hic poſitis. Uno modo ꝙ iſta epl̄a loquať de inſtr̄is facientibus pro ſcribēte: ⁊ tūc ꝓcedit ſine dubio. Alio mō vt loquať de inſtrumētis facientibus ꝯtra ſcribentez. tñ alia ps cōſenſit. ⁊ hoc inuit glo. ſup verbo habit[a]. ⁊ alie glo. ſequentes. ⁊ hoc videť colligi ex tex. in p̄in. §. qui ĩnuit epiſtolā eē acceptā a p̄ñte. Ex quo no. duo. primo ꝙ per modū epl̄e q̄nq̃z loquiť quis ei qui p̄ſens eſt. ſcd̄o no. ꝙ ille qui ſe ſubſcribit ſcripture facte per aliū ſibi p̄iudicat ſicut ſi ipſe ſcripſiſſet. facit. ⁊. de fal. l. i. §. ſi iter filium. ¶ His p̄miſſis quia r̄ñſio ſceuole ē obſcrura reuoco in dubium quid iuris in q̄ōne ꝓpoſita. quidā dicunt ꝙ pactū reſtringitur ad id qđ erat per nũmulariū cogitatum. C. de tranſac. l. ſi de certa. glo. dicit ꝙ illud pactū generale referť ad omnia niſi ꝓbeť aliter actū eſſe. nec ob. d. l. ſi de certa: quia aliud in tranſactione. aliud ĩ ſimplici cōuentione. Iſta diſtinctio glo. nō videť vera[a]: qa ita ex cauſa tranſactionis pōt fieri generalis remiſſio oīum ſicut ex ſimplici liberatione ut. l. cū aqliana. ⁊. ti. i. vn de Guil. de cu. dicebat ꝙ in dubio videť actū vt clauſula generalis reſtringať ad p̄cedentia nominata. allegauit ipſe. ⁊. de le. iij. l. queſitū. §. i. ⁊ de li. le. l. aurelius. §. ſticho. ⁊ ita addit Ci. hodie. C. de trāſac. l. ſub p̄textu. qđ intelligo uerū qñ verba generalia ſic reſtrīgi poſſunt ſalua ratione recti ſermonis. tex. eſt no. in. l. ex pluribus. in prin. ⁊. de ſolu. ita in caſu. l. noſtre vbi dicitur ſi qđ inſtrumentū a te emiſſū ⁊c̄. recte reſtringiť ſi qđ inſtr̄m ꝑtinēs ad menſaz. ſed ſi eſſet adiectū ſi quod inſtr̄m ex quacunq̃z alia cauſa uel verba ſimilia tunc ſecus. Alias ſi nulla cauſa eſſet ſpecificata ſto cū glo. ut referatur ad oīa. tex. eſt in. l. pluribus. ⁊. de accep. dixi plene. i. l. aurelio. §. gaius. de li. le. ¶ Ultimo facit[b] ad q̄ōnē in. c. pacis. contētum eſt ut quidā banniti rebānianiantur ⁊ eorū cōdēnationes ⁊ bāna caſſentur ſeu cancelleť. vtrū ſufficiat cācellari verbo: an eſt neceſſe ꝙ cancelleť facto. qđ vř. ut. l. indictū. C. de ſolu. ⁊ qđ ibi no. ⁊. ⁊. de pe. here l. ſi qs libertatē. in glo. ſup ṽbo ĩducať. In ꝯ̄riū ē caſus h̄. ibi ꝓ cācellato hř. ⁊ vř tex. in. l. nihil. e. l. i. ⁊. de adimēdis le.

Ex. l. ſequenti.

¶ Quando pactū appoſitū traditioni rei ꝓducat actionē. ⁊ an pactū appoſitū ad excipiēdū valeat ad agēdū.

i **A traditionibus.** Iſta. l. ſe ipſam ſummat. ¶ Op. d̄ reli. l. ꝙ ſi locus. ⁊. C. de vſuris. q̄ uis ⁊. ⁊. e. l. pe. ⁊ de diſtra. pig. l. ſi creditor. §. ſi. ⁊. C. d̄ iure do. l. auia. ⁊. ⁊. ſolu. ma. l. quotiens. ⁊. ſ. e. l. ſi tibi. ĩ p̄n. dicit glo. in oībus illis. ll. eſt ſpāle ⁊ in qualibet ipſarum apparet rō ⁊ qualiter intelligi debeat. ¶ Op. C. e. l. traditionibus. Rñ. pactū ualet ut ꝓducat actionē nō ut faciat acqri dñium ut in cōtrario. Fallit in pacto. l. cōmiſſorie ⁊ adiectionis in diē. de quo dic plene. ut. l. i. de do. na. ¶ Op. ſ. eo. l. ſi vnus. § pacta[c] que turpē. Sol. illđ qđ dicit q̄cunq̃z pactū: ĩtellige nō turpe vel ĩpoſſibile. ¶ Quero vtrū illud pactū ualeat vt actionem ꝓducat. glo. dicit ꝙ ſic. quia eſt veſtitum rei interuentu vt dictuz fuit in. l. iuriſgen. §. qnimo. ſ. e. Hic adverte. quia qdaz reprehendunt iſtam glo. quia illud ueſtimentū ſolū congruit contractibus inominatis. ut diximus in. d. §. quinimo. Dicendū eſt ergo iſtud pactum eſſe ueſtitum cohe rentia rei. ⁊ ita videbatur dicere Ja. bu. Ego ſto in opi. glo. q̄ dicatur veſtitū rei interuentu. ⁊ qđ diciť illud ē ꝓprium veſtimentū in cōtractibus inoiatiſ. fateor. ⁊ ideo vbi habita relatione traditionis[d] ad pactū reſultaret cōtractus inominatus nō diceret pactū veſtitū ut apparet ex his que. ⁊. dicenť in glo. vnde ſi trado tibi rez hoc pacto ꝙ vadas pro me romā. iſte cōtractus eſt uer[us] do ut facias tamen ex parte dantis impletur incontinenti. Et pro huius declaratione querit glo[e]. pone ꝙ alias ꝓmiſi tibi rem quam ex interuallo tibi trado adiecto pacto ꝙ vadas pro me romam. certe iſtud pactum non veſtitur: quia iſta traditio fit ad liberanduz a precedenti obligatione: ⁊ ſic non reſultat ille contractus inominatuſ. ⁊ ſic merito non poteſt dici ueſtiri rei interuentu. ſecundo q̄rit glo. quid in contractibus inominatis. vtruz ſi fiat traditio ex interuallo poſſit apponi pactum. gl. dicit ꝙ ſic. nam tunc traditio non fit ad liberandum principaliter cum non tenebatur: niſi naturaliter tantum. ⁊ ideo poteſt reſultare ille contractus inomiatus quaſi diceret nō do tantum ut liberer. quia non poſſum cogi. ſed etiam ut ſic facias. ſecus ſi efficaciter teneretur. ut dictum eſt. ¶ Sed contra predicta op. extra glo. ⁊ de ſolu. l. i. ĩ prī. So. quando ſoluitur ex neceſſitate nō poteſt apponi pactum quod producat actionē. Ita loquitur hic iſta glo. ſed poteſt a ſoluente apponi pactum ⁊ lex dari ſolutiōi ĩ quam cauſam conuertatur ut ibi. Ex predictis aſſume tria uerba. Aut traditio fit ex mera liberalitate nulla cogente neceſſitate ⁊ poteſt apponi pactuz ut hic. niſi ĩ caſibus poſitis in prin. glo. aut traditio fit aliqua neceſſitate cogente. ⁊ tunc aut erat neceſſitas ad quā cogi poterat remedio iuris ciuilis ⁊ pactum appoſituz non valet ad agendum. ut hic in glo. ⁊ iſta eſt ratio. l. quotiens. ⁊. ſolu. matrimo. ⁊. l. auia. C. de iure do. quia pater ſi dotat filiam tenetur eam dotare. ⁊ ideo ſimplex pactum nō ꝓdeſt ad querendam ſibi actionem. poteſt tamen ſoluēs adijcere in quam cauſam ſoluit. ut. ⁊. de ſo. l. ſi. vero erat neceſſitas iuris naturalis non redacta in perceptis ciuilibus. tunc pactum appoſitum iuxta traditionem veſtitur: quia reſultat contractus inominatus dixi. ¶ Ultio glo. dicit ꝙ interdum pactum appoſitum ad excipiendum valet ad agendum. ut. l. ſi tibi liberum. ⁊. de actio. emp. cum ſi. ſed iſtud prima facie videtur contra caſum. l. ab emptione. in ſi. ⁊. eo. dic ergo ꝙ pactum ad excipiēdum valet ad agendum. non ut agatur ex pacto. ſed ut propter pactum videatur plus debito ſolutum. qđ repetitur cōdictione illa incerti. ut. ll. allegatis in glo. Ex pacto autem non pōt agi. ut in allegata. l. ab emptiōe. ĩ ſi.

f **Si quis.** Ualet pactum ne quis ꝯueniatur ultra q̄ facere poſſit. hoc dicit. ¶ Querit glo. quid econtra an ualeat pactū ut cōueniať ĩſolidū ille qui habet beneficiū a lege ut nō cōueniať niſi inquantū facere pōt. dic ut in glo.

Ex. l. ſequenti.

¶ An ſi promitto te non offendere ſub certa pena maiori q̄ ſit. l. cōprehēſa. vtrum valeat iſta adiectio pene. Et an aliquid operetur ſimplex ꝓmiſſio de non offendendo. Et an ꝙ pōt fieri per. l. poſſit fieri per pactum.

n **Non impoſſibile.** Quod fit per legez poteſt fieri per pactum. hoc dicit. ¶ Oppo. ꝙ iſtud pactum non ualet tanquā turpe. ut. ſ. e. l. iuriſgen. §. ſi ob maleficium. glo. non declarat. Dico ergo ꝙ promittere pecuniam tibi ne maleficium facias dicitur turpe: quia gratis[f] teneris facere. ergo turpe eſt pecuniam accipere vt. l. pe. de condi. ob tur. cauſam: ſed ſimplex promiſſio de non faciendo maleficium eſt honeſta ⁊ iuſta. ut hic. ¶ Contra hoc oppo. ꝙ iſtud pactum non valet tanq̄ ſuperfluum. ut. l. iuriſgen. §. ſed ſi fraudandi. ſ. eo. So. glo. iſtud pactum non eſt ſuperfluum. nam pro hoc teneretur curare ne fur fiat. Item dicit glo. poteſt eſſe qđ apponitur pena maior q̄ eſſet per. l. ſtatuta. Itē ĩ actione ſerui corrupti uenit dolus h̄ veniet etiam culpa. Si

a Emptor §. luci[us]. nō videť uera. ⁊ ſic bar. h̄ reprobat glo. ſed ꝯ̄riū ſm̄ quoſdaz videť uoluiſſe ipſemet bar. i. l. d̄ pupil. §. ſi pluri[bus] de ope. no. nũ. vide oīno ꝑ bar. in. l. ſi d̄ certo. C. d̄ trāſ. ⁊ illud teneas nec bar. in aliquo eſt ꝯ̄riuſ. ⁊ iura vtrobiq̃ per euz allegata ꝓbāt.
ADDE an ſubſcribens ſibi p̄iudicet pau. de ca. conſi. cccl. ⁊ qd de ſigillāte. vide ro. cōſi. ccciij.

b ¶ Ultio facit. adde no. ꝑ bar. ĩ auē. caſſa de ſac. eccle. ſeqtur ang. ⁊ imol. i. l. i. ad ſi. d̄ his q̄ in teſt. delē. ⁊ quod no. bal. i. l. ſi creditoris. ĩ p̄n. C. d̄ fidei cō. ꝑ bal. i. l. labeo ĩ ſi. ſ. e. ⁊ i. l. ſi nō fortē. §. ado ⁊. d̄ ꝯdi. ide.
ADDE an bānit[us] q ſoluit ꝯdēnationē hēať ꝓ cācellato: ĩ de bal. cōſi. xxxi. lib. iiij. pau. d̄ ca. cōſilio. xxxiiij. ⁊ cxciii. ang. cō. cclxxxvi.

c ¶ In traditiōib[us]. §. pacta. vide no in. l. ſi intra. ſ. eo.

d ¶ Relatione traditiōiſ dixi p[us] ſali. ĩ. l. legē C. e.

e ¶ Querit glo. ⁊ iſtā gl. ad hoc alle. ꝓ ſingulari. ang. ⁊ imol. i. l. ſi cū dotē ĩ pri. ſo. ma. ⁊ bal. i. l. legē. ĩ p̄n. C. eodē.

f Non impoſſibile gratis.
ADDE ꝙ pulchre conſuluit pe. de ancha. cōſi. cxiiii. ⁊ ꝙ uoluit ioan. an. in addi. ad ſpe. in ti.

de iudicijs.
.§.generalia
verſi. poſſet
ubi ponit de
tutore q ac-
cepit maſſaʒ
argenti a pu
pilla ut illaʒ
nuptui collo
caret.an pu
pilla poſſit
repetere.
a ¶ Non of-
fendere qſi
ꝓmitto te ſi
offēdere ſub
pena maiori
q̄ꝫ ſit a lege
expreſſa. vid
bar.i.l.ſi ita
ſtipulatio fa
cta. de ver.
ob. ꝛ vide i
.c.i.§.ſi quiſ
hō de pa.te-
nē.p bar.i.l.
illicitas .§.
ne potentio
res.de offi.
preſi.
b ¶ Per pa
ctuꝫ. an qđ
pōt fieri per
legem poſſit
fieri etiam p
pactū. adde
qđ in his q̄
ſunt ꝯtra.l.
plus pōt .l.
q̄ꝫ pactū. ſꝫ
glo.i.l.ij.C.
que ſit lon.
cōſue.
c ¶ Si cum
te.ꝛ ideo di
cas.Idē di-
xit bar. in.l.
demonſtra-
tio.§. quod
aūt.de ꝯdi.
ꝛ demon.ali
quid i.l.da-
mus.ſ. đ cō
di.inde.

igitur nihil adderet pactum non ualeret tanq̄ ſupſtuū.
licet contra predicta faciat.ſ.man.l.qui mutuam. vnde
glo.non clare determinat. Certe illud quod glo. dicit
forte apponitur hec pena eſt diuinare. Iteʒ illud quod
dicit q dꝫ curare ꝛ q tenetur de culpa illud erat de iure
cōmuni in actione depoſiti ꝛ mandati ꝛ cōmodati:licet
non in actione ſerui corrupti.ut.l.Sctus.ſ. de reg.iur.ꝛ
iō per hoc pactū nihil videt̃ addi. Dic ergo q licet pa/
ctum cōtineat idē qđ ius cōmune.ualet tamē.ut.d.l.qui
mutuā.ꝛ hic:nec uiciat̃ tāq̄ ſuperfluū.q2.§.ſed ſi frau/
dandi.loquit̃ quando cū ſuperfluitate imixtū eſt viciū.
alias ſecus.ut.ſ.de neg.ge.l.ſi pupillus.§.i.imo dico q
quando pactum continet idem quod ius cōmune licet
ſit nudū producit actionē.dicit̃ enī conuentio legitimā
ut.l.legitia.ſ.eo.ꝛ ibi no.ꝛ ad hoc fuit facta ꝓprie iſta
.l.merito ergo colligit̃ q illud qđ fit p.l.pōt fieri per pa
ctum.¶ Iuxta predicta quero ſi ꝓmitto te non offen/
dere[a] ſub certa pena maioꝛi q̄ ſit.l.cōprehēſa. vtruꝫ ua/
leat iſta adiectio pene. Tex.eſt cū glo.hic q ſic. In con
trariū videt̃.ſ.de uer.ob.l.ſi ſtipulatio facta.So.illđ ue/
rū in caſu illo tantum.ſ.ſi diuerteris vbi debemus eē cō/
tenti penis legalibus ſicut eniꝫ matrimonia debent eſſe
libera in cōtrahendo.vt.C.de ſpon.l.ſi.ita in diſtrahen
do.ut.d.l.ſtipulatio facta.¶ Quero ꝓmitto te nō offē
dere ſimpliciter non adiecta pena.vtrū iſta ꝓmiſſio ali/
quid operet̃. Dices tu hic eſt caſus q ſic. Sꝫ dicas aut
offenſio fit in perſonā liberam cuius corpus non recipit
eſtimationē.ꝛ tūc uidet̃ q nihil importet:quia cū tales
ſtipulationes cōmittant̃ ad intereſſe.ut.l.ij.§.itē ſi in fa
cto.ꝛ.§.ſi.ſ.de ver.ob.ꝛ hic non poſſet haberi rō itereē
ut.ſ.de his qui deie.vel effu.l.i.§.ſed cū homo.ergo ꝛc̄.
Poteſt tamē dici q operet̃ duo.primo ut criminaliter
cōdēnet̃ in plus propter illam quantitatem:quia offen/
dendo videtur rumpere pacem.ar.ſ.de his qui no.iſa.
.l.quid ergo.§.pena grauior.ꝛ.l.aut facta.§.cā.ſ.đ pe/
nis.ꝛ ar.ſ.de re mili.l.omne delictū.§.miles. Itē poteſt
eſſe q iſta ſtipulatio cōmittat̃ ad id qđ veniebat ī actio/
ne iniuriarum ciuili per hanc.l.ꝛ erit forte hec cōmodi/
tas:quia actio iniuriarum extinguebatur morte. Item
ſecuta punitione criminali non poterat agi ciuili.ut.l. p̄
tor edixit.§.i.ſ.de iniurijs.quod non erit in actione ex
ſtipulatione.nec poteſt dici q loco eius ſuccedat vt i.§.
iniuriarū.quia ibi quando ſtipulatio venit acceſſorie ad
actionem iniuriarum.hic uero ei accedit eque principa/
liter vt ibi dixi.ꝛ probatur in.l.item illa.§.i.de cōſti.pe/
cu.quod tamen nō determino ſed relinquo ſub dubio.
Si autem fieret offenſio ſuper re aliqua ita q de iure cō
muni actio ad intereſſe cōpeteret.tunc iſta ſtipulatio ad
intereſſe cōmittet̃ ut hic. ¶ Ultimo quero ꝛ reuoco in
dubium vtrum ſit verum illud generale quod pōt fieri
per.l.poteſt fieri per pactum[b]. Reſpon.quedā ſunt pro
hibita ratione publice vtilitatis ꝛ tunc nō eſt uera regu/
la hoc modo ſumendo quod poteſt fieri per.l.pōt fieri
per pactum priuatoꝛum.quia per.l.poteſt iuri publico
derogari non per pactum.ut.l.ius publicuꝫ.ſ.eo. Sed
bene procederet iſta regula quod poteſt fieri per.l. pōt
fieri per pactum.ſ.publicum populi vel alterius qui ha/
bet poteſtatem condendi.l.ita intelligit̃.quod no.in.l.
ex pretorio.ꝛ.l.neqꝫ pignus.§.priuatoꝛuꝫ.de re.iu. Sꝫ
ſi pactuꝫ eſſet pꝛohibitum:quia contra bonos mores:
tunc iſta ſunt conuertibilia quod non poteſt fieri p pa/
ctum nec per.l.ꝛ econtra ut no.C.de decurio. ſuper ru/
bꝛica.dixi plene in.l.oēs populi.de iuſtitia ꝛ iure.in que
ſtione illa đ qb⁹ ſeu ſup qb⁹ poſſint fieri ſtatuta ꝛc̄.

Ex.l.ſequenti.

¶ Erroꝛ cāe vitiat pactū ipſo iure.et liberatio facta per
acceptillationē in caſu huius.l.tollit actionem ipō iure.
Et qñ erroꝛ vitiet legatum.uide ibi.Op.ſcđo.

c **I cum te.** Pactum factum per erroꝛē
cauſe actioneꝫ in effectu nō
perimit.hoc dicit.¶ Op.erroꝛ cauſe non ipedit
actum qui geritur.non enim impedit tranſlationem do
minij nec conſtitutionem obligationis.ut in toto ti.de
condi.inde.ergo hic erroꝛ non impedit pactū. dicit gl.
concedo q pactum ualet ita q pariat actionem. ſꝫ ope
exceptionis eliditur.uide glo.iſtud uidetur directe con
tra tex.qui vult q exceptio non oriatur. quare dico al/
tero de duobus modis.primo q huic pacto dedit cām
dolus debitoris.vnde cum teſtamentum habeat inſtar
bonefidei ut.l.in minoruꝫ.C.in qui.cau.in inte.re. non
eſt neceſſa.uitiatur liberatio ipſo iure.ſicut vitiat̃ cōtra/
ctus bone fidei cui dolus dedit cauſam.ut .l. eleganter.
in principio.ſ.de dolo.ꝛ quod no.in.l. de tutela.C. de
in integ.reſti.ꝛ eſt caſus.l.eleganter.§.non ſoluꝫ.de do/
lo.ꝛ.ſ.e.l.ab emptione.ꝛ ibi dicaꝫ.vel dices ꝛ hoc puto
uerius q error cauſe vitiat pactum ipſo iure.ut hic. Nō
obſtant ꝯtraria:quia loquuntur quando actus non ſtat
in finibus conuentionis nude.ſed tranſit in contractuꝫ
nominatum vel inominatum veſtitum re ipſa uel rei in/
teruentu.quo caſu recipit auxilium a iure ciuili:adeo q
effectum ciuilem producit.ſ.exceptionem uel actioneꝫ:
licet contra illud per aliud remedium ſuccurratur: ſed
quando ſtat in nudo nomine conuentionis ꝛ ſubeſt er/
ror cauſe ꝛ ceſſat equitas ex qua ꝓducitur exceptio do/
li.ut.l.qui equitate.ſ.de doli except.ꝛ hic eſt caſus hic.
¶ Quid ergo dicis ſi liberatio fuiſſet facta per acceptil
lationem.glo.dicit idem q hic.licet quidam contradi/
cant.illorum qui dicunt contrarium opi.ego teneo: qa
acceptillatio habet nomen ꝛ formaꝫ a iure ciuili.ꝛ ideo
actionem tollit ipſo iure.vnde prima non poteſt agi. ſꝫ
eſt neceſſe q agatur ut ſe reponat in priſtinam obliga/
tionem ut.ſ.de condi.ob cau.l.ſi quis accepto. ¶ Op.
ſecundo ꝛ videtur q error cauſe non vitiat pactum ſi/
cut non vitiat legatum.ut.l.cum tale.§.falſam.ſ.de cō/
di.ꝛ demon.ꝛ.l.i.C.de fal.cauſa adie.leg.Solu.glo.cer
te immo vitiat legatum ſi teſtator aliter legaturus non
fuiſſet.ſed certe aliud eſt dicere q ſimplex error cauſe ui
tiat ut hic.aliud eſt dicere ſi legaturus non fuiſſet. po/
teſt enim eſſe q errauit.ꝛ ſi ſciuiſſet legaſſet.ut.l.cuꝫ alie
nam.C.de le.ꝛ ideo dicas[c] quedam eſt cauſa que lega/
to non coheret ꝛ illa non viciat legatum niſi probetur
error q ſi teſtator ſciuiſſet legaturus non fuiſſet.ut.d.l.
cum tale.§.falſam.dico igitur cauſam illam non cohe/
rere legato:quia id quod in legato venit non infert ex
neceſſitate.nec illud cauſat de neceſſitate. verbi gratia:
quia fuimus ſocij in ſtudio uel quia mihi ſeruiuit in tali
negocio:ideo lego ſibi centum.ſed ibi eſt cauſa que le/
gato coheret vt quia illud infert uel cauſat de neceſſita
te:vtputa quia mutuaſti mihi centum.ideo tibi lego il
la.tunc error cauſe uiciat legatum.nec eſt neceſſe proba
ri q teſtator alias legaturus non fuiſſet.ut.l.i.C.de fal.
ca.adie. In propoſito idem dicemus igitur cum cauſa
hic cauſabat et inferebat pactuꝫ de neceſſitate error cau
ſe vitiat pactum.¶ Uenio ad ſecundum reſponſuꝫ gl.
dicitur hic q ei cui credebā me teneri ad.x.ex teſtamēto
delegaui debitorem meum.in eo quod dicit delegaui
non videtur verum:quia delegatio fit per ſtipulationē.
ut.l.i.C.de noua.ꝛ ſic interueniret actus qui aſſumit no
men ꝛ formam a iure ciuili merito tolleret actioneꝫ ipō
iure.ſicut.ſ.dixi đ acceptillatōe. Dic q hic fuit ſimplex
iuſſus de ſoluendo.ut tex.dicit hoc etiam dicebat Ja.
bu.ꝛ etiam do. Ci.hic demum dicit glo.q ille debitor
cui iuſſi compenſauit cum eo cui me credebam aſtrictū.
iſtud non eſt uerum:quia compenſatio tolleret ipſo iu
re actionem.ut.ſ.de compen.l.i. Et ideo videtur dicen
dum q fecit ſimplex pactum.ut dicit hic tex.ita dicebat
Ja.de ra.ſed in hoc poteſt ſuſtineri glo. Non enim po
teſt dici compenſatio ſi vtrūqꝫ non ſubeſt debitum. iō
habet vim cuiuſdam nudi pacti. Cum igitur erratum
ſit in cauſa non ualet vt dictum eſt. ¶ Sed contra pre
dicta tenendo q hic interuenit ſimplex iuſſus de ſoluē
do.ergo cadit in contractum nominatum.ſcilicet i man

dato.ſ.manda.l.i.igitur habet adminiculum iu/ris ciuilis. ergo prima actio tollitur ſicut dictum eſt de acceptilatione ⁊ ſtipulatione. Reſpondeo mandatum de ſoluendo non ad hoc īterponitur vt ſtatim debitor liberetur niſi ſolutiōe ſecuta qđ apparet: quia mandatum poteſt reuocari: ſed ſo/lutio non eſt ſecuta nec vere nec ficte. ergo prima actio durat: quia pactū non tenuit de hoc dixi.ſ. eo.l.ſi cum fundum.

[a] Piſtola de i-tellectu huius.l. vide ſmo.in.l. ex hac ſcriptu-ra.circa fi.de don. ubi me ius loquitur ꝙ hic. ibi.

e **Piſtola.** [a] Uerba enunciatiua emiſſa propter aliud diſpoſitionē non inducunt.hoc dicit. De iſtis verbis enūciatiuis plene dixi in.l.ex hac ſcrip tura.de donatio.

Si inter. Pactuz ſimplex debet ſerua ri etiam ab herede.hoc dicit. ¶ Oppo.ꝙ iſtud pactum eſt nuduz. ergo nō eſt ſeruanduz quo ad actionē: vt.l.iuriſg.§.quinimo ſ.eo.Sol.dicit glo.ꝙ fuit veſtitum: vel dic ꝙ fuit mandatum ⁊ interceſſit ſtipulatio.vel dicas ꝙ va let quātuz ad remittendas vſuras. Certe etiam ſi iſtud pactum fuiſſet appoſitum ex interuallo vale ret.Ageretur enim primo actione mādati ſi inter ceſſit.uel negociorum geſ.quia negocium debito ris geſſit: ut dicit hic text.⁊ ſi excipiatur: quia pre cium non redditu3: replicabitur ꝙ debēt fructus imputari in preciuz vigore pacti. ⁊ ita loqtur hic. ¶ Quero quid ſi illud pactuz fuiſſet appoſitum cuz creditore vendente. ¶ Reſpondeo idē. ar.l. ſi pignori.ſ.fa.her.de hoc etiaz habes caſuz.ſ.de pigno.actione.l.ſi cum vēditor. in pn.

Pactum. Pactum circa ſolutionē tri butoruz valet inter puatos quoad ipſos tm̄.

De inofficioſo. Pactum perſo/nale non extēdit ad heredes.hoc dicit. ¶ Oppo.dicitur hic neq3 iure vllo neq3 equitate. ¶ Oppon. imo [b] ipſo iu re tranſit ad heredez: ut.l.euz qui ita.§. qui ita.ſ. de verbo.oblig.⁊.l.obligationuz fere.§. placet.ſ. de acti.⁊ obliga.⁊.ſ.de leg.i.l. nemo poteſt. dicit guil.ꝙ hoc ideo: quia talis obligatio ſuccedebat in locum querele que extinguebatur morte.vł dic nullo iure neq3 equitate tale deſiderium admitti quominus obſtet exceptio: tranſit tamē ipſo iure vt in contrario. ¶ Quero vtrum ex tali pacto de/tur actio.dicas ꝙ ſic.ſi fuit impletuz ex parte filij: quia de inofficioſo non egit: ut.l.cum mota.C.de trāſac. ¶ Quero quid ſi ei fides non ſeruatur an poſſit agere actione prima. Dic ut in glo.⁊ p Cy. ⁊ doc.in.d.l.cuz mota.⁊ dicemus.ſ. de inoffi.teſ. l.ſi inſtituta.in pnci.

[b] C.t.§. De inoffi.op.imo ſi ange.h ali ter dic vie3 q ei multi/plicē de obli gationi fuit dies adiecta ſi ea finita ſi multiplicat.

s **Umptus.** Pactū de reddēdis ſumptib[9] valet: ſec[9] in pacto facto de quota litis.h.d. ¶ Glo. querit duo.primo an valeat pactum de quota li/tis minori dimidia.dic vt in glo. ſecundo quid ſi non eſt aliquis pactus ſub nomine quote.utputa tertiaz uel quartam.ſed cum peterentur.x.pactus eſt de quinq3. Hic ſunt opinio.quidam dicunt ꝙ non ualet [c] idem tenet gl.in.l. ſi qui.C. de poſtu. vera opi.eſt ꝙ nō valet: quia eſt eadem ratio.er/go ⁊c.ut.ſ.eo.l.quod dictum. Ut igitur hoc ītel/ligas: ſcias ꝙ ratio quare improbatur pactum de quota litis eſt: quia inducit procuratore3 ⁊ aduo/catum ad delictum . nam cognoſcens ſe habitu/rum partem eius quod conſequetur etiam calum nioſe aduocabit. Siue igitur faciat pactū de quo ta litis ſiue de certa quantitate eade3 eſt ratio.ſed vbi promitteretur quātitas ſimpliciter uel res nō reſpectu eius quod in lite3 deducitur tunc pactū

[c] Um-ptus ſi valet.ſ rīt no.gl.in l.ſi q.C.de p[9] bu.⁊ ibi uid bart.⁊ ſpe.in ti.de ſalario §.ſeqtur.ſ. certū.ſ3 cuz bar.h uidet trāſire inoc. l.c.i.h alie. in.mu.cau. fa.

valeret: ut.l.i.⁊.ij.C. de ſuffra.

s **I pactus.** Nō eſt in mora qui poteſt exceptione legitima ſe tueri.hoc dicit.Querit glo.qd ſi ante pactum fuiſſet in mora.dic ut in glo. Ma teriam huius.l.vide in.l. ſi pupillus.ſ. de verbo. obliga.⁊ per Dy.in.c.non eſt in mora. extra de re gulis iuris libro ſexto.

s **I debitor.** Per ſeruū in quo habemus vſumfru ctum acquiritur nobis exceptio ⁊ replica tio.hoc dicit.

s **I conuenerit.** [d] Ex cauſa poteſt vna pars contractus tolli alia remanente. hoc dicit. ¶ Oppo.ſi contractus ex vna parte reſcin/ditur reſcindetur totus ut.l. cum emptor. de re/ſcin.ven.⁊.l.ſi.de accepti.So.glo.multis modis ⁊ quelibet eſt bona in ſe .⁊ not. tamen quantum ad.l.iſta3 illa eſt vera.ꝙ hic fuit iuſta cauſa remiſ/ſiōis ex vna parte puta ſterilitas uel alias ſimiles. Quid enim ſi ex cauſa donationis uellet penſio/ne3 remittere. Certe poſſet ⁊ contractus remane/ret.ita no.dicit glo.in.l.i.ſ.de reſcin.ven.ſed quā/do nulla ſubeſt cauſa in dubio videtur reſolui to/tus contractus quando ab vna parte reſoluitur. vt in contrarijs: tamen ex alijs ſolutiōibus hic po ſitis ſume diſtinctionem quādo ab una parte pa/ctum tm̄ in iſtis cōtractibus in quibus vltro citro q3 oritur obligatio.aut hoc expreſſe agitur ut ab vna tm̄ parte contractus reſoluatur: ⁊ poteſt ut h ſm vltimam ſolu.facit.ſ.de reſcin.ven.l.i.aut hoc non expreſſe agitur.⁊ tūc aut res non eſt integra ⁊ non reſoluitur niſi ab vna parte.ut hic ſm pmā ſolu. Aut res erat integra: ⁊ tunc aut ſubeſt iuſta cauſa quare ab una parte remittitur ⁊ hoc cōſtat. ⁊ ab alia parte non.⁊ tūc non reſoluitur totus vt hic ſm ſecundam ſolu. ⁊ veram que probatur in tex.⁊ no.in.d.l.i.de reſcin.ven. Aut de cauſa non conſtat: ⁊ tunc in dubio videtur actum vt totus contractus reſoluatur.ut.d.l.cum emptor de re/ſcin.ven.l.ſi. ⁊ de accep.

[d] I conuenerit uide bal. in.l.ſi.C. de peri.⁊ cō. rei vendi.

q **Ui in futuruz.** Pro tēpo/re pro quo vſura ſoluitur tacitum pactum de non pe/tendo inducitur.hoc dicit.

Ex.§.ſequenti.

¶ Quando pactum ſit perſonale.

Si ex altera. Ex ea parte qua pa/ctuz eſt in perſona nō porrigitur ad heredem.hoc dicit. Ex iſto text.di/cit Pe.ꝙ conuentiones negatiue concepte non tranſeunt ad heredem: niſi hoc actum ſit: ut hic. niſi in duobus caſibus.primo quando talis con/uentio accedit contractui. de cuius natura eſt ꝙ ad heredem tranſeat: vt.l.inter ſtipulantem.⁊ ibi no.ſ.de verbo.obli.⁊.l.emptorem.§.ſi. de actio. emp.ſecundo quando conuentio al's non habe/ret effectum niſi ad heredem tranſeat. ut.l.ſi ita ſtipuler per te non fieri.ſ.de verbo.obli. ubi pro/miſſore defuncto ante collectam vindemia3 tene/tur heres: al's ſtipulatio eſſet ſine effectu. ⁊ p hoc reprehendit quādam glo. paruam que eſt in.l.ſi ſic.ſ.de verbo.obliga.⁊ Cy. refert in.l. penul.C. de contrahen.⁊ cōmit.ſtip. Certe regula qua3 ſu/mit ex iſto.§.videtur contra caſum.l. iuriſgen .§. pactorum.ſ.eo.vbi in dubio pactum eſt in rem ⁊ perſona videtur adijci ut demonſtretur cum quo ſit conuentio non ut pactum perſonale cōſtituat. Illi duo caſus quos ponit videntur veri.pro pri/mo facit.l. ſi neceſſarias .§.ſi in vendendo .ſ.de

pigno.act. Pro ſecundo facit regula.l. quotiēs.
ĵ.de ver.obli.⁊.ĵ.de re.du.l.quotiens. ⁊ iō Guil.
de cu.⁊ do. Jac.but.in iſto dubio diſtinguebant:
aut perſona apponitur verbo obligatiuo aut uer.
bo obligationis executiuo. Primo caſu nō facit
pactuꝫ perſonale:ut.d.l.iuriſgen.§.pactorum.ſ̄.
eo.Secundo caſu pactum perſonale facit ut hic:
niſi in duobus caſibus ſupradictis. iſta doctrina
videtur contra caſum.l.ſtipulatio iſta. in pn.ĵ. de
verbo.obli.ibi ſed ſi promiſerit per ſe nō fieri.⁊.l.
in illa ſtipulatione per te nō fieri.eo.ti.vbi pſona
adijcitur verbo executiuo:⁊ tamen heres contine
tur.Et ideo videtur dicendum aut iſtud pactum
apponitur de quodam tertio ut puta ne a lucio ti
cio petatur ⁊ pactum perſonale eſt ut.l.⁊ heredi.
§.nos aūt.ſ̄.eo.aut apponitur de ſeipſo paciſcen
te.⁊ tunc aut erat talis qui conſiderato ſtatu pſen
ti non poterat habere heredem ut filius ⁊ ſeruus
⁊ tunc perſonale pactum eſt.ut.l.⁊ heredi. in pn.
ſ̄.eod.⁊ intelligo perſonale[a] hoc eſt quod extin/
guitur cum perſona :eo tamen viuo tranſit ad ali
os:vt ibi patet.⁊.l.ſi tibi.§.pactum.eo.ti.aut po/
terat habere heredem:⁊ tunc perſona heredis ⁊
aliorum ſubintelligitur:niſi fuiſſet appoſita dictō
taxatiua tantū vel ſimilis:vt.ſ̄.e.l.niſi hoc actum
⁊ de li.le.l.non ſolum.§.talis.⁊ ideo hic in tex.de
bet ſubaudiri tantum ne ego petaꝫ tm̄ :vel ne a te
petatur.ſ.tm̄.ita ſubaudiebāt Fran.accu. ⁊ Jac.
de bel.alias ſi non eſſet appoſita dictio tm̄ tranſi/
ret ad heredem:vt dicta.l.ſtipulatio iſta in princ.
⁊.l.in illa ſtipulatione per te nō fieri.⁊ ſic bene lo/
quitur glo.in.l.ſi ſic.ĵ.de verbo.oblig.⁊ ibi dixi.⁊
hoc in ꝯuētionibus negatiuis. Cōuentiones aūt
affirmatiue qualiter tranſeant non eſt noſtra mā.

a Ut in futuꝝ.§.ſi ex altera.⁊ intelligo pſonale ſꝫ vid bar.la te i.l.ſi ſic la vltima.ð v̄.obli.adde tm̄ ꝙ pcm̄ quo ꝯfiteor nō te neri debitorē pſumitur ad liberatōeꝫ realē.l.tale i pn.ſ̄.eo.ſm bal.in.l.cuꝫ falſa.i.ij.col. C.de iur.⁊ fac.igno.

Ex.l.ſequenti.

Ablatiui abſoluti magis conditionē q̄ diſpoſi
tionem inducūt licet quādoqꝫ in vltimis volunta
tibus diſpoſitionē inducāt ⁊ ſi cōtractus eſt bone
fidei liberatō ab eo eſt bonefidei.ut hic in pn. Et
an cōuentio de qua hic pariat exceptionē in pre/
cio ſi vēditoꝛ ageret ad pciū anq̄ res ſibi reſtituā
tur:ibi. Venio. Et conſtituēs ſe poſſidere nomi/
ne emptoris non poteſt penitere licet res non ſit
vere tradita ⁊ talis cl'a operatur ut venditor non
poſſit actione ex vendito cōueniri ſed rei vendica
tione uel vti poſſidetis:ibi. Sed q̄ro. Et an iſto
venditionis inciſo in quo venditor cōſtituit ſe no
mine emptoris poſſidere retrodata res intelliga/
tur:ibi.Sequitur. Et que faciunt contractuꝫ nō
eſſe integrum:ibi. Quero. Et qualiter debeat in/
teruenire cōtrarius conſenſus ad reſolutioneꝫ cō
tractus:ibi. Quero qualiter. Et an ſi vendidi tibi
rem ⁊ tradidi uere ⁊ demuꝫ receſſimus a primo:
et tu conſtituis meo nomine poſſidere an p hoc
videatur receſſum a primo cōtractu:ibi. Quero
quid. Et ſi res non eſt integra et nudo conſenſu
receditur a venditiōe ſi ex interuallo fiat cōtract⁹
contrarius retro ſimilis ſufficiat. et licet p cōſtitu/
tum dicatur ficta traditio tamen poſſeſſio que ex
illo traditur dicetur vera vt in ſi.habes.

a ## De emptione.

Cōtract⁹ q cōſenſu celebrātur ſolo cōſenſu diſſoluuntur re inte/
gra:alſ non niſi actus retro ſimilis interceſſerit.
hoc dicit. Glo.diuidit hāc.l.in partes q̄ttuor.
ſecūda ibi ariſtōi.tertia ibi.nec quicq̄. quarta ibi
illud plane. In tex.ibi eo modo:⁊ ſi cōtrahentes
vellēt agere ut cogeretur quis ad reddēdū qō re/
cipit. No.quod dixi in ſummario.ſecūdo not.
diligenter ꝙ ablatiui[b] abſolute poſiti in cōtracti/
bus diſpoſitionem non inducunt.Conuenit eniꝫ

b De emptiōe. ablatiui.ſeq̄r bal.i l.i.C.qñ licꝫ ab ēp. diſce. ibi q̄ro nun. gd i ꝯctib⁹.

hic vt redditis a te omnibus precium non dares
per hoc non videtur agi vt reddere tenearis ut ħ
in ſecūda parte.l.iūcto fine ibi preſtitis ⁊c̄.⁊ in.§.
ariſtoni.⁊ in ſi.dicit ꝙ non poſſit cogi ⁊ ſic ablati/
ui abſoluti important conditionem magis q̄ diſ/
poſitionem ut hic.⁊.l.a teſtatore.ĵ.de condi.⁊ de
monſtra. lꝫ quādoqꝫ habeant vim diſpoſitionis
in vltimis voluntatibus:vt.l.fideicōmiſſa.§. cum
eſſet.ĵ.de leg.iij.⁊.l.in ratione.§. taꝫ ⁊ ſi.ĵ. ad le.
fal.facit ad predicta.l.euict.ĵ.de vſur.⁊.ĵ.ad leg.
fal.l.acceptis. Not.ꝙ eo caſu quo contractus
eſt bonefidei[c] eo caſu diſtractus ſeu liberatio ab
eo cōtractu dicitur bonefidei vt hic. ibi :quia bo/
nefidei ⁊c̄.⁊ hec eſt ratio tex.⁊ glo.l.eleganter.§.
non ſoluꝫ.ĵ.de dolo.⁊ quod no.in.l. de tutela.C.
de in integ.reſti.⁊ quod not.in.l.ſub pretex.C.de
tranſac. Ultimo no.ꝙ cōtractus qui ſit ad diſ/
ſoluendum non prodeſt ad agendum dixi in.l.in
traditionibus.ſ̄.eo. Oppo.pactum non tollit
actionem ipſo iure:ut.l.iuriſgentium.§.quinimo
⁊ verſi.idem reſpondit.ſ̄.eo. Sol. ſpeciale eſt in
iſtis contractibus qui ſolo conſenſu contrahūtur
vt.d.l. iuriſgētiū.§.adeo .ſiue res ſit integra ſiue
actus retro ſimilis interceſſerit: ut hic. ⁊.l.i.C.de
rei vendi.quo caſu etiam ipſo iure tolletur ſm ſe/
cundam opinionem poſitam hic in glo. ⁊ bene.
Oppo.C.de pactis inter emptorem.l. cōmiſ/
ſorie.⁊.ĵ.de in diem adiec.l.i.Sol.ibi illa pacta in
continenti apponuntur:⁊ eſt ſpeciale in eis ꝙ in/
ducant tranſlationem dominij:quod examina ut
in.l.i.de dona. Venio ad glo.[d] ma.que eſt ad
ditio ab illa parte que incipit quid ſi venditio ⁊c̄.
Primo quero vtruꝫ conuentio de qua hic loqui/
tur pariat exceptionem in precio ſi venditor age
ret ad precium anteq̄ ſibi res reſtituantur.glo.di
cit ꝙ non neqꝫ aſſignat rationem hic.ſed.C.quā/
do liceat ab empt.diſcedere. in.l.fin. dicit idem:
quia iſtud pactum ad hoc non apponitur vt hic
pariat exceptioneꝫ in precio niſi reddita re. Pre
terea reſultaret iniqtas: quia emptor haberet reꝫ
ad quam dandam non cogitur ut hic.in ſi. Item
⁊ preciū ſi poſſet excipere.iſtud dicit gl.ibi.Guil.
de cu.dicit idem.nam ex tali pacto reſultaret qui/
dam innominatus contractus: ⁊ ideo lꝫ penitere
ei cui contractus impletus non eſt. Sed certe nō
placet ꝙ hic ſit contractus innominatus proprie
loquendo qui debet fieri per ut: ſed hic fuerunt
poſiti ablatiui abſoluti qui important conditio/
nem:vt.l.ſi inter.ſ̄.e. ⁊ ſic non puto ꝙ hic ſit lo/
cus penitentie illo volente ſoluere rem. Tene er/
go rationem glo.Sed quero[e] quid ſi ego vendi
di tibi rem ⁊ conſtitui me tuo nomine poſſidere ⁊
realis traditio non interceſſit vtrum ab iſta tradi
tione poſſit nudo conſenſu recedi : ⁊ videtur ꝙ
non:quia res lꝫ non ſit tradita tamen tradita vi/
detur: vt.l.quedaꝫ.ĵ.de rei vendi.⁊.l.quod meo.
ĵ.de acquir.poſſeſ. Preterea ad faciendum rem
non integram ſufficit aliquid fieri per quod debi
tor liberetur:ut.l.cum emptor.in ſi.de reſcin.ven
di.Sed conſtituēdo ſe poſſidere nomine empto
ris venditor liberatus eſt ab actione ex empto:vt
no.C.ſi aduerſ.vendi.auc̄.ſacrā.ergo res non eſt
integra ⁊ ſic nudo conſenſu non receditur.ita vo
luit dicere glo.vide eam. Sequitur in glo. Itē
non parit exceptionem ⁊c.quam glo. ſic apta ad
precedentia.videtur ꝙ nuda conuentione rece/
datur:quia venditor qui poſſidet lꝫ ab alieno no
mine non poterit conueniri amplius ad rem:ſed
erit tutus exceptiōe pacti. Ad hoc reſpōdet glo.
duobus modis.primo ꝙ tale pactum non parit
exceptionem quia non ſit ad hoc:vt in ſi.hui⁹.l.

c Eſt bonefidei.Si contractus ē bonefidei ⁊ diſtract⁹ ē huiuſmōi.⁊ ſeq̄tur bal.i.l.i. in pn. C.qñ lꝫ ab empt. diſcede.

d Uēio ad glo.adde qꝺ bal.in.l.i.in vltim's v̄bi C.de inoffi. donatiōi.dicit notari ex gl.hic in ſi. ꝙ vbi ex ſolo ꝯ.dn̄iuꝫ trāſferſ reſciſo ꝯtu.retrāſferſ dn̄iuꝫ.ſecus vbi traditio reqritur.qa lꝫ titulus an nulleſ nō retrāſferſ abſqꝫ traditōe.adde gl.not.⁊ ibi bal.i.l.i ciuile.C.ð rei vendi.

e Sed quero.adde etiā bal.in.l.i.C.qñ licet ab emp.diſce.

a ¶ In iſtrumēto apponūtur. Si vēditor dixit in iſtrumento ſe emptoris noīe poſſidere nō poteſt vēditor cōueniri actione ex vēdito ut tradat. contrarium tenet glo.in.l.iul.§.poſſeſſionem de ac.emp.vide bal. in.l.ij.C.de vſur.ꝛ in.l.i.pro donato.ꝛ iſtud puto itelligēdum quoties vēditor tpe cōſtituti poſſidebat. alias videſ ſecus cū ɔſtitutio pcarij nihil opata fuerit.l. quis.§.i.de acq.poſ.ꝛ vide de qd notat bal.in.l.i.C. de ſen.q pro eo qd intereſt ꝛ vide in.§. actionū iſti. de actio. fac. l.rō pnc.ꝛ.l. iul.§.ex vēdito.ꝛ.l. ēptorem.§.fin.j. de ac.emp.ꝛ pdicta intellige qn ipſi vēditori icumbit onus probādi ſe tunc poſſediſſe ſꝫ Ang.in.d.l. quis.§.i.ꝛ bal.in.l.i.C. qn lꝫ ab ēpt. diſce. Sꝫ pone ꝙ tēpore cōſtituti ſola ciuilis poſſeſſio erat penes vēditorē vtꝝ erit liberatꝰ. dic aut erat naturalis penes aliqui puta emphiteotam ꝛ tūc nō ſit liberatus. ar. l.ii.§.i.ꝛ.l. iij.de ac.ēpt. aut naturaliſ erat vacans vt in caſu.l. clam poſſide re.§.i.de acquir.poſ.tūc ſit libatus ſi ēptor neglexit adipiſci illā naturalem cū primū potuit q habebatur p tradita ex quo p eū ſtetit.l. iure ciuili.ſ pdi.ꝛ demō. ſꝫ ſi emptor nō potuit puta ſtatim fuerit naturalis occupata p aliū. puto ꝙ vēditor ſi ſit liberatꝰ.ar. d.l.ii.ꝛ.iii.j. de act. emp. ꝛ ad hic notata qn ex cōfeſſione pcarij tranſeat dñium vide notāter bal. in.l.i.C.pro donato.

Item quia ſi fieret ad hoc.ſ.ad liberanduꝫ fieret ad liberandum ab actione ex empto. Sed ab iſta iam eſt liberatus cum conſtituendo ſe emptoris nomine poſſidere videatur tradere: ꝛ ſic non poteſt conueniri venditor niſi rei vendicatione vel vti poſſidetis. ſed de iſtis actionibus non eſt actū ergo ꝛc. ¶ No. ꝛ tene menti glo. iſtam ꝙ ſi in inſtrumento apponuntur [a] illa verba ꝙ vēditor cōſtituit ſe emptoris nomine poſſidere non poteſt amplius venditor conueniri actione ex vendito ut tradat: ſed debet conueniri rei vendicatiōe vel vti poſſidetis ut hic. idem no. in.d. auc. ſacra. qd eſt multum no. Iteꝫ probat glo. ꝙ non videatur receſſuꝫ quia nō interuenit actus retro ſimilis qui requiritur ut hic.ꝛ.l.i.C.de reſcin.ven. ¶ In cōtrarium. ar. glo. ꝙ videatur receſſuꝫ: probatur qa videtur interuenire actus retro ſimilis: nam interuenit conſenſus contrarius. Item retraditio qa cum res eſſet apud venditoreꝫ videtur ſibi retradita. vt inſti. de re. diui.§.interdum.ꝛ.j.de acqui. re. do.l. qua actione.§.interdum. glo. reſpondet. certe ibi dicitur contrarium ꝙ non videtur tradita ꝛ eſt veruꝫ: tamen poſſeſſio ſibi acquiri videtur abſqꝫ traditione ꝛ ſic videtur actus retro ſimilis ſicut emptori abſqꝫ traditione queſita fuerat qd crederem verum ſi hoc actum eſſet vt poſſeſſio ſibi venditori quereretur. ꝛ hoc tenebat do. Iacobut. ſed ſimplex conuentio ad reſoluendum hoc non operatur [b] tamen huic multum contradicit l. qui pigno.j.de acqui.poſ. ꝛ de precario.l. ſi debitor. ubi videtur ꝙ ſoluto pignore ſoluitur precarium quod erat apud creditorem. ita hic reſoluta venditione ſoluitur precariū quod erat apd venditorem: ꝛ ſic remanet poſſeſſor ſeu precariuꝫ ſuo nomine. ſed ſuſtinendo potes dicere ꝛ bene aliud in precario debitoris qui nūꝙ poſſidet ſimpliciter pro ſe ſed ad vtilitatem debitoris. vt.l. ſerui nomine.j.de vſuc.ꝛ no.ſ. qui ſatiſda. cogan.l. ſciendum.§.creditor. ſed emptor poſſidet ſimpliciter pro ſe ꝛ ad ſui vtilitatem quod placet. ꝛ no. ¶ Secundo arg. glo. ſic tradito inſtrumento videtur tradita res [c] vt.l.i.C.de dona. ergo codeꝫ modo inſtrumento inciſo videtur res retradita p regulam iuris nil tam. ſed hoc inſtrumentnꝫ fuit inciſuꝫ verbo quod fieri poteſt: vt.l. emptor.§.fi. ꝛ.ſ.e.l. nihil. de li.le. ergo videtur res eſſe retradita. Glo. reſpondet ꝙ illud eſt veruꝫ re integra ꝙ nihil eſt dicere. dic ergo ꝙ tradito inſtrumēto nō videtur tradita res: ſed ius contentum in inſtrumento: vt.d.l.i.C.de dona. ſed hic requitur traditio rei non iuris. ¶ Tertio. ar. glo. quādo res nō eſt integra vtputa quia iteruenerat fideiuſſor aio nouādi per nudū cōſenſuꝫ cōtingit liberatio reo ꝛ fideiuſſori: vt.j.de reſcin.ven.l. emptio ergo ita in propoſito. Sol. glo. ibi. ſecunda obligatio eſt liberatio prime quaſi dicat ſtipulatio interpoſita animo nouandi eſt liberatio prime nō nudus cōſenſus adhibitus ad reſoluendum contractum. Certe etiam ibi nudus conſenſus eſt liberatio ab illa obligatione: tamen non ipſo iure: ſed ope exceptionis. vnde fateor ꝙ hic contingeret liberatio ope exceptionis ſi hoc ageretur non tamen videtur agi: ut.ſ. dictum eſt in rationibus precedētibus. Et ideo dicendū [d] eſt in queſtione predicta ꝙ ſimplex contrarius conſenſus non inducit reſolutionem: ſed ſi fuiſſet dictum ꝙ poſſeſſio remaneat apud venditorem qui prius alieno nomine poſſideret: tunc eſſet actus contrarius retro ſimilis ꝛ iduceretur reſolutio. Sequitur in glo. iteꝫ ad donationeꝫ trahere: vult dicere ꝙ omnia que dicta ſunt [e] in venditione que nudo conſenſu reſoluuntur re integra. als ſecus: illa trahuntur ad donationem. nam donatio hodie nudo conſenſu perficitur: vt.l. ſi quis argentuꝫ.§.pe.C.de dona. [f] Quero que faciunt contractum non eſſe integrum ſeu rem non eſſe integram. Rū. in iudicijs. dic vt.l. ſi defunctus.j.de procu. In contractibus innominatis dic: vt.l. ſi peccuniam.j.de cōdi. ob cauſam. In iſtis contractibus qui conſenſu cōtrahuntur. primo facit rem non eſſe integram traditio rei vel precij totius vel partis ut hic.ꝛ.l.i.ꝛ.ij. C.de reſcin.ven. Item dico traditio vera uel ficta ut ſi conſtituat venditor ſe emptoris nomine poſſidere ut hac glo. Item ſi quis actus interceſſerit per quem contrahens liberetur ut mora rei traditio uel aliquid ſimile: ut.l. cum emptor. in fi.j.de reſcin.ven.ꝛ no. hic in glo. item ſi precium vel res in ſtipulatione deducitur: ut.l. emptor. in pn.ſ.e. ꝛ.l. emptor.j.de contrahen.emp. ꝛ hoc tangitur in gloſ. Datio autem arrarum ſimplex non facit rem non eſſe integram niſi detur pro parte precij ut.l.fi.C.de reſcin.ven. [f] Quero qualiter debꝫ interuenire iſte contrarius conſenſus. [f] Rū. dicunt quidam hic eſt contraria reuenditio quod glo. reprobat. C.de reſcin.ven.l.fi. dic ergo ꝙ ſufficiunt verba apta ad reſolutioneꝫ contractus. lꝫ nouus contractus non fiat ut probatur hic.ꝛ.ſ.e.l. iuriſ gen.§.adeo. ꝛ hoc eſt utile ſcire in ciuitate iſta: qꝛ ſi eſſent neceſſaria verba que conſtituunt nouum contractuꝫ ſolueretur noua gabella ſed quando ſufficiunt verba reſolutoria tm̄ noua gabella non venit ſoluenda. [f] Quero quid ſi uendidi tibi reꝫ ꝛ tradidi vere: demum a primo contractu receſſimus ꝛ tu conſtituiſti te meo nomine poſſidere an per hoc videatur receſſum a primo contractu. gl. videtur hic dicere ꝙ non. naꝫ requiritur actus retro: ſimilis vere. ſed traditio mea fuit vera traditio tua eſt ficta ergo non ſufficit: hoc inuit gl. hic duꝫ dicit uerus actus deſiderat ꝛc. quaſi dicat nō fictus ꝛ hoc videtur tenere Pe. in.l.i. in vlti.q.C. de reſcin.ven. Contrarium credo. nam quod dicitur ꝙ requiritur actus contrarius retro ſimilis intelligo vel equipollens illi: ut.l.fi.j.māda.ꝛ.C. de inſti.ꝛ ſubſti.l. ſi mater.ꝛ.l. reſtituta. in pnci. ad trebel. ꝛ quod dicitur.C.de ſen.l. preſes. vbi dicitur ꝙ ſententia debet continere abſolutionem vel cōdemnationem. dicit glo. uel equipollens. Nūc ad propoſitū hic interuenit actus equipollens.ſ. ad illud qd uenie bat mihi reſtituendū uere icipiſ debere mihi actiōe mādati uel locati: ſi iterceſſit

b ¶ Nō operatur. Sed imo tunc videſ poſſe dici idem ac ſi actum eēt ut poſſeſſio ſibi queraſ qꝛ ex quo res ē realiter penes vēditoreꝫ eo ipſo ꝙ ſit cōuentio ſup reſolutione cōtractus in cōſequētiam videſ fieri cōuentio ꝙ remaneat penes vēditorē ex quo eſt penes eū. ſicut ꝛ qn vēdo tibi rē exiſtētem penes te ex cā cōmodati vel depoſiti eo ipſo videor uelle ꝙ habeaſ pro tradita vt in.§.vēdite.ꝛ in.§. per traditōeꝫ iſti. de re. diui. ꝛ ſic ɔriorꝫ cadē eſt diſciplina. ar.l.ꝛ ſi ɔtra. de vulga.ꝛ pup. facit qd habetur in.l. illud. de acq. here. nō ob. ꝙ nō iteruenit actus ſimilis priori: qa ſatis eſt ꝙ iteruenia t equipollēs. ar. eorū que no. in ſimili in.l. preſes. de ſen. ꝛ per Bar. hic ſm Imol. in.l. qui mihi donatū. de dona. in fi. ꝛ ad hoc optime facit qd nota. Bar. in hac.l. noſtra. in fi.

c ¶ Tradita res. ponit etiam bal. in.d.l.i. ad fi.C.de dona.

d ¶ Et ideo dicendū. ad hoc vid bal. in.l. traditionibus. in pe. col.C.de pac. vbi allegat hāc glo. ꝛ in.l.i. qn lꝫ ab empt. diſce.

e ¶ Dicta ſūt adde bal. in l.i.C. quādo licꝫ ab emp.

f ¶ Cōtrariꝰ cōſenſus nō debet ſolui gabella p reſolutiōe ɔtractus. vid gl. in.l.iii.§. cōtrarium.j.de cōtrario iudi. tutele. ad de ꝙ idem ſequitur bald. in.l.i.C. quā do lꝫ ab ēpt. diſcede.ꝛ i.l. ſi donatiōis.C. qd met. cau.ꝛ qd ipſe no. in.l.fi.§. pe.C. cōmu. delega. ex q infertur ꝙ de contractu diuiſionis non dꝫ ſolui gabella qꝛ non eſt contractꝰ nec diſtractꝰ vt in.l. iubemus.C.de ſa. ſanc. eccle. ꝛ vide bonum tex. in auc. de litigio. in.§. ij. ꝛ bonam glo. in.l. quoties.C.de in offi. teſta. de q vide oīno bal. in.l. tres fratres.ſ.e. vbi notabiliter dixit eſſe dare optimā cautelam ad euitādam ſolutionem gabelle ꝛ ꝙ ex contractu ex quo non trāſfertur dominium nunꝙ debeat ſolui gabella facit qd no. bart. in.l. vnum ex familia. i pn. de leg. ij. an autem ex cōtractu diuiſionis trāſferatur dominium. vide i.l. ꝛ ideo de condi. fur. ꝛ quis contractus ſit vide in.l. diuiſionis.ſ.eo. quid de contractu tranſactionis ꝛ donationis: vide per bar. ꝛ bal. in.l. contractus in.i.col. de fi. inſtru. ꝛ quod no. bar. in.l. quod ſeruus de ſtipu. ſeruo. ꝛ contra fraudē gabelle vide qd no. bal. in.l. illud. in fi. de ſa. ſan. eccle. Quid ſi de quolibet contractu in quo interuenit precium debet ſolui: an itelligatur de emptione tm̄. vide bal. in.l. cum dotem.C.de iure do. ꝛ ibi etiaꝫ de ɔtractu tacite incluſo vel trāſfuſo

in aliū cōtra ctum: ⁊ qd ꝺ acceſſorio. ADDE. ꝙ de diuiſioni ſoluatur gabella ro. con ſilio. clxxxij.

locatio merito perinde eſt ac ſi non eſſet traditu ꝫ vt. l. certi conditio. in ſi. ĵ. ſi cer. pe. ¶ Quero ſi res non erat integra ⁊ nudo cōſenſu receſſimus a vēditione ſi ex interuallo interuenit actus contrarius retro ſimilis: an ſufficiat. Breuiter ſi tempore contrarij conſenſus hoc fuit actum. ſ. de retrahenda ſufficeret: ut hac. l. ⁊ ar. ĵ. de ſolu. l. modeſtin⁹. Sed ſi hoc non fuiſſet actum tunc altera parte inuita non confirmaretur ille diſtractus per regulā iuris quod ab initio. de reg. iur. ſed ſi pars cōſentiret: tūc valeret quaſi ex preſenti conſenſu cuꝫ retraditione rei. ita intelligo dictum Pe. in. d. l. ij. C. de reſcin. ven. ¶ Ultimo aduertas ᵃ ꝙ lꝫ quādo conſtituo me tuo nomine poſſidere ut hac gl. appelletur ficta traditio: ⁊ verum ſit ꝙ traditio ē ficta tamen poſſeſſio que per hoc mihi acquiritur eſt uera ⁊ propria: vt. l. certe. §. i. ĵ. de precario. im proprie poſſidere videor. Et per hoc reprobo quādam dicta Guil. de cu. hic qui dicit ꝙ ſi procurator meus emit ⁊ tu conſtituis te eius nomine poſſidere quod mihi domino nō queritur poſſeſſio: ne concurrant due fictiōes: quod ego nego: quia poſſeſſio vere acquiritur ⁊ proprie. quod examio plene in. l. ſi is qui pro emptore. in vltima queſtione. ĵ. de vſuca.

a ¶ Ultimo aduertas. ad de quod no. Imol. in. l. q mihi donatū in ſi. ⁊ ibi dixi poſt bar to. ff. ꝺ don. facit ex̄ de ꝑ bē. c. accedēſ ⁊ hoc dictuꝫ bar. reaſſūpſit bal. i. c. itē inueſtitura. ꝺ notiſ. feu.

p **Ex quos.** Quorum ſtipulatione nobis acquiritur ⁊ pacto. h. d. qui ſunt iſti ponnūtur. in gl.

i **Imperator.** ¶ Iſta lex legitur in glo. tribuſ modis. pone caſum ſm ſecundam lec. que ē melior ⁊ magis notabilis. vbi eſt pitas in cumulatione debiti dignitatis: ⁊ numero perſonarum preferuntur voces ᵇ conſanguineoruꝫ. hoc dicit. pro hac lec. facit. l. i. ĵ. de pri. cre. ſed ſm aľs duas lec. hoc dicit. Pactum factum ei qui putabatur heres porrigitur ad euꝫ qui in veritate eſt heres. hoc autem intellige ſi contemplatione hereditatis ſit factum. non ob. ſ̄. eod. l. ſi tibi. §. penul. C. eo. l. ſi actus.

b Imperator. ꝑferūt voces. Seqꝛ ange. hic Guil. et bal. ꝯ̄ in. l. ⁊ ſuū. §. ſi. ſ̄. e. licet bal. hic ſecus.

Ex. l. ſequenti.

¶ Pactum appoſitum in traditiōe rei de re non alienanda valet ad hoc ut contrauenies pacto teneatur de intereſſe non ad hoc ꝙ impediatur dominij tranſlatio.

n **Nemo.** ¶ Pactum de non aliēando rem propriam non valet ᶜ. h. d. ¶ Opp. C. de pactis iter emp. l. ſi. So. glo. dicit hic ꝙ ibi pactum fuit appoſitū in traditiōe rei. hic ſecus. tenet ergo ꝙ ſi in rei traditione apponitur iſtud pactum quod valet. Cōtrarium no. ſ̄. e. l. in traditionibus. in prin. gl. vbi inter caſus ſpeciales ponit hanc. l. ꝙ pactum factum in traditione rei non valet. Iaco. but. dicebat: aut pactum apponitur in traditione rei mee de ipſa re non alienanda: ⁊ valet pactum. ita loquitur iſta glo. ⁊ l. vlti. C. de pac. inter emp. ſed ſi apponitur in traditione rei pactum de alia re nō alienanda non valet: ita loquitur glo. ſ̄. eo. l. in traditionibus. ⁊ ita poteſt itelligi hic text. Iſtud quod dicitur ꝙ tale pactum valet intelligas nō quo ad impediendam tranſlationeꝫ dominij: ſed quo ad hoc ut cōtrauenies teneatur pacto ad intereſſe: ut. C. de condi. ob cau. l. ea lege. ⁊ hoc eſt forte ꝙ voluit dicere do. Iaco. ꝙ quando pactum apponitur in traditione rei mee de ipſa re non alienanda ſi alienatur ſine dubio non competit actio ad intereſſe quod eſt iuxta valoreꝫ rei: vt. d. l. ea lege. de condi. ob cau. ⁊ ĵ. de verb. obli. l. ſi ita quis. §. ea lege. Sed ſi apponatur in traditione alterius rei tunc non committitur niſi interſit. poteſt eniꝫ

c Nemo. ſi valꝫ an ⁊ qñ valeat pactuꝫ de nō alienādo reꝫ ſuā. adde qꝺ idē not. in. l. q abſēti. §. i. de acq. poſſ. de iſta materia vide per Imol. in. l. q rome. §. coheredes. de verbo. obli.

eſſe ꝙ non intereſt tua ſi enim intereſſet ⁊ pactu ꝫ eſſet ueſtitum indiſtincte cōmitteretur vt ſtatiꝫ dicam. ¶ Oppo. ĵ. de aqua quoti. ⁊ eſti. l. i. §. ſi qs. So. ſi ibi intereſt paciſcentis ⁊ pactū erat veſtitu ꝫ merito committitur obli. ad intereſſe ſi cōtra fiat. ¶ Oppo. C. de re. alie. non alie. l. ſi. So. ut in glo. ¶ Oppo. ĵ. de diſtrac. pigno. l. ſi creditor. §. fina. So. ibi eſt duplex littera ſm vnam concordat ſm aliam diſcordat. ⁊ alia eſt melior littera prout dicit malam eſſe venditionem quod uideri feci in libro pandectarum pyſis cuꝫ de facto occurreret. ſm quaꝫ ſolue ꝙ ibi intereſt creditoribus paciſcētis. hic non. Sed alia contradicit fortius in alio. nam dixi. ſ̄. pactum non valere ut impediat dominij tranſlationem: ibi dicitur contrarium. Sol. ibi ille cui factum eſt pactuꝫ de non alienando habebat aliquod ius in re utputa hypotece. merito tale pactum afficit rem ut alienationeꝫ impediat. ſimile inter dominum ⁊ emphiteotam. Non enim poteſt emphiteota alienare quia dominus cui ad non alienandum tenetur ſibi reſeruauit ius in re: ⁊ iſta pro nunc ſufficiant. dixi plene in. l. filiuſfamilias. §. diui. ĵ. de lega. i. in contractibus ⁊ vltimis voluntatibus.

s **Si reus.** ᵈ ¶ Pactum principale non preiudicat defenſioni iaꝫ fideiuſſori queſite. hoc dicit. No. iſtum caſuꝫ. ¶ Oppo. ſ̄. e. l. ſi vnus. §. pactus ne peteret. So. intellige ꝙ ibi conſenſit. ¶ Item oppo. ſ̄. ꝙ quiſqꝫ iuris. l. i. §. ſi filius ⁊. §. ſe. dic vt ibi dixi. Per hanc. l. de facto bononienſes creauerūt quēdam ſindicum qui deberet inquirere omnes officiales de adminiſtratione eorum officij. accidit ꝙ quidam qui dederat fideiuſſorem de fideliter adminiſtrando fuit inuētus legaliter adminiſtraſſe ⁊ abſolutus ⁊ ſic exceptio cepit competere fideiuſſori: vt. ĵ. de fideiuſ. l. omnes ⁊ l. except. poſtea tranſacto biennio factum eſt ſtatutuꝫ ꝙ non ſtante ſindicatione facta primo eligantur quidaꝫ qui debeant inquirere a. x. annis citra omnes officiales. vnde iſte abſolutus fuit inuentus habere. x. ⁊ in his condemnatus fuit an per hanc condēnationem fideiuſſor inquietari poſſit. ar. huius. l. fuit dictum ꝙ non. nam ſicut exceptio pacti ſine facto ſuo ab eo aufferri non poteſt: ita nec exceptio rei iudi. ar. huius. l.

d Si reus. iſte tex. facit ꝯ̄ bart. in. q. ſua. i. l. qui rome. §. flauius. de verbo. obli.

¶ De tranſactionibus. Rubrica.

¶ Gloſa continuat. dic ut in ea.

Ex. l. ſequenti.

¶ De dictione quaſi: et qualitercunqꝫ res ſit dubia poteſt fieri tranſanctio: ⁊ pēdente controuerſia aliquid pacto gratuito remitti poteſt: ⁊ ſimplex pactum non eſt donatio. ⁊ dicenti incumbit onus probandi. ⁊ quādo non vallet ꝯtractus vt tranſactio valeat ut pactum.

q **Qui tranſigit.** Seipſaꝫ ſummat. ¶ Oppo. C. de pac. l. i. ⁊ C. eod. l. fideicō. vbi ſit tranſactio de re de qua non eſt lis. Dicunt quidā ꝙ hic eſt dictio quaſi ᵉ que eſt nota improprietatis. q. d. poteſt tranſigi etiaꝫ de re non dubia vt in contrarijs. Uel dic dicit glo. ꝙ ibi erat dubiuꝫ lꝫ non in iudicio. ſiue ergo res ſit dubia propter iudicium: ſiue propter aliud poteſt fieri trāſactio ita loquitur hic. ¶ Oppo. de. l. in ſumma. ĵ. de cōdi. inde. So. intellige iſtam ſm illam ⁊ ibi plenius dixi. ¶ Oppo. extra glo. de re incognita non poteſt quis dubitare: vt. ĵ. de iuris ⁊ fac. igno. ſuper Rica. tamen illud quod eſt incognitum poteſt venire in tranſactionem: vt. l. cuꝫ aquil. ĵ. e. ergo ſo.

¶ De trāſactioib⁹. Rubrica.

e Qui trāſigit. dictio qſi. Et adde ꝙ ſufficit ꝯtrouerſiā eē de ſctō q̄uis ſi licite vt valeat trāſactō ⁊ ꝯpromiſſū ſꝫ bal. i. l. i. in ſi. C. eo. ⁊ tex. vbi

vt ibi dicam. Uenio ad ſecundum quero vtrum pendente controuerſia aliquid poſſit remitti pacto gratuito. Text. videtur ꝙ non cum dicit rem certam ⁊ indubitatam. Glo. dicit contrariuȝ. tūc enim illud litigium quod eſt certum remittitur. ſm hoc videtur hic caſus ꝙ ſimplex pactuȝ ſit donatio. Contrarium vidiſtis. ſ. tit. i. l. contra iuris §. fi. ⁊ l. iiij. §. nunc de effectu. de li. le. ubi pactum fit etiam non gratuito: ſed ex neceſſitate. pro hoc eſt expreſſum quod habuiſtis. ſ. e. l. ſi conuenerit vbi in dubio ſi cauſa non apparet pactum factuȝ vni ex contrahentibus totum contractum tollit. ⁊ ſic non eſt preſumptio donationis pro hoc quia in dubio quis donare non videtur: vt. l. cum de indebito. j. de proba. Dicenduȝ eſt igitur ꝙ pactū eſt genus ª vt. l. i. ſ. ti. i. ꝯtinet. n. in ſe tranſactionem. Item pactum dicitur eſſe ſiue fieret gratuito ex liberalitate ſiue fieret ex aliqua neceſſitate vl propter aliam ſui vtilitatem: vt. d. l. contra iur. §. fi. ⁊ l. iiij. §. nunc de effectu. de li. le. ⁊. l. ſi conuenerit. ſ. titu. i. ⁊. j. de reſcin. vend. l. i. ⁊ quod ibi not. quod igitur dicit pactum factum eſſe ex cauſa donationis hoc debet probare. Nec ob. l. iſta quia loquitur in caſu certi. ¶ Quero ſi tranſactio non valet ut tranſactio: forte quia res non erat dubia an valeat ut pactum. Glo. determinat ꝙ non ſiue fiat per pactum quia res non erat dubia: ſiue per acceptilationem: vt. C. eo. l. ſi cauſa.

t **Ranſactio.** ¶ Tranſactio fit per pactum ſimplex ⁊ per acceptilationē. h. d.

i **Operatores.** ¶ Tranſactio iter ſcriptum heredem ⁊ venientem ab inteſtato legatariis non preiudicat. hoc dicit. ¶ Oppo. j. e. l. controuerſia. ſo. vt ibi plene videbitis.

Cum tranſactio. ¶ Tranſactio non porrigitur ad codicillos poſtea repertos. hoc dicit. ¶ Oppo. j. de excep. rei iudi. l. ij. Sol. ibi in ſentētia. hic in tranſactōe. Cōtra hoc tamen facit. j. e. l. de his. ⁊ ibi vide. ¶ Oppo. j. ad trebel. l. lutius. §. fi. glo. ſol. optime quia ibi omnis vltima voluntas fuit producta. hic non. videbitis de hoc ſtatiȝ in. l. de his. j. eo.

Debitor. ¶ Tranſactio facta cum putatiuo herede ad verum heredem non porrigitur. hoc dicit. Glo. ponit caſū duobus modis non curo. ¶ Oppo. j. de pe. heredi. l. ſi bonefidei. §. petitor. ⁊. l. poſt ſenatū. So. tres ſo. dantur in glo. i. ⁊ tertia reſpicit primam caſus poſitionem prout tractatur de repetitiōe peccunie ſolute ob debitum. Dicit ergo ꝙ contraria loquuntur quando heres ratam habuit ſolutionem factaȝ putatiuo heredi: hic non habuit ratā ⁊ iſta eſt bona. Ultima ſol. eſt ꝙ hic fuit ſolutum indebitum: ibi debituȝ. iſta continet diuinationē. Preterea idem iuris eſt in īdebito quod in debito ut diſtinguatur an heres tm̄ habuerit uel non ⁊ an ille receperit nomine hereditario an nomine proprio: vt. l. ſi poſſeſſor. §. bonefidei. ⁊ ibi no. de pe. here. Secunda ſol. reſpicit ſecundaȝ lec. ꝙ hic loquitur de peccunia recepta ex cauſa tranſactōis ⁊ ſic ex propria negociatione: ibi de peccunia ſoluta propter debitum. Iſta eſt no. ſo. probatur. j. de heredi. ven. l. venditor. ⁊. j. ad. l. falci. l. verbis. ¶ No. ꝙ quando quis recipit debitum ſimpliciter videtur ut heres recipere: ſed quando cā trāſactionis videt̄ ex ꝓpria negociatione.

Ex. l. ſequenti.

¶ Acceptilatio non tollit obligationeȝ iuriſgentium niſi prius deducatur in aquilianā ſtipulationeȝ: ⁊ licet ſuper incognitis nō poſſit tranſigi tamen poſſunt incognita deduci ex cauſa trāſactionis in conuentionē: ⁊ quis non poteſt cogi ad faciendum quittationem generalem: nec per compromiſſum factum per duos ſuper fundo poteſt arbitrator: licet plenam habeat poteſtatem iubere ut altera pars det alteri vnam rem non deductaȝ in compromiſſo occaſione partis fundi: et pt̄ arbitrator arbitrari vt fiat quittatio generalis.

c **Um aquiliana.** b ¶ Per aquilianam ſtipulationem omnes obligationes tolluntur ſi hoc actum eſt: ſed in dubio non tollūtur niſi ille de quibus eſt cogitatum. hoc dicit. cū l. ſeq. ¶ Oppo. ꝙ acceptilatio non perimat obligationem iuriſgentium: vt. l. accepti. j. de accept. So. hoc verum niſi prius deducatur in aquilianā ſtipulationem. Tunc enim per ſtipulationem tolluntur ⁊ illa ſtipulatio per acceptilationeȝ ut hic. ⁊ ſi dicas quare ſtipulatio magis perimit obligationem iuriſgen. q̄ acceptilatio. Reſpondeo: vt no. inſtit. qui. mo. tol. obli. §. preterea. Secundo oppo. ꝙ non omnes tollat: vt. j. l. proxi. Sol. omnes tollit ſi hoc ageretur vt omnes tollat obligationes etiam de quibus non eſt cogitatum. Poſſum enim hoc velle vt tollatur omnis obligatio etiam incognita ut no. j. eo. l. de his. facit. C. eo. l. ſub pretextu. Sed tunc oppo. c tranſactio eſt de re dubia: vt. ſ. eo. l. i. ſuper incognita autem non poteſt dubitari: vt not. ſ. eo. l. i. ergo incognitum non poteſt venire in tranſactionem. Reſpondeo ⁊ dico ꝙ de incognito non poteſt tranſigi per rationem predictam ſed poteſt ex cauſa tranſactionis in conuentionem deduci. verbi gratia contentio eſt inter te ⁊ me de fundo quodam: deuenimᵘ ad tranſactionem ꝙ ille fundus remaneat apud te: ⁊ tu des mihi centum ⁊ faciam tibi generalem quittationem: non ergo fit trāſactio ſuper illo incognito: ſed occaſione tranſactionis ad illam generalem liberationem deuenitur. ideo poſite ſunt ille. ll. in hoc titu. facit quod no. ſ. eo. l. ij. ⁊ iō verba tranſactionis diligenter inſpiciēda ſunt. ſi eniȝ facimus tranſactionem de omni lite que eſſe poſſet inter te ⁊ me de neceſſitate hoc non refertur niſi ad ea de quibus eſt actum: ut hac. l. cuȝ aquiliana. ⁊. C. eo. ſi de certa. facit quod no. ſ. titu. i. l. emptor. §. lutius. ſed ſi occaſione vnius litis deuenimus ad iſta pacta ⁊ facimus inuicem generalem remiſſioneȝ hoc poteſt fieri. ita poteſt ītelligi hic. ¶ Ultimo no. d mirabiliter tex. in. l. cum aquiliana. qui dicit liberalitatem enim captioſam interpretatio prudentium fregit. ⁊ appellat captioſaȝ liberalitatem quittationem generaleȝ. Ex quo potes determinare multa. primo an poſſis aliquem cogere ut tibi faciat quittationem generalem. certe non. quia eſt captioſa: tex. eſt hic: ſed ad faciendum quittationem ſpecialeȝ de aliquo ſoluto potes: vt. l. ſi plures apochis. C. de fide inſtru. ⁊ de li. cā. l. ſi datam. ſecundo facit ſi compromiſſuȝ e ē in arbitrum ⁊ arbitratorem generaliter: vtrū poſſit precipere vt fiat inuicem quittatio generalis. Certe puto ꝙ non per tex. huius. l. Iſte enim iuſſus continet manifeſtam inquietateȝ vt fiat remiſſio de incognito. Poſſet enim de facili capi. tex. ē hic coniuncta. l. vnde ſi nerue. j. pro ſocio. predicta vera niſi ei arbitratori hoc ſpecialiter ſit cōceſſum. nam de partium voluntate poteſt fieri: vt. ſ. l. proxi. Et ꝙ predicta ſint vera probo alia ratione. Premitto tamen aliam. q. contentio erat iter te ⁊ me de quodaȝ fundo: compromiſimus in ali

bart. ⁊ doc. i l. ij. C. eo. vel ꝙ ſperet cē lis. ut notabal. in. l. cauſas. C. eo. ſȝ vtrū tranſactio de pſenſu prius poſſit fieri de re certa. vide bart. in. l. qd eñ. j. de arb. ⁊ fac qd idē no. in. l. ſi de certa. C. eo. ADDE. etiā poſt do. Iaſonē an trāſactio poſſit fieri ſuper re certa ro. ꝯſi. ccclxiij. ⁊ in ꝙtū. d. iaſo. tȝ ꝙ vbi renūciatū ē ei pp ꝙ res erat liqda ꝙ valet trāſactio ad de ro. ꝯſi. ccclxviii. bal. cōſi. cxlviij. li. i. ⁊ ī inꝙtuȝ dicit ꝙ ſi ex forma ſtatuti dȝ fieri ꝯpromiſſuȝ ꝙ ñ poterit peti publicatio atteſtatiōib' nec pº ꝯcluſionē in cā vide bal. ꝯſi. clij. li. iiii. pau. de caſt. cōſi. lxxiij. ⁊ an ſi trāſactō nō valet valeat ut pactū vide ang. cōſilio. xciiij. ⁊ bal. ꝯſi. ij. de trāſactiōib'.

a ¶ Eſt genᵘ adde qd no. bar. in rubrica C. de pac.

b ¶ Cū aqliana. vide ange. i. l. q iure. d teſt. mil.

c ¶ Sed tūc oppon. adde bar. in. l. ſi d cer. C. codē.

d ¶ Ultimo. no. add bal. in. l. pactum in. xvi. q. C. de colla.

e ¶ Compromiſſum eſt. ⁊ ſic arbiter ñ pt facere modificationes extraneas: ſȝ pertinentes idē ſpe. de arbi. §. excipit ꝟ. ſed pone qd. ⁊. §. i. ꝟ. arbitrator. ſequit anto. de but. in cōſilio quod icipit in nomie patris ⁊ filij ⁊ ſpiritᵘ ſancti. vtiſ actiſ ⁊ allegatis. contrariis ⁊ conſiliis in

ter marcellū ⁊c. ⁊ bal. i. l. ſi ſup poſſeſſione. C. eo. ⁊ adde bald. in l. i. C. de arbi. vbi ponit an arbit poſſit cognoſcere de exceptione cōpenſatio. poteſt tamen arbiter pronunciare ſup fructibus ⁊ expēſis ⁊ dare dilatiōes ad ſoluendū: vt no. Bart. in l. i. in. ij. col. C. ſi a nō cōpe. iudi. ⁊ id qd dixit barto. hic ſequitur etiaȝ do. Anto. p' tex. cum glo. ibi in. c. conſtitutus. de relī. domi. ex qbus no. ꝙ arbitrator non poteſt ferre ſententiaȝ ſuper non petitis: ſed bene ſuper coherentibus: vt ſup extimat. ⁊ latius per eum in. c. qn tauallis. ADDE. ꝙ arbiter non poſſit excipere fines cōpromiſſi bal. cōſiliis. liiij. ⁊. cclij. lib. i. ⁊ ꝯſi. ccccxiiii. circa mediū lib. ij. ⁊ cōſi. cccxlvi. ⁊. ccclxxj. ⁊ ꝯſi. xxxvij. li. iiij. pet. de anch. conſilio. ex. ro. cōſi. lv. ⁊ lxxvii. ⁊. cv. ⁊. xv. vbi voluit ꝙ per generale compromiſſū nō ſit attributa poteſtas ꝙ poſſit cogere partes ad remiſſionem vulnerū ⁊ cōcordiam pacis ⁊ p enūdem ro. conſilio. cviij.

a ¶ Nunc ad propoſitum. ⁊ adde quod ange. in cõſilio. lxv. incip. in nomine domini amen. viſo compromiſſo prorogatione. ⁊ laudo emologatione laudi lati per mariuz de albitis. ⁊ viſo teſtamento domini comitis Roberti ⁊c. dicit ꝙ lʒ ſit factum compromiſſum de omnibus queſtionibus que eſſent vel eſſe poſſent ꝙ illa verba nihil operantur vbi lis non eſt uel ex probabili cauſa nõ preparatur aliter poſſet lex circũuenire. ⁊ hoc per. l. cuʒ hi. §. ſed cuʒ lis ĩ. e. ⁊ ad hoc facit qð not. barto. in. l. qui cum tutoribus. in prin. ĩ. eo. ⁊ ſubdit Ange. in illo cõſilio ꝙ arbitri nõ poſſunt laudere de ſucceſſione facienda inter compromittens quia compromiſſum eſt tranſactio: ſed per tranſactionẽ fieri nõ põt. probatur in. l. lʒ. C. de pac. quod nota. ADDE. quod operentur predicta verba Jo. de anania conſilio. l. ⁊ vide notabiliter ro. conſilio. clv. vbi latius quam per Ang. in conſilio ſupra allegato ⁊ ibi tẽ allegat caſuʒ. l. ꝙ arbiter nõ poſſit condẽnare ad faciẽdum generalem quittationem.

b E his. remittatur. adde ꝙ cũ iuramẽto poterit renũciari ſcʒ imo. in. c. cũ contingat. de iureiurã. i vl. carta. ⁊ ita cõſului. ⁊ idem in effectu vult raph. in. l. ſi quis pro eo. in prin. de fide iuſſ. dicẽs ꝙ hec ſolẽnitas poſita. ⁊ vide bar. ibi in vij. ⁊ ſi. q. ⁊ ſupra adde Jmol. poſt ang. i. l. q rome. §. ſi. in. ij. q. de v̾bo. obliga. ADDE. ꝙ ange. cõſilio xciij. tenʒ ꝙ huic. l. cũ iuramẽto ñ poſſit renũciari ⁊ inq̃ztũ. d. Jaſon refert ꝙ Jo. de imo. reprobat ange. p⁹ quia ſtãdũ ẽ v̾bis aſſertiuis notari dic ꝙ ang. in. d. cõſ. fateƚ hoc vex in cãu dubio ſecus in cãu claro ut in illo ꝙ ipſe cõſuluit ⁊ dñ etiã dicit ꝙ ange. motus ẽ ſecũdo quia ꝯfeſſio mulieris fuit erronea ut hic. itẽ dicit ꝙ principale fũdamẽtuʒ ang. ẽ quia illa mulier errauit in facto ⁊ in iure i facto quia nõ certe ſciebat ꝙ pater legaſſet ei cẽtuʒ in iure errauit quia teſtm̃ erat nulluʒ quia titulo inſtitutionis nõ fuerat relictuʒ ⁊ in trãſactione illa mulier aſſerebat fratreʒ heredem in ſolidũ patris ꝙ verum nõ erat cum teſtm̃ eſſet nullum ⁊ ab inteſtato ipa in fratre cõcurrebat. Jtem fuit dicto caſu nulla tranſactio quia nihil fuit datũ mulieri niſi legatũ ſectũ in teſtõ. latius ibi vide. An ãt diſpoſitio hui⁹. l. habeat locuʒ i aliis ꝯtrib⁹ uel inſtr̃is ui de cal. cõſ. i. ⁊ an ſufficiat ſi ptes aſſerant habere noticiã iſtrumenti abſqʒ eo ꝙ pſitialiter pducaƚ vide ꝙ cõſuluit Pau. de caſt. ꝯſi. ccl. de caſu pſiti.

c ¶ Legibus pbibitiuis. Q̃uo intelligatur ꝙ legi prohibitorie nõ põt renũciari. Uide Bal. in auc. ſpecialiter. i prĩci. ii. col. de epi. ⁊ cleri. ⁊ hoc maxime vex ſi pbibitio annullat ipſo iure ſm bal. i. l. ſi quis i cõſcribẽdo. de epi. ⁊ cle. ⁊ vide Bal. p⁹ bar. in. l. i. in. iiii. colũ. C. de pac.

quem ⁊ dedimus ei plenam poteſtatem arbitrandi: queritur vtrum iſte arbitrator poterit cogere alteram partem vt det alter alteri aliquam aliam rem de qua non erat contentio. Reſpondeo non vt. ĩ. de arbi. l. non diſtinguemus. §. de officio. ⁊ l. ſi cum dies. §. plenum. eo. ti. pro hoc ꝙ dicitur ꝙ iudex cõmuni diuidundo non poteſt occaſione rei cõmunis ponere manum in aliam rem non cõmunem: vt. l. arbor. §. de veſtibulo. ĩ. ꝯmuni diui. Circa illam rem auteʒ de qua dubitatur poteſt ſe talis arbitrator intromittere iubendo dari reʒ vel peccuniam pro re. ut inſti. de offi. iudi. §. officiuʒ. ⁊ l. ſi cum in fundo. §. ſi fundus. ĩ. de iure dotiuʒ. Peccunia enim eſt per quam omnes res eſtimãtur. ⁊ ſic alia res eſſe non videtur: vt. l. ſi ita. de fideiuſ. quod tene menti. Nunc ad propoſituʒ ᵃ lʒ compromittatur de omuibus litibus ⁊ queſtionibus non poterit iubere ꝙ fiat generalis remiſſio que porrigatur ad incognita de quibus non erat lis niſi hoc ſpecialiter ſit permiſſum. ⁊ quod dico ſpecialiter intelligas ꝙ non ſufficeret ita dicere ꝙ cõpromiſſuʒ ſit plenũ ⁊ pleniſſimum ⁊c. niſi hoc exprimereƚ: vt. d. l. ſi cum dies. §. plenum.

Ex. l. ſequenti.

¶ Non valet tranſactio in. x. licet tranſigens putaret illa ſola eſſe relicta cum reuera erant. xv. relicta. ⁊ ſi non valet tranſactio non inſpectis verbis teſtamẽti non valet pactum gratuitum: ⁊ huic. l. renunciari non poteſt. ſufficitqʒ ut quis ſciat tenorem teſtamenti licet non inſpexerit ad hoc vt tranſactio valeat.

b **E his.** ¶ Jſtam. l. habetis magis extenſam. in. l. i. ĩ. quemad. te. ape. ¶ Oppo. tranſactio fit ſup̱ dubio ſ̃. eo. l. i. ſed inſpectis verbis teſtamenti non erit dubium. ergo ⁊c. glo. prope ſi. ſoluit. ¶ Secũdo oppo. C. e. l. ſub pretextu. So. glo. ibi in inſtrumẽtis factis inter viuos que poſſunt porrigi etiaʒ ad incognita. facit. ſ̃. eo. l. cum aquiliana. Eſt igitur in. l. noſtra ratio: primo odium occultantiuʒ teſtamẽtum vt hic tangitur in glo. ſecundo fauor puplicus qui eſt vt deficientiuʒ voluntates executioni mandentur: vt. l. vel negare ĩ. quemad. te. ape. ¶ Hoc premiſſo querit glo. hic in prĩ. quid ſi aliquis credebat ſibi relicta. x. cum eſſent relicta. xv. an valeat tranſactio ſaltim in. x. Quidã ꝙ ſic. Alij contra. ⁊ iſta vera ꝙ in nullo valeat per tex. hui⁹. l. reſiſtit enim contractui dicens ꝙ tranſigi non poteſt ergo nihil valet nec ciuilem nec naturaleʒ obligationem producit vel tollit. ar. l. ſi non ſortem in prin. ĩ. de condi. inde. ⁊ l. cum. l. ĩ. de fideiuſſo. ¶ Querit glo. nũquid pactum gratuitum valeat non inſpectis verbis teſtamenti. glo. videtur dicere ꝙ non ⁊ bene per hanc. l. quia eadem ẽ ratio. ⁊ ſ̃. eo. l. iij. §. cum tranſactio. ⁊ ſ̃. ti. i. ⁊ l. tres fratres. ĩ. eo. l. qui cum tutoribus. § ſi. ¶ Quero nũquid expreſſe poſſit hic agi ut omnis ſpes remittatur ᵈ per pactum ⁊ renuncietur huic. l. glo. dicit ꝙ ſic: vt. C. de pac. l. ſi quis in conſcribendo. ⁊ ſ̃. ti. i. l. pactum. do. Jaco. de bel. dicebat contrariuʒ quia nõ tenet pactio quãdo decipitur aliqua partium. quia non tam paciſcitur ꝙ̃ decipitur: vt. ĩ. eod. l. qui cum tutoribus. §. ij. Jdem tenebat do. Jaco. but. ⁊ bene quia hec lex non eſt facta in fauorem legatariorum: ſed in odium occultantium teſtã. ut hic tangitur in glo. ſicut. ſ̃. dixi. Jtem fauore publice vtilitatis. ergo non poteſt ei renunciari: vt. ĩ. ad mace. l. tam ⁊ ſi. ⁊ ſ̃. tit. i. l. ius publicum. ⁊ ibi dixi. Preterea iſta lex videtur diſponere circa formam. dicit enim ꝙ nõ aliter poteſt trãſigi niſi ⁊c. ergo ei renunciari non poteſt: ut. l. nemo poteſt. de leg. i. Preterea iſta. l. eſt probibẽs: ſed iſtis legibus probibitiuis ᶜ non videtur poſſe renunciari. ut no. in glo. vt. C. ne ſide. do. dẽtur. l. i. ⁊ ij. ergo ⁊c. ꝙ probibeat apparet quia verbum poteſt negatiue prolatum neceſſitatem ĩducit: ut extra de re iudi. c. i. lib. vi. ⁊ ibi per Joan. andre. ⁊ ĩ. de fur. l. nõ poteſt. ſis igitur cautus in omnibus conuentionibus que ſiunt ſuper his que ex teſtamento dependent vt ibi dicatur inſpectis ⁊ cognitis verbis teſtamenti. ¶ Querit gloſ. quid econtra ſi heres decipiatur. dic ut in ea. Jteʒ querit glo. quid in codicillis dic idem. ¶ Quero extra glo. quid ſi paciſcentes ſciunt tenorem teſtamenti non tamen ipſuʒ ob hoc inſpexerunt an valeat pactum ſiue tranſactio: videtur ꝙ non. nam hic dicitur inſpectis ⁊ cognitis verbis teſtamenti. iſti ablatiui abſoluti reſoluuntur in conditionem: hoc eſt ſi verba teſtamenti inſpiciantur: ut. ſ̃. tit. i. l. ab emptione. ⁊ de condi. ⁊ demonſtra. l. a teſtatore. ſed conditiones non debent impleri facto: vt. l. ij. de condi. ⁊ demonſtra. cõtrarium dico per l. i. ⁊ l. cum proponas. C. de pac. ⁊ C. eo. l. cum ſideiuſ. ⁊ ſ̃. eo. l. cum aquilia. in ſi. ⁊ ĩ. de accep. l. ⁊ vni. §. i. in eo ꝙ dicitur ibi perſecutio intelligitur ſcilicet fideiuſ. Cõcludo ergo per iſtas. ll. ꝙ ſufficit ſcire. Nec ob. ꝙ tex. hic dicit inſpectis ⁊ cognitis verbis teſtamẽti. quia ille dicitur inſpicere qui ſcit caſus eſt. ſ̃. de legi. l. inciuile. coniuncta. l. ſcire eo. titu. videtur enim ſciens inſpicere oculis intellectus. ſecus ſi tex. diceret lectis: quia legi dicitur oculis corporis: vt. l. i. quemd. te. ape. Nec obſt. ꝙ text. dicit conditiones non debere impleri facto: quod concedo nec videtur facto impleri. licʒ enim ex alia cauſa ſciuerim cum ſuper illo contraho videor ĩſpicere ad hoc. ſimile i. l. heredes palam. §. penul. ĩ. de teſta. ⁊ vi bo. rapto. l. i. §. homines ⁊c. Et iſta ſunt multum vtilia ad materiaʒ. §. duo fratres. ⁊ circa hoc ibi pono multas queſtiones. dic vt ibi.

Ex. l. ſequenti.

¶ Donata cã mortis dicũtur relicta in vltima volũtate ⁊ ſic iter donatarios cã mortis eſt locus iuri acreſcendi ⁊ legatuʒ cauſa conditionis impleri dicitur relictum quo ad preſentem materiaʒ: ⁊ ex prefatione ſeu narratiõe. l. vel ſtatuti reſtringitur ſtatutum ⁊ in executione teſtamenti magis faueƚ creditorib⁹ ex ꝯtractu: ſed in ĩterpretatiõe magis legatarijs: ⁊ huic. l. etiã cum iuramẽto non poſſet renunciari nec pena peti licet eẽt adiecta.

c **L poſt rem.** ¶ Si de virib⁹ ſententie dubitatur põt tranſigi. hoc dicit. Dicam. ĩ. eo. l. poſt rem.

Si fideiuſſor. ¶ Tranſactio fctã cum principali prodeſt fideiuſſori etiam condemnato. Jtem ſolutũ ex cauſa tranſactionis inualide in debiti ſolutionem conuertitur. hoc dicit.

c **Um hi.** ¶ Juriſconſultus primo ponit verba cuiuſdaʒ orationis facte per ĩpatorẽ. ſecũdo exponit illa

per totam iſtam.l. Et breuiter hoc intendit. Super alimentis relictis non poteſt tranſigi niſi cauſa cognita pretore auctorante.ꝓſequere ut in gl. Iſtud principium eiuſdem ⁊c̄.hic incipit exponere verbum aliméta. hec oratio ⁊c̄.hic exponit verbum relicta. ¶ No. ꝙ verbum relinquendi [a] reſtringitur ad vltimas voluntates: vt.l. verbum relinquendi.j̄.de verbo.ſigni. ¶ No. ꝙ donata cā mortis videntur in vltima voluntate relicta: ⁊ ſic inter donatarios cauſa mortis eſt locus iuri accreſcendi: vt.l.fi.circa fi.C.de cad.tol. ¶ Not.ꝙ illō quod legatur cauſa conditionis implēde dicitur relictum: quod intelligitur q̄tum ad preſentem materiam: vt.l.ſi ſub conditiōe.j̄.ſi quis ob. caute. ¶ Item not.ex iſto verbo plane [b] coniuncto prin.l.ꝙ ex uerbis poſitis in narratione.l.ſtatutū ſequens reſtringitur. Dicebat.l. cum his quibus aliméta relicta erāt ⁊c̄.poſtea ſequebatur: nec aliter alimentorum tranſactio rata eſſet ⁊c̄.non dicebatur alimentoruꝫ relictorum: tamen quia in prefatione illa fuit dictum ſequens diſpoſitio per illā reſtringitur.facit.l.fi.de heredi.inſti.facit.ſ̄.tit.i. l.item quia.in fi.⁊.j̄.de verbo.obli.l.titia.§. idem reſpondit. Ex quibus habes ꝙ magis fauetur vltime voluntati q̄ⱥ habere debentibus ex concractu. Contra.C.de iure deli.l.fi.§.licentiam. Glo. non ſol.dic ꝙ in executione teſtamenti magis fauetur creditoribus q̄ⱥ legatarijs ut ibi: in alia vero interpretatiōe magis fauetur legatarijs ut hic. ⁊ in regula iuris in teſtamētis. ¶ Ultimo ex hoc verbo potes colligere [c] rationem huius materie quare prohibetur tranſactio niſi pretore auctore certe fauor eſt alimentorum ⁊ vltime voluntatis. Iſta duo ſimul iūcta in quo etiam uertitur fauor publicus. ſcilicet ut teſtamenta executioni mandentur ⁊ ne homines tenues fame pereant: ut.j̄. eo.l.§.ſed perſonaruꝫ.⁊ ideo puto ꝙ huic pacto non poſſet renūciari [d] etiam cum iuramēto.ratio. qa hec.l.dat formam ⁊ procedit prohibendo: vt dixi in ſimili.ſ̄.e.l.de his.ſ.ne alr rata eēt. ¶ Quero quid ſi adijciatur pena utrū poſſit pena peti lꝫ nō ualeat tranſactio. Tex.cū glo.ꝙ nō.in.l.qui ſidem.j̄.eo.⁊ no.j̄. in ꝑma glo.

Si integra.

¶ Continuatur qa exponit verbum relicta.

¶ Querit glo.duas q̄ōnes.dic vt in ea.

Ex.§.ſequenti.

¶ Prefatio ſtatuti uel.l.reſtringit ſtatutū uel legem: ⁊ cuꝫ alimētarius facit cōditionem ſuam meliorem valet tranſactio inſcio pretore: vēditio aūt eccleſie vel minoris nō ualet ſolemnitate nō ſeruata licet cōditionem ſuam deteriorem nō fecerant ⁊ nō ualet tranſactio ſerui uel monachi ſuper alimentis niſi adſit auctoritas domini vel monaſterij cum pretore.

Eam tranſactionem.

¶ Hic exponit qualiter intelligaꝛ tranſactio. Et breuiter hoc intendit. Trāſactio que fit ſine p̄tore per quā conditio alimētarij fit deterior improbatur: ſecus ſi melior.h.d. ¶ No.ex prin.§. ꝙ ex prefatiōe [e] legis vel ſtatuti ſtatutum reſtringiꝛ. nā oro ſimpliciter diſponit ne trāſactio alimentoruꝫ rata eſſet niſi p̄tore auctore.tamē ex prefatiōe reſtringitur ad illā trāſactionem per quā peccunia in p̄n̄ti accipiꝛ ut citius ꝯſumaꝛ ut hic pꝫ. facit qō dixi.ſ̄.e.l.ꝟ.plāe.facit qō dixi.j̄.de le.ij.l. cū pr̄.§. dulciſſimis.⁊ de cal.l.hec actio. Secūdo not.ꝙ ſi fit melior cōditio alimētarij nō reqritur [f] p̄toris auctoritas. Iſtud īducit [g] glo.in ar.ad.q.ꝙ ſi eccleſia vel minor vēdit ex cā nō cōceſſa ⁊ ſolēnitate nō ſeruata ꝙ tꝫ ſi ſuā cōditionē nō fecerit deteriorem.ar.j̄.de re.cor.l.ſi fundus. Driuꝫ huius tenet glo.in.d.l.ſi fundus.in p̄n.⁊ melius. Nec ob.tex. eiuſdē.l.§.i.⁊.C.pro emp.l.fi.qa ibi non diciꝛ ꝙ valeat: ſꝫ ꝙ fundus pōt teneri donec reſtituaꝛ p̄cium ex quo factus eſt locupletior. Itē nō ob.inſti.de aucto.tu.in p̄n.qa ibi loqtur quādo aliū ſibi obligat.hic aūt vēdit ⁊ obligat ſe.ita etiā tenebat Iac.but.qō puto verꝫ. No.in.ꝟ.nihil. ꝙ nulla eſt dr̄ia inter ꝑſonas diuerſoꝝ ſtatuū q̄tum ad p̄n̄tem materiā. ¶ Querit glo.qd ſi alimēta ſunt relicto ſeruo. Dicit gl.idē.ar.l. ſeruos.j̄. de ali.le. ⁊ ſic eſt ſpāle in alimētis ꝙ ſeruus pōt paciſci. alˀs nō pōt etiā auctore pretore ut.l.ꝯtra iuris.in fi.ſ̄. ti.i. ¶ No.iſtā glo.⁊ ſm hoc videꝛ ꝙ ſi alimenta ſunt relicta vni monacho ꝙ poſſit ipſe tranſigere ſine auctoritate abbatis auctore tamē iudice.qō ſalua meliori deliberatione nō credo.nā quando alimenta relinquūtur ſeruo alicuius: dn̄o vidētur eſſe relicta qui tenebaꝛ ipſuꝫ ſeruū alere. caſus eſt no.j̄.de cōdi.⁊ demō.l.filio.ſic ⁊ monaſterio vr̄ relictuꝫ quādo relinqtur monacho.nō ob.l.ſeruus j̄.de ali.le.⁊.j̄.de ca.di.l.legatū.⁊ de his q pro nō ſcript.l.qui in metallū.qa ibi loqtur de his ſeruis qui nō h̄n̄t dn̄m ut ſerui pene.ſecus ſi hērent dn̄ꝫ vt.d.l.filio.idem dicemus in monacho qui nō hꝫ monaſteriuꝫ: quod qualiter procedit dixi in.l. qō ſeruus.j̄ de ſtip.ſeruo.

Ex.§.ſequenti.

¶ In cāe cognitiōe dꝫ inqri de tribus ⁊ nō ualet dictum teſtis niſi reddat rōnem dicti ſui.⁊ an alimēta debeāt ſolui ſingulis mēſibus vide in.l.peccunie.j̄.de alimētis leg.⁊ qualiter debeant preſtari per plures heredes in.l.iij. eo.ti.

Uult igitur.

¶ Nūc exponit qō dixerat in oratione p̄torem debere arbitrari.⁊ breuiter hoc intendit. Ubi reqritur cauſe cognitio inqrendū eſt de modo cauſa ⁊ ꝑſona.h.d. No.ꝙ quando aliquid debet fieri arbitratu pretoris: intelligitur cauſa cognita ut hic coniuncto principio huiˀ.l. ⁊ de in ius vo.l.ſꝫ ſi hac.§.pretor.⁊.j̄.de mino.l.ait pretor. in prin. cōiuncta.l.in cauſe.§.cauſa cognita. Secūdo no. diligenter ꝙ in cauſe cognitione debet inquiri de tribus: lꝫ hoc non ſit expreſſum hic. Iſta enim lex non ſtatuit de nouo: ſed procedit interpretando ⁊ gloſando orationē. Tertio no.id quod dicit ſine cauſa tranſigentem non eſſe audiendum.facit ꝙ teſtis non probat niſi reddat rationeꝫ ſui dicti. facit quod no. in.l.ſolā.C.de teſti. Quarto no.ex hac.l.ar.quod alimenta debent preſtari vbi domicilium habet heres quod tamen intellige ſm materiam poſitam in.l.quod legatuꝫ.j̄.de iudi.⁊ hic in glo.tangitur. ¶ Quero circa hanc.l. quando alimenta reliquuntur vtruꝫ debeat fieri ſolutio ſemel pro toto anno: an in ſingulis menſibus uel q̄liter.certe nec in precedenti.§.nec hic hoc declaratur. Iac.de are.hoc ponit in.l.fi.j̄.de lib.agno. plenius in.l.peccunie.j̄.de alimen.leg. ¶ Quero quando ſunt plures heredes qui debent alimenta quomodo conſulatur alimentario aduerſus illam incōmoditatem que reſultat ex pluralitate heredum: tex.eſt no.in.l.iij.j̄.de alimē. ⁊ ciba.lega.

Qui tranſigit.

¶ Supra expoſuit ꝟba orōnis: nūc circa materiam format q̄ōnes. ⁊ breuiter hoc intendit. Tranſactio alimentoruꝫ facta ſimpliciter non porrigitur ad habitationeꝫ ⁊ veſtiariū.h.d. et eſt notanduꝫ ⁊ ſingularis caſus ⁊ menti tenendus. No.ex iſto.§.in trāſactione alimētoꝝ exprimendū eſſe de habitatiōe ⁊ veſtiario qō eſt multū

a ¶ Uꝫ hic verbuꝫ relinquēdi. ⁊ no. h̄ d̄ donā.cau.mor. ⁊ facit an ille cui ꝯceſſa eſt facultas teſtandi poſſit donare cauſa mortis. vide p bal.i.l.i.in.x.col. d̄ ſa.ſan.eccle. ꝑn repeti. ciari ⁊ ꝙ hec l.ita hēat locuꝫ in pacto gratuito ſiē i tranſactiōe pe.de ancha.ꝯſi.ccclxxvj. ubi cōſuluit ꝙ ſtāte ſtatuto ꝙ ꝯctˀmi noꝝ iuramēto firmati d̄beāt ſeruari ꝙ ſi minor pacto gratuito renūciauerit alimentis futuris cū iuramēto ꝙ ſi valet.

b ¶ Uerbo plane.add̄.j̄.e.l.§.eā trāſactiōeꝫ.⁊ qō ibi bart. ⁊.l. regulaꝫ.§.ſi qō ibi bar.j̄.de iur.⁊ fac. igno.⁊ bal.i §.qhˀ.C.de iuſt.co.ꝓpo.

c ¶ Potes colligere no. ꝙ fauꝛ vltime volūtati adde.l.ſi ps ff.de ioff.teſta.c.ſi.de re iudic.⁊.in.l.gallˀ.§.qō ſi ſa.⁊ ibi bal.d̄ libe.⁊ poſth.⁊ qō no.Io.an.in.c.icā. de teſta.

d ¶ Renūciari.ꝯtrū tenet bar.in.l.ſi qſ ꝓ eo.i p̄n. ad fi.j.de fideiuſ.vtrum aūt alimētis poſſit renunciari cū iuramento vide bal.i.l.pactū qō dotali.C. d̄ colla.⁊ qō dixi pˀ bart. in.l.ſi qs a liberis.i.§.parēs.de libe.ag.⁊ de hac.q.ꝓ Imo.in c.cū cōtigat in pe.carta.de iureiurā.⁊ ꝑ bal.in.d. l.pactum.

e ¶ Eaꝫ trāſactionē.ex ꝑfatione.add̄ quod notat Barto.ſ̄.in prin.l.

f ¶ Non reqrit.ſed tū intelligeꝛ vt per bar.j.ea.l.§. ſi p̄tor.

g ¶ Iſtud inducit.vide glo.⁊ qō ibi dixi pˀ bart. in.l. ob eo. C. d̄ p̄dijs mio.⁊ oino qō dixi in.l. cū lex.j̄.de fideiuſ.ad fi. ADDE etiam poſt.do. Iaſo.ꝙ iuramēto alimentis futuris ſi poſſit renun

a C Si vni. relicta ꝓprietas. ⁊ vide i l. donatiões. §. ſpes. ð do. ADDE. dio ꝙ voluit ro. ꝓſi. cccxviij. in fi. ⁊ vide ꝙ voluit angelus. in. §. fi. i ſtitu. ð viu. ⁊ habi.

b C Prohibebat alienatio. Cõtrariũ tꝫ ƀ guil. de cu. p iſtũ tex. ſ. l. pupillor. in pn. C. ð rebus cor. ad l. volũtas. ⁊ ad. §. q decẽ rñdet ꝙ ibi ꝓhibuit vendere extneis nõ inter ſe. ⁊ vide bal. i. l. iubem⁹ in .i. col. de ſa. ſã. eccl. in. l. duduꝫ. C. de ꝑ. ben. empt.

c C Si ꝑtor ſolẽnia iuris. hãc materiaꝫ de ſolẽnitate limitat ſingulariter bal. i. l. fi. C. ð ſen. ex peri. reci.

d C Jac. but. add bar. j. e. l. §. pe. ⁊ vid in mã q no. i l. vniuerſa. ⁊ ibi dixi. C. ð ꝑre. ipe. offe.

e C Trãſactiones. add bar. in. l. ſocietatẽ. §. arbitrorũ. i pnci. v. col. j. p ſocio ⁊ refert do. ant. i. c. ſi clericus laicũ. ð foro ꝯpe. ⁊ tꝫ bar. dicat ꝙ re⁹ dꝫ adire iudicẽ ſuum. adde tñ ꝙ ẽ caſus in quo poſſuꝫ adire iudicẽ ſi meuꝫ nec actoris ꝓ examinatõe ſci ad ꝑpetuã rei memoriã: ⁊ valꝫ examiatio: videlꝫ vbi quis vult ꝓbare caſũ fortuitũ ſibi ꝯtingẽtẽ in alia ciuitate ⁊ corã duobus teſtibus certe corã iudice illi⁹ terre tꝫ ſi ſit iudex ſuus nec illi⁹ q ſibi ꝯmodauit poterit facere examiare illos teſtes ẽt pte nõ citata. caſus ẽ multũ notabilis i. l. ſi qs nauicularij.

vtile. Sepe enĩ cõtingit ſpãliter in vxoribus defũctorum qbus alimẽta relinquunt. C Oppo. j. de ali. ⁊ ci. le. l. legati. ⁊. l. fi. So. hec ẽ vera ꝙ hoc ſpãle in trãſactõe alimentoꝝ vt illud verbũ alimenta nõ cõtineat veſtiariũ ⁊ habitationẽ. ga ſic voluit diuus marcus alimentoꝝ fauore.

Ex. §. ſequenti.

C An relicto fundo ad alimẽta videat relicta ꝓprietas ⁊ an plures emphiteote poſſint iter ſe alienare domino irregſito. ⁊ an bona ſint obligata pro alimentis relictis.

Si vni. C In alienatione vel diuiſione fundi ob alimenta relicti vel pro alimentis obligati pretoris auctoritas requiritur. hoc dicit. C Querit glo. vtruꝫ qñ relinquitur fundus ad alimẽta videat relicta ꝓprietas. [a] Dicit glo. ꝙ ſic in vita legatarij. Sed tex. in. l. iij. j. ð ali. le. vr dicere. ꝙ ꝓprietas ſit relicta ſimplr adeo ꝙ trãſit ad heredem alimẽtarij. dic vt ibi. Venio ad ver. ſed ſi pluribus. ⁊ iſte. ꝟ. facit ꝙ plures emphiteote nõ poſſunt diuidere iter ſe ſicut nec alienare dño irregſito. In ꝯtriuꝫ facit: C. de fideicõ. l. volũtas. quã glo. allegat pro cõtraria ⁊ nõ ſoluit. Tu dic ꝙ pñt diuidere ⁊ iuicẽ alienare: vt. x. coll. de ꝓhi. feu. alie. l. imperialẽ. §. ꝓterea. hoc etiã apparebit rñdẽdo ad hũc. §. nam hic ꝓhibebat alienatio [b] fauore ipſius alimẽtarij vẽdẽtis que rõ hꝫ locũ ſiue extraneo ſiue inter ſe vendãt ⁊ diuidãt. ſed in. q. nr̃a ꝓhibet alienatio fauore dñi ne fundus vadat ad poſſeſſorẽ ſibi nõ obligatum. Et ſi igit diuidant inter ſe dñi nõ intereſt. tex. eſt. C. de impo. lu. deſcriptione. l. i. li. x. facit. d. l. volũtas. C. de fideicõ. dixi in. l. qui rome. §. duo fratres. j. de ver. obl. C Venio ad ver. idẽ eſt. glo. qrit hic vtꝝ res ex qua debẽt ꝑſtari alimẽta ſit obligata ꝓ alimentis. ⁊ hic vr eſſe caſus ꝙ non. Tu dic melius vt no. in. l. lutius. j. de ali. le. ⁊. l. gaius. j. de annu. le. Sed etiam ſi alimẽta eẽnt relicta ſimplr bona eſſent obligata hodie ſicut pro ceteris legatis: vt. l. i. ⁊. ij. C. cõia de lega. ⁊ etiam oliꝫ erat idẽ: vt. j. de ſepara. l. creditores. ſed quando ex certo fũdo ſunt relicta: tunc ille fundus eſt ſpecialiter obligatus ex eo ꝙ deſignatus eſt pro alimentis: vt dicta l. lutius.

Si pretor. C Judex non dꝫ ſolẽnia iuris [c] omittere ⁊ eorum omiſſio vitiat id quod agitur. h. d. C Oppo. ꝙ ꝑtoris auctoritas non ſit neceſſaria: quia ſi ſit melior conditio non requiritur: nec ſi deterior non ergo eſt neceſſaria. Dixit glo. ꝙ poteſt eſſe dubium Tu dic ƀm Jaco. but. [d] ꝙ. §. quid ergo. ſ. ea. l. loquitur quando per tranſactionem non receditur a forma alimentorum. ſed quando a forma alimẽtorum recederetur: tunc etiam ſi pro alimentario utile eſſet non poſſet fieri niſi pretore auctorante ⁊ cauſa cognita ut hic. C Secũdo oppo. ꝙ omiſſio ſolẽnitatis non vitiat: vt. l. i. de ven. inſpi. So. ibi quãdo omittitur ſolẽnitas leuis. hic autẽ omittitur ſolẽnitas ſubſtantialis. Eſt autem ſubſtãtialis qua omiſſa poteſt cõtingere mutatio circa ſubſtantiam eius de quo agitur. Leuis ſolẽnitas eſt que id non habet imutare. exemplum in. d. l. i. de ven. inſpi. ⁊ in ſigno crucis quod ponitur in inuẽtario quod ſi omittat non vitiat nec mutat ſubãꝫ. ſecus ſi omitteretur citatio ptis. dixi plene in. l. i. §. ſi plures. quem repetij. j. de exerci.

Sed nec. C Ea que ſunt mixti imperij non delegantur. h. d.

Tranſactiones ali [e]. C Ad auctorãdum in tranctione ille eſt iudex competens coraꝫ quo cauſa agitur. h. d. Allegari ſemel ad illaꝫ. q. reus vult petere teſtes examinari ad eternam rei memoriam: coram quo iudice fiet. dixi ꝙ corã eo coram quo verteretur cauſa. arg. huius. l. ⁊. l. ij. de viu. pupil. ⁊. l. i. C. vbi ⁊ aqud quem. ƀm vnam lecturam.

Si cum lis. [f] C No. tex. ibi fingi lites non poterũt ut trãſactio ⁊c̃. facit ad multa. tutores ⁊ ſimiles adminiſtratores poſſunt tranſigere de re dubia. ut no. ſ. ti. i. l. imperatores. quod intellige niſi lis fingatur vt hic. ad quod optime facit quod no. per Inno. extra depo. c. grauis. Ecce dicit ſtatutuꝫ huius ciuitatis ꝙ etiam minores non poſſunt reſtitui aduerſus ſententiam arbitroruꝫ qui aſſumuntur ex forma ſtatuti quod eſt intelligendũ niſi lis fingat ut hic. vide qð no. per Inno. in. d. c. grauis.

Si eidem. C Solutuꝫ ob tranſactionem inualidam conuertitur in aliud debitum velut alimenta preterita. alˀs vt indebitum repetitur. hoc dicit. C Oppo. dicitur hic ꝙ ſuperfluum conuertitur in alimentariaꝫ cauſaꝫ. contra ſolutum indebite ob aliud debitũ in diem non poteſt retineri: ut. l. ſi cum multi. de compen. So. glo. intellige alimentariam cauſam ſcilicet preteritam. C Oppo. ad ver. ſane. de. l. incendium. C. ſi cer. peta. So. aliud in mutuo aliud in cõdi. inde. que nõ datur niſi ingrtum qsˡ eſt factus locupletior: vt. l. in ſũma. §. in frumẽto. de cõdi. inde. ⁊. l. nam. ⁊ dixi ibi.

Si in annos. C In relicto annuo facto locupleti non habet locum tranſactio: ſecus ſi fiat pauperi. hoc dicit. C Quero differentiam inter prin. §. ⁊ verſi. ceterum. Glo. ponit duas differentias. ſecundam tene nec ob. ea. l. §. nihil. lꝫ glo. illud contrarium innuerit quia debes diſtinguere ſic ƀm guil. quandoqꝫ relinquitur aliquid non ad alimenta neqꝫ tacite neqꝫ expreſſe: ⁊ poteſt tranſigi ƀm formaꝫ. l. de his. ſ. eo. Quandoqꝫ relinquitur ad alimenta expreſſe ⁊ non poteſt tranſigi ſine pretore ſiue ſit diues ſiue ſit paup: vt. ſ. e. l. §. nihil. Sed quãdo tranſactio fieret auctore pretore bene inquireret de conditione perſonarum: vt. ſ. e. l. §. ⁊ perſonarum. Aut loquimur [g] in caſu in quo communiter ſolet ob alimenta relinqui vt in relicto annuo. vt. l. ſi cui annuuꝫ. j. de annu. le. ⁊. j. de capi. dimi. l. legatur. ⁊ tunc habetur diſtinctio perſonaruꝫ vt ſi legetur homini diuiti non videatur relictuꝫ pro alimentis: ⁊ ſic poteſt tranſigi ut in primo reſponſo. Aut homini pauperi ⁊ videt ob alimenta relictum nec poteſt trãſigi ſine pretore. vt hoc. §. no. quem tene menti.

Si cui. C Permutatio rei ob alimenta ſoluenda non poteſt fieri niſi auctore pretore: ſi alimentarij conditio ſit deterior. hoc dicit. Aduerte quia non determinat vtruꝫ requiratur pretoris auctoritas quid iuris. Quidaꝫ dicunt ꝙ requiritur. contra quos facit. C. de predi. mino. l. ij. ⁊. ſ. e. l. in princi. ⁊. §. eam tranſactionem. ubi ſolum ea tranſactio prohibetur que fit ut peccuniam in preſenti accipiat ⁊ citius conſumat quod hic non eſt: ideo tene tertiam opinionem poſitam hic in glo. quia aut talis tranſactio eſt nociua alimentario ⁊ non ualet. Aut eſt ei proficua ⁊ valet quia per hoc a forma alimentorum non receditur. ut dicto. §. eam tranſactioneꝫ. dixi ſ. ead. l. §. ſi pretor. ⁊ hoc probat hic text. in fine qui dicit ꝙ propter vtilitatem alimentarij accipiẽda ſunt hoc eſt ſi ei utile eſt videlꝫ alˀs nõ. hoc etiã probatur. j. §. proxi.

C. de manſtagijs. l. i. li. xi. vbi de qð ibi dixi. ⁊ ad bar. ƀ adde ꝙ ꝓbe etiã facit qð no. dixit bal. in. l. acceptã C. de viu. in xiij. q. vbi q. rit corã quo iudice deat depoſitio fieri i caſu illi⁹. ⁊ ad bart. ƀ adde qð no. bal. i. l. ij. C. ð teſta. in ꝓn.

f C Si cũ lis. Et fac ad id qð dixi. ſ. e. l. cũ aqliana. in fin. ⁊ adde id qð no. bal. in auc. hoc ius porrectũ in. v. col. C. de ſa. ſan. ec. ⁊ fac qð no. in. l. cũ allegaſ. C. ð uſu. in. iiij. oppo.

g C Si in annos. aut loqmur. Not. ꝙ relicta ãnua fcã paupi intelligũt ꝓ alimẽtis: ſecus ſi diuiti vide no. in. l. ſi ſtichũ. §. ⁊ ſtipulatio. ð. ꝟ. oblig. ⁊ ita tꝫ bal. in auc. ingreſſi in. xi. col. C. de ſa. ſan. ecc. ⁊ dicit bald. in. l. antiqtas. C. de viuſru. ꝙ iſto cãu tale relictũ fctũ paupi: q cẽſet ad alimẽta: nõ tranſit ad heredes. qd ꝑmitto tibi decẽ dare quoad viuã an intelligat annuatiꝫ ⁊ in cã alimẽtoꝝ. vid bar. in. l. cũ q. §. q ita. de v. ob.
ADDE. ꝙ legatũ factum pro aia diuiti non dicit ad pias cãs vt voluit pe. de ancha. cõſilio. cxxiiij.

a ¶ Si ad habitationē. ⁊ not. qȯ relictū ad habitationē plus mit̄ ſcḋm ad alimenta ſm bal. in. l. cum antiqtas. C. de vſufru.
b Vi cuȝ tutoribus. §. duo frēs. ⁊ de intellectu huius. l. vltra ea q̄ hic dicunt̄ vide bal. i. c. i. iperator lotharius auguſtus ⁊c̄.
c ¶ Ex hoc dico. vide bar. in. l. pᵒ emācipationē. §. i. de lib. lega. ⁊ late i. l. qui rome. §. duo frēs de v̄. ob li. in. iij. car. tha. ⁊ qȯ no. ḋ. aut. i. c. ſi. eſt ꝯ reſcrip. ⁊ qȯ dixi. ſ̄. e. l. cū aqlianain ſi.
d ¶ Conſului de fcō. adde bar. in. l. dāni. §. cū pietez. de damno infecto. j.

Si ad habitationem.

¶ Tranſactio per quam a forma legati non recedit ⁊ alimentarij cauſa deterior nō efficit̄ valet ſine pretore. hoc dicit.

Ex. l. ſequenti.

¶ Remittens omne ius qȯ habet vl̄ habere ſperat ex aliqua cauſa intelligitur de preſenti. ideo ſi fratres diuidentes remittant inuiceȝ omne ius ꝙ habent vel habere ſperant in partem alterius: ⁊ contingat ꝙ unus non ſoluit legata j̄. annū propter ꝙ hereditas alteri debeatur ut in auc̄. hoc amplius. nam propter talia verba non videtur remiſſum tale ius de futuro.

c Vi cum tutoribus.

¶ Tranſactio non porrigitur ad ius poſtea ex ſucceſſione ab inteſtato proueniēs. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. qui rome. §. duo fratres [b]. j̄. de verbo. obliga. Huius timore ſunt opi. multe hic. ⁊ in. l. contraria. vna ponitur hic in prima gl. puula. que icipit extiterit ⁊c̄. quod hic frater fratri ſucceſſit ab inteſtato. ibi per fideicōmiſſum. Iſta eſt optima ⁊ vera ſol. probatur in text. ibi cum heres extiterit ⁊c̄. nam per fideicōmiſſum non diceretur quis capere a fratre: ſed magis a defuncto. Ratō differentie: quia illud quod nō debetur nec re nec ſpe in remiſſioneȝ venire non poteſt: ſed illud qȯ debetur per fideicommiſſum dicitur debituȝ ſpe. quod autem euenire poſſet ex ſucceſſione ab inteſtato non eſt debituȝ ſpe. eſt tex. cuȝ glo. in. l. poſt emancipationem. de li. le. ⁊ hic eſt tex. ſm iſtam lecu. Ex hoc dico [c] ꝙ ſi ego remitto tibi onme ius quod habeo vel habere ſpero ex aliqua cauſa itelligitur ex cauſa de preſenti: vt. j̄. de ſta. li. l. i. naȝ ſtatuliber dicitur ille qui habet ſpem libertatis. omnis autem ſeruus dicitur habere ſpem libertatis quod eſt falſum. ſed oportet ꝙ habeat ex aliqua cauſa ſubſiſtente de preſenti vt ex legato ſubſiſtēte vel ſimili facit. l. ꝙ ſeruus. ⁊ quod ibi dixi. j̄. de conditio. ob cau. Et ex hoc ſemel conſului de facto: [d] duo coheredes diuiſerunt hereditateȝ ⁊ remiſerunt ſibi inuicem omne ius quod habebant vel habere ſperabant in parte alterius. contigit ꝙ vnus fuit negligens ad ſoluendum legata ꝓpter quod debebatur hereditas alteri ſm formā auc̄. hoc amplius certe lȝ remiſerit omne ius quod habere ſperabat non tamen videbatur remiſiſſe illō ius de quo nulla ſpes erat de preſenti. facit. l. damni. §. i. j̄. de dam. infec. tene ergo menti. ¶ Secūdo modo intelligitur hic ꝙ alter alteri per fideicommiſſum ſucceſſit. ⁊ tunc loquitur glo. magna hic poſita ⁊ ob. contrarium. So. ibi male fuit iudicatum. Iſtaȝ ſo. tenet Pe. hic: ⁊ ibi ego teneo ſimiliter. alij dicunt quod ibi fuit actum expreſſe ꝙ neqȝ ſuo neqȝ alieno nomine ageret. iſtud eſt diuinare. Alij dicunt ꝙ ibi competit exceptio que replicatiōe eliditur. iſtud nihil eſt in effectu. Alij dicunt ꝙ hic loquitur i tranſactiōe: ibi in diuiſione. hanc opi. tenuit Azo ⁊ glo. quam reprobo ibi per multas rationes. Alij dicunt ꝙ ibi agitur de eadē re hic de diuerſa prorſus. iſta poteſt eſſe bona per text. qui dicit de ſola portione ⁊c̄. nam iſta dictio ſola eſt excluſiua quaſi dicat tranſigit de illa: ⁊ nō de alia. vel hic actiue ibi paſſiue. ita dicit glo. quid hoc eſt dictum: vult dicere hic frater tranſigendo non potuit tollere actionem alteri fratri competētem. ⁊ hoc vult dicere actiue. ibi vero tranſigēdo poteſt preiudicare ſibiipſi: ⁊ hoc vult dicere paſſiue. teneas primam lec. ſm quam nihil ob. alia plene examinaui in. §. duo fratres.

Tranſactio.

¶ Trāſactio nō porrigitur ad ea de qbus non eſt cogitatum. hoc dicit.

Qui per fallatiȝ.

¶ Trāſactio non porrigit̄ ad ea que dolo alterius partis celantur. hoc dicit. ¶ Oppo. j̄. ad trebel. l. lutius. §. ſi. dicit glo. ſubaudi maxima ut dixi. ſ̄. eod. l. iij. §. i. Tu dic ꝙ ibi omnia fuerunt manifeſta hic nō: vt. d. l. iij. §. i. no. ⁊ probatur in tex dum dicitur per fallaciam. facit ſ̄. ti. i. l. tres fratres. ¶ Querit glo. quid ſi fuit interpoſita aquiliana ſtipulatio. Certe tunc agetur actione de dolo: vt. l. actio. C. eo. alia dic vt in glo. ¶ Querit glo. quid ſi per fallaciam extranei hoc fuit factum. dicaȝ in. l. eleganter. in ꝑn. j̄. de dolo.

Ei qui.

¶ Generalis tranſactio porrigitur ad ea de quibus eſſe actū per excipientem probatur. hoc dicit. ¶ Not. diligenter tex. ꝙ tranſactio nō porrigitur ad iura ex poſt facto ſuperuenientia quod intellige in ſimplici remiſſione: ſed ſi remittatur quicquid debet vel debebit: tunc porrigitur ad futura: ut. l. cum ſtipulemur. ⁊ l. ſi a colono. j̄. de verbo. obliga. ⁊ l. ⁊ vni. j̄. de accep. ⁊ no. ſ̄. e. l. aquiliana. ⁊ tunc porrigitur ad ea futura de quibus ſuberat aliqua ſpes de p̄ſenti. alſ ſecus vt dixi. ſ̄. e. l. in princi. ¶ Secundo nota ꝙ excipiens qui dicit hoc eſſe actum in tranſactione. debet hoc probare ut hic. in tex. manifeſtius in iſtis glo. paruulis. ¶ Quero ergo qualiter probatur per heredem excipientem de hoc eē actum. quidam dicunt eoipſo ꝙ non probatur cōtrarium. Tu dic ꝙ ſi libellus eſt datus in aliqua actione: tunc in tranſactione videtur eſſe actum de omni eo ꝙ ex virtute actionis propoſite poterat claudi in iudicio vt in actione aliqua generali vel vniuerſali: ⁊ hoc eſt quod glo. diſtinguit hic. ⁊ l. tres fratres. ſ̄. titu. i. Aut eſt petitio generalis ⁊ tranſactio generalis ⁊ eſt ſimile in. l. age. C. eo. ti. ⁊ l. ſub pretextu. eod. titu. Si vero actio non eſſet generaliter propoſita. tunc tranſactio non poteſt eſſe niſi de eo de quo eſt lis. ſed ſi actio eſt generaliter ꝓpoſita poteſt fieri remiſſio generalis ex cauſa tranſactionis: vt dixi in. l. cum aquiliana. ſ̄. eo. ⁊ ſtandum eſſet verbis generalibus ſm not. in. l. emptor. §. lutius. ſ̄. eo.

d Ere.

¶ Tranſactio patris filio nō preiudicat. hoc dicit.

Ex. l. ſequenti.

¶ Per negationem res efficitur dubia niſi probationes manifeſte in contrarium appareant: ⁊ cum petitur executio ſententie vel inſtrumēti guarentigionati non poteſt peti compromiſſuȝ vigore ſtatuti dicentis ꝙ queſtiones compromittātur ⁊ poſt rem iudicataȝ tranſigi poteſt ſi dicatur ſententia nulla ex aliqua probabili cauſa. item ſi eſt appellatum: iteȝ ſi opponeretur aliqua de illis exceptionibus que poſſunt opponi poſt rem iudicatam ⁊ eodem modo ſi opponuntur contra inſtrumenta predicte exceptiones.

p Oſt rem.

¶ Si poſt ſententiam poteſt eſſe dubiū [e] poteſt trāſigi. hoc dicit. ¶ No. ex. l. iſta ꝙ p negationem efficitur res dubia. ſimiliter. C. q. ad lib. procl. non li. l. ij. ¶ Oppo. ergo ſemper lȝ trāſigere: quia ſemper poteſt negari. [f] Dicit glo. forte non negabat: vel dic verius illud quod dicitur per negationem fit res dubia: eſt verum niſi probationes ſint adeo manifeſte in contrarium ꝙ negari non poteſt ut ſi appareret contrariuȝ per ſententiam vel alſ eſſet notorium. Per iſtam. l. cum ſimilibus dicimus ꝙ quando petitur executio ali

e Oſt rē. dubiū ⁊ iō videt̄ ꝙ nō poſſit trāſigi vel ꝯpromitti de eo ꝯ quo ē caſus legis cū non ſit dubitabile. l. ācille. C. de fur. ꝯ quo ibi ꝑ bal. qȯ tene menti.
f ¶ Pōt negari. qūo itelligat̄ ꝑ negatiōnē rē fieri dubiā. adde bart. in. l. i. ⁊ qȯ ibi dixi. C. de ꝓcura. ⁊ in. c. venerabilis. de cēſi. ⁊ in. c. tuā. de coha. cle. ⁊ mulie. vid̄ oino bal. i. l. et ā. in. i. col. v̄. ſȝ qd ſi debitor. de exe cu. rei iudi. ⁊ glo. ⁊ archi. in. c. i. de of. deleg.

a ¶ Executõ. adde bart. in proemio. C. in. ij. col. poſſet tñ limitari p ea q̃ dixit bal. i. l. ij. ſi q̃s ius dicẽ. ñ obtẽpe. ⁊ q̃liter itelligaẽ ſtatutuꝫ de cauſis cõpmittẽdis vide ang. ⁊ q̃d ibi dixi in. l. cũ hi. §. ſi cũ lis. ṡ. eodeꝫ. ADDE. pe. de ancha. cõſilio. clxxxiij.

b ¶ Põt trãſigi. Sꝫ qd ſi ſit ꝯcluſuꝫ in cã an poſſit ꝯpromitti videẽ ꝙ nõ: q̃ res dr̃ liq̇da ſꝫ inno. i. c. ſignificauerũt de teſt. lꝫ forte ꝯtũ: vex q̃ q̃uiq; ꝑt appellari põt trãſigi: vt h. ꝫ ⁊c. lꝫ repio p⁹ ea ꝙ bal. i l. i. ṡ. e. tꝫ primã ptẽ ⁊ do. Ludo. in. l. ꝓtor. de oper. no. nũ. adde ꝙ ſi p⁹ ſniaꝫ ꝯdẽnatoriaꝫ reꝰ tradidit rẽ in qua cõdẽnatus fuit demũ ſup ea dẽ re fecerũt ꝯpromiſſum valꝫ ita diſputãdo decidit pau. d liaza. i q. incip. d re adiudicata i primo dubio ⁊c. ADDE. an poſt ꝯcluſuꝫ in cã poſſit peti cõpmiſſũ bal. ꝯſi. clij. li. iiij.

c Ulli. dicit alienare. ꝓhibita alienãtiõe ꝓhibeẽ trãſactõ. adꝺ no. i. l. i. C. ſi adver. trãſact. ADDE poſt do. iaſo. hic ſedri. notabilit ꝯſi. xciiij. ⁊ ro. conſilio clxvj.

cuius ſententie pars contra quaꝫ petitur non poteſt petere illam cauſam compromitti in arbitratores ex forma ſtatutorum loquentiuꝫ ꝙ queſtiones compromittantur cum non ſit. q. quia iam deciſum: ⁊ cum arbitramentum ſit tranſactio tranſigi non poteſt poſt rem iudicataꝫ ergo ⁊c̃. Et ideꝫ videtur quando petitur executio [a] iſtrumẽti guarentigiati vel confeſſionati quod habet vim iudicati ſeu ſententie ſm formam ſtatutorum tuſcie ꝙ non poſſit peti compromiſſum quemadmodum de re iudicata. Uideamus ergo quãdo poſſit trãſigi poſt rem iudicataꝫ. ⁊ breuiter ſuper eo quod eſt deciſum nõ valet tranſactio ut hic. ⁊. l. poſt rẽ. ⁊. l. i. ṡ. e. ⁊ hoc ſi conſtat: ſecus ſi dubitatur ut ibi ⁊ ideo ſi ſententia dicatur nulla ex aliqua probabili cauſa que non contineat manifeſtam calumniam poteſt tranſigi: [b] quia tunc negatur data. ſcilicet rite. Item ſi eſt appellatum vel appellari põt. vt. d. l. poſt rem. ṡ. eo. Idem dic ſi opponeretur aliqua de illis exceptionibus que poſſunt opponi poſt rem iudicatam: vt no. in. l. i. C. de iuris ⁊ fac. igno. Sed aduertẽdum eſt quia exceptiones que opponuntur poſt ſententiaꝫ quandoqꝫ reſpiciũt ipſam cauſam ⁊ eneruant ipſam ſententiam. ⁊ tũc de cauſa tota poterit tranſigi ⁊ compromitti in arbitratorem. Quandoqꝫ opponũtur alique exceptiones que reſpiciunt executionem non autem elidunt ſententiam: verbi gratia in petitione hereditatis obtinuiſti quia pronũciatur ꝙ tu es heres: demum in executione vis capere vnam rem tanq̃ hereditariam. ego nego eam eſſe hereditariaꝫ. certe de hoc bene poterit tranſigi an res ſit hereditaria: non autem poſſet tranſigi de eo quod eſt deciſum. ſcilicet an tu ſis heres. Et eodem modo in exceptionibus que opponuntur contra predicta inſtrumenta confeſſionata ⁊ guarẽtigiata de illis poſſet tranſigi ⁊ compromitti niſi ſtatutum eẽt factum in contrarium ut hic.

n **On eſt ferendus.** Trãſactio facta ſuper teſtamento refertur ad quamlibet parteꝫ teſtamenti: non ad codicillos poſtea repertos. hoc dicit.

n **Ulli.** ¶ No. gl. que eſt ſuper hac. l. ꝙ tranſigẽdo quis dicitur alienare [c] ſimile in. l. non ſolum. de predi. mino. quod intelligit glo. quando occaſione tranſactionis vendiẽ vel datur res ſuper qua erat ꝯtrouerſia vel alia: quia hoc caſu non lꝫ: ſecus ſi eius occaſione retineatur lꝫ aliud fiat vel det. ita dicit glo. hic. Ratio: quia tunc nõ videtur alienare. Et ſic no. ꝙ lꝫ prelati eccleſiarum non poſſunt tranſigere de re eccleſie: eſt verum vt alij dent vel alienent. alˢ ſi vt eam retineant aliquo forte dato vel facto lꝫ: ⁊ hoc eſt verum ſi dicta res de qua eſt cõtrouerſia poſſidebatur per eccleſiam vel minorẽ: ſed per alium non quia eo poſſidente ⁊ retinente ex cauſa tranſactionis videtur etiam vel eccleſia: vel minor alienare quod non lꝫ in eccleſia vt hic ⁊ minore ſine decreto: vt. d. l. nõ ſolũ. ita videẽ ſentire glo. in. l. cum hi. §. ſi vni. ſuper ver. tranſactio ṡ. eo. quod perpetuo tene mẽti.

Ex. l. ſequenti.

¶ Teſtamentum non poteſt reſcindi partium cõuentione niſi iudex pronũciet: ideo ſi facta tranſactione inter legitimum ⁊ heredem quia legitim⁹ dicat teſtamentum irritandũ ſcriptus heres cõuenitur. item conuenitur cum teſtamentum dicitur irrituꝫ. ⁊ ex legitima cauſa tranſactionis datur certa res non quota: ſi vero ex cã tranſactionis legitimo datur quota tunc tã legitimus q̃ ſcriptus heres conuenitur a creditoribus ⁊ legatarijs ſi legata ſunt repetita ab inteſtato. alˢ a legatarijs legitimus non conuenitur: ⁊ propter ſucceſſorem incertum legatarius non tenetur eligere an ab inteſtato uel ex teſtamento valeat legatum conſequi. ⁊ cõueniri poteſt poſſeſſor bonorum hereditatis ⁊ ſi vna res remanet penes ſcriptum heredeꝫ ⁊ tota hereditas penes legitimum ſi legata non ſunt repetita ab inteſtato heres ſcriptus conuenitur ſiue agatur perſonali ſiue reali. ſi vero non ſunt repetita ſi legatarij nolunt agere heres ſcriptus releuatur: Et ſi bona auferuntur heredi ſcripto auferens teneẽ legatarijs ⁊ heres legitimus ⁊ ſcriptus poſſunt requirere creditores vt conſentiant tranſactiõi ⁊ creditores abſentes poſſunt petere vt notarius edat tranſactionẽ.

c **Ontrouerſia.** ¶ Facta diuiſione hereditatis ex cauſa tranſactiõis [c] inter ſcriptũ ⁊ legitimum quilibet a creditoribus conuenitur pro hereditarijs portionibus. hoc dicit. No. quãdo eſt incertum quis ſit heres poteſt conueniri poſſeſſor bonorum vt hic. qd̃ intellige vt ſtatiꝫ dicam. ¶ Oppo. imo ſit cõueniendus heres: vt. ṡ. eo. l. iij. in prin. glo. ſoluit ꝙ ibi in legatarijs hic in creditoribus. Ratio: quia legata dependent ex teſtamento. vt. ĩ. de pigno. l. iij. Tamen glo. pro euidentiori intellectu diſtinguit: ex qua diſtinctione colliguntur plures lec. ideo diſtinctionem examinemus. Quandoqꝫ eſt contentio inter legitimuꝫ ⁊ heredem ſcriptuꝫ: quia legitimus dicit teſtamẽtum irritandum puta per querelam vel per cõtra tabu. tunc facta tranſactione ſemper conuenitur ſcriptus heres: quia teſtamentum non eſt reſciſſũ nec reſcindi poteſt niſi per ſententiam. Iſtud eſt primum membrum verum ⁊ notabile. ¶ Not. ex hoc membro ꝙ teſtamentum non poteſt reſcindi partium conuentione niſi iudex pronunciet hoc. Quandoqꝫ teſtamentum dicitur irritum vel nullum: tunc ſi ex legitima cauſa tranſactionis datur res certa non quota hoc modo ꝯuenietur heres ſcriptus. ar. inſtit. de fideicõ. here. §. ſed ⁊ ſi quis vna. ⁊ ad treb. l. ſi legatis. §. multuꝫ. cum ſi. ⁊ hoc etiam modo poteſt intelligi. l. iij. ṡ. eod. Iſtud eſt ſecũdum membrum [e] ⁊ verum. Quandoqꝫ legitimo dicenti teſtamentum irritum vel nullum ex cauſa tranſactiõis datur quota pars hereditatis. ⁊ tunc aũt loquimur in creditoribus ⁊ quemlibet ſcilicet tam ſcriptum q̃ legitimum conueniet pro portione hereditaria vt hic: aut loquimur in legatarijs: ⁊ tunc aut legata ſunt repetita ab inteſtato ita ꝙ certum eſt ea debere vtroqꝫ euentu ⁊ idem quod in creditoribus eadem ratione per hanc. l. Si vero non ſunt repetita [f] ab inteſtato ⁊ ſic ſolum ab herede ſcripto poſſunt deberi tunc ſolus ſcriptus heres conuenietur: vt. ṡ. e. l. iij. in princi. Sed in eo ꝙ dicit legata que ſunt repetita ab inteſtato peti poſſe tam a ſcripto q̃ a legitimo Oppo. quia conuentus poterit opponere eligas vtrũ ex teſtamento vel ab inteſtato: vt. l. ſi. C. de codic. reſpondet glo. mirabiliter hic eſt caſus in quo eligere non tenetur propter ſucceſſorem incertũ: vt hic dicitur in tex. ¶ No. mirabilem limitationem ad. l. ſi. C. de codicil. vide glo. iſtam. ¶ No. etiaꝫ ex hoc tex. cum iſta glo. ꝙ ſi ignoro quis ſit heres poſſum cõuenire poſſeſſorem bonorum hereditatis. ⁊ pro hoc dico ꝙ in interrogationibus que fiunt ante lit. conteſta. ſi aliquis interrogatur an ſit heres nollet reſpondere propter dubiuꝫ deberet interrogari an ſit poſſeſſor hereditatis: ⁊ ſi reſponderet ignoro: ſufficeret actori ut probatur

d Ontrouerſia. tranſactiõis Intellige ſ̃ no. vbi trãſactio fieret bõa fide abſq; colluſiõe alias ſecus. l. ſi heredes. ⁊ ibi bal. C. de manu. teſta.

e ¶ Secũduꝫ mẽbrũ. vide p bal. i. l. ſi. l v. col. C. de peti. here.

f ¶ Repetita. limita notabiliter p ea q̃ dixit bald. in. l. hac edictali. in. vj. col. C. de ſecun. nuptijs.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

hodie.C.de peti.heredi.l.fi. ¶Item quando fit proclama generale: quia non reperitur heres de cautela eſt ponere ibi quicunqʒ vult dicere ſe heredem vel bonorum ⁊ hereditatis poſſeſſoreʒ compareat ⁊c. quia etiam bonorum poſſeſſor lʒ nō ſit heres poteſt conueniri ut hic vides. Quod auteʒ dicitur de poſſeſſore bonorum declaratum eſt in glo. ſub nomine quote non ſub nomine certe rei. quod intellige ſub nomine quote bonoruʒ ſeu hereditatis: ita ꝙ iura ⁊ actiones comprehendātur ſecus ſi ſub nomine quote rerum mobiliuʒ vel immobilium ita ꝙ iura ⁊ actiones non comprehendantur: vt.l.naʒ quod.§.i.ḡ.ad trebel.⁊.ḡ. de pecu.l.quam tuberonis.§.fi.facit quod no.Specu. in ti.de fruc.⁊ intereſſe.§.i. Quandoqʒ vna res remanet apud ſcriptum alia tota hereditas conceditur legitimo: tunc quis conueniatur ſunt opin. in glo. Quidam dicunt ſcriptum omnino releuādum. alii vt Hug. dicunt contrarium.do.Jacob. but. dicebat ⁊ bene ꝙ ſi nolunt agere creditores vel legatarij quorum legata ſunt repetita ab inteſtato: tunc ſcriptus releuatur in totuʒ per hanc.l. ⁊ per ea que dicta ſunt. Sed ſi legata non ſunt repetita ab inteſtato tunc neceſſe habet ſequi ſcriptum heredem: vt.l.iij.ſ.e.⁊.ſ.dictum eſt. Predicta vera ſi agatur perſonali: quid ſi agatur hypotecaria: forte idem: vt.l.iij.in fi.C.cōmunia de lega. Quādoqʒ bona auferuntur ſcripto tanꝗ ab indigno: tunc dicit glo. in legatarijs idem quod ſ.ꝙ conueniant heredem ſcriptum quia ille heres remanet. Certe fateor ꝙ heres remanet tamē non tenetur legatarijs: ſed tenetur ille qui aufert vt.l.cācellauerat ⁊ quod ibi no.ḡ.de his que in te. delē. quod plene no.in.l.hereditas.de his qui.vt indi.⁊.l. noſtram.C. de teſta. Idem dico ſi eſſet contentio inter heredem ⁊ alium qui diceret ſe fideicommiſſarium vniuerſalem: tunc deberet conueniri quilibet ſm ꝙ poſſidet taʒ a legatarijs ꝗ a creditoribus ſm no.in.l.i.C.ad trebel. ¶Quero dicitur hic ꝙ ſi creditores interfuerunt ⁊c. an heres ſcriptus ⁊ legitimus poſſit requirere creditores vt conſentiant tranſactōi: videtur caſus ꝙ ſic extra de ma.⁊ obe.c.fi. ¶Quero vtrum creditores qui non interfuerunt poſſunt petere ꝙ compellatur notarius ſibi edere inſtrumentum tranſactiōis cum ex eo eorum fundatur intentio ut hic videtur ꝙ non quia non eſt factum eis mandantibus: vt.l.ſi quis ex argentarijs.§. pertinere.ſ. de eden. In contrarium facit.ḡ.de bo.auc.iu.poſſ.l. fi.⁊ quod dicitur ꝙ inuentarium debet edi creditoribus ⁊ legatarijs: lʒ ſit ab herede confectum: vt.l.ſancimus.§.licentia.de iure delibe.⁊ hoc puto verum.

p **Pacto conuento.** ¶Conſilium eſt ꝙ in tranſactione pena ponatur. h.d. Ex.l.ſequenti.

¶De clauſula rato manente pacto.⁊ ſi trāſactio eſt facta anteꝗ ad iudicium veniretur habet locū penitentia ⁊ more purgatio vſqʒ ad litem conteſtatam vt hic ſed tranſactione facta ⁊ lite ꝯteſtata actori licet penitere ⁊ reo moraʒ purgare. ⁊ compromiſſum factum ante litem conteſtatam finitur lite conteſtata. Si vero poſt litem conteſtataʒ finitur ſententia. Et an promittens.q. nō mouere incidat in penam ꝗlitercunqʒ moleſtando.⁊ ſi dictum fuit rato manente pacto an ſufficiat vel exceptionem opponere vel penaʒ petere: vt.l.ſi quis maior.C.eo. non habet locum cum partes compromittunt timore ſtatutorum. ⁊ ſi dictum ſit rato manente pacto: ⁊ ſtipulator vellet omitere penam ⁊ exceptionem ⁊ tranſactioneʒ reſcindere an poſſit: ⁊ ſi pena cōtinet minus ꝗ intereſſe an poſſit peti illud qd eſt vltra: ⁊ an ſi ille q ſemel cōtrauenit ſoluit penam ſi iterum ꝯueniat iteꝝ teneat.

q **Ui fidem.** ¶Exceptio poteſt obijci ⁊ pena peti ſi appoſita eſt in tranſactione clauſula rato manente pacto. hoc dicit. ¶Not. de iſta clauſula rato manente pacto: ſimile in.l.cuʒ proponas.C. eo.⁊.l.ſi ita ſtipulatus.in fi.ḡ.de ver.obli. ¶Querit glo. [a] quid ſi cepit venire contra pactum poſtea penituit. reſpondet glo. ꝙ poteſt penitere vſqʒ ad lit. conteſta. ſi promiſit non petere: ſed ſi conuenit.q. non mouere tunc ſtatim cum petit etiam extra iudicium in penam incidit. in eo ꝙ dicit locum eſſe penitentie vſqʒ ad lit.conteſt. videtur cōtra ꝙ vſqʒ ad ſententiam. idem no.in.l.ſiue apud acta.C.eo.⁊.l.ſi maior.eo.titu. Poſſes dicere ibi loquitur ex parte rei qui non implet tranſactionē non dando quod promiſit. hic ex parte actoris q delinquit faciendo id quod non debet: ⁊ ſic delinquit in plus: ſed certe in reo poſt lit.conteſta. non lʒ purgare moram: vt.l.ſi inſulam.ḡ.de verbo.obliga.⁊.ḡ.ſi quis cau.l.⁊ ſi poſt tres. Unde dicas ſʒ Pe.⁊ no. ſi tranſactio eſt facta anteꝗ ad iudiciuʒ veniretur lʒ penitere ⁊ moraʒ purgare vſqʒ ad lit.conteſta. vt hic in glo. Sed ſi tranſactio eſſet facta poſt lit.conteſta. iam actor poſt tranſactioneʒ reaſſumeret illud iudicium: tunc liceret actori penitere: ⁊ reo moraʒ purgare vt in cōtrarijs: quod no. Per hoc dixi iam in.q. de facto. vos habetis ꝙ arbitrium ſoluitur iudicio ſi itur ad iudicem vt ſententiatur per iudicem: vt.ḡ.de arbi.l. litigatoribus: vt.l.non diſtinguemus.§.ꝯpromiſſo. Quid ſi compromiſſum eſt in arbitratorem [b] cum arbitramentum ſit quedam tranſactio. Reſpondeo aut compromiſſum erat factuʒ ante lit. conteſtataʒ ⁊ finietur lite conteſta. aut poſt litem conteſtataʒ ⁊ finietur ſententia: vt.ſ.dixi. Item in eo ꝙ dicit glo. ꝙ quando promiſit queſtionem non mouere incidit in penam quocunqʒ modo eum moleſtat. ſimile habes in.l.lutius.§.tres heredes.ad trebellianuʒ. Contrarium videtur expreſſuʒ in.l. iij.⁊.iiij.fini.reg. vbi dicit glo. queſtionem intelligi per lit.conteſta. longum eſſet examinare. Doc. tangunt in.l.ſi quis maior.C.eod.⁊.l.in criminali.C.de iuriſditione omnium iudicum. Ego plene dixi in.l. amplius. rem ra. habe. ¶Secundo quero quid ſi fuit dictum: rato manente pacto: dicit glo. tunc alterum ſufficit vel exceptioneʒ opponere vel penam petere: vt.l.reſcriptum.§.ſi pacto.ſ.titu.j. Tu dic latius aut tranſactio eſt firmata iuramento.⁊ tunc actor contraueniens actionem perdit accepta reſtituit ⁊ pena petitur: vt.l.ſi qui maior.C. eodem. quod intellige in tranſactione facta libere. ſecus ſi eſſet facta coacte. Hoc dico propter ſtatuta ipſaruʒ partium que cogunt partes ad tranſigendum vel compromittendum: ⁊ tunc non habet locum.l.ſi quis maior. per textuʒ qui dicit ibi nullo cogente imperio. Aut non eſt firmata iuramento: ⁊ tunc aut per tranſactionem actio prima fuit ipſo iure ſublata quod ſit per aquilianam ſtipulationem vel per pactum in actionibus deſcendentibus ex delicto: vt.l.ſi tibi §. quedam.ſ.eo.⁊ tunc pena petetur ⁊ ab agēdo actor repellitur: non dico ope exceptōis: ſed quia actionem actor non habet: vt.l. vbi pactum.C.eo. ſm lectu. Azo. facit ꝙ no.in.l. reſcriptum.§. ſi pacto ḡ.titu.j. data autem non repetuntur. Si vero non

a Ui fidē qrit gl. Ad iſtā glo. pmā hic vide bart.in.l. cum hi.in fi. prin.ſ.eo.

b ¶In arbitratorē. vide car.in cle.ꝗʒ diu poſt gl. de app.pau. de caſt.hic ⁊ Ro.in.l.ij. de re iudi.in xlix.colum.⁊ bal.in.l.eos.§.apſos.C. de appel.

a ℭ Reſcindi tráſactio. Vide de cy. in. l. ij. C. de iure em phi. no. in. l. cú pr. §. libertis. de leg. ij. no. gl. in c. ſi. de locato. ⁊ de hac clauſula rato manente pacto. vide p cano. in. c. cú iter. de elec. ⁊ qd no. i. l. ita ſtipulat⁹. in ſi. ⁊ in. l. cú ſtipulat⁹ ſiꝫ mibi a pen. de v. ob li. add bal. i l. ſi defuncto C. loca. in q. bus locis babetur ꝙ hec clauſula pro obſeruáte ſolú operaſ. ⁊ mode. ponút in. §. actionú inſti. de act.

b ℭ Ultimo qrit gl. adde qd no. ſpe. in ti. de arbi. §. ſeqtur. v. qd ſi plura. ⁊ qd no. bar. in. l. cuꝫ pater. §. libertis. de lega. ij.

eſt actio prima ſublata: tunc aut fuit dictum rato manente pacto ⁊ exceptio opponetur ⁊ pena petef vt bic: ⁊. l. cú ꝓponas. C. e. datú. aut nó repetif Aut dictú nó fuit ⁊ eſt in electióe rei vel penaꝫ petere vel exceptionem opponere: vt dicta. l. reſcriptum. §. ſi pacto. ſ. titu. i. ℭ Quero quid ſi boc caſu quando fuit dictum rato manente pacto: velꝫ ſtipulator omittere penam ⁊ exceptionem ⁊ tranſactionem reſcindere an poſſit videtur ꝙ ſic. quia eius fauore fuit appoſitum illud pactum. In contrarium videtur quia ſi eius fauore: ergo contra eum debet interpretari: vt. l. veteribus. ſ. de pactis. Breuiter illud pactum fuit appoſitum gratia vtriuſqꝫ. tamen ille qui venit contra tranſactionem non poteſt ex illa tranſactione fundare intentionem ſuam: vt. l. cum pater. §. libertus. j. de leg. ij. ⁊. l. cum par. j. de regulis iuris. ⁊ ſic poteſt reſcindi tranſactio: ᵃ ita dicebat dominus Jacob. bur. Certe iſtam glo. ſi vis referre ad caſum. l. ſcilicet quando actor fregit fidem reo: tunc vera eſt precedens opinio. quia reus omittendo exceptionem ⁊ pene petitionem poteſt per conditionem ob cauſaꝫ repetere id quod dedit: ⁊ ſic tranſactionem reſcindit: vt. l. dedi. in prnci. de conditione ob cauſam. Si loquatur ex parte actoris vtrum poſſit tranſactionem reſcindere. ſi quidem actio prima non fuit ſublata non eſt dubium ꝙ agere poteſt: ⁊ ſi excipiatur de tranſactione replicabitur de fide non ſeruata. C. eodem. l. ſiue apud acta. Sed ſi actio prima eſſet ſublata vtrum actor poſſet petere ꝙ reus ponat ſe in priſtinam obligationeꝫ. dic plene vt dixi in dicta. l. ſiue apud acta. Et eodem modo vide ibi an actor reo non ſeruante fidem poſſit agere preſcriptis verbis. ℭ Querit glo. quid ſi pena cótinet min⁹ ꝙ̄ intereſſe an poſſit peti quod eſt vltra. dic ꝙ ſic: vt. j. de act. empt. l. predia. ⁊. j. pro ſocio. l. ſi qs a ſocio. ℭ Ultimo querit ᵇ glo. quid ſi ille qui ſemel venit contra ſoluit penam: vtrum ſi iteruꝫ veniat contra teneatur ad penaꝫ. ⁊ dicit ꝙ ſic. ſi eſt appoſita illa alia clauſula que pena ⁊c̄. ut. l. ſi duo. j. de arbit. ſed ſi illa clauſula nó eſſꝫ appoſita: dic vt in. l. ſi ſic. j. de ver. obli. quod tene menti.

v **Enditor.** ℭ Tranſactio facta cum debitore ignoráte ab berede vendente preiudicat emptori bereditatis ⁊ fideicommiſſario vniuerſali. boc dicit. Materiam buius. l. dixi in. l. ſi cum emptore. ſupra de pactis.

ℭ De poſtulando. l. 3 Rubrica.

ℭ Gloſa continuat ad ſuperiora. dic ut dixi. ſ. de pactis ſuper Rubrica.

ℭ De poſtulando. Rubrica.

b **Unc titulum.** ℭ Primo ponit cauſam edicti. ſecundo ponit ſummarium intellectum. tertio illud explicat. ſecunda ibi: ea proter. tertia ibi: poſtulare. ℭ Opponitur ꝙ non ſit facienda diſtinctio ᶜ perſonarum ut in autentica de monachis. §. primo. dicit glo. verum eſt quo ad deum: ſecus quo ad nos. Certe ſicut eſt apud deum ita deberet eſſe apud bomines. nam in bis que ſiunt ex mera gratia etiam apud deum eſt acceptio perſonarum. plus enim facit gratiam vni ꝙ̄ alteri: in bis vero que ſunt de mera iuſticia neque apud deum neque apud bomines debet eſſe acceptio perſonarum cum ſcriptum ſit. Ita magnum iudicabis: ut paruum: vt extra de iudicijs capitulo Nouit.

c Unc ti. diſtictio pſonaꝝ. An ſit acceptio pſonarú apud deú p Dy. in regula in iudicijs. de regulis iuris.

Poſtulare. ℭ Querit glo. quid in arbitro vel iudice delegato. ⁊ reſpondet ꝙ idem ⁊ bene. in eo tamen ꝙ glo. dicit ꝙ delegatus babet notionem non iuriſditionem non videtur veruꝫ per. l. primaꝫ. §. qui mandata. ſupra de officio eius cui mada. eſt iuriſditio. ⁊ quod ibi nota. ℭ Querit glo. de nominibus aduocatorum. dic vt in ea. ℭ Ultimo iſte. §. facit ad queſtioné docto. iſtius ciuitatis qui promittunt non aduocare: queritur an poſſint in camera conſulere? ᵈ ⁊ certe ſic quia poſtulare eſt in iudicio aliquid dicere. ſed ille qui cóſulit in camera non aduocat ſeu poſtulat. ergo ⁊c̄. ℭ Querit glo. vtrum aduocatus debeat ſcire litteras. ᵉ dicit glo. ꝙ non requiritur. ſed doctores dicunt cótra iſtam glo. ⁊ bene: cum eniꝫ aduocati debeant examinari a doctoribus: vt. l. neminem. C. de aduoca. di. iudic. apparet ꝙ debet eſſe litteratus. facit. C. eodem. l. ſecunda. ⁊ lege quiſquis. Non obſtat quod dicit gl. de iudice: quia ille poteſt babere peritiaꝫ per aſſeſſores ſuos: quod non cadit in aduocato. ⁊ iſtud puto verum.

Initium. ℭ Dicitur bic aut pueritiam aut caſum. Glo. exponit aut pro ⁊: ideo quia natura alternatiue eſt ꝙ altera pars ſit vera. ſed in text. ponitur ſtatim de vtroqꝫ ⁊ ideo ponitur aut pro ⁊: ſed non eſt neceſſe. nam quando copula ponitur inter duo adiectiua ſeu accidentia non poſita reſpectu vnius ſubſtantie non requiritur de neceſſitate vtrunqꝫ ſed verificatur in quolibet: vt. l. ea tamen adiectio. infra de lega. iij. ita in propoſito poſito ꝙ diceret pueritiaꝫ: ⁊ caſum verificaretur in pueritia tm̄. ℭ Nota ex iſto ᶠ. §. ꝙ pueritia durat vſqꝫ ad. xvij. annos. ℭ Item not. ꝙ minor. xvij. annis non poteſt eſſe doctor. ᵍ facit ad boc. j. de arbi. l. cum lex. ℭ Opponitur. C. de procura. l. exigendi. ⁊. j. titu. primo l. ſi minor. Sol. aliud in procura. ⁊ aliud in aduocato. Alias diſtinctiones etatum ponit bic glo. ſimile in. l. bereditatum. j. ad. le. falci. ⁊ per Cynuꝫ. C. de iur. deli. l. ſi infanti. ℭ Opponit gloſ. C. qui le. perſonam. l. prima. Sol. pro ſe non poteſt eſſe in iudicio vt in contrario: ſed aduocare pro alio ſic vt bic. ℭ Quero vtrum maior. xvi. annis doctor babeat iuriſditionem in ſcbolares ex forma aucten. babita quod videtur per banc. l. coniuncta. l. cui iuriſditio. de iuriſdi. om. iudi. facit. l. quidam conſulebat. in fine de re iudicata. ⁊. l. cuꝫ lege. j. de arbi.

Propter. ℭ Opponitur. preſens nó audiens babetur pro abſente: vt lege diem. §. coram infra de arbitris. ⁊ lege coram. de verborum ſignificatione. ergo talis ſurdus non debet puniri. Reſpondeo boc propter culpam ſuam. non enim debet ſe immiſcere officio aduocationis ſi boc facere nó poteſt: vt. l. ij. ſ. ꝙ quiſqꝫ iu.

Ait pretor. ℭ Nota ex eo ꝙ dicit ego dabo: ⁊ ſic verba referuntur ad iudicem: apparet ꝙ expeditur officio iudicis ſm ea que dixi infra de conditione ex lege. l. prima. Querit glo. aliquas queſtiones. dic vt in ea.

Secundo loco. ℭ Juriſconſultus ponit aliaꝫ partem edicti eorú qui pñt poſtulare pro ſe lꝫ nó pro alijs. ℭ No. rationé finalé quare mulier non pót poſtulare. idem dicit glo. de cle. ⁊ mo. ʰ Ca

d ℭ Poſtulare. ꝓſulere. q ſi pt aduocare pt ꝓſulere i camera. add id qd babef. in. l. paul⁹. §. paulus. de leg. ⁊ ſic no. ꝙ inſtrués nó pt dici aduocatus vt b qd no. p ſtatuto.

e ℭ Scire litteras. vtruꝫ aduocat⁹ debeat ſcire litteras. qd in ptáte. vide bar. in. l. ſtatutis p⁹ glo. de ien. ex peri reci. ⁊ add bar. in. l. i. §. aduocatos. de var. ⁊ extraor. cog.

f ℭ Initium: no. ex iſto. §. vid ange. i. l. qdá ita. i pn. j. ad tre. ⁊ gl. in. l. pfeſſio de munc. patrimo.

g ℭ Eſſe doctor. minor. xvij. annis ſi poteſt e. doctor. fran. de zabarellis in procmio cle. dixit ꝙ nó reperitur iure cautú cuius etatis dḃat eé doctor an duſ: nec repiebaf diſtincta etas. naꝫ ſiue ſit ſenex p etaté: vel p mores nó reſert vt i pmo etby. tu vide bal. in. l. i. §. iterduꝫ. ſ. de legit. tute. ⁊ gl. ⁊ bar. b ⁊ adde qd no. Inno. i. c. có qſtus. de ſerijs. ⁊ opin. bar. b tenet guil. ⁊ pe. de ancba. i cle. ij. de magiſtris.

h ℭ Scdo loco. de cle. ⁊ mo. an clerici ⁊ mónacbi poſſint poſtulare. vide in l. placet. alle. in glo. vbi ét dicif ꝙ medici pbibenf p Joá. an. in regula. in argumentú. in mercuriali. ADDE. ſedri. ꝯñ. clxx.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg